

**ULUSLARARASI DÜZENSİZ GÖÇ, SOSYAL
UYUM VE GÜVENLİK ALGISI:
ISPARTA ÖRNEĞİ**

Pınar ŞAHİN
Doktora Tezi
Danışman: Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK
Haziran, 2025
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

**ULUSLARARASI DÜZENSİZ GÖÇ, SOSYAL UYUM
VE GÜVENLİK ALGISI: ISPARTA ÖRNEĞİ**

Hazırlayan
Pınar ŞAHİN

Danışman
Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK

AFYONKARAHİSAR 2025

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Doktora tezi olarak sunduğum “**Uluslararası Düzensiz Göç, Sosyal Uyum ve Güvenlik Algısı: Isparta Örneği**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

27/06/2025

İmza

Pınar ŞAHİN

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Pınar ŞAHİN
	Numarası	200657104
	Anabilim Dalı	Sosyoloji
	Programı	Sosyoloji
	Program Düzeyi	☐ Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		Uluslararası Düzensiz Göç, Sosyal Uyum ve Güvenlik Algısı: Isparta Örneği
Tez Savunma Sınav Tarihi		27.06.2025
Tez Savunma Sınav Saati		14.00

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

ULUSLARARASI DÜZENSİZ GÖÇ, SOSYAL UYUM VE GÜVENLİK ALGISI: ISPARTA ÖRNEĞİ

Pınar ŞAHİN

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Haziran, 2025

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK

Bu çalışma, Isparta kent merkezinde uluslararası düzensiz göçün sosyal uyum ve güvenlik algısı üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde göç, yalnızca demografik hareketlilik değil; aynı zamanda kentlerin sosyal dokusu, mekânsal yapısı ve toplumsal ilişkileri üzerinde belirleyici bir etkidir. Özellikle düzensiz göç, göçmenlerin kent yaşamına entegrasyon sürecinde çeşitli sorunlara yol açmakta; bu durum hem yerleşik halkın hem de göçmenlerin gündelik yaşamına yansımaktadır. Bu bağlamda, çalışmada göçmenlerin kent yaşamına uyumu ile yerleşik halkın güvenlik algısı çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Araştırmada karma yöntem kullanılmış; nitel ve nicel veri toplama teknikleriyle elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Nitel aşamada, yerleşik halktan 12 kişi amaçlı, göçmenlerden 12 kişi olasılıksal örnekleme yöntemiyle seçilerek yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin ses kayıtları içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Nicel aşamada ise 352 yabancı göçmen ve 377 yerleşik bireyle anket uygulanmış; veriler Isparta'nın Pirimehmet ve Bağlar Mahallelerinde toplanmıştır. SPSS programında yapılan analizlerde frekans dağılımları ve Ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular, yabancı göçmenlerin sosyal uyum sürecinde dışlanma, ayrımcılık, hizmetlere erişim güçlüğü ve mekânsal aidiyet eksikliği yaşadığını göstermektedir. Komşuluk ilişkilerinde yerleşik halkın bir kısmı göçmenlerle destekleyici bağlar kurarken, diğerleri sosyal mesafe ve güvensizlik içindedir. Devlet yardımlarında her iki grup da yetersizlik ve adaletsizlik algısı taşımaktadır. Güvenlik algısı açısından çoğunluk göçmenleri risk unsuru olarak görse de, olumlu tutumlar da bulunmaktadır. Bu durum, sosyal uyum ve güvenlik algısının bireysel deneyimlerle şekillenen çok boyutlu yapısını ortaya koymaktadır. Çalışma, göç, kentleşme ve güvenlik ilişkilerinin yerel düzeyde anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası düzensiz göç, sosyal uyum, güvenlik algısı, komşuluk ilişkileri, devlet yardımları, kentleşme.

ABSTRACT

INTERNATIONAL IRREGULAR MIGRATION, SOCIAL COHESION AND PERCEPTION OF SECURITY: THE CASE OF ISPARTA

Pınar ŞAHİN

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY**

June, 2025

Advisor: Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK

This study aims to analyze the effects of international irregular migration on social cohesion and security perception in the city center of Isparta. Today, migration is not only a demographic movement but also a determinant factor affecting the social fabric, spatial structure, and social relations of cities. Irregular migration, in particular, causes various problems in the integration process of migrants into urban life; this situation reflects on the daily lives of both the settled population and the migrants. In this context, the study addresses the interaction between migrants' adaptation to urban life and the settled population's security perception with a multidimensional approach.

The study employs a mixed-methods approach; findings obtained through qualitative and quantitative data collection techniques were analyzed comparatively. In the qualitative phase, 12 individuals from the settled population were selected by purposive sampling, and 12 migrants were selected by probabilistic sampling, with semi-structured interviews conducted. The audio recordings of the interviews were analyzed using content analysis. In the quantitative phase, surveys were applied to 352 foreign migrants and 377 settled individuals; data were collected in the Pirimehmet and Bağlar neighborhoods of Isparta. Frequency distributions and Chi-square tests were used in the analyses conducted with the SPSS program.

The findings show that foreign migrants experience exclusion, discrimination, difficulties in accessing services, and a lack of spatial belonging in the social integration process. In neighborhood relations, some of the settled population establish supportive ties with migrants, while others maintain social distance and mistrust. Both groups perceive inadequacy and injustice in state aid. Although the majority view migrants as a risk factor in terms of security perception, positive attitudes also exist. This situation reveals the multidimensional nature of social integration and security perception shaped by individual experiences. The study contributes to the local-level understanding of the relationships between migration, urbanization, and security.

Keywords: International irregular migration, social cohesion, security perception, neighborly relations, state aid, urbanization.

ÖN SÖZ

Uluslararası düzensiz göç, sosyal uyum ve güvenlik algısı: Isparta örneği adlı bu çalışma kapsamlı bir araştırmanın sonucudur ve uzun bir zaman diliminde gerçekleştirilen titiz bir çalışmanın ürünüdür. Bu süreçte, birçok kişiyle görüşülmüş ve araştırmaya katkı sağlayan değerli bilgiler edinilmiştir. Araştırma sürecinin sonunda elde edilen bulguların, konuya ilgi duyan tüm akademik çevreler ve pratikteki uygulayıcılar için faydalı olacağına inanıyorum.

Bu çalışma süresince bana danışmanlık yapan, akademik deneyimlerini benimle paylaştan ve her aşamada yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım, Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK' a, değerli hocalarım Prof. Dr. Ethem Kadri PEKTAŞ, Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK, Doç. Dr. Kerem ÖZBEY ve Doç. Dr. İlteriş YILDIRIM' a içtenlikle teşekkür ederim. Araştırma sürecinde gerçekleştirdiğim mülakatlar ve anket görüşmelerine katkı sağlayan, ses kaydı alma gibi önemli işlemler konusunda bana yardımcı olan ve çekinmeden desteklerini sunan tüm katılımcılara şükranlarımı sunarım. Onların desteği, bu çalışmanın hayata geçmesinde kritik bir rol oynamıştır.

Bu süreç boyunca vakit ayırarak sorularıma samimi bir şekilde yanıt veren katılımcılar bana eşsiz bir deneyim kazandırmıştır. Bu deneyim hem kişisel hem de akademik gelişimim için büyük bir önem taşımaktadır.

Tezimin her aşamasında bana yardımcı olan değerli arkadaşlarım; Ayşenur ALTAN, Rabia Esma BAŞ, Sevilay YAĞMUR, Zeliha DEMİRKOL, Tuğba BARDAK, Dudu TOPMULU ve değerli Türkçe öğretmenim Yusuf BAYRAKTAR' a da özel teşekkürlerimi iletirim.

Son olarak, maddi ve manevi tüm desteklerini esirgemeyen, her zaman arkamda dimdik duran ve bana güvenen canım aileme, özellikle annem Nezahat ŞAHİN' e, babam Salih ŞAHİN' e ve kardeşlerime minnettarım. Onların desteği bu süreçte benim için her şeyin ötesindeydi.

Pınar ŞAHİN
2025, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI DÜZENSİZ GÖÇLER VE GÖRÜNÜMÜ	5
1.1. GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇ OLGUSU.....	5
1.2. GÖÇÜN NEDENLERİ VE GÖÇ KURAMLARI	11
1.2.1. Göçün Nedenleri	11
1.2.2. Göç Kuramları.....	15
1.2.2.1. Ravenstein’in Göç Kuramı	15
1.2.2.2. Everette Lee ve İtme-Çekme Kuramı	16
1.2.2.3. Merkez Çevre Kuramı	17
1.2.2.4. Ağ Kuramı	18
1.2.2.5. Göçün Çok Katmanlı ve Çok Boyutlu Yaklaşımı	19
1.2.2.6. Yaşam Döngüsü Yaklaşımı	19
1.2.2.7. Strüktürel Yaklaşımlar.....	20
1.2.2.8. Marksist Kuram	20
1.3. KÜRESEL GÖÇÜN GÜNCEL GÖRÜNÜMÜ	20
1.3.1. Amerika Göçleri	21
1.3.2. Avrupa Göçleri	22
1.3.3. Orta Asya Göçleri.....	26
1.3.4. Afrika Göçleri	28
1.4. AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ POLİTİKALARININ GELİŞİMİ VE UYGULAMA SÜRECİ.....	29
1.5. TÜRKİYE’YE YÖNELİK ULUSLARARASI GÖÇLER VE ETKİLERİ	40
1.5.1. Osmanlı Dönemi Göç Hareketleri.....	40
1.5.2. Kırım ve Kafkasya Göçleri	40
1.5.3. Bosna-Hersek Göçleri	41
1.5.4. Bulgaristan Göçleri	43
1.5.5. Türkiye-Yunanistan Mübadele Göçü	44
1.5.6. Cumhuriyet Dönemi Göç Hareketleri	45
1.5.7. Suriye Göçleri	48
1.6. DÜZENSİZ GÖÇÜN SONUÇLARI	53
2. SUÇ KAVRAMI VE SUÇ KURAMLARI	63
2.1. SUÇ KAVRAMI	63
2.2. SUÇ KURAMLARI	64

2.2.1. Ekolojik Kuram	64
2.2.2. Anomi Kuramı	65
2.2.3. Kırık Camlar Kuramı	66
2.2.4. Rutin Aktiviteler Kuramı	67
2.2.5. Cohen, Cloward, Ohlin, Alt-Kültür Kuramı	68
2.2.6. Gottfredson ve Hirschi'nin Genel Suç Kuramı (Öz-Kontrol Kuramı)	68
2.2.7. Mark Colvi'nin Baskıcılık ve Sosyal Destek Kuramı	69
2.2.8. Sosyal Süreç Kuramı	70
2.2.9. Kurban Sendromu Kuramı	71
2.2.10. Sosyal Düzensizlik Kuramı	71
2.2.11. Ayırıcı Birliktelikler Kuramı	72
3. GÜVENLİK KAVRAMI VE KENT GÜVENLİĞİ	73
4. KENT, KENTLEŞME, KENTLİLEŞME KAVRAMLARI	78
4.1. KENTİN SOSYOLOJİK ANLAMI	78
4.2. KENTLEŞME KAVRAMI VE KENTLEŞME NEDENLERİ	81
4.3. KENTLEŞME BAĞLAMINDA GÖÇ VE SUÇ İLİŞKİSİ	89
4.4. KENTLİLEŞME KAVRAMI	96

İKİNCİ BÖLÜM

ARŞTIRMANIN YÖNTEMSSEL ÇERÇEVESİ

1. ARAŞTIRMANIN METEDOLOJİSİ	99
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	99
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	99
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	100
1.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	100
1.5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ ÖRNEKLEMİ, KATILIMCILARI	102
1.6. VERİ TOPLAMA ARACI	103
1.7. VERİLERİN İŞLENMESİ VE ÇÖZÜMLEMESİ	104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

1. BULGULAR	106
1.1. KENTSEL MEKÂNDAN YERLEŞİK HALKIN GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİTEL VERİLER	106
1.1.1. Yerleşik Halkın Demografik Özellikleri	106
1.1.2. Göçmen Gerçeği	107
1.1.2.1. Yerleşik Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumları ve Tehdit Algısı	107
1.1.2.2. Yerleşik Ebeveynlerin Göçmen Çocuklara İlişkin Yaklaşımları	109
1.1.3. Yerleşik Halkın Komşuluk İlişkileri ve İş Birliği	111
1.1.3.1. Gündelik Yaşamda Komşuluk Etkileşimlerinin Sıklığı	112
1.1.3.2. Toplumsal Dayanışma Biçimleri ve Paylaşım Kanalları	114
1.1.4. Güvenlik Sorunsalı	117
1.1.4.1. Kent Güvenliğine Yönelik Öznel Algılar	118
1.1.4.2. Göçmen Kaynaklı Yaşanmış Güvenlik Olaylarının Hafızadaki Yeri	120
1.1.4.3. Suçun Yükleniş ve Göçmenlere Atfedilen Potansiyel Tehlike	122
1.1.4.4. Güvenlik Bağlamında Öteki Algısının İnşası	125
1.1.4.5. Göçmen Varlığının Mekânsal ve Toplumsal Dinamiklere Etkisi	127

1.1.4.6. Kişisel Deneyimlerin Güvenlik Algısına Etkisi	130
1.1.5. Göç Sonrası Toplumsal Dönüşümler	132
1.1.5.1. Göçün Ardından Artan Toplumsal Gerilimler ve Uyum Güçlükleri.....	133
1.1.5.2. Uyum Sürecinde Etkileşim ve Dilsel İletişim Dinamikleri	136
1.1.6. Göçmenlere Yönelik Kamusal ve Bireysel Algılar	137
1.1.6.1. Yerleşik Halkın Göçmenlere Yaklaşım Biçimleri.....	138
1.1.6.2. Mekânsal Ortaklıkların Gündelik Hayata Etkisi	141
1.1.7. Entegrasyon Süreci.....	143
1.1.7.1. Entegrasyon Sürecinde Belirlenen İhtiyaçlar ve Sosyal Talepler	144
1.1.8. Mekansal Yerleşim ve Tercihler	149
1.1.8.1. Yerleşik Halkın Göçmenlerle Gündelik Hayatta Karşılaştığı Mekânsal Ortamlar	150
1.1.9. Kentin Cazibesi ve Göçmen Tercihleri.....	152
1.1.9.1. Kentsel Fırsatlara Yönelik Algılar ve Yaşanabilirlik Kriterleri	153
1.1.10. Toplumsal Benzerlikler ve Kültürel Farklılıklar	158
1.1.10.1. Ortak Değerler ve Kültürel Uyuşmazlıklara Yönelik Gözlemler.....	159
1.1.11. Kamusal Destek ve Sosyal Yardım Ağları	163
1.1.11.1. Göçmenlere Sunulan Sosyal Yardımların Algılanışı.....	164
1.2. KENTSEL MEKÂNDA GÖÇMENLERİN YERLEŞİK HALKA YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİTEL VERİLER.....	170
1.2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	170
1.2.2. Göç Motivasyonları ve Hareket Biçimleri.....	171
1.2.2.1. Göç Kararını Etkileyen Faktörler	172
1.2.2.2. Göç Sürecinde İzlenen Güzergâh ve Yöntemler	173
1.2.2.3. Anavatanla İlişki: Dönüş ve Ziyaret Sıklığı	176
1.2.3. Güvenlik Algıları ve Suç Kaygısı	177
1.2.3.1. Yaşanılan Kentsel Alanın Güvenlik Durumu Algısı	178
1.2.3.2. Güvenlik Endişeleri ve Kaygılarının Kaynakları	181
1.2.4. Mahalle Kültürü ve Toplumsal Destek Mekanizmaları	183
1.2.4.1. Dayanışma ve Yardımlaşmanın Mahalledeki Rollerini.....	184
1.2.4.2. Karşılaşılan Sosyal ve Yapısal Sorunlar.....	186
1.2.4.3. Mahalle Sakinlerinin Göçmenlere Yönelik Tutumları	188
1.2.5. Komşuluk İlişkilerinin Dönüşümü.....	190
1.2.5.1. Önceki Yerleşim Alanlarındaki Komşuluk Pratikleri	190
1.2.5.2. Yeni Yerleşim Yeriindeki Sosyal İlişkiler ve Uyum.....	194
1.2.6. Sosyal Ayrışma ve Ötekileştirme Mekanizmaları	197
1.2.6.1. Ötekileştirme Deneyimleri ve Sosyal Dışlanma.....	197
1.2.6.2. Toplumsal Kabul ve Reddedilme Dinamikleri.....	200
1.2.7. Entegrasyon Süreci ve Yaşam Koşullarındaki Değişimler	202
1.2.7.1. Göç Sonrası Yaşamda Değişen Sosyal Roller ve Alışkanlıklar	203
1.2.7.2. Sosyal Ağlar ve Toplumsal Bağların Yeniden İnşası	206
1.2.7.3. Uyum Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar ve Başarılar.....	209
1.2.7.4. Kültürel Değişim ve Çok Kültürlülüğün Yansımaları.....	212
1.2.8. Kamu Hizmetleri ve Devlet Desteklerinin Etkinliği.....	216
1.2.8.1. Kamu Hizmetlerinden Faydalanma Deneyimleri.....	217
1.2.8.2. Sosyal Yardımların Örgütlenmesi ve Erişim Süreçleri	220
1.3. KENTSEL MEKÂNDA YERLEŞİK HALKIN GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİCEL VERİLER.....	224
1.3.1. Yerleşik Halkın Demografik Özellikleri.....	224

1.3.2. Katılımcıların Bağımsız Değişkenler ile Diğer Değişkenlere Yönelik Algıları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	231
1.4. KENTSEL MEKÂNDAN GÖÇMENLERİN YERLEŞİK HALKA YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİCEL VERİLER.....	235
1.4.1. Yabancı Göçmenlerin Demografik Özellikleri	235
SONUÇ VE ÖNERİLER	252
KAYNAKÇA.....	272
EKLER	281

TABLÖLER LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. $\alpha=0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri	103
Tablo 2. Yerleşik Halkın Demografik Özellikleri	106
Tablo 3. Göçmenler ile İlgili Sorular	107
Tablo 4. Komşuluk İlişkileri ile İlgili Sorular	111
Tablo 5. Güvenlik ile İlgili Sorular	117
Tablo 6. Mahalle Kültürü ve İletişim ile İlgili Sorular	132
Tablo 7. Tutum ve Muhit ile İlgili Sorular	138
Tablo 8. Uyum Süreci ile İlgili Sorular	144
Tablo 9. Karşılaşılan Mekânlara İlişkin Sorular	149
Tablo 10. Türkiye ve Isparta Tercihlerine İlişkin Sorular	152
Tablo 11. Farklı ve Benzer Özelliklerle İlişkin Sorular.....	158
Tablo 12. Yapılan Yardımlara İlişkin Sorular	164
Tablo 13. Katılımcıların Demografik Özellikleri	170
Tablo 14. Göç Hikayelerine İlişkin Sorular	171
Tablo 15. Güvenlik ve Suça Yönelik Sorular	178
Tablo 16. Mahalle Halkının Yaklaşımı ve Yardımlaşmayla İlgili Sorular	184
Tablo 17. Komşuluk Kültürüyle İlgili Sorular.....	190
Tablo 18. Ayrışma ile İlgili Sorular	197
Tablo 19. Uyum Süreci ile İlgili Sorular	203
Tablo 20. Kamu Yardımları ve Hizmetlere Yönelik Sorular.....	216
Tablo 21. Yerleşik Halkın Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	224
Tablo 22. Türk Halkının Sığınmacılara Olan Tutumunun Ölçümüne İlişkin Soruların Dağılımı	226
Tablo 23. Katılımcıların Cinsiyet Gruplarının Diğer Değişkenler ile İlişkisi	232
Tablo 24. Katılımcıların Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı ve Cinsiyet Dağılımı	232
Tablo 25. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlama Biçimlerine İlişkin Cinsiyet Dağılımı	233
Tablo 26. Katılımcıların Kamu, Kurum ve Kuruluşların Sığınmacılara Yönelik Yardımlarına İlişkin Tutumlarının Cinsiyet Dağılımı	234
Tablo 27. Katılımcıların Sığınmacıların En Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alanlara İlişkin Tutumlarının Medeni Durum Dağılımı	234
Tablo 28. Katılımcıların Sığınmacılarla İlgili Yaşadığı Sorunların Medeni Duruma Göre Dağılımı	235
Tablo 29. Sığınmacılara Yönelik Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	236
Tablo 30. Katılımcıların Cinsiyete Göre Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısı	242
Tablo 31. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Algısının Cinsiyete Göre Dağılımı	242
Tablo 32. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	242
Tablo 33. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	243
Tablo 34. Katılımcıların Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanların Cinsiyete Göre Dağılımı	243
Tablo 35. Katılımcıların Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesinin Cinsiyete Göre Dağılımı	244

Tablo 36. Katılımcıların Daha Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alana Göre Cinsiyete Göre Dağılımı	244
Tablo 37. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Medeni Duruma Göre Dağılımı.....	245
Tablo 38. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Yaşa Göre Dağılımı	245
Tablo 39. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Yaşa Göre Dağılımı	246
Tablo 40. Katılımcıların Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanların Yaşa Göre Dağılımı.....	246
Tablo 41. Katılımcıların Ülkesine Dönmeyi Düşünme Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	247
Tablo 42. Katılımcıların Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	247
Tablo 43. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	248
Tablo 44. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	248
Tablo 45. Katılımcıların Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	249
Tablo 46. Katılımcıların Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	249
Tablo 47. Katılımcıların Ülkesine Dönmeyi Düşünme Durumunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	250

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Akt.: Aktaran

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (Türkçeye çevrilmiş kısaltma)

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

Çev.: Çeviren

ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

DP: Demokrat Parti

Ed.: Editör

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

IOM: Uluslararası Göç Örgütü

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

ORSAM: Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

STD: Uluslararası Sivil Toplum Destekleme ve Geliştirme Derneği

TDK: Türk Dil Kurumu

TS: Toplu Sığınmacı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TV: Türk Vatandaşı

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Vb.: Ve Benzeri

Vd.: Ve Diğerleri

Yy.: Yüzyıl

GİRİŞ

Kent; yüksek nüfus yoğunluğu, gelişmiş altyapı, çeşitli ekonomik faaliyetler ve etkileşimler sunan mekanlardır. Bu yerleşim alanları, sanayi, ticaret, hizmetler ve teknoloji gibi çeşitli sektörlerin bir arada bulunduğu, insanların çalışma, yaşama ve eğlenme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı önemli yerleşim yerleridir.

Kentler birçok özelliği içinde barındırdıkları için çok katmanlı sosyal yapıya sahiptirler. Farklı kültürel, ekonomik ve etnik gruplarla çeşitlilik oluşturan kentler, bu özelliğini koruyarak sosyal etkileşimleri ve sosyal süreçleri artırmaktadır. Bununla birlikte kentler, yenilikçiliğin ve yaratıcılığın merkezi olarak da ön plana çıkmaktadır; eğitim, sanat, teknoloji ve bilim gibi alanlar bunlardan bazılarıdır.

Fiziksel olarak bakıldığında, kentler, yoğun bir yapılaşma ve gelişmiş bir ulaşım ağı ile ifade edilir. Yüksek binalar, geniş yollar, köprüler, metro ve diğer ulaşım sistemleri, kentsel yaşamın hızını ve dinamizmini simgeleyen yapılardır. Ayrıca, kentler genellikle yönetim merkezlerini, ticaret bölgelerini, kültürel ve sanatsal alanları, sağlık ve eğitim kurumları gibi birçok yapıya da ev sahipliği yapmaktadır. Yani kentler sadece bir yerleşim alanı değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik yaşamın merkezi durumundadır.

Kentlerin bir diğer önemli özelliği de sürekli değişim ve dönüşüm yaşanmasıdır. Bu dönüşüm hem fiziksel yapıda hem de sosyal ve ekonomik yapılarda ortaya çıkmaktadır. Kentler, göç, teknoloji, ekonomi ve kültürel değişimlerle sürekli olarak yeniden şekillenir ve gelişir. Bu dinamik yapı, kentleri canlı ve yenilikçi kılar ancak aynı zamanda beraberinde birtakım zorlukları da getirir. Kentlerde karşılaşılan sorunlar arasında sosyal eşitsizlik, suç, çevre kirliliği ve altyapı sorunları yer alır.

Kentler, insanlık tarihinin en önemli yapılarından biridir. İnsanların bir arada yaşamalarının, çalışıp üretmelerinin ve sosyal etkileşimde bulunmalarının yoğunlaştığı alanlar olarak, toplumların gelişiminde ve medeniyetin ilerlemesinde önemli yapı taşlarıdır. Kentlerin sunduğu imkanlar ve karşılaştığı zorluklar, modern yaşamın adeta vazgeçilmez bir parçası olarak önümüze çıkmaktadır.

Kentler, modern yaşamın merkezinde yer alır ve toplumsal dinamiklerin en yoğun yaşandığı mekanlardır. Bu bağlamda kentleşme, nüfusun kırsal alanlardan şehir merkezlerine doğru hareketi ve bu süreçte şehirlerin fiziksel ve sosyal yapılarının değişimini ifade eder. Kentlileşme ise bu sürecin sosyal ve kültürel tarafını oluşturur;

bireylerin ve toplulukların kentsel yaşamın gereklerine uyum sağlama sürecidir. Ancak, kentleşme ve kentlileşme süreçleri beraberinde çeşitli zorluklar da getirir. Suç oranlarındaki artış, güvenlik kaygılarının yükselmesi, dış göçün toplumsal etkileri gibi unsurlar, bu zorlukların sadece birkaçını oluşturmaktadır.

Kentleşme süreci, şehrin fiziksel yapısında da değişikliklere neden olabilmektedir. Yeni konut alanları inşa edilir, altyapı projeleri geliştirilir ve nüfus yoğunluğu artar. Bu değişimler, toplumun yapısını da derinden etkiler. Kentlileşme süreci, bu yeni sosyal yapıya uyum sağlama sürecidir ve bireylerin kentsel kuralları ve değerler sistemini benimsemesini gerektirir. Ancak bu süreç, her zaman sorunsuz ilerlemez; özellikle suç ve güvenlik gibi konular, kentlileşmenin zorlu yanlarını oluşturur.

Kentleşme sürecinde hızla büyüyen şehirlerde, sosyal eşitsizliklerin artması ve yoksul kesimlerin dışlanması gibi sorunlar baş gösterebilir. Bu durum, suç oranlarının yükselmesini tetikler. Özellikle, kentleşmenin getirdiği iktisadi ve toplumsal baskılar, bireyleri suç işlemeye itebilir. Kentlileşme sürecinde ise, bireylerin yeni sosyal çevreye uyum sağlama zorlukları, suçla mücadeleyi daha karmaşık hale getirir. Güvenlik kaygıları, bu süreçte giderek artar ve kent sakinlerinin günlük yaşamlarında olumsuz izler bırakabilir. Şehirlerin giderek daha güvensiz hale gelmesi, toplumsal bağların zayıflamasına ve insanlar arasındaki güvenin zaman içinde azalmasına yol açar.

Bu güvenlik kaygıları, toplumun genel refahını da etkilemektedir. Kentleşme sürecinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınmaması, suçların yaygınlaşmasına yol açabileceği gibi, kentte yaşayan bireylerin yaşam kalitesini düşürür ve toplumsal huzursuzlukların, kargaşaların artmasına yol açar. Bu açıdan kentlileşme sürecinde toplumsal entegrasyonun sağlanması, suçla mücadelede önemli bir etkidir. Bireylerin kentsel normlara uyum sağlaması, güvenlik kaygılarının azalmasına ve suç oranlarının düşmesine katkı sağlayabilir.

Düzensiz göç, kentleşme sürecinin dinamiklerini çok karmaşık hale getirir. Göçmenler, geldikleri kentlerde ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı dönüştürürler. Bu dönüşüm, kentlileşme sürecini zorlaştırabilir; zira göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlamaları zaman alır ve bu süreçte birtakım zorluklarla karşılaşır. Kentleşmenin hızla ilerlediği bölgelerde, dış göçün etkileri daha belirgin hale gelir. Göçmen kesim, genellikle kentlerin düşük gelirli bölgelerinde yaşamlarını sürdürürler. Bu durum, sosyal eşitsizliklerin daha da derinleşmesine ve suç oranlarının artmasına neden olabilir.

Göçmenlerin kentlileşme sürecine entegrasyonu, kentlerin sosyal yapısını ve kültürel dokusunu derinden etkiler. Bu süreçte, kültürel farklılıklar ve dil bariyerleri, göçmenlerin kentsel kurallara uyum sağlamalarını zorlaştırır. Ancak, başarılı bir entegrasyon süreci, kentlileşmenin olumlu yanlarını ortaya çıkarabilir; kültürel çeşitlilik artar ve toplumun genel refahı beklenmedik bir şekilde yükselebilir. Kentleşme sürecinde, göçmenlerin sosyal uyumunu sağlamak, şehirlerin sürdürülebilir gelişimi açısından kritik öneme sahiptir.

Kentleşme sürecinde karşılaşılan sorunlarla başa çıkmak için birtakım politikalar geliştirilmesi gerekebilir. Suçla mücadelede, güvenlik önlemlerinin yanı sıra, sosyal adaletin sağlanması ve ekonomik imkanların geliştirilmesi gereklidir. Kentlileşme sürecinin başarılı olabilmesi için, bireylerin kentsel yaşamın gereklerine adapte olmalarını destekleyecek eğitim, dil ve sosyal programlar önemlidir. Dış göçün etkilerini yönetmek için ise, entegrasyon politikaları geliştirilmelidir. Göçmenlerin topluma entegrasyonu hem onların hem de yerel halkın yaşam kalitesini artırır ve sosyal uyumun sağlanmasına olumlu katkıda bulunur.

Kentleşme, kentlileşme, suç, güvenlik ve dış göç gibi konular, şehirlerin sosyal yapısında derin izler bırakır. Bu süreçler, birbirinden ayrı ele alınamayacak kadar iç içe geçmiş durumdadır. Etkili kent politikaları, bu dinamikleri dengede tutarak, şehirlerin sürdürülebilir ve yaşanabilir olmasını sağlar. Kentleşme ve kentlileşme süreçleri, toplumsal uyumun ve refahın temel taşları olarak, şehirlerin geleceğini şekillendirecektir.

Uluslararası düzensiz göçün kent güvenliği üzerine etkisinin anlaşılmasına çalışıldığı bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi ele alınmış, Dünya’da ve Türkiye’de düzensiz göç konusu incelenmiştir; ikinci bölümde ise çalışmanın yöntemi ayrıntılı şekilde ele alınmış, üçüncü bölümde araştırma bulguları değerlendirilmiştir.

Birinci bölümde, araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Bu kapsamda, kent, kentleşme ve kentleşmenin ne olduğu, Türkiye’deki kentleşmenin sebepleri, kent ve suç arasındaki ilişki, suç ve suç teorileri, güvenlik ve kent güvenliği kavramlarına yer verilmiştir. Ayrıca Dünya’da ve Türkiye’de uluslararası düzensiz göç konusu geniş bir perspektiften ele alınmıştır. Bu bölümde, göçün tanımı ve temel kavramlar, göçün nedenleri ve ilgili teoriler detaylandırılmıştır. Ayrıca, göç türleri, Türkiye’deki göç politikalarının tarihsel gelişimi, mevcut göç politikaları ve dünyadaki

göçün genel görünümü incelenmiştir. Avrupa Birliği'nin ortak göç politikaları ve göçün sonuçları da kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, göç konusunu hem yerel hem de küresel boyutlarda anlamaya yönelik geniş bir çerçeve sunmaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, çalışmanın temel amacı ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuş; bu amacı gerçekleştirmek üzere izlenen yöntemsel çerçeve açıklanmıştır. Ayrıca, araştırmanın dayandığı veri toplama süreci, kullanılan araçlar, veri kaynakları ve uygulama aşamalarıyla birlikte kapsamlı olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırma bulguları değerlendirilmiştir. Bulgular, kategorik içerik analizi ve SPSS veri değerlendirme programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak, kategorik içerik analizine ilişkin genel bir çerçeve sunulmuş; araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırlılıkları, yöntemi, veri toplama süreci ve literatüre katkıları açıklanmıştır. Çalışma grubunun ve analiz tekniklerinin detayları verilmiştir. Kategorik içerik analizi yöntemi ile alan verilerinin ana kategorileri ve bu kategorilere uygun alt kategoriler belirlenmiştir.

Tez çalışması kapsamında yapılan saha araştırması çerçevesinde, Isparta kent merkezindeki Pirimehmet ve Bağlar mahallelerinde yaşayan hem Türk hem de yabancı göçmen vatandaşlarla derinlemesine görüşmeler ve anket çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formları uygulanmış ve görüşmeler ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Sonrasında, veriler kodlanmış ve temalar üretilerek içerik analizi ile çözümlenmiştir. Nicel araştırma aşamasında ise elde edilen veriler, SPSS programı kullanılarak yorumlanmış ve çözümlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI DÜZENSİZ GÖÇLER VE GÖRÜNÜMÜ

1.1. GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇ OLGUSU

İnsanlık tarihi kadar eskilere dayanan göç hareketi; toplumsal, psikolojik, iktisadi, siyasi, kültürel, etnik gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan bu göç hareketleri sonucu toplumlar birbirlerinin yaşam tarzlarından ve kültürel yapılarından etkilenererek karşılıklı olarak toplumlar üzerinde büyük değişikliklere yol açmışlardır. Göç kavramının çok boyutlu olması ve birbirinden farklı disiplinler tarafından ele alınması net bir tanım yapılmasını güçleştirmektedir. Yapılan göç tanımları birbirinden farklı olarak ele alınmış olsa da bu tanımlar daha çok bireylerin ister kalıcı ister geçici yer değiştirme durumları noktasında ortak fikirler etrafında birleştirilmiştir. Göç ile ilgili yapılan bazı tanımlar şu şekildedir:

Türk Dil Kurumuna göre göç; bireylerin siyasi, ekonomik, sosyal nedenlerden dolayı bir ülkeden başka bir ülkeye veya bir yerleşim yerinden farklı yerleşim yerine gitme işi (TDK, 2023), ekolojik veya bireysel nedenlerle, yapılan; kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş ya da sürekli yerleşim amacı taşıyan coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 13).

Göç; insan ya da insan topluluklarının coğrafi, kültürel ya da siyasi olan sınırları aşarak, farklı yaşam alanlarına doğru yaptıkları hareketlerdir (Marshall, 1999: 685).

Parasız ve Bildirici’ye göre ise göç; sınırları belli olan alanlarda yaşayan insanların, işsizlik, daha iyi koşullarda yasama umudu, doğal afetler, savaş, terör gibi çeşitli nedenlerle yasadıkları yerleşim alanı dışında farklı yerleşim alanına kalıcı ya da geçici olarak gitmeleridir (Parasız ve Bildirici, 2002: 139). Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi göç hem bir neden hem de bir sonuç olarak ortaya çıkabilmektedir.

Göç; bireylerin gelecekte hayatlarının geri kalanını ya da bir kısmını geçirmek için barındıkları yerleşim yerinden başka yerleşim yerine, yerleşmek amacıyla gerçekleştirdikleri yer değiştirme eylemidir (Akkayan, 1979: 18).

Göç; kişilerin yaşamış oldukları coğrafi, toplumsal-kültürel çevreyi terk ederek, farklı coğrafi toplumsal-kültürel çevreye girmesiyle birlikte, girmiş oldukları bu yeni

yerde bir taraftan kendilerini diğer taraftan da içine girmiş oldukları yeni sosyo-ekonomik alanı değişime yol açma hareketidir (Durugönül, 1997: 95). Bu değişimle birlikte göç yapılan yerlerde nüfus artarken, göç veren yerlerde ise nüfusta azalma söz konusu olmaktadır.

Göç, sabit bir olgu olarak değil, nedenleri ve sonuçları ile birlikte değişen bir süreç olarak anlaşılmalıdır. Zaman ve mekân, neden ve sonuç gibi unsurlar; göçün sadece bir olgu değil bir süreç olduğunu gösterir. Bu da göçün tanımını, ölçümünü, analizini, açıklamasını ve yorumunu hem teorik hem de ampirik açıdan zorlaştırır (İçduygu vd.,1998: 249-250). Bundan dolayıdır ki net bir göç tanımı üzerinde uzlaşmak oldukça zordur.

Göçle birlikte gündeme gelen bireylerin statülerini ayırt edebilmek, göç olgusunun farklı boyutlarını kavrayabilmek açısından önemlidir. Bu kapsamda, göçle ilgili öne çıkan bazı kavramlara yer verilecektir

Mülteci: Mülteci kavramına yönelik birbirinden farklı tanımlar olmakla birlikte en basit anlamıyla herhangi toplumda ortaya çıkan politik, sosyal ve iktisadi olaylar sonucunda iltica eden kişilere mülteci denilmektedir (Boyraz, 2015: 36).

Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan olaylardan dolayı; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli sosyal gruba aidiyeti ya da sahip olduğu siyasi düşüncelerinden ötürü baskıya maruz kalacağından endişe ettiği için vatandaşlık bağıyla bağlı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da korkusundan dolayı yararlanmak istemeyen yabancıya ya da olaylar sonucu daha öncesinde yaşadığı ülkenin dışında bulunan, oraya geri gidemeyen ya da korku nedeniyle dönüş yapmak istemeyen vatani olmayan kişiye belirli statü belirleme işlemleriyle birlikte kendisine verilen statüdür. Kişinin mülteci statüsü almasıyla birlikte bağımlı ya da bağımsız olarak çalışabilir. Mültecilere Göç İdaresi Başkanlığı tarafından kimlik belgesi verilir ve bu belge ayrıca, çalışma izni yerine geçer kimlik belgesine aynı şekilde yazılır. Bu statüyü elde eden bireyler herhangi bir çalışma izni almadan çalışabilirler (ÇSGB: 2023).

Mülteciler genellikle kendi istekleriyle bu durumu yaşarlar ancak bu isteklilik zorunluluktan kaynaklanan ve bu yüzden ülkesini terk eden bireyleri ifade eder (Sağır, 2012: 2). Mülteciler asayiş, savaş, doğal afet gibi istenmeyen durumlardan dolayı özgür ve güvende olabileceklerini düşündükleri yerlere göç edereler. Göç hareketi uzun

solukludur ve insanlar nelerle karşılaşabileceğini bilmedikleri (bilemedikleri) bir belirsizlik içine kendilerini atarlar.

Mülteciler gittikleri ülkenin kendi vatandaşlarının sahip oldukları haklara da sahip olmaktadır. Akdeniz'in dediği gibi hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bütün haklara sahip olurlar (Akdeniz, 2014: 9).

İltica: Avrupa kıtasındaki olaylar nedeniyle belirli bir etnik ya da sosyal gruba, dine ya da siyasi görüşe bağlı olduğu için tehlike altında ise, bunu hissediyorsa bu nedenle kendi ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da bu korumayı arzulayan bireylere verilen addır. Eğer kişi daha önceden yaşadığı ülkeye dönme korkusu yaşıyorsa ya da dönmek istemiyorsa, bu tanımlama onun için de geçerlidir (Mülteci Yönetmenliği: 2023).

Herhangi bir ülkede etnik ya da dini azınlıklara yönelik artan bir ayrımcılık ya da şiddet eylemi gözlemlendiğinde bu gruba bağlı olan bireyler ülkelerin kendilerine sunmuş oldukları koruma ve hukuklardan yeterince yararlanamayabilirler. Bu tür durumlarda bireyler istemeyerek de olsa kendi ülkelerini terk edebilirler ya da ülkelerine geri dönme noktasında bazı endişeler yaşayabilirler. Bu durum özellikle siyasi sığınma veya mülteci başvurularında karşımıza sıklıkla çıkmaktadır. Örneğin; Suriye iç savaşı sırasında birçok kişi maruz kaldıkları şiddet olayları nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Göç etme hareketi sadece bu tehlikeye maruz kalmış insanları değil, aynı zamanda ortaya çıkan bu güvenlik sorunlarından ötürü korunma ihtiyacı hisseden diğer bireyleri de kapsamaktadır.

Günümüzde 2023 Ekim ayında İsrail ve Filistin arasındaki çatışma bu bağlamda dikkate alınması gereken önemli örneklerden diğeridir. Bu çatışmayla beraber bölgede uzun süredir süregelen gerek siyasi gerekse toprak anlaşmazlıkları farklı bir boyut kazanmıştır. Yaşanan şiddet olayları ve çatışmalar sonucunda hedef alınan kesim her ne kadar sivil halk olmasa bile yaşanan olaylardan en çok etkilenen ve çatışmaların ortasında kalan yine bu vatandaşlarımız olmaktadır. Sivil kayıplar daha çok nüfusun yoğun olduğu yerlerde ve şehir merkezlerinde artmaktadır. Birçok sivil vatandaş evlerini terk etmek zorunda kalmış, komşu ülkelere sığınma ihtiyacı duymuşlardır. Yaşanan bu olaylar aslında bize mülteci ve sığınmacı haklarına yönelik anlayışların ne kadar önemli olduğunu göstermiştir.

Göçmen: Göçmen; başka bir ülkede sürekli ve geçici olarak yaşamak amacıyla savaş, doğal afetler veya otoriter baskılar gibi çeşitli nedenlerle ülkelerini terk eden

bireyler olarak tanımlanabilir. Göçmenleri; mülteciler, sığınmacılar, ekonomik göçmenler gibi sınıflara ayırabiliriz. Kentlerin demografik yapısında göçmenler önemli değişikliklere yol açabilmektedir. Yaşanan bu değişim kent merkezlerindeki diğer toplumsal dinamikleri de etkileyebilir. Kentteki hizmetlerin başında konut, sağlık, eğitim, ulaşım gibi alt yapı hizmetleri gelmektedir. Kentlerin bu hizmetleri karşılamada bazı zorluklar da yaşanabilmektedir. Bununla birlikte göçmenlerin kente uyumları sırasında kültürel ya da ekonomik farklılıklardan dolayı gerilimler, güvenlik endişelerini de beraberinde getirebilmektedir. Fakat bu endişeleri, hepsi için düşünmek yanıltıcı bir unsurdur. Yaşadıkları entegrasyon zorluklarıyla beraber diğer taraftan da toplumsal çeşitliliği artırırılar. Kente ekonomik olarak katkıda bulunabilirler, ekonomiye dinamizm katılabilirler. Fakat bununla birlikte yerel halkın işsiz kalmasına, rekabetin oluşmasına yol açarak istenmeyen gerilimlere neden olabilirler. Bakıldığı zaman göçmenlerin kent merkezleri üzerinde pozitif ve negatif etkilerinin olabildiğini görebilmekteyiz.

Göçmen ve mülteci kavramları her ne kadar birbirleri yerine kullanılsa da aslında aralarında önemli farklar vardır. Mülteciler her şeylerini geride bırakırlar ve asıl amaçları can güvenliklerini koruyacak yerleşim yerlerine gidebilmektir. Göçmenler de amaç çoğunlukla ekonomik anlamda rahat yaşamak adına kendi istedikleri için ülkelerini terk ederler. Göçmenler mültecilere göre çok daha fazla imkana sahiptirler, çünkü yapılan göç hareketi zor şartlar altında kalınarak gerçekleşmemiştir. Bunlara ek olarak mülteciler belli haklardan mahrumken, göçmenler birçok haktan faydalanabilmektedir.

Sığınmacı: Sığınmacı, yaşadığı ülkede çeşitli işkencelere maruz kalan, silahlı çatışma, zorbalık gibi yaşamını tehdit eden risklerden dolayı kendi ülkesi dışındaki başka bir ülkeye başvuran kişidir (Doğan, 1988: 25). Sığınmacılar mülteci statüsündedirler ancak, uluslararası hukukta henüz resmi olarak konumları kesinleşmemiştir.

Sığınmacılık bireysel ve toplumsal bir fenomendir. Bireysel olarak sığınmacılık, kişinin ülkesinde yaşadığı çeşitli baskılardan dolayı hayatta kalmak ve yeni bir umut elde etmek amacıyla göç etmek durumunda kalmayı ifade ederken, toplumsal açıdan sığınmacılık ise bireyin kendi ülkesini çeşitli politik, ekonomik, toplumsal sorunlardan ötürü terk etmesidir. Bu göç hareketleri özellikle bireylerde entegrasyon sorununa neden olmakla birlikte çeşitli kimlik bunalımlarına yol açabilmektedir. Bu yüzden toplumsal açıdan ele alınıp, derinlemesine inceleme yapılmalıdır.

Yabancı: Tarihsel süreç içerisinde, turizm, ticaret, eğitim ve çalışma gibi nedenlerle kendi ülkelerini terk eden bireylerin, diğer devletlerde bulunmaları, "yabancı" kavramının evrimine katkıda bulunmuştur. Devlet Hukuku Enstitüsü'nün tanımına göre yabancı, belirli bir devletin sınırları içerisinde bulunurken, o devletin vatandaşlığına sahip olmayan ve bu vatandaşlığı talep etme hakkı bulunmayan kişidir. Yabancılık kavramı, sadece diğer ülkelerin vatandaşlarını değil, mültecileri, özel statülü yabancıları ve çifte vatandaşlığa sahip bireyleri de içerir (Tekinalp, 1992: 6).

Öğrenci değişim programları kapsamında İngiliz bir öğrencinin Türkiye'de eğitim alması, bu öğrenciyi Türkiye'de "yabancı" kategorisine sokar. Kent güvenliği açısından bakıldığında yabancılar çeşitli etkilere sahiptirler. Yabancıların yapmış oldukları harcamalar veya ticari faaliyetler kent ekonomisine önemli ölçüde fayda sağlayarak, yerel ekonominin can damarı haline gelmektedirler. Aynı zamanda kültürel çeşitlilikle birlikte kentin sosyal dokusunu da zenginleştirmektedirler.

Yabancılar, göçmenlerden farklı olarak potansiyel tehdit olarak görülmezler. Çünkü yabancılar yaşadıkları yerleri gönüllü ya da gönülsüz terk etmiş olabilirler olmaya da bilirler. Ancak, yabancıların yerel kültür ve adetlere uyum sağlama süreci bazen de sosyal gerilimlere neden olabilir.

Göçün birçok çeşidi vardır. Bunlar genel olarak iç göçler ve dış göçler olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir. Bunlarda kendi arasında alt başlıklara ayrılmaktadır. İç göçler; emek, mevsimlik, sürekli ve zorunlu – gönüllü göçlerden oluşurken, dış göçler; beyin göçleri, işçi göçleri ve mübadele göçlerinden oluşmaktadır.

Bir ülkenin kendi sınırları içinde yapılan göç hareketine iç göç denilmektedir. Yapılan göç hareketi ülke nüfusunun değişmesine etki etmez, sadece bölgeler arası nüfus değişir. Göçler geçmişte kırdan-kente doğru yapılırken günümüzde artık bu durum değişerek, kentten-kente doğru göç hareketi evrilmeye başlamıştır. İç göçlerin en önemli nedeni ekonomik kaynaklıdır. Bunun dışında toplumsal ve politik nedenlerden dolayı da gerçekleştirilen göçler azımsanmayacak kadar çoktur.

İş amaçlı, zorunlu görev ya da tayin sonucunda emek göçleri yapılmaktadır. Bu göçler devamlı veya geçici süreli olarak ta gerçekleşebilir. Kolluk kuvvetlerinin şark hizmetini icra etmek için sınır bölgelerinde görevlendirmeleri, devlet memurlarının atama sonucunda işi gereği yapılan tayinler, inşaat işinde çalışmak üzere yapılan göçleri örnek olarak gösterebiliriz.

İnsanların yılın belli aylarında yaşadıkları ortamdan farklı ortamlara sağlık sorunları, sezonluk işlerde çalışmak, gezmek, tatil yapmak, eğitim almak, sempozyumlara ya da kongrelere katılmak amacıyla kısa süreli yaptıkları yer değiştirme hareketine mevsimlik göç denilmektedir. Gerçekleşen bu göç hareketleri çok uzun sürmemesine rağmen insanlar arasında kültürel etkileşimlere de yol açmaktadır. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu bölgesinden, Akdeniz ve Karadeniz Bölgesine doğru mevsimlik göçler gerçekleştirilir. Karadeniz bölgesinde fındık toplama, Akdeniz Bölgesinde özellikle Adana ve çevresinde pamuk toplama faaliyeti mevsimlik göçlere verilebilecek en belirgin örneklerdendir. İnşaat sektöründe çalışmak için yapılan göçlerde bu göç hareketine örnek teşkil etmektedir. Ekonomik amaçlı olarak yapılan mevsimlik göçler usta-kalfa-çırak ilişkisi içinde para kazanma amacı taşımaktadır.

Yaşanılan ilin ya da ülkenin terk edilerek, farklı yerlere yapılan temelli yerleşme amacı güden göç türü sürekli göçtür. Sürekli göçlerin diğer göçlerden farkı uzun soluklu olmasıdır. Bu süreçte yapılan göç genellikle geri dönmek üzere yapılır.

Göçler kişinin gönüllü ya da zorunlu olarak, bireyin kendi iradesine göre gerçekleştirdiği duruma göre farklılık gösterebilmektedir (Kılıçaslan, 2006: 12).

Yaşanan çatışmalar, baskı durumları, çeşitli doğal afetler, insanların özgürlüklerini kısıtlayıcı olaylar bireylerin zorunlu göç etmesine neden olabilmektedir. Ayrıca bazı silahlı gruplar veya yönetimler tarafından yapılan etnik temizlikler de zorunlu göç kapsamında bulunmaktadır (Zülal, 2002: 60). Yaşanan bu gelişmeler insanların daha güvenli yerlere göç etmesine yol açmakla birlikte, bu süreç sonunda nelerle karşılaşılacağı konusunda birtakım risklerin de ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Gönüllü yapılan göçlerde durum farklıdır. Kişi kendi isteğiyle yapacağı göç hareketi sonucunda elde edeceği birtakım olumlu ve keyif verici olayları yaşayacaktır. Keyif verici olayların başında yeni maceralara atılmak, yeni kültürler tanımak ve yeni yerler keşfetmek gelmektedir. Aynı zamanda kişinin eğitim görmek için farklı bir şehre gitmesi de bu bağlamda düşünülebilir.

Bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan göçe dış göç denilmektedir. Dış göçler bazen gönüllü bazen de zorunlu nedenlerden dolayı yapılmaktadır. Özellikle ulaşım ve haberleşme alanında meydana gelen gelişim ve değişimler ülkeler arasındaki göçü de artırabilmektedir. Bunlara ek olarak savaş, kuraklık, zorbalık, terör, doğal afetler gibi

nedenlerde göçü zorunlu kılmaktadır. Bunlar gönüllü göçler kapsamında değerlendirilmektedir (Şahin, 2010: 57).

Türkiye’den 1961 yılında başta Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine doğru yaşanan göç akımı sonraki yıllarda diğer Avrupa ülkeleri ve İskandinav ülkelerine doğru misafir işçi antlaşmaları şeklinde olmuştur. Ancak 1970’li yıllarda ortaya çıkan ekonomik kriz misafir işçi antlaşmalarını fes etme zorunluluğunu doğurmuştur. Bu durum Türklerin Avrupa ülkelerine olan göçleri engelleyememiş, aynı zamanda 1990’larda yapılan evliliklerden dolayı göçler devam etmiştir (Kaya, 2008a: 163). Dış göçler her dönemde aynı sebepten dolayı olmamıştır. Gerek Osmanlı döneminde gerekse Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından günümüze kadar geçen süre zarfında yapılan göçlerin nedenleri ve doğurduğu sonuçlar farklı şekillerde olmuştur. Göçler başlangıçta geçici olarak düşünülmüş ancak zamanla göçlerin ne kadar büyük ölçekte olabileceğinin farkına varılmış ve buna yönelik politikalar uygulanmaya başlanmıştır.

1.2. GÖÇÜN NEDENLERİ VE GÖÇ KURAMLARI

1.2.1. Göçün Nedenleri

Göç uzun bir süreci ifade etmekle birlikte, bu süreçte ortaya çıkan göç hareketlerinin birçok nedeni ve buna bağlı olarak alt nedenleri yer almaktadır. Bunların başında genel olarak kentlerin çekiciliği, iş olanakları ve eğitimde sunulan hizmetler gelmektedir.

Yalçın (2004) ve Abadan-Unat (2002a): Geçici ya da kalıcı olarak sürdürülen göç hareketlerini beş farklı aşamada ele alıp açıklamışlardır. Bu aşamalar şunlardır:

1. Aşama: Avrupa devletlerinin emperyalist güçler olarak ortaya çıkmasıyla başlayan bununla birlikte Birinci Dünya Savaşı’yla sona eren dönemdir. İngiltere, Portekiz, İspanya, Hollanda ve Fransa gibi ülkeler ortaya çıkan nüfus fazlasını ve bu nüfusun oluşturduğu sosyal zorbalığı ortadan kaldırabilmek için yerleşim yerlerine uyguladıkları sömürge hareketlerini kapsamaktadır. Sömürgecilik anlayışıyla Avrupa’dan, Asya’ya, Afrika’ya, Amerika’ya pek çok insan taşınarak kitlesel göç hareketi yaşanmıştır. Gittikleri yerlerde yerli halkın dil, din, toplumsal, yaşam ve kültürlerini değiştirmeye çalışarak toplumsal düzeyde kimlik sorunlarının ve bunalımlarının yaşanmasına neden olmuşlardır.

2. Aşama: Avrupalı zengin tüccarların 17’nci ve 18’inci yüzyıllarda, nitelikli ve çalışan nüfusu

Dünyanın farklı yerlerine götördükleri dönemdir. Köleliğin ortadan kalkmaya başladığı 19. Yüzyılda Kuzey Afrika'dan Güney Amerika'ya, Karayip Adaları'na, Brezilya'ya köle ticareti yapılmıştır. Dünyanın farklı bölgelerine geçici veya sürekli olarak yerleşen bu insanlar yerli halkın zamanla azınlık kalmasına sebep olmuştur. Bunun sonucu olarak yeni medeniyetler, toplumlar ve devletler ortaya çıkmaya başlamıştır.

3. Aşama: Bu aşama Birinci Dünya Savaşı sonrası kapsayan dönemdir. Bu dönemde çok uluslu İmparatorluklar içinde milliyetçilik akımları ortaya çıkmış ve akımlar sonucunda farklı milletler bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Bağımsızlıklarını Kazanan bu ülkeler sınırları, kapsadıkları grupların kimliğiyle uyuşmayınca nüfusu homojenleştirmeye çalışmışlardır. Böylelikle nüfus ülkeler arasında ciddi şekilde, mübadeleler göç hareketlerine yol açmıştır.

4. Aşama: İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemini kapsamaktadır. Savaş sonrası sömürgeleştirilen ülkeleri bağımsızlık savaşı vermişlerdir. Özellikle Asya, Orta Doğu ve Afrika'da emperyalist güçlerin baskısıyla bazı insanlar ülkelerini terk etmeye zorlanmışlar ve başka ülkelere sığınmacı olarak göç etmek zorunda bırakılmışlardır. Bununla birlikte sömürgeleştirilen ülkelerin verdikleri bağımsızlık mücadelesi sonucu yeni devletler kurulmaya başlamıştır. Kurulan yeni devletlerin çoğu etnik olarak bölünmüş, otoriter siyasal rejimlere sahip zayıf olan toplumlardır. Bütün bu olanlar şiddet hareketlerine yol açarak birçok insanı sığınmacı durumuna düşürmüştür.

5. Asama: İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde göç akımı daha çok ekonomik nitelikli işgücü göçlerini kapsamaktadır. Batı Avrupa devletleri, önce kendi kırsal alanlarından sonra, kolonilerinden ve en sonda da diğer ülkelerden işçi göçü almaya başlamışlardır. 1950'li ve 1960'lı yıllarda zengin petrol ülkelerinin işgücü talebi ve ithalatı artış göstermeye başlamıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü olan (ILO) göçü itici nedenler ve çekici nedenler olarak iki farklı başlık ve bunlara bağlı alt başlıklar altında ele alarak çeşitli anket çalışmaları yapmıştır. ILO tarafından 1991 yılında, Türkiye'nin dört bölgesinden köyler seçilerek yapılmış olan araştırmalar sonucunda itici nedenleri üç farklı sınıflamayla açıklamıştır. Bunlar (Akgür, 1997:62).

1. insanların var olan yaşam koşullarından memnuniyet duymamaları ya da işsiz olmaları,

2. Refah ve gelir düzeyi arasında farklılıkların olması, yani göç edenlerin tüketim düzeylerinin birbirinden farklı olduğunu anlamaları,

3. yeni nesillere ya da çocuklara daha iyi bir gelecek, hayat standarttı ve eğitim fırsatını miras olarak bırakmak istemeleri olarak belirtilmektedir.

ILO tarafından 1991 yılında, Türkiye'nin dört bölgesinden köyler seçilerek yapılmış olan araştırmalar sonucunda çekici nedenleri üç farklı sınıflamayla açıklamıştır. Bunlar: (Akgür, 1997:70).

1. İş bulma arzusu
2. çok daha iyi yaşam standartlarını yakalayıp, bu standartlara sahip olmak,
3. Gelecek kuşaklara ve çocuklara daha iyi bir gelecek hazırlayıp bırakma düşüncesi ve isteğidir.

Görüldüğü gibi kırdan kente doğru yapılan göçleri etkileyen birçok olgu vardır. İster gönüllü ister zorunlu olarak yapılan bu göç hareketlerinin ana nedeni insanların hayat standartlarını yükseltmeye çalışma çabasıdır (Yılmaz, 2014: 1687). Göçün gerçekleşme nedenlerini dört temel başlık altında ele alabiliriz. Bunlar:

- ✓ Ekonomik (iktisadi) Etmenler
- ✓ Siyasal (Politik) Etmenler
- ✓ Sosyo/Kültürel Etmenler
- ✓ Doğal Etmenler

Ekonomik Etmenler: Ekonomik nedenleri itici ve çekici faktörler olarak sınıflandırabiliriz. İtici nedenler açısından düşünüldüğünde en önemli ekonomik neden olarak işsizlik ve işsizlik sonucunda ortaya çıkan yoksulluk gelmektedir. Özellikle, işsizliğin gençler arasında artması sonucunda göç hareketi gençler arasında daha fazla görülmektedir (Kutal, 1992: 66). Yaşadıkları yerin onlara sundukları kısıtlı imkanlardan dolayı gençler iş bulma vaadiyle sanayinin gelişmiş olduğu, iş imkanlarının yoğun olduğu coğrafi bölgelere doğru göç etmektedirler. Bu etken ekonomik nedenin çekici yanını oluşturmaktadır.

Bunlara ek olarak ücretlerin düşük olması, vergi oranlarındaki artış, düşük ücretler, giderlerin oldukça yüksek olması, ekonomik alanda ortaya çıkan istikrarsızlık, gelir dağılımındaki adaletsizlik ya da bozulmalar, ağır/kötü çalışma şartları, her geçen

gün artan orandaki işsizlik, insanların kendi mesleklerini yapmamaları (yapamamaları), bütün bunlarla birlikte oluşan tatminsizlik, nitelikli elemanların arka planda kalması, ekonomik kriz yaşanması durumunda daha çok eğitilmiş kişilerin işten çıkarılması ve yoksulluğun giderek artması gibi nedenler sıralanabilir (Bayraklı, 2007: 42). Görüldüğü gibi ekonomik nedenlerden dolayı yapılan göçleri tek bir etkene bağlı olarak sınırlandırmak oldukça zordur.

Siyasal (Politik) Etmenler: Siyasi amaçla yapılan göçlerin büyük çoğunluğunu terör olayları ya da devletler arasında yapılan mübadele antlaşmaları içermektedir. Türkiye’de 1984 yılında faaliyet gösteren, terör eylemleri sonucunda başta Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere farklı bölgelere yoğun göç hareketleri yaşanmıştır. Ortaya çıkan güvenlik ve asayiş sorunlarından kaynaklı olarak bireyler, göç etmek zorunda kalmışlardır.

Siyasi etmenlerden kaynaklı olarak yaşanan göç hareketlerinin bir başka nedeni olan: Mübadele göçleri devletlerin karşılıklı olarak nüfuslarının kanunlar çerçevesinde yer değiştirme olayıdır. Tarihte bu yer değiştirme olayını yaşayan ya da yaşamak durumunda kalan birçok ülke olmuştur. Mübadele dönemi Cumhuriyet döneminin en yoğun ve en önemli nüfus hareketlerinin yaşandığı yılları kapsamaktadır. Dünya tarihinde nadir görülen bir şekilde zorunlu nüfus değişimi yaşanmıştır (Ağanoğlu, 2001: 280).

Sosyo/Kültürel Etmenler: 1950’li yıllarla birlikte tarım alanlarının teknoloji ile tanışmasıyla başlayan ve tarımda makineleşme sürecine geçilmesi sonucunda da insan gücüne duyulan ihtiyacın azalmasıyla kitlesel göç hareketleri ortaya çıkmış (Kocaman ve Beyazıt, 1993: 2) ve toplumsal yapıda değişim meydana gelmiştir.

Sosyal yapıda, insanlar arasında çıkan anlaşmazlıklar ve kavgalar göçün bir başka yüzü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğunlukla kırsal alanlarda yaşanan töre, kan davaları, başlık parası, kız kaçırma gibi olaylar da göçün yaşanmasına etki etmektedir.

Haberleşme ve ulaşım imkânlarında kentsel yerlerin daha ileri seviyede olması, İletişim ağlarında yaşanan gelişmeler kent merkezlerine daha önceden göç edenlerin, kırsal kesimlerde kalanlarla daha kolay irtibata geçebilmelerini sağlamış ve göç ettikleri yerler hakkında daha kolay bilgi aktarabilmeleri nedeniyle göç daha hızlandırıcı bir etkiye yol açmıştır (Kışla, 2008: 39).

Doğal Etmenler: Doğal etmenler de göçe neden olabilmektedir. Doğal etmenlerin bir kısmı beşerî faktörlerden kaynaklanırken diğer bir kısmı da yaşanan doğa olayları

sonucunda kendiliğinden yaşanmaktadır. Depremler, orman yangınları, seller, nükleer silahlar, enerji kaynakları, kasırgalar, volkanik patlamalar, erozyon, heyelan, kuraklık vb. gibi doğal afetler; doğal etmenlerin neden olduğu göç hareketlerine örnek olarak gösterilebilir. Tarihte özellikle 4. ve 5. Yüzyıllarda Orta Asya'dan kuraklık ya da yeni yerlere yerleşme arzusu göç olaylarının yaşanmasına neden olmuştur. Yakın bir zamanda Türkiye'de 6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde saat 04.17'de 7,7 büyüklüğünde meydana gelen depremle birlikte Hatay, Diyarbakır, Gaziantep, Osmaniye, Adıyaman, Şanlıurfa, Malatya, Kilis ve Adana başta olmak üzere çevre birçok il bu depremden etkilenmiştir. Deprem sonucunda binlerce insan hayatını kaybetmiş, geri kalan vatandaşlar ise çevre illere kitlesel göç etmek zorunda kalmışlardır.

1.2.2. Göç Kuramları

1.2.2.1. Ravenstein'in Göç Kuramı

Ravenstein göçü yedi kanuna ayırıp açıklamıştır. Bu kanunlar özetle şunlardır:

- Çoğu göçmen, genellikle kısa mesafelere göç ederler.
- Yapılan göçlerin etki alanı, sanayileşme ya da ticaret hacminde meydana gelen artışa bağlı olarak yükselme gösterir.
- Göç hareketleri genellikle kırsal alanlardan, sanayileşmiş alanlara dönük yapılmaktadır.
- Farklı şehirlere yapılan göçler arasındaki mesafe fazla ise, bu şehire göç edenlerin sayısı azalma göstermektedir.
- Kent merkezinde doğup büyüyen kesim, kırsalda yaşayanlara oranla daha az göç etme teşebbüsünde bulunurlar.
- Kadınlar erkeklere oranla kısa mesafelerde, daha fazla göç etme potansiyeline sahiptirler.
- Ekonomik olarak yapılan göçler, diğer göç nedenlerine göre yüksek orandadır. (Yalçın, 2004: 25).

Ravenstein'in kuramı ilk olması açısından oldukça önemlidir. Çünkü; bu kuramda göçün sistematik niteliğinden, toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında kadınların erkeklere oranla kısa mesafeli göçleri tercih ettiklerinden gerek baskıcı uygulamaların gerekse doğa koşullarının insanoğlunu nasıl göçe zorladığı konusundaki görüşleri bugün

bile çoğu toplum için hala geçerlidir (Bal, 2015b: 123-124). Tarihte her ne kadar dini nedenlere dayalı göçler, kültürel, siyasal nedenlere bağlı göçler oldukça yoğun olmasına rağmen, Ravenstein göçün daha çok ekonomik nedenleri üzerine yoğunlaşmıştır.

1.2.2.2. Everette Lee ve İtme-Çekme Kuramı

Lee göçün itici, çekici, kalkış ve iniş nedenleri üzerine yoğunlaşarak bunlar arasındaki farkları ve sorunları analiz etmeye çalışmıştır. Lee'ye göre, göç olayının yaşanmasında dört temel etmen bulunmaktadır. Bunlar:

- Yaşanan yer yani kalkış noktası ile ilgili etmenler
- Varılacak yer olan hedefle ilgili etmenler
- Karşılaşılan engellerle ilgili etmenler
- Son olarak ta kişisel etmenlerdir (Yalçın, 2004: 33).

Lee'ye göre kalkış ya da varış yerine ait birtakım farklılıklar vardır. Bunlardan ilki uzun yıllar aynı yerde yaşayanlar göç eden diğer insanlara oranla daha gerçekçi bilgilere sahiptirler. İkinci olarak ta aralarındaki yaşamsal döngü farkıdır. Bu kuram Ravenstein' in göç kuramından farklı olarak ortaya çıkan sorunlara değinmemiş, göçle birlikte yaşanan süreci açıklamaya çalışmıştır.

Patersen (1970) Lee'nin teorisini yeniden gözden geçirmiş ve beş farklı göç türü belirlemiştir.

➤ İlkel Göçler: Bu göç hareketi çoğunlukla çevrenin itmesiyle birlikte ortaya çıkar.

Zorlamayla birlikte buna direnemeyen kişiler ya da gruplar göç etmek zorunda kalırlar. Teknolojik açıdan yetersiz olan toplumlarda bu göç daha çok kendini göstermektedir.

➤ Zorlayıcı Göçler: Burada daha çok otorite ya da devlet gibi kamusal kurumların baskısı sonucu göç yapılmaktadır.

➤ Serbest Göç: bireylerin kendi hür iradeleriyle yapmış oldukları göçleri kapsar.

Beyin göçlerini buna örnek olarak verebiliriz.

➤ Yöneltilmiş Göçler: göç etmek isteyen toplulukların göç etme hakkına sahip olması, insanların kanunlar ile göçe özendirilmesi.

➤ Kitlesele Göçler: teknolojik gelişme ve ulaşım alanında meydana gelen gelişmelerle birlikte ortaya çıkan göçlerdir (Yalçın, 2004: 34).

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde yapılan göçlere baktığımızda Patersen'in göç analizinin ne kadar yerinde olduğunu anlarız. Özellikle ekolojik sistemde ortaya çıkan bozukluklarla birlikte birçok kişi ya da grup göç etmek zorunda kalmıştır. Yaşanan depremler, doğa olayları, seller, savaşlar, baskılar, aşırı kuraklık ya da aşırı yağışlar insan hayatını olumsuz yönde etkileyerek farklı yerlere göç etmelerine yol açmıştır.

1.2.2.3. Merkez Çevre Kuramı

Merkez çevre kuramını Bağımlılık Okulu geliştirmiştir. Bu teoriye göre merkezde bulunan devletler yeterli sermaye ve sahip oldukları işgücü ile birlikte çevreden yani gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkeleri kendilerine bağımlı/bağlı hale getirirler. Böylelikle çevre merkeze ucuz işgücü, ham madde ya da mamuller sunar. Bu sayede merkez ülkeler bu ürünlerle birlikte pazara hâkim olur, ellerindeki ürün ya da işgücü fazlasını dışarıya ihraç ederler örneğin, Türkiye'den yurt dışına yapılan niteliksiz işgücünün daha sonraki yıllarda, yarı nitelikli veya nitelikli işgücü olduktan sonra yurda dönecekleri düşüncesi zamanla olumsuz şekilde sonuçlanmıştır (Yalçın, 2004: 35).

Bu kurama göre ülkeler; merkez ve çevre olarak iki farklı alanı oluştururlar ve bunlar arasında bağımlılık/bağlılık vardır. Merkezde bulunan yerler gelişmiş ülkeleri çevrede bulunan yerlerse az gelişmiş veya gelişme gösteren ülkeleri ifade etmektedir. Az gelişmiş/ gelişmekte olan çevreden, gelişmiş merkez ülkelere doğru olan eğilimi ifade eder. Üçüncü dünya ülkeleri olarak nitelendirilen çevre ülkeler, merkez kapitalist dünya ekonomi sistemi tarafından gün geçtikçe daha fazla bağlı/bağımlı hale getirilerek sömürgeleştirilmekte böylelikle merkez ülkeler sürekli olarak güçlenerek pazarlarda söz hakkına sahip olmakta ve zamanla rekabet edecek kurumlar haline dönüşmektedirler.

Elde edilen veriler ışığında, Merkez-Çevre teorisinin perspektifinden değerlendirildiğinde, göçmenlerin çevre bölgelerden merkeze, yani Isparta'ya yönelme eğiliminde olduğu ve bu hareketin sosyal uyum ile güvenlik algılarında belirgin etkiler yarattığı görülmektedir. Verilerde, göçmenlerin yerel halk tarafından zaman zaman dışlandığı, ayrımcılığa maruz kaldığı ve toplumsal uyum süreçlerinde zorluk yaşadığı yönündeki ifadeler, merkezin sahip olduğu ekonomik ve sosyal imkânlarla çevre arasındaki yapısal eşitsizliğin sosyal ilişkilerde yansımaları göstermektedir. Ayrıca, yerel halkın göçmenlere yönelik güvensizlik ve olumsuz tutumları, merkez ile çevre arasında

oluşan güç ve kaynak dengesizliğinin bir sonucudur. Bu durum, Merkez-Çevre teorisinde vurgulanan, merkezdeki kaynakların ve gücün çevreye oranla daha yoğun ve erişilebilir olması ile çevrede kalan kesimlerin bu imkânlarla erişiminde karşılaştığı engellerle doğrudan ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla, göçmenlerin Isparta’da deneyimlediği sosyal uyum problemleri ve güvenlik algısındaki değişimler, merkez ile çevre arasındaki bu yapısal ilişkiler bağlamında yorumlanabilir. Bu bağlamda, çalışma bulguları hem göçün mekânsal dinamiklerini hem de göçmenler ile yerel halk arasındaki sosyal etkileşimleri Merkez-Çevre teorisi ışığında bütüncül bir şekilde açıklama imkânı sağlamaktadır.

1.2.2.4. Ağ Kuramı

Ağ kuramı; insanların bulundukları bir yerleşim yerinden, farklı yerleşim yerine yaptıkları göçler sonucunda oluşturdukları iletişim-etkileşim ilişkilerini, yani kurdukları bağlardan söz etmektedir. Bu iletişim ağları arkadaşlık, akrabalık, komşu, üye olunan gruplar vb. çevre ile olan iletişimlerini kapsayarak, insanlar arasında kolaylaştırıcı ve uyum sağlayıcı etkiye yol açar. Böylelikle insanlar arasında yardımlaşma, dayanışma kanalları aracılığıyla hem gittikleri yerlere daha kolay adapte olmalarını hem de ortaya çıkabilecek risk ve güvenlik sorunlarını azaltarak uyum sürecini kolaylaştırır. İletişim ağları göç üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bizdeki hemşerilik ilişkilerine benzemektedir.

Yalçın; hısımlık, akrabalık ve hemşerilik ilişkilerinin altı farklı yönünü ele almıştır. Bunlar:

- Göç eden kesimi göçten dolayı ortaya çıkabilecek risklerden ve maddi masraflardan kurtaracak,
- Göç edenlerin ilişkilerinin sürekli olmasını sağlayacak,
- Göç hareketinde kimlerin olacağı, hedeflerinin neler olacağı, başlangıç güzergahı belirlenecek,
- Bireylerin göç ettikleri alanlarda karşılaşacakları uyum problemleri minimum düzeye inecek,
- Göç eden ya da göç etmeyi düşünen bireyler, için gerekli bilgiler verilerek haberdar etmek,
- Bütün bu ilişki ağları yapılacak göçün hızını ve yoğunluğunu etkileyecektir (Yalçın, 2004: 50).

Kente ilk yerleşen kesim, barınma, çalışma, çevre edinme, şehri tanıma noktasında sonradan gelecek kesime oranla daha tecrübeli oldukları için; kendi memleketinden ya da tanıdık çevreden gelenlere bu konuda yardım ederek iletişim ağları geliştirmeye çalışırlar. Böylelikle yeni gelenler daha önce yerleşenlerin bilgisinden hareketle aynı mahallelerde oturmaya başlarlar. Sonuç olarak bu iletişim ağları yoluyla iş bulma, barınma, çevre edinme, sosyo-kültürel etkinliklere katılma konusunda daha kolay ilişkiler geliştirirler.

1.2.2.5. Göçün Çok Katmanlı ve Çok Boyutlu Yaklaşımı

Göçün çok katmanlı ve çok boyutlu yaklaşımı, göç olayını sadece ekonomik bir hareket olarak görmeyip, sosyal, kültürel, politik ve psikolojik boyutlarıyla birlikte ele alır. Bu yaklaşım, göçmenlerin deneyimlerinin çeşitli alanlarda birbirine bağlı ve etkileşimli olduğunu vurgular. Göç sürecinde bireylerin sadece iş imkânları değil, kimlik oluşumu, aidiyet duygusu ve toplumsal entegrasyon gibi çoklu faktörler göz önünde bulundurulur. Böylece göç, dinamik ve karmaşık bir toplumsal olgu olarak analiz edilir (Castles vd., 2014: 5-12). Göçün çok katmanlı ve çok boyutlu yaklaşımı, göç sürecinin yalnızca ekonomik ya da demografik bir hareketlilik olmadığını, aynı zamanda sosyal, kültürel, psikolojik ve politik pek çok boyutu barındırdığını savunur. Tezimizde Isparta örneği üzerinden elde edilen veriler de bu yaklaşımı doğrular niteliktedir. Görüşmelerde göçmenlerin sadece maddi koşullar değil, aynı zamanda aidiyet duygusu, güvenlik algısı, komşuluk ilişkileri ve devletle kurdukları etkileşimler gibi sosyal boyutlarda yaşadıkları deneyimler ön plana çıkmıştır. Bu çok katmanlı deneyimler, göçün karmaşıklığını ve bireylerin kente uyum süreçlerinin çok yönlü olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, elde edilen veriler, göçün tek bir perspektiften değil, farklı katmanların ve etkileşimlerin birleşiminden oluşan dinamik bir süreç olduğunu desteklemektedir.

1.2.2.6. Yaşam Döngüsü Yaklaşımı

Yaşam döngüsü yaklaşımı, göç kararlarının bireylerin yaşam evreleri ve aile yapıları ile ilişkili olduğunu savunur. Bu yaklaşımda göç, sadece ekonomik fayda sağlama amacıyla değil, bireyin yaşamında karşılaştığı farklı ihtiyaçlar ve sosyal roller çerçevesinde değerlendirilir. Örneğin, genç yetişkinlik döneminde eğitim ya da iş arama amacıyla göç edilebilirken, aile kurma ya da yaşlılıkta farklı motivasyonlar ortaya çıkabilir. Bu yaklaşım, göçü bireysel yaşam süreçlerine entegre ederek daha bütüncül bir bakış sağlar (Massey vd., 1993: 435-437). Bu bakış açısı göçmenlerin hayatlarındaki farklı evrelerin ve geçişlerin, göç deneyimleri üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koyar.

Böylece, göç sürecinin dinamik ve sürekli değişen bir olgu olduğu anlaşılır; göçmenlerin sosyal uyum ve güvenlik algıları da bu yaşam evrelerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Bu perspektif, araştırmanın temelinde yer alan bireysel deneyimlerin ve sosyal etkileşimlerin zamansal boyutunu kavrayabilmek için önem taşımaktadır.

1.2.2.7. Strüktürel Yaklaşımlar

Strüktürel yaklaşımlar, göçü küresel ve yerel ekonomik sistemlerin yapısal koşulları ve güç ilişkileri bağlamında inceler. Bu perspektife göre göç, sadece bireysel tercihlerle açıklanamaz; kapitalist ekonominin işgücü ihtiyacı, uluslararası eşitsizlikler, sömürgecilik ve küreselleşmenin etkileri gibi faktörler göç hareketlerini şekillendirir. Strüktürel kuramlar, göçün ekonomik ve politik yapılarla sıkı bağlar içerisinde olduğunu ve bu yapısal güçlerin göçü hem teşvik ettiğini hem de sınırladığını ortaya koyar (Portes & Böröcz, 1989: 610-615). Bu yaklaşım, göçmenlerin toplumsal yapılar içindeki konumlarının ve bu yapıların sunduğu fırsat ya da kısıtlamaların göç deneyimlerini belirlediğini vurgular. Isparta örneğinde, velilerin çocuklarının okul ortamında yaşadığı deneyimler, sosyal yapıların göçmenler üzerindeki somut etkilerini göstererek, uyum sürecinin sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal dinamiklerle şekillendiğini ortaya koymaktadır.

1.2.2.8. Marksist Kuram

Karl Marx'ın teorilerinde göç üzerine doğrudan bir kuram bulunmamakla birlikte, "Kapital" adlı eserinde göç olgusuna dolaylı yoldan değinmiştir. Özellikle, köylülerin toprak ağaları veya kapitalistler tarafından topraklarından nasıl sürüldüğüne işaret eder. Ayrıca, köle ticaretiyle zorla alıkonulan insanların farklı şehirlerde çalıştırıldığını da belirtir. Marksist düşüncenin önemli bir noktası, kapitalist sistemin nasıl bir yedek işçi ordusu oluşturduğudur. Bu yedek işçi ordusu, iş bulmakta zorlanan veya işsiz kalan kişileri kapsar ve bu insanlar düşük ücretlerle çalıştırılır. Sermaye sahiplerinin isteklerine razı gelirler ve işten çıkarılma korkusuyla tedirginlik yaşarlar, çünkü işten çıkarıldıklarında yerlerini alabilecek pek çok yedek işçi bulunmaktadır. Marx'ın teorileri, kapitalist sistemin göç ve işgücü dinamiklerini dolaylı yoldan açıklayarak, yedek işçi ordusunun nasıl oluşturulduğunu ve köylülerin topraklarından nasıl sürüldüğünü gösterir.

1.3. KÜRESEL GÖÇÜN GÜNCEL GÖRÜNÜMÜ

Göç, insanların yaşadıkları yerleri değiştirmeleri anlamına gelmektedir. Göç hareketleri hem göç edenlerin hem de göç ettikleri yerlerin sosyal, siyasal ve ekonomik

açından büyük değişimlere uğramasına neden olmaktadır. Tarih boyunca, Orta Asya'dan doğu ve batı yönlerine gerçekleşen göçler, bu bölgelerde siyasi, ekonomik ve sosyal etkiler yaratmıştır. 19. yüzyılda, Avrupa'dan Amerika kıtasına yönelen göçler de benzer etkiler doğurmuştur. İnsanların yaşadıkları coğrafi alanlar ve karşılaştıkları siyasi, ekonomik ve sosyal şartlar, aralarında büyük toplumsal farklılıklar oluşturmıştır. Bu farklılıklar, göç olgusunun başlıca tetikleyicilerindendir. Günümüzde, teknolojinin gelişmesiyle birlikte, daha kaliteli ve daha rahat yaşam alanlarına doğru göç eğilimi artmıştır. Bu göç, daha çok bireysel nitelikli ve gelişmiş ülkelere yönelik bir harekettir. Eski çağlarda, kıtlık, iklim değişikliği veya siyasi sebeplerle kitlesel göçler meydana gelirken, günümüzde kitlesel göçler sadece savaş nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Göçmenlerin yaşadıkları siyasi, ekonomik ve sosyal şartlar arasında büyük farklar bulunmaktadır. Bu farklar, göçmenlerin uyum sorunları yaşamasına ve göç ettikleri yerlerde sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlara yol açmasına sebep olmaktadır (Günay vd., 2017: 38). Görüldüğü gibi yıllar içinde göçlerin nedeni ve nitelikleri değişime uğramaktadır.

1.3.1. Amerika Göçleri

Amerika kıtasının 1492 yılında keşfedilmesi, yerli halkın maruz kaldığı zulüm ve hastalıklar sonucu büyük ölçüde yok olmasıyla birlikte, Amerika'da nüfus açığı yaratmıştır. Bu durum, Afrika'dan Amerika'ya köle olarak getirilen (ucuz işgücü sağlayan) insanların sayısının artmasına neden olmuştur (Focus, 1994, akt. Yücel: 2010: 22).

İlerleyen süreçlerde özellikle, 1920'li yıllarda Amerika, Japonya ve Çin'den ucuz işçi ithal etmeye başlamıştır. Ancak 1924 yılında çıkarılan göçmen yasası, Avrupa'dan gelen göçü teşvik ederken, diğer ülkelerden gelen göçü sınırlamıştır. Bu yasa 1965 yılına kadar yürürlükte kalmış, daha sonra 1965 tarihli yeni bir yasayla değiştirilmiştir. 1965 tarihli yasa, her ülkeye eşit göçmen kotası tanıyarak, daha kapsamlı ve adil bir göçmen politikası oluşturmıştır. Bu dönemde, özellikle Müslüman ülkelere Amerika'ya göç artmıştır. Bu göçün büyük bir bölümünü, ülkelere dönüp para kazanmayı amaçlayan bekar erkekler oluşturmıştır. Ancak çoğu Amerika'da evlenerek asimile olmuş veya kalıcı olarak yerleşmiş (Kaya, 2007b: 46- 47) bir kısmı ise ülkelere dönmüştür.

Amerika, yoğun göç akınına maruz kalan her ülke gibi, göçü kısıtlamak için çeşitli yasalar çıkarmıştır. 1875 yılında fahişelere ve suçlulara, 1880 yılında ise Çinlilere göç

yasağı getirmiştir (Kaya, 2007b: 129-130). Amerika'ya gelen ilk Arap göçmenler, Müslüman olmayan Araplar olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ise, Müslüman Arap göçmenlerin sayısı artmıştır. Amerika'daki Müslüman nüfusun büyük bir bölümü, Asya kökenli Müslümanlardan oluşmaktadır (Kaya, 2007b: 48). Amerika her ne kadar belli bir kesimin ülkeye girişini engellemeye çalışsa da yasadışı yollarla ülkeye göçler de yapılmıştır.

Yapılan göçlerin bir kısmı eğitim amacıyla yapılmakla beraber, eğitim seviyeleri birbirinden farklı olmaktadır. Örneğin; Amerika'ya göç eden Müslüman nüfusun eğitim seviyesi, Amerikan nüfusunun eğitim ortalamasından yüksektir. Bu durum, gelir düzeylerini ve yaşam kalitelerini de artırmaktadır. Bu bağlamda, yapılan göçler beyin göçü olarak nitelendirilebilir. Amerika'daki Müslüman nüfusun içinde, İranlılar, Türkler ve Araplar yüksek gelirli gruplardandır. İranlılar ayrıca siyasi olarak da etkin bir konumdadırlar. İstihdam oranı açısından ise, İranlılar Amerikan ortalamasının üzerindedir. Arap yoksul nüfusu da Amerikan yoksul nüfusunun üzerinde bir orana sahiptir. Özellikle Körfez Savaşı sonrasında Irak'tan gelen sığınmacıların sayısı artmış ve Müslüman yoksul nüfusunun en büyük kısmını oluşturmuştur (Kaya, 2007b: 49-89).

Hindistan'dan Amerika'ya olan göç ise, ilk olarak 1899 yılında başlamış ve 1914 yılına kadar devam etmiştir. İkinci göç dalgası ise, 1965 yılında çıkarılan yeni göçmen yasasından sonra gerçekleşmiştir. Hindistan'dan gelen göçmenler arasında, yüksek eğitilmiş ve iyi pozisyonlarda çalışanlar olduğu gibi, düşük eğitilmiş ve vasıfsız işlerde çalışanlar da bulunmaktadır. İran'dan Amerika'ya olan göçlerde ise, iki farklı dönem söz konusudur. 1950 yılından sonra gerçekleşen ilk göç dalgası, yüksek eğitilmiş uzman iş gücü ve öğrencilerden oluşmaktadır. İran Devrimi'nden sonra gerçekleşen ikinci göç dalgası ise, daha çok rejim karşıtı kişilerin iltica amaçlı yaptığı göçlerdir (Kaya, 2007b: 129-136). Amerika farklı zamanlarda birçok nedenden dolayı göç hareketinin yaşandığı ülke konumuna düşmüştür.

1.3.2. Avrupa Göçleri

Günümüzde, Batı Avrupa ülkelerine yönelik sığınma başvuruları ve sınırların gizli yollarla geçilmesi şeklinde gerçekleşen düzensiz göçler, göç hareketlerinin en yaygın formlarıdır. Bu göçlerin arkasında, Batı Avrupa işgücü piyasalarının 1970'lerin ortasından itibaren yasal göçe kapatılması ve yasal yollardan gelen göçmen sayısının sınırlandırılması gibi politikalar yatmaktadır. Bu politikalar, sözleşmeli işçi statüsüyle Avrupa

lkelerine gelip çalışma olanağı bulamayan insanları, iltica hakkı aramaya veya göçmen kaakılarıyla anlaşmaya itmiştir. Sığınmacı statüsüne ilişkin düzenlemelerin sıkılaştırılması ve başvurusu kabul edilmeyenlerin geri gönderilmesi ise, insanları sınırları belgesiz veya sahte belgelerle geçmeye mecbur bırakmıştır. Kapitalist ekonomilerin formel sektörlerinde ucuz işgücü ihtiyaının azalmasıyla birlikte, düzenli gç süreci de durdurulmuştur. Bununla birlikte, ülkelere göre değişen büyüklükteki enformel sektörde, düşük ücretli ve vasıfsız işgücü talebi devam etmektedir. Bu talep, kayıt dışı yollardan gelen göçmen işçiler tarafından karşılanmaktadır. evre ülkelerde yaşanan işsizlik ve yoksulluk sorunları, merkez ülkelerde iş bulma umudunu beslemekte ve insanları göç etmeye teşvik etmektedir. Bu nedenle, gç hareketleri hem ekonomik hem de politik nedenlerle surmektedir (Toksöz, 2006: 112-113).

Sığınma başvurularının artışıyla birlikte, Batı Avrupa ülkelerine gelen göçmenlerin kökenleri de çeşitlenmiştir. Göçmenlerin büyük bir kısmı Avrupa lkelerinin vatandaşları olsa da Afrika ve Asya'dan gelenlerin oranı da yükselmiştir. Ayrıca, Batı Avrupa lkeleri artık sadece gç alan ülkeler değildir. Komünist rejimlerin yıkılmasından sonra, bazı Doğu Avrupa lkeleri de güç veren ülkelerden gç alan ülkelere dnşmştir (Toksöz, 2006: 112-113). Avrupa'ya yönelik göç hareketlerinin çeşitliliğini ve değişimini bize göstermektedir. Avrupa gçlerinin bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

ALMANYA: Batı Avrupa'ya yapılan gçlerde ilk sırada Almanya, ikinci sırada ise İngiltere gelmektedir (Toksöz, 2006: 115). 1960'lara kadar etnik kökenli göçmenlerin oluşturduğu gç süreci, 1960'larda yabancı işçi akımına dnşmştir. 1973'te işçi alımının durdurulması, gç hızını kesmiş ancak tamamen sona erdirmemiştir. Gç süreci, aile birleşmesi yoluyla surmş ve 1980'lerde yeni bir gç dalgası başlamıştır. Bu dalgada, aile birleşmesinin yanında, Polonya, Sovyetler Birliği, Romanya gibi ülkelerden gelen etnik Almanlar ve Türkiye, Polonya, Romanya gibi ülkelerden gelen sığınmacılar yer almıştır. 1989 yılı, bir başka gç dalgasının başlangıcı olmuştur. Bu dalgada, i gç kapsamında Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya gelen Almanlar, Doğu Avrupa ve eski Sovyetler Birliği'nden gelen etnik Almanlar ve eski Yugoslavya, Afrika ve Asya gibi bölgelerden gelen sığınmacılar bulunmaktadır. 1993'te çıkarılan kısıtlayıcı iltica yasası, sığınma başvurularını ciddi şekilde azaltmıştır (Toksöz, 2006: 142). Bütün bu gelişmeler; Almanya'ya yönelik göç hareketlerinin tarihsel gelişimini özetlemektedir.

İNGİLTERE: 1930'lu yıllarda Nazi zulmünden kaçan birçok Yahudi, İngiltere'ye sığınmıştır. İngiltere, İkinci Dünya Savaşından sonra yoğun bir işçi göçüne maruz

kalmıştır. Bu göçlerin öncesinde ise daha çok mülteci göçleri yaşanmıştır. Yoğun göçün etkisiyle İngiltere, 1960'lı yıllarda göç politikasını değiştirmiş ve ırkçı tutumlar ortaya çıkmıştır. 1962 yılında çıkarılan İngiliz Uluslar Yasası, beyaz göçmenlere ayrıcalık tanırken, siyah göçmenlere kısıtlamalar getirmiştir. İngiltere ile geçmişte veya o dönemde bağlantısı olan ülkelere gelen göçmenlerin ülkeye girişi zorlaştırılmış ve bu ülkelerin vatandaşlarının İngiltere'de yaşama hakkı sorgulanmaya başlanmıştır. Hong Kong, Malezya, Singapur gibi ülkelerde yaşayan insanlar için "Britanya Denizaşırı Vatandaşlığı" oluşturulmuş ve bu vatandaşların ülkeye giriş çıkış prosedürleri, dünyanın herhangi bir yerindeki insanlarla aynı koşullara tabi tutulmuştur. Bunların yanı sıra, 1991 yılında kabul edilen yasayla birlikte, sığınmacıların ülkeye giriş şartları daha da sıkılaştırılmış ve sığınmacı taşıyan firmalara yüksek cezalar uygulanmıştır (Giddens, 2008: 549-552). İngiltere'nin beyaz göçmenlere uyguladığı ötekileştirme politikası ve gelen göçmenlere yönelik uyguladığı sert politikalar insan haklarını ihlal etme noktasında kendini göstermektedir.

İTALYA: İtalya, uzun bir göçmenlik tarihi olan ve çok kısa bir göç deneyimi yaşayan bir ülkedir. Toplu göç, İtalyan birliği ile başlamıştır: 1861-1976 yılları arasında 26 milyondan fazla insan göç etmiş, bunların yarısı diğer Avrupa ülkelerine, geri kalanı ise Kuzey ve Güney Amerika'ya yönelmiştir. Bu göçlerin nedenleri, bir yandan İtalyan ekonomisinin yavaş ve zorlu gelişimi, diğer yandan da on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı ile Birinci Dünya Savaşı arasında diğer ülkeleri karakterize eden ekonomik büyümedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, İtalyanlar çoğunlukla Avrupa'ya, özellikle de Almanya'ya göç etmişlerdir. Aynı yıllarda, endüstriyel Kuzey'in gelişimi, Güney'den Kuzey-Bati'ya kitlesel iç göçü teşvik etmiştir. (Boca & Venturi, 2003: 1-2).

Özellikle; 1970-1980 yılları dış göç miktarları keskin bir şekilde azalmış, gelir seviyesinin görece yüksek olması, işsizlikle mücadele etmeyi kolaylaştırmıştır. Bu dönemde, İtalya'nın göç veren bir ülke olmaktan çıkıp göç alan bir ülke haline gelmesi hem iç hem de dış faktörlere bağlı olarak gerçekleşmiştir. İç faktörler arasında, Avrupa Birliği süreciyle birlikte yaşanan ekonomik gelişim, ülke içi dengelerin oluşması ve vatandaşların ülke içinde istihdam edilme oranlarının artması sayılabilir. Dış faktörler arasında ise, ulaşım masraflarının düşmesi, İngiltere ve Fransa gibi diğer büyük göçmen ülkelerinin 1970'lerin başından itibaren göçe sınırlama getirmesi yer alabilir (Karaşahin, 2012: 40-41). Yüksek işsizlik oranına (özellikle gençler arasında) rağmen, İtalyan hane halklarının gelir seviyesinin yüksekliği, üyelerinin uzun işsizlik dönemlerine

katlanmalarını sağlamıştır. Şimdi sadece birkaç yüksek nitelikli ve uzmanlaşmış işçi, daha iyi iş fırsatları aramak için ülkeyi terk etmektedir (Boca & Venturi, 2003: 1).

İSVEÇ: İsveç, dokuz milyon civarındaki nüfusuyla İskandinavya'nın en büyük ülkesidir ve bugün ülkenin yabancı nüfusu, toplam nüfusunun neredeyse %15'ine yaklaşmıştır. Avrupa'da çokkültürlülük denilince akla gelen ilk ülkelerden biri olan İsveç, yoğun göçmen nüfusunu ve bu nüfusun gereksinimlerini politikalarına yansıtmıştır. Bu bağlamda, göçmenler siyasi hayatta çeşitli alanlarda etkin roller üstlenmişlerdir. Tarihsel süreçte bakıldığında, İsveç'in göçle uzun bir geçmişi olduğu görülmektedir. İsveç, 16. ve 17. yüzyıllarda imparatorluk döneminde dini ve etnik açıdan çokkültürlü bir toplum yapısına sahiptir. Bu dönemde imparatorluk sınırları içinde on yedi farklı dilin konuşuluyor olması, bu durumun önemli bir kanıtı (Özerim, 2012: 135) ve kültür çeşitliliğinin göstergesidir.

Ancak İkinci Dünya Savaşı, İsveç'in göç deneyimi için de bir dönüm noktası olmuştur. İsveç'in savaşa katılmaması, ülkeyi mülteciler için güvenli bir hedef haline getirmiştir ve bu dönemde İsveç, çoğunluğu Almanya, Danimarka, Norveç, Estonya ve Finlandiya'dan olmak üzere yaklaşık 180 bin mülteciye kapılarını açmıştır. İsveç'in İkinci Dünya Savaşı sonrası göç deneyimi, dört dönemde ele alınabilir. 1938-1948 arası ilk dönemde, komşu ülkelerden gelen mültecilerle karşılaşmıştır. Bu dönem, Nazi Almanya'sından kaçan Yahudiler'in göçlerini de kapsamaktadır. 1949-1970 arası ikinci dönemde, Finlandiya ve Güney Avrupa ülkelerinden işçi göçü almıştır ve bu süreç, Avrupa'daki işçi göçleriyle paralellik ve benzerlik göstermektedir. Ancak en önemli fark, İsveç'in "misafir işçi" programı uygulamamasıdır. Bu yaklaşım, İsveç'in işçi göçünü kalıcı olarak kabul ettiği anlamına gelmektedir. Bu politika, sonraki yıllarda da devam etmiş ve İsveç'in göç politikalarının diğer Avrupa ülkelerinden ayrışmasına neden olmuştur. Batı Almanya, Hollanda, Avusturya, İtalya, Belçika, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye, İsveç'e en çok işçi gönderen ülkeler arasındadır (Özerim, 2012: 135-136).

İsveç'e göç etmek isteyenlerin 1968 yılından beri göç öncesi çalışma izni almaları gerekmektedir ve bu kural göç hareketlerini etkilemiştir. Bu nedenle Avrupa dışından gelen göçler, daha çok iltica ve aile birleşmesi amaçlı olmuştur. Bu bağlamda günümüzde İsveç'e gelen göçmenlerin en büyük kısmını aile birleşmesi yapanlar oluşturmaktadır. Bunu iltica başvurusunda bulunanlar izlemektedir. Üçüncü sırada ise öğrenci ve işçi göçleri yer almaktadır. (Özerim, 2012: 137).

FRANSA: Fransa'nın tarihsel süreci, birçok etnik kökenli azınlığın yaşadığı kozmopolit bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Nüfus yoğunluğunun düşük olması, işgücü, köle ticareti ve savaşlarda insan kaynağına ihtiyaç duyulması, Fransa'nın özellikle I. ve II. Dünya Savaşı dönemlerinde Fas, Tunus, Cezayir, Libya, Sahraaltı Afrikalılar, Asyalılar ve Türkiye gibi ülkelerden göç almasına neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Almanya'nın işgücü fazlasını diğer Avrupa ülkelerine dağıtmasıyla birlikte, Türkiye'den Fransa'ya ve diğer ülkelere giden göçmen işçilerin sayısı artmıştır. Türkiye ile Fransa arasındaki işgücü ilişkilerinin hukuki çerçevesi, 1966 yılında imzalanan işçi sözleşmesiyle belirlenmiştir (Koca, 2021: 143-144).

AVUSTURYA: Tarihsel olarak incelendiğinde, Avusturya açısından günümüze kadar uzanan göç fenomenini Avusturya'nın tarihsel göç olgusunu incelediğimizde, 1960'larda başlayan ve günümüzdeki "göç probleminin" temelini oluşturan işçi göçlerinin önemli bir rol oynadığını görüyoruz. Avusturya, 1962 yılında İspanya, 1964 yılında Türkiye ve 1966 yılında Yugoslavya ile misafir işçi anlaşmaları imzalamıştır. Fakat bu anlaşmaların sonuçları, Avrupa'da benzer deneyimler yaşayan birçok ülkeye paralel olarak, 1980'lere kadar sosyal ve politik bir gündem maddesi haline gelmemiştir. 1980'lerde ise, işçilerin kalıcı olarak Avusturya'da yaşamaya başladıkları ve aile birleşimi yoluyla ailelerini de yanlarına aldıkları anlaşılmıştır. Bu durum, göçmenlerin entegrasyonu ve uyumu konusunda bir problem olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, Türk göçmenlerin büyük bir kısmının (%75 civarında) evlilik ve aile ilişkileri nedeniyle Avusturya'ya göç ettikleri bilgisi, göç sürecinin niteliği açısından önemli bir veridir (Kraler, 2011: 22).

1.3.3. Orta Asya Göçleri

Orta Asya bölgesi, tarihsel olarak, farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve göç hareketlerine tanıklık etmiş bir bölgedir. Bölge, Rus egemenliğine girmeden önce, siyasi ve idari açıdan parçalanmış bir durumdaydı. Rus Çarlığının bölgeye nüfuz etmeye başlaması ve daha sonra kurulan Sovyetler Birliği'nin bölgeyi kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirmesi, bölgede nüfusun yapay olarak değiştirilmesine yol açmıştır. Sovyetler Birliği, bölge halklarını sürgün etmek, bölgeyi hammadde kaynağı olarak kullanmak ve bölgeyi Ruslaştırmak gibi politikalar izlemiştir. Bu politikalar, bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak geri kalmasına ve bölge halklarının kimlik sorunları yaşamasına neden olmuştur. 1990'ların başında, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, bölge ülkeleri bağımsızlıklarını ilan etmiş ve yeni bir

döneme girmişlerdir. Bağımsızlık sonrası dönemde, Orta Asya devletleri, Sovyet mirasından kaynaklanan sorunları çözmeye ve kendi ulusal çıkarlarını korumaya çalışmışlardır (Küçükkuru, 2021: 297).

Orta Asya bölgesi, Sovyet döneminde tarım ağırlıklı bir üretim yapısına sahip olmuştur. Sovyetler Birliği, bölgede pamuk ve ipek gibi endüstriyel ürünlerin üretimini teşvik etmiş, ancak bölgenin sanayileşmesini engellemiştir. Bölgede kurulan sanayi tesislerinin sayısı ve kapasitesi yetersiz kalmış, bu tesislerde çalışan uzman personelin çoğu Rus ve Slav kökenli olmuştur. Böylece, bölge halkları ekonomik olarak geri bırakılmış ve Sovyet merkezine bağımlı hale getirilmiştir. Ayrıca, Sovyetler Birliği'nin sürgün politikaları sonucunda, bölgeye diğer bölgelerden gelen etnik azınlıkların nüfusu artmış, bu da bölgede işsizlik ve sosyal sorunlara yol açmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, Orta Asya Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan etmiş ve piyasa ekonomisine geçiş yapmaya çalışmışlardır. Bu süreçte, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi ve fiyat kontrollerinin kaldırılması gibi önemli adımlar atılmıştır. Örneğin, 1995 yılı itibarıyla, Kırgızistan'daki devlet işletmelerinin yarısından fazlası, Kazakistan'daki petrol ve doğal gaz şirketlerinin ise büyük bir kısmı özelleştirilmiştir. Bağımsızlık sonrası dönemde, Orta Asya Cumhuriyetleri hem Sovyet döneminden gelen hem de yeni ortaya çıkan göç hareketleriyle karşı karşıya kalmışlardır. Bir yandan, bölgedeki sosyal ve ekonomik problemler nedeniyle, bölge halkları Rusya'ya göç etmiş, diğer yandan, etnik kökenli bölge insanları da Orta Asya Cumhuriyetleri'ne göç etmiştir. Bu durum, bölge ülkelerinin ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarını bozmuş ve bölge ülkelerinin önlemler almasını gerektirmiştir (Küçükkuru, 2021: 297).

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, Orta Asya Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan etmiş ve farklı ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu sorunların kaynağı, bu ülkelerin Sovyet döneminde yaşadıkları tarihsel, kültürel ve coğrafi koşullardır. Bu bağlamda, Orta Asya Cumhuriyetleri'nin bağımsızlık sonrası durumlarını şöyle özetleyebiliriz:

➤ Kazakistan, Sovyetler Birliği'nin en geniş topraklara sahip Cumhuriyeti olarak, nüfusunun azlığı ve Rusya Federasyonu'na olan yakınlığı sebebiyle, en fazla göç veren ülke olmuştur. Kazakistan hem Rusya hem de Çin ile ilişkilerini geliştirmeye çalışırken, aynı zamanda Batı ülkeleriyle de iş birliği yapmıştır.

➤ Özbekistan, bağımsızlığını kazandıktan sonra, ülke içinde yaşayan 21 milyon civarındaki nüfusunu, milliyetçi politikalarla bir ulus haline getirmeye çalışmıştır. Özbekistan, Orta Asya'nın en kalabalık ve en zengin doğal kaynaklara sahip ülkesi olarak, bölgede liderlik rolü üstlenmeye çalışmıştır.

➤ Türkmenistan, bağımsızlık sonrası dönemde, yönünü batıya çevirmiş ve Rusya'dan uzaklaşmaya çalışmıştır. Türkmenistan, Rusya'ya bağımlı olan ekonomik yapısını değiştirmek için, doğalgaz ihracatını artırmaya ve alternatif pazarlar bulmaya çalışmıştır. Ancak Türkmenistan'ın karşılaştığı en büyük sorun, güvenlidir. Afganistan'da Taliban'ın iktidara gelmesi, Türkmenistan'a yönelik tehdidi artırmış ve Afgan göçmenlerin akınına neden olmuştur.

➤ Kırgızistan, bağımsızlık sonrası dönemde, merkezi ekonomik modelden vazgeçerek, piyasa ekonomisine geçiş yapmaya çalışmıştır. Kırgızistan, bu süreçte hem Rusya hem de Çin ile ilişkilerini sürdürmeye çalışırken, aynı zamanda Batı ülkeleriyle de iş birliği yapmıştır. Kırgızistan, demokratikleşme yolunda ilerlemeye çalışan bir ülke olarak, bölgede istikrarsızlık ve siyasi krizlerle de mücadele etmiştir.

➤ Tacikistan, Sovyetler Birliği'nin en fakir Cumhuriyetlerinden birisi olarak, bağımsızlık sonrası dönemde, büyük bir karmaşa yaşamıştır. Tacikistan, Sovyet döneminde Moskova'ya en bağımlı olan ülke olarak, bağımsızlığını kazandıktan sonra, ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlarla boğuşmuştur. Tacikistan, ayrıca, Çin, Afganistan, Özbekistan ve Kırgızistan arasında sıkışmış bir coğrafi konuma sahiptir. Tacikistan, 1992-1997 yılları arasında yaşanan iç savaşın ardından, barış ve istikrarı sağlamaya çalışmıştır (Küçükku, 2021: 297-299).

1.3.4. Afrika Göçleri

Coğrafi Keşifler, İspanya ve Portekiz'in sömürgecilik faaliyetlerine başlamasına vesile olmuştur. Bu iki imparatorluk, Afrika kıtasının birçok bölgesini işgal ederek sömürgeleştirmiştir. Ancak sömürgeleştirmek istedikleri bölgeler konusunda aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Bu durumda Papalık devreye girerek, sömürgeleştirilecek bölgeleri iki imparatorluk arasında nüfuz alanlarına ayırmıştır. Papalığın bu kararı, sömürgeciliği kutsallaştıran ve uluslararası hukukun ilk örneklerinden biri olarak kabul edilen bir belgedir. Ancak 1648 yılında imzalanan Vestfalya Antlaşması ile kilisenin siyasi gücü zayıflamıştır. Bu antlaşma, Avrupa devletlerinin kiliseye karşı egemenlik haklarını savunmaları bakımından önemli bir dönüm noktasıdır. Fakat Avrupa devletleri, bir

yandan kendi egemenlik haklarını korurken, diğer yandan Avrupa dışındaki halkların ve işgal ettikleri bölgelerin egemenlik haklarını tanımamışlardır. Bu çelişki, sömürgeciliğin devam etmesine, Avrupa dışındaki halkların mağdur edilmesine (Mızrak, 2022: 55) ve zorunlu göçlerin yaşanmasına neden olmuştur.

Özellikle Sanayi devriminin 18. yüzyılın sonlarında başlamasıyla birlikte, kolonyalizmden emperyalizme geçiş yaşanmıştır. Emperyalizm, Avrupalı devletlerin hammadde ve pazar ihtiyaçlarını karşılamak için Afrika kıtasını sömürgeleştirmeleri anlamına gelmektedir. Bu süreçte, özellikle İngiltere ve Fransa, Afrika'nın büyük bir bölümünü aralarında paylaşmışlardır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin Afrika'daki toprak kaybına neden olmuştur. Osmanlı Devleti, 19. yüzyılda Afrika'da Mısır, Tunus, Cezayir, Libya, Sudan ve Somali gibi önemli bölgeleri İngiltere ve Fransa'ya kaptırmıştır. Bu toprak kaybı, Osmanlı Devleti'nin siyasi ve ekonomik gücünü zayıflatmıştır (Hazar, 2009: 60-61). Afrika topraklarında yaşayan halkın bir kısmı göç ederken, bir kısmı ise sömürge ülkeleri tarafından ucuz işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla zor kullanılarak kendi ülkelerinden koparılmıştır.

Sömürgeciliğin Afrika kıtasında başlaması, Afrikalı ulusların geleneksel yönetim yapılarının yıkılmasına ve Afrikalıların köleleştirilmesine sebep olmuştur. Bu durum, Afrika'da devletleşme sorunlarının kökenini oluşturmuştur. Afrikalılar, uluslararası toplumun desteğini alarak, sömürgeci güçlere karşı kendi kaderlerini tayin etme hakkını kullanmış ve bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Fakat bağımsızlıklarını kazandıktan sonra, birçok Afrikalı ulus, sağlıklı bir devletleşme sürecini gerçekleştirememiştir. Bunun sebepleri arasında, sömürgeci güçlerin geride bıraktığı siyasi, ekonomik ve sosyal problemler, etnik, dini ve kültürel çekişmeler; yolsuzluk, askeri müdahaleler ve iç savaşlar yer almaktadır. Afrika'da devletleşme sorunlarının aşılması için, Afrikalı ulusların kendi iç potansiyellerini geliştirmeleri, demokratik ve katılımcı yönetim modellerini uygulamaları, bölgesel iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmeleri gerekmektedir (Mızrak, 2022: 50).

1.4. AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ POLİTİKALARININ GELİŞİMİ VE UYGULAMA SÜRECİ

Avrupa'nın tarihi, ekonomisi ve demografik yapısı, çeşitli olaylara bağlı olarak gerçekleşen göç hareketlerinin sonucunda değişim göstermiştir. Yeni kıtaların keşfedilmesi, Sanayi Devrimi, iki dünya savaşı gibi pek çok savaş, Avrupa'da büyük

nüfus hareketliliğine yol açmıştır. Coğrafi keşifler ve Sanayi Devrimi, Avrupa'nın ekonomik zenginliğine katkı sağlayan önemli gelişmeler olmakla birlikte, aynı zamanda Avrupa'nın göç tarihindeki dönüm noktalarını da oluşturmuştur. Bu dönemlerde hem kıta içinde hem de kıta dışında yoğun göç akımları yaşanmıştır. Kıta kaynaklı savaşlar ise milyonlarca insanın zorunlu olarak yerinden edilmesine ve demografik yapının buna göre değişmesine neden olmuştur. Böyle bir tarihsel arka plana sahip olan Avrupa ülkeleri, II. Dünya Savaşı sonrasında savaşın yarattığı sorunları tekrarlamamak için birlik olma çabasına girmiş ve “Birlik Avrupası” hedefini belirlemiştir. Ancak AB, bugünkü haline birçok değişiklik sonucunda ulaşabilmiştir. Kıtadaki en önemli doğal kaynakların kömür ve demir olması ve savaş sonrası yeniden kalkınma gereksinimi, Birliğin ilk olarak ekonomik yönünü geliştirmesine yol açmış ve 1951 yılında Fransa, Batı Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg tarafından Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulmasını sağlayan anlaşma imzalanmıştır. 1957 yılında Roma'da yapılan anlaşmayla da Avrupa Ekonomik Topluluğu kurularak siyasi birlik olma yolunda önemli bir adım atılmıştır. Böylece her alanda bütünleşme sürecine giren AB, 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile siyasi ve ekonomik bir örgüt haline gelmiş ve ortak göç politikaları oluşturma gereksinimi duymuştur (Tepealtı. 2020b: 83).

Avrupa Birliği, oluşum sürecinde üye ülkeler arasındaki ortaklık alanlarını genişletmiş ve iş birliğini güçlendirmiştir. Bu durum, Birliğin ekonomik, politik ve sosyal alanlarda ortak bir tutum sergileme isteğini artırmıştır. Bu istek, göç politikalarını da etkilemiş ve II. Dünya Savaşı sonrası dönemde kendi ulusal göç politikalarını belirleyen ülkeler, 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren yasal bir temel üzerinde ortak göç politikaları geliştirmeye yönelmiştir. Bu bağlamda AB, üye ülke vatandaşlarının Birlik içinde serbestçe dolaşımını sağlayan, üçüncü ülke vatandaşlarının ise Birliğe giriş ve kalışlarını düzenleyen ve sınırlayan çeşitli düzenlemeleri uygulamaya koymuştur. AB, bu düzenlemelerin yasal çerçevesini bir dizi antlaşma ve belgeyle oluşturmuştur (Tepealtı. 2020b: 96-97).

Bu süreçte, özellikle güvenlik ve işçileri konularında ortak hareket etme çabaları da önem kazanmıştır. Bu bağlamda Roma'nın Trevi bölgesinde ilk kez gayri resmi olarak toplanan 12 üye ülkenin adalet ve işçileri bakanlarından oluşan bir gruptur. Trevi, aynı zamanda Fransızca terörizm, aşırılık ve şiddet kelimelerinin baş harflerinden oluşturulan bir akronimdir. Trevi Grubu, üye ülkelerin bakanlarını bir araya getirerek, adalet ve işçileri alanlarında iş birliği yapmayı amaçlamıştır. Ancak, bu grup, Avrupa Komisyonu

ve Parlamentosu gibi uluslarüstü kurumları toplantı sürecine dahil etmemiştir. Bu yönüyle Trevi Grubu, hükümetler arası bir iş birliği girişimi olarak değerlendirilebilir (Şemşit, 2010: 87).

Trevi Grubu, göç konuları başta olmak üzere, AB'nin karşılaştığı çeşitli sorunları ele almıştır. Bu sorunlardan bazıları şunlardır:

- Üye ülkelerdeki göç sorunu,
- Vize politikası (Trevi Grubu, üye ülkeler arasında ortak bir vize politikası oluşturmayı hedeflemiştir. Bu amaçla, vize verilmesi kriterlerinin mümkün olduğunca tek tip hale getirilmesi, ortak vize başvuru formu ve prosedürü geliştirilmesi, vize verme yetkisinin sınırlandırılması gibi konular üzerinde çalışılmıştır),
- Dış sınır kontrolleri,
- İç sınır kontrolleri,
- Siyasi sığınma arayanlar: (Trevi Grubu, siyasi sığınma arayanların durumunu değerlendirmiştir. Bu konuda, siyasi sığınma sisteminin kötüye kullanılmasının önlenmesi, sığınma arayanların naklinin düzenlenmesi, sığınma taleplerinin incelenmesine ilişkin prosedürlerin belirlenmesi, sahte belgelerin tespiti ve engellenmesi gibi konular üzerinde durulmuştur) (Lodge ve Bayburtlu, 2002: 23).

Söz konusu gelişmeler ışığında, 1951 yılında imzalanan ve Türkiye'nin 1961 yılında taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi önemli bir yere sahiptir. Sözleşmenin tam adı "Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme" dir. Sözleşmenin ilk maddesi, mülteci tanımı ile birlikte, sözleşmenin kimleri kapsadığını belirtmektedir. Sözleşmenin birinci maddesi şu şekildedir: (Daktilo: 1984).

Bu Sözleşme, 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen, yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen herkesi kapsar. Bu Sözleşme hükümleri, (a) barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğine; (b) mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce,

sığındığı ülkenin dışında ağır bir siyasi olmayan suç işlediğine; (c) Birleşmiş Milletler 'in amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat mevcut olan bir kişi hakkında uygulanmaz (Daktilo: 1984).

Türkiye, uluslararası mülteci hukukunun temel belgeleri olan 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'nü coğrafi sınırlama koşuluyla imzalamıştır. Bu, pratikte, Türkiye'nin (a) ülkesine gelen herkese koruma sağlama yükümlülüğünü kısıtladığı, çünkü sadece özgürlükleri ve yaşamları tehlike altında olan kişilere uluslararası koruma garantisi verdiği, (b) Avrupa ülkesi vatandaşı olan kişiler dışındakilere mülteci statüsü tanımadığı anlamına gelmektedir. Avrupa dışı bir ülkeden gelen kişiler, Türkiye tarafından sadece geçici olarak korunmakta ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilmeleri sağlanana kadar Türkiye'de kalmalarına izin verilmektedir. Avrupalı olmayan mülteciler için tam bir mülteci statüsüne ve bu statünün sağladığı haklara sahip olamamak, Türkiye'de hayat kurmalarının önündeki bir engeldir. Türkiye'ye gelen Avrupalı mültecilerin sayısı ise oldukça azdır ve çoğu kalıcı bir çözüm olarak yeniden yerleştirilme veya gönüllü geri dönüş seçeneğini tercih etmektedir. Bu nedenle, Türkiye, mülteci entegrasyonu konusunda bir deneyim yaşamamıştır. Entegrasyon, Türkiye'de koruma ve usule ilişkin konulara ve sorunlara odaklanan bir iltica söyleminin dışında kalan soyut bir kavram olarak kalmıştır. Oysa, “entegrasyon”, günümüzde karşı karşıya kalınan kitlesel mülteci hareketini yönetme sorununu aşmak için Türkiye toplumunun kavraması gereken acil bir meseledir (Şimşek, 2019: 174).

Bu gelişmelerin ardından 7 Şubat 1992'de Maastricht Antlaşması önemli bir dönüm noktası olmuştur. Maastricht Anlaşması AB'nin üç temel sütununu oluşturmakla beraber, Birliğin ortak çıkarları arasında sayılan göç ve sığınma konuları devletlerarası iş birliği etrafında düzenlenerek kurumsal bir çerçeve oluşturulacaktır. Anlaşma sonrasında “Trevi” ve “Göç Grubu” gibi oluşumlar birleştirilmiş ve “Trevi Grubu”, AB'nin üçüncü temeli olan “Adalet ve İçişleri” alanına dönüştürülmüştür (ORSAM, 2012: 13). Maastricht Anlaşması'nın üç temel sütununu Topluluk Sütunu, Ortak dış ve Güvenlik Politikası ile Adalet ve İç İşleri oluşturmaktadır.

Maastricht Antlaşmasında birtakım politikalar belirlenmiştir. Sığınma politikası, dış sınırlardaki denetimler, üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik göç politikası, uyuşturucu kaçakçılığı, sahtekarlık, cezai ve adli iş birliği, gümrük iş birliği, polis iş birliği, Avrupa Polis Ofisi vasıtasıyla Birlik içerisinde yaygın bilgi değişim sistemi temel politikaları oluşturmaktadır (Lodge ve Bayburtlu, 2002: 13).

Maastricht Anlaşması'nın 17. maddesi ile AB vatandaşlığı kurulmuş ve üye devlet vatandaşlarına AB topraklarında serbest dolaşım ve yerleşme hakkı verilmiştir. Bu düzenleme, birlik çerçevesinde ortak bir göç politikasına doğru somut bir adım olarak düşünülebilir. Ancak bu adımın arkasında, bu dönemde kontrol edilemez seviyelere ulaşan yasadışı göç ve sığınma talepleri gibi zorlayıcı etkenler de yer almaktadır. Maastricht Anlaşması ile göç ve sığınmacı konularında bazı ortak girişimlerde bulunulmaya çalışılmıştır, fakat uygulamada devletlerin kendi yetkilerini koruma eğilimine dönüşmüştür. Bu uygulama, AB'yi ortak bir göç sürecine yaklaştırsa da ulusal çıkarlardan tamamen vazgeçilememesi, ortak bir göç veya mülteci politikasının oluşturulmasını engelleyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Ortak politika için atılan her adım, bir sonraki aşamaya bırakılarak ortak bir zemin bulunamamıştır. Bu da AB'nin ortak bir politika oluşturma sürecinin ne kadar güç olabileceğini gözler önüne sermektedir (Ay, 2019: 44).

Avrupa Birliği üye ülkeleri 02.10.1997 yılında Amsterdam Antlaşması imzalanmış ancak antlaşma 01.05.1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra birlikte Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında göç politikalarıyla ilgili bütüncül ve tutarlı adımlar atılmıştır (Yazan, 2016: 113). Bu antlaşmada sınırlar ve göçmenlerin uyum sağlama süreçleri yer almaktadır.

Amsterdam Anlaşmasına, Schengen Sözleşmesi eklenerek, Avrupa Birliği göç alanındaki yetkilerini toparlamıştır. Avrupa Birliği Konseyi Schengen anlaşmasıyla birlikte hukuki dayanakları belirleme yetkisine de sahip olarak, göç politikalarını belirleme aşamalarında daha hızlı ve daha etkili karar alabilmiştir (Göçmen, 2015: 99). Bu antlaşma beraberinde karar alma noktasını da etkilemiştir. 01.05.2004 tarihine kadar 5 yıllık süre içerisinde Avrupa Birliği üye ülkesi veya Avrupa Birliği komisyonunun teklifi üzerine parlamentoya danışılarak oybirliği ile karar alınacağı belirtilmiştir. Vize listelerinin şekli ve karara bağlanmasına ilişkin maddelerin görüşülme usulleri oybirliği istisnaları olarak onaylanmıştır (Göçmen, 2015: 100). Böylelikle alınacak kararlar Adalet Divanı tarafından denetlenebilecek ve üye konumundaki ülkelerin iç hukuk sistemlerinde doğrudan etkiye sahip olunabilecektir (Özcan, 2005b: 123).

Antlaşma, göç ve sığınma konularında her ne kadar Birlik politikasında yer alacağı izlenimini vermiş olsa da aslında, üye ülkelerin müdahale etme yetkilerinin geniş olmasından dolayı, politikalar halen üye devletlerin güdümünde ve devletlerarası düzeyde kaldığını göstermektedir (Sönmez, 2015: 213-214).

1999-2004 arası dönemi ise Tampere Programını kapsamaktadır. Güvenlik kaygılarını azaltmak ve düzensiz şekilde devam eden göç hareketlerini önlemek amacıyla, Ekim 1999'da Avrupa Konseyi Finlandiya'nın Tampere kentinde Özgürlük, Güvenlik ve Adalet konulu toplantı gerçekleştirdi. Görüşülen bu Zirvede; öncelikle göç ve dış politika konularına değinilmiştir. Hem Hedef ülke hem de kaynak ülkelerdeki ekonomik kalkınmanın sağlanmasıyla birlikte göç hareketlerinin engellenebileceği görüşünde bulunulmuştur. Dış politika ve ekonomik kalkınma adımlarıyla birlikte göç hareketi daha işler ve bütüncül bakış açısı kazanmıştır (Tazzioli, 2016: 7-9).

Tampere zirvesi, dört başlıklı ortak bir göç politikasını öngörmektedir: Avrupa iltica sistemi, yasal göç ve uyum, AB'ne üye olmayan ülkelerden göç eden göçmenler için adil muamele, yasa dışı yollarla yapılan göçlere karşı göç hem kaynak hem de transit ülkelerle iş birliğini hedefleyen politikalar (Koçak ve Gündüz, 2016: 75) yer almaktadır.

Tampere zirvesi birlik, suçlarla mücadele; üye olan ülkelerin polis, savcı ve diğer kolluk kuvvetleriyle adli iş birliği kurulmasını baz almıştır. Böylece üye ülkelerin savcılık makamları arasında iş birliği olacak, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde birbirlerine destek verebileceklerdir. AB düzeyinde sınır aşan suçlarla mücadele daha etkin ve kolay olacaktır (Özcan, 2005a, 241-242). Tampere Zirvesi, AB açısından çeşitli suç ve tehditlere karşı önlem alma konusunda önemli bir yol gösterici işlevi görmüştür.

Bu gelişmelerin devamında, 15 Aralık 2001 tarihinde Belçika'nın Laken kentinde düzenlenen zirvede ise Avrupa Birliği'nin göç yönetim politikaları ön plana çıkmıştır. Avrupa Parlamentosu Başkanı'nın yanı sıra, AB Konseyi Başkanı, AB Komisyonu Başkanı ve birçok üye ülkenin devlet ve hükümet başkanlarının katılımıyla gerçekleştirilen bu zirvede; göçmenlerin uyumu, sınır güvenliği, yasadışı göçlerle mücadele, göçmen hakları ve dayanışma gibi konular kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca zirvede, AB'nin güvenlik ve savunma politikalarının geliştirilmesi gerekliliği de özellikle vurgulanmıştır. AB'nin, uluslararası barış ve istikrarın korunması, terörizm ve silahlı çatışmalarla mücadele, insan hakları ve demokrasiyi destekleme gibi konularda daha etkin bir rol oynaması için, güvenlik alanında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ile iş birliği içinde hareket etmesinin önemi üzerinde durulmuştur (Demirci, 2022: 74-75).

Güvenlik iş birliğine verilen önemin artmasıyla birlikte, AB'nin Tampere Zirvesi'nde benimsediği "özgürlük odaklı tutum", 11 Eylül saldırılarının ardından yerini

güvenlik kaygılarının ön plana çıktığı yeni bir yaklaşım biçimine bırakmıştır. Bu dönemde göç politikaları da güvenlik merkezli bir bakışla ele alınmaya başlanmış; göçmenlerin potansiyel bir risk unsuru olarak görülmesi çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Bu çerçevede, 21-22 Haziran 2002 tarihlerinde düzenlenen Sevilla Zirvesi'nde AB liderleri bir araya gelmiş ve düzensiz göçle mücadele için alınacak önlemleri masaya yatırmıştır. Zirvede, ortak göç politikalarının güçlendirilmesi ve iş birliğinin artırılması yönünde çeşitli girişimlerde bulunulmuştur (Tepealtı, 2020b: 107).

Güvenlik merkezli politikaların belirleyici olduğu bu dönemde, Danimarka, İtalya, Portekiz ve Britanya gibi ülkeler yasa dışı göçmenlere yönelik yeni yasalar çıkarmış ve Sevilla'da bazı AB ülkeleri daha sert göç politikalarının uygulanmasını talep etmiştir. Britanya'nın yanında, İspanya ve İtalya'da, AB'nin kalkınma amaçlı yaptığı ekonomik yardımların, ilgili ülkelerin "göç kontrolü konusunda iş birliğine girmeleri koşuluyla" verilmesini istemiştir. Gündeme getirilen öneriyle, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu en fazla göçmen gönderen ülkelere, gerekli önlemleri almazlarsa ekonomik yaptırımlar uygulanması teklif edilmiştir (ORSAM, 2012: 14).

2005-2010 yıllarını kapsayan Lahey Zirvesi; Tampere Zirvesinde alınan kararlara bağlılık vurgusu yapılarak, göçle ilgili politikalar bağlamında daha fazla iş birliği çağrısı yapılmış ve 2010 yılına kadar alınan kararların yürürlüğe konulması için bir plan yapılması öngörülmüştür (Ay, 2019: 61).

Lahey Programı, özgürlük ve adalet gibi değerleri, güvenlik ihtiyacına göre ikinci plana atan bir anlayışla oluşturulmuştur. Bu programda, özgürlük ve güvenlik arasında bir denge kurulması gerektiği savunulmuş, ancak bu denge pratikte güvenlik lehine bozulmuştur. Özgürlük kavramı, bu programda, güvenliği artırmak için uygulanan gözetim yöntemlerine (biyometrik ve bilgi sistemleri), göçü yönetmek ve kontrol etmek için alınan önlemlere (vize politikası, geri gönderme ve geri kabul, sınır kontrolleri ve düzensiz göçle mücadele) boyun eğen bir kavram haline gelmiştir. Bu uygulamalar, özgürlük, temel haklar ve hukukun üstünlüğü üzerindeki olumsuz etkileri ise göz ardı edilmiştir (Guild vd., 2008: 8).

Aynı süreçte Avrupa Birliği'nin (AB) doğu ülkelerine genişlemesi sürecinde karşılaştığı zorlukları aşmak, kurumsal reformları gerçekleştirmek amacıyla 01.02.2003 tarihinde Nice Anlaşması yürürlüğe girmiştir. 1997 yılında imzalanan Amsterdam Antlaşması'nda çözüm bulunamayan meseleler ele alınmıştır. Bu meselelerin başında,

AB'nin karar alma mekanizmasının daha demokratik, şeffaf ve etkin hale getirilmesi gelmektedir. Nice Anlaşması ile, AB'nin karar alma sürecinde birtakım değişikliklere gidilmiştir. Bunlardan biri, oy birliği ile karar alınan alanların sayısında azaltmaya gitmektir. Çünkü, oy birliği ile karar alınması, AB'nin karar alma sürecini yavaşlatmakta ve tıkamaktadır. Bu nedenle, Nice Anlaşması ile, AB'nin daha hızlı karar alabilmesi için, nitelikli çoğunluk ile karar alınan alanların sayısı artırılmıştır. Nitelikli çoğunluk ile karar alma usulü, üye ülkelerin nüfuslarına göre belirlenen oy sayılarına göre yapılmaktadır. Böylelikle, Nice Anlaşması nitelikli çoğunluk ile karar alınan alanların kapsamı genişletilmiştir. Bu alanlardan biride, Avrupa Topluluğunu kuran anlaşmada yer alan Vize, Göç, Sığınma ve Kişilerin Serbest Dolaşımına ilişkin Diğer Politikalar başlığı altındaki politika alanları gelmektedir. Bu politika alanlarında, AB'nin ortak bir göç politikası oluşturması ve göçmenlerin uyum sağlaması amaçlanmaktadır. Bu politika alanlarında da nitelikli çoğunlukla karar alma usulüne geçilmesi planlanmıştır. Ancak, bu geçişin kademeli olarak yapılması ve bazı konularda ortak karar alma usulünün devam etmesi kararlaştırılmıştır. Bu konular, sığınmacı bireylerin durumuna ilişkin kararlar, üye ülkelerin sınır kontrollerine ilişkin kararlar ve göç politikasının uygulanmasına ilişkin düzenleyici hükümlerdir. Bu konularda, üye ülkelerin ulusal çıkarlarının korunması ve egemenlik haklarının sınırlandırılmaması için, ortak karar alma usulüne devam edilmesi uygun görülmüştür (Özcan, 2005: 483).

Sonraki dönemde; AB ülkeleri, göç konusunda karşılaştıkları temel sorunlardan biri olarak, AB topraklarına ulaşan ilticacıların durumunu ele alacak bir sistem oluşturmak ve iltica taleplerine ilişkin ortak prosedürler belirlemek istemiştir (Bingöl, 2006: 47). 1990'larda sığınma başvurularının bir önceki döneme göre üç kat artması ve 1992-1993 yıllarında zirveye ulaşması, AB'nin bu başvuruları önlemeye veya azaltmaya yönelik tedbirler almasına yol açmış ve Dublin Sözleşmesi'ni imzalamıştır (Yazan, 2016: 85).

Üye devletlerin böyle bir sözleşmeye ihtiyaç duymasının önemli sebeplerinden biri, sığınmacıların kendileri için en uygun yeri seçmek için aynı anda veya farklı zamanlarda birden fazla ülkede iltica talebinde bulunmaya çalışmalarıdır. Bu durum, üye devletler arasında sorumluluk paylaşımını zorlaştırmıştır. 1997 yılında yürürlüğe giren bu sözleşme ile iltica talebinde bulunan sığınmacının durumunun değerlendirilmesinden sorumlu ülkenin belirlenmesi için bir kriter sistemi getirilmiştir (Özcan, 2005b: 56-57). Bu sisteme göre, sığınmacının durumunu değerlendirmekten sorumlu ülke, öncelikle

sığınmacının aile bireylerinin bulunduğu ülke, eğer böyle bir ülke yoksa oturma izni verilmiş olan ülke, eğer bu da yoksa sığınmacının ilk girdiği AB ülkesidir (Yazan, 2016: 85).

2003 yılında kabul edilen Dublin II tüzüğü, sığınma başvurusunda bulunan kişilerin hangi devlet tarafından değerlendirileceğini belirlemek üzere tasarlanmıştır. Tüzük, sığınma başvurularının incelenmesinde devletlerin sorumluluğunu ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Dublin, AB'nin ortak bir göç politikası ve uygulamalarına sahip olduğunu varsayarak, AB üyesi ülkelerdeki sığınmacıların belirli ortak standartlara uygun şekilde korunmasını amaçlayan bir sistemdir. Ancak, uygulamada üye ülkeler arasında farklılıklar olduğu için sığınmacılar farklı koşullarla karşılaşmaktadır. Bu farklılıkların neden olduğu olumsuz sonuçları gidermek için Avrupa Parlamentosu 2008 yılında üye ülkelere ortak standartları uygulamaları ve sığınmacılara daha iyi bir muamele sağlamaları konusunda çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur (UNHCR, 2013).

2013 yılında bir kez daha revize edilen Dublin III Yönetmeliği, Dublin I ve II' de alınan kararları biraz daha genişleterek yürürlüğe koymuştur. Buna göre, sığınmacılar, sığınma talebinde bulunmak için AB topraklarına girdikleri ilk ülkeyi seçmek zorundadırlar. Aksi halde, başka bir ülkede yaptıkları sığınma talepleri reddedilmektedir. Ayrıca, Dublin III' te, sığınmacının aile bireylerinin daha önce sığınma talebinde bulunup kabul edildiği bir ülke varsa, sığınmacının sığınma talebinin değerlendirilmesinden o ülkenin sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır (Ay, 2019: 53).

Dublin kuralları, AB hukukunun ikincil kaynaklarından biri olan tüzükler şeklinde düzenlenmiştir. Bu kurallar, sığınma başvurularının incelenmesinde devletlerin sorumluluğunu belirleyen ve sığınmacılara ortak standartlar sağlamayı amaçlayan bir sistemdir. Tüzükler, yönergelerden farklı olarak, üye ülkelerin iç hukuk kurallarını değiştirmeden doğrudan uygulanabilir ve bağlayıcı niteliktedir. Bu nedenle, Dublin kuralları, AB'nin ortak bir göç politikası oluşturmasında ve sığınmacıların haklarını korumasında oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Günuğur, 2017: 169).

Lizbon Anlaşması, 2007 yılında imzalanıp 2009 yılında yürürlüğe giren bir anlaşmadır. Bu anlaşmada, göç ve sığınma konusunda ortak bir politika oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmış ve üye ülkelere bu konudaki çalışmalarını hızlandırmaları çağrısı yapılmıştır. Anlaşmada, AB'nin kritik iktisadi konuları ile göç politikası kararlarının önemine göre değerlendirdiği belirtilmiştir (Kaya, 2016: 12).

Anlaşmada ayrıca, göç politikası kararlarının oybirliği ile alınması yöntemi değiştirilerek, bu anlaşmadan sonra kararların nitelikli çoğunluk ile alınması öngörülmüştür. Böylece, karar alma süreçlerinde yaşanan kısıtlamalar ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca, Konsey ve Parlamento'nun yasama organı olarak bu süreçteki rolüne de özel bir önem atfedilmiştir (Geddes & Scholten, 2016: 153).

Anlaşma kapsamında, oybirliği ilkesinden vazgeçilerek oy çoğunluğu ilkesine geçilmesi, karar alma süreçlerindeki önemli bir engeli kaldırmıştır (Kurtbağ, 2020: 229). Bu yönüyle Lizbon Anlaşması 2009'da kabul edilen Stockholm Programı'nda belirlenen amaçlara ulaşılması noktasında güçlendirilmiş kurumsal bir çerçeve sunmuştur (Monar, 2010: 159).

Stockholm Programı, önceki programlara göre özgürlük ve güvenlik unsurları arasındaki dengesizliği özgürlük lehine düzeltmeye çalışan bir programdır. Ancak, Programın detaylı bir şekilde analiz edilmesi sonucunda, özgürlüğe ilişkin söylemin güçlendirilmeye çalışıldığı; fakat güvenlik odaklı yaklaşımın hâlâ ağır bastığı görülmektedir. Programda açıklık ve serbest dolaşım kavramlarına yapılan vurgu, AB'nin, ABD ve Kanada gibi ülkelerle rekabet edebilmek için nitelikli işgücünü kendine çekme amacını yansıtmaktadır. Düzensiz göç, AB'nin birçok sektöründe işgücü açığını yasadışı istihdam yoluyla karşılasa da “açıklık” ilkesi bu durumu meşrulaştırmak için kullanılmamaktadır. Aksine, düzensiz göçle mücadele konusu Programda özel bir önem taşımaktadır. Programda düzensiz göçmen istihdamına yönelik yaptırımların artırılması önerisi, düzensiz göçmen istihdamının yaygın olduğu İspanya ve İtalya gibi ülkelerde işveren lobilerinin tepkisini çekebilecektir (Şemşit 2010: 104).

Avrupa Komisyonu, Stockholm sürecine katkı sağlamak amacıyla Haziran 2009'da “Vatandaşlara Hizmet Eden bir Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı: Daha Güvenli bir Ortamda Daha Geniş Özgürlük” adlı bir belge yayınlamıştır. Bu belgede, AB Konseyi'nin gelecek yıllar için ortaya koyduğu temel öncelik, “vatandaşların çıkarlarına ve ihtiyaçlarına odaklanmak” şeklinde tanımlanırken, temel zorluk, “Avrupa'nın güvenliğini sağlarken temel haklara ve bütünlüğe saygı göstermek” olarak ifade edilmiştir. Avrupa Komisyonu, bu belgede Stockholm Programı için dört siyasi öncelik önermiştir. Stockholm Programı'nda bu önerilere iki öncelik daha eklenerek altı siyasi öncelik belirlenmiştir ve Program bu öncelikler doğrultusunda oluşturulmuştur:

- Vatandaşlık hakları ve temel hakların geliştirilmesi- Haklar Avrupası

➤ İnsanların hayatını kolaylaştıran bir hukuk ve adalet sistemi- Hukuk ve Adalet Avrupası

➤ Vatandaşların korunmasını sağlayan bir güvenlik politikası- Güvenlik Avrupası

➤ Göç ve iltica konularında sorumluluk, dayanışma ve ortaklık temelinde iş birliği- Göç ve İltica Avrupası (Şemşit 2010: 104-105).

Avrupa Birliği'nin (AB) adalet ve içişleri alanlarında ortak bir politika oluşturması için, 2010-2014 yılları arasında uygulanması planlanan Stockholm Programı hazırlanmıştır. Bu program, AB'nin bu alanlarda karşılaştığı zorluklara ve fırsatlara cevap verebilmek için, üye ülkelerin iş birliğini güçlendirmeyi, vatandaşların haklarını korumayı, güvenlik ve adaleti sağlamayı, göç konularında ortak bir ölçüt geliştirmeyi planlamaktadır. Amaçların gerçekleştirilmesi için, AB Komisyonu tarafından çeşitli eylem planları da hazırlanmıştır. Bu eylem planları, Stockholm Programı'nda ele alınan konuları konularını somut adımlara dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Göç ve iltica politikaları bu konulardan bazılarıdır. Bu alanda, AB'nin ortak bir göç sistemi oluşturması, göçmenlerin entegrasyonunu sağlaması, yasadışı göçle mücadele etmesi ve işgücü göçünü yasal yollarla desteklemesi gerektiği vurgulanmaktadır (Bozkurt, 2018: 113).

Avrupa Birliği'nin 2006 yılında başlattığı Komşuluk Politikası çerçevesinde, Libya hariç tüm Afrika ülkeleriyle üst düzey zirveler gerçekleştirilmiş ve bu zirveler aracılığıyla AB'nin göç yönetimine ilişkin stratejileri detaylandırılmıştır. Görüşmeler sonucunda, Frontex'in kara ve deniz yollarında göçmen kontrolü yapabilmesi için gerekli ekipmanların temin edilmesi kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte, göçün siyasi, ekonomik ve sosyal nedenlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar geliştirilmiş; ekonomik büyümenin desteklenmesi, halkla uyumlu yönetimlerin teşvik edilmesi ve insan haklarının korunması gibi konularda adımlar atılmıştır (Samur, 2008: 9).

Bu rapor çerçevesinde iş birliğine girdiği ülkelerle göçün daha sistematik bir şekilde yönetilmesi için finansal ve teknik destek sağlayarak Özel Göç Merkezleri kurmuştur. AB, bu merkezler aracılığıyla kendi sınırlarına giriş yapacak kişileri seçerek girişlerine izin vermeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla hareket eden ülke vatandaşlarına vize kolaylığı tanınacağı ifade edilmiştir. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için kaynak ve transit ülkelerin bu görevi eksiksiz yerine getirmeleri gerekmektedir. Fakat AB'nin bu

vaadi uygulamada pek karşılık bulmamıştır. Vize kolaylığı, bütün vatandaşları kapsamak yerine daha çok eğitim, turizm, bilimsel araştırma/sempozyum ve ticaret amaçlı gelenler için geçerli olmuştur. Buradan da anlaşıldığı gibi AB, diğer pek çok politikasında olduğu gibi burada da pragmatik davranmaktadır. Bunun altında yatan neden, AB'nin bu ülkelerle iş birliği yaparak kendi ekonomisi için en uygun göçmenleri seçmeye çalışması ve asıl yükü bu ülkelere yıkmaya çalışmasıdır (Ay, 2019: 49).

1.5. TÜRKİYE'YE YÖNELİK ULUSLARARASI GÖÇLER VE ETKİLERİ

1.5.1. Osmanlı Dönemi Göç Hareketleri

Türkiye coğrafi konumu itibariyle jeopolitik öneme sahip, transit bir ülke statüsündedir. Sahip olduğu zenginliklerden ötürü Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan bu yana; Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Ortadoğu gibi ülkelerde yaşayan Müslüman Türk nüfusunun sürekli olarak göç ülkesi haline gelmiştir (Yeniçun 2014: 1). Tarihi süreç içinde ele alığımızda özellikle Osmanlı Devleti'nin farklı milletlerden olan insanlara karşı uyguladığı hoşgörü politikasıyla birlikte, yurt dışından Osmanlı ülkesine doğru yoğun şekilde göç yaşanmıştır. Çeşitli sebeplerle yaşamakta oldukları yerden göç etmek zorunda kalan bu insanlar daha çok Anadolu ile Rumeli topraklarını, tercih etmişlerdir. Uluslararası göç sonucunda bu bölgelere gelmiş olan kimseler bu bölgedeki halkın kültüründen etkilenirken diğer taraftan kendileri de etkilenecek değişime uğramışlardır (Erdoğan ve Kaya, 2015). Böylelikle karşılıklı etkileşim yaşanmıştır. Yaşanılan bu göçler bazen gönüllü bir biçimde gerçekleşirken, bazen de olağanüstü durumlarda yaşanan savaş, zorbalık, baskı, devletler arası yapılan antlaşmalardan dolayı ya da kaçak yollarla ortaya çıkmıştır.

1.5.2. Kırım ve Kafkasya Göçleri

Kırım ve Kafkasya'dan Osmanlı Devleti'ne yönelik göçler, tarihsel ve sosyolojik açıdan önemli bir olgudur. Osmanlı Devleti'ne doğru yapılan Kırım ve Kafkasya göçleri, büyük ölçekli ve karmaşık bir süreçtir. Bu göçlerin arkasında yatan temel sebep, Rusya'nın bu bölgelerdeki Müslüman halklara karşı yürüttüğü asimilasyon ve zorunlu göç politikalarıdır. Rusya, ele geçirdiği bölgelerdeki insanları tehcir etmek, yerlerinden yurtlarından etmek, kültürlerini yok etmek ve dinlerini değiştirmek için çeşitli yöntemler kullanmıştır. Bu durum, göçmenlerin yaşadıkları topraklara yabancılaşmalarına, Osmanlı Devleti'ne olan bağlılıklarını arttırmalarına ve kendilerine daha iyi bir hayat sunacağını düşündükleri bu devlete göç etmek istemelerine neden olmuştur. Bu göçlerde, Osmanlı

Devleti'nin göçmenlere sağladığı kolaylıklar, teşvikler veya korumalar ise ikinci derecede etkili olmuştur. Göçmenlerin öncelikli amacı, Rus zulmünden kurtulmak, hayatlarını kurtarmak ve özgürce yaşayabilecekleri bir yere ulaşmak olmuştur. Bu bağlamda, bu göçlerin itici etkenlerin baskın olduğu, çekici etkenlerin ise daha az önemli olduğu ifade edilebilir. Göç hareketlerinin ortaya çıkışı ve gelişimi, göçmenler ile göçmen gönderen devlet arasındaki ilişkilerin niteliği ile yakından ilgilidir (Saydam, 1997: 63).

Rusların kolonizasyon amacıyla Türklerin ekonomik kaynaklarına el koymaları, Türk halkını büyük bir mağduriyete uğrattı. Tarım ve hayvancılıkla geçinen Türkler, verimli toprakların hazineye devredilmesi sonucunda işsiz kaldılar ve geçim sıkıntısı çektiler. Ruslar, kendi ülkelerinde uyguladıkları ve köylüleri toprak sahiplerinin mülkü sayan kölelik sistemini Kırım'da da uygulamak istediler. Oysa Kırımlılar, özgür bir yaşam sürdüren ve toprakların büyük bir bölümüne sahip olan bir toplumdur. Osmanlı Padişahı, Kırım hanları, kalgaylar, beylere, mirzalar ve vakıfların mülkiyetindeki topraklarda bile özgürce çalışır, karşılıklı anlaşmaya göre vergi öderlerdi. Ruslar, köylüleri hazine köylüsü olarak görerek özgürlüklerini ellerinden almak isteyince, halk göç etmek zorunda kaldı (aktaran: Saydam, 1997: 65).

Ruslar özellikle Çerkez ve Abazaları göçe zorlamak için birtakım zorbalıklarda bulunmuşlardır. Çerkez ve Abazalar savaşçı özelliklere sahip oldukları için Ruslar için tehdit olarak görülmekteydi, bundan dolayı sürekli Ruslar tarafından baskı görmekteydiler. Bu baskı beraberinde göçü getirmiştir. Göçe neden olan bir başka etken de Çerkezlerin özgürlüklerine düşkün olmaları, Rusların egemenliği altına girip ortadan kaybolacaklarını düşünmeleri vardır. Göç kararı yaşlı kesim tarafından verilmiştir. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nde önemli görevlerde bulunan Kafkas kökenlilerde bu göç hareketinde söz sahibi olmuştur (Habiçoğlu, 1993: 63-68). Rusya'nın Kırım ve Kafkasya'da yaşayan insanlara uyguladığı zorbalık ve şiddet Osmanlı Devleti'yle aralarında uzun süreli sorun yaşanmasına ve savaşlara yol açarak, göçlerin yaşanmasına neden olmuştur.

1.5.3. Bosna-Hersek Göçleri

Osmanlı Devleti tarih boyunca farklı bölgelerde yaşayan Müslümanların göçlerine ev sahipliği yapmıştır. Bağımsızlığını kazanan Yunanistan ulus devleti olma adına Müslümanları zorunlu göçe zorlamıştır. 1877-1878 yıllarında Osmanlı-Rus savaşıyla birlikte Osmanlı Rusya'ya karşı ağır bir yenilgi almış, topraklarının bir kısmını

kaybederek bazı toplumlara da özerklik vermek zorunda kalmıştır. Avrupalı devletlerin baskısı ve Berlin Antlaşması sonucunda Bosna-Hersek Avusturya Macaristan himayesi altına bırakılmıştır. Bu gelişmelerden sonra Osmanlının elinde kalan topraklardan Anadolu'ya Müslümanlar tarafından kitlesel göç yaşanmıştır. Bosna-Hersek, kısa sürede Müslümanlığı benimsemiştir. Dört yüzyılı aşkın Osmanlı himayesi altında yaşayan Bosna-Hersekliiler barış ve huzur içinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Fransız İhtilali ardından ortaya çıkan ve kısa zamanda tüm dünyada etkisini gösteren saran milliyetçilik akımından Osmanlı Devleti 'de etkilenmiş ve kendi himayesinde barındırdığı azınlıklar devlete karşı ayaklanma başlatmışlardır. Bu dönemde çıkan isyanlar ve savaşlar nedeniyle balkan bölgesindeki Müslüman halk Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Avusturya'nın Berlin antlaşmasına dayanarak, ilhak ettiği Bosna'dan göçler meydana gelmiştir. Avusturya-Macaristan Devleti Katolik nüfusunu Bosna-Hersek topraklarına yerleştirerek Müslüman nüfusuna üstünlük kurmaya çalışmış, bunu yaparken de Müslüman halkı, baskı altında bırakmıştır. Yaşanan zorbalığa ve haksızlıklara dayanamayan Bosna'da yaşayan Müslümanlar yaşamlarını idame ettirmek için göç etme ihtiyacı hissetmişlerdir. Başta İstanbul olmak üzere Osmanlı Devleti'nin himayesi altındaki birçok bölgeye iskân etmişlerdir (Eviz, 2023: 299).

Bosna'nın işgal edilmesi ve balkanlarda yaşanan karışıklıklar sonucu Boşnaklar mallarını ve mülklerini orada yaşayan Hristiyan komşularına bırakarak, Osmanlı topraklarına doğru göç etmişlerdir. Balkanlarda Müslüman halkın göç ettirilmesi, Rusya'nın uyguladığı Panslavizm politikasına ek olarak Avusturya'nın da Katolikleri bölgeye yerleştirmesi, Müslüman nüfusun baskı altına alınmasına neden olmuştur. Avusturya-Macaristan'ın egemenliğine boyu eğmek zorunda kalan Müslüman halk yaşadığı baskı ve zulüm nedeniyle ülkelerini terk etmek durumunda bırakılmışlardır (Emgili, 2011: 99).

Osmanlı Devleti, içinde bulunduğu savaşlar neticesinde, korku ve endişe yaşarken bir taraftan toprak bütünlüğünü korumak için mücadele ederken diğer taraftan özerkliğini kazanan ya da Osmanlı'nın toprak kaybettiği yerlerden gelen göçmenler ile uğraşmak durumunda kalmıştır. Gelen göçmenlere yardım etmek için vapurlar ayarlamış, Osmanlı devleti göçmenlerin ülkeye ulaşım masraflarını üstenererek, rahat etmelerini sağlamıştır. 1878 yılında Avusturya-Macaristan tarafından işgal edilen Bosna-Hersek'ten gelen Müslüman Boşnak göçmenleri sayısı ve gittikleri şehirler devlet tarafından kayıt altına

alınmış bu şekilde hem göçmenlerin yaşadıkları sorunlar hem de ülkenin nüfus yapısı düzenlenmeye çalışılmıştır (Eviz, 2023: 299).

Sonuç olarak: Osmanlı Devleti'ne hem Bosna'dan hem de farklı yerlerden göçmenlerin gelişi uzun yıllar devam etmiştir. 1878 yılında Avusturya'nın Bosna'yı işgal etmesi ve sonrasında 1908'de Avusturya tarafından Bosna'nın ilhak edilmesi, Boşnakların Osmanlı topraklarına göçlerinin süreklilik arz etmesine yol açmıştır. Bu durum Boşnakların Avusturya'ya egemenliğine boyun eğmek yerine, Makedonya ve Osmanlı topraklarına sığınarak kendilerini korumaya çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Araştırmada kullanılan kaynaklarda yer alan göçmen listeleri genellikle genç nüfusun yoğun olduğunu göstermektedir. Bu da Boşnak göçmenlerinin hayatta kalma ve geleceklerini güvence altına alma endişesini yaşadıklarını göstermektedir (Eviz, 2023: 314-315).

1.5.4. Bulgaristan Göçleri

Bulgaristan Türk nüfusunun en yoğun olduğu ülke konumundadır. Bulgaristan'ın 1877-78 yılları arasında Osmanlı-Rus Harbi sonrasında imzalanan Berlin antlaşmasıyla iç işlerinde serbest olması ve sonrasında 1909'da tam bağımsızlığını ilan etmesiyle beraber Bulgaristan Türkleri zulüm, katliam, baskı vb. problemlere maruz kalmışlardır. Bu baskı beraberinde zorunlu göçü doğurmuştur. Yaşanılan göç sorunu, Osmanlı Devleti ve yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti yıllarında da devam etmiştir (Ağanoğlu, 2023: 145).

Bulgaristan'dan 1950'li yıllarda 155.000 Türk vatandaş tek taraflı olarak göç etmiştir. Bunun nedeni Bulgar Hükümetinin tek taraflı bir hareketinden kaynaklanmaktadır ancak bu durum Milletlerarası bir anlaşmaya uygun değildir. İnsani olmayan bir şekilde, Bulgaristan Hükümeti Türk vatandaşları adeta sürgün etmiştir. Türk hükümeti bu vatandaşlarının kısa zamanda toparlanıp üretici durumuna gelmeleri için elinden geleni yapmıştır. Bugün Türkiye'nin birçok ilinde İstanbul'da Taşlı tarlada, Kartal'da Soğanlı köyünde, Balıkesir, Kayseri, İzmir ve Ankara'da yerleşen vatandaşlarımız mutlu bir şekilde yaşamaktadırlar. Her ne kadar Türkiye yaşanan bu azınlık sorununa çözüm bulmak için Bulgaristan Hükümetini müzakereye davet etmişse de Bulgaristan görüşmelere yanaşmamış ve bu durum Birleşmiş Milletler Genel Kurulundan İslam Konferansı örgütüne, Avrupa Güvenlik ve İş birliği Konferansından Avrupa Konseyine kadar çeşitli uluslararası forumlara götürülmüştür. İnsan hakları ihlali

yapan Bulgaristan2ın Türk vatandaşları eritme politikası Dünya genelinde büyük yankı uyandırmış ve birçok uluslararası kurum-kuruluşların özel raporlarında yer almıştır (Altuğ, 1991: 111-112).

Balkan Devletlerinin Müslümanlara türlü işkence ve zorbalıklar yaparak Balkanlardan atmak istemelerinin altında yatan nedenlerden biri de Osmanlı Devleti'nin özellikle 19. Yüzyılda büyük kayıplar yaşaması, eski gücünde olmaması, Fransız ihtilaliyle birlikte yayılan milliyetçilik akımının çok uluslu Osmanlı Devleti'ni etkilemesiyle birlikte, Rusya'nın Panslavizm politikası etkili olmuştur.

1.5.5. Türkiye-Yunanistan Mübadele Göçü

Mübadele kelime anlamı olarak değiş-tokuş, yani iki ülkenin yaptıkları anlaşmalar sonucunda karşılıklı olarak vatandaşlarını değiştirmek anlamını taşımaktadır. Savaş sonrasında değişen sınır hatlarından dolayı, ülke topraklarında bulunun nüfusun kendi ülkesi ile olan bağlarının kopması ancak, kültürel ve din gibi etkileşimlerin sürekliliğinin devam ettiği bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç etmek zorunda kalanlar yaşadıkları yerleri, kültürlerini geride bırakmaktadırlar. Bu durum göç veren ülkede yeni gelecek olan insanların uyum sorunu ile karşı karşıya kalırken diğer taraftan da giden nüfusun bazı eksikliklerini yaşamaktadır (Sayın vd., 2016: 3).

19.yüzyılda ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti gibi çok uluslu devletleri de yakından etkilemiştir. Ulusçu düşüncelerin hızla yayılması Osmanlı Devleti'ni çöküşe doğru sürüklemiş, Yunanistan'ın ise bağımsızlık kazanmasına yol açmıştır (Emgili ve Kara, 2009: 1). Rumlar Osmanlı Devleti aleyhine devamlı olarak ayaklanarak, olaylar çıkarmaya başlamışlardır. Ayaklanmaların devam etmesi ve Osmanlı toplumunda yaşayan diğer milletleri de olumsuz etkilemesiyle birlikte bu sorun Lozan Konferansında, Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan sözleşme ile çözüme kavuşmuştur.

Nüfus mübadelesi, Lozan Konferansı'nda Türkiye ve Yunanistan arasında önde gelen konulardan biri olmuş ve 30 Ocak 1923 tarihinde sözleşme yapılmıştır. Bu sözleşmede Türkiye'de kalan Rumlar ve Yunanistan'da kalan Müslümanların karşılıklı olarak yer değişimi ele alınmıştır. Fakat 30 Ekim 1918 tarihinden önce İstanbul'a yerleşen Rumlar ve Batı Trakya Türkleri karşılıklı yer değiştirme olayının dışında tutularak, bulundukları yerde yaşamaya devam edeceklerdir (Armaoğlu, 2005: 325).

Mübadele yılları genç Cumhuriyetin kalkınma arayışlarının olduğu dönemi kapsamaktadır. Mübadele ekonomik kalkınma ile birlikte düşünülmüş ve tarımsal reformlar bağlamında ele alınmıştır. Bu reformları gerçekleştirmek için; Topraklandırma Kanunu, kooperatifçilik faaliyetleri, tarımla uğraşanlara destek verilmesi ve köyde ikamet edenlere de tıpkı kentteki halkın sahip olduğu haklar sunularak tam anlamıyla bir dönüşüm ve birliktelik sağlanılmaya çalışılmıştır. Böylelikle gerçekleştirilecek projeler ile modern Cumhuriyet kurmaya dönük bir dönüşüm sağlanacaktır (Yıldız ve Yıldız, 2012: 351).

Türkiye’ den Yunanistan’a göç eden Rumların birçoğu eğitilmiş, vasıflı, mesleğini eline alan kişilerden oluşurken, Türkiye’ye gelen Türkler ise çoğunlukla tarım işiyle uğraşan, az vasıflı kişilerden oluşmaktaydı. Yaşanan mübadele sonucunda Yunanistan’dan göç edenler ne yazık ki edindikleri mallarını ya da paralarının tamamını getirememişlerdir. Yolculuk boyunca zor şartlar altında Türkiye’ye gelmeleri aynı zamanda yerli halk tarafından toprak paylaşımı konusunda da zorluk yaşamalarına yol açarak devam etmiştir (Yıldız ve Yıldız, 2012: 353).

Lozan Antlaşması ile gerçekleştirilen nüfus mübadelesi, dönemin güvenlik ve politik koşulları göz önüne alındığında, azınlıklar meselesinin çözümü için devletlerin ve milletlerin ödemek zorunda kaldığı hem zorunlu hem de başarılı bir uygulama olarak düşünülebilir. Türkiye ve Yunanistan, ulus devlet inşa etme amacının bir sonucu olarak ortaya çıkan bu mübadeleyle sürecin sonunda dini kimlik açısından farklılık elde etmişlerdir. Aynı zamanda Türkiye’de yaşayan Rumlar ile Yunanistan’da yaşayan Türklerin göçe zorlanmasına neden olan mübadele, her iki ülkeden gelen bireylerin hayatlarını köklü bir şekilde değişiklik yaratmıştır. Bu sorunlar günümüzde hala devam etmektedir. Her iki ülke bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmiş ve insanlar istemeden de olsa topraklarını terk etmek zorunda kalmışlardır (Tepealtı, 2019a: 97).

1.5.6. Cumhuriyet Dönemi Göç Hareketleri

Cumhuriyeti’n kuruluşundan 1950 yılına kadar olan dönemde, Osmanlı Devleti zamanında topraklarımız olup; daha sonraki zamanlarda Osmanlı’nın savaş kaybetmesi ve çeşitli nedenlerle sınırlar dışında kalan bölgelerden gelen Türk ve Müslümanların “anayurda” göç etmeleri, nüfusun millileştirilmesi, ulus devlet inşası politikaları genel olarak benimsenmiştir (İç duygu ve Aksel, 2013: 171).

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmesi ve yıkılmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti, savaşın yarattığı yıkım, nüfus kaybı ve nitelik azalması gibi demografik sorunlar yaşamıştır. Bu bağlamda, Anadolu dışında kalan Türk ve Müslüman nüfusun Türkiye'ye göç etmesi, Cumhuriyet yönetimi tarafından olumlu bir gelişme olarak görülmüştür. Türkiye'ye göç eden bu nüfus, savaşlarda ölen gençliğin yerini almış ve kalkınma için gerekli iş gücünü sağlamıştır. Bununla birlikte güvenlik endişelerine cevap veren “sadık” bir nüfus oluşturmuştur. Bütün bu sebepler Osmanlı İmparatorluğu'nun eski topraklarından Türkiye'ye göç, Cumhuriyet'in demografik sorunlarını çözmek için bir fırsat olarak görülmüştür (Tepealtı, 2020b: 186).

1911 Trablusgarp Savaşı ile başlayan ve Millî Mücadele sonrasında Lozan Barış Antlaşması ile son bulan savaş, ülkede erkek nüfusunu, nüfus artışını, nüfusun eğitim durumunu ve ekonomik durumu oldukça olumsuz yönde etkilemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu sırada ülke ekonomisi tarıma bağlı ve oldukça zayıftı. Dış borçlar devlete büyük yük getirirken, çalışan nüfus az, üretim düşük ve sanayi yok derecede azdı. Nüfusun %80'i kırsal alanlarda yaşamaktaydı. Türkiye'nin ülke ve toplum olarak kendini toparlama ve var olma dönemi olarak 1923 ile 1950 arası, 1950 yılında CHP Hükümeti'nin sona ermesi ve DP Hükümeti'nin on yıl süre ile hükümette kaldığı 1950-1960 arası, ülkede yirmi yıl ara ile yaşanan iki askeri ihtilal arası ve 1980 sonrası dönemlerde yaşanan göçler öne çıkmaktadır. Bu dönemlerde, ülkede yaşanan göçler, özellikle kırsal alanlardan kent merkezlerine doğru gerçekleşmiştir. Göç hareketleri, ülkede sanayi yatırımlarının artmasıyla birlikte işçi ihtiyacının artması sonucu başlamıştır. Sanayi yatırımları çevresinde halkın diğer ihtiyaçları çerçevesinde sarmal etki oluşturacak esnaf, eşraf, sanat erbabı da buralara göç etmiştir. Daha sonra devlet, göç nüfusunun ulaşım, alt yapı, eğitim, sağlık ve iletişim ihtiyaçları için yine bu bölgeye göçü desteklemiştir. Göç hareketleri, ülkede yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin yanı sıra, ülkenin kalkınmasına da katkı sağlamıştır (Kaştan, 2016: 693).

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması sürecinde, Yunanistan ile Türkiye arasındaki nüfus mübadelesi konusu, Kurtuluş Savaşı sonrasında imzalanan Lozan Konferansı'nda öncelikli konulardan biri olmuş, 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan mübadele sözleşmesiyle, Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler birtakım şartlara tabii olarak karşılıklı şekilde yer değiştirmişlerdir (Bozdağlıoğlu 2014: 10). Nüfus mübadelesinden sonra Türkiye Bulgaristan, Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı ile Romanya'daki Müslüman Türk nüfusunu Türkiye'ye getirmeye çalışmıştır (Şimşir, 2017:

279). Türkiye'ye Balkanlardan Türkiye topraklarına yapılan göçler belli bir sistematik çerçevede gerçekleştirilmiş (Özlem, 2018: 97-98) yer değiştirme sonucunda ortaya çıkabilecek olası sorunları en aza indirebilmek adına birtakım düzenlemeler ve kanunlar çıkarılmıştır.

885 sayılı İskân Kanunu 1926 yılında kabul edilmiş ve sonrasında var olan eksiklikler düzenlenmek amacıyla 1934 yılında 2510 sayılı İskân Kanun'u yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda göçmenler, Türk kültürüne bağlı olan ve Türk soyundan gelen kişilerle, var olan kriterleri sağlamayan kesim olarak iki gruba ayrılmış ve göçmenlerin Türkiye Cumhuriyeti'ne yerleştirilmeleri, buna bağlı olarak diğer haklarının kullanımı üzerine yapılan düzenlemeler de yer alarak bunlardan bahsedilmiştir. Bütün yapılan düzenlemeler aslında ileride yabancı, göçmen, azınlık ve yurttaşlık hakları gibi göç olgusuyla alakalı yapılması planlanan diğer düzenlemelerin temelini oluşturmuştur (Erder, 2014: 100-101). Cumhuriyeti'n kuruluşundan 1950'ye kadar olan dönemde Türkiye'nin göç politikaları genel olarak, ulus kimliği oluşturmak, Türklük ilkesini ön plana çıkarmak, sınırları dışında kalmış olan Türk ve Müslümanları Türk topraklarına geri getirmek ve kalkınma için gerekli olan işgücünü karşılamak, çeşitli sorunların çözüme kavuşturulması şeklinde olmuştur.

Türkiye'ye Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan göçlerin birçok nedeni vardır. "Ulus-devlet inşası" nı gerçekleştirmek ve nüfus arttırmaya yönelik politika izlenmiştir. Nüfus artışı sağlanacak böylelikle hem ekonomik hem siyasi açıdan güçlü olunacak, daha güçlü olunacağı inancıyla soydaşlarımızı Türkiye'ye getirilme çalışmalarını başlatmıştır (Semiz, 2010: 429-430). Böylelikle nüfus artırmak için gerekli şartlar sağlanmış ve nitelikli eleman ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, şehir merkezlerine ve yeni kurulan şehirlere kırsal alandan göç başlamıştır. 1926 yılında şehir sayılarının yeniden yapılandırılması sonrasında şehir merkezlerine göç başlamıştır. Esasen 1933 yılında hazırlanan ve 1934 yılında uygulamaya konulan 1. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planı çerçevesinde devlet eliyle kurulmaya başlayan sanayi kuruluşlarının işçi ihtiyacı, yakın ve uzak çevrelerden buralara bir göç başlatmıştır. Sanayi yatırımları çevresinde halkın diğer ihtiyaçları çerçevesinde sarmal etki oluşturacak esnaf, eşraf, sanat erbabı da buralara göç etmiştir. Daha sonra devlet, göç nüfusunun ulaşım, alt yapı, eğitim, sağlık ve iletişim ihtiyaçları için yine bu bölgeye göçü desteklemiştir. Bunun en tipik örneğini 1937 yılında temeli atılan Karabük Demir Çelik İşletmeleri oluşturur. Zira 1937'de bir

köy olan Karabük, daha sonra belediyelik, ilçe ve 1995 yılında il olmuştur (Kaştan, 2016: 692).

1950’li yılların sonunda DP Hükümetleri döneminde Türkiye’de kırsal alandan kent merkezlerine ikinci bir göç dalgası gerçekleşmiştir. Ülkede 1960 ile 1990 yılları arasında Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde kentlerden ve kırsal alanlardan ülkenin batı bölgelerine doğru hızlı bir şekilde göç hareketi başlamıştır. Gecekondu bölgelerinde yaşayan kırsal aileler, çocuklarını daha çok meslek edinebilecekleri eğitim kurumlarına ve ilkokul sonrası meslek dallarına yönlendirmekteydiler (Kaştan, 2016: 692).

Türkiye Cumhuriyeti, ulus devlet inşasında göç politikalarını etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının da etkili olduğu dönemde göç süreci, ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları doğrultusunda yönetilmiştir. Bu nedenle göç politikalarında din ölçütünün yanında, Anadolu Türk kültürüne uyum sağlama ve toplumsal yapı ile bütünleşme gibi ölçütlerin de belirleyiciliği nedeniyle nüfusun artırılması amacıyla dışarıdan, özellikle de Balkan topraklarından Türk kökenli göçmenler getirilmesi sistemli bir politika olarak uygulanmaya çalışılmıştır Göç politikaları, ülkede yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin yanı sıra, ülkenin kalkınmasına da katkı sağlamıştır (Uzuner, 2021: 63).

1.5.7. Suriye Göçleri

2011 yılında başlayan ve Arap ülkelerindeki iç karışıklıkların yayılmasına neden olan Arap Baharı, birçok ülkede halen devam eden bir süreçtir. Türkiye, bu süreçten en çok etkilenen ülkelerden biri haline gelmiştir. Hem deniz hem de kara sınır bağlantısı olan Suriye, Türkiye’nin ulusal güvenliğini tehdit eden bir kriz yaşamaktadır. Türkiye, zaman zaman Suriye’ye askeri müdahalede bulunmuş ve Suriyeli sığınmacılara açık kapı politikası uygulamıştır. Bu politika sonucunda Türkiye, Dünya’da en çok mülteci barındıran ülke konumuna gelmiştir. Türkiye, sadece Suriyelilerden değil, aynı zamanda Afganistan, Bangladeş, İran ve Pakistan gibi Asya ülkelerinden Avrupa’ya ulaşmaya çalışan göçmenlerden de büyük bir baskı görmektedir. Özellikle 2021 yılında Afgan göçmenler, Suriyelilerden sonra Türkiye’ye gelen en büyük ikinci grup olmuştur. Türkiye, bu durum karşısında sınır güvenliğini artırmak için önlemler almış ve sınır duvarı inşa etmek durumunda kalmıştır. Ayrıca, Avrupa Birliği ile imzaladığı geri kabul anlaşmasını uygulamamakta ve Avrupa’ya geçmek isteyen göçmenlere engel

olmamaktadır. Türkiye, bu şekilde Avrupa Birliği'ni göç sorununa daha fazla katkı sağlamaya zorlamaktadır. Türkiye, aynı zamanda bir göç veren ülke olma özelliğini de sürdürmektedir. Türkiye'den çeşitli nedenlerle yurt dışına gidenler, başta Avrupa olmak üzere dünyanın dört bir yanına yayılmaktadır (Dalkılıç, 2022: 46). İktidarları değiştirme amacı ile yapılan, siyasi ve toplumsal bir halk hareketi olarak tanımlanan “Arap Baharı”, (Ayhan, 2011: 18), farklı amaç etrafında birleşen dış müdahalelerden dolayı amacından saparak, başarısızlığa uğramıştır. Arap baharı ilk olarak Tunus'ta başlamış ve daha sonra protestolardan; Mısır, Libya, Yemen, Bahreyn ve son olarak Suriye'de nasibini almıştır.

Nisan 2011 tarihinde Türkiye'ye ilk Suriyeli sığınmacı akını gerçekleşmiştir. Bu tarihten sonra Türkiye Suriyelilere yönelik “açık kapı politikası” uygulamıştır. Sonraki süreçte Ekim 2011'de İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara “geçici koruma statüsü” verilmiş ve korumayla birlikte Suriye halkına sınırsız kalış, baskıyla geri dönüşün olmaması, acil ihtiyaç durumunda var olan durumlara erişimi içerecek biçimde koruma ve yardım hizmetleri sağlanmaktadır. Aynı zamanda kamplarda hayatını sürdüren vatandaşlara yönelik barınma, yiyecek, eğitim, sağlık, suya erişme noktasında birtakım imkanlar sunulmuştur. Sebep her ne olursa olsun kayıt yapmayanlar ise bu haklardan hiçbir şekilde yararlanmayacaktır (ORSAM, 2015: 12-13).

Türkiye'de yaşayan Suriyeliler konusu öncelikle toplumsal bir uyum sorununu da beraberinde getirmektedir. Yerleşik halk ve Sığınmacılar arasında farklı dil, kültür ve hayat standartlarından dolayı birtakım anlaşmazlıklar yaşanabilmektedir. Aynı zamanda giderek boşanmalarda artışlar gözlenmesi, çok evliliklerin yaygınlaşması, kadın ve çocuk istismarının ortaya çıkması, özellikle Suriyelilerin yoğun yaşadığı yerlerde etnik ve mezhepsel kutuplaşma ve çatışmaların yaşanması ortaya çıkan toplumsal etkilerin bir kısmını oluşturmaktadır. Suriyeliler yüksek kiralardan dolayı özellikle kenar mahallelerde yaşamayı tercih etmektedirler. Evlerde genellikle birkaç aile birlikte kalabilmektedir. Bunun sonucu olarak çarpık yapılaşma ve gecekondulaşma kaçınılmaz olmaktadır. Yerel halk yeni bir gelir beklentisi içinde evlerinin üstüne ya da yanına kaçak ve plansız yapılar inşa ederek aslında var olan çarpık kentleşme sorununu daha fazla derinleştirmektedirler. Buna ek olarak yaşanan önemli toplumsal sorunlardan biri de Suriyelilerin yaşadıkları ortamın yasa dışı işe bulaşmaları açısından müsait bir zemin oluşturmasıdır (ORSAM, 2015: 16).

Suriyelilerden kaynaklı ortaya çıkan toplumsal sorunlardan bir diğeri de küçük yaşta çocukların çalıştırılmasıdır. Kampın dışında yaşayan Suriyeli çocukların ancak çok

az bir kısmı gerekli eğitim imkanlarından faydalanabilmektedir. Bunun nedeni devletin veya sivil toplum kuruluşlarının bu çocuklara henüz bu imkânı yeterince sunamaması, aynı zamanda Suriyeli ailelerin çocuklarını eğitime değil de çalışmaya yönlendirmesidir. Maddi imkansızlıklardan dolayı çocuklar birçok iş kolunda çalıştırılmaktadır. Bu çocuklar genellikle seyyar satıcılık, çıraklık ya da fabrikalarda ucuz işgücü olarak çalıştırılmaktadır. Çocuk işçiler dışında Suriyeliler, fabrikalarda, tarımda veya küçük çaplı işletmelerde kaçak yollarla ucuz işgücü olarak para kazanmaya çalışmaktadırlar (ORSAM, 2015: 17).

Suriyeliler Türk ekonomisine ve yerel ekonomiye birtakım katkılarda sunmaktadırlar. Yavaş yavaş üretim yapmaya başlayarak; dükkanlar, küçük işletmeler, restoranlar, üretim yapan yerler açarak ekonomiye katkı sağlamaktadırlar. Bu işletmelerden genellikle Suriyeliler alışveriş yapmaktadır, ancak bu işletmelerin büyük çoğunluğu kaçak olarak faaliyet göstermektedir. Yaşanan bu durum yerel esnaflar ile Suriyeli esnaflar arasında haksız rekabete yol açmakta ve aralarında istenmeyen olumsuz tartışmaların yaşanmasına neden olmaktadır (ORSAM, 2015: 17-18).

Yerel halkın, Suriyeliler konusunda yaşadığı birtakım korkular da bulunmaktadır. Özellikle terör saldırılarına karşı kendilerini açık hedef olarak hissetmeleri bunun bariz örneklerindendir. Provokasyon çıkartmak ya da Türkiye'yi cezalandırma düşüncesinde olan kişilerin olabileceği düşüncesi yerel halkta yer edinmiştir. Çünkü yerleşen Suriyeliler arasında Esad'a, IŞİD'e veya PKK'lılara bağlı kişilerin olabileceği düşüncesi söz konusudur. Kilis, Şanlıurfa gibi sınıra yakın illerde ya da kasabalarda bu durum daha yaygındır. Sığınmacıların karışabileceği adli olayların ya da terör olaylarının yaşanması halinde bu durum bütün Suriyelilere karşı bakış açısını olumsuz yönde değiştirebilecektir. Bu da tahmin edilemez derecede güvenlik risklerini doğurabilecektir (ORSAM, 2015: 19).

Suriyelilerin kentler üzerinde yarattığı bir diğer etki belediye hizmetleri konusundadır. Suriyelilerin gelmesiyle beraber bu konuda belediyelerin sorumluluğu da artmıştır. Özellikle çöp toplama, toplu taşıma, trafik, suyu tedarik etme ve dağıtma, cadde ve sokakların temizliği, zabıta birimlerinin hizmetleri, inşaatların kontrol ve denetimi, kültürel faaliyetler gibi alanlarda daha fazla sorumluluk ve yükün yaşanmasına zemin hazırlamıştır, belediyeler bağlı bulundukları il veya ilçelerindeki halkın sayısına göre ödenek aldıklarından dolayı sığınmacıların gelmesiyle beraber aynı bütçe ile çok sayıda insana hizmet vermek zorunda kalmışlardır. Şehirlerin mevcut altyapısı (yol, su şebekesi,

kanalizasyon sistemi vb.) göç edilmeden önceki nüfusa göre yapıldığından dolayı mevcut kapasitesi, ihtiyacı karşılamakta zorlamaktadır (ORSAM, 2015: 20).

Savaşlar, mübadeleler, ülkeler arası yaşanan sorunlar neticesinde; Türkiye, uluslararası göç politikasını belirlemek ve uygulamak için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nü kurmuştur. Bu kurum, göç politika ve stratejilerini belirleyen ve uygulayan Göç Politikaları Kurulu'nu da bünyesinde barındırmaktadır. Böylelikle, Türkiye'de uluslararası göçmen sorunu, sadece bir barınma sorunu olarak değil aynı zamanda; eğitim, sağlık, güvenlik, hukuki destek, uyum gibi çok boyutlu konular olarak ele alınmaktadır. Bu konularda politikalar geliştirmek ve uygulamak için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün öncelikli çalışma alanlarından biri de göçmenlerin sosyo-kültürel uyumunu sağlamaktır. Göçmenlerin Türk toplumuyla uyumlu bir şekilde yaşamalarını ve katılımlarını artırmak için çeşitli faaliyetler ve projeler yürütmektedir. Türkiye'nin uluslararası göç politikasını belirleyen ve uygulayan kurum olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da önemli bir rol oynamıştır. Bu plan, Türkiye'nin göç verebilen ve alabilen bir ülke olduğunu, bunun da ülkenin dışa açılma politikası ve ekonomik gelişmeler sayesinde güçlendiğini vurgulamıştır. Bu plan çerçevesinde, Türkiye'ye gelen yabancı göçmenlerin, yasadışı yollarla çalışan kaçak göçmenlerin ve Türkiye'yi transit olarak kullanan göçmenlerin izlenmesi ve takip edilmesi gibi konular gündeme gelmiştir. Plan ayrıca hem iç hem de dış göçler nedeniyle kent nüfusunun arttığını ve bunun da kentin altyapısı, gelir dağılımı ve asayiş gibi alanlarda sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir. Bu sorunların çözümü için, kent dokusunun yenilenmesi, mekân planlaması ve kentsel dönüşüm gibi konularda yasal düzenlemeler yapılması önerilmiştir. Böylece, uluslararası göçmen sorunu, sadece sosyo-kültürel uyum, ekonomi, yasal düzenlemeler ve güvenlik gibi boyutlarla değil, aynı zamanda kentleşme bağlamında da ele alınmaya başlanmıştır. Ayrıca, uyum konusu, genel olarak göçmen kavramının yanında, çocuk, genç ve kadın gibi farklı gruplar için de değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu planla, Türkiye'nin uluslararası göçmen sorununa yaklaşımı daha kapsamlı, çok boyutlu ve katmanlı bir hale gelmiştir (Polat, 2021: 156-157).

2011 yılından itibaren, Türkiye'de uluslararası göçmenlere yönelik kurumsal bir yapı oluşturulmuş ve göçmenlerin uyumu için eğitim, sağlık, istihdam, güvenlik, sivil katılım gibi boyutlarda kapsamlı politikalar geliştirilmek üzere yasal düzenlemeler

yapılmıştır. Bu süreçte, Türkiye'nin uluslararası göç politikalarında bir ilk olarak, göçmenlerin uyumu hem bir sorun olarak tanımlanmış hem de yasal ve yönetsel olarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, göçmenlerin uyum sorumluluğunu üstlenmiş ve bu konuda kamu, sivil toplum ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmıştır. Bu iş birliği sonucunda, yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte Suriyeli göçmenlerin ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal uyumuna yönelik projeler hayata geçirilmiştir. Özellikle, geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik olarak, eğitim, sağlık, istihdam, barınma, iskân ve sosyo-kültürel uyum gibi konularda önemli düzenlemeler ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir (Polat, 2021: 157). Bu şekilde, Türkiye'nin uluslararası göçmen sorununa kapsamlı ve katılımcı bir yaklaşım sergilediği görülmektedir

Suriyeli göçmenler, büyükşehir belediyelerinin sunduğu standart ve rutin hizmetlerden çoğunlukla yararlanmaktadır. Ancak büyükşehir belediyeleri, onların özel durumlarına ve ihtiyaçlarına uygun politikalar geliştirip uygulayarak bu hizmetleri genişletmektedir. Bu hizmetler özellikle eğitim, kültür, spor, sosyal yardım, sağlık ve barınma alanlarında odaklanmaktadır. Yasal düzenlemeler (Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) çerçevesinde, yerel hizmetlerin yabancılara sunulabileceği açıkça belirtilmiştir, bu durum istisnalar dışında genel kabul görmektedir. Ancak bu konudaki muğlaklığın giderilmesi ve göçmenlere ilişkin bilgi ve verilerin toplanması için ortak bir veri tabanı oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca kent konseylerinin göçmenlere yönelik faaliyetlerde daha etkin olabilmesi için gelişim sağlanmalıdır. Büyükşehir belediyeleri içinde, yabancı göçmenlere yönelik hizmetlerin koordinasyonunu sağlayacak birimler kurulmalı, hizmetlerin yürütülmesinde bilgi ve iletişim araçları etkin biçimde kullanılmalıdır. Bununla birlikte, göçmenlerle iletişimde Arapça bilen personel sayısının artırılması için programlar hazırlanmalıdır. Merkezi yönetimden belediyelere aktarılabilecek payların ve belediyelerin mali kapasitelerinin artırılması da önemlidir. Son olarak, Suriyeli dilenciler ve seyyar satıcılarla mücadelenin etkin biçimde devam ettirilmesi ve bu süreçte yerel halkın desteğinin sağlanması gerekmektedir. Bu önerilerin uygulanmasıyla, göçmenlerin yerel hizmetlerden daha iyi ve etkin şekilde yararlanması mümkün olacaktır (Pektaş, 2018: 230-231).

Bu nedenle bu tür sorunların yaşanmaması ya da minimum düzeye indirmek amacıyla başta resmî kurumlar ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere, halk ile birlikte

hareket edilerek gerekli önlemler alınmalı, ortaya çıkacak veya çıkabilecek her türlü uyum sorunlarına çözüm üretilmelidir.

1.6. DÜZENSİZ GÖÇÜN SONUÇLARI

Mültecilerin korunması ve mülteci sorunlarının küresel ölçekte çözümü için 1950 yılında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) kurulmuştur. BMMYK, mültecilerin haklarını ve refahlarını sağlamak amacıyla, herkesin sığınma talep etme ve başka ülkelere güvenli bir sığınak bulma hakkını kullanmasına imkân tanımakta ve mültecilere gönüllü olarak ülkelerine geri dönme, yerel olarak entegre olma veya üçüncü bir ülkeye yerleştirilme seçenekleri sunmaktadır. Ancak, II. Dünya Savaşı'ndan sonra mültecilerin statüsünü belirleyen 1951 Cenevre Sözleşmesi, günümüzde yaşanan çok daha karmaşık ve büyük ölçekli mülteci hareketlerine uygun çözümler üretememiştir. Günümüzde, mültecilerin sayısı dünya çapında rekor seviyelere ulaşmış ve çatışmaların uzun sürmesi nedeniyle geçici mülteci kampları yeterli olmamıştır. Ayrıca, mültecilerin yeniden yerleştirilme olasılığı, ülkelerin göçmenlere sınırlarını kapatması, kitlesel göç hareketlerini ulusal güvenlik ve istikrar için bir tehdit olarak görmesi ve yabancı düşmanlığının artması nedeniyle küresel olarak çok düşük bir seviyeye inmiştir. Bu durum, sadece göç alan toplumlarda sığınmacılara, mültecilere ve göçmenlere yönelik şiddetin artmasında değil, aynı zamanda yabancı düşmanlığını körükleyen kısıtlayıcı politikaların hayata geçirilmesinde ve hükümet yetkililerinin açıklamalarında da kendini göstermektedir (Şimşek, 2019: 173).

Göç hem göçmenler hem de göç ettikleri ülkeler için ekonomik ve sosyal açıdan önemli sonuçlar doğuran karmaşık bir süreçtir. Göçmenler, yeni yerlerde yaşamak, çalışmak, öğrenmek ve katılmak için hem kaynak hem de hedef ülkelerle ilişkilerini sürdürürler. Bu ilişkiler, kültür, sosyal sermaye, işgücü, eğitim, sağlık, siyaset ve güvenlik gibi alanlarda göçün çok yönlü boyutlarını ortaya çıkarır. Göçün sadece bir yerden başka bir yere gitmek değil, aynı zamanda farklı toplumlar arasında köprüler kurmak olduğunu anlamak için, göçmenlerin hem göç ettikleri hem de geldikleri ülkelerle sürekli etkileşim halinde olduklarını göz ardı etmemek gerekir (Yılmaz, 2014: 1692). Kurulan bu köprüler aslında küresel çapta toplumlar arasında büyük etkileri de beraberinde getirmektedir.

Göç, küresel bir olgu olarak, kültürel kimlik, aidiyet ve güvenlik gibi kavramları yeniden tanımlamakta ve dünya çapında çeşitli kaygı ve endişelere yol açmaktadır. Göç karşıtı söylemler, göçmenleri bir tehdit olarak göstermekte ve onlara karşı sert tutumlar

takınmaktadır. Özellikle Amerika ve Avrupa Birliği gibi ülkeler, göçü bir güvenlik sorunu olarak ele almakta ve göçü durdurmak için çeşitli önlemlere başvurmaktadırlar. Bu önlemler arasında çok taraflı ve ikili anlaşmalar, uluslararası ve yerel kurumlar, iade ve sınır dışı etme protokolleri ve sınırların ve kontrol noktalarının güçlendirilmesi sayılabilir. Böylece uluslararası göç, güvenlikleştirmiş bir olgu haline gelmekte ve bazı görüşlere göre varoluşsal bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bu durum, “göçün güvenlikleştirmesi” veya “güvenlikleştirmiş göç” kavramlarıyla ifade edilmektedir (Nas, 2021: 79).

Uluslararası göç ve göçmenlerle ilgili gelişmeleri güvenlik odaklı bir çerçevede tarihsel bir perspektiften incelediğimizde hem göç hareketlerinin hem de göçmenlerin dört ayrı evreyi yaşadığını söyleyebiliriz. Birinci evre, 20. yüzyılın başından İkinci Dünya Savaşı'na kadar süren ve göçlerin etnik ve kimlik uyumuna göre desteklendiği, uyum sağlamakta zorlananlara ise “asimilasyon” politikasının uygulandığı dönemdir. İkinci evre, İkinci Dünya Savaşı'ndan 1970'lerin ortasına kadar devam eden ve farklı kimliklere sahip göçmenlerin asimile edilmesine gerek olmadan da entegre olabileceğinin kabul edildiği dönemdir. Üçüncü evre, 1970'lerin ortasından 1990'lı yılların sonuna kadar uzanan ve çok kültürlülük anlayışı çerçevesinde göçmenlerin kimliklerinin korunmasının ve bir arada yaşama kültürünün benimsendiği dönemdir. Dördüncü ve son evre ise 1990'lı yılların sonundan günümüze kadar gelen ve asimilasyona geri dönüş eğiliminin yanı sıra kültürlerarası etkileşim yaklaşımlarının da ön plana çıktığı dönemdir. Bu dört evre, uluslararası göç ve göçmenlerin tarihsel süreç içinde nasıl değişimlere uğradığını ve farklı politikalarla karşılaştığını göstermektedir (İçduygu vd., 2014: 66-67). Bu evrelerin oluşum süreçlerinin neden ve sonuçlarını birbirinden bağımsız olarak düşünemeyiz. Çünkü göç karmaşık ve çok boyutlu bir süreci kapsamaktadır.

Göçün güvenlik boyutu, devletler tarafından tek taraflı bir şekilde okunsa da hareket halindeki bireylerin de ayrımcı politikalar, tehlikeli yolculuk süreçleri ve insan hakları ihlalleri gibi güvenlik sorunlarıyla karşılaştıkları bir gerçektir. Literatürde genellikle devletlerin ve toplumların güvenliği üzerine odaklanan çalışmalar bulunmakla birlikte, son yıllarda göç eden tarafların da insan güvenliği açısından maruz kaldıkları riskler ve mağduriyetler de dikkat çekmektedir. Özellikle 21. yüzyılın en büyük kitlesel göçü olarak nitelendirilen Suriye göçü, Akdeniz'i aşmaya çalışan binlerce insanın hayatını kaybetmesi veya zor durumda kalmasıyla, göç ve güvenlik ilişkisinde insan güvenliği ekseninin önemini vurgulamıştır. Bu noktada göç ve güvenlik ilişkisinin ortaya

ıkardığı en büyük paradoks, insanların güvenlik arayışıyla göç etmeleri sonucunda, bu insan hareketliliğinin de bir güvenlik tehdidi olarak algılanmasıdır. Dolayısıyla güvenlik hem bir göç nedeni hem de bir göç sonucudur. Göçün güvenlik boyutunu anlamak için hem devletlerin hem de bireylerin güvenlik algılarını, ihtiyaçlarını ve sorunlarını kapsayacak şekilde çok boyutlu bir analiz yapmak gerekmektedir (Kaygusuz, 2021: 72).

Göç, toplumların etnik ve kültürel açıdan çeşitlilik kazanmasına yol açan kaçınılmaz bir olgudur. Göçün artması, birçok devletin farklı kültürler, coğrafyalar, dinler ve dillerden gelen insanları içermesi ve onlara uyum sağlaması gerektiği anlamına gelir. Bu çeşitlilik gerçeği, farklılıkları kabul etmek ve aralarında uyumlu ilişkiler kurmak için siyasi, hukuki, sosyal ve ekonomik düzeyde mekanizmalar geliştirmeyi zorunlu kılar. Ancak göçmen karşıtlığı ve ırkçılık, işçi veya sığınmacı olarak çok sayıda göçmeni barındıran toplumlarda yaygınlaşmaktadır. Bu tür ölkelerde göçmenler, ulusal kimlik sorunlarına ve siyasi partiler arasındaki rekabete malzeme olmakta, (Nas, 2021: 82) birtakım haklardan mahrum bırakılmakta ve zamanla da ötekileştirilmektedirler. Yaşanan bunca olumsuzluklara rağmen göçmenler göç etmekten vazgeçmemekte ve sonu ne olursa olsun varılacak yere ulaşabilmek adına birtakım riskleri de göze almaktadırlar. Yaşanan göç hareketlerine katılanların sayısı her geçen gün artmaktadır.

Uluslararası göçmen sayısı, 2000 yılında Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından 2050 yılı için tahmin edilen 250 milyonu çoktan aşmıştır. 2020 yılında bu sayı 272 milyona ulaşmıştır ve bu artışın öngörülemez sonuçları olacaktır. Göç hareketlerini tetikleyen pek çok faktör vardır. Bunlar arasında savaş, kıtlık, kuraklık ve salgın hastalıkların neden olduğu insani krizler, zengin ve yoksul ölkeler arasındaki ekonomik eşitsizlik, nüfusun arttığı veya azaldığı ölkeler arasındaki demografik farklılık sayılabilir. Ayrıca sanayi ve teknoloji üretiminde fosil yakıtlara bağımlılık ve bunun çevreye verdiği zarar, küresel iklim değışikliği ile ilişkili olarak deniz seviyelerinin yükselmesi ve hava koşullarının bozulması gibi çevresel sorunlar da zorunlu göçün ana nedenlerindendir. Asya, Afrika ve Amerika'nın bazı bölgelerinde nüfusun artması, Avrupa'nın ise nüfusunun azalması, göçmenlerin Avrupa'ya yönelmesine sebep olmaktadır (Nas, 2021: 82-83).

Farklı ölkelere yapılan bu göçler öncelikle barınma sorununu da beraberinde getirmektedir. Barınma, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için temel bir ihtiyaçtır. Göçmenler, yeni bir öлкеye geldiklerinde, barınacak bir yer bulmakta zorluk çekerler. Göçmenlerin, çoğunun ekonomik durumu kötü olduğu için, karşılaştıkları barınma

sorunu da büyük bir sorundur. Göçmenler, barınma sorununu aşabilmek için ya birlikte yaşamayı tercih ederler ya da sağlıksız ve ucuz evlere yerleşirler (Sayın vd., 2016: 10). Göçmenlerin, kaldıkları evler, genellikle şehirlerin kenar mahallelerinde, rutubetli, karanlık ve hijyenik olmayan bodrum veya giriş katlardır. Bu evler, küçük, loş dairelerdir ve güneş ışığı almazlar. Ev sahipleri, genellikle üç odalı evlerinin bir odasında kendileri kalırken, diğer odaları ve salonu farklı göçmen ailelere kiralarlar. Bu şekilde, bir evde 3-4 ailenin bir arada yaşadığı görülür (Buz, 2004: 143). Göçün ilk zamanlarında iş bulma ve barınma ihtiyacını karşılamakta sorun yaşayanlar, buralara önceden göç ederek gelen; eş, dost, akraba ya da hemşerilerinin yanlarına yerleşmeyi tercih etmekte ya da onların aracılığıyla ucuz gecekondular bulup, hayatlarını idame etmeye çalışmaktadırlar. Bu durum göçmenlerin entegrasyonu açısından önemli bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Göç edenlerin barınma sorunu, sadece gecekondularla sınırlı değildir. Aynı zamanda toplumsal denetimden uzak, üst üste yaşanan “bekâr hanları ve bekâr odaları” da bu sorunun bir parçasıdır. Devlet, büyük kentlere akın eden bu nüfusun barınma ihtiyacını karşılamak için çeşitli politikalar izlemiştir. Bu politikalar arasında, konut inşa etmekten çok, “tazminat ödemek ve dar gelirliilerin kira artışlarını sınırlamak” gibi uygulamalar yer almıştır. Ayrıca kalkınma planlarında, konut sorununa yönelik önlemler öngörülmüştür. Bu önlemlerin önceliği, kent konutlarına ve bunların içinde de yoksul ve dar gelirliilere verilmiştir. Ancak pratikte, dar gelirli ailelerin barınma gereksinimleri yeterince karşılanamamıştır. Bu durum, gecekondular alanlarının çoğalmasına neden olmuştur. Devletin sosyal konut sağladığı durumlarda bile, bireylerin gecekonduda yaşamayı seçtikleri, gecekondular alanlarının da bu konutlardan daha pahalı olduğu görülmüştür. Çünkü gecekondular alanları, bireylerin kentlileşme sürecinde, “mülkiyet, tasarruf, sosyal güvenlik, kırsal değerleri koruma, tarımsal ve marjinal üretim” gibi işlevlerle psikolojik olarak daha önemli hale gelmiştir (Şen, 2014: 247).

Toplumsal değişimin önemli göstergesi olan göçle birlikte göç eden insan toplulukları, gittikleri yerlerde, yerel halkla kurdukları ilişkiler sonucunda ya onlara uyum sağlamışlar ya da kendi kültürlerini korumak için direnmişlerdir. Uyum sağlamak istemeyen topluluklarla yerel halk arasında sık sık çatışmalar yaşanmıştır. Bu çatışmalarda üstün gelen taraf, kendi kültürünü koruyarak ve yayarak diğerlerine etki eden taraf olmuştur. Bazı durumlarda göç edenler, kendi kimliklerini yitirerek, gittikleri toplumla kaynaşmışlar ya da asimile olmuşlardır. Bazı durumlarda ise göç edenler,

gittikleri topluma kendi kültürlerini benimsetmişlerdir. Göç sonucunda, gittikleri toplumla uyumlu bir yaşam kuramayan topluluklar, zamanla yok olmuşlar ya da marjinalleşmişlerdir (Özkan, 2019: 135).

Yeni bir ortama göç eden insan grupları, kendi kültürlerini de yanlarında taşırlar. Bu insanlar, kendi dilleri, dinleri, yaşam ve yeme alışkanlıkları, düşünme biçimleri gibi kültürel unsurlarıyla yeni bir dünya kurarlar. Bu dünyada hem kendi kültürel kimliklerini korumaya hem de çevreleriyle uyumlu yaşamaya çalışırlar. Ancak, bu durum ikinci kuşakla birlikte daha karmaşık bir hal alır. Göç ettikleri ülkede, yabancıların uyum sağlamaları beklenirken, aslında kendi kimliklerinden vazgeçerek yerel kültürü benimsemeleri istenmektedir. Bu, göç eden insanlar için büyük bir çelişki ve zorluk yaratmaktadır. Göçün kültürel kimlik üzerindeki etkilerini anlamak için, göç eden insanların kendi kültürleriyle olan bağlarını, yerel kültürle olan ilişkilerini ve ikinci kuşağın kültürel çatışmalarını incelemek gerekmektedir (Kuruyazıcı, 2001: 4).

Köylülükten yeni çıkan veya kentleşme deneyimi çok yeni olan üçüncü dünya ülkelerinin kentlerine göç eden insan toplulukları, yeni geldikleri ortamda, çok boyutlu bir değişim sürecine girmektedir. Bu süreç hem göç edenler hem de yerel halk için karmaşık ve sancılıdır. Göç edenler, temel değerlerini kaybetmekten korktukları için, yeni ortamın özelliklerine karşı direnç göstermektedir. Bu korku, onları, tanıdıkları eş-dost, akraba veya hemşeri ortamlarına yönlendirmektedir. Şehir hayatının yalnızlığı ve karmaşıklığı, ancak bu şekilde azaltılabilmektedir. Köyde her şeyin paylaşıldığı, komşuluk ilişkilerinin yoğun olduğu, birlik ve beraberlik içinde yaşanan ortamdan gelen biri için, bu çok önemlidir. Bu nedenle, hemşeri mahalleleri adı verilen kümeleşmeler oluşmaktadır. Bu mahallelerde, göç edenler, geldikleri yerlerin kültürünü sürdürmektedir. Adeta şehirde köy hayatı yaşanmaktadır. Mahalle içinde, giyim, davranış, komşuluk ilişkileri, birbirlerine ziyaretler gibi olaylar, köyden farklı değildir. İlişkiler kendi içlerinde devam etmekte, şehrin yerli halkıyla iletişim azalmakta, karşılıklı dışlama artmaktadır (Özkan, 2019: 135-136). Bu durum genellikle ilk göç hareketine katılan kesimde görülmekte, ikinci kuşak göçmenlerde ise bu sorunlar giderek azalma göstermektedir.

Göçün önemli etkileri arasında aile, eğitim ve çevre de önemli bir yere sahiptir. Kırsal kesimden kente göç eden aileler, eğitim seviyeleri, gelir durumları ve psikolojileri bozuk olarak, yeni yaşam yerlerinde büyük bir çelişkiyle karşılaşırlar. Bir yanda, geldikleri yerden pek farkı olmayan gecekondu, diğer yanda, lüks ve gösterişli

apartmanlar vardır. Bu aileler ve özellikle çocukları hem bu çelişkili ortamı hem de televizyonlarda gördükleri seviyeli beraberlikleri, mankenleri, sanatçıları izleyerek büyürler. Bu durum, onlarda eğitim yoluyla başarı elde etme yerine, kısa yoldan zengin olma hevesini de uyandırabilir. Bu heves, onları yasal olmayan yollara itebilir, suç işlemelerine neden olabilir. Ayrıca, göçmen ailelerin yaşadığı yerler, ülkeye karşı faaliyet gösteren grupların yuvalanma yerleri haline gelebilir. Kan davası, düşmanlık gibi olumsuz koşullar nedeniyle göç edenler, bu illegal yapılanmaya kolayca dahil olabilirler. Bu sorunlar, göçün toplumsal ve siyasal sonuçlarından bazılarını içermektedir (Özkan, 2019: 139).

Bunların yanında, göç eden ailelerin ilköğretim sonrası okuma fırsatını yakalamaları, ailelerin eğitime bakış açılarında bir değişime yol açmaktadır. Aynı zamanda, göç edenlerin şehirlerde belli bölgelerde yoğunlaşması, nüfus artışının okullara yansımaları, sınıflarda kalabalık ve farklı eğitim seviyelerine sahip öğrencilerin bir arada öğrenmesi gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Göç veren bölgelerde ise, öğrenci sayılarının azalması, öğretmen sayısının yetersiz kalması ya da öğrencilerin daha uzak okullara gitmek zorunda kalması gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar, eğitim kalitesini ve eşitliğini etkileyen önemli faktörlerdir. Göçün eğitime olan etkilerini anlamak ve çözüm yolları bulmak için, göç eden ve göç veren bölgelerdeki eğitim durumunu karşılaştırmalı ve kapsamlı bir şekilde analiz etmek gerekmektedir (Özkan, 2019: 137). Ortaya çıkan olumsuzlukları ve ikilikleri ortadan kaldırmak; toplumsal uyumu sağlamak ve kolaylaştırmak adına birtakım önlemler alınıp, politikalar uygulanabilir. Göç beraberinde sadece olumsuzlukları getirmemekte aynı zamanda olumlu aktarımlara da yol açmaktadır.

Türkyılmaz, göçün hem yeni problemler yarattığını hem de ülkenin sosyo-kültürel geleceğine olumlu katkılarda bulunduğunu belirtmektedir. Göçün olumsuz sonuçları arasında, şehirlerin fiziki ve sosyo-kültürel olarak köylümsü bir görünüm kazanması, suç ve suça eğilimli davranışların artması, belediye hizmetlerinde aksamalar ve yetersizlikler, sağlık hizmetlerinin yoğunlaşması ve kalitesinin düşmesi gibi sorunlar sayılabilir. Göçün olumlu sonuçları ise, resmi nikâh oranlarının yükselmesi, doğum oranlarının artması, ülke içinde sosyal uyum ve bütünleşmenin sağlanması, şehirleşme sürecine katkı sunması, bireylerin yeni statüler kazanması ve sosyal dünyalarının değişmesi gibi faydalar olarak görülebilir. Göçün bu sonuçlarını değerlendirmek için, göçün nedenleri, süreçleri ve etkileri üzerine kapsamlı ve çok yönlü bir analiz yapmak gerekmektedir (Türkyılmaz vd.,

1998: 5). Çünkü göç ve kültür arasında karşılıklılık vardır ve bu ilişki toplumdaki ekonomi, eğitim, siyaset gibi diğer alanları da bir şekilde etkileyebilmektedir.

Bununla beraber göç, yeni mekâna taşınmak zorunda kalan insanların hayatta kalma mücadelesi ve dayanışması ile ilgili bir olgudur. Göçmenler, yeni mekânda var olabilmek ve iktidar elde edebilmek için mekânın sunduğu her türlü imkânı siyasi bir araç olarak kullanmaktadır. Bu durum, siyasi alanın hem mekânsal hem de işlevsel olarak genişlemesine ve çeşitlenmesine yol açmaktadır. Böylece, insan ve toplum hayatının hemen her yönü siyasallaşmaktadır. Ekonomik kazanç sağlama ve artırma amacıyla siyasetin aracı haline gelen rant, mekânın iktidar mücadelesinin bir unsuru olmasına neden olmaktadır. Bu mücadelenin yaygınlığı, şiddeti ve derinliği ise göçün etkisiyle artmaktadır (Tuncel ve Ekici, 2019: 52).

Göç, siyasi alanda köklü ve hızlı değişim ve dönüşümlere neden olan bir faktördür. Siyasetin yönünü ve önceliklerini belirleyen ve iktidar değişimlerine yol açan göçün siyaset üzerindeki etkisi inkâr edilemezdir. Göçün siyasete etki şekli ve süresi, göçün niteliğiyle bağlantılıdır. Kısa vadeli ve toplu göçler, siyaseti doğrudan ve kısa sürede etkilerken, uzun vadeli ve kademeli göçler, ekonomik ve sosyal alandaki değişimler aracılığıyla orta ve uzun vadede dolaylı etki yapmaktadır. İktidarın göçü yönetebilme kapasitesi, göçün siyaset üzerindeki etkisini azaltıcı veya artırıcı olarak belirlemektedir (Tuncel ve Ekici, 2019: 52-53).

Göç aynı zamanda, farklı kültürlerin bir araya gelmesine ve insanların birlikte yaşama isteğinin uyum sağlama süreciyle birleşmesine yol açmaktadır. Fakat bazen bu süreç uyumsuzluk ve çatışma boyutlarına ulaşmakta, kültürler arasında iletişim kopuklukları yaşanmaktadır. Bu engelleri aşmanın yolları, göç edilen birçok ülkenin öncelikli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, farklılıklarla yüzleşerek ve iletişim engellerini kaldırarak, çeşitli nedenlerle gerçekleşen göç eyleminin evrensel nitelikteki sorunları sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturulabilir. Sonuçta, göç olgusu bir sorun değil, bir gerçekliktir. Burada asıl önemli olan, sorunun sadece belli sayıda kişinin bir yere göç etmesi değil, göçün toplumsal sonuçlarını belirleyebilmek, gerekli teknik, hukuki ve diğer altyapıyı oluşturabilmek ve sorunu bu yönde aşabilmeyi sağlayabilmektir. Bu da öncelikle birey ve devlet ilişkilerinde entegrasyonun sağlanabilmesi için doğru iletişim kanallarının kurulmasını gerektirmektedir. Göçmenlerle ilgili olarak, onların eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve toplumsal dayanışma gibi alanlarda güçlendirilmesi ve toplumsal kabul mekanizmasının işletilmesi için yeni

sosyal politikaların geliştirilmesi zorunludur. Bu konuda, göçmenlere sadece yardım dağıtmak ya da yardımla geçinmelerini sağlamak yerine, göç ettikleri toplumla bütünleşerek sorunlarını çözebilecekleri fikrini benimsetmek çok önemlidir (Akıncı vd., 2015: 80-81).

Uluslararası göç hareketliliği, özellikle büyük şehirlerdeki sığınmacıların yoğunlaştığı bölgelerde işsizlik, suç oranları ve düşük yaşam kalitesi gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, zaten dezavantajlı olan yerel halkın uyum sorunlarını daha da kötüleştirmekte ve toplumda gerilimlere neden olmaktadır. Sığınmacıların mekânsal yoğunlaşması, kendi aralarında dayanışma ağları oluşturmalarına yardımcı olsa da toplumsal bütünleşme yerine ayrışmayı tetiklemektedir. Bu nedenle, ev sahibi toplumla sığınmacılar arasındaki iletişim ve uyumun güçlendirilmesi için mekânsal yerleşimlerin belli ölçüler esas alınarak resmi politikayla planlanması gerekmektedir. Bu planlama, sığınmacıların yerleştirildiği bölgelerin iş olanakları, eğitim, sağlık hizmetleri ve diğer sosyal hizmetlere erişimini de içermelidir. Ayrıca, sığınmacıların kültürel farklılıklarının anlaşılması ve kabul edilmesi için eğitim programları da uygulanmalıdır. Bu şekilde, sığınmacılar ve ev sahibi toplum arasındaki iletişim ve uyum güçlenebilir, toplumsal bütünleşme sağlanabilir (Koçak ve Çetin, 2022: 2937).

Bu süreç Türkiye'nin genel göç yönetimi politikalarının da bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Türkiye, düzensiz göçmenler için hem hedef ülke hem de transit güzergâh görevi görmektedir. Bu durum, göç olgusunun Türkiye'de sadece nüfus hareketliliği olmadığını; siyasal, ekonomik, hukuki ve sosyal alanlarda geniş kapsamlı etkileri beraberinde getiren çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Düzensiz göç, farklı sektörler ve toplumsal yapılar üzerinde eş zamanlı ve karmaşık etkiler yaratmaktadır.

Toplumsa açıdan düzensiz göçmenlerin yoğun olduğu bölgelerde altyapı ve hizmetler yetersiz kalmaktadır. Bu da yerel halk ile göçmenler arasında kültür, dil ve ekonomik nedenlerle sorunlara yol açmaktadır. Öte yandan, göçmenlerin genç nüfus yapısı, yaşlanan Türkiye demografisi açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Ancak sosyal uyum sürecindeki yavaşlık, zaman zaman dışlanma ve ötekileştirme sorunlarını beraberinde getirebilmektedir (Kirişçi, 2014, s. 6-8).

Ekonomik açıdan düzensiz göç hem avantajlar hem de zorluklar getirmektedir. Düşük ücretlerle çalışan göçmenler özellikle tarım ve inşaat gibi sektörlerde iş gücü

açığını kapatarak üretkenliği artırmaktadır. Yabancı göçmenler, zaman içinde kendi geçimlerini sağlama konusunda daha bağımsız hale gelmiş, devletin maddi desteğine olan ihtiyaçları azalmış ve ülke ekonomisine katkı sunar bir konuma ulaşmışlardır (Erdoğan, 2020, s. 42-45). Ancak kayıt dışı çalışma yaygınlığı sosyal güvenlik sistemleri üzerinde yük oluşturmakta ve yerel iş gücü ile adil rekabet konusunda tartışmalara yol açmaktadır. Ayrıca göçmenlerin girişimcilik faaliyetleri yerel ekonomiye dinamizm kazandırırken, bazı yerel esnaf arasında rahatsızlık yaratabilmektedir. Kendi değerlendirmemize göre, ekonomik entegrasyonun sağlanması hem göçmenlerin hem de yerel halkın refahı için kritik önemdedir. Siyasal ve kültürel boyutlarda ise düzensiz göç, toplumsal kutuplaşmaları artırabilen karmaşık etkiler yaratmaktadır. Göç konusu, Türkiye'nin siyasal gündeminde önemli yer tutmuş; bu durum kamuoyunda göçmenlere yönelik farklı algıların gelişmesine sebep olmuştur (Özden, 2013, s. 40-43). Kültürel açıdan, göçmenlerin kendi yaşam biçimlerini koruma eğilimleri ile ev sahibi toplumun bu farklılıklara adaptasyonu arasında dengeli bir sürecin işletilmesi gerekmektedir. Bizce kültürel uyum, sadece göçmenlerin değil, ev sahibi toplumun da aktif katılımını zorunlu kılar. Düzensiz göç, doğru yönetildiğinde Türkiye'nin çok kültürlü yapısını zenginleştirebilecek bir fırsat iken, aksi halde toplumsal gerilimler ve yabancı düşmanlığı gibi sorunların artmasına neden olabilir.

Bununla beraber, düzensiz göçün Türkiye için olumlu birçok yönü de bulunmaktadır. Göçmenlerin genç ve çalışkan nüfusu, yaşlanan Türkiye iş gücü piyasasında önemli bir destek sağlamaktadır. Bu durum, özellikle bazı sektörlerde işgücü açığını doldurarak üretim ve hizmet kapasitesini artırmaktadır. Ayrıca göçmenlerin kurduğu işletmeler, yerel ekonomide çeşitlilik ve yenilik yaratmakta, küçük ve orta ölçekli girişimcilik faaliyetlerini canlandırmaktadır. Sosyal ve kültürel açıdan ise, farklı kökenlerden gelen bireylerin bir arada yaşaması, Türkiye'nin çok kültürlü yapısını zenginleştirerek toplumsal hoşgörü ve karşılıklı anlayışı artırma potansiyeli taşımaktadır. Kendi görüşümüze göre, bu olumlu etkiler, uygun entegrasyon politikaları ve toplumsal destekle sürdürülebilir hale getirilebilir ve ülke için uzun vadeli kazanımlara dönüşebilir.

Bu çerçevede, sığınmacıların yerleşimlerinin sadece fiziksel değil, sosyal boyutları da dikkate alınarak planlanması önem arz etmektedir. Aksi halde, mekânsal dışlanmışlık, toplumsal gerilimleri artırabileceği gibi uyum süreçlerini de sekteye uğratabilir. Düzensiz göç, yalnızca barınma ya da güvenlik sorunu doğurmaz; beraberinde gelen kültürel farklılıklar, toplumsal değerlerle uyumsuzluklar ve iletişim kopuklukları,

ev sahibi toplum ile göçmen gruplar arasında kalıcı ayrışmalara yol açabilir. Ancak bu sürecin doğru yönetilmesi hâlinde, farklılıklar çatışma kaynağı olmak yerine toplumsal zenginliğe dönüşebilir. Bu nedenle uyum politikaları, karşılıklı anlayış ve ortak yaşamı teşvik eden bir çerçevede ele alınmalıdır.

Sonuç olarak; göç eyleminin mekânsal değışikliklere yol açtığı göç alan ve göç veren yerlerde farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Göç alan yerlerde, nüfus yoğunluğunun artması, şehrsel altyapının yetersiz kalması, trafik sorunlarının çoğalması, orman ve tarım alanlarının tahrip edilmesi, plansız şehirleşme ve gecekondu oluşumu, sanayi tesislerinin çevre kirliliğine neden olması, kültürlerarası uyum sorunları ve sosyal hizmetlere erişimde zorluklar gibi olumsuzluklar yaşanmaktadır. Bu sorunların çözümü için, kentsel dönüşüm projeleri, yeni yerleşim alanlarının planlı ve sürdürülebilir bir şekilde kurulması, ulaşım ve altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi, çevre koruma önlemlerinin alınması, kültürel çeşitliliğin desteklenmesi ve sosyal politikaların geliştirilmesi gibi çalışmalar yapılmalıdır. Göç alan yerlerde, göç eyleminin olumlu yönleri de vardır. Bu yerlerde, sosyal ve kültürel çeşitlilik artmakta, yeni iş gücü potansiyeli ortaya çıkmakta ve göç eden bazı bireylerin sahip olduğu niteliklerden yararlanabilmeleri (Kunduz: 2021) sağlanmakta, böylece topluma uyum konusunda kolaylaştırıcı etkiye yol açmaktadır. Göç veren yerlerde ise, nüfusun azalması, tarım ve hayvancılıkta üretimin düşmesi, kamu yatırımlarının âtıl kalması, nüfus artış hızının durması ve nüfusun yaşlanması gibi mekânsal değışiklikler görölmektedir. Bu değışiklikler, göç veren yerlerin ekonomik, sosyal ve demografik açıdan gerilemesine neden olmaktadır. Bu sorunların çözümü için, göç veren yerlerde kalkınma projeleri, istihdam olanakları, eğitim ve sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik ve yaşam kalitesi gibi alanlarda iyileştirmeler yapılmalıdır. Göç veren yerlerde, göç eyleminin olumlu yönleri de bulunmaktadır. Bu yerlerde, nüfus yoğunluğunun azalması, çevre sorunlarının azalması, doğal kaynakların korunması, geleneksel kültürün devam etmesi gibi olumluluklar yaşanmaktadır (Kunduz: 2021). Göç eylemi olumlu ve olumsuz yanlarıyla çeşitli etmenleri içinde barındıran çok boyutlu, neden ve sonuçları içinde barındıran, toplumsal gerçekliği olan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. SUÇ KAVRAMI VE SUÇ KURAMLARI

2.1. SUÇ KAVRAMI

İlk çağlardan günümüze kadar suç, her daim toplumların korkuları ile karışık ilgilerini yönelttikleri, suçun nedenlerinin ne olduğu üzerine yoğunlaştıkları ve buna karşı önlemler aldıkları, toplumu yakından ilgilendiren bir sorun haline gelmiştir. Bundan dolayı da evrensel bir olay olarak görülen suç, tarihin ilk çağlarından beri vardır ve bu varoluş devam edecektir (Hancı, 1999: 24-28).

Suç kavramı, iki ana başlık altında incelenebilir. Suç, kamu otoriteleri tarafından yasaklanmış ve işlendiğinde yaptırımlarla karşılaşılacak eylemleri ifade eder. Suç, öncelikle bir hukuk normuna ihtiyaç duyar. Bu norm, kamu otoriteleri tarafından benimsenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bu açıdan, ahlaki kurallardan hukuk kuralları ayrılır. Hukuk kurallarında ve özellikle ceza hukukunda, toplum üzerinde etkili olabilecek bir kamu otoritesine ihtiyaç duyulur. Bu kabul edilmiş ve topluma deklare edilmiş kurala uyulmaması durumunda, bir yaptırım uygulanır. Bu yaptırım, toplum tarafından kınama şeklindeki ahlaki uyumsuzluklara verilen tepkiden öte bir tepkiyi içermektedir. Hukukta, bu yaptırımlar çok çeşitlidir. Örneğin, bu yaptırımlar hapis cezası şeklinde hürriyeti bağlayıcı olabileceği gibi, ekonomik türden para cezaları da olabilirler (Gündüzöz, 2016: 337).

Suç hukukçulara göre, yaptırımı olan ve yasanın suç saydığı insan faaliyetleridir. Kriminologlar suç; insan iradesine bağlı olan, çok sayıda faktörün etkisi altında kalmak olarak ifade etmişlerdir. Bu tanımla suçun bireysel özellikleri üzerinde dururlar. Bunun dışında Kriminologlar, suç önleme, azaltma üzerinde de durmaktadırlar. Sosyoloji ise suç sosyal sebeplerden dolayı yerleşik kurallardan sapma olarak algılar. Suçun ekonomik, siyasi, toplumsal, kültürel vb. boyutlarını da toplumun yapısı ile ilişkilendirir (Bal, 2013a: 15-37).

Sosyoloji sözlüklerine bakıldığında suça yönelik olarak birçok tanım yer almaktadır.

a. Suç, toplumda haksız bir fiil olarak belirlenen, yazılı ve yazısız kurallarla yapılması yasaklı olan, yapıldığı takdirde belirli bir müeyyide ile karşılaşılacak bütün fiil ve davranışların toplamıdır.

b. Yasalarla yapılması yasaklanan ve yapıldığında cezai yaptırımı olan davranışların tümüdür.

c. Toplumların kendi hukuk ve değer sistemi aracılığıyla ortaya konulan kurallara uymayan, bu yüzden cezai yaptırım uygulanan, ceza gerektiren davranış ve eylemlerdir.

d. Kendi kişisel alanından çıkıp kamusal alana giren, yapılması yasak olan kuralları, yasaları çiğneyerek, meşru cezaların, yaptırımların uygulandığı ve devlet gücünün müdahalesini gerektiren eylemlerdir (Bayraktar, 2015: 476). Bu bağlamda, suç, toplumsal normların ve yasaların ihlali olarak, toplumun düzenini ve güvenliğini tehdit eden bir olgu olarak karşımıza çıkar.

2.2. SUÇ KURAMLARI

Suç ve suçu açıklayan kuramlar oldukça fazladır. Kuramların çok sayıda olmasının nedeni: suçun oldukça karmaşık bir yapısının olması, suçluların birbirinden farklı özelliklere sahip olması, suçun farklı türlerinin olması, toplumların sahip oldukları yapılar gibi etkenler suçun çoklu pencereden bakılmasına neden olmuştur. Suçu ele alan kuramlara bakıldığında birbirinden farklı değişkenler üzerinden suçu açıklamaya çalışmışlardır.

2.2.1. Ekolojik Kuram

Suç ve kent arasındaki ilişkiyi ilk ele alan yaklaşım Chicago Okulu tarafından ortaya atılan ekolojik yaklaşımdır. Bu kuramda kentlerde yaşamakta olan insanların özellikle de gençlerin toplumsallaşma yolunda karşılaştıkları zıtlıklar ele alınmaktadır. Bir taraftan geleneksel değerler diğer taraftan da kentin kendi değerlerine ayak uydurmaya çalışan gençler, yaşanan ikiliklerden dolayı birtakım çelişkiler yaşayabilmektedirler.

20. yüzyılda Amerika kentlerinde yaşanan 1. Dünya Savaşı'nın neden olduğu sorunlar, uygulanan yasaklar, 1929 yılında yaşanan ekonomik bunalım gibi konuları ele alarak, bu faktörlerin suç üzerindeki artışı, toplumdaki ahlaki çöküntüyü ve suç çeteleri gibi olumsuz durumlara sebep olduğunu ortaya koymuşlardır (Demirbaş, 2001: 132).

Geleneksel değerleri oluşturan; kilise, aile, toplumsal gruplar bireye topluma ait olan değerleri öğretmek amacıyla sürekli baskı uygulayabilmektedirler. Fakat kişiler ikincil grup olarak nitelendirilen polis, okul, akran ve sosyal grupların etkisi altında daha fazla kalırlar. Geleneksel değerlerin etkisinden ziyade kentin kendine has olan cazibesi daha etkili olmaktadır. Bireylerin iki değer arasında yaşadığı zıtlıklar ve ne yapacaklarını bilememeleri onlarda davranış bozukluklarının ortaya çıkmasına yol açarak suça yönelmelerine sebep olmaktadır (Lewis, 1996: 96). Kentlerde insanları kontrol etmek, kurallara uymalarını sağlamak otoritelerin görevidir. Bireyler zamanla katıldıkları

toplumsal grupların etkisi altında kalarak birincil ilişkilerden yavaş yavaş uzaklaşmaya başlayacaklardır. Suça yol açan sadece birey üzerindeki geleneksel değerlerin azalması değil, aynı zamanda; geçim sıkıntısı, gecekondulaşma, işsizlik, trafik, çevre ve gürültü kirliliği, ailenin içinde bulunduğu koşullar, hayat pahalılığı gibi etkenlerde insanlarda şiddet eğiliminin oluşumuna neden olabilmektedir.

Chicago Okulunun kentle ilgili iki yaklaşımı vardır. Bunlardan birincisi kent merkezinin etrafındaki semt ve mahallelerin dağılımını ele alarak incelediği ekolojik yaklaşımdır. İkincisi ise Louis Wirth'in kent mekanlarındaki yaşam tarzının özelliklerini ele aldığı “Kentleşme, bir yaşama biçimidir” yolundaki çalışmasıdır. Chicago araştırmacıları, kente göç eden göçmenlerin toplumsal yapı geliştirme noktasında fırsata sahip olmadıklarını geleneksel değer yargıların yerini suçlu değerlerin, geleneklerin aldığını iddia etmişlerdir. Toplumda birlik ve beraberliğe yol açan dayanışma duygusunun geliştirilememesinden kaynaklı olarak suç faktörü ortaya çıkmıştır. Onlara göre bunu önlemek için bu bölgelerde gerekli kontroller yapılarak, çalışmalara ağırlık verilmelidir. Chicago Sosyologları suç olgusunu sadece belirlemek için ele almamışlardır, aynı zamanda da var olan sorunları ele alıp çözmek amaç edinmişlerdir (Giddens 1994: 98-102).

Ekolojik yaklaşıma göre; insanlarda var olan hakimiyet ilişkilerinden dolayı, kentlerde dağılım gösterirler. Bu hakimiyet doğada bulunan belli türlerin ve bitkilerin birbiri üzerine hakimiyet kurmalarına benzer. Bitkiler ışığa ulaşmak için mücadele ederler. Işığa ulaşan bitkiler daha çok gelişerek, geri kalan bitkiler üzerine egemenlik kurmaktadır. Kentlerdeki egemenlik üst soylu grupların elindedir. Kentlerdeki emlak ve kira fiyatlarının yüksek olması bunu zorunlu kılmaktadır (Yörük, 2006: 90).

2.2.2. Anomi Kuramı

Anomi kuramı Emile Durkheim tarafından ortaya atılmış ve Merton tarafından da sistemleştirilip, geliştirilmiştir. Anomi, toplumda kuralların zayıflaması, ortadan kalkması, İnsanların sahip oldukları toplumsal bağların yok olması, topluma nasıl uyum sağlama noktasında kararsızlığa düştüğü, toplumda meydana gelen değişim ve dönüşümlere ayak uyduramaması durumunda yaşanan bir olgudur. Durkheim'e göre kişi hangi kurum ya da kurala ne şekilde uyacağını bilemediği zaman, toplumla bütünleşmesi de zorlaşacaktır. Kırdan kent mekanlarına göç eden (Erdoğan, 1991: 23), ısıltılı ve yüksek ücretli sanayi kentlerine gelebilmek için aile, akraba ve arkadaşlarını terk eden insanların,

zamanla gözleri açılıp, kendilerini toplumdan soyutlamış ya da yalnızlık duygusu içinde bulmuşlardır. Durkheim'e göre bu durum toplumsal düzensizlik potansiyeli yaratmakta ve kaos potansiyeline yol açabilmektedir. Köyün gelenek-görenekleri ve töreleri ile kentlerin yeni değerleri arasında bocalayan birey toplumdan dışlanabilir. Bu dışlanma bireyin içinde saklı olan, dışa vurulmaya, şiddet ve suçun ortaya çıkmasına yol açabilir. Toplumdan soyutlanan birey suç işleme eğilimine girebilir (Erdoğan, 1991: 23).

Bir toplumdaki kültürel ve toplumsal yapının bütünleşmesi kötüye giderse, yani kültürel yapının istediği ve beklediği davranışları, toplumsal yapı engellemişse, bu durum giderek anomiye, kuralların yıkılmasına, kuralsızlığa doğru bir gidişata sebep olur (Demirbaş, 2001:126).

2.2.3. Kırık Camlar Kuramı

Wilson ve Kelling tarafından 1980'li yıllarda Kırık Camlar Teorisi ortaya atılmıştır. Bu teori özellikle güvenlik alanında yapılan uygulamalar yeni bir bakış açısı getirmiştir. Kırık camlar yaklaşımı: suçun ortaya çıkmasında meydana gelen düzenliğe dikkat çekmektedir. Bu yaklaşıma göre; bir mahallenin herhangi bir binasında camlar kırık ve zaman içinde kırık olan bu camlar onarılmazsa, bazı bireyler tarafından binanın geri kalan diğer camlarının kırılması beklenen bir durumdur. Binalarda var olan kırık camlar, insanların zihninde o binaların sahipsiz, denetimsiz, kontrolsüz olduğu algısına yol açarak, suç işlemelerine sebep olabilmektedir. Küçük suçlar bu şekilde başlayarak zamanla daha büyük suçların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Kırık camlar teorisi ile ilgili yapılan bir deneyde; benzer özelliklere sahip iki araba ABD'nin iki farklı eyaletine park edilmiş, park edilmeden önce arabalardan birinin plakası sökülmüş ve kaput kısmı açık bir vaziyette bırakılmıştır. İkinci araba da ise bu işlem uygulanmamıştır. 10 dakika içinde birinci araba bir aile tarafından aküsü ve radyatörü sökülerek zarar verilirmiş, sonraki süreçte de arabanın geri kalan parçaları çalınarak, arabanın camları kırılmıştır. Arabaya zarar verenlerin birçoğu düzgün giyinen insanlardan oluşmaktadır. İkinci araba ise aradan zaman geçmesine rağmen zarar verilmemiştir. Deneyi gerçekleştirenler tarafından ikinci arabaya zarar verilince, diğer kişilerde bu davranışı yapmaya başlamışlardır. Arabayı tahrip edenlerin çoğunluğunu yine beyazlar oluşturmuştur (Wilson & Kelling, 1982: 29-30).

2.2.4. Rutin Aktiviteler Kuramı

1979 yılında Cohen ve Felson tarafından ortaya atılan bu teori suçla doğrudan ilişkilidir. ABD’de artış göstermeye başlayan suçun nedenlerini, insanların gündelik hayat ilişkilerini, dışarda geçirdikleri yani evden uzakta geçirdikleri zamanları baz alarak bu kuramı geliştirmişlerdir.

Rutin aktiviteler teorisine göre suçun oluşabilmesi için üç temel unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi motive olan suçlu kesimi oluşturmaktadır. Yani birçok insan aslında potansiyel suçlu olmakla birlikte, şartlar uygun olduğunda var olan potansiyeli suça dönüştürmeye çalışırlar. Suçun oluşumunu etkileyen ikinci unsur; hedefi koruyanların olmaması yani yoksun olmasıdır. Eğer hedef korunuyorsa suç işleme olmayacaktır. Var olan bu suçlar iş yerlerinde, evlerde ya da farklı mekanlarda ortaya çıkmaktadır. Suç oluşumuna neden eden üçüncü unsur hedeftir. Hedef ile değerli eşya ya da diğer kişiler ifade edilmektedir. Hedefi korumanın yetersiz olması, kolay ulaşılabilir olması, rahat bir biçimde görünür olması suça neden olabilmektedir. Örneğin; gece yarısı bir evin kapısının açık unutulması, arabanın koltuğuna rahat bir şekilde görülebilen çantayı bırakmak, ulu orta sokakta para saymak, park edilen araçlardan birinin diğerlerine göre daha pahalı ve göze çarpıyor olması ya da ailesi tarafından yalnız bırakılan gençler hedefin uygunluğuna örnek gösterilebilir (Dolu, 2015b: 129-133). Motive olmuş suçlu, hedefin uygun olması ve koruyucu eksikliği suçun ortaya çıkabilmesi için bu üçünün aynı anda bulunması gerekmektedir. Eğer bu etkenlerden biri eksik olursa suçun ortaya çıkması engellenir (Dolu, 2009a: 8).

Cohen ve Felson’a göre suçu belirleyen bazı etmenler vardır. Bunlar:

- Hedeflerin açık bir şekilde bırakılması,
- Hedeflerin istek uyandırması ve değerli olması,
- Suça karşı koymada hedefin kendini koruyamayacak durumda olması,
- Hedefin hareketinin kolay olması, örneğin; kolay eşyalar ya da arabaların daha çok tercih edilmesi,
- Hedefe ulaşmanın kolay olmasıdır (Dolu, 2009a: 9-11).

Dolayısıyla bu teori; suçun insanların günlük yaşam ilişkileriyle birlikte var olduğunu, bireylerin suçu seçmediklerini, insanların evden uzaklaşma süresi artıkça suç işleme potansiyelini de artırdığını iddia etmişlerdir.

2.2.5. Cohen, Cloward, Ohlin, Alt-Kültür Kuramı

Alt kültür kuramı genç ve çete suçluluğu üzerinde dururlar. Albert K. Cohen, Richard A. Cloward ve Lloyd E. Ohlin toplumda hâkim olan orta sınıfın değer yargıları ve amaçlarını, alt sınıfta bulunan gençlerin bu değer kalıplarına ve amaçlarına ulaşma noktasında ortaya çıkan çatışmaları nedensellik düşüncesi altında incelemişlerdir. Genel olarak alt kültür kuramı Whyte ve Cohen'e dayanmaktadır (Polat, 2009: 48). Bu kurama göre toplumsallaşmanın birbirinden farklı iki yanı vardır. Toplumsallaşma toplumda var olan sosyal ağlarla bağlılık içinde olup, bu bağlar yoluyla oluşan kültürel çatışmalar bireyleri suça sürükleyebileceği diğer kültür alanı içerisinde toplumsallaşma biçiminde ortaya çıkmaktadır. Çok sayıda ve farklı sosyal grupların mevcut olduğu bir toplumda, toplumsallaşmanın sınıf bazlı farklı bir şekilde yürüyeceği anlayışı bilimsel anlamda mümkündür (Cohen'den aktaran, Polat, 2009: 48).

2.2.6. Gottfredson ve Hirschi'nin Genel Suç Kuramı (Öz-Kontrol Kuramı)

Suçun sebeplerini ve suçun farklı türlerine sebep olan etmenleri açıklayan suç yaklaşımlarına genel suç teorisi denilmektedir. Bu yaklaşım; suçla ilgili olarak daha önce yapılmış olan çalışmaların ve bilimsel araştırmaların sonuçlarını bir yaklaşım altında birleştirerek, kişilerin suçu neden işlediklerini açıklamaya çalışmışlardır. Suçu ele alan kuramlar genellikle suçlu davranışını bir veya birden fazla faktörle açıklamaya çalışırken, öz kontrol teorisi, suçlu davranışlarını birbiriyle ilgili olduklarını düşündükleri birden fazla faktörle açıklayıp kuramlarını oluşturmuşlardır (Eker, 2016: 153-154). Michael Gottfredson ve Travis Hirschi öz kontrol yaklaşımını kişileri suça iten sebepleri, çevresel faktörler yerine kişilerin bireysel özelliklerine dikkat çekmişlerdir. Bunu yaparken de daha çok bebeklik ve çocukluğun ilk dönemleri üzerinde durmuşlardır (Cullen & Agnew, 2003:222).

Öz kontrol teorisinin suçla alakalı ele aldıkları varsayımlar şu şekildedir: (Güçlü ve Akbaş, 2016: 95).

Suç ve sapkın davranışların temeli bireylerin sahip olduğu öz kontrol seviyesiyle ilgili bir durumdur.

➤ Suç işleme potansiyeline sahip olanlar, genellikle öz kontrolü düşük olan insanlardır.

➤ Öz kontrol, bireylere en fazla çocukken ve kişinin ailesi tarafından ömür boyu olarak verilir.

Gottfredson ve Hirschi, “Zayıf Öz Kontrol” kavramı ile suçu ele alıp incelemişlerdir.

Bu yaklaşıma göre insanlarda var olan düşük benlik denetimi, yetersiz yetiştirme biçimiyle ilişkili bir durumdur. Yetersiz toplumsallaşma, düşük benlik algısı bireylerde suç işlemeye neden olmaktadır. Düşük benlik denetimi; içgüdü sellik, duygunun olmayışı, fiziksel olarak risk alma, kısa görüşlülük, sözel beceride ortaya çıkan yetersizlik durumu, çok fazla macera, suç işleyenlere karşı duyulan vurdumduymazlık, bencil olma, iş ve arkadaş edinmedeki tutarsızlık, şiddet yönelimli olmak gibi etmenlerle ilişkilidir (İçli, 2007: 125-126).

Bu kurama göre suça etki eden dört temel faktör bulunmaktadır:

1. Yetersiz bağlanma,
2. Yetersiz düzeydeki adanmışlık,
3. Geleneksel aktivitelere yeterli bir şekilde katılmama,
4. Ahlak ve hukuk inancına olan yetersizlik, suçluluğa yol açan önemli etmenlerdir (İçli, 2007:126).

Düşük öz kontrolün sebebi ailelerin çocuklarını yanlış ve eksik bir şekilde yetiştirmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu kişiler uygun eğitimden mahrum olan, aile ve kontrol açısından yoksun olan bireylerdir. Yapılan araştırmalar sonucunda suçlu bireylerin yetiştiği aile ortamında olması gereken sevgi, disiplin ve sosyal kontrolün olmadığı kanıtlanmıştır (Gottfredson & Hirschi, 2003:247).

Öz kontrol teorisi, suçlu davranışlarının karmaşıklığını ve bireysel özelliklerin suçun ortaya çıkışındaki rolünü vurgulayan önemli bir yaklaşımdır. Bu teori, kişisel özelliklerin ve çocukluk döneminin suç davranışlarını nasıl şekillendirdiğini anlamada kritik bir perspektif sunar, dolayısıyla suçun nedenleri ve çözüm yolları hakkında derinlemesine bir anlayış sağlar.

2.2.7. Mark Colvi’nin Baskıcılık ve Sosyal Destek Kuramı

Mark Colvin, tarafından yazılan “Suç ve Zorlama” eserinde gerilim, kontrol, toplumsal destek ve suç arasındaki ilişkiyi çok boyutlu olarak ele almıştır. Bu yaklaşımda bireyler üzerindeki kontroller ya da zorlamaların suçu önlemede sürekli etkili olmadığını, bununla birlikte bireylerin toplumsal kurallara uymalarını sağlayan itaatlerinde onları

suçtan alı koymadığını ifade etmiştir (Güçlü ve Akbaş, 2016: 104). Teoride zorlama ve sosyal destek kavramları üzerinde sıklıkla durulmuştur.

Zorlama ve Suç Arasındaki Bağ: bireyler üzerinde zorlama yapmak, onları suça itebilmektedir (Güçlü ve Akbaş, 2016: 105).

Sosyal Destek ve Suç Arasındaki Bağ: sosyal destek bireyin karşılaştığı ya da karşılaşması muhtemel durumlarda aldığı destek olarak ifade edilmektedir. Sosyal destek maddi ya da manevi unsurlardan oluşabilir. Para, eşya, konuşmak, yol göstermek, yanında olmak gibi birtakım unsurları kapsayabilir. Bunlar dışında sosyal destek, duyguların ifade edilmesi, duygu yoğunluğu, duygu boşalması gibi olgular da olabilir (Güçlü ve Akbaş, 2016: 106).

Sosyal destekler genellikle bireyin ailesi ya da yakın çevresi tarafından sağlanmaktadır. Bu destekler biz dünyaya gelir gelmez başlar ve destek alanı zamanla genişleyerek arkadaş, kamu kurum ve kuruluşlarına doğru evrilir. Sosyal destek suçun ortaya çıkmasını her ne kadar tamamen engellemezse bile suçu azaltma noktasında önemli bir yere sahiptir.

2.2.8. Sosyal Süreç Kuramı

Sosyal süreç teorileri, suçlu davranışların ya da sapkın olarak ifade edilen davranışların bir nesilden veya gruptan başka bir nesile veya gruba öğrenme ve kültürel yolla geçtiğini savunan teorilerdir. Bu yaklaşım daha çok “etkileşim” kavramı üzerinde durmaktadır. Suç ve sapkın davranışlar, bireylerle kurulan etkileşimlerle ortaya çıkmaktadır (Güçlü ve Akbaş, 2016: 49). Bu teorilerin hareket noktası genellikle ortaya çıkan suçlu davranışının gruptaki etkileşim ve toplumsallaşma sürecinin bir sonucu olduğu fikridir (Çakır ve Alkan, 2017: 89). Suç ve sapkın davranışları ele alan sosyal süreç teorilerinin bakış açısı “sembolik etkileşimcilik” tir.

Toplumsal düzensizliğin fazla olduğu yerlerde bireylerarası etkileşim yoğun olduğundan dolayı kamu düzenini sağlamak için uygulanan kurallara uymak oldukça zordur. Yani bu alanlarda kişilerarasındaki etkileşim kurallara aykırı olarak ortaya çıkmaktadır. Sembolik etkileşimciler suçluları hem psikoloji açıdan hem de bireyler arasında suçu nasıl işlediklerine odaklanırlar (Güçlü ve Akbaş, 2016: 49).

2.2.9. Kurban Sendromu Kuramı

Temeli Batı ülkelerine dayanan Kurban Sendromu Kuramı; Batı da suç oranlarına duyulan korkudur. Bu yaklaşımın ana tezi toplumdaki suç oranı ile toplumun var saydığı suç oranı arasındaki farktır. Bunu ortaya çıkarmak sanıldığı kadar kolay bir durum değildir. Çünkü polis kayıtları yeterince güvenilir değildir ve bütün suçlar polis kayıtlarında yer almamaktadır. Suçun yüksek düzeyde olduğu bir toplumda insanlara “kendini güvende hisset” demek oldukça zordur (Lewis, 1996: 97). Bununla birlikte suça karşı duyulan korku bütün toplumlarda aynı olmamaktadır. Yaş, cinsiyet, ırk, yaşanılan yer bakımından farklılık göstermektedir. Suçtan herkes farklı şekilde etkilenebilmektedir. Örneğin yaşlı bireyler diğer insanlara oranla daha fazla tedirgin olmalarına karşı Amerikalı kadınlar daha fazla saldırıya maruz kalmalarına rağmen suça karşı daha az korku duymaktadırlar (Lewis, 1996: 99). Bu teori suçun bireyler ve toplum üzerinde nasıl korku oluşturduğu üzerinde durmuştur. Suç algısındaki bu farklılıklar, suçla ilgili kaygıların ve toplumsal tepkilerin ne kadar kişisel ve yerel faktörlere bağlı olduğunu gösterir. Bu durum, suçun toplum üzerindeki etkilerinin ve bireylerin güvenlik hissinin ne denli karmaşık ve çeşitli olduğunu ortaya koyar.

2.2.10. Sosyal Düzensizlik Kuramı

Sosyal düzensizlik teorisine göre; suçluluğun temelinde kültür çatışması yatmaktadır. Bu amaçla bu yaklaşım kültürel ve toplumsal çevrede var olan kriminojen durumları inceleyerek, dış faktörlerin, siyasal, coğrafi, çevresel yapıların suçluluk üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bu teoride bireysel farklılıklar üzerinde durulmaz (Akıncı, 2012:176).

İnsan sosyal bir varlıktır, bu yüzden içinde bulunduğu çevreden bağımsız değildir. Çevreden etkilendiği gibi çevreyi de etkilemektedir. İnsanlar işte, evde, sokakta, ortak kullanım alanlarında sürekli olarak birlikte oldukları için içinde yaşadıkları toplumun davranış kalıplarından ve kültürel değerlerinden etkilenebilmektedir. Hızlı kentleşme, zorunlu göçler, teknolojik alanda meydana gelen hızlı gelişmeler toplumların birbirinden daha kolay etkilenebilmesine yol açarak farklı dinden, dilden, milletten kültürden insanların hızlı bir şekilde kaynaşmaya yol açmaktadır. Bu durum zamanla kültürler arası çatışmalara ve sosyal düzensizliklere neden olarak, dayanışma kanallarının zayıflamasına, sosyal kontrollerin önemini yitirmesine yol açarak, toplumsal yapıda suç

işleyen insanlar ortaya çıkmaya yol açmaktadır. Bu teori kişinin içinde bulunduğu toplumsal çevrenin, suç işleme potansiyelini ortaya çıkarabileceğini savunmuştur.

2.2.11. Ayırıcı Birliktelikler Kuramı

Edwin Hardin Sutherland, George Herbert Mead'in "sembolik etkileşim" fikrinden hareket ederek bu teoriyi ortaya atmıştır. Ayırıcı Birliktelikler Teorisi kriminoloji alanında ilk öğrenme teorisidir. Geliştirilen teoriler, Edwin Hardin Sutherland'ın teorisinin temel kanıtları etrafında şekillenmiştir (Güçlü ve Akbaş: 2016: 51).

Sutherland, ayırıcı birliktelikler teorisinde suçu açıklayan dokuz farklı unsurdan bahsetmektedir.

1. Suçlu davranışı öğrenme yoluyla olur. Böylece birey öğrenme yoluyla suç işlemeye başlar.
2. Diğer kişilerle kurulan iletişim yoluyla suç davranışı ortaya çıkar.
3. Suçlu davranışının öğrenilmesindeki temel olan süreç, bireyin çok yakınında bulunan bireylerle iletişim kurma sürecidir.
4. suç ileme teknikleri ve suç işlemeyi haklı çıkaracak iki unsur ön plana çıkmaktadır:
 - a. Suç işleme teknikleri.
 - b. Suç işlemeyi haklı çıkaracak sebepler.
5. Bireyin suç işlemesine sebep olan faktörler çeşit tepkiler yoluyla öğrenilir.
6. Bireyin suçlu olmasının sebebi, kanuna karşı olarak yaptığı ihlallerin beğenilen eylemler gibi değerlendirilen tanımlamalara karşı, kabul edilemez bulan tanımlamalara oranla fazla maruz kalmasıdır.
7. Suçlu kişilerle sık sık görüşmek, beraber vakit geçirmek, birlikte geçirilen vaktin süresi önem derecesine göre değişkenlik gösterebilir.
8. Diğer bireylerle olan görüşmelerle öğrenilen suç ve davranış biçimleri ile suç karşıtı olan tutum, davranışlar diğer öğrenme türlerini de etkilemektedir.
9. Suçlu davranışının ihtiyaçlar ve değerlerin ifadesi olarak ele alınıp incelenmesi, suç ve suçlu davranışını açıklamak için yeterli değildir. Çünkü, suç içermeyen tutumlar da aynı ihtiyaç ve değerlerin ifadesi olabilmektedir (Sutherland & Cressey, 1978: 80-82).

Bu nedenle, suçlu davranışın sadece çevresel etkilerle değil, bireyin içsel dinamikleri ve sosyal etkileşimlerinin bir bütünü olarak ele alınması, daha kapsamlı bir anlayış sağlar.

Bu teorinin temel tezi şudur: birey çevresinde yakın ilişki içinde olduğu kişilerle, bireyi, suç işlemeye iten bazı davranışlara maruz kalabilmektedir. Bununla birlikte bu süreçte birey suç işleme tekniklerini ve suçu haklı gösterecek nitelikleri de öğrenmektedir. Böylelikle kişi, suçu öğrendiği bireylerle sürekli etkileşim içinde olmaktadır. Birlikteliğin ne türde olduğu, birey üzerindeki etkisi bireyin suç işleyip işlememe durumuna etki etmektedir (Dolu, 2015b: 259).

3. GÜVENLİK KAVRAMI VE KENT GÜVENLİĞİ

Güvenlik; insanları, eşyaları, maddeleri, araçları ve bilgileri tehdit ve tehlikelerden uzak tutarak, güvenli, huzurlu ve sağlıklı bir ortamda bulunmalarını sağlamaktır. Bu durum, zarar verme, engelleme, kısıtlama, baskı, cebir, şiddet, şantaj gibi eylemlerle ortaya çıkan istenmeyen durumlara karşı geliştirilen plan, program ve prosedürlerle gerçekleştirilir. Amaç, bu tür tehditleri durdurmak, engellemek, caydırmak ya da etkisini en aza indirerek arzu edilen güvenli ortamı oluşturmaktır (Bal, 2003: 18).

Güvenlik, toplumsal hayatta hukuki düzenin kesintisiz işlemesi, insanların korkusuzca yaşayabilmesi ve çeşitli önlemler alınarak oluşabilecek tehlikeleri azaltmayı ve kontrol sağlama anlamına gelmektedir. Kırsaldan kente göç edenler, geçmiş davranışlarını, adet ve geleneklerini de beraberlerinde getirir. Göç edenlerin bir kısmı kentle kaynaşırken, diğerleri ayrı gruplar oluşturmuştur. Günümüz şartlarında kentlerin nüfusu arttıkça, sosyal kontrolün zayıfladığı alanlara dönüşmektedir. Bu değişimle birlikte, şehirlerde topluma ve şehre karşı işlenen suçlar daha fazla ön plana çıkmaktadır (Aksoy, 2007: 14-15).

Güvenlik ilk çağlardan günümüze kadar insanların üzerinde durduğu ve hayati önemi olan konulardan birisidir. Tarihsel süreçte insanlar üzerindeki etkisi fark edilerek çeşitli yöntemler, korunma amaçlı araçlar geliştirmişlerdir. Eski çağlardaki insanların mağaralarda yaşamaya başlamasının nedenleri arasında yağmur, soğuk gibi kötü iklim koşullarından korunmakla beraber aynı zamanda vahşi hayvanlardan, düşmanlardan korunmak amacıyla yani güvenlik endişesiyle tercih ettiği bir durum olmuştur (Gökulu, 2010:210).

Tarihsel süreçler boyunca insanlar korunma güdüsüyle bir araya gelerek kentler kurmuşlar ve kentte oluşturdukları ortak yaşamla kendilerini güvende hissetmişlerdir

(Kaypak, 2016: 36). Örneğin: Eski Yunan ve Roma’da ekonomik gelişme sonucunda toprak sahibi ve tüccarların zenginleşerek ülkenin kontrolünü eline geçirmesi ve güvenliği sağlamak amacıyla kentleri duvarlarla çevrelemişlerdir (Blumenfeld’den aktaran Es ve Ateş 2004:206). İnsanlar güvenliği sağlamak, dış tehlikelere karşı kendini korumak, savaş durumlarında siper almak vb. amacıyla kentlerin etrafını surlarla çevreleyip, kaleler inşa etmişlerdir. Bütün bunlar aslında güvenlik ihtiyacının insanlar için ne denli önemli olduğunu gösteren örnekler arasında gösterilebilir. Kentlerin güvenlik ihtiyacı insanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmıştır.

Bütün insanların insan olmaktan kaynaklanan yaşam hakkı, bütün hakların kaynağını ve sağlıklı güvenli bir kentte yaşamının temelini de oluşturmaktadır. Güvenli kentlerle kastedilen ve beklenen; bir insan hakkı olup içinde bilgi hakkı, ifade hakkı, kültür hakkı, farklı ve eşit kimlik hakkı, kent yönetimine katılım hakkı gibi hakları barındıran ve üçüncü kuşak haklar kapsamında düzenlenen “Kentli Hakları”nın hayata geçebilmesini sağlayacak şekilde donanımlara, araçlara sahip ve bu anlayışla oluşturulan kentlerdir (Ertan, 2014: 54-62).

Temelde insan hakları, yukarıda belirtilen anlamda temel gereksinmelere ve toplumsal gereksinmelere ilişkin boyutlarını içermektedir. Kent, insan haklarının korunduğu, gerçekleştirildiği bir alan olmak durumundadır. Kentsel yaşamın kalitesinden hem tek tek bireylerin hem de toplulukların haklarının güvence altına alındığı bir kentte söz edilebilir. Bu haklar kentte yaşayanların sahip olduğu insan haklarını, yaşamakta olduğu kentin bir bireyi olarak kentin hem kentsel hem de çevresel değerleri üzerindeki bütün haklarını kapsamaktadır (Geray, 1998: 335). “20. yüzyılda, örgütlenmiş toplumlar düzeyinde gelişmenin ölçütü, “insan hakları” kapsamı içinde yer alan “kentli hakları” ekseninde şekillenmiştir. Kent yaşamı, düzenli kentler yaratmak amacıyla, yasaklar üzerine kurulmuştur. Ancak modern çağın gereklerine uygun geliştirilmiş kurallar sayesinde kent yaşantısı, yaşanabilir mekânlarda “özgürce” sürdürülebilmektedir” (Aksoy, 2007: 11).

Kentleşmenin, kendi doğal akışında cereyan etmemesi, hızlı ve plansız bir süreç olarak gerçekleşmesi, beraberinde birçok sorunu getirmektedir. Kentleşmenin ekonomik gelişmeye paralel bir nitelikte gerçekleşmemesi, ‘anomik kentleşme’ dediğimiz olguyu gündeme getirmiştir. Sağlıksız kentleşme veya kentin hormonal büyümesi de denilen bu patolojik durum, gecekondulaşma, mekânsal ve kültürel siteleşme, cemaatleşme, kentsel yabancılaşma, mafyalaşma, kayıt dışı ekonomik faaliyetler, sokak çocukları, gettolaşma,

suç ve şiddetin tırmanışı, kentsel sosyal dokuda marjinal oluşumlar gibi çok yönlü etkileri olan kritik sorunları (Parlak, 2009:1257-1258) güvenlik sorunlarının başta gelen sebepleri olarak nitelendirilebilir.

Kentsel güvenliği etkileyen iç dinamikler (örneğin mekânsal ayrışma ve sosyal dışlanma) ile dış faktörler (güvenlik sistemleri ve kent planlaması gibi) yerel ve ulusal yönetimleri, mevcut güvenlik politikalarını yeniden gözden geçirmeye ve değiştirmeye zorlamıştır. Bu gelişmeler sonucunda yönetim anlayışı içinde yönetim biçimi ve politikalar daha belirgin ve etkin bir şekilde yer almaya başlamıştır. Kamusal alanlarda teknik donanımlara ve bireysel kontrol mekanizmalarına daha fazla önem verilmiş, güvenlik önlemleri sıkılaştırılmıştır. Sadece suçun önlenmesine yönelik stratejiler yeterli görülmemiş; aynı zamanda bireylerin kendilerini güvende hissetmeleri üzerinde de durulmuştur. Sanayileşmenin kentleşmeye kıyasla daha yavaş ilerlemesi, şehirlerde yoğunlaşan iş gücünün üretim alanlarında tam anlamıyla değerlendirilememesine yol açmaktadır. Bu nedenle kente göç eden bireyler, nitelik gerektiren sanayi sektörlerinde değil; daha çok geçici, uzmanlık istemeyen hizmet işlerinde çalışmakta; sokak satıcılığı, ayakkabı boyacılığı ya da kapıcılık gibi düşük verimli işlerle meşgul olmaktadır. Bu tablo, açık işsizliğin yanı sıra vergi dışı kalan kayıt dışı ekonominin büyümesine neden olmakta; ayrıca kırsaldan kente gelen dinamik, yetenekli bireylerin potansiyellerinin değerlendirilememesi sonucunda toplumsal yapıda bir aşınma, yani "toplumsal erozyon" yaşanmasına zemin hazırlamaktadır (Aksoy, 2007: 13-14).

İnsanların yaşama hakkı ve temel haklarına saygı göstermek, huzurlu ve güvenli bir çevrede mümkündür. İnsanlar, kendileri ve yakınlarının can ve mal güvenliğinin sağlanması için endişelenirler. Güvenli bir çevrenin ilk koşulu, her insanın günlük hayatında kendisini güvende hissedebilmesidir. Diğer bir koşul ise, toplumsal güvenliğin sağlanmasıdır (Payam, 2014: 645). Güvenlik, insanların hayatta kalması ve yaşam kalitesini arttırması için olmazsa olmaz bir ihtiyaçtır. Abraham H. Maslow'un "Temel İhtiyaçlar Piramiti"nde, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçların ardından güvenlik ihtiyacı gelir. Bu ihtiyaç, bireylerin emniyet içinde ve çatışmadan uzak bir şekilde yaşamalarını sağlar (Kula ve Çakar, 2015: 193). İnsanların kendilerini güven içinde hissedebilmeleri, tehlikelere karşı korunma isteği ve herhangi bir korku durumunun oluşmaması için güvenlik önemli ihtiyaçlardandır. Kent güvenliği beraberinde kişilerin aslında yaşam kalitesinin de göstergesi olmaktadır. Güvenli bir ortamda rahat ve korkusuzca sosyal-kültürel ya da ekonomik yaşamlarını sürdürebilirler. Bu güven

beraberinde kentte dair aitlik duygusunun oluşmasına ve yerli/yabancı halkın rahat bir şekilde yaşayabileceği mekânlara yol açmaktadır. (STD, 2012: 13).

Güvenlik kavramı birçok olgu ve boyutu içinde barındırmaktadır. Güvenliğin önemli alanlarından biri de kentlerdir. Suç oranlarının düşük olduğu yerler güvenli kent olarak adlandırılmaktadır. Ancak bu tanım yeterli değildir. Güvenli kent; kentte yaşayanların, kent merkezinin herhangi bir yerinde, herhangi bir saatinde kendilerini güvenli hissetmeleri anlamına gelir. Güvenlik kent; kentin güvenliğine yönelik yapılan kent planlamaları, binaların dizaynları, trafik alanında yapılan düzenlemeler, kente ilişkin güvenlik sistemleri, kentin gelişimi açısından; suçun, toplumsal, siyasal, iktisadi boyutlarıyla birlikte, toplumun hem güvenlik kaygısını hem de toplumsal düzeni göz önünde bulundurarak, suçun önlenmesine dair uygun sosyal ve fiziki şartları sağlayarak, suçluların yakalanmasına dair yapılan bütün etkinlik ve önlemlerdir. Gerek yerel düzeydeki birimler gerekse de bütün planlama birimleri bu tanım içerisinde yer almaktadır. Kentler ilk planlanırken güvenlik önlemlerinin de bu planlamanın hesabına katılması gerekmektedir (Gündüzöz, 2016: 344). Sonuç olarak kentsel güvenlik; kentte yaşayan her bireyin, grubun kent yaşamıyla ilgili her türlü ihtiyaçlarını karşılarken ya da ilişkilerini gerçekleştirmeye çalışırken bütün bunların güvenli bir biçimde yapabilesinin olanaklı hale getirilebilmesidir (Kaypak, 2016: 40).

Kentler, insanlık tarihi boyunca var olmuştur ve tarihsel anlamda mutlak bir güvenlikten söz etmek oldukça zordur. Ancak, tehlike ve riskleri en aza indirerek güvenliği en üst düzeye çıkarmak mümkündür. Bu çerçevede, sorun tüm dünya için ortak, ancak sorunun çözümü konusunda çoklu seçenekler bulunmaktadır. Küresel dünyanın küresel sorunlarına yerel düzeyde çözümler bulmak oldukça zordur. Terör, uyuşturucu, ekonomik kriz, salgın hastalıklar ve çevre felaketleri sadece ana başlıklar olarak sayılabilir. Sorunların çözümü noktasında, tüm bilim dallarının kavramlarından yararlanılarak bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşım geliştirmek en doğru yol olabilir. Tek boyutlu gibi görünen her konunun en az iki boyutu olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Öncelikle kavram birliği sağlanması ve sorunların nedenleri konusunda ortak bir saptama yapılması gerekmektedir. Bu, sorunların çözümüne yönelik daha etkili stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olacaktır (Koçak, 2021b: 160).

Kent güvenliği kavramında iki farklı boyut vardır. İlk boyutta, kent güvenliği kavramı, kentleşme sürecince ortaya çıkan gelen güvenlik ihtiyacını ve buna yönelik olarak geliştirilen birtakım stratejiler anlaşılmalıdır. Bu açıdan bakıldığında kent

güvenliği kırsaldan farklı olan güvenlik algısını ve güvenlik hizmetlerini içermektedir. Kent güvenliği bağlamında ikinci boyut ise, kavramın günümüz kentlerinin yapısını ifade etmek için kullanılmasıdır. Kentleşme genellikle insanların avcı toplayıcı toplumdaki yerleşik hayata geçmesi ile başlayan bir süreç olarak kabul edilmiş olsa bile aslında şu anki kent hem modernleşme hem de sanayileşme süreci sonucu ortaya çıkmıştır (Gökulu, 2010: 210-211).

Güvenli kentler; suça imkân verilmediği, etkin şekilde suçlarla mücadele edilen, çarpık yapılaşmanın olmadığı, suçluların barınabilme imkanının olmadığı, kentte yaşayanların çağdaş refah seviyelerinin yüksek olduğu, mutlu bir yaşam sürdüğü, gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabildiği yerlerdir. Bu anlamda güvenlik, çağın gereklerine uygun olarak ele alınmış ve insanların önemli ihtiyaçlarından olan güvenliğin sağlanması noktasında çağın gerektirdiği biçimde yaklaşmaktadır (Aytaç vd., 2015: 261).

Hızlı nüfus artışı ve çarpık kentleşme sonucu kentlerde çöküntü alanlarına yığılan kalabalıkların kolluk kuvvetleri tarafından kontrol altına alınması oldukça güçleşerek güvenlik problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Herkesin sorumluluğunu üstelenmesi gereken olgu olarak kabul gören güvenliğin sağlanmasında bireylere, ailelere, sivil toplum kuruluşlarına ve kolluk kuvvetlerinin birlikte çalışması gerekmektedir (Bahar ve Çınar, 1997: 577). Ülkede yaşayan vatandaşların hem huzur içinde hayatlarını devam ettirmesini sağlamak hem de vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini koruyarak, kamu düzenini sağlamak devletin asli görevleri arasında bulunmaktadır. İşte Devlet yönetimi, insanların bir taraftan özgürlüklerini koruma altına almak diğer taraftan da insanların huzur içinde yaşayacakları ortamı hazırlayarak, sürekliliği için gerekli önlemleri almak için görevlendirilmiştir (Toprak, 2008b: 191).

Kent güvenliği kavramının bir tarafında suçu önlemeye yönelik çabalar bulunurken, diğer taraftan da kişiye ya da kente özgü olan davranış kalıpları ve özgürlükler yer almaktadır. Eğer bu alanlardan biri diğerine göre baskın olursa, birey kente daha az bağlı hale gelecektir. Yani bireysel özgürlüklerin ihlal edilmesi beraberinde kente bağlılığı azaltacak ve güvenlik sorunu ortaya çıkacaktır. Kentleşme ve suç kavramı incelenirken güvenlik ve özgürlük kavramı beraber ele alınıp analiz edilmelidir (Gökulu, 2010: 211).

Güvenlik ihtiyacı, insanların en temel ihtiyaçlarından biridir ve insanoğlunun varoluşundan beri önemini korumaktadır. Ancak, kent sayısı ve nüfusu arttıkça, kentlerde

güvenliği sağlamak oldukça zorlaşmaktadır. Günlük yaşamda insanların güven içinde yaşamaları için hem kolluk kuvvetlerine hem yerel yönetimlere hem de tüm bireylere birtakım sorumluluklar düşmektedir. Güvenlik ihtiyacının karşılanmadığı durumlarda ise suç olgusu ortaya çıkabilmektedir. Suç, hukuk dışı yaşamı seçenler tarafından işlenmektedir. Tüm toplumlarda bir arada yaşamın gereği olan hukuk düzeni, bazı insanlar tarafından bozulmak veya kesintiye uğratılmak istenebilmektedir (Koçak, 2021b: 175).

Güvenlik, kent hayatında insan yaşamının daha iyi olabilmesi ve yaşam standartlarının yükselmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, kentlerin güvenli bir hale getirilmesi ve korunması hem kamu otoriteleri hem de yerel yönetimler ve halk tarafından birlikte ele alınmalıdır. Bu soruna çözüm bulmak için gerekli reformlar konusunda sürekli iş birliği içinde olunmalıdır. Özellikle devlet otoriteleri, siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal vb. alanlarda topluma ve hukuka uygun kararlar alarak, kentlerin güvenliğini sağlamalıdır. Bu kararlar, kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini de dikkate almalıdır (Koçak, 2021b: 176).

4. KENT, KENTLEŞME, KENTLİLEŞME KAVRAMLARI

4.1. KENTİN SOSYOLOJİK ANLAMI

Tarihin ilk çağlarından günümüze kadar insanlar, topluluklar halinde yaşamaya başlamış ve barınmaya ihtiyaç duymuşlardır. Zaman içinde değişen ve dönüşen şartlara bağlı olarak dini, ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel vb. nedenlerden dolayı kentler ortaya çıkmıştır.

Kentle ilgili birçok alanda farklı tanımlamalar yapılmıştır. Kent tanımlarına bakıldığında genellikle kentin çok yönlü boyutu üzerinde durulmuştur. Sosyologlar, edebiyatçılar, şehir plancıları, iktisatçılar, antropologlar, tarihçiler her bir disiplinin kendi kavrayışı üzerine şekillendirilerek, kentin; demografik, idari, ekonomik, sosyolojik tanımları yapılmıştır. Kent genel olarak; belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşan, ekonominin daha çok tarım dışı etkinliklerde yoğunlaştığı, bir taraftan kendi nüfusu içinde yaşayan halkı barındırıp hizmet sunan, diğer taraftan kendi nüfusundan başka etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşim yeridir (Demir ve Acar, 1993:76). Demir ve Acar kent tanımını yaparken kenti; kent nüfusu, hizmet alanı ve ekonomik boyutuyla ele almışlardır.

Keleş'e göre kent: toplumsal açıdan sürekli olarak gelişen, tarımla uğraşanların sayısının az olduğu, toplumun yerleşme, çalışma, barınma, gidiş geliş, dinlenme, eğlenme gibi birçok ihtiyacının karşılandığı, köy yerleşimlerine oranla daha fazla nüfus yoğunluğuna sahip ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşim birimleridir (Keleş, 1998a: 80). Kentleri, kırsaldan ayıran temel özelliklerin başında; kentin kendine özgü toplumsal düzeni, kuralları, davranış tarzları, gündelik hayat ilişkileri, eğlenceleri, siyasi eğilimleri, birbirinden farklı düşünce tarzları, grup ilişkileri, uzmanlaşma, sosyal, siyasal, kültürel ve iktisadi taraflarının olmasıdır.

Kıray kenti daha çok fiziki özellikleri açısından ele alıp değerlendirmiştir: "Tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı belirli teknolojik seviyelere göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimleridir" (Kıray, 1972: 1).

Bir başka tanımda ise kent genel özelliği ile ifade edilmektedir: Ekonomi açısından sanayi, ticaret, hizmet gibi niteliklere sahip olan hem tarımsal ürünlerin hem de her türlü ürünün dağıtımının yapıldığı, nüfusun sınırları belli olan alanda toplandığı, toplumsal açıdan tabakalaşmanın olduğu, mesleksen rollerin artarak farklılaştığı, dikey ve yatay hareketliliğin yaygınlaştığı, birbirinden farklı olan grupları barındıran giderek sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin arttığı, yönetsel kurumların bulunduğu, yerel, bölgesel ya da uluslararası ilişki ağlarına sahip heterojen bir toplumdur (Bal, 2015b: 32). Kentler sadece sanayi, hizmet ya da ticaretin yapıldığı yerler değil aynı zamanda mesleklerin, grupların, yerel ya da kişisel ilişkilerin farklılaştığı mekanlardır.

Öte yandan, kent üretim, yoğunluk, heterojenlik, bütünleşme ve büyüklük düzeyine ulaşan veya bu düzeyi aşan insan topluluklarının yaşadığı yerleşim yerleridir. Diğer bir deyişle; tarımsal olmayan üretimin yapıp denetlendiği, dağıtımın koordineli şekilde takip edildiği, bununla birlikte, belirli teknolojiyi beraberinde getiren, yerleşim düzeyinin yoğunluk, heterojenlik, büyüklük, bütünleşme sınırına ulaşan yerleşmelerdir (Tekeli, 2011c: 18-20).

Emile Durkheim'e göre şehir, mekanik dayanışmadan, organik dayanışmaya geçiş sürecidir. Köy ve kent yaşamı arasındaki benzerlikleri, farklılıkları karşılaştırır. Toplumun çeşitli kurumlarında meydana gelen değişimleri hukuki, sosyal, kültürel, ekonomik açıdan ele almıştır. Georg Simmel'e göre şehir, bireysel kültürün yerini nesnel

kültüre bıraktığı, insanların artık ihtiyaçlarını karşılamada takas yerine parayı kullandığı yerlerdir. Böylelikle para moderniteye bu şekilde katkı sağlamaktadır. Karl Marx için şehir, kapitalizmin kendine uygulama alanı bulduğu yerlerdir. Marx'ın toplum kuramı sınıf bilincine dayandığından dolayı ona göre sınıf bilinci ancak kapitalizmin kurulduğu kent merkezlerinde gerçekleşir. Köy yerleşmelerinde böyle bir durumun söz konusu olmadığını ifade eder ve köy yaşamına olumsuz anlam atfeder. Weber, batı toplumlarını hem sanayileşme bağlamında hem de toplumun genel yapısı bağlamında ele alarak, kent tipolojileri üzerinde durmuş, bunu yaparken de gelişmiş batı toplumlarının kentleşme üzerindeki çabalarını da açıklamaya çalışmıştır (Sezal, 1992: 31). Weber, kentleri siyasi kent, tüketici kent, üretici kent, kale kent, garnizon kent gibi tipolojilere göre sınıflandırmıştır. Max Weber için şehir hem toplumsal eylemi hem de örgütlenmeyi rasyonalitenin belirlediği mekânlardır. Ferdinand Tönnies'e göre ise şehir cemaat hayatından artık cemiyet hayatına geçişin olduğu yerleşim yerleridir (Özden, 2014: 23).

Wirth'e göre kentler bireylerin yaşamında olduğu kadar, toplumun yapısı üzerinde de büyük bir etkiye sahiptirler. Kentler bir taraftan insanlara dünyanın en uzak olan yerlerini kendine çekerken diğer taraftan da insanları, insan etkinliklerini, farklı bölgeleri belli düzen içerisinde toplumsal, ekonomik, idari, siyasa, kültürel olarak denetleyen, öncülük eden, insanlara iş ve yerleşim imkanları sağlayan bir merkez konumundadır (Wirth, 2002: 78).

Kentle ilgili yapılan tanımlardan hareketle Suher kapsamlı kent tanımını şu şekilde ifade etmiştir: Yasal örgütlenme birimi ve yerleşme ürünü olan kentler, tarım dışı üretimin hem denetlendiği hem de dağıtımının yapıldığı, bulunduğu çevre içinde merkez oluşturan, belirli yerel yönetime sahip, teknoloji ve teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan uzmanlaşma, iş bölümü, örgütlenmenin yer aldığı, kentin gerekli işlevini yerine getirmesi için yeterli sayıda büyüklük, heterojenlik, yoğunluk ve büyüklüğe ulaşabilmiş, doğal, beşeri ve yapılaşmış çevre öğeleriyle zamanla kendine has kimliği sahip olmuş, toplama ve dağıtım merkezlerini içinde barındıran insan yerleşmeleridir (Suher 1996a: 42). Kentle ilgili yapılan tanımlamalara bakıldığında genellikle kentler; belirli bir nüfus yoğunluğuna ulaşmış, iş bölümü, örgütlenme, uzmanlaşmanın olduğu, daha çok tarım dışı etkinliklerin yapıldığı, birincil ilişkilerin yerini ikincil ilişkilerin aldığı yerleşim mekanları olarak ifade edilmiştir.

En genel ifadesiyle kent; hem tarım dışı hem de tarımsal üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği ekonomisi bunu destekleyecek şekilde tarım dışı üretime

dayalı bulunan, teknolojik değişimle birlikte ortaya çıkan teşkilatlanma, uzmanlaşma ve iş bölümünün zirveye ulaştığı, geniş fonksiyonların gerektirdiği nüfus büyüklüğü ve yoğunluğuna varmış, sosyal açıdan ise heterojenlik ve entegrasyon düzeyi yükselmiş, karmaşık ve dinamik mekanizmanın devamlı bir şekilde işlediği insan yerleşmesidir (Çezik, 1982:17). Bu tanımlardan hareketle sanayileşme sonrası beklenmedik şekilde artış gösteren kentler, modern bir toplumsal yapı olarak değerlendirilmiş ve kentin daha küçük yerleşim birimlerinden ayrılan nitelikleri kendi bakış açılarıyla ifade edilmiştir (Gökulu, 2010: 212). Kentler toplumun en küçük biriminden en büyük birimine kadar farklı alanlarıyla ifade edilmiştir. Kentlerin ortaya çıkmasında; teknoloji, fiziksel çevre, sağlık, ekonomi, eğitim, barınma, sanayileşme, hizmet, ham madde vb. faktörler etkili olmuştur.

4.2. KENTLEŞME KAVRAMI VE KENTLEŞME NEDENLERİ

Kentleşmenin ekonomik, demografik, sosyolojik, kültürel anlamda birçok tanımı vardır. Kentleşme ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında genelde kentlerde yaşayan nüfusun ve kent sayısının artması olarak ifade edilmektedir. Kentleşme toplumda iş bölümünün, uzmanlaşmanın, örgütlenmenin giderek artması; insan davranışlarının, insan hayatının kente özgü olarak değişikliğe yol açan nüfusun artma sürecidir. Kent belirli bir yerdeki, yerleşim yerini ifade ederken, kentleşme yerleşim yerlerinde ekonomik, siyasal, kültürel, hukuksal, çevrede zaman içinde meydana gelen değişim sürecidir.

Kentleşme; toplumsal yapıda ortaya çıkan değişimi ifade eden göç hareketidir. Yapılan bu iç göçle daha önce yaşamlarına köyde devam eden insanların, buraları terk ederek kentlerde tarım dışı işlerle uğraşıp hayatlarını kazanarak yaşamaya başlamalarıdır. Kentleşmeyle tek yönlü yer değiştirme, aynı zamanda toplumsal bir dönüşüm kastedilmektedir. Bu dönüşüm bütün ulusun sanayileşme yolunda yaşamasını gerekli kılan hem yapısal hem de sancılı süreci ifade eder (Tekeli, 2008b: 49). Bundan dolayı kentleşme toplumun yapısında meydana gelen değişim sürecidir.

Kentleşme; “mekânda bir yerleşme, bir nüfus toplanması ve nüfus yoğunluğu, yerel örgütlenme, sosyal tabakalaşma, kurumlaşma, üretimde farklılaşma, uzmanlaşma, yeni bir yerleşme biçimlenmesi ve sosyo-ekonomik ve kültürel değişime yol açan bir nüfus toplanması süreci” olarak tanımlanmaktadır” (Suher, 1995: 10-11).

Kentleşme, sanayileşme ve modernleşmenin toplumun yapısında ortaya çıkardığı köklü değişim sürecini ifade eder. Tarım toplumu yerine sanayi toplumunu ve sonrasında

da bilgi toplumlarını oluşturan bir süreçtir. Kentleşme sadece kent merkezlerinde nüfusun belli bir yerde toplanmasını ifade etmez aynı zamanda uzmanlaşan, örgütlenen, farklılaşan kent toplumunun inşa edilmesidir. Üretim ve istihdamın ağırlığının tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne doğru evrildiği olgudur (Bal, 2015b: 106). Kentler sanayi toplumunun oluşturduğu mekanlar değildir. Sanayi devriminden önce de kentler vardı. İnsanlar barınma ve korunma ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çeşitli yollar denemişlerdir. Endüstrileşmeyle birlikte kent mekanlarında beklenmedik şekilde değişim, dönüşüm ve gelişimler ortaya çıkmıştır.

Kentleşme, en dar anlamıyla kentte yaşayan insan sayısında ve kent nüfusunda meydana gelen değişimi ifade eder. Kent nüfusu köyden kente göç edenler, doğumların artması sebebiyle artış gösterir. Gelişmekte olan ülkelerde doğurganlık azaldığından, kentleşme daha çok köylerden kentlere olan yoğun göçle beslenir. Dar anlamıyla kentleşme, demografik özellik taşıırken geniş anlamda ise; sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye paralel olarak kent sayısının artması ve bunun sonucunda da kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında giderek artış gösteren örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ilişkilerini de kentlerin sahip olduğu özelliklere göre değiştiren nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2020b: 45). Kentleşme; “dar mekânlı”, cemaat toplumundan, “geniş mekânlı” bir cemiyet toplumuna geçiş ve yeni sosyal münasebetlere, yeni teşkilatlanmalara giriştir (Sezal, 1992: 22). Bununla birlikte kentleşme süreci beraberinde bireyselleşmeye yol açmış, yüz yüze olan ilişkilerin yerini ikincil ilişkiler almış, yeni davranış kalıplarının ortaya çıkmasına yol açarak hem kent içerisinde hem de kent dışında hayatını sürdürenlerin davranışlarında ve kent kültüründe yeni durumların ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Kentleşme; insanların yaşadığı yerden, kent merkezine göç edip oraya yerleşmesi biçiminde ele alınacak tek aşamalı bir olay değildir, aksine kentleşme birçok aşamaları meydana getiren bir süreçtir (Sencer, 1979: 292). Kentleşmeyi sadece nüfus hareketi olarak ele almak kentleşmeyi anlamak açısından oldukça eksik olacaktır. Kentleşmeyle beraber toplumun bütün alanlarında bazen yavaş yavaş bazen de hızlı bir şekilde değişimler meydana gelmiştir. Kentlerin artan nüfusuna ek olarak, kent sayılarını da kapsayacak nitelikte yapılan bir tanımla kırsal toplumun kentsel bir topluma dönüşme, kentsel mekânın, toplumsal pratiğin değişme ve evrimleşmesidir (Tolan, 1991: 161). Türkiye açısından kentleşmeyi kırsal toplumdan kentsel topluma geçiş aşaması olarak değerlendirir. Yani kentleşme tek aşamalı değil, çok aşamalı bir süreçtir. Yerleşme

yerlerinde nüfusun yoğunlaşma hızını, oranını veren kentleşmedir. Aynı zamanda ekonomik ve toplumsal değişmeyi de belirleyen bir süreçtir (Tatlıldil, 1989: 4).

Sanayileşmenin etkisiyle birlikte, ticaret, hizmet, üretim alanlarında büyümenin yaşanması, doğum oranlarının artmasıyla birlikte bu nüfusun kentin dışına gönderilememesinden kaynaklı olarak, nüfus kentlerde birikmiş ve bu da kent sayısının ve nüfusun artmasına neden olmuştur. Kentleşme aynı zamanda burada yaşayanların siyasal, sosyal ve ekonomik hayatlarında birtakım değişimlere yol açmıştır (İspir, 1982: 8-9). Kent, sadece sanayi toplumuyla birlikte ortaya çıkan ürün değildir. Sanayileşmeden çok öncede kentler varlığını sürdürmekteydi, fakat sanayileşme beklenmedik şekilde kent sayılarının artmasına yol açmıştır. Yani, kentleşme, sanayi devrimi sonrasında meydana gelen dönüşüm, gelişme ve değişimin ürünüdür. Sanayileşmeyle kentleşme büyük bir ivme kazanmış, bu ivme kırsal alandaki nüfusun kentlere yönelmesiyle kendini göstermiştir (Soyer, 1996: 113).

Kentleşme sadece nüfusun yaşadığı yeri değiştirmesini ifade etmez, değişimi sürecini, eğitim, politik, sosyal ve kültürel alanlarda çarpıcı değişimleri yaşama sürecidir (Işık ve Pınarcıoğlu, 2003: 95). Kentleşme beraberinde toplumun diğer alanlarında da değişime yol açmaktadır. Bu değişim anlık değil bir süreci ifade etmektedir.

Kentleşme olgusunu ortaya çıkaran birçok faktör vardır. Türkiye'deki kentleşme literatürüne bakıldığında kaynakların sıralamış olduğu faktörler genel itibariyle ekonomik, teknolojik, siyasi ve sosyo-psikolojik unsurlardan oluşmaktadır.

Ekonomik Nedenler: Türkiye 1950'li yıllarda Marshall yardımıyla birlikte, traktör alınması ve tarımda makineleşme başlamasıyla birlikte, tarım sektöründe çalışan nüfusun artık atıl duruma gelmesi, toprağın artık insanların ihtiyacını karşılamaması, mirastan dolayı toprağın bölünmesi, kan davaları, entansif tarımın kullanılması vb. itici sebeplerden dolayı kırdan kente yoğun göç yaşanmıştır

1950'li yıllardan sonra ülkemizin kırsal bölgelerinde alt yapıda meydana gelen değişimlerle birlikte, tarımda makineleşme tarımda sermaye malı kullanımını yoğunlaştırmış, bunun sonucunda da bir taraftan iş gücü fazlalığına yol açmış diğer taraftan da hem ekonomik yapının hem de tarımsal alanda toplumsal yapının değişmesine neden olmuştur (Karaman, 1995: 18). Modern üretim araçlarının tarımda kullanılması, tarıma makinenin girmesi, ilkel yöntemler yerine üretimde yeni gizlilerin kullanılması, tarımda ihtiyaç duyulan insan gücü sayısında azalmalara neden olmuştur. Bunun

sonuncunda kapitalist tarım işletmeleri tarımda iş gücü azalmasını özendirmişlerdir. Az gelişmiş ülkelerde tarımın verimliliği ve kişi başına düşen gelirin azalması köylüyü yerinde tutmayacak niteliktedir. Elverişsiz iklim koşulları, erozyon, tarım arazilerinin parçalanması, dengesiz dağılan toprak mülkiyeti, düşük gelir gibi itici etkenler ekonomik nedenler arasında yer almaktadır (Keleş, 2020b: 50).

Görüldüğü gibi, tarım teknolojisinde meydana gelen gelişmeler, köylerde yoğun olan gizli işsizliği ortaya çıkarırken, geri kalan nüfusun topraktan koparak özgür kalmasına neden olmuştur. Nüfusun bir kısmı, makineleşmenin ürünü olan ve özellikle endüstri bitkilerin tek ürün olarak üretilmesinin ihtiyaç duyduğu iş gücünü karşılamaya çalışırken, büyük bir kısmı ise kente iç göçler yoluyla gitmek zorunda kalmışlardır (Sencer, 1979: 61). Diğer taraftan; kentlerde sanayi, ticaret, hizmet sektörlerinin gelişmiş olması ve iş imkanlarının bulunması kırdan kente göçü arttırmıştır. Bu göç nüfusun bir kısmının marjinal alanlarda çalışmasına yol açmıştır. Marjinal işler; hizmetçilik, işportacılık, hamallık vb. ekonomik yapıda bulunmayan işlerdir. Bu yüzden köyden kente göçü çekici hale getiren sebeplerin biri de bireylerin, marjinal işler sayesinde kendisine bir yaşam sahası oluşturmasıdır (Şenyapılı, 1981: 39).

Kentleşmenin, bu sürecin hızlanmasına etki eden ikinci unsuru sendikaların kentteki emeğin fiyatını, kırsala göre yükseltmiş olmaları gelmektedir. Girişim gücü açısından bakıldığında da bankacılık insanlara hizmetler sunan yerler olarak kırsal alanlara göre üstünlük sağlamıştır. Kentte yasayanlar, daha geniş çalışma imkanlarına sahip olarak köyde ulaşmaları zor olan her türlü mal ve hizmetlerden yararlanma olanağı bulmuşlardır. Kentlerin sunduğu ekonomik üstünlükler, kentler büyüdükçe artacak ve daha fazla nüfusun kente göç etmesine yol açacaktır. Bunun sonucunda da itme faktörü göç üzerinde büyük etkiye yol açacaktır (Tekeli, 1982a: 94). İnsan ve hayvan gücü yerine makinalı güce geçiş yani organik enerjiden organik olmayan entansif tarıma geçilmesi, sulama kanallarındaki yetersizlik beraberinde ekilebilir toprağın sınıra ulaşması anlamına gelmektedir. Ekip-biçme için yeni toprak bulamayan köylüler kente göç etmekten başka çareleri olmamaktadır (Tekeli, 1982a: 94). Gerek toprak mülkiyetinin dengesiz dağılımı, yetersiz gelir, gerekse; tarım topraklarının köylünün ihtiyaçlarını karşılama noktasında yetersiz kalması, teknolojinin yetersizliği ve doğal koşullara tarımsal üretimin bağımlılığı tarımda gözlenen değişmelerin en önemli nedenleridir (Özer, 2004: 55).

Tarımda teknolojik değişikliği hazırlayan etmenlerse, dış yardım ve kredi kaynaklarının öncelikle tarıma yönelmesi ile sulama gibi alt yapı yatırımlarının artması,

ulaştırma ve pazarlama kolaylıkları, fiyat destekleme, ayarlama önlemlerinin uygulanmasıyla oluşturulan birikim ve yatırım olanaklarıdır. Teknik değişmeler finansmanını kolaylaştıran bu gelişmelerle son 20-25 yıl, Türkiye, tarımın makineleşmesinde önemli bir aşama kat edilmiştir. Bunun sonucunda tarımda kullanılan traktör sayısı ve traktörle işlenen alanın yüz ölçümünde büyük bir artış olmuştur (Sencer, 1979: 51). Bu artışla birlikte tarımda ihtiyaç fazlası emeğin ortaya çıkmasına, 1950'lerden ve 1960'lardan başlayan, 1970'lerde hızlanan, kentlere doğru nüfusun göç etmesinin hedefi haline gelmiştir. Bu anlamda, 1950'ler ile 1980 yılları arasındaki kentleşme sürecinin en önemli belirleyicisi köylülerin büyük şehirlere, büyük ve yoğun emek havuzları oluşturacak biçimde hızlı göçü, kentleşmeleri olmuştur (şengöl, 2009: 122). Tarımda makineleşmeye geçilmesi beraberinde bir taraftan iş gücü fazlasını ortaya çıkarırken diğer taraftan nüfus yoğunluğunu azaltmıştır.

Göröldüğü gibi, kırsal alanlarda tarım arazilerinin bölünmesi, Marshall yardımları, nüfusun artması, insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması, yüz yüze ilişkilerin giderek önemini yitirmesi gibi sebeplerden dolayı insanlar yerleşim yerlerini terk ederek; hizmet, sanayi, ticaretin geliştiği kentlere gitmek zorunda kalmışlardır. Bilmedikleri bir şehirde barınma, geçinme, güvenlik, altyapı, sağlık, eğitim vb. birçok sorunla karşı karşıya kalarak hayatta kalma mücadelesi vermek zorunda kalmışlardır. Yani diğer bir deyişle beklenmedik şekilde yapılan bu göç hareketleri kentlerin toplumsal, siyasal, ekonomik yapısını etkileyecek, farklı költüre sahip olan bireylerin aynı kent merkezlerinde bir arada bulunmaları toplumsal bütünleşme açısından farklı sorunların ortaya çıkmasına yol açacaktır. Kapitalistleşmiş tarım işletmeleri aslında tarım alanlarında iş gücünün azalmasında ve insanların göç etmesinde büyük etkiye sahiptirler.

Siyasal ve Hukusal Nedenler: Kentleşmenin önemli nedenlerinden biriside siyasi alanda ortaya çıkan gelişmelerdir. Kentleşmeyi merkezi idare ara ara teşvik etmiş bazen de geri planda kalarak isteksiz davranmıştır. Örneğin Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında merkezi idare ekonomik ve sosyal değişikliklerden rahatsız olduğu için kırdan kente nüfus akışı olmaması adına nüfusun ağırlıklı olarak köylerde yaşaması yolunda politikalar izlemiştir. 1980 sonrası Güneydoğu bölgelerinde yaşanan gelişmeler sonrasında merkezi idare eliyle bu bölgede kentleşme mecbur tutulmuştur. Mezralar ve küçük köyler merkezi yerlere toplanmış, köylerde ve ilçelerde bulunan nüfusun da kent merkezlerine akmaları teşvik edilmiştir (Kaya, 2003: 99).

Kentleşmeye etkileyen güçler çok çeşitlidir. Bunlardan birincisi, itim veya çekim etmenlerinin işlemlerini sağlayan ya da engelleyebilen siyasal, yönetsel kararlar olabileceği gibi bazı önleyici ya da iteleyici toplumsal politika yöntemlerinden oluşmuş güdüleyici güçlerde olabilir. Yani zorunlu yerleştirme, arsa ve konut politikalarıyla nüfusun belli alanlarda yönetilmesi ya da zorlayıcı birtakım önlemler alınarak nüfus hareketliliğinin engellenmesi güdümlü resmi uygulama ve kurallar, ana güçlerin doğmasına bununla birlikte giderek işlerlik kazanamayışına yol açan aracı güç örnekleri verilebilir (Sencer, 1979: 66).

Çeşitli düzeylerdeki siyasal kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumlarından bazıları ve uluslararası ilişkilerde kentleşmeyi özendirici nitelik taşıması üzerinde etki etmektedir. Gezme, yerleşme, ticaret özgürlüklerini kısıtlayan yasaların kaldırılması da kentleşme üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Aynı zamanda toprak iyeliğini yöneten hukuk kurallarının durumu, yer alan değişimler de kentleşmeyi etkiler (Keleş, 2020b: 53-54). Ayrıca, siyasal kararlarla kimi kentlere başkent statüsü verilmesi bazı bölgeleri ekonomik anlamda serbest bölge ilan etmek kentleşmeyi hızlandıracaktır (Erkan, 2002: 71).

Çeşitli alanlarda verilen siyasi kararlar ve hukuk alanındaki düzenlemeler kentleşmeyi etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Hem sanayi devriminin getirdiği farklılıklar hem de kentleşmenin önüne geçilemez bir şekilde hızlanması, teknolojik gelişmeler, üretimin artması, ürünlerin kolay ve ucuz taşınmasını sağlayarak teknolojik araçların gelişmesiyle birlikte olmuştur. Kitle iletişim araçlarında meydana gelen gelişmeler, haberleşmedeki ilerlemeler özellikle kırdaki yaşayan insanların kent hayatından haberdar olmalarını sağlayarak insanların bu yönde göç etme kararı vermelerine yol açmıştır. Hem teknolojik faktörlerin etkisi hem de kentin bireylere sağladığı fırsatlar kentleşmeyi oldukça olumlu yönde etkilemiştir.

Sosyo-Psikolojik Nedenler: Sosyo-psikolojik etmenler kentteki çekici faktörlerin insanlar üzerindeki etkileridir. Kentin davranış kalıpları, kendine özgü olana havası, var olan gruplara üye olup aidiyet duygusuna sahip olmak, yaşam standartlarının yüksek olması gibi etmenler kentleri çekici hale getiren başlıca psiko- sosyal nedenler arasında gelmektedir.

Sosyo-psikolojik etmenler kır-kent arasındaki yaşam farklarını ifade etmek için kullanılır. Kentlerin çekici özelliği, eğitim, sağlık, sosyal yaşamdaki gelişmişlik, kentli

olmanın verdiği gurur, hava gibi etkenler kentlerin kırsal kesime göre birçok farklı olanağın sahiptir. Bütün bu etmenler sosyo-psikolojik faktörler olarak ifade edilmektedir (Erkan, 2002: 72-73). Ekonomik, sosyal, kültürel, fizyolojik vb. ihtiyaçların birçoğunun kent merkezlerinde bulunuyor olmasından dolayı kentler her daim cazibe merkezleri olmuştur. Bu faktörler sosyo-psikolojik nedenler olarak kabul edilmektedir. Kırdan kente gelen birey bir taraftan sosyolojik diğer taraftan psikolojik etmenleri de kapsayan bu faktörlerden dolayı, köydeki yaşantına oranla kendini çok daha iyi durumda görmektedir (Toprak, 2016a: 19).

Toplumsal ve kültürel olanaklar, kentlerin sahip olduğu hizmetler çekici olabilmektedir. Köyden kente göç etmek bazen toplumsal aşağılık duygusunun silinmesine etki eden bir yükseliş gözüyle bakılmaktadır. Nüfusun doğrudan harekete geçmesine etki eden sosyo-psikolojik nedenler, tek başlarına göç ihtiyacına yol açmazlar. Kentleşmeyi harekete geçiren farklı nedenlerin arasına karışarak onları hızlandırıcı veya ağırlaştırıcı etkide bulunurlar (Özer, 2004: 60). Bunlara genellikle kentlerin çekici özellikleri gözüyle bakılır. Kentlerin özgür havası, geniş bir kümenin üyesi olma isteği, kentli olmanın vermiş olduğu gururunu paylaşma isteği, bu etmenlerin başlıcalarıdır (Kaya, 2003: 100-101).

Kentlerin; fırsat ve olanak açısından kentlerin kırsal bölgelere oranla daha zengin olması, eğitim, sağlık ve kültür alanında birbirinde farklı olan alternatif ve kaliteli hizmetlerin varlığı, yaşam standartların, konforun yüksek olması, ticaret ve hizmet sektörlerindeki gelişmeler, büyük sanayi kuruluşları sahip olunması, ulaşım, iletişim ve altyapı hizmetlerindeki iyileştirmeler, marjinal sektörün varlığı, istihdamın kentlerde yoğunlaşmasına, kaliteli eğitim ve sağlık hizmeti almak isteyen aynı zamanda iş bulma hayali olan insanları kendine doğru çekmektedir (Kaya vd., 2008:18-22).

Teknolojik Nedenler: Kentleşmenin en önemli etkenini sanayi devrimi oluşturmaktadır. Sanayi Devrimi ile birlikte, üretim eşine rastlanılmaz bir şekilde artarak, maliyetlerin düşmesine yol açmış ve bununla birlikte peş peşe sanayi tesisleri kurulmaya başlanmıştır. Bu tesisler, malların satış noktalarına kolay bir şekilde ulaştırılması ve sanayi için gerekli alt yapının kentlerde bulunmasından dolayı kentlerde kurulmaya başlanmıştır. Kurulan sanayi tesisleri ortaya, büyük ölçekte iş gücü ihtiyacını çıkarmış, bu ihtiyaç kent merkezlerinde karşılanamadığı için kırsaldan kente nüfus göçü başlamıştır (Kaya, 2003: 97-98). Hem sanayi devriminin getirdiği değişiklikler hem de tarıma egemen olan şartlar, kentleşmenin hızlanmasını teknolojik gelişmelerle birlikte

sağlamışlardır. Artan üretimin kentleşmede aktif olması, ürünlerin kolay ve ucuz taşınmasını sağlayacak teknolojik araçların gelişmesiyle mümkün hale gelmektedir (Keleş, 2020b: 52).

Sanayi devrimi aynı zamanda uzmanlaşmayı ortaya çıkararak, kırsalda, yürütülen birçok zanaat kolunun zamanla ortadan kalkmasına yol açarak, bu meslekleri icra edenlerin de işsiz kalmalarına neden olmuştur. Teknolojik alanında meydana gelen gelişmeler, ulaşım ve iletişim gibi alanlarda büyük yeniliklere sebep olmuştur. Özellikle ulaşım tekniklerinde meydana gelen gelişmeler kentleşmeyi iki açıdan etkilemiştir. Küçük sanayi kuruluşları ve mahalli ticaret alanları, yetersiz ulaşım nedeniyle sadece çevresi için üretim yapan yerlerken, ulaşımdaki ilerlemelerle birlikte, büyük üretim ve ticaret merkezleri haline dönüşmüşlerdir. Böylelikle ulaşımın kolay ve ucuz olması, insanların hareket edebilme imkânlarını daha fazla arttırmıştır (İspir, 1986: 21). Uzmanlaşma beraberinde işsizliği ortaya çıkarmış ve insanların farklı iş kollarında çalışmalarına yol açarak, marjinal işlerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Ulaşım alanındaki yenilikler kentleşme sürecini iki temel açıdan etkilemiştir. İlk olarak, taşıt araçları ile karayolu altyapısındaki gelişmeler, insanların bulundukları yerden başka bölgelere daha kolay taşınabilmelerini sağlamıştır. Yaşadıkları bölgelerde geçim sıkıntısı yaşayan bireyler, iş olanaklarının daha fazla olduğu şehir merkezlerine yönelmeye başlamıştır. Ulaşımın kentleşme üzerindeki bir diğer etkisi ise, ekonomik anlamda pazarlara erişimi kolaylaştırmasıdır. Tarımsal üretimde teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan ürün fazlasının satışı zorunlu hale gelmiştir. Bunun yanında, sadece kendi çevresine üretim yapan küçük sanayi işletmeleri ve yerel ticaretle ilgilenenler, gelişen ulaşım sayesinde yeni pazarlara açılma ve çevreyle daha güçlü bağlantılar kurma şansı elde etmişlerdir. Benzer biçimde, iletişim alanındaki ilerlemeler de kentleşme sürecini etkileyen başka bir unsur olmuştur. Kentlerdeki yaşam koşullarına dair doğrudan bilgiye ulaşma, görsel ve işitsel araçlar aracılığıyla sağlanan iletişim imkânları, kırsalda yaşayan bireylerde yeni beklentilerin ve umutların oluşmasına neden olmuştur. Bu sayede köy insanının dış dünyayla olan ilişkisi güçlenmiş, bilinç düzeyinin artmasına zemin hazırlanmıştır (Özer, 2004: 59). Bu gelişmeler, bir taraftan üretimi kent merkezlerini pazar ilişkisi içine girmesine yol açarken diğer taraftan da nüfusun artmasına neden olmaktadır.

Zamanla Türkiye'de ulaşım araçlarının artması, kara yollarında yapılan iyileştirmeler ile büyük kentlere bağlantının sağlanması, nüfusun ülke içindeki yer

değiştirme yol açmıştır. Hem iş gücünün dolaşımı kolaylaşmış hem de mal ve hizmetlerin dolaşımı ve haberleşme olanaklarının artmasıyla birlikte insanların kentlerde olan bitenden haberdar olma olanağı bulması iletim faktörlerinin gelişmesiyle yakından ilişkilidir (Bal, 2015b: 113). Kara yolları başta olmak üzere ulaşım ve taşıma alanındaki gelişmeler, elverişsiz yerlere sahip, kapalı ve kendine yeterli üretim birimlerini kent merkezleriyle pazar ilişkisiyle iç içe duruma getiren, nüfus hareketliliğini arttırarak kentleşmeyi hızlandırdığı söylenebilir (Sencer, 1979: 69).

4.3. KENTLEŞME BAĞLAMINDA GÖÇ VE SUÇ İLİŞKİSİ

Köyler, yüz yüze ilişkilerin yaygın olduğu, sosyal bağların güçlü ve toplumsal hareketlerin sınırlı olduğu yerlerdir. Burada denetim, gelenek ve töreler çerçevesinde katı kurallarla sağlanırken, toplum homojen ve iş birliği odaklıdır. Buna karşılık şehirler; büyüklük, farklılaşma ve heterojenlik bakımından köylerden oldukça farklıdır. Şehirlerde kurallar hukuki zeminde uygulanır, sosyal hareketler kısıtlanmaz; bu ortamda anomi, yabancılaşma ve çatışmalar daha yoğun yaşanır. Bu temel farklılıklar nedeniyle, şehirlerde suç ve şiddetin daha yaygın olduğu düşünülmektedir.

Kentler, ekonomik fırsatlar, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişim gibi avantajları nedeniyle göç eden bireyler için cazibe merkezi konumundadır. Ancak kentleşmenin hızlı ve plansız olması, altyapı eksikliklerine ve sosyal hizmetlerin talepleri karşılayamamasına yol açar. Bu durum, kent içinde sosyal kutuplaşmaların, kültürel farklılıkların ve ekonomik eşitsizliklerin derinleşmesine neden olur. Göçle gelen yeni nüfus, kent dokusunu değiştirirken, mevcut yerleşik nüfusla etkileşim içinde olur; bu karşılıklı ilişki çoğu zaman sosyal uyumsuzlukları beraberinde getirir. Böyle bir ortamda sosyal gerilimler artar, yabancılaşma ve dışlanma hissi yaygınlaşır. Bu da bireylerin suç davranışlarına yönelme riskini artıran bir zemin oluşturur.

Kent, sadece göçün hedefi değil, aynı zamanda göçün tetiklediği sosyal ve ekonomik sorunların suç dinamiklerine yansıdığı karmaşık bir mekân haline gelir. Kentleşme sürecinde ekonomik kaynakların sınırlı olması ve sosyal adaletsizliklerin yaygınlığı, kent sakinlerinin yaşam kalitesini düşürerek suç oranlarının yükselmesine neden olabilir. Göç eden bireyler, yeni sosyal çevrelerinde işsizlik, yoksulluk ve ayrımcılıkla karşılaşabilir; bu durum toplumdaki dışlanma ve marjinalleşme riskini artırır. Sosyal destek ağlarının zayıf, toplumsal bağların koptuğu kent bölgelerinde suç eğilimi artar. Ayrıca, kent içinde mekânsal eşitsizliklerin, özellikle ekonomik ve sosyal açıdan

dezavantajlı mahallelerin (geçiş bölgeleri) oluşması, suçun yoğunlaştığı alanların ortaya çıkmasına yol açar.

Bu bağlamda kent ve göç, suçla doğrudan ilişkili sosyoekonomik sorunları tetiklerken, suçun önlenmesi için bütüncül sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Isparta özelinde değerlendirildiğinde, kentte son yıllarda artan göç hareketleri sosyal yapıyı önemli ölçüde etkilemiştir. Göçle gelen nüfusun önemli bir kısmı ekonomik kaynaklara erişimde güçlük çekmiş ve işsizlik oranları yükselmiştir. Bu durum, sosyal dışlanma ve ekonomik dezavantajlara bağlı olarak bazı grupların suç eğilimini artıran faktörlerle karşılaşmasına neden olmuştur. Isparta’da yapılan çalışmalar, özellikle işsizlik ve eğitim olanaklarının yetersizliğinin, göçmenler ile yerel halk arasındaki sosyal uyumu zorlaştırdığını göstermektedir. Bu sosyal uyum sorunları, kentte suç oranlarının artmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerde altyapı eksiklikleri ve sosyal hizmetlerin yetersizliği, suç ve sosyal problemleri besleyen unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Isparta’da kentleşme ve göç süreçlerinin planlı ve kapsayıcı yaklaşımlarla yönetilmesi, suçun önlenmesi ve toplumsal barışın sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Kentlerin hızlı büyümesiyle ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve kültürel dönüşümler, sadece kent yaşamını değil, aynı zamanda suç ve göç dinamiklerini de doğrudan etkilemektedir. Hızla büyüyen kentlerde, düzensiz yapılaşma, altyapı eksiklikleri, işsizlik ve sosyal hizmetlere erişimde yaşanan sorunlar gibi problemler artar. Bu sorunlar, özellikle düşük gelirli gruplar ve yeni gelen göçmenler için daha da derinleşir. Kent yaşamına uyum sağlamaya çalışan göçmen bireyler, çoğu zaman sosyal dışlanma, ayrımcılık ve güvencesizlikle karşı karşıya kalır; bu da bazı bireylerin suça yönelmesine zemin hazırlayan kırılma koşulları yaratır.

Kentsel suç, kırsal alanlardan büyüklük ve yoğunluk açısından farklı özellikler taşıyan büyük şehirlerde ortaya çıkan, sorun odaklı bir suç türüdür. Bu suçların temel kaynakları ve nedenleri arasında kentleşme ve kentler ön plana çıkmaktadır. Kentsel mekânlarda görülen suç olgusu, genellikle yasadışı faaliyetlerin yoğunlaştığı bölgelerde kendini göstermektedir. Hırsızlık, gasp, cinayet, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, fuhuş, araba hırsızlığı, ev soygunu ve banka soygunu gibi suçlar bu kapsamda değerlendirilir. Kentsel suçları doğuran birçok etken mevcuttur. Yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik, aile içi çatışmalar, uyuşturucu bağımlılığı, yasadışı göç ve yabancılaşıma gibi unsurlar bu etkenlerden yalnızca birkaçıdır. Bu suçlar, toplum yapısında ve işleyişinde

çeşitli sorunlara yol açarak, suçların önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması gerektiğini gündeme getirmektedir.

Bu çerçevede Özgen, suça neden olan faktörleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Suçun evrensel bir niteliği olduğu belirtilmektedir.
- Suç, zaman ve mekanla ilişkilidir ve zamana ve mekâna bağlı olarak farklılık gösterebilir.
- Suç, toplumdan topluma farklı anlamlara gelebilir ve göreceli bir kavramdır.
- Suç, toplumsal bir olgu olarak görülmelidir ve insandan kaynaklanır. İnsanın doğaya veya insanın insana karşı ilişkilerinden ortaya çıkar.
- Suç, farklı sosyal hayatlar arasında farklı biçimlere dönüşebilir.
- Suç, işlevsel yapısından ve sonuçlarından hareketle sadece bir kişiyi değil birçok kişiyi de etkileyen bir davranış süreci olarak ele alınmalıdır (Özgen, 2010: 36).

Kentsel alanlarda sıkça karşılaşılan işsizlik, geçim sıkıntısı, ekonomik problemler, yoğun trafik ve yüksek hizmet maliyetleri gibi sorunlar bireylerin ruhsal durumunu olumsuz yönde etkileyerek şiddet eğilimini ve suç oranlarını artırmaktadır. Hızlı ve sağlıksız kentleşmeyle birlikte nüfus artışı, bireylerin daha gergin ve huzursuz bir yapıya bürünmesine neden olmaktadır. Bu durum, intihar, boşanma ve suç oranlarının kentlerde kırsal alanlara kıyasla daha yüksek olmasına yol açmaktadır. Eğitimsizlik, işsizlik, enflasyon, düşük gelir düzeyleri, bireyler arasındaki yabancılaşıma, toplumsal dışlanma, kültürel bunalım, etiketlenme, gelir dağılımındaki eşitsizlik, kentsel bütünleşmenin zayıf olması ve kolluk kuvvetlerinin yetersizliği, kentlerde şiddet eğilimini doğrudan etkileyen unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Karasu, 2012: 179-180).

Ancak, suçun kent merkezlerinde yoğun olmasının nedeni yalnızca barınma sorunlarına indirgenemez. Nüfusun yoğun olması ve iş yerlerinin bu alanlarda toplanması, suçlular için kent merkezlerini cazip hale getirmektedir. Toplumsal kontrolün kırsala göre daha zayıf olduğu, iş alanlarının yoğunlaştığı ve yakalanma riskinin düşük olduğu bu bölgelerde suç işlemek daha kolay hale gelmektedir. Ayrıca, barınma, sağlık ve ulaşım gibi hizmetlerde yaşanan yetersizlikler ile sivil toplum kuruluşlarının eksikliği de suç oranlarını artıran faktörler arasında yer almaktadır (Gökulu, 2010: 216).

Bireylerin toplum tarafından dışlanması ve etiketlenmesi de suça yönelmede önemli bir etkidir. Bu durum, çöküntü alanlarında yaşayan bireylerin kente ve kent

yaşamına entegre olamamalarına neden olarak, onları suça itebilmektedir. Bu çöküntü bölgeleri, genellikle yoksulluk, işsizlik ve eğitimsizlik gibi sorunların kentte yoğunlaştığı alanlardır. Zamanla, bu bölgelerde yeni iş fırsatları ve rol modelleri sunabilecek bireyler bölgeden ayrılmakta, bu da bölgede yaşayanlarda ortak bir dışlanmışlık ve aşağılık duygusunun gelişmesine yol açmaktadır. Toplumun ve kamu otoritelerinin bu alanlara karşı sergilediği ayrımcı ve mekânsal etiketlemeye dayalı tutumlar da var olan sorunları derinleştirmektedir (Gölbaşı, 2008: 112).

Kentleşme ile suç arasındaki bağlantı, özellikle gelişmekte olan ülkelerde göç olgusu ile birlikte daha da belirgin hale gelmektedir. Sağlıksız kentleşme süreci sonucunda büyükşehirlere göç eden bireyler, sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan kent yaşamına uyum sağlamakta zorluk çekmektedir. Bu uyumsuzluk, iş bulamama ve kent yaşamının kurallarına adapte olamama gibi nedenlerle bireyleri suç çevreleriyle etkileşime sokabilmektedir (Gökulu, 2010: 221).

Bu bağlamda, çöküntü alanları suç ve kent arasındaki ilişkinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Kentsel çöküntü alanları, fiziki imkânlar bakımından yetersiz bölgeleri ifade etmektedir. Bu yetersizlikler, eşitsizlikler ve yapısal sorunları beraberinde getirmekte, bu da bölgede yaşayan bireylerin yaşam standartlarını olumsuz etkilemektedir (Gökulu, 2010: 222). Bir bölgenin çöküntü alanı olarak tanımlanmasından önce durağanlaşma, köhneme ve eski kalma gibi aşamalar yaşanır. Bu süreçler, bölgeye yansıyan ekonomik ve politik krizlerle birlikte toplumsal hareketlerin etkisiyle daha da belirginleşmektedir. Bu bölgelerde mülkiyet yapısıyla ilgili problemler sık görülmekte, ekonomik yetersizlikler nedeniyle bina bakım ve onarımı sağlanamamakta, dış finans kaynaklarına erişim mümkün olamamaktadır. Ayrıca, genel planlama süreçlerinin ve kurumsal yapının yetersizliği, bu sorunların daha da derinleşmesine neden olmaktadır (Işıkkava, 2008: 23).

Sonuç olarak, kentsel suçların ve çöküntü alanlarının olduğu bölgeler, suçluların rahatlıkla saklandığı, vatandaşların belli saatlerde sokaklarda güvenle dolaşmadığı ve kamu düzeninin sağlanamadığı yerlerdir. Bu bölgelerde genellikle sosyoekonomik olarak alt sınıflar ikamet etmekte, işsizlik oranı yüksek, eğitim seviyesi ise düşüktür. Bu olumsuzluklar yalnızca o bölgeleri değil, tüm kent yapısını da etkilemektedir. Bu sebeple hem merkezi hükümetler hem de yerel yönetimler bu çöküntü alanlarını ortadan kaldırmaya yönelik önlemler almaktadır. Bu önlemler çoğu zaman kentsel dönüşüm kapsamında değerlendirilmektedir. Kentsel dönüşüm uygulamaları; konut, sanayi, ticaret,

kamu hizmetleri ve sosyal alanlar inşa etmek, eskiyen kent bölgelerini yeniden yapılandırmak, tarihi ve kültürel dokuyu korumak ya da deprem gibi afetlere karşı önlem almak amacıyla yürütülmektedir. Bu uygulamaların özellikle “eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek” yönü, çöküntü alanlarının ortadan kaldırılmasında etkin bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Gündüzöz, 2016: 342).

“Leones (2006), kentleşmeyle ilişkili olarak suça sebep olan faktörleri şu başlıklar altında ele almıştır:

- **Yoksulluk:** Ceza ve adalet sisteminde, uzman yoksulluğunun olması suçun başta gelen nedenlerindendir. Ancak bu durum mali anlamda sıkıntı çeken her insanın suçlu olduğu ya da olacağı anlamına gelmemektedir. Bakıldığında zengin insanlar tarafından da birçok suç işlenmektedir. Her ne kadar yoksulluk suça neden olan tek etmen olmasa da aslında bu durum toplumsal olgunun en önemli sebeplerindendir. Modernleşme ve kalkınma olgusunu anımsatan bir kavramı ifade etse de aslında kentleşme, gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere kentleşme neoliberalizmin etkisiyle sınıflar arasındaki refah farkının açılmasına, insanların giderek daha fazla fakirleşmesine sebep olmaktadır. Aynı zamanda nüfusun giderek artması, işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik, sağlıksız beslenme, ailelerin kalabalık olması, refah seviyesinde yaşanan düşüş, yapısal bağlamda insanları suça iten etkenlerin başında gelir. Nüfusun yoğun olduğu, işsizlik sorunlarının yaşandığı, görece olarak yaşam standartlarının düşük olduğu yerlerde suç oranlarında artış yaşanmaktadır.

- **Kayıtsızlık:** Kent mekanlarında ikamet eden çoğu kişi suç ve cezayla ilgili yasalardan habersizdir. Kent hayatına uyum çekmekte zorlanan bireyler kentli olmanın bilincinden uzak olabilir. Kentin kendilerine sunduğu kent kimliğinin bilincinde olmayarak, çevresindeki olaylara ve insanlara karşı vurdumduymaz tavır takınabilirler. Çevrelerinde olup bitene karşı kayıtsız kalmaları suç oranlarının artışında rol oynamaktadır.

- **Adaletsizlik/Kötüye Kullanma:** Adaletsizlik duygusunun yaşanmasıyla birlikte ortaya çıkan intikam alma hissi suçun işlenmesine etki etmektedir. Gerek kendisine gerekse de yakın çevresine yönelik yapılan suç ya da hatalı davranışın adil biçimde cezalandırılmadığını düşünerek, adaleti kendisi sağlamak isteyebilir.

- **Zayıf Devlet ve Yönetim Anlayışı:** Kanunların ve düzenlemelerdeki meydana gelen keyfi uygulamaların varlığına şahit olmuş kişiler kanunları ihlal etmek noktasında

sakınca görmeyebilirler. Aynı şekilde bazı hizmet alanlarında yaşanan aksaklıklar, düzen ve disiplinin sağlanmasında yaşanan zorluklar kentteki suç oranını artıran etmenlerdendir.

- Suç Korkusu: Suç korkusu suç oranlarının artış göstermesine yol açarak, toplumun bütün kesimlerindeki bireyleri de etkileyebilir. Korku aslında suça sebep olan gizli bir etkidir. Bireyler bazen korktukları için suçu gerekli resmi yerlere iletmekten çekinebilirler. Suçun mağdurları ya da suçun tanıkları olayla ilgili sessiz kalması konusunda tehdit edilebilir

- Aile Değerlerinin Kaybolması: Aile bağları, ülkede sanayileşme artıkça ve kırsal bölgelere göre daha yoğun yaşam tarzları geliştikçe bu durum aile içi ilişkileri, bağları zayıflatmaktadır. Çocuğun toplumsallaşmasında aile önemli bir işleve sahiptir. Ancak ailevi değerlerin kaybolması bazen çocukların duygusal anlamda yoğun travmalar yaşamasına ve etrafındaki suçlu alt kültürden etkilenmesine sebep olabilmektedir (Leones'ten Aktaran Gökulu, 2010: 217-2018).

Kentlerdeki suç artışının nedenleri arasında göç olgusu da önemli bir yer tutar. Her ne kadar göçün doğrudan suç nedeni olduğu söylenemese de göç eden bireylerin yaşadığı uyum sorunları, ekonomik baskılar ve sosyal dışlanma gibi etkenlerin dolaylı etkisi yadsınamaz. Özellikle plansız göç dalgaları, kentlerin kapasitesini zorlamakta; barınma, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerde aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Bu koşullarda yaşamaya çalışan bireyler hem maddi hem manevi olarak büyük zorluklar yaşamakta ve bu durum toplumun huzurunu tehdit eden bir unsura dönüşebilmektedir.

Aynı zamanda, kent yaşamının bireyler arası ilişkileri zayıflatan yapısı, göçle birlikte gelen kültürel farklılıkları daha da belirgin hale getirmektedir. Bu da hem yerleşik halkın hem de göçmenlerin birbirine mesafeli, hatta önyargılı bir tutum sergilemesine neden olmaktadır. Böylece kent, sadece bir yaşam alanı değil; aynı zamanda sosyal farklılıkların ve bu farklılıkların güvenlik üzerindeki etkilerinin somut olarak hissedildiği bir mekân haline gelmektedir.

Göçmenlerin kent yaşamına uyum sürecinde yaşadığı sıkıntılar ve karşılaştıkları dışlayıcı tutumlar, sisteme olan güveni sarsarak bazı bireylerin suçu bir çıkış yolu olarak görmesine neden olabilmektedir. Ancak suçun yalnızca göçle açıklanması da yeterli değildir. Yerleşik halkın karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunlar, sosyal çözülme ve

toplumsal kontrol mekanizmalarının zayıflaması da suç oranlarını etkileyen diğer önemli etkenlerdir.

Bunun yanı sıra, medya organlarında yer alan şiddet içerikli yayınların bireyler üzerindeki etkisi de göz ardı edilmemelidir. Şiddet içeren programları izleyen bireyler, sorunlarını çözmede daha saldırgan ve agresif tutumlar sergileyebilmektedir. Medyada sıkça karşılaşılan cinsel istismar, tecavüz ve taciz haberleri ailelerde korkuya yol açmakta; ebeveynler çocuklarını korumak adına sürekli uyararak baskı altına almaktadır. Ancak sürekli baskı altında kalan bireylerin, suç işleme oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Suçun birçok değişkene bağlı olarak geliştiği unutulmamalıdır. Kırsal alanlarda daha çok bireye yönelik suçlar öne çıkarken, kentlerde mala yönelik suçlar daha yaygın şekilde görülmektedir.

Kentleşmenin bir sonucu olarak kentlerin büyümesi ve sayıca artması, toplumsal yaşamda da önemli bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm, toplumsal birlik duygusunun zayıflamasına, bireyselliğin ön plana çıkmasına, kentlinin kente yabancılaşmasına ve kamusal alanların işlevini yitirmesine neden olmuştur. Kentlerin özgürleştirici yapısı, zamanla suç ve şiddetle anılan bir atmosfer haline gelmiş; bu da bireylerin özel alanlarına çekilerek toplumsal sorunlara karşı duyarsızlaşmalarına yol açmıştır (Fırat, 2008: 202). Bu sorunlar, yalnızca Türkiye’de değil, küresel ölçekte kentleşmenin bir sonucu olarak benzer biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

Kent ile suç arasındaki ilişki oldukça karmaşık ve çok katmanlıdır. Hızla büyüyen kent nüfusu, artan toplumsal eşitsizlik ve yetersiz kamu hizmetleri gibi etkenler, suç oranlarını dolaylı ya da doğrudan biçimde etkileyebilmektedir. Bu süreçte toplumda meydana gelen değişimler bireylerin suça yönelmesine zemin hazırlarken, işsizlik, olumsuz yaşam koşulları ve denetim mekanizmalarının zayıflığı bu eğilimi daha da pekiştirmektedir. Kentleşme ile ortaya çıkan sosyal sorunlar, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal yapının geneli üzerinde de etkili olmaktadır. Göç, kentleşme ve suç birbirinden ayrı düşünülemeyecek kadar iç içe geçmiş, karşılıklı etkileşim içinde olan olgulardır. Bu dinamikler hem yerel yönetimlerin politikalarını hem de kent yaşamının sosyal dengelerini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, kentlerin yalnızca barınma ve yaşam alanı değil, aynı zamanda sosyal uyumun desteklendiği yapılar olarak yeniden kurgulanması gerekmektedir. Hem göçmenlerin hem de yerleşik halkın ihtiyaçlarına duyarlı, kapsayıcı ve dengeli politikalarla bu sürecin yönetilmesi, kentsel yaşamın daha güvenli ve huzurlu bir hale gelmesine katkı sağlayacaktır.

4.4. KENTLİLEŞME KAVRAMI

Kentlileşme, bir süreci ifade etmektedir. Köyden kente yapılan göçle birlikte, kişilerin bir taraftan kente özgü davranış kalıplarına adapte olması diğer taraftan da kentin sunmuş olduğu olanaklardan yararlanarak, kente özgü işlerde çalışmasıdır (Erkut, 1995: 60). Bu sürecin ön koşulunu ekonomik süreçler oluştururken, sosyal süreçler sonraki koşullarda ortaya çıkmaktadır. Kente göç eden kişilerin kente uyum sağlaması zaman içinde olmaktadır. Bu uyumla birlikte insanlar toplumsal açıdan; kente özgü davranış kalıplarını, yaşam tarzlarını, değer yargılarını benimsemiş, ekonomik açıdan da insanlar geçimlerini kente özgü çalışma biçimlerini ve iş alanlarını benimseyerek oluşturmaya çalışmışlardır (Kartal, 1982: 50).

Kentlileşme tanımı, literatürde ortak bir yaklaşım bulunmayan bir konudur. Bazı araştırmacılar kentlileşmeyi mekânsal bir süreç olarak tanımlarken, diğerleri ise toplumsal, kültürel ve ekonomik özellikler yönüyle tanımlamaktadır (Koçak, 2011a: 262).

Kentlileşme; kente özgü olan davranış kalıplarını ve toplumsal ilişkiler bütünü ifade eder. Kalıplaşmış birtakım değerlerin, alışkanlıkların, yaşam tarzlarının içlerinin boşaltıldığı ve yerinden yurdundan çıkartılıp oynatıldığı, bunun yerine yeni türlerin yerleştirilmeye çalışıldığı süreçtir, kimliksel dönüşümdür. Toplumun var olan değerler sisteminde, davranış kalıplarında, gündelik hayat pratiklerindeki ve diğer yaşam alanındaki hür olan birleşmeyi ve belli özelliklerle şekillenmiş ya da şekillendirilmiş insan tipini işaret etmektedir (Genç, 1997: 312-313).

Kentlileşme; kırdan kente göç eden kişinin kentin kendine has olan işlerde çalışmaya başlaması, kentin davranış kalıplarını benimsemesi, kentin bireylere sunduğu fırsatlardan yararlanması yönünde ortaya çıkan değişim sürecidir (Suher, 1995b: 28). Böylelikle kentleşme hem demografik hem de ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanlardaki değişim, dönüşüm ve gelişim süreçlerini ifade etmektedir (Duru ve Alkan, 2002: 81).

Kemal Karpat kentlileşmeyi dört aşamada ele alır:

1. İnsanların kentin görüş ve tutumlarına adapte olmak için, kent kıyafetini ve kent alışkanlıklarını benimsemeye başladığı evre,
2. Kente yerleşenlerin, kent hizmet ve olanaklarını benimseyip paylaşması, yiyecek, giyecek gibi temel ihtiyaçlarını mağazalardan satın alarak, yerleşim yeriyle

yakın bir etkileşim kurma zamanıdır. Bu evrede kentle bütünleşmenin fiziksel yönünü gösterir.

3. Bireylerin kentin diğer insanları ile ilişki kurmaya istekli oluşu,

4. Göç edenlerin; kentle özdeşim kurarak, kendisinin köye değil, kente ait olduğuna dair kişisel inanç ve kanısından oluşur (Karpat, 2003: 13-14).

Kentlileşme: Kentsel insan davranışlarının; bireyde, bireyin hayatında, ailede, sosyal gruplarda meydana gelen gelişmeyi kapsayan olgudur. Bu Kentlileşme olgusu ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik, inançsal ve estetik olmak üzere toplamda altı boyutta incelenebilir. Kentli insana özgü davranışlar olarak kentlileşme, kendisini somutlaştırır (Bal, 2015b: 120). Bu somutlaşma beraberinde; kente göç edip orada ikamet eden nüfusun, köylerde farklı ekonomik ve sosyo-kültürel yaşam sürdürürken, kentlerde bu özelliklerin büyük oranda farklılaşma göstermesine neden olmuştur (Kaya, 2003: 140). Kentlileşme sürecinin derin etkileri, bireylerin kentsel yaşamla bütünleşmesiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda kent dokusuna yeni bir perspektif kazandırır. Bu süreç, kentin sürekli evrilen yapısına katkıda bulunarak, bireyler ve kent arasında karşılıklı bir dönüşümü mümkün kılar.

Kentlileşme, toplumsal uyum ve bütünleşmeyi ifade eden değişim sürecidir. Kısacası, kente göç edenlerin içinde bulundukları yeni koşullara uygun ilişki biçimleri geliştirerek kentin bir parçası olma sürecidir. Bu süreç içinde, kentin bürokratik yapısı, kenttin eski sakinleri ve kentsel örgütler ile ilişkiler gün geçtikçe artmaya başlamaktadır. Bütün bunların sonucunda da kişilerin uğraşmış oldukları iş ve geldikleri yerdeki ilişki ağları da kentlileşme sürecini etkilemektedir (Erkan, 2002: 20). Böylelikle kentlileşme bir taraftan kentin eski sahiplerini diğer taraftan da yeni sahiplerini karşılıklı olarak etkilemiş, toplumun hemen hemen her alanında değişimlere, yeniliklere yol açarak iç içe geçmiş yeni bir toplumsal yapı ortaya çıkarmıştır.

İnsanlar nasıl ki göç etmeden önce birtakım aşamalardan geçiyorsa, kente göçle birlikte farklı aşamalardan da geçmektedirler. Kente yerleşen nüfusun belirli bir kesiminde kararlılık kazanmasına yol açan bu aşama, kentlileşme sürecidir. Böylece kentin yeni sahipleri, kentin devamlı yerlileri arasında yerlerini almaya başlarlar. Kentlileşme değişim, uyum, fiziksel yerleşme sürecini de ifade ederek aynı zamanda kentle bütünleşme sürecinde çeşitli gelişme aşamalarını da simgelemektedir (Sencer, 1979: 292). Kentlileşme sürecinde, en önemli değişken kentte yaşama süresidir (Özer,

2004: 121). Kente yaşama süresi artıkça, kente uyum sağlama, kentin sahip olduğu alışkanlıklara ve yaşam biçimine alışmakta daha az zaman almaya başlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

ARŞTIRMANIN YÖNTEMSSEL ÇERÇEVESİ

1. ARAŞTIRMANIN METEDOLOJİSİ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma; uluslararası düzensiz göç ve sosyal uyumun kent güvenliği üzerindeki etkilerini incelemeye odaklanmış ve göç hareketlerinin suç oranları ile genel güvenlik algısı üzerindeki potansiyel etkilerini anlamaya çalışmıştır. Çalışmada, göçmenlerin kent içindeki yerleşim yerleri üzerindeki etkileri, suç oranlarındaki değişimler, sosyal yapıdaki dönüşümler ve güvenlik politikaları üzerindeki yansımaları değerlendirilmiştir. Bu etkilerin kentleşme süreçleriyle nasıl etkileşimde bulunduğu incelenmiştir. Araştırma; suç olgusu, göç ve kent güvenliği arasındaki ilişkiyi detaylandırarak, özellikle kentleşme ve göç ile birlikte suç alanlarının merkez haline geldiği kent mekanlarında suç olaylarına neden olan temel etmenleri belirlemeyi hedeflemiştir. Suçun gelişim seyri ve kent güvenliği üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Kent ve suç arasındaki ilişki ele alınarak, suçun kentsel güvenlik bağlamında ortaya çıkan sorunları anlamak ve çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, göçmenlerin ve yerel halkın güvenlik algıları, suç faktörü ve genel güvenlik durumu da detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, uluslararası düzensiz göçün kent güvenliği üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Göç hareketlerinin kent mekanlarında suç oranları ve güvenlik algısı üzerindeki etkilerini anlamak için yapılan bu çalışma, çeşitli sosyal ve ekonomik faktörleri değerlendirir. Araştırmanın elde edeceği veriler, aşağıdaki alanlarda önemli katkılarda bulunacaktır:

1. Suçun Sosyolojik Nedenleri: Kent mekanlarındaki suç olaylarının sosyolojik nedenlerini anlamak mümkün olacaktır. Göçmenlerin yaşadığı bölgelerdeki suç oranlarının arka planında yatan sosyal ve ekonomik etmenler detaylı bir şekilde incelenecektir.

2. Güvenlik Sorunları: Kentlere göç edenlerin veya göç etmek zorunda kalanların karşılaştıkları güvenlik sorunları daha iyi anlaşılabilir. Bu, göçmenlerin yaşadığı zorlukların ve güvenlik problemlerinin somut bir şekilde ortaya konmasını sağlayacaktır.

3. Önlemler ve Stratejiler: Kent merkezlerinde yaşanan suç olayları ile ilgili olarak halkın ve yerel yönetimlerin aldıkları veya alması gereken önlemler anlaşılabilir. Bu, suçla mücadelede etkili stratejilerin belirlenmesine yardımcı olacaktır.

4. Araştırma Verileri: Çalışma, bu alanda yapılacak diğer araştırmalar için değerli veriler sağlayacaktır. Göç ve güvenlik ilişkisi üzerine yapılacak gelecekteki çalışmalara temel oluşturacak veriler sunarak, bu konudaki bilgi birikimini artıracaktır.

Bu araştırma, göçmenlerin kent yaşamına entegrasyon süreçlerini ve bunun güvenlik üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ele alarak, politika yapımcılar, kent planlamacıları ve güvenlik güçleri için somut veriler ve stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Göçmenlerin yaşadığı bölgelerdeki suç oranları ve güvenlik algısındaki değişimlere odaklanarak hem yerel halkın hem de göçmenlerin güvenliğini artıracak politika önerileri sunmak hedeflenmektedir. Bu çalışma, toplumsal huzuru artırmak, göçmenlerin kent yaşamına uyum süreçlerini hızlandırmak ve daha güvenli bir toplumsal yapının oluşumuna katkıda bulunmak amacıyla önemli bir kaynak sağlayacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, yabancı göçmenlerin büyük bir çoğunluğu kaçak olarak geldikleri için, ses kaydı alınmasına yönelik isteksizlik göstermiştir. Bu durum, göçmenlerle etkili bir görüşme yapmayı zorlaştırmış ve veri toplama sürecini sınırlamıştır. Ayrıca, Türk vatandaşlarından da benzer şekilde, ses kaydının rahatça kullanılmasıyla ilgili endişeler nedeniyle bazı katılımcılar kendilerini tam olarak ifade edememiştir. Bu durum, anket ve mülakatlardan elde edilen verilerin doğruluğunu ve derinliğini etkileyebilir. Ayrıca, çalışmada kullanılan veri setlerinin belirli bir coğrafi bölge ve zaman dilimi ile sınırlı olması, bulguların genellenebilirliğini kısıtlayabilir. Göçmenlerin ve yerel halkın güvenlik algılarına dair subjektif görüşleri araştırmanın sonuçlarını etkileyebilir. Sosyal, ekonomik ve politik faktörlerin etkileri de araştırmanın sınırlılıkları arasında yer alır. Bu sınırlamalar, araştırmanın bulgularının yorumlanmasında dikkatli olunmasını gerektirir.

1.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada karma bir yöntem kullanılmıştır. Ayrıntılı araştırma yapmak amacıyla bu yöntem tercih edilmiştir. Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının tek bir çalışmada veya ardışık çalışmalarda, nitel ve nicel yöntemleri bir araya getirerek her iki yaklaşımın avantajlarını kullanma çabasını ifade eder (Baki ve Gökçek, 2012: 2).

Karma yöntem, araştırmamın daha kapsamlı ve derinlemesine sonuçlar elde etmesini sağlamak amacıyla tercih edilmiştir. Nicel verilerle geniş bir katılımcı kitlesinden sayısal bilgiler toplanırken, nitel veriler aracılığıyla katılımcıların görüş ve deneyimlerine dair ayrıntılı bir anlayış geliştirilmiştir. Bu iki yaklaşımın bir arada kullanılması, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırarak daha bütünsel bir bakış açısı sunmayı mümkün kılmıştır. Karma yöntem sayesinde, farklı veri türleri arasındaki ilişkiler daha etkili bir şekilde analiz edilmiş ve araştırmanın sonuçları daha güçlü bir temele oturtulmuştur.

Nitel araştırmanın en belirgin özelliği, araştırma konusunu ele alırken, katılımcıların bakış açılarından olay, olgu, norm ve değerleri incelemeye odaklanmasıdır. Bu süreçte, katılımcıların kullandığı dil, kavramlar ve anlamlar derinlemesine incelenir ve bunların katılımcılar için ne ifade ettiği anlaşılmaya çalışılır. Bu yaklaşım, araştırmanın niteliği açısından büyük önem taşır (Ekiz, 2013:212). Bu yöntemle, derinlemesine görüşmeler aracılığıyla katılımcılardan ihtiyaç duyulan ayrıntılı bilgiler elde edilebilir. Derinlemesine görüşmeler, bireylerin düşünce ve deneyimlerini daha iyi anlamak için kullanılan etkili bir araçtır ve bu sayede araştırmacılar, sadece yüzeysel bilgilerle yetinmek yerine daha derin ve kapsamlı bir anlayış geliştirebilir.

Nitel araştırma, mevcut kuramları test etmeye ya da doğrulamaya yönelik değildir. Aksine, bu yöntem, mevcut kuramsal bilgileri kullanarak yeni kavramlar veya kuramlar geliştirmeyi ve bu yolla bilimsel düşünceye katkı sağlamayı hedefler. Nitel araştırmada toplanan veriler yalnızca katılımcıların görüşlerini yansıtmaz; araştırmacının da bu sürece katkısı vardır. Bu katkı, katılımcıların kendilerini rahatça ifade etmelerine yardımcı olmaktan, onların söylemlerine yükledikleri anlamları yorumlamaya kadar uzanır (Bal, 2016c: 73). Sonuç olarak, nitel araştırma, bilime katkıda bulunmak ve daha önce fark edilmeyen veya yeterince incelenmemiş alanlarda yeni açılımlar sunmak için güçlü bir araç olarak görülebilir.

Nicel araştırmalar, mevcut durum ve olgular hakkında bilgi edinmek için sayısal verilerin objektif ve sistematik bir şekilde gözlemlenip ölçüldüğü ve bu ölçümlerin tekrar edilebilir olduğu bir süreci içerir (Burns & Grove, 1993). Tümdengelim yöntemine dayanan nicel araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişkileri ve farklılıkları analiz ederek, geleceğe yönelik öngörüler sunar (Başol, 2008: 6-7). Bu tür araştırmalar, verilerin kesinliği ve tekrarlanabilirliği sayesinde bilimsel sonuçlara ulaşmada güvenilir bir yöntem sunar.

1.5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ ÖRNEKLEMİ, KATILIMCILARI

Araştırmanın evreni, nitel araştırma için; Isparta ilinin Bağlar ve Pirimehmet Mahallesi'nde ikamet eden 12 Türk vatandaşı ve 12 yabancı uyruklu toplam 24 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Nitel araştırma kapsamında, bu bireylerle derinlemesine görüşmeler yapılabilmesi için özel olarak tasarlanmış görüşme formları hazırlanmıştır. Özellikle yabancı uyruklu katılımcılar arasında Türkçe konuşabilen bireylerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu sayede, dil engelinden kaynaklanabilecek olası iletişim sorunları en aza indirilmiş ve katılımcıların düşüncelerini daha açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilmeleri sağlanmıştır.

Nitel araştırmada amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme türünde, araştırma konusuna en uygun kesimi seçmek amacıyla evrenin tamamını değil, belirli bir kesimi gözlem konusuna dahil eder (Sencer, 1979:386). Amaca yönelik örnekleme ise, araştırmacının özel ve ulaşılması zor nüfuslardan en uygun örnek olayları belirlemek için çeşitli yöntemler kullandığı, rastlantısal olmayan bir örnekleme türüdür. Bu yöntemde, bilgilendirici ve benzersiz örnek olaylar seçilirken uzman yargısı kullanılır. Ancak, amaca yönelik örnekleme ile seçilen örnek olayların genel nüfusu ne kadar temsil ettiği her zaman net bir şekilde bilinmez (Neuman, 2007: 322-323).

Nicel araştırma aşamasında ise katılımcılara anket uygulanmış ve olasılıklı örneklem tercih edilmiştir. Olasılıklı örneklem, en çok nicel ağırlıklı çalışmalarda kullanılır ve bir kitleden veya kitlenin belli bir alt grubundan rastgele birimlerin seçilmesini içerir. Bu yöntem, her bireyin seçilme olasılığının belirlenebilir olmasını gerektirir (Tashakkori & Teddlie, 2003: 713). Bu nedenle, olasılıklı örneklem yöntemi, araştırmalarda nesnelliği ve genellenebilirliği artırır.

Araştırmada, Isparta'nın Pirimehmet ve Bağlar Mahallelerinde iki farklı grup üzerinde anket uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Isparta'daki yabancıların toplam sayısı 2568 olarak belirlenmiştir. Bağlar Mahallesi'nde yaşayan Türklerin sayısı 7356, Pirimehmet Mahallesi'nde yaşayanların sayısı ise 4896'dır. Bu iki mahalledeki toplam Türk vatandaş sayısı 12.252'dir.

Yapılan anketin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, %95 güvenilirlik ve %5 hata payı ile örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Yabancı grubun örnekleme için 334 kişi, Türk grubunun örnekleme için ise 373 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada, yabancı uyruklu 352 kişi ile, Türk vatandaşlarıyla ise 377 kişi ile anket uygulanmıştır. Bu,

belirlenen örneklem büyüklüğünden fazla bir katılımcı sayısına ulaşılmasını sağlayarak, araştırmanın güvenilirliğini artırmış ve daha kapsamlı bir veri seti elde edilmiştir.

Yabancı Göçmenlerin sayısı, Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmi verilerinden alınmış olup, ikamet izniyle Türkiye'de bulunan yabancıların illere göre dağılımını göstermektedir. Veriler, 2023 yılına ait nüfus verileri ve resmi kaynaklara dayanarak toplanmıştır. Bu sayede, araştırmanın daha sağlıklı ve güvenilir sonuçlar sunması hedeflenmiştir.

Tablo 1. $\alpha=0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	-+0.03 örnekleme hatası (d)			+-0.05 örnekleme hatası(d)			+-0.10 örnekleme hatası(d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8q =0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8q = 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5q =0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3q =0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Kaynak: Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 49-50

1.6. VERİ TOPLAMA ARACI

Nitel araştırma sürecinde, katılımcılarla farklı mekanlarda yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde toplam 25 açık uçlu soru sorulmuştur. Bu görüşmelerde 24 katılımcıya 6 demografik özelliklerini öğrenmek amacıyla ve 18 soru ise dış göçün kent güvenliği üzerine etkisini anlamak üzere yöneltilmiştir. Görüşmelerden önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında detaylı bilgi verilmiş ve onam formunun okunmasına olanak tanınmıştır. Katılımcılardan izin alındıktan sonra görüşmeler ses kaydı ile kaydedilmiştir. Kişisel bilgiler gizli tutularak ses kayıtları, daha sonra dikkatlice deşifre edilerek bilgisayar ortamına yazılı olarak aktarılmıştır.

Nicel araştırma sürecinde ise, farklı mekanlarda gerçekleştirilen anketlerde 377 Türk vatandaşına 20 soru sorulmuş, 352 yabancı göçmen vatandaşa ise 24 adet anket

sorusu yöneltilmiştir. Anket uygulaması öncesinde katılımcılara onam formu sunulmuş ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Toplanan veriler, istatistiksel analizler için SPSS programında incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

1.7. VERİLERİN İŞLENMESİ VE ÇÖZÜMLEMESİ

Nitel araştırmada, verilerin işlenmesi ve çözülmesi için içerik analizi, temel bir yöntem olarak kullanılmıştır. Bu yöntem, metin, konuşma, görsel malzeme gibi çeşitli veri türlerinin derinlemesine incelenmesini ve yorumlanmasını sağlar. İçerik analizi, araştırmacıya, verilerde yer alan temalar, kalıplar ve kategoriler gibi önemli unsurları belirleme imkânı sunar. Bu süreçte, veriler dikkatlice kodlanır ve belirli kategorilere ayrılır.

Nitel içerik çözümlemelerinde, metin içindeki önemli temalardan bazı kategoriler oluşturulur ve bu süreçte sosyal gerçekliğin farklı açılardan tanımlamaları yapılır (Gül ve Nizam, 2021: 185). Düzenli bir kodlama ve kategorileştirme sistemi, yeni kuramların ve modellerin geliştirilmesine olanak tanırken, mevcut kuramların doğrulanmasına ya da belirli fenomenler hakkında çıkarımlar yapılmasına da imkân sağlar (Gül ve Nizam, 2021: 185). Ayrıca, nitel içerik analizi çalışmalarında, betimleyici (nasıl, nedir gibi) ve açıklayıcı (neden, niçin gibi) sorulara odaklanılır. Bu analizler, içeriğin yüzeyde görünen boyutlarının ötesine geçerek, metnin yüzeysel olarak gizli kalan mesajlarına ve anlamlarına ulaşmayı amaçlar (Yüksel, 2019: 142). Nitel içerik analizi, böylece araştırmacılara sadece mevcut durumları değerlendirme imkânı sunmakla kalmaz, aynı zamanda olguların arka planındaki karmaşık dinamikleri de anlamalarını sağlar. Bu sayede, sosyal bilimler araştırmalarında, daha derinlemesine ve kapsamlı bir anlayış geliştirilir. Ayrıca, bu yöntemle elde edilen bulgular, toplumsal olguların ve insan davranışlarının daha kapsamlı ve çok boyutlu bir şekilde analiz edilmesine katkıda bulunur.

Sonuç olarak, nitel araştırmalarda içerik analizi, verilerin dikkatli ve sistematik bir şekilde işlenmesini, karmaşık toplumsal olguların ve insan davranışlarının daha derinlemesine anlaşılmasını sağlar. Bu yöntem, nitel verilerin içindeki anlamları keşfetmeye ve sosyal gerçeklikleri daha kapsamlı bir biçimde betimlemeye yardımcı olur.

Nitel verilerin analizinde frekans analizi ve Ki-kare testi kullanılmıştır. Frekans analizi, değişkenlerin dağılımını belirlemek ve verilerin genel yapısını ortaya koymak

amacıyla uygulanmıştır. Katılımcıların belirli sorulara verdikleri yanıtların yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak verilerin betimsel analizi gerçekleştirilmiştir.

Ki-kare testi ise, kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için kullanılmıştır. Bu test, gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farkları değerlendirerek değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeye yardımcı olmuştur. Böylece, farklı değişkenler arasındaki etkileşimler analiz edilmiş ve araştırmanın temel bulguları daha sistematik bir şekilde ortaya konulmuştur.

Araştırmada, veriler toplandıktan sonra bilgisayar ortamına aktarılmış ve istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri ile hesaplanmıştır. İki kategorik veri arasındaki ilişkiyi incelemek için Ki-kare (χ^2) testi uygulanmış ve $p < 0,05$ değeri anlamlı kabul edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişki düzeyi belirlenirken, $r \times r$ tablolarda Contingency Coefficient, $r \times c$ tablolarda ise Cramer's V değeri incelenmiştir (Gamgam ve Altunkaynak, 2008: 496). Bu değerler 0 ile 1 arasında değişmekte olup, tıpkı korelasyon katsayısının yorumlanmasında olduğu gibi, 0-30 arası değerler zayıf, 31-60 arası değerler orta, 61-100 arası değerler ise güçlü bir ilişkiyi göstermektedir (Özbay, 2008: 463). Bu doğrultuda, elde edilen analiz sonuçları değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü belirlemek amacıyla değerlendirilmiş ve anlamlı bulunan ilişkiler yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

1. BULGULAR

1.1. KENTSEL MEKÂNDAN YERLEŞİK HALKIN GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİTEL VERİLER

1.1.1. Yerleşik Halkın Demografik Özellikleri

Bu başlık altında; katılımcılara ait yaş, cinsiyet, eğitim durumu, doğum yeri, medeni durum ve yapılan mesleğe dair bulgular sunulacaktır. Bununla birlikte katılımcılar için ayrı ayrı kodlama yapılmıştır. Isparta merkez Pirimehmet ve Bağlar Mahallerinde ikamet eden Türk vatandaşlar “TV” şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 2. Yerleşik Halkın Demografik Özellikleri

Katılımcı No	Doğum Tarihi	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Meslek	Yaşanılan Mahalle	Medeni Durum
TV1	1999	Kadın	Lisans	Mimar	Bağlar Mahallesi	Bekar
TV2	1993	Erkek	Yüksek Lisans	Akademisyen	Pirimehmet Mahallesi	Bekar
TV3	1984	Erkek	Lisans	Öğretmen	Pirimehmet Mahallesi	Evli
TV4	1979	Erkek	İlkokul	Pazarcı	Pirimehmet Mahallesi	Evli
TV5	1989	Erkek	İlkokul	Börekçi	Bağlar Mahallesi	Evli
TV6	1971	Erkek	Lisans	Emekli	Bağlar Mahallesi	Evli
TV7	1972	Kadın	İlkokul	Ev Hanımı	Bağlar Mahallesi	Evli
TV8	2000	Kadın	Lisans	Öğretmen	Bağlar Mahallesi	Bekar
TV9	1989	Kadın	Lisans	Çamaşırvane Personeli	Bağlar Mahallesi	Evli
TV10	1987	Kadın	Lise	Temizlik Personeli	Pirimehmet Mahallesi	Evli
TV11	1972	Kadın	Ortaokul	Temizlik Personeli	Pirimehmet Mahallesi	Bekar
TV12	1992	Kadın	Lise	Otel Personeli	Bağlar Mahallesi	Evli

Görüşme yapılan katılımcılar 24-53 yaş aralığında yer almaktadır. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde 3 ilkokul mezunu, 1 ortaokul mezunu, 2 lise mezunu, 5 lisans mezunu ve 1 Yüksek Lisans katılımcı bulunmaktadır. Bu durumda en çok lisans mezunu katılımcı ile görüşülmüş daha sonra ise bunu ilkokul mezunu katılımcı devam

ettirmiştir. Katılımcılar arasında TV1, TV2, TV8, TV11 bekâr, diğer katılımcılar ise evlidir. Ayrıca, katılımcılardan 5'i Pirimehmet Mahallesi'nde, 7'si ise Bağlar Mahallesi'nde yaşamaktadır. Saha araştırması esnasında katılımcılara 25 sorulmuştur.

Görüşmelerin söylem analizi tekniği ile incelenmesi sonucunda, elde edilen bulgular farklı kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, her bir bulgu için ayrı tablolar halinde sunulmuştur. Katılımcılara yöneltilen sorular ise 10 ana başlık altında toplanmış ve ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu süreç, bulguların daha sistematik bir şekilde değerlendirilmesini sağlamıştır.

1.1.2. Göçmen Gerçeği

Katılımcılara göç ile ilgili sorular sorularak, verilen cevaplar doğrultusunda göçe dair düşünceleri ölçülerek sınıflandırma yapılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Göçmenler ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Yerleşik Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumları ve Tehdit Algısı	Tehdit yok	TV1, TV3, TV4, TV5
	Çalışan yok	TV2, TV8, TV10, TV11, TV12
	Yabancılarla Temas Yok	TV6
	Tehdit Var	TV9
Yerleşik Ebeveynlerin Göçmen Çocuklara İlişkin Yaklaşımları	Çocuk yok	TV1, TV2, TV12
	Güvensizlik yok	TV3
	Bilinmezlik	TV5
	Geçmişte Sorun yoktu	TV6
	Çocukların Günahı Yok	TV7
	Sınıf Yönetiminden Çalınıyor	TV8
	Hınc/Eşitsizlik	TV9
	Tedirginlik Var	TV10,
	Güvenlik Tehdidi	TV11, TV4

1.1.2.1. Yerleşik Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumları ve Tehdit Algısı

Göç, belirli coğrafi bölgeler veya idari alanlar arasında yer değiştirme, yani ikametgâh değişikliğidir (Ünalın, 1998: 91). Göçmen ise; ekonomik refaha kavuşmak isteyen insanların, göç ettikleri ülkenin hem izni hem de bilgisiyle o ülkeye yerleşmek

niyetiyle giden insanlar vatandaşlık hakkı elde edilinceye kadar özel bir mevzuata bağlı kalmaktadırlar ancak bu insanlar mültecilik statüsünden faydalanamazlar (Akyürek, 2007: 30).

Görüşmecilere “Çalıştığınız yerde yabancı göçmenler güvenlik tehdidi oluşturuyor mu?” Sorusuna çoğu katılımcı güvenlik tehdidi oluşturmuyor cevabını vermiştir. “Çalışıyor evet. Şu anki çalıştığım firmamda oluşturmuyor. Çünkü genelde hepsi beyaz yakalı ve eğitilmiş ancak daha önceki çalıştığım şantiyelerde ondan sonra daha farklı kesimden göçmenlerle çalıştım. Onlarla da bir sorun yaşamadım ancak onlarla yaşamamın nedeni, yelek saygısı dediğimiz bir olay vardı, bu da şeyden kaynaklı yani orada onlardan sorumlu bir şef konumunda olduğumuz için bize bir sorun yaratamıyorlar.” (TV1). “İş yerimde yabancı göçmenler çalışıyor, ancak bu durumu herhangi bir güvenlik tehdidi olarak görmüyorum. İşlerini yaparken herhangi bir sorun yaşamadık. Fakat iş yerimdeki herkes benim gibi düşünmüyor olabilir.” (TV3). “Yazları seracılık yapıyorum serada gündelik olarak yabancı göçmenler de çalışıyor kendileriyle ilgili pek bir güvenlik sorunu olmadı.” (TV4).” Evet, şu anda yabancı göçmen çalışıyor. Yani herhangi bir güvenlik tehdidi yok oluşturmuyor.” (TV5).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, çalışma hayatında yabancı göçmenlerin genel olarak bir güvenlik tehdidi oluşturmadığı yönünde bir algının baskın olduğu görülmektedir. Bu durum, özellikle sosyal süreç kuramı ve sosyal destek kuramı ile ilişkilendirilebilir. Sosyal süreç kuramı, bireylerin içinde bulundukları sosyal etkileşimler, roller ve ilişkiler çerçevesinde şekillendiğini savunur. Katılımcılardan biri, göçmenlerle geçmişte şantiyede çalıştığını ve orada “yeleğe duyulan saygı” nedeniyle herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir; bu, iş yerindeki hiyerarşik rollerin suç ya da tehdit algısını bastırıcı etkisini göstermektedir. Aynı zamanda, sosyal destek kuramı kapsamında değerlendirildiğinde, göçmenlerin iş ortamına uyum sağladığı ve mevcut düzeni bozmadıkları görülmektedir. Çalışma ortamındaki kurumsal yapı, iş birliği ve görev paylaşımı gibi unsurlar hem yerel çalışanların hem de göçmenlerin birbirini tehdit unsuru olarak görmesini engellemekte ve suç olasılığını düşürmektedir.

Bununla birlikte, bazı ifadelerde bireylerin kişisel olarak güvenlik tehdidi hissetmemelerine rağmen, çevrelerindeki insanların aynı görüşte olmayabileceğine dair vurgular yer almaktadır. Bu da kurban sendromu kuramı ve dolaylı biçimde sosyal düzensizlik kuramı ile ilişkilendirilebilir. Kurban sendromu, bireylerin maruz kalmadıkları hâlde suç ya da tehdit beklentisi içinde olmalarını ve bu algının toplumda

yayılmasını açıklar. İş yerindeki herkesin aynı düşünmediği ifadesi, önyargıların ve farklı sosyal algıların varlığını göstermektedir. Ayrıca bazı sektörlerde (örneğin seracılık gibi) gündelik işlerde çalışan göçmenlere yönelik tehdit algısının olmaması, ekolojik kuram çerçevesinde değerlendirildiğinde, çevresel koşulların ve sosyal bağlamın suçun ortaya çıkmasında belirleyici olduğunu ortaya koyar. Katılımcılar göçmenlerle uzun süreli ve doğrudan temas içinde olmalarına rağmen tehdit algılamamışlardır; bu da suçun bireylerden çok, içinde bulunulan çevresel ve sosyal koşullarla ilgili olduğunu gösterir. Genel olarak, katılımcı ifadeleri, göçmenlerin bireysel özelliklerinden ziyade içinde bulundukları sosyal bağlamın, güvenlik algısını biçimlendirmede daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılardan TV2, TV8, TV10, TV11, TV12'nin iş yerlerinde ise yabancı göçmenler çalışmamaktadır.

Katılımcılardan (TV6) *“Emekli olduğumuzdan dolayı göçmenlerle temasımız yok”*. Yanıtını vermiştir.

Yabancı göçmenlerle aynı iş yerini paylaşmak kimi zaman güvenlik sorunu olarak ta görülebilmektedir. Katılımcılardan (TV9) *“Evet çalışıyorlar. Yani maalesef daha tedirgin hareket ediyoruz. Giriş çıkışlarda toparlanmaları oluyor. Ya da kaçakçılık yapıyorlar. Yani sigara falan ya da başka türlü kendi aralarında artık bir şeyler yapıyorlar. O yüzden bir bayan olarak çıktığımızda bir an önce servise binmeyi kolluyoruz yani.”* Yabancıların yasal olmayan yollardan yaptıklarını tehdit olarak algılamış ve bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir.

1.1.2.2.Yerleşik Ebeveynlerin Göçmen Çocuklara İlişkin Yaklaşımları

Katılımcılara *“Çocuğunuzun/çocuklarınızın yabancı göçmen biriyle aynı sınıfı paylaşıyor olması sizi ya da onları güvensiz hissettiriyor mu?”* sorusu sorulmuş birbirinden farklı cevaplar alınmıştır. Görüşmecilerden TV1, TV2, TV12 katılımcılar, çocukları olmadığı için 'Çocuğum yok' yanıtını vererek, yabancı göçmen bir çocukla aynı sınıfı paylaşma durumuna dair bir görüş belirtmemişlerdir.

Buna karşın katılımcılardan sadece biri güvensizlik hissetmediğini dile getirmiştir. *“Eğitimci kimliğimle cevap vereyim. Önemli olan, eğitim ortamının sağlıklı ve güvenli olmasıdır. Eğer eğitim ortamı sağlıklı ve güvenli olursa çocuklarımın yabancı göçmenlerle aynı sınıfı paylaşmasında özel bir güvensizlik hissetmem. Aralarındaki dengeyi kurmak öncelikle öğretmenlerin işidir. Yani bizler aralarındaki dengeyi*

kurabilirsek herhangi bir güvenlik tehdidi vs. olmadan huzur ve güven içinde yaşayabiliriz” (TV3).

Aynı sınıfı paylaşımları konusunda diğer bir görüş ise, bilinmezliktir. “Çocuğum şu an küçük yedi aylık. Bilemiyorum yani” (TV5). Görüşmecilerden (TV6) “Çocuklarımla eğitim döneminde göçmen sorunu yoktu” ifadesini kullanmıştır. Bununla birlikte (TV7) “Evet, yani onları ben burada sevmiyorum, istemiyorum ama tabii yapacak ta bir şey yok. Aslında çocukların bir günahı yok. Hani ama ne olursa olsun yine de onların burada olmasını istemiyorum. Yani Türkiye’de olmalarını istemiyorum. Hani o çocukların bir günahı olmadığı için mecbur okuyacaklar yani, ama çocuklarımla tabii bir arada olmalarını da istemezdim. Çünkü onların burada olmasını istemiyorum” diyerek çocukların bu noktada bir suçlarının olmadığını ifade etmiştir.

Katılımcılardan (TV8) bu soruya eğitimci kimliğiyle cevap vermiştir. “Çalıştığım okulda biz çok fazla sıkıntıya maruz kalıyoruz. Yani beşinci sınıf olmasına rağmen göçmen öğrencilerimiz okuma yazma bilmiyor. Tahtaya çıktıkları zaman ya da soru sorduğum zaman o tahtadaki soruyu okuyamıyorlar. Benim sorduğum soruyu anlayamıyorlar, ders esnasında onlara anlatmaya çalışırken bir taraftan ses oluyor. Sınıf yönetiminde çok eksik kalıyorum. Kendi nezdinde söyleyeyim, iki tarafı da eğitmeye çalışırken nasıl söylesem sınıf yönetiminden geliyor birazcık vaktimi”

“Yani tehdit olarak şunu söyleyebilirim, şimdi benim gördüğüm kadarıyla onlarda bir hınç var çocuklarda. Kendilerini ifade edemeyişlerinin de hıncı var ya da ilgi göremeyişlerinin. Çünkü bizim çocuklarımıza ilgilenmemize böyle bir garip garip bakıyorlar yani. Bir de anne babaları tabii ki de birçok çocuklu aile genelde onlarla. Bizim çekirdek aile var. Mesela anne, baba, çocuk. Onlarda çocuklar var bir sürü tabii bence hepsiyle tam olarak ilgilenmedikleri için çocuklarda bunun ahlaki olarak eksiklikleri görülüyor. Ayriyeten de bence eşitsizlik meydana geliyor. Çünkü çocukları bizim çocuklarla aynı yere koydukları için eğitimlerinde yeni gelen sınıfta daha fazla onlarla ilgilenmesi gerekiyor öğretmenin. Bu sefer de bizim çocuklardan da zamanından alıyor. Yani o zamanda çocuklar tam eşit bir şekilde eğitim alabildiklerini inanmıyorum” (TV9). Bu görüşten hareketle, farklı aile yapılarına sahip çocukların yetişme tarzı ve eğitimleri açısından eşitsiz bir şekilde yetiştirildiklerini görebilmekteyiz.

Görüşmecilerden TV10, TV11 ve TV4, yabancı çocuklarla aynı sınıfı paylaşmanın kendileri için tedirginlik yarattığını belirtmişlerdir. Sınıfta bazı olayların

yaşandığını ve bu olayların, kültürel farklılıklardan kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Yabancı çocukların dili bilmemeleri nedeniyle derslere yeterince odaklanamadıklarını, bu durumun Türk vatandaşlarının ders performansını da olumsuz etkileyebileceğini düşünmüşlerdi

“Evet, çocuğum altıncı sınıfa gidiyor, çocuğumun sınıfında İranlı, Afgan yabancılar var tabii ki. Gördüğüm Kadarıyla da geçenlerde mesela bir bıçaklı saldırı oldu. Bıçaklı saldırı olduğu içinde tabii ki biraz endişeliyiz. Öğretmenler biliyorlar durumu ama yapacak bir şeyleri de yok. Çocukları ne kadar uyarsalar da aileler de kendilerini ne kadar çocukları uyarsa da çocuk oldukları için tabi ki kavgalar şeyler oluyor. Ama tedirgin miyim evet tedirginim” (TV10).

Evet, hissettiriyor. Çünkü sürekli sorun yaşıyor. Çocuklar aralarında tartışıyorlar, uyum sağlayamıyorlar bizim çocuklarımızla. Onların kültürleri farklı, bizimkiler farklı. O yüzden çok da şahit olmuşluğum vardır. Güvenlik tehdidi oluşturuyor” (TV11). “Benim 3 tane kızım var birisi evli birisi üniversite mezunu diğeri de anaokuluna gidiyor anaokuluna giden çocuğumun sınıfında yabancı göçmenlerle beraber okuyor, bu konuda biraz tedirgin davranıyorum çünkü yukarıda söylediğim gibi onlara fazla güvenim yok ve dilimizi de iyi bilmedikleri için derslere fazla odaklanamayacaklarını düşünüyorum ve kızımın da bundan etkilenip derslerine çalışmaması beni ileride korkutuyor” (TV4).

1.1.3. Yerleşik Halkın Komşuluk İlişkileri ve İş Birliği

Bu bölümde Türk vatandaşların yabancı göçmenlere yönelik komşuluk ilişkileri ve dayanışma dereceleri incelenmiştir. Komşuluk bağlarını anlamaya yönelik sorularla birlikte, yardımlaşmayı belirleyen etmenler de ele alınmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4’te incelenmiştir.

Tablo 4. Komşuluk İlişkileri ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Gündelik Yaşamda Komşuluk Etkileşimlerinin Sıklığı	Öncesinde Vardı	TV1
	Yabancı komşu yok	TV2
	Bazen	TV3, TV11
	İş Amaçlı	TV4
	Sadece Selamlaşma	TV5, TV7, TV8, TV9
	Tesadüfi Selamlaşma	TV6, TV10
	Sık Sık	TV12

Tablo 4. (Devam) Komşuluk İlişkileri ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Toplumsal Dayanışma Biçimleri ve Paylaşım Kanalları	Yardımlaşma yok	TV1, TV7, TV11
	Kısmi Yardımlaşma	TV2, TV3, TV4, TV5, TV6, TV9, TV12
	İrk Ayrımı Yapılmadan Yardımlaşma	TV8
	Karşılıklı Yardımlaşma	TV10

1.1.3.1. Gündelik Yaşamda Komşuluk Etkileşimlerinin Sıklığı

“Göçmen komşularınızla hangi sıklıkla görüşürsünüz?” Soruna katılımcıların çoğunluğu iş amaçlı ve sadece selamlaşma şeklinde cevabını vermişlerdir. “Sokakta, apartmanda var o şekilde veyahut bizden küçülen elbiseler ziyan olmaması için onlara vermemiz. Apartmanımızda var sadece selamlaşma var evlere gidip gelme yok” (TV5). Şöyle diyeyim, bizim apartmanda birkaç tane kişiler vardı böyle sadece selamlaşıyoruz. Başka hiçbir şeyimiz olmuyordu. Onlarla bizim bir diyalogumuz olmadı bugüne kadar. Çünkü kendilerini sevmiyorum ben, ama iyi insanlar da vardır içlerinde bilemem yani. Ben onların bizim ülkede olmalarını istemiyorum yani durum bu. Biz bağlarda oturuyoruz işte bağlarda biliyorsunuz bu kesimden çok insanlar var ama tabii dediğim gibi görürsem, o sana gülümserse sen de ona gülümsüyorsun, başka türlü bir şey yok yani aramızda (TV7). Apartmanda bir tane yabancı uyruklu var. Onunla daha çok hani merdivenden çıkarken karşılaşırsak merhaba-merhaba evet şeklinde görüşmelerimiz oluyor. Evlerine gitme ya da misafirliğe bize gelme gibi durumlar hiçbir zaman olmadı. Yani bu konuda biraz ailemden dolayı da olabilir çünkü hani kendileri hep bir mesafeli oluyorlar onlara” (TV8). Merhabadan öteye gitmiyoruz genelde. Ölüm zulüm çok zorda kalınan acil bir durum olursa o zaman yardım ederim ama şu ana kadar da öyle bir şeye rast gelmedim (TV9).

Katılımcıların göçmen komşularıyla olan ilişkilerinin genellikle selamlaşma düzeyinde kalması, sosyal etkileşimin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Görüşmelerde, apartman içinde karşılaşmalar dışında herhangi bir ziyaret, yakın temas ya da sosyal birliktelikten söz edilmemektedir. Bu durum, sosyal süreç kuramı ve sosyal düzensizlik kuramı ile ilişkilendirilebilir. Sosyal süreç kuramı, bireylerin etkileşim yoluyla toplumsal normları benimsediklerini savunur; ancak burada etkileşim eksikliği, karşılıklı anlayışın ve güvenin gelişmesini engellemektedir. Sosyal düzensizlik kuramı ise, mahalle veya apartman gibi ortak yaşam alanlarında topluluk bağlarının zayıflamasıyla sosyal uyumun bozulabileceğini ifade eder. Ayrıca bazı katılımcıların

göçmenlere karşı açıkça mesafeli ya da olumsuz bir tutum sergilemesi, önyargıların ve sosyal dışlamanın hâlâ varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Tüm bu ifadeler, göçmenlerin fiziksel olarak mahalleye entegre olsalar da sosyal anlamda hâlâ dışarıda tutulduklarını ortaya koymaktadır.

“Daha önce olmuştu, şu an taşındılar” (TV1). “Oturduğumuz apartmanda yabancı uyruklu komşum yok” (TV2).

Komşularla ara sıra görüşen katılımcılarda diğer katılımcılara benzer cevaplar vermişlerdir.” *Yaşadığım mahallede göçmen çok fazla olduğu için göçmen komşularım çok fazla bu yüzden onlarla ara sıra görüşüyorum. Gerektiğinde selamlaşır ve kısa sohbetler ederiz” (TV3). “Ara sıra asansörde karşılaşır selamlaşıyoruz. Ayrıca oğlumda cumada selamlaşıyor onun haricinde bir muhabbetimiz olmuyor” (TV11).*

Göçmen komşularımızla çok fazla bir sıklıkla görüşmemiz yok. Sadece geliş ve gidişlerde tesadüf olursa selamlaşmamız var. Onun haricinde fazla bir irtibatımız yok. İhtiyaç hasıl olduğu takdirde de ihtiyaçlarını gidermeye cihetinde elimizden gelen imkanları kullanıyoruz (TV6). “Evet, durduğum apart ta komşum olarak İranlılar var ama dillerimizi birbirimizin dilini bilmediğimiz için oturup kalkmıyoruz ama tabii ki asansörde, merdivende denk geliyoruz ama dillerini bilmediğimiz için konuşmuyoruz ama iyi insanlar” (TV10).

Diğer katılımcılardan farklı olarak (TV12) komşularıyla sık sık görüştüğünü ifade etmiştir. *“Sık görüşüyorum. Komşum var, oturduğum mahallede bağlarda geneli, Afganlı gayet de memnunum. Herhangi bir terbiyesizliklerini görmedim. Komşulukları da güzel. Genellikle haftada bir defa görüşüyorum”*

Yabancılarla sadece iş amaçlı görüşen (TV4) *“Ben kışları merkezde pazarcılık yaptığım için daha çok kış mevsiminde daha çok görüyorum. Yazları köyde seralarım var orada çalıştırıyorum yemek saatlerinde konuşmalarımız oluyor illaki, biraz aralarında güvenilir insanlar elbette ki var ama ülkemizin bir göçmen yuvası haline gelmesi beni çokta endişelendiriyor”* cevabını vermiştir.

Katılımcılar arasında, komşularla ilişkiler konusunda belirgin bir bölünme olduğunu ifade edebiliriz. Bu durum, katılımcıların görüşlerinin neredeyse ikiye ayrıldığına işaret etmektedir. Bazı katılımcılar, komşularla ilişkilerde olumlu deneyimler yaşadıklarını belirtirken, diğerleri bu konuda olumsuz görüşler dile getirmiştir. Bu farklılık, katılımcılar arasında ciddi bir görüş ayrılığı olduğunu göstermektedir. Özellikle

komşularla yaşanan anlaşmazlıklar ve ilişkilerin niteliği, tartışmaya açık bir konu olarak öne çıkmıştır. Sonuç olarak, bu konuda ortak bir görüş birliğinin bulunmadığı ve katılımcıların tutumlarının birbirinden oldukça farklı olduğu söylenebilir.

1.1.3.2. Toplumsal Dayanışma Biçimleri ve Paylaşım Kanalları

İnsan doğası gereği toplumsal bir varlıktır ve bireyler, yaşamlarını sürdürebilmek ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için diğer insanlarla etkileşimde bulunmaya muhtaçtır. Komşuluk ilişkileri, bu sosyal etkileşimin en temel ve önemli unsurlarından biridir. Geçmişten günümüze, Türk kültüründe komşuluk ilişkileri büyük bir öneme sahip olmuş ve bu durum, birçok atasözüyle de ifade edilmiştir. "Komşu komşunun külüne muhtaçtır" atasözü, komşular arasındaki dayanışma ve yardımlaşmanın ne kadar önemli olduğunu vurgularken, "Komşusu açken tok yatan bizden değildir" sözü, toplumsal sorumluluğun ne kadar derin bir anlayışla benimsendiğini gösterir. "Ev alma, komşu al" ise, bir evin fiziksel özelliklerinden çok, çevresindeki insanlarla kurulan ilişkilerin değerli olduğunu ifade eder.

Özellikle büyük şehirlerde, insanların komşularına olan bağlılık ve güven duyguları azalırken, toplumsal ilişkiler daha çok iş ve sosyal çevreyle sınırlı kalmaya başlamıştır. Komşuluk, eskiden olduğu gibi bir ihtiyaç ve dayanışma ilişkisi olmaktan çıkıp, yalnızca fiziksel yakınlıkla sınırlı bir kavram haline gelmiştir. İnsanların birbiriyle olan sosyal bağları zayıfladıkça, toplumdaki dayanışma ve yardımlaşma kültürü de giderek erozyona uğramaktadır. Bu durumun en belirgin yansımalarından biri, acil durumlar ya da zor zamanlarda insanların birbirlerine destek olma eğilimindeki azalmadır. Eskiden, bir mahallede hastalık ya da ölüm gibi durumlarda, komşular hemen yardıma koşarken, bugün bu tür durumlar çoğu zaman bireysel olarak atlatılmaya çalışılmaktadır. Komşular arasında paylaşılan mutluluklar ve zorluklar, yerini bireysel yaşamlara ve içe kapanmış bir topluma bırakmaktadır. Bu da toplumsal bağların zayıflamasına ve insanların yalnızlaşmasına neden olmaktadır.

"Göçmen komşularınızla hangi konularda yardımlaşırsınız?" Sorusuna verilen cevaplar şu şekilde özetlenmiştir:

Katılımcılardan TV1, TV7, TV11 yabancı komşularıyla ilgili yardımlaşmaya dair görüşleri şu şekildedir:

"Yani kendileriyle çok konuşmadım çünkü çok fazla iletişime geçmiyorlardı ama iletişime geçtiklerinde de genel bir problem yaşamadık ama yardımlaşma gibi bir şey

olmadı aramızda belki diğer komşularımızla olmuştur ama” (TV1). “Valla öyle hiçbir yardımımız olmadı birbirimize ama tabii zor durumda olduklarını görsek insanız yani en sonunda yani bir müşkül durumlarını görsek herhalde yardım ederiz, vermedim. Bir şey almadım, vermedim ama dediğim gibi sadece merhaba selam o şekilde yani hiçbir şey yardımlaşma olmadı” (TV7). “Şöyle söyleyeyim, hiçbir konuda yardımlaşmamız kendileriyle olmamıştır. Ayrıca onların da bir yardıma ihtiyacı olduğunu düşünmüyorum. Onların durumları bizden daha iyi yani” (TV11).

Katılımcıların ifadeleri, göçmen komşularla aralarında herhangi bir yardımlaşma ya da dayanışma ilişkisinin kurulmadığını göstermektedir. Bu durum, özellikle sosyal destek kuramı ve sosyal sermaye kuramı ile ilişkilendirilebilir. Sosyal destek kuramı, insanlar arası yardımlaşmanın önemine vurgu yaparken; sosyal sermaye kuramı, karşılıklı güven ve iş birliğinin toplumsal ilişkilerdeki rolünü ön plana çıkarır. Görüşmelerde, iletişimin zayıf olması ve karşılıklı yardımlaşmanın gerçekleşmemesi, bu iki kuramın öngördüğü sosyal bağların yeterince kurulamadığını göstermektedir. Yardım etme fikri zaman zaman dile getirilse de, bu çoğunlukla varsayımsal düzeyde kalmaktadır.

Kısmi yardımlaşan, katılımcıların konu ile ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Genel olarak yardımlaşmadan bahsedemeyiz ancak annem; babam ve benim küçülen kıyafetlerimizi onlara veriyor bunun ötesinde yardımlaşma yok” (TV2). “Göçmen komşularımla Türklerle olduğu kadar yardımlaşmada bulunmam fakat benden herhangi bir ricada bulunurlarsa insanlık namına elimden geldiğince yardım etmeye çalışırım. Komşularımdan ziyade sokaklarda çok fazla dilenci göçmen var onlara elimden geldiğince yardım etmeye çalışırım daha çok yiyecek içecek vs. alırım, para veremem. Çünkü parayı ne için kullanacaklarını bilemeyeceğim için, daha çok yiyecek, içecek, onlara yardımı o şekilde yaparım” (TV3). “Göçmenlerle daha çok özellikle durumu olmayanlarla pazarda sattığım bazı şeyleri karşılık beklemeden veriyorum, domates vesaire ama mesela çocuğumu emanet etmem” (TV4). “Yardımlaşma içinde sadece elbise ve yemek maddi yönden bir yardımlaşma yok parasal alanda da yok” (TV5). “Göçmenlerle yardımlaşma konusunda genelde giysi üzerinde oluyor, bazen de imkanlar dahilinde temel gıdalar üzerinde yardımlaşma muz oluyor. Maddi boyutta herhangi bir desteğimiz olmuyor” (TV6). “Yani en fazla küçülen kıyafetlerini veririm. Asla maddi yardım yapma taraftarı değilim zaten yeteri kadar yardım alıyorlar fazlasıyla. Benden iyi konforlu bir yaşantıları var” (TV9). “Alışverişlerde genelde o şekilde. Mesela evimde işte yemek pişirdiğim de onların durumları pek fazla iyi olmadığı için genelde yemek

veriyorum, olmayan kıyafetlerimi veriyorum. Çocuklarına para veriyorum o şekilde yani” (TV12).

Yardımlaşma süreci her birey için aynı şekilde ilerlememektedir.” *Yardım konusunda şöyle söyleyebilirim annem daha çok sokaktaki çocuklara ekmek arası bir şeyler yapıp veriyor. Hani göçmen olsun ya da olmasın. Sokaktaki çocuklara yardım ediyor. Şu an Ramazan ayındayız. Birazcık da paylaşma ayı olduğu için şey dinimiz gereği, ayırım yapmadan herhangi bir ırk ayrımı yapmadan işte maddi manevi yemek yiyecek, içecek, yardımları yapıyoruz. Tabii bunu göçmen olsun ya da olmasın tüm insanlık adına yapıyoruz diye söyleyebilirim*” (TV8). “*Ya yardımlaşma söz konusu tabii ki. Bazen böyle yağın olmaz bir şeyin olmaz o şekilde tabii ki bildiğimiz kadarıyla anlatmaya çalışıyoruz ya da onlar bize anlatmaya çalışıyor. Ya mesela nasıl diyeyim? Ne istenebilir? Yemek yapacaktır bilmem ne yağınız var mı veya şekeriniz var mı o şekilde. Dillerini bilmediğimiz için diğer şeylerle tabii ki yardımcı olamıyoruz*” (TV10).

Soruya verilen yanıtlar, farklı deneyim ve tutumları yansıtmaktadır. Bazı katılımcılar, göçmen komşularıyla çok fazla iletişim kurmadıklarını ve yalnızca karşılaştıklarında selamlaştıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, yardımlaşmanın minimum düzeyde kaldığını ve komşuluk ilişkilerinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bazı katılımcılar ise göçmenlerin yardıma ihtiyaç duymadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu görüş, göçmenlerin kendi kendilerine yetebildikleri veya toplumsal destek ihtiyacının fark edilmediği bir durumu yansıtır olabilir. Katılımcılar yalnızca kıyafet yardımı yaptıklarını ve para vermekten kaçındıklarını belirtmişlerdir. Bu yaklaşım, göçmenlere destek olma niyetini gösterse de yardımın sınırlandırıldığına işaret etmektedir. Son olarak, bazı katılımcılar ihtiyaç duyan göçmenlere yardım ettiklerini, ancak bu yardımların genellikle kıyafet ve yemek gibi temel ihtiyaçlarla sınırlı kaldığını belirtmişlerdir. Bu da yardımlaşmanın spesifik alanlarda gerçekleştiğini ve maddi yardımın yerine daha somut desteklerin tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Bu yanıtlar, katılımcıların göçmenlerle olan ilişkilerinde farklı tutumlar sergilediklerini ve bu tutumların, bireysel algılar ve deneyimlere göre şekillendiğini göstermektedir. Yardımlaşma düzeyi, bireylerin göçmen komşularıyla kurduğu ilişki türüne ve bu ilişkilerde hissettikleri güven, ihtiyaç ve sorumluluk duygusuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

1.1.4. Güvenlik Sorunsalı

Bu başlık altında ise katılımcılara; kent güvenliği, yaşanan olaylar, suç olgusu, yabancılara dair deneyimler, yabancının mekân ve toplum üzerine etkisi sorulmuş ve bununla birlikte bu sorular temel olarak güvenlik bağlamında sorulmuştur. Verilen cevaplar ise ayrı ayrı başlık altında toplanarak Tablo 5’te incelenmiştir.

Tablo 5. Güvenlik ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Kent Güvenliğine Yönelik Öznel Algılar	Şahsen Yaşamadım	TV1, TV9
	Hırsızlık/Kavga	TV2
	Tedirginlik Hissi	TV3
	Başı Boş Bırakılmaları	TV4
	Yabancı Tedirginliği	TV5
	KontROLSÜZ Davranışlar	TV 6
	Uygunsuz Davranışlar	TV7
	Dik Dik Bakışlar	TV8
	Düşmanca Davranışlar	TV10
	Sorun yok	TV11
	Güvensizlik yok	TV12
Göçmen Kaynaklı Yaşanmış Güvenlik Olaylarının Hafızadaki Yeri	Laf Atmaları/Sarkıntılık	TV1
	Doyumsuzluk	TV2, TV9
	Sosyal medya Tedirginliği	TV3
	Taciz/Röntgencilik	TV4
	Gruplar Halinde Dolaşmaları	TV5
	Oto Kontrol Yetersizliği	TV6
	Nereye Gidiyorlar, Nereden Geliyorlar	TV7
	Takip Edilme Korkusu	TV8
	Güvenlik Sorunları	TV10
	Şahit Olunmadı	TV11
	Çocuklarını Çok Rahat Bırakmaları	TV12
Suçun Yükleniş ve Göçmenlere Atfedilen Potansiyel Tehlike	Hırsızlık/Taciz/Ev Gözetlemeleri	TV1, TV12
	Kavgaya Meyilli Olmaları	TV2
	Sadece yabancılar yapmıyor	TV3
	Çocuk Yaşta Suç	TV4
	Suç Olaylarında Artış	TV5
	Güç Gösterisinde Bulunmaları	TV6
	Yüksek Potansiyel	TV7
	Fuhuş/Kaçakçılık	TV8,
	Çetelenmeler	TV9
	Askıntılık/Bıçak Taşımaları	TV10
	Biraz Ürkütücü	TV11

Tablo 5. (Devam) Güvenlik ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Güvenlik Bağlamında Öteki Algısının İnşası	Bildiğim Yerlerde Gezmek	TV1
	Yabancıların Olmadığı Yerler Güvenli	TV2
	Güvende Hissetme	TV3, TV6, TV12
	Güvensiz Hissetme	TV4, TV9, TV10, TV11
	Çıta Düştü	TV5
	İnsanları Röntgenlemeleri	TV7
	Isparta Bildiğim Yer Değil Artık	TV8
Göçmen Varlığının Mekânsal ve Toplumsal Dinamiklere Etkisi	Niteliksiz İş Gücü	TV1
	Ekonomik Piyasa Dengesi	TV2
	Vatandaşlarına Az değer Verilmesi	TV3
	Ucuz İş Gücü	TV4, TV7, TV9
	Kendi Kültürlerini Entegre Etmeleri	TV5
	Bir Çuval Patateste Çürükte Çıkar	TV6
	Kültürel Çeşitlilik	TV8
	İşsizliğe Neden Olmaları	TV10
	Ekonomik ve Toplumsal Bozukluklar	TV11
	Türkler Aç ve Açıkta	TV12
Kişisel Deneyimlerin Güvenlik Algısına Etkisi	Sözlü Tacizler	TV1
	Röntgencilik	TV2
	Bireysel Farklılıklar	TV3
	Ülkenin Üreme Fabrikasına Dönmesi	TV4
	Çocuk Dilenciler	TV5
	Gelişigüzel Hareket Etmeleri	TV6
	Yaşanmadı	TV7
	Dik Dik Bakışlar	TV8
	Serbestleşme ve Örgütleşme	TV9
	Uyuşturucu Satıcılığı	TV10
	Kavga Çıkarmaları	TV11
	Kötü Bakışlar	TV12

1.1.4.1.Kent Güvenliğine Yönelik Öznel Algılar

“Yaşadığınız mahallede güven/güvenlik sorunu yaşıyor musunuz?” Bağlamında katılımcılara soru yöneltilmiş ve mahallede yaşanan/yaşanılan güvenliğin halk üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde çok farklı değişkenlere rastlanmıştır. Kimi katılımcılar güvenlikle ilgili olumsuzluklar yaşarken, kimi katılımcılar ise olumsuz bir durum yaşamadıklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan dördü olumsuz bir durum yaşamadıklarını ifade ederken, diğer sekiz katılımcı ise yaşadıkları olumsuzlukları dile getirmişlerdir.

“Birkaç hırsızlık ve kavgaya şahit oldum. Mahalle de yaptıkları kavgalar artık rutin hale geldi. Biraz rahatsızlık duyuyorum” (TV2). “Onların geceleri çete halinde yürüdüklerini görüyorum bu da biraz beni tedirgin ediyor. Bizim apartman aile apartmanı olduğu için çocuklarım bahçede oynuyor sokak aralarına gitmelerine izin vermiyorum. Çocuklarıma tehdit oluşturacak bir durum olduğunu, görüyorum kendi açımdan” (TV3). “Geçen gün 5 yaşındaki çocuk arkama takıldı bana bir şeyler anlatmaya çalıştı ama ben dillerini bilmediğim için ona yardımcı olamadım. Çocuklarını bu şekilde sokaklara bırakıp ilgilenmemeleri konusunda çok rahatsızım” (TV4).” Göçmen mahallemizde önceden yoktu ama şu anda bayağı çoğaldığı için ister istemez bir göçmen tedirginliği var. Yabancı tedirginliği var, güvensizliği var yani” (TV5). “Yaşadığımız bölgede emniyet ve asayiş açısından olumsuz bir durum yaşamadık ama ne var ki diğer bölgelerde duyduklarımız kadarıyla bazı göçmen grupların kontrolsüz davranışlardan dolayı asayişi etkilediklerini dair bilgiler almaktayız. Bu da onların yaşadığı bölgenin bizim bölge yani Türkiye Cumhuriyeti bölgesine uyum sağlamamasından kaynaklandığını düşünüyorum” (TV6).

“Evet yaşıyoruz tabii. Bak torunum benim şeyden geliyor aşağıdan kızımın onlar da Bahçelievler’de oturuyorlar. Hani çocuklar böyle “Vali Vülü vali vülü” konuşuyorlar diye konuştuğunu anlamıyorsun, ondan sonra torunumu yani onların yanına salmak istemiyorum. Böyle gürültü yapıyorlar dışarıda geceleri falan. Uygunsuz şeylerde bulunuyorlar, hareketlerde bulunuyorlar” (TV7). “Ya mesela ben genç bir kızım arkadaşlarımla buluşacağım, gece dışarı çıkmam gerekiyor ya da eve geri dönmem gerekiyor. Yani sokak başlarında dörderli beşerli kişiler hani grup halinde toplanıp orada sana dik dik bakıyorlar. Hani siz mesela gidebilir misiniz? Aralarından geçebilir misin? Benim yolumu uzattığım çok oluyor. Başka taraftan hani gitmeye çalıştığım oluyor ya da hani arkadaşlarım tekin değil mahalle diye beni bırakmaya çalışıyorlar, beni evime bırakıyorlar. Babam zaten hani bu konuda çok tedirgin oluyor” (TV8). “Yabancılar bir sürü dükkanlar açtılar buraya. Nasıl diyeyim biz kendi insanlarımızdan daha çok alışveriş yapmaya çalışıyoruz. Onlardan yapmadığımız için de bazen bize karşı tepkileri farklı olabiliyor. Ya bunu nasıl diyeyim işte bizlere niye bizlerden alışveriş yapmıyorlar gibicesine biz yanlış anlaşıyoruz ve bunu ne oluyor mesela hani bizim kendilerini tabii ki bizden uzak gördükleri için bize karşı nasıl diyeyim. Düşmanca gibicesine o şekilde davranıyorlar” (TV10).

Katılımcıların mahallede yaşadıkları güvenlik sorunları, özellikle gençlerin korku ve tedirginlik hissetmesi, grup hâlinde toplanan yabancıların yarattığı tehdit algısı ve karşılıklı önyargılar, sosyal düzensizlik kuramı ve kurban sendromu kuramı ile ilişkilendirilebilir. Sosyal düzensizlik kuramı, sosyal bağların zayıflaması ve düzenin bozulmasının suç ve korku ortamı yarattığını belirtirken; kurban sendromu kuramı, bireylerin doğrudan zarar görmese bile tehdit altında hissetmelerini açıklar. Ayrıca, yabancılarla yerel halk arasındaki gerilim ve güvensizlik, alt kültür kuramı çerçevesinde farklı sosyal gruplar arasındaki çatışma dinamiklerine işaret eder.

“Birebir kendim yaşamadım ama yaşayan arkadaşlarıma şahit oldum” (TV1). “İşin açığı daha yeni taşındıklarını duyduğum oldu. Ben şahit olmadım. Onlar taşınmadan önce bizim herhangi bir hani o şekilde sorunumuz yoktu ama kavgalar falan olmuş. Ben çok çocuklardan ve çalıştığım için çok takibinde bulunamadım bu durumun. Evet başlamış yani en azından kulağıma geldi. Şahit olmasam da” (TV9). “Onlarla herhangi bir sorun yaşamadım zaten bulunduğum yerde de 2-3 tane dükkanları var” (TV11). “Yok, hayır, yaşamıyorum, rahatsız edici bir noktaları yok bence bana göre. Efendiler, sessizler komşulukları da güzel. Herhangi bir terbiyesizliklerini hiçbir şeylerini görmedim” (TV12).

Yatay ve dikey göçlerle oluşan yerleşim alanları, kendi koşullarına uygun bir şekilde güven ve güvenlik sistemlerini geliştiriyor. Bu süreçte hem kendi iç yapıları hem de çevrelerindeki dinamikler değişime uğruyor. Geleneksel refah sistemlerinde tanımlanan güven ilişkileri değiştikçe, kentteki birlikte yaşama deneyimi de değişiyor. Bu durum, insanların izole edilmiş alanlarda, dışlanmışlık hissiyle birlikte yaşama biçimlerinin ortaya çıkmasına neden oluyor (Yılmaz, 2010:120-121).

1.1.4.2. Göçmen Kaynaklı Yaşanmış Güvenlik Olaylarının Hafızadaki Yeri

“Güven/güvenlik sorunu yaşıyorsanız buna hangi olay ya da olayların neden olduğunu düşünüyorsunuz?” Sorusu sorulmuş, verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların neredeyse büyük bir çoğunluğunun yabancılar karşı olumsuz düşünceler içinde olduğu gözlemlenmiştir. Yabancılar karşı yaşanan sıkıntı ve sorunlar dile getirilerek, istenilmeyen durumlar belirtilmiştir.

“Genelde zaten yabancı kökenli insanlarda tabii ki Türk kökenli insanlarla da denk geldim ama hani onlardan daha çok laf atma, sarkıntılık gibi olaylara denk geldim, daha ilerisini görmedim” (TV1). “Genel olarak doyumsuzluk ve her şeye sahip olma

istekleri, bununla beraber her şeyin onların istedikleri gibi olmasından kaynaklanıyor olabilir” (TV2). “Yani sonuçta onlarla bir doyumsuzluk, bir hırs görüyorum ben yani devletin destek verdiğine şahit oluyorum gıda, kömür. Bunların satışını yaptıklarını mesela gördüm kendi çalıştığımı yerde de aynı şekilde. Ve daha fazla daha fazla, yani sürekli böyle bizim bulunduğumuz yerlerde dilenmek de demeyeyim de yani ona varan böyle isteklerde bulunuluyor. Sürekli bir rahatsız edilme halinde bulunuyorsun” (TV9). “Beş parmağın beşi de bir olmayacağı gibi belki bizim mahalledeki yaşayanlar bu şekilde davranışta bulunmayabilirler ama biz ister istemez tedirgin oluyoruz. Okuduğumuz haberlerde bizi tedirgin ediyor, yaşananlarda bizi tedirgin ettiği için yani bu güvenlik problemi yaşıyoruz göçmenlere karşı” (TV3). “Benim nezdinde bana herhangi bir sıkıntı çıkarmadılar fakat işte kadınlarımızın fotoğraflarını çekmeleri, sürekli röntgenlemeleri, kadınlarımıza karşı taciz, tecavüz olaylarını duydukça onlara karşı ön yargı çok daha artıyor” (TV4).

“Gecenin geç saatlerinde kalabalık gruplar halinde dolaşıyorlar. Dışarıda eşim ister istemez gece geç saatte girip çıkma olamıyor. Hem mahallenin kızları istedikleri saatte dışarı çıkamıyorlar. Çok nasıl deyim içki, alkol-fuhuş olayı olduğu için aşırı derecede kavga gürültü çok oluyor. Bu mahallemizin genelinde var gruplar halinde dolaştıkları için bir tedirginlik oluyor ister istemez” (TV5). “Bulunduğumuz il çerçevesinde değişik bölgelerde toplu yaşayan göçmenlerden kaynaklı asayiş etkileyecek olaylar olduğunu hem basından duyuyoruz hem çevremizden işitmekteyiz. Bunun da en büyük sıkıntılarından birisi de oto kontrolün tam sağlanamaması. Göçmenlerin geliş güzel hareket etmesi aynı zamanda göçmenlerin her bölgede ucuz imkanlar dahilinde rastgele çalışma cihetine girmesi toplum açısından ister istemez birtakım sıkıntıları doğurmaktadır” (TV6). “Böyle gürültü yapıyorlar dışarıda geceleri falan. Uygunsuz şeylerde bulunuyorlar, hareketlerde bulunuyorlar. Bazı insanlar bazıları temiz oluyor bunların bazıları pis oluyor. Örneğin bunlar genellikle gece çıkıyorlar. Gece kalabalık halde insanları ürkütüyorlar yani nereye gidiyorlar, nereden geliyorlar bilmem ama toplu toplu geziyorlar ondan sonra yani böyle bir durumlarda da zaten polis çağırırız” (TV7).

“Güvenlik sorununu dediğim gibi hani o gruplar bir de hani kendi aralarında konuşuyorlar. Bana hani laf mı atıyorlar? Hani takip bazen mesela arkamdan geliyorlar, korkuyorum, hani takip mi ediliyorum diye dediğim gibi güvenlik sorunu yaşıyorum çok fazla” (TV8). “Ya bir kere zaten birbirimizin dilini anlamıyoruz. Kültürümüz farklı. Tabii

ki bir de şöyle bir şey biliyoruz yani bu göçmenlerin veya yabancıların buraya gelme sebebi ne? Memleketlerinde savaş oldukları için tabii savaş olunca buradaki yardımlar olsun şeyler olsun hepsi bunlara yapıldığı için de bizim çocuklarımız olsun veya şu anda hasta olan tanıdıklarımız olsun işte bunlara daha fazla yardım var. Bizim devletimiz bize bakmıyor bundan dolayı güvenlik sorunu yaşıyor” (TV10). “Sadece rahatsız olduğum nokta çocuklarını çok aşırı şekilde rahat bırakmaları ailelerin. Yani beni tedirgin eden sadece o noktaları var” (TV12).

Bu konuda diğer katılımcılardan farklı düşünen (TV11) “Şimdiye kadar onlardan bana bir rahatsızlık hissetmedim. Diyaloğumda olmadı kendileriyle, şahit de olmadım yani.” Cevabını vermiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde, genel olarak yabancılar karşı olumsuz bir tutum içinde oldukları ve hayata bakış açılarında belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu olumsuz tutumun, özellikle geçmişte yaşanan istenmeyen olaylardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar, yabancılarla ilgili olumsuz deneyimlerini dile getirirken, bu durumun kendi yaşamlarına ve genel olarak hayata bakış açılarına da yansıdığını ifade etmektedirler. Bu nedenle, katılımcıların yabancılarla ilgili ortak bir olumsuz algıya sahip oldukları ve bu algının, yaşanan olumsuz deneyimlerle pekiştiği sonucuna varılabilir. Aynı zamanda, bu tutumun katılımcıların genel dünyaya bakışlarını da etkilediği söylenebilir.

1.1.4.3. Suçun Yüklenişi ve Göçmenlere Atfedilen Potansiyel Tehlike

Suç toplumsal bir olgudur ve suçun ortaya çıkmasına neden olan birçok etmen vardır. Kentleşme, sanayileşme, göç, işsizlik, çöküntü bölgeler, az gelişmişlik, alkol ve madde bağımlılığı, yetersiz sanayi yatırımları, beklentileri hayata geçirmek için uygun araçlara sahip olamamanın yarattığı çaresizlik hissi, aile değerlerinin kaybolması, yoksulluk, kötü yönetim vb. etmenler suça neden olan faktörlerden bazılarıdır. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçla daha etkin bir mücadelenin gerçekleştirilebilmesi açısından suçun yapısal ve bireysel nedenleri bir arada değerlendirilmelidir (Gökulu, 2010: 224).

“Yabancı göçmenlerin Isparta’da suç işleme eğilimi hakkında ne düşünüyor sunuz?” Sorusuna katılımcıların, yabancıların suça meyilli oldukları düşüncesine sahip olanların yaptıkları yorumlar şu şekildedir:

“Suç işleme eğilimleri var. Duyduğum haberler ondan sonra arkadaşlarımla konuşmalarında hırsızlık gibi olayların arttığını düşünüyorum ama daha çok böyle sözlü, taciz vesaire gibi olayları daha çok duydum” (TV1). “Kesinlikle suç işleme potansiyelleri var. Neden dersiniz zaten kavgaya meyilliler. En ufak bir tartışmayı bile büyütüyorlar. Yasalarda caydırıcı olunca bu da onlar için kaçınılmaz oluyor. Özellikle dikkatimi kavgasnasında bi anda kalabalıklaşmaları çekiyor. Sürü gibiler zaten yanlarında sürekli kesici alet ve buna benzer yaralayıcı şeyler var görüyorum” (TV2). “Çocuk yaşta suç işleyebiliyorlar tabi bizim hakkımızda da bunlar gözlemleniyor (TV4). “Göçmenlerin toplu olarak yaşadığı, Vatan mahallesi, Primehmet, Bağlar, fatih, Zafer kısmen de diğer mahallelerde küçük çaplı yaşayan göçmen vatandaşların toplu bulunmalarından kaynaklı kendilerine özgüven gelmesinden dolayı güç gösterisinde bulunma ihtimalinin olduğunu değerlendiriyorum” (TV6). “Ya şimdi grup halinde gezdikleri için bunlar insan korkuyor onlardan potansiyelleri çok şey yani bunların yüksek. O yüzden insan korkuyor bunlardan. Yani alkol içki sataşmaları, sağa sola bulaşmaları, sigaraları, kacak, sigara içiyorlar şey yapıyorlar” (TV7).

Katılımcıların göçmenlerin suç işleme eğilimlerine dair algıları, göçmenlerin grup halinde hareket etmeleri ve farklı normlara sahip olmalarından kaynaklanan çatışma ihtimaline işaret ediyor. Bu durum, bireylerin kendi değer ve davranış kalıplarını oluşturduklarını ve bunun toplumun genel değerleriyle çelişmesiyle suç davranışlarının ortaya çıkabileceğini savunan alt kültür kuramı ile ilişkilidir. Ayrıca, sosyal bağların zayıflaması ve toplumsal denetimin azalması suçun artmasına neden olur; bu da suçun çevresel ve yapısal faktörlerle şekillendiğini öne süren sosyal düzensizlik kuramı kapsamına girer. Öte yandan, bireylerin doğrudan zarar görmese bile göçmenlerden korkması ve tehdit algısı geliştirmesi, olası mağduriyet beklentisiyle açıklanan kurban sendromu kuramı ile bağlantılıdır. Bu kuramlar birlikte, katılımcıların göçmenlere yönelik olumsuz algılarının sosyal ve çevresel koşullardan kaynaklandığını göstermektedir.

“Mesela benim oğlum anne diyor mesela diyor bir şeyler diyorlar böyle bağırarak diyorlar, sövüyorlar mı sövmüyorlar mı, ne yapıyorlar belli değil diyor veya diyor, birbirleriyle kavg ediyorlar diyor. Birkaç defa böyle çocukların ellerinde bile bıçak görmüş yani. Onun için suça meyilli, yani hepsi suç işleyebilecek kapasitedeler. Çocuğu da aynı büyüğü de aynı küçüğü de aynı” (TV10). “Suç işleme eğilimlerinin olduğunu düşünüyorum, çünkü hem çevremden duyumlarımdan hem de televizyonlardan ya da

görsellerden ya da işte medyadan bunlara şahit olmuşluğum vardı. Yani kendileri şahsi kanaatim, suç işleme eğilimleri var. O yüzden biraz beni şey yapıyor yani ürkütüyor” (TV11). “Şöyle bir şeyler düşünüyorum, pek fazla meyilliler neden dersiniz bakışları olsun hal ve hareketleri olsun yani dışarda dış mekanlarda olsun rahatsız edici. Hırsızlıkları genelde çok sadece o noktalarda rahatsızım. Rahatsız edici erkeklerin bakışı olsun, bakış açıları çok farklı çünkü Türk erkeklerinden bu şekilde. Ev gözetlemeleri çok mesela bunlar hep rahatsız edici şeyler. Tedirgin olunuyor yani” (TV12).

“Ya şöyle, yabancı göçmenlerin suç işleme eğiliminin ben fazla olduğunu düşünüyorum. Hani nasıl söylesem, kaçakçılık çok fazla. Fuhuş adı altında yani kendi eşleri, hani ikili üçlü evlilikleri oluyor hani bunu birazcık da bizimkilere empoze etme durumu olabilir. Hem fuhuş da arttığını düşünüyorum” (TV8). “Alkol, yabancı madde kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı zaten fazlasıyla var. Bıçak taşıyorlar bide yanlarında kesici aletler de bulunuyor yani ya da herhangi bir şey oluyor. Mesela hemen böyle görüyorum da yani bir örgütlenme bir çetelenme halindeler. Birine bir şey olsa hemen 3-5 bir yerden insanlar geliyorlar böyle. Bunların hepsi bence Isparta suç oranını artırdı” (TV9).

Türk vatandaşlarının Isparta'daki yabancı göçmenlerin suç işleme eğilimi hakkındaki düşünceleri, çeşitli endişeleri ve gözlemleri yansıtmaktadır. Katılımcıların çoğu, yabancı göçmenlerin suça meyilli olduklarını ve hatta çocuk yaşta bu tür faaliyetlere başladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, toplumda göçmenlere yönelik genel bir güvensizlik ve suçla ilişkilendirme eğiliminin bulunduğunu göstermektedir.

Vatandaşlar, göçmenlerin genellikle gruplar halinde dolaşmalarını kavgacı bir davranış olarak yorumlamış ve bu durumun çevrede korku yarattığını ifade etmişlerdir. Gruplar halinde gezmenin, toplumda tehdit edici bir algı oluşturduğunu ve bireylerin kendilerini güvende hissetmelerini engellediğini söylemişlerdir. Ayrıca, göçmenlerin alkol ve içki satışı yapmaları, insanlara sataşmaları ve kaçak işlerle uğraşmaları gibi suç faaliyetleriyle ilişkilendirildikleri belirtilmiştir. Bu tür faaliyetler, toplumda yasadışı ve ahlaka aykırı davranışlarla ilişkilendirilmekte ve göçmenlerin uyum sağlama kapasiteleri sorgulanmaktadır.

Dil bariyeri de göçmenlerin toplum tarafından yanlış anlaşılmasına yol açmakta; vatandaşlar, göçmenlerin dilini bilmedikleri için onların ne söylediklerini tam olarak anlamadıklarını, hatta bu durumun sövme ya da tehdit olarak algılandığını ifade

etmişlerdir. Dilin anlaşılmasında, göçmenlerin kötü niyetli olarak değerlendirilmesine ve bu tür yanlış anlamaların güven sorununu derinleştirmesine neden olmuştur.

Bu tür iddialar, göçmenlere yönelik önyargıların ve suçla ilişkilendirme eğilimlerinin ne kadar derin olduğunu göstermektedir. Bu cevaplar, toplumda göçmenlerle ilgili olumsuz algıların yaygın olduğunu ve bu algıların büyük ölçüde güven eksikliği, dil bariyeri, kültürel farklılıklar ve toplumsal uyum sorunlarından kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

Suç, sadece yabancılar açısından ele alıp; bu sorumluluğu sadece onlara yüklemek eksik olabilmektedir. Çünkü suçun dini, dili ve kimliği yoktur. *“Türk ya da göçmen ayrımı yapmak istemiyorum her toplumda ya da toplumlarda suç işlendiği için bunu sadece göçmenler nezdinde değerlendirmek bence yanlış olur aralarında suç işleyenler de olabilir sadece savaştan kaçıp burada rahat bir yaşam sürmek isteyenler de olabilir. Bu göçmenlere özgü bir davranış değil. Bizim Türklerde yapıyor bu işleri”* (TV3). *“Yani şöyle diyebilirim, Isparta’da daha öncesinden suç işlenmeyen bir yer değildi ama göçmen geldiğinden itibaren göçmenler çoğaldığından itibaren daha çok olmaya başladı. Yani gecenin geç saatlerinde her türlü olay baş göstermeye başladı. Yani şöyle diyeyim gasp ve kaçakçılık ya bunlar daha çok”* (TV5).

1.1.4.4. Güvenlik Bağlamında Öteki Algısının İnşası

Katılımcılara, “kendinizi Isparta’da güvende hissediyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş araştırmaya katılanlardan TV3, TV5, TV6 ve TV12 kendilerini güvende hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak da: Isparta’nın yaşamak için güvenli bir yer olması ve kendilerine güvenmelerinin etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcının konu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“Benim yaşadığım mahallede çok fazla göçmen olmasına rağmen kendimi güvende hissediyorum çünkü Isparta’nın yaşamak için güvenli bir yer olduğunu düşünüyorum, gerekli tedbirleri alarak bunu yapabiliyorum, mesela gece saatlerinde dışarı çıkmayarak ya da herhangi bir kavga sırasında gerekli mercileri aradıktan sonra oradan uzaklaşıyorum” (TV3). *“Isparta tabii ki güvenli bir yer bizim için zaten daha öncesinde yaşam standartlarında belli bir sıraya gelmiş bir şehir. Ama tabii ki de göçmenlerle birlikte bu çita biraz daha aşağıya düştü”* (TV5). *“Evet, güvende hissediyorum”* (TV6). *“Evet, güvende hissediyorum. Çünkü birincisi kendime güvendiğim*

için arkadaş çevrem yani sosyalliğim olumlu düzeyde olduğu için belki de bu şekilde. Polislerimize güveniyorum, yani mahallem temiz, çevrem temiz ona bakılır” (TV12).

Katılımcılardan TV4, TV9, TV10 ve TV11 kendilerini Isparta’da güvende hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Bunun nedenini ise yabancı göçmenlere bağlamaktadırlar.

“Yani On yıl önceki Isparta ya göre takibi de güvende hissetmiyorum. Özellikle yaşadığımız mahallede birçok olaylara tanık oluyoruz. Geceleri çok fazla ses oluyor, sokaklarda kovalamaca ya da sarhoş olup arabalarını direklere çarpıyorlar, sokaklarda çok fazla göçmen dilenci var. İnsanların peşlerini bırakmayıp ısrarla para istiyorlar yiyecek bir şey alalım dediklerimiz de para istiyorlar” (TV4). “Yani daha öncesinde daha rahattım ama artık hissetmiyorum, işin açığı. Çünkü çalıştığım yerde de dediğim gibi sürekli böyle kapının önüne çıktığımda bir takip edilme, bir tuhaf bakışlar. Parkta çocuğum götürdüğüm zaman bu tarz şeyler. Sosyal medya işte fotoğraf çekimi vesaire. Bunların nerede kullanıldığı belli olmayan değişik değişik tipler, çekim yapanlar. Aynı şekilde hani etrafına peşine takılanlar. Bunların hepsi bence arttığını delaleti” (TV9).

“Hayır. Ya Isparta’da değil Türkiye’de yani Yabancılar çoğaldı çünkü. Isparta’da daha nasıl diyeyim sana zaten biliyorsunuz Isparta’da mesela herkes başka yerlerden, Ege’den, Doğudan, Batıdan, her yerden gelen insanlarımız zaten bir sürü. Buralar öğrenci yeri olduğu için askeri yeri olduğu için ama bir de üstüne de bunlar gelince eklenince yabancıla daha da insan yani anlayamıyor mesela daha rahat çıkamıyor” (TV10). “Kendimi Isparta’da güvende hissetmiyorum. Çünkü kadın olmanın verdiği bir şey var. İsteddiğiniz zaman istediğiniz saatte girip çıkamıyorsunuz dışarıya. Bir çocuğunuzla bilmediğiniz bir memlekette yaşamınızı idame ettiriyorsunuz. Belli saatlerde zaten bizim için çıkış yok. Hava kararmadan eve girmek zorundayız” (TV11).

Bazı katılımcılar, Isparta'nın son yıllarda değiştiğini ve bu değişimden rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Özellikle, bu değişimin etkilerinden uzak kalabilmek için tanıdıkları ve alışkın oldukları yerlerden dışarı çıkmamayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcılar, yabancıların yoğun olduğu bölgelerden kaçınarak, daha çok kendilerini güvende hissettikleri ve bildikleri alanlarda zaman geçirmeyi yeğlemektedirler. Isparta'nın geçirdiği bu dönüşüm, onların günlük yaşam alışkanlıklarını ve sosyal çevrelerini de şekillendirmiştir. Bu nedenle, yabancılarla karşılaşma olasılığının düşük olduğu yerlerde bulunmayı daha rahatlatıcı bulduklarını dile getirmişlerdir

“Evet. Mesela küçük bir şehir yani doğduğumdan beri bu şehirde yaşıyorum. O yüzden buradaki belli başlı mahallelere girmemem gereken yerleri biliyorum ya da ondan sonra tehlikeye atacak alanlara girmediğim için, bildiğim alanlarda dolandığım için ama burada kendimi güvende hissediyorum. Daha çok kamuya açık herkesin girip çıkabileceği yerler işte bu çarşı, İyaş merkezi gibi Ondan sonra kendi yaşadığım alanlar” (TV1). “Yabancıların olmadığı mekanlarda evet hissediyorum. Zaten çarşıda çok yoklar” (TV2). “Ya tabii ki hayır yani burada kendimi güvende hissetmiyorum. Ya şöyle düşün benim Isparta artık benim doğduğum, büyüdüğüm, yaşadığım şehir değil. Yani son 5-6 yılda işte Somalili de katarsak son 10 yılda o kadar çok nüfusta değişimlere gidildi ki artık o göçmenlerin sokak başlarında çeteleşmesi nasıl söyleyeyim? Bu işte onların gelmesiyle suç eğilimlerinin artması, hani kendimi hiçbir zaman rahat hissetmiyorum. Yolda yürürken bile hep bir tedirgin halde işte arkama önüme. Hani özellikle geç saatlerde arkama önüme bakarak gidiyorum, ilerliyorum ya da hep böyle telefonla konuşma numarası yapıyorum işte” (TV8).

“Ya şimdi şöyle bizim oturduğumuz mahallede bağlarda, yani ondan sonra vatan mahallesinde ondan sonra ya bayağı bazı mahallelerde onların çok olduğu yerlerde güvende hissetmiyorum. Neden güvende hissetmiyorum. Fotoğraf çekiyorlar insanları röntgenliyorlar. Ya korkuyor insan bakıyorlar kötü kötü yani böyle yani” (TV7).

1.1.4.5. Göçmen Varlığının Mekânsal ve Toplumsal Dinamiklere Etkisi

İnsanların hayata bakış açıları, düşünceleri, giyim tarzları, ekonomik faaliyetleri ve kültürel değerleri, toplumların yapısı ve işleyişinde önemli rol oynayan unsurlardır. Bu unsurlar, toplumlar arasında belirgin farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar, toplumların içindeki bireylerin ve grupların bir araya gelerek bir bütün oluşturmasını sağlayabilir; bu süreç, kültürel kaynaşma olarak adlandırılır. Ancak, bu tür farklılıklar bazen toplumlarda kültürel çatışmalara da yol açabilir. Kültürel çatışmalar, farklı grupların değer ve inançlarının çelişmesiyle ortaya çıkabilir ve bu durum toplumsal gerilimlere neden olabilir. Bununla birlikte, bu çeşitlilik ve farklılıklar, toplumlar arasında hem doğrudan hem de dolaylı etkileşimlere yol açar. Bu etkileşimler, bazen bireyler veya gruplar arasında karşılıklı anlayış ve uyum sağlamaya yardımcı olurken, bazen de çatışma ve tartışmaların zeminini hazırlar. Tarih boyunca, toplumlar arasında her zaman çatışma ve tartışmalar var olmuştur ve bu dinamik, toplumların evrimi sürecinde varlığını sürdürecektir. Bu süreçler, toplumların gelişimi için hem bir meydan okuma hem de bir fırsat sunar.

“Yabancı göçmenlerin mekâna ve topluma olan olumlu/olumsuz etkilerini nasıl buluyorsunuz?” Sorusunu; katılımcılar daha çok ekonomik bağlamda ele alarak cevaplamış ve yabancı göçmenlerin iş piyasasında birtakım değişikliklere neden olduklarını ifade etmişlerdir.

“Çok fazla olumlu bir etkisini görmedim. Belki iş gücü olarak ondan sonra bazı yerlerde kolaylık sağlamış olabilirler. Özellikle şantiyeler vesaire gibi. Onun dışında çok eğitilmiş insanın göç ettiğini düşünmüyorum hani iş yükü açısından iş gücü açısından. Nitelikli bir işgücü getirdiklerini düşünmüyorum. Bunun haricinde taciz olaylarının çok arttığını, yoldan geçen insanları çok sıklıkla rahatsız edildiğini gözlemliyorum. Özellikle dilenme açısından. Yoldan geçen kadınlara karşı röntgencilik gibi böyle fotoğraflarını gizli gizli çekilmesi, sözlü taciz olayları” (TV1). “Bazı gelen göçmenler ülkelerindeki bazı olumsuz alışkanlıkları devam ettiriyor. Şöyle: çok çocuk doğurma, rüşvet verme vb. diyebiliriz. Ayrıca göçmenlerin, ekonomik piyasanın dengesiyle de çok oynadıklarını düşünüyorum. Özellikle gelen yabancılara bağlı olarak evler, fahiş fiyatlara satılmaya veya kiralanmaya başlandı. Kafeler, restoranlar vb. mekanlarda da durum aynı maalesef” (TV2).

Katılımcıların yabancı göçmenlerin mekâna ve topluma etkilerine dair değerlendirmeleri, çoğunlukla ekonomik boyut üzerinde yoğunlaşmakta ve göçmenlerin iş gücü piyasasında yarattığı değişikliklere odaklanmaktadır. Bu algı, ekonomik kaynakların paylaşımı ve rekabetin sosyal gerilimleri tetiklediğini vurgulayan gerilim kuramı ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca, göçmenlerin kendi ülkelerinden getirdikleri alışkanlıkların yerel toplumla çatışma yaratması, farklı değer ve normların toplumsal uyumu zorlaştırabileceğine işaret ederek alt kültür kuramı ile bağlantı kurar. Taciz ve suç algılarının artması ise, toplumda güvenlik ve düzen kaybı hissini öne çıkaran sosyal düzensizlik kuramı kapsamında değerlendirilebilir. Bu yaklaşımlar, göçmenlerin ekonomik ve sosyal etkilerinin yerel halkta hem fırsat hem de tehdit algıları oluşturduğunu göstermektedir.

“Göçmenlerin topluma katkıları konusunda karışık duygularım var. Olumlu katkıları olduğu gibi, bazen uyum sorunları da olabiliyor. Aslında göçmenlerin işlediği suçlardan çok ya da hatalarından çok alınan yardımlar, onlara yapılan maddi destekler. Türkler açısından pek desteklenmiyor bu yüzden toplumda olumsuz bir hava oluşuyor. Yani bizim kendi muhtaç olan halkımıza değil de ama bu göçmenlere daha çok destek verdiğini gördüğümüzden kaynaklı, Türk halkının yabancı göçmenlere istememesinin

sebebi bundan kaynaklı olabiliyor” (TV3). “Olumlu yanları bana göre yok, olumsuz yanlarına bakacak olursak bizim halkımız iş sıkıntısı çekiyor, onlar daha ucuza çalışıyor bende göçmen çalıştırıyorum çünkü ucuza çalışıyor. Bununla beraber onlardan dolayı okullarda eğitim kalitesi düşüyor” (TV4). “Yani geldikleri ülkenin yaşam tarzlarını buraya taşımaya çalışıyorlar. Oysaki buradaki toplumun kendine göre bir düzeni var. O düzende devam etmek yerine kendi kültürlerini buraya entegre etmeye çalışıyorlar. Ama yani bu da toplum arasında bir gerginliğe sebep oluyor” (TV5).

“Ben olumlu etkileri olarak çok şeylere şahit olmadım ama tabii içlerinde de çok değerli insanlar vardır. Eğitim seviyesinde çok güzel insanlar vardır. Hepsini aynı kefeye koyamayız. İster istemez tabii bir çuval patates içerisinde çürük de çıkacak çok temiz insanlar da çıkacak. Hem topluma hem ülkemize hem farklı alana da çok değerli göçmen vatandaşların olduğunu da düşünmekteyim” (TV6). “Ya şöyle işverenler onları ucuz çalıştırdıkları için olumlu yönü bu onlar ucuz çalışıyorlar, işverende memnun onlar da memnun paralarını alıyorlar şey yapıyorlar. Bu da güzel bir şey aslında onları hırsızlıktan, uğursuzluktan uzaklaştırılmış oluyorlar böylelikle yani. Olumsuz yönü de şöyle, bizim çocuklarımızın okuyacağı yerde hani okuduğu yerde onların çocuklarını, iş yerlerini alıyorlar. Bankalara, postanelere, hastanelere yani onları yerleştiriyorlar” (TV7).

“Öncelikle olumlu yönlerini söyleyeyim ben size hani öncelikle kültürel çeşitlilik, hani farklı kültürleri tanıma fırsatımız oldu. Afgan kültürüne, Suriye kültürünü hani Somalililer geldi, onların kültürünü tanıma fırsatımız oldu ve iş gücü. Olumsuz yönlerini ise nasıl desem maddi-manevi bir zarar ortaya çıkıyor onlarla birlikte. Mesela ne gibi zararlar ya şöyle, hani hastaneleri ele alalım en basitinden hani beş tane sadece Türkler olsaydı beş tane doktor bakacaktı mesela ama şimdi onlarla birlikte yani artık nüfusu azımsanamayacak kadar çok fazla oldukları için beş tane daha doktor geldi hastaneye yani toplamda on tane doktor maddi manevi burada zarar çıkıyor” (TV8). “İşçi olarak baktığım zaman onlar iş gücünün daha ucuza mal ediyorlar. Ötelendikleri ve her yerde iş bulamadıkları için, yani biz alın terimizin hakkı kadar çalışmayı alamıyoruz. Yani asgari ücreti alamıyoruz mesela. Onlar daha ucuza çalıştıkları için iş bulamadığımız için bizde kabul etmek zorunda kalıyoruz. Ama işveren durumundan baktığımız zaman da ucuz işçilik ucuz, işçi potansiyelini arttırmış oluyor göçmenler” (TV9).

“Göçmenlerin buraya olumlu olarak, yani kültür çeşitliliği bence. Ama olumsuzluk olarak diyeyim yani iş çalıştıkları yerlerde mesela yarı yarıya çalışmaları

bizim gençlerimizin iş bulamaması” (TV10). “Yabancı göçmenlerin olumlu bir tarafları yok. Bence olumsuz tarafları çok. Çünkü onlar bizden daha rahat yaşıyorlar. Biz Türkler çalışarak kazanıyoruz, onlarsa gelen yardımlarla çok rahat yaşıyorlar. Biz kendi ülkemizde bu şeyi alamıyoruz, eşitlik bozuluyor yani. Mesela ekonomimiz için kötü, toplum ahlakımızı da bozuyorlar. Ben öyle olduğunu düşünüyorum” (TV11). “Olumlu karşılamıyorum çünkü neden hayat zaten çok zor, şartlar çok zor, ülkenin durumu ortada. Isparta küçük bir şehir olduğu için bir de onların eklenmeleri girince daha zorlaşıyor bence. Ya şimdi şöyle bir şey var, onlar geldikten sonra Türkiye'nin şartları daha çok zorlaştı çünkü yardımlar daha çok onlara gittiği için bence zorlaşıyor. Yani en azından ben çalışıyorum ama çalışmayan insanlar için, Türklerimiz için gerçekten çok zor bir durum hele bir de çocuğun varsa. Çok insanımız var Türkiye'de, kendi Türklerimiz aç ve açıkta. Bence bir an önce önüne geçilse sevinirim” (TV12).

Verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların yabancı göçmenlerin topluma yönelik etkilerini değerlendirirken daha çok olumsuz yönler odaklandıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar, göçmenlerin topluma entegrasyonunda karşılaşılan zorlukları ve bunun getirdiği olumsuz sonuçları vurgulamışlardır. Özellikle, göçmenlere yönelik yapılan yardımların, Türk vatandaşlarının ihtiyaçlarının geri plana atılmasına neden olduğu düşüncesi, bu olumsuz algının temel sebeplerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, katılımcılar, genç nüfusun işsiz kalmasının ve bu durumun toplumda eşitsizlik yaratmasının da önemli bir sorun olduğunu belirtmişlerdir. Göçmenlerin, yerli gençlerin istihdam olanaklarını kısıtladığı ve bu durumun toplumsal huzursuzluğa yol açtığı ifade edilmiştir. Bu tür endişeler, katılımcıların göçmenlere karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmasına neden olmuş ve toplumda ortaya çıkan sosyal ve ekonomik sorunların büyük ölçüde göçmenlerle ilişkilendirilmesine yol açmıştır. Katılımcılar, bu olumsuz faktörlerin, toplumda derinleşen eşitsizlikler ve işsizlik sorunlarıyla birleşerek daha da ciddi bir hal aldığını düşünmektedirler.

1.1.4.6. Kişisel Deneyimlerin Güvenlik Algısına Etkisi

Katılımcılara yöneltilen: “Yabancı göçmenler ile ilgili olumsuz bir deneyim yaşadınız mı? Isparta'daki asayişi nasıl etkilediklerini düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar sonucunda; bireysel farklılıklar, kötü bakışlar, çocuk dilenciler, dik dik bakışlar, gelişigüzel hareket etmeleri gibi kavramlara ulaşılmıştır. Bu düşüncelerinin oluşumunda, katılımcıların deneyimleri ve gözlemleri etkili olmuştur.

Katılımcıların bu konudaki ifadeleri aşağıdadır:

“Bir olaya şahit olmuştum. Bunu bizzat kendisinden dinlemiştim. Bir tanıdığımın yanında anlatıyordu yabancı göçmen birisi. Ondan sonra kadının birine motor üzerinden giderken sözlü tacizde bulunduğunu anlatmıştı. Kendisinin böyle bir davası varmış, bunu sürdürüyordu bunu duymuştum. Bunun haricinde kendim birebir bir olay yaşamadım” (TV1). *“Yabancı uyruklu erkekler kadınlarımıza çok farklı gözle bakıyorlar. Gizliden fotoğraflarını çekiyorlar. Düpedüz röntgencilik yapıyorlar ve kadınların onlardan rahatsız olduklarını düşünüyorum”* (TV2). *“Genel olarak, Isparta’daki asayiş üzerinde herhangi bir olumsuz etkileri olduğunu düşünmüyorum. Fakat her toplulukta olduğu gibi, bireyler arasında farklılıklar olabilir. Türkler arasında göçmenler biz yurtdışına gitsek yurtdışındaki Avrupalılar da aramızda fark olarak görecekler”* (TV3).

“Özellikle de bu kadar çok çocuk sahibi olmaları beni korkutuyor. Ülkemizin göçmenler için üreme fabrikasına döndüğünü hissediyorum. Çocuklarını sokaklara başı boş bırakmaları gibi birçok neden var asayiş açısından olumsuz buluyorum” (TV4). *“Çocuklarını dilendiriyorlar. Yani dilendirme bu şey aslında ticaret adında kullanıyorlar. Bir ellerine 5-10 tane peçete verip dışarıya sonra bir kafeye bir yere sarıp orada işte peçete satarak para dileniyorlar”* (TV5). *“Ben kendim şahsen yabancı göçmenlere olmuş bir şey etken yaşamadım ama onların sokakta rastgele hareket etmeleri, gelişi güzel hareket etmeleri ister istemez beni üzüyor ve yoruyor tabi bunun yanında da düşündürüyor. Sorun olabilir mi? Evet oto kontrolsüz oldukları sürece sorun olabilir. Bu bizim için de geçerli onlar için de geçerli. Onların para kazanmak amacıyla farklı hal ve hareketler yapmaları doğru değil. Nedir bunlar? dilencilik en önemli dilencilik yapmaları tasvip etmediğimiz konu”* (TV6).

Katılımcılar arasında bulunan (TV7). *“Ya ben olumsuz bir şey yaşamadım ama yaşayanlar var herhalde”* cevabını vermiştir.

Katılımcılardan TV8 ve TV12 özellikle yabancı göçmenlerin bakışlarından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. *“Öncelikle yani olumsuz bir deneyim şunu söyleyeyim, velilerle anlaşılamam yani en basitinden olumsuz bir deneyim olarak söyleyebilirim. Sokakta dik dik bakmalarını söyleyebilirim. Benim yaşadığım, o sokak başlarında durup işte çete halinde durmalarını söyleyebilirim”* (TV8). *“Evet yaşadım. Isparta’da burada belediye otobüslerinin orada beklerken otobüs, böyle herhangi bir*

erkeğin bana baktığını gördüm. Yanına gidip hani neden baktığını söyledim, yani cevap veremedi ama böyle bir kavga yaşanmışlığım oldu” (TV12).

Katılımcılardan TV9, TV10 ve TV11 yabancı göçmenlerle ilgili yaşadıkları güvenlik sorunsalını, asayiş ve yaşanan olumsuz durumlar bağlamında cevaplar vermişlerdir.

“Asayiş tamamen kötü etkilediler işin açıkçası bence. Kolluk kuvvetleri de artık uğraşmak istemiyor. Usandıkları için çok öyle olaylara hemen anında müdahale gibi bir durumları olmuyor. Bu yüzden onlarla biraz daha serbestleştirdi ve örgütleştiler. Onlar da artık kendilerine göre dejenere oldular bizim içerimizde. Asayiş bozdular ve kendilerine ait bir düzen oluşturdular” (TV9).” Mesela bizim sokağımızda bile yani Uyuşturucu diyeyim, hap diyeyim satanlar var yani. Olumsuzluk olarak bunlar var ama asayişin işte buna bir şey yapabildiğini sanmıyorum” (TV10). “Oğlumun okulunda mesela ortaokul öğrencisi okulunda da vardı sürekli kavga çıkardıkları. Dediğim gibi çok kalabalık geziyorlar, bir olay olduğu zaman mesela o yabancı uyruklu çocuk mesela bütün akrabalarını, yakınlarını toplayıp geliyordu mesela. İdare bunlara bir çözüm buluyordu okul idaresi. Dediğim gibi meyiller kavgaya” (TV11).

1.1.5. Göç Sonrası Toplumsal Dönüşümler

Bu bölümde, yabancı göçmenlerin mahalleye yerleşmeleriyle birlikte mahallede herhangi bir değişim olup olmadığı araştırılmıştır. Aynı zamanda, kurulan ilişkilerin nedenleri ve bu ilişkilerin etkileşim düzeyleri de incelenmiştir. Bu sorular, göçmenler ve Türk vatandaşları arasındaki etkileşim çerçevesinde ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar, ayrı başlıklar altında toplanarak, Tablo 6’da incelenmiştir.

Tablo 6. Mahalle Kültürü ve İletişim ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Göçün Ardından Artan Toplumsal Gerilimler ve Uyum Güçlükleri	Köklü Değişim Gözlememek	TV1
	Yabancı Kapısı	TV2
	Kalabalıklaşan Aileler	TV3
	Göçmen Sayısında Artış	TV4
	Artan Tedirginlikler	TV5
	Psikolojik Etki-Tepki	TV6
	Değişen Mahalle Kültürü	TV7, TV8
	Artan Öbekleşmeler	TV9
	Artan Kira Fiyatları	TV10
	Farkında Olmama	TV11
	Uyum Sağlama	TV12

Tablo 6. (Devam) Mahalle Kültürü ve İletişim ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Uyum Sürecinde Etkileşim ve Dilsel İletişim Dinamikleri	İş Amaçlı İletişim	TV1, TV3, TV4, TV5, TV8, TV10
	Sadece Selamlaşma	TV2
	Kısmi İletişim	TV6, TV9, TV12
	İletişim yok	TV7, TV11

1.1.5.1. Göçün Ardından Artan Toplumsal Gerilimler ve Uyum Güçlükleri

Mahalle, yakınlık ve komşuluk ilişkileri, ortak tarih ve toplumsal özellikler, yerel duyarlılık, mekânın fiziksel özellikleri, ortak iş faaliyetleri ve paylaşılan çıkarlar gibi çeşitli unsurlarla tanımlanabilir. Ayrıca, toplumsal bir örgütlenme ve ortak davranışları belirleyen bir sosyal yapı olarak da görülebilir. Özellikle ampirik araştırmalara konu olan mahalle, kentsel yenileme programları ve şehircilikteki yeni planlama yaklaşımlarında, topluluk ve mekân duygusunu güçlendiren kamusal alanların tasarımında önemli bir rol oynar (Aydın, 2018: 6).

“Yabancı göçmenlerin bu mahalleye göç etmeden önceki süreçte ve göç ettikten sonraki süreçte ne gibi değişimler gözlediniz?” Sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplar şu şekildedir:

(TV1) “Köklü değişimler gözlemlemedim. Yani benim yaşadığım olaylar hani kıyaslandığında evet bir artış oldu mu? Hani daha önceden Isparta yerel halkından bu tarz olayları gözlemlemeyebilirdim”

“Onlar gelmeden önce mükemmel bir çevrede tabii ki de yaşamıyorduk. Ama bu kadar da korku ve endişe yoktu bizlerde. Onlardan önce mahallede güvenlik sorunu yoktu. Komşuluk ilişkileri kuvvetliydi en önemlisi mahalle kültürü vardı, artık bildiğimiz bir mahalle değil burası, resmen Isparta bize yabancı kapısı gibi oldu. Kendi mahallemize maalesef yabancılaştırdılar bizi. Her an başımıza bir şey gelecekmiş gibi hissediyoruz” (TV2).

“Göçmenlerin mahalleye gelmesiyle bazı değişiklikler oldu mesela onların ailesi daha kalabalık bireylerden oluşurken bizim ailelerimiz çekirdek aile; anne, baba, çocuk olarak olduğu için ve belirttiğim gibi çete halinde dolaşıyorlar eskiden mahalle aralarında böyle kalabalıklar görmek pek mümkün değildi. Fakat şimdilerde ise sokaklarda daha çok onları görüyoruz” (TV3). “Önceleri sokaklarda daha fazla Türk çocuklarına rastlardım. Fakat şimdi sadece göçmen çocukları var. Geceleri daha çok

onları sokakta görüyoruz Pirimehmet Mahallesinde çok fazla yabancı yaşadığı için sokaklarda fazla Türk göremiyorum” (TV4).

“Ya şöyle diyebilirim, gelenek bizim mahalle geleneğimize göre eskiden ben burada doğdum. Burada evlendim bağlar mahallesinde hani önceleri, aileler, annelerimiz, ablalarımız, mahalleye kapı önüne çay içmeye, ondan sonra pişi yapıp kendi aralarında gün tarzında oturup muhabbet edebiliyorlardı. Şu anda bir tedirginlik var. O eski sıcaklığı yok mahallelerde hani öyle diyebilirim” (TV5).

Mahalleye taşınan yabancı göçmenlerin, mahalledeki komşuluk ilişkilerini ve kültürünü değiştirdiğini belirten bazı katılımcılar, yabancı göçmenlerle aralarındaki toplumsal ve kültürel farklılıklara vurgu yaparak memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir.

“Evet, tabii ki bir bölgeye yabancı kişilerin gelmesinden dolayı ister istemez etken kimlikler ve kişisel görüşlerde değişiklikler olduğu, gözlenmektedir. Bir mahalleye toplu olarak gelmeleri ister istemez o bölgedeki yaşayan insanlarda Psikolojik olarak etki tepki yaratmaktadır. Tanımadığı bir insan her zaman için düşman olur, tanıdıkça dostluk kazanabilirsin. Yaşantılarında bir dengesizlik olduğu gözlenmekte. Çünkü onların kültürüyle oradaki yerli yaşantı Isparta’nın kültürü farklı. Bir yere, aynı kültürden bir üst kültür yerleştirirseniz ister istemez değişik olduğunu gözleyeceksiniz” (TV6).

Katılımcıların verdikleri cevaplar, genel olarak mahalledeki durumun önceden mükemmel olmadığına, ancak bu kadar korku ve endişe duymadıklarına işaret ediyor. Güvenlik konusunda daha önce ciddi bir sorun yaşamadıklarını, yerel polis ve güvenlik birimleriyle güçlü ve güvenilir ilişkiler kurduklarını ifade ediyorlar. Göçmenlerin mahalleye yerleşmesiyle birlikte ise özellikle nüfus yoğunluğunun arttığı ve mahalle yapısının değiştiği gözlemleniyor.

Türk aile yapısına kıyasla, göçmenlerin genellikle geniş ailelerden oluştuğu belirtiliyor. Bu durumun, sokaklarda gözle görülür bir değişim yarattığı ifade ediliyor. Eskiden mahallede Türk çocuklarının daha fazla bulunduğu, ancak şimdi yabancı çocukların çoğunlukta olduğu, hatta sokaklarda en çok onların görüldüğü dile getiriliyor. Katılımcılar, bu durumun mahallede sosyal dinamikleri değiştirdiğini, önceden var olan komşuluk ilişkilerinin zayıfladığını ve yerini tedirginliğin aldığını belirtiyorlar. Mahallenin eski sıcaklığı ve samimiyetinin yerini, yabancıların gelmesiyle birlikte bir uzaklaşma ve güvensizlik hissi aldığını vurguluyorlar.

Ayrıca katılımcılar, göçmenlerin mahalleye yerleşmesinin mahalledeki sosyal ve kültürel dokuyu önemli ölçüde değiştirdiğini düşünüyorlar. Eskiden daha tanıdık ve güvenli hissettikleri sokaklarda, şimdi yabancı göçmenlerin varlığı nedeniyle kendilerini daha huzursuz ve endişeli hissettiklerini belirtiyorlar. Göçmenlerin kalabalık aile yapısı, mahalledeki nüfus yoğunluğunu artırarak sosyal yaşamın dinamiklerini değiştirmiş durumda. Bu da yerel halkın mahalledeki yaşamdan eskisi kadar keyif almadığını ve güven duygusunun zedelendiğini ortaya koyuyor.

“Şimdi şöyle bir şey var, bunlar gelmeden önce tabii yine bir ‘pişi’ ‘yapılıyordu mahallede ondan sonra gidiyordun yardımlaşıyordun azdı ama. İnsanlar, otururlar pişi yaparlar, börek yaparlar, kendi mahallemizde böyle çok azdı ama şimdi tamamen kaktı desem olacak yani”. (TV7).

“Artık o sokak kültürü fazla yok. Hani erişte ya da mesela pişi günlerimiz erişte günlerimiz olurdu. Hani o kadınlar ev kadınları birbirine çok yardım ederdi ama şimdi bizim artık komşularımızın çoğu göçmen olduğu için annem de artık bir şeyi ya da erişteyi kendi tek başına yapmaya çalışıyor ya da işte akrabalarımız gelip beraber yapıyorlar o komşuluk kültürü kalmadı diyebilirim” (TV8).

“Yani daha öncesinde en basitinden Bağlar mahallesinden gayet rahatlıkla gelip geçebiliyorduk. Yani orada etrafımız var akrabamız eş dost. Yani gecenin bir vaktinde gidebiliyorduk. Şimdi artık yani hava kararmadan bir an önce bir eve gitme fobisi oluştu hepimizde. Çünkü adamlar oranın her köşesinde böyle değişik bekleyen yine adamlar var. Kendilerine ait dükkanları oldu. Orada öbekleşmeler var böyle. Geçtiğin zaman tuhaf bakışmalar, fısıldaşmalar ya da birbirleriyle kaş göz işaretleri, bunların hepsi insanın rahatsız edici oluyor” (TV9).

“Yabancıların mesela mahalleye gelmeden önce evet daha iyiydi mesela. Hani kiralar normal düzeydeydi. Nasıl diyeyim alışveriş olsun veya işte herkes birbirinin aynı dili bildiği için konuştuğu için daha iyiydi ve daha sonra onlar geldiklerinden sonra biliyoruz mahalleli olarak yani biz ev bulamıyoruz artık kiralar çok fazla arttı” (TV10).

“Ya sabah gidip akşam eve geldiğim için yani hani kimseyi de görmediğim için işimde olduğum için onlarda ne gibi bir değişim var yok bilmiyorum. Yani kendileriyle çok fazla birebir muhatap olmadığım için. Farklı mı değil mi, yani şu anda bilmiyorum yani” (TV11). *“Yabancılar mahallemize göç etmeden önce de ve sonrası da mahalleye herhangi bir uyum sağlamamak gibi bir olay olmadı. Ne bileyim komşuluk süreçlerimiz*

içerisinde, güzel uyum sağladılar. Sessiz sakinlerdi herhangi bir olumsuz bir noktada görmedim” (TV12).

Mahalleler sadece insanların yaşadığı yerler değildir, aynı zamanda insanların zamanlarının bir bölümünü geçirdikleri, komşulukla birlikte dayanışma ilişkileri kurdukları, toplumsal değişim ve dönüşümün yaşandığı küçük birimlerdir. Mahalleler toplum bütünlüğü sağlayan yapılar olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu bütünlüğü sağlayan yapılar ise park, okul, dernek, cami, mahalle bakkalları, düğün ve cenaze törenleri gibi ortak alanlardır. Ortak alanlar aracılığıyla bir araya gelirler ve karşılıklı ilişkiler gerçekleştirirler. Sonuç olarak bu durum; mahallede yaşayanlar arasında ortak kültür ve benzer düşüncelerin oluşmasına zemin hazırlayarak, iletişimi pekiştirir, toplumsal ilişkileri kuvvetlendirir.

Sonuç olarak, göçmenlerin mahalleye yerleşmesiyle birlikte mahallede hem fiziksel hem de sosyal anlamda belirgin değişiklikler yaşandığı, bu durumun da yerel halkın güvenlik algısını ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği ifade ediliyor.

1.1.5.2.Uyum Sürecinde Etkileşim ve Dilsel İletişim Dinamikleri

İletişim, sözlü ve sözsüz süreçleri kapsayan, düşünce ve duyguların paylaşıldığı, karşılıklı güvenin oluşturulduğu, kişiler veya gruplar arasında gerçekleşen tüm süreçleri ifade eden bir olgudur (Tabak, 1999: 31). Kişiler, karşılıklı iletişim sırasında bilgi ve semboller üreterek bunların aktarımını ve yorumlanmasını gerçekleştirir, böylece iletişimin sürekliliğini sağlarlar (Dökmen, 2001: 23).

İletişim aracılığıyla insanlar birtakım ihtiyaçlarını karşılar, yalnızlıktan kurtulur hem kendine hem de diğer insanlara karşı olumlu duygular geliştirir. İletişim kurmak insanlar arasındaki bağın kurulmasını ve devam etmesini sağlar. Ancak bu iletişim her zaman istenilen düzeyde ve amaçta olmayabilir. Katılımcıların” Yabancı göçmenler ile ne tür ilişkileriniz olmaktadır?” sorusuna TV6, TV9, TV12 ve TV2’nin verdikleri “Kısmi iletişim” cevaplarına baktığımızda bunu görebilmekteyiz.

“Yabancı göçmenlerle birebir bir ilişkimiz olmadı, sadece tesadüfi olarak bizlerden herhangi bir yardım talebi olduysa o yardım taleplerinin imkanları dahilinde karşılama cehiyetinde olmuştuzdur. Sadece selamlaşma ve yardımlaşma bizimki de o şekilde” (TV6). “Yani işte, mecbur mecburi bir iletişimimiz oluyor. Onun dışında da merhaba yani başka öteye geçmiyorum” (TV9). “İlişkim sadece merhaba boyutunda, onlardan alışveriş de yapmıyorum. Yapmayı da hiçbir zaman düşünmem. Çünkü

Türkiye'yi gerçekten ihtiyaçları olsa bile işgal ettikleri için, ırkçılık ayrımı olduğu için o yüzden düşünmem şahsen kendi açımdan” (TV12). *“İnanın elimden gelse selam bile vermek istemiyorum. Selamdan öteye gitmiyor ilişkilerimiz çok fazla”* (TV2).

İş yerinde Yabancı göçmenlerle çalışan katılımcılardan, TV1, TV3, TV4, TV5, TV8, TV10 göçmenlerle iş amaçlı görüştüklerini ifade etmişlerdir.

“Yani iş dediğim gibi iş arkadaşlarım var. Onun haricinde çok da fazla dışarıda gördüğüm yabancı göçmenlerle iletişim kurmuyorum” (TV1). *“Ben özel sektörde çalıştığım için öğrencilerim daha çok Türklerden oluşuyor yani yabancı göçmenlerle ilişkim sadece yolda karşılaşmak, selamlaşmak ya da gerektiğinde yardım etmek daha ilerisi olmuyor”* (TV3). *“Benim yabancı göçmenlerle sadece işveren, çalışan şeklinde ilişkim oldu”* (TV4). *“Çalıştığım iş yerinde yabancı uyruklu arkadaşımız var, onunla da iş ahlakına göre çalıştığımız yerde görüşüyoruz yani”* (TV5). *“Mesleğim gereği onların öğretmeniyim. Yani yabancı göçmen çocuklarının öğretmeniyim. Yani öğrenci, öğretmen ilişkim velileriyle de işte veli öğretmen ilişkim var”* (TV8). *“Ya ilişkiler çalışma amaçlı, hiçbir zaman biz öyle veya aile gibi gelip de oturmadık yani”* (TV10).

Yabancı göçmenlerle iletişim kurmayan katılımcılardan TV7 ve TV11’in verdikleri yanıtlar şu şekildedir.

“Hiçbir ilişkimiz yok valla” (TV7). *“Herhangi bir muhabbetim ya da bir ilişkim yok yani”* (TV11).

1.1.6. Göçmenlere Yönelik Kamusal ve Bireysel Algılar

Algı: kişinin çevresinde meydana gelen uyarıcıları anlamlandırmasıdır. Algılar, bireyin yaşadığı deneyimler, kültürel ve toplumsal faktörlere göre değişkenlik gösterebilmektedir. Algılar bireyin davranışlarını olumlu etkileyebileceği gibi olumsuz da etkileyebilir.

Katılımcılarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular, halkın yabancı göçmenlere yönelik tutumlarının genellikle olumsuz olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, aynı muhitte yaşama durumuna ilişkin de katılımcılar arasında belirgin bir rahatsızlık hissi dile getirilmiş, mekân paylaşımının yarattığı huzursuzluk öne çıkan konular arasında yer almıştır. Verilen cevaplar ise ayrı ayrı başlık altında toplanarak Tablo 7’de incelenmiştir.

Tablo 7. Tutum ve Muhit ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Yerleşik Halkın Göçmenlere Yaklaşım Biçimleri	Ön Yargılı	TV1, TV7
	Olumsuz	TV2, TV10
	Çeşitlilik	TV3
	Farklı Farklı	TV4
	Beş Parmağın Beşi de Bir Değil	TV5
	Belli bir Noktaya Kadar Olumlu	TV6
	Bir Yere Kadar	TV8
	Her Şey Yapıldı	TV9
	Kötü	TV11
	İşgalci	TV12
Mekânsal Ortaklıkların Gündelik Hayata Etkisi	Endişe verici	TV2, TV4
	Nötr	TV3, TV8
	Tedirginlik	TV5
	Olumlu	TV6, TV12
	Olumsuz	TV9, TV10
	Korkutucu	TV7
	Duruma Göre	TV11

1.1.6.1. Yerleşik Halkın Göçmenlere Yaklaşım Biçimleri

Yabancı göçmenlere karşı algı ve tutumu anlamak için ortak temalar oluşturulmuştur. Katılımcılara; “İsparta yerli halkının, yabancı göçmenlere karşı tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” Sorusuna yönelik verilen cevaplara bakıldığında çoğunlukla ortak bir görüşe sahip oldukları görülmüştür.

Katılımcılardan TV1 ve TV7 yabancılara yönelik algı ve tutumu “önyargı” kavramıyla ortak bir görüş etrafında açıklamışlardır.

“Ön yargı var, yani evet, bu duyulan işte haberlerden vesaire ya da suç oranlarından kaynaklı bir ön yargı olduğunu düşünüyorum” (TV1). “Yani bir şöyle bir şey var, ön yargı çok bu durumda. Ama bu durumda da haklıyız yani ön yargılı olmakta yani sen başka bir memleketten gelmişsin burada kavga çıkarıyorsun, dövüş çıkarıyorsun, alkol alıyorsun kadına kıza bakıyorsun” (TV7).

Yabancı göçmenlere yönelik algı ve tutumlarda en önemli etkenlerden birinin olumsuz olduğunu TV2, TV10 şu cümlelerle anlatmışlardır:

“Bana göre yabancı göçmenlerin sayısının günden güne artması ülke düzeyinde bir tehdit oluşturuyor. Ülkemizde birçok genç üniversiteyi bitirmesine rağmen iş

bulamıyor. Çalışan insanlar ise senelerce çalışıp bir ev, bir araba sahibi olamıyor. Fakat yabancı göçmenlerin ülkemize gelip kısa zamanda bunları elde etmesi kendi vatandaşımıza yapılan bir haksızlık olarak görüyorum. Genel olarak halkında bunları gözeterek göçmenlere karşı tutumları pek iyi olmuyor” (TV2).

Katılımcıların yabancı göçmenlere yönelik olumsuz algı ve tutumları, temel olarak önyargı kavramı etrafında şekillenmektedir. Önyargı, insanların bilgi eksikliği veya medyada yer alan olumsuz haberler nedeniyle göçmenlere karşı peşin hükümlü ve olumsuz tutumlar geliştirmesi olarak açıklanabilir. Bazı katılımcılar bu önyargıyı haklı gördüklerini belirtirken, bu tutumun göçmenlere yönelik güvensizlik ve dışlama davranışlarını pekiştirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, göçmenlerin ekonomik alandaki hızlı ilerleyişi ve yerel halkın iş ve mülk edinme fırsatlarında yaşadığı zorluklar, sosyal ve ekonomik rekabet algısını güçlendirmekte; bu da göçmenlere karşı olumsuz tutumların artmasına yol açmaktadır. Bu durum, gerilim kuramı kapsamında değerlendirilebilir çünkü ekonomik kaynakların sınırlılığı, farklı gruplar arasında çatışma ve ötekileştirmeyi tetiklemektedir. Böylece katılımcıların tutumları hem bilişsel önyargıların hem de ekonomik kaygıların birleşimiyle şekillenmektedir.

“İspartalıların yabancılara karşı tutumu olumlu değil bence. Neden çünkü hani ilk Isparta’ya geldikleri zaman yani Türkiye’imize geldikleri zamanlar tamam savaştan geldiler. Onlara bir ev sahipliği yapalım dedik sahip çıkmaya çalıştık. Daha sonra duyduklarımıza göre mesela haberlerden de duyduk, işte “Türkler gitsin, orada savaşsın, benim babam burada kahvesini alıyor, içiyor.” Bilmem ne böyle laflar olduktan sonra tabii ki bizim bir soğukluk geldi. Soğukluk geldikten sonra evet yani bir sürü şehidimiz vardı. Yani buradaki annelerimiz ağladı, babalarımız ağladı, bir sürü şehit var. Daha sonra da yani bizim kendi vatandaşımız varken hastanelerde onlara öncelik verirdi. Mesela postaneye gidiyorlar aile destek olsun, elektrik yardımı olsun bunlar kendilerine veriliyor. Aş evine gittikleri zaman kıyafet yardımı olsun çocuk yardımı olsun, her şey var bunlarda her şey var, ama yani bizim insanımızı unuttular. Hani bizim insanımıza karşı yardımlar yok, azaldı, sürekli onlara karşı yapıyorlar” (TV10).

Diğer katılımcılar ise bu temayla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“İsparta yerli halkının göçmenlere karşı tutumunu çeşitli buluyorum. Farklı farklı konuşanlar var. Bazı kişiler daha kabul edici iken, bazıları da onları yozlaştırma. Çekimser olabiliyorlar, istemiyorlar. Yani ben istiyorum ya da istemiyorum diye bir şey

diyemem. Ben şu an göçmenlere karşı herhangi bir problem yaşamadım onlara karşı” (TV3).

“Olumlu karşılayanlar olduğu kadar olumsuzlarda var. Ben sadece ihtiyacı olanları ülkeye alalım diyorum yaşlılar ve çocuklar önceliğimiz olsun. Fakat hepsi ülkesinden kaçıp bize sığınıyor olumsuz düşünenlerde burada haklı, bize aynı şeyler olsaydı bize kapılarını açarlardı mıydı? Bizim yardım ettiğimiz gibi yardım ederler miydi?” (TV4).

“Türk milleti misafirperver bir millettir, ama Suriyeliler savaştan kaçtı, Afganlılar Talibandan kaçtı. Biz Türk milleti olarak ilk başta onlara kucak açtık öyle diyebiliriz; tabii sonrasında yaşanan olaylarda ülke kendilerine aitmiş gibi davranmaları toplumda yani ister istemez bir olumsuzluk yarattı. Tabii ki de insanların 5 parmağın beşi de bir olmaz, hepsi de iyisi de var kötüsü de vardı. Tabii bir kişinin yaptığı olay bütün topluma mal olabiliyor. Şu anda yine de nasıl diyeyim he etkiliyor bir kişiyi bir hata yaptığında diğerlerini de etkiliyor. Şu anda bir ters bakma olayı var” (TV5).

“Isparta halkı ve kendi fikrim olarak beyan etmem gerekirse evet göçmen vatandaşlara sahip çıkmamız gerekiyor mu? Gerekiyor bu nereye kadar olması gerekiyor? Sadece onların yaşadığı sürece müspet yönde yaşadığı sürece gerekli. Tedavilerini maddi manevi tedavilerini yapıp ihtiyaçlarının bittiği an ve kendi ülkelerine güvenli hissettikleri zaman geri dönmesi yönünde benim şahsi fikrim. Göçmenlere karşı tutumlarını olumlu ama tabii her şey belli bir noktaya kadar” (TV6).

Bir diğer katılımcı (TV8) “Yani burası sonuçta Türkiye, Türk halkı yaşıyor şöyle hani ilk başta kucak açtık ama artık nasıl desem bu empatinin de hani hoşgörünün de bir yere kadar olduğunu düşünüyorum artık. Hani tutumumuz birazcık değişiyor. Yani tüm Isparta halkı nezdinde söyleyebilirim” (TV8). İfadesiyle deneyimlediğini dile getirmiştir. “Isparta halkının ben daha fazla yapabileceği bir şey olduğunu düşünmüyorum. Gayet rahat kollarını açtılar yani göçmenlere karşı. Adamlar mahallede öbeklendiler. Bağlar, Fatih onların oldu. Daha Isparta ne yapsın onlara?” (TV9).

TV11 ve TV12 söz konusu temaya ilişkin olumsuz düşündüklerine dair, aşağıdaki ifadelerde bulunmuşlardır:

“Çok da iyi değil, kötü benim açımdan. Misafirlik süreçlerinin uzatıldığını düşünüyorum. Tabii ki vatandaşlık verilenler de var burada. Suç meyilinin fazla olduğunu düşünüyorum. Geçenlerde buna da şahit olduk. Mesela bir taksici olayında taksiciyi

yoldan alıyor üzüldüğü için, adamı katlediyor. Bunun gibi bir sürü olaylar yani bizim Isparta için de geçerli. Çok mesela tanıdığım insanlarda bu insanlara karşı aşırı tepkiler bizim ülkemizden gitmedikleri için o şekilde düşünüyorum” (TV11).

“Yabancı göçmenlere karşı tutumları olumsuz bence. Türkiye’yi işgal ettiler bu konuda çok rahatsızım. Türklerin çok hakları yeniliyor bence. Dükkân açtılar birden fazla, sahiplendiler. Bu şekilde rahatsızım açıkçası. İşgal ettikleri için tutarsızlar hep geneli olumsuz” (TV12).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere katılımcılar tutum ve yaklaşımlarının, yaşanılanların belirlenmesinde yol gösterici olduğunu görmekteyiz. Yaklaşım tarzı, alt teması altında katılımcıların büyük çoğunluğunun olumsuz anlayış çerçevesinde atıflar yapılmıştır.

1.1.6.2. Mekânsal Ortaklıkların Gündelik Hayata Etkisi

“Yabancı göçmenlerin özellikle muhitinizde yaşıyor olmalarını nasıl karşılıyorsunuz?” Sorusuna ilişkin katılımcılar duygu ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Hoş karşılamıyorum. Güvenlik endişesi yaşıyorum, o yüzden istemiyorum aynı mahallede yaşamayı, aynı muhitte olmayı istemiyorum” (TV2). “3 tane kız babası olarak bu konuda tabii ki de fazla güvenmiyorum yaşadığımız mahallede çok fazla göçmen olduğu için kızlarımın gece ya da akşam saatlerinde dışarı çıkmaları beni endişelendiriyor” (TV4).

Bazı katılımcılar, başlarda göçmenlerin mahalleye yerleşmesini olumlu karşıladıklarını, hatta onlara yardım ettiklerini ifade etseler de zamanla bu duruma nötr hale geldiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan TV3 ve TV8 söz konusu soruya ilişkin ne düşündüklerine dair aşağıdaki ifadelerde bulunmuşlardır:

“Mahalleimde göçmenlerin yaşamasını nötr bir etki yani etkisiz olarak görüyorum. Herkesin yaşam hakkı vardır. Bu yüzden bu konuda eleştiri yapmak doğru olmaz diye düşünüyorum” (TV3). “Yabancı göçmenlerin muhitimizde yaşıyor olmasını hani önce olumlu karşılıyordum ama şu an nötr bir hal almaya başladı düşüncelerim” (TV8).

Ortak olumlu düşünceler etrafında katılımcılardan elde edilen anlatı örnekleri aşağıda sunulmuştur:

“Evet, çok olumsuz karşılamıyorum yaşamaları evet hakkıdır, gelmişler, sığınmışlar. Bizler de onları en iyi şekilde sahip çıkmaya çalışıyoruz yıkıcı olmamaya gayret ediyoruz. En iyi şekilde barınmaları için bizler de elimizden geldiği kadar hem dilimizde hem görüntümüz de onları olumsuz etki altına almamaya çalışıyoruz” (TV6). “Olumlu karşılıyorum. Herhangi bir rahatsız edici bir şeylerini görmedim. Ki, bağlar mahallesinin geneli Afganlı, Düğünlerimiz olsun, herhangi bi ne bileyim, doğum günlerimiz olsun çağırdığınızda ne bileyim örf ve âdet, kılık kıyafet olarak ayak uydurabiliyor benim komşularım en azından. Oda bizim mahallemizin topluluğa karşı onları dışlayıp da değil de aileden biri olarak içimize almamız olabilir bu şekilde” (TV12).

Ortak olumsuz düşünceler etrafında katılımcılardan elde edilen anlatı örnekleri aşağıda sunulmuştur:

“Yani mecburi miyiz şu an. Sonuçta gidip düşmanca hareketler sergilemiyor ama olumlu bakmıyorum, rahatsızım ve artık gitmeleri gerektiğini düşünüyorum. Bizler olsak bir savaş vesaire olsa etrafımızda biz savaşırdık. Onlar gibi kaçıp gelmezdik. O yüzden de hep onlara karşı bir tavrımız var, şahsi olarak, öyle yani “(TV9). “Yabancı göçmenleri şu anda muhitimde, mahalleimde olmalarını iyi karşılamıyorum. Çünkü neden? Böyle, iş imkânımız bizim azaldı. Mesela onlar daha ucuza gidiyorlar, daha ucuza çalışıyorlar. Onun için yani bizim insanlarımız da tabii ki işi daha ucuza, daha yarı fiyatına olduğu için onlara veriyorlar, iş imkânımız azaldı. Yani ondan dolayı bir de dediğim gibi sokağa her bir köşeden bir Arabı çıkıyor, bir göçmeni çıkıyor, bir yabancısı çıkıyor, Somali’si çıkıyor, yani hoş karşılamıyoruz muhitimizde olmasını” (TV10).

Diğer katılımcılar, mekân paylaşımına ilişkin şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Yani sonuçta onlar savaştan kaçtıkları için bir insan, insanlık için onlara kucak açtık. Bu din dil, ırk ayrımı etmeden insanlığın gerektirdiği bir şeydir. Tabii sonrasında bu iş tersine döndü. Biz de buna tedirgin olmaya başladık” (TV5). “Valla nasıl diyeyim ben sana aslında bizim muhitte yaşamaları da başka yere gitseler. Bunlara ayrı bir şey açsalar bunlara daha güzel. Mahalle açsalar, bir mahallede dursalar başka bir mahallede ama yani toplumun içine girdikleri için yani insan bazen korkuyor dediğim gibi işte. Hani bu saldırdıklarından, tecavüzlerinden bilmem nelerinden gece yani özellikle gece çıkmada insan korkuyor” (TV7). “Eğer zarar vermeyeceklerse en azından ortama ayak sağlayacaklarsa, kimseyle de bir sıkıntı çıkarmayacaklarsa, bu ben de dahil

olmak üzere burada kalmaları olur. Ama huzuru bozacaklarsa, düzeni bozacaklarsa o zaman istemem” (TV11).

Katılımcılara, yabancı göçmenlerin muhitlerinde yaşamaları konusundaki görüşleri sorulduğunda, genellikle bu durumu hoş karşılamadıklarını ifade etmişlerdir. Güvenlik endişesi, katılımcıların büyük bir kısmının dile getirdiği en önemli meselelerden biridir. Özellikle çocuklarını belirli bir saatten sonra dışarı çıkarmaktan çekindiklerini, mahallede eskisi gibi rahat bir şekilde gezemediklerini belirtmişlerdir. Bu endişe, mahallede artan yabancı nüfusun yarattığı belirsizlik ve güvensizlik hissiyle daha da güçlenmiştir.

İlk etapta, misafirperverlik ve insanlık adına göçmenlere kucak açtıklarını ancak zamanla bu durumun kendileri için rahatsız edici bir hale geldiğini dile getirmişlerdir. Bu noktada, katılımcılar arasında farklı görüşler de mevcuttur; bazıları göçmenlerin Türk kültürüne ayak uydurduklarını ve uyum sağladıklarını savunurken, bazıları ise bu uyum sürecinin yeterli olmadığını, göçmenlerin mahalledeki yaşam tarzını olumsuz etkilediğini düşünmektedir.

Bir diğer grup katılımcı, yabancı göçmenlerin varlığından duydukları rahatsızlığı daha sert bir şekilde dile getirmiştir. Bu kişiler, göçmenlerin Türkiye'ye sığınmış olmalarına rağmen, kendileri olsaydı kendi vatanlarını asla terk etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Özellikle işsizlik gibi ekonomik sorunların artışında göçmenlerin rol oynadığını düşünenler, bu durumu olumsuz bir şekilde yorumlamışlardır. Bazı katılımcılar, her sokağın başında mutlaka bir yabancı uyruklunun bulunduğunu ve bu durumun rahatsızlık verici olduğunu vurgulamışlardır.

Sonuç olarak, katılımcıların görüşleri genel olarak ikiye ayrılmaktadır: bir kısım göçmenleri başta olumlu karşılamış ancak zamanla bu düşüncelerini değiştirmiştir; diğer bir kısım ise başından beri göçmenlerin varlığını olumsuz karşılamaktadır. Ortak noktaları ise güvenlik endişesi ve mahalledeki değişen sosyal yapının yarattığı huzursuzluktur. Bu durum, mahalle sakinlerinin göçmenlere karşı olan tutumlarını büyük ölçüde etkilemiş, başlangıçtaki hoşgörü yerini tedirginliğe ve endişeye bırakmıştır.

1.1.7. Entegrasyon Süreci

Entegrasyon; uyum, ayak uydurma, bütünleşme gibi anlamlarla ifade edilmektedir. Her toplumun kendine özgü yapısı ve işleyişi vardır. Topluma ayak uydurmak ve var olan kuralları benimsemek doğrudan olabileceği gibi dolaylı yollardan

da olabilmektedir. Entegrasyon süreci kişiden kişiye, toplumdan topluma değişebilmektedir. Kimi zaman bireyler topluma kolay bir şekilde adapte olabilirken kimi zaman da birtakım zorluklarla karşılaşp, uyum noktasında sıkıntılar yaşayabilmektedir. Entegrasyon sorusuna verilen cevaplar ayrı ayrı başlık altında toplanarak Tablo 8’de incelenmiştir.

Tablo 8. Uyum Süreci ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Entegrasyon Sürecinde Belirlenen İhtiyaçlar ve Sosyal Talepler	Kültür Entegrasyon Programı	TV1
	Entegrasyon Çalışmaları	TV2
	Dil ve Kültür Eğitimi	TV3, TV5, TV7, TV10, TV11
	Gelenek ve Görenek Öğretimi	TV4
	Adım Adım Yerleşik Hayat	TV6
	Çok Boyutlu Ele Alınma	TV8
	Toplumun Kültürüne Ayak Uydurmak	TV9
	Orta Yolu Bulmak	TV12

1.1.7.1. Entegrasyon Sürecinde Belirlenen İhtiyaçlar ve Sosyal Talepler

“Yabancı göçmenlerin kente uyum sağlamaları için sizce neler yapılmalı, nasıl bir çözüm yolu izlenilmelidir?” Soruna katılımcıların çoğunluğu; “dil ve kültür eğitimi yapılmalı” cevabını vermişlerdir. Göçmenlerin toplumla uyum sağlama sürecinde, farklı kültürel arka planların nasıl bir rol oynadığını, benzerliklerin uyumu kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını veya farklılıkların uyum sürecinde zorluklar yaratıp yaratmadığını anlamaya yönelik sorulan bu soruda; katılımcılar duygu ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Bazı katılımcılar, dil eğitiminin uyum sürecinin temelini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Türkçe öğrenmenin, göçmenlerin yerel halkla daha iyi iletişim kurmalarını sağlayacağı ve toplumla olan bağlarını güçlendireceği düşünülmektedir. Dilin sadece bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda kültürel bir köprü olarak da önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Katılımcılar, göçmenlerin sadece dil öğrenmekle kalmayıp, aynı zamanda Türkiye'nin gelenek ve göreneklerini, toplumsal kurallarını da öğrenmeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu tür bir kültürel entegrasyonun, göçmenlerin yerleşik hayata daha kolay adapte olmalarını ve toplumun bir parçası haline gelmelerini sağlayacağına inanılmaktadır.

“Bence kente uyum sağlamaları için bir takım kültür entegrasyon programları oluşturulabilir. Yani bu şöyle olur. İki farklı kültürden etkileşim kurabilecekleri yani sadece bizim aktardığımız değil, onların da ondan sonra karşı tarafa aktardığı çünkü sonuçta beraber yaşıyoruz işte bunlara çocuklar yapılabilir. Çocuklara yönelik aktivitelerle başlanabilir. Daha sonra kadınlara yönelik aktivitelerle başlanabilir. Bence çocuklar için öncelikli olarak eğitim tabii ki birinci şart ama daha fazla onlara yönelik işte oyun programları olabilir. Çünkü bence çocukların bir şeylerin daha hızlı kapmasını sağlıyor. Hani beraber bir etkinlik düzenlenebilir. Bu etkinlikte ondan sonra işte karma kültürler aktarılabilir. Bizim kültürlerimiz anlatılabilir. Daha sonra eğitim programlarına geçilebilir ki bunları duymuştum sanırım bazı sınır kamplarında vesairede ondan sonra Türkçe eğitimleri olsun, bunlar veriyordu. Bunlar yaygınlaştırılabilir kent çapına dönüştürülebilir. Hani bunlar çocuklar için daha faydalı olabilir. Ama tabii ki bunların kökeni aileye dayandığı için ailelerin de eğitilmesi gerekiyor. Hani öncelikli olarak anneler bence bu konuda ondan sonra model bir figür. Hani onlar eğitilebilir bu konuda çocuklarına daha fazla ittirebilirler bu konuda onlar için de kendi yaş gruplarında kendi hemcinsleriyle bir araya geldikleri ortamlar oluşturulabilir. Tabii ortak hobilere vesaireye dayanarak daha sosyal etkinlikler olabilir. Çünkü insanların böyle konularda daha kolay etkileşim kurduğunu düşünüyorum. Bugün halk eğitimin açtığı kurslar var. Ondan sonra yani sanatla ilgili olabilir, dikiş-nakış olabilir ya da onların on gelen belli başlı kişilerin işte göçmenlerin kültürleri araştırılıp onların ülkelerinde özel bir işte dikiş nakış gibi vesaire ya da böyle çok tutulan bir sanat programı varsa onlar buraya entegre edilebilir. Hani böylece onlarda daha kolay adapte olabilir” (TV1).

“Onların entegrasyonunun sağlanması şart. Bu ülkede misafir oldukları süre boyunca hem onların huzuru hem de ülkedekilerin huzuru için entegrasyon konusunda çeşitli çalışmalar yapılması lazım. Örneğin, okulda yabancı öğrencilerin Türk çocuklarla bir arada eğitim görmesi birçok sorunu beraberinde getiriyor. Farklı kültür, farklı dil kullanımı, farklı alışkanlıklar çocukların karşılıklı olarak etkilenmesine sebebiyet veriyor. Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı. Toplum yaşamına uyum sağlamaları için çeşitli kurslar verilmeli ve birçok noktada onlarda bu ülkede yaşamaya alışmalı, kurallara uyum sağlamalı” (TV2).

“Göçmenlerin kent yaşamına ve topluma uyum sağlamaları için öncelikle dil eğitimi ve kültürel entegrasyon programlarına ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum. Hem

yerel halkın hem de göçmenlerin katılımıyla gerçekleştirilecek, kültürel etkileşim ve eğitim programları önemli. Ayrıca, onlara yönelik hizmetlerin kolaylaştırılması ve bilgilendirme çalışmalarının artırılması gerektiğini düşünüyorum” (TV3).

“Öncelikle burada hangi gelenek görenekler var onlar öğretilmelidir. Bunu bir toplantı ya da eğitmen tutarak yapabiliriz. Türkçe dilini öğrenmeleri için eğitimler verilebilir, bence öncelikle barınma ve yiyecek ihtiyaçları karşılanmalı ki devletimiz bunu yapıyor” (TV4).

Öte yandan, bazı katılımcılar, uyum sürecinin sadece dil ve kültürle sınırlı kalmaması gerektiğini, çok boyutlu bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, dilin yanı sıra din, ırk, kültür, ekonomik ve toplumsal alanlarda da çeşitli düzenlemeler yapılması gerektiği belirtilmiştir. Göçmenlerin topluma uyum sağlayabilmesi için hem yerel halkın hem de göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle kadın göçmenlerin, toplumda daha fazla ön plana çıkarılması gerektiği ve işsizlikten kurtarılmaları için çeşitli sosyal etkinlikler düzenlenmesi gerektiği önerilmiştir. Kadınların, toplumun gerisinde kalmamaları ve toplumsal yaşama daha aktif bir şekilde katılmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada, kadınlara yönelik programlar ve projelerin, göçmenlerin uyum sürecinde önemli bir rol oynayacağı ifade edilmiştir

“Öncelikle yabancıların kente entegre olabilmesi için önce iletişim Türk dil eğitimi kesinlikle verilmesi gerekiyor. Yani anlaşıyoruz biz onlarla yani bizim dilimizi konuşmadıkları için bu da insanlığa karşı tarafta bir güvensizliğe doğuruyor, bu kendi açısından bir sıkıntıdır. Yani bizim için bir sıkıntı. Öncelikle çocuklara Türkçe eğitimi verilebilir, verilmesi gerekir Devlet kontrolünde. İletişim sorununu ortadan kaldırmak için Türkçe eğitim verilebilir çocuklara. Kadınlar için de sosyalleşmeleri için belediyenin, devletin, sivil toplum kuruluşlarının onların daha çok dışarıda vakit geçirebilmesi için gerek dilimizi gerek kültürümüzü görüp anlayabilmesi için bazı etkinlikler yapabilir, düzenleyebilirler bu faydalı olur. Erkeklerde biz yani erkekler daha çok kaynaşabildiği için biz gerek camide gerek sokakta kültürü daha çok birbirimize aşılayabiliriz. Bayanlar konusunda bana bir tık daha evde kaldığı için sosyalleşemiyorlar” (TV5).

Katılımcılardan (TV6) bu sürecin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğiyle ilgili düşüncelerini şu sözlerle açıklamıştır: *“Yabancı göçmenlerin bir yere uyum*

sağlayabilmeleri açısından benim şahsi fikrim bir anda aynı insanları aynı yere koymaktan ziyade adım adım onların yerleşik hayata geçmelerinin sağlanmasını daha iyi olacağını düşünmekteyim. Uyum konusunda şunu da eklemekte fayda olduğunu düşünüyorum. Evet, devlet politikaları bunlara sahip çıkmaya çalışıyoruz. İmkânlar dahilinde maddi manevi tüm imkanları sunuluyor ama kendi bölgelerinde atıyorum. A mahallesinde B mahallesinde belediye kanalları veya muhtarlık kanalları veya sosyal aile müdürlükleri tarafından sosyal etkinlikler çerçevesinde birtakım girişimler yaparak hem onların o bölgeye daha sağlıklı bir şekilde motive olması hem orada yaşayan yerleşik halkla ilişkilerinin daha sağlıklı kurulabilmesi için bir takım seminer olabilir, toplantılar olabilir, kültürel etkinlikler adı altında her iki kültürle ilgili etkinlikler olabilir, çocuklarla arasında kaynaşması açısından çocuk parklarında görevliler tarafından birlik ve beraberlik içinde daha sağlam açılan oto kontrollü bir şekilde çocuk oyunları oynanabilir diye düşünüyorum kendimce.”

Diğer bir katılımcı değerlendirmelerine ilişkin şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Şimdi bunların uyum yapmaları için burada bunlara dil kursu verdirmeliyiz biz. Bunlar kendi dillerini konuşmamalı burada çünkü. Onların çocuklarına da yani bizim çocuklarımızla oynamalarına istemediğimiz için parklar yapmalıyız onlara da. Yani ayrı yerlerde durmalılar. Eğer bizimle birlikte oynayacaklarsa bile dediğim gibi işte dillerini geliştirmeleri lazım. Ondan sonra bizim yani ülkeye uyum sağlamaları lazım her yönden. Eğer burada oturum aldılarsa Türkler gibi yaşayacaklar” (TV7).

“Yabancı göçmenlerin kente uyum sağlamalarını şöyle söyleyeyim, çok boyutlu bir şekilde ele almamız gerekiyor. Yani din, dil, ırk nasıl desem kültür, sosyal alan, ekonomik alan hepsini düşünerek bir şeyler yapmamız lazım öncelikle dil onlarla aramızdaki bütün çatışmalar birbirimizi anlamadığımız için oluyor. Hani dil öğretirse ek bir nebze onların ne istediğini bizim onlardan ne istediğimizi anlatabiliriz, kendimizi ifade edebiliriz. Sonrasında sosyal etkinlikler yapabiliriz. Özellikle ev hanımları, onların kadınları birazcık daha çekingen tabii bu İranlı kadınlar nezdinde birazcık İranlı kadınları dışarıda bırakıyorum. Onlar daha girişken oluyor ama Afganlar olsun ya da Suriyeliler olsun birazcık daha kadınlar geri planda kalıyor. Kadınlar için herhangi bir sosyal etkinlik işte nasıl desem erişte günleri mesela kadınlar hep birlikte mahallede toplanıp, bunun tabii belediye yapması gerekiyor ya da sosyal, sivil toplum kuruluşları yapması gerekiyor. Hani bir erişte günü olsun ya da ne bileyim işte sosyal etkinlik yapabilirler öncelikle bizim kültürümüze, onları empoze edebiliriz. Tabii kendi

kültürlerinden tamamen soyutlamayalım, yani onları asimile etmeyelim. Kendi kültürlerinden nasıl desem, kendi kültürlerini unutmasınlar ama burada yaşayacaklar ya da bizim kültürlerimizi benimsesinler yani bizim yaşam tarzlarımızı biraz alsınlar” (TV8).

“Daha fazla yapılabilecek bir şey olduğuna inanmıyorum. Daha ne yapılabilir ki? Yani işin açığı zaten gitmeye pek niyetleri yok, bayağı rahatlar. Kendilerine ait bir kural, kaideleri var. En azından artık onu yapmasınlar yani bize uyum sağlasınlar. Biz nasıl yaşıyorsak bizim zorluklarımızı onlarla zorla ansınlar. Bizim kurallarımızı onlarda uysunlar. Bizim kültürümüze uyum sağlasınlar. Yani bizim tersimize hareket etmesinler ahlaki ve gelenek göreneklerimize uyum sağlamalarını beklerim açıkçası. O zaman zaten daha fazla onların uyumlu bir şekilde yaşamaları elverişli hale gelir” (TV9).

Bazı katılımcılar ise göçmenlerin toplumsal kurallara uymaları gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Toplumun genel kurallarına karşı gelinmemesi gerektiğini, aksine bu kurallara uyum sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle, Türk toplumunun giyim kuşam kurallarına adapte olmanın da uyum sürecinde önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Göçmenlerin, bulundukları topluma saygı göstermeleri ve yerel normlara uygun davranmaları, toplumsal uyumun sağlanmasında kilit bir rol oynayacaktır.

“Bazıları var mesela gelenler ilk başta gelenler hepsi Türkçeyi çok güzel biliyorlar bence yani bu Türkçeyi öğrenmeliler. Daha sonra Türkçeyi zaten bildikten sonra konuşmalarda bence sadece problem, hani konuşmayı bilemediğimiz için birbirimizi anlayamadığımız için o şekilde oluyor bence olumsuzluklar. Bir de ya işte zaten onlar da rahatlık için zaten giyim olarak buradalar. Sadece bilmiyorum ya giyim olarak konuşma olarak kendilerini geliştirebilirler” (TV10).

“Öncelikle dilimizi öğrenmeleri gerekmektedir. Çünkü anlaşılamayız, dil olmazsa. Dilimizi öğrendikten sonra da zaten kültürümüzü, nasıl bir insan olduğumuzu, öğrenirler diye düşünüyorum. Yani bütün bunları yaptıkları zaman da bize adapte olacaklarını düşünüyorum. Aynı zamanda bizim Örfümüzü, adetimizi, kıldığımızı, kıyafetimizi, yememizi, içmemizi en azından yemek kültürümüzü öğrendikleri zaman zorluk çekeceklerini düşünmüyorum” (TV11).

“Örf ve adetlerimize uymaları gerekiyor başta. Toplumun onları bence dışlamaması gerekiyor. Çünkü böyle bizim Türklerimiz genelde baktıklarında dışlama

potansiyelleri çok. Giyim kuşam açısından olsun ne bileyim çocuklarına bakış açısından, ten rengi açısından, bunlar gerçekten çok rahatsız edici şeyler. Yani biz oraya gitmiş olsak bize de aynısı yapılsa biz rahatsız oluruz. Ne bileyim hepsini topluma kazandırmalıyız, misafirperver olmalıyız öncelikle bu şekilde. Dikiş-nakış kursları ne bileyim boyama, temizlik açısından olabilir, dil kursu olabilir, örneğin, çocuk gelişimi olabilir. Bu şekilde hani kültürü, onlara topluma kazandırmak açısından diller açılabilir. Ama kimisi de çok rahat bu da çok aşırı rahatsız verici bir şey bence ne bileyim orta yol bulunabilir” (TV12).

Görüşmelerden elde edilen verilere dayanarak, entegrasyonun sağlanabilmesi için Türk dil eğitimi, kültüre ve topluma uyum gibi ortak adımların atılması gerektiği belirtilmiştir. Bu süreçlerin tamamlanmasıyla toplumlar arası bütünlük ve uyum sağlanabilecek, verilen örneklerle de bu sürecin nasıl aşılabileceği gösterilmiştir.

Sonuç olarak, katılımcıların görüşleri, yabancı göçmenlerin kente uyum sağlamaları için çok yönlü ve kapsamlı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Dil eğitimi ve kültürel entegrasyon programlarının yanı sıra, göçmenlerin ekonomik, toplumsal ve kültürel alanlarda da desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kadın göçmenlerin toplumsal yaşama katılımlarının artırılması, bu süreçte özellikle dikkat edilmesi gereken bir alan olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal uyumun sağlanabilmesi için hem göçmenlerin hem de yerel halkın ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretilmesi gerektiği ve bu süreçte karşılıklı anlayış ve saygının önemli olduğu ifade edilmektedir.

1.1.8. Mekansal Yerleşim ve Tercihler

Tablo 9’da ise katılımcılara gündelik hayatta yabancı göçmenlerle karşılaştıkları alanlarla ilgili soru sorulmuş ve elde edilen cevaplarla birlikte karşılaşılan mekanlar ve yaşadıkları sorunlar incelenip çözümlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 9. Karşılaşılan Mekânlara İlişkin Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Yerleşik Halkın Göçmenlerle Gündelik Hayatta Karşılaştığı Mekânsal Ortamlar	Kamuya Açık Alanlar	TV1, TV2, TV3, TV5, TV6 TV7, TV8, TV9
	Vergi Dairesi Dışında Her Yerdeler	TV4
	Her Yerdeler	TV10, TV11, TV12

1.1.8.1. Yerleşik Halkın Göçmenlerle Gündelik Hayatta Karşılaştığı Mekânsal Ortamlar

“Göçmenlerle daha çok hangi mekanlarda karşılaşıyorsunuz?” Sorusuna 8 katılımcı daha çok kamuya açık alanlarda karşılaştıklarını dile getirmiştir.

“Otobüslerde görüyorum. Yolda yürürken çok karşılaşıyorum. Yolda çevirenler oluyor. Hastanelerde görüyorum ve buralarda karşılaşıyorum. Daha çok para isteme konusunda çeviriyorlar. Yani dilenen çocukları görüyorum. Küçük yaştaki çocukları hani yabancı asıllı oldukları belli” (TV1). “Genel olarak ilişki kurmasam bile pek çok yerde onlarla karşılaşıyoruz. Özellikle topluma taşımalar, kafeler, restoranlar, mağazalar, marketler ve tatbiki bi türlü çıkmadıkları hastanelerde sıklıkla karşılaşmak zorunda kalıyoruz” (TV2). “Göçmenlerle mahallemde çok fazla oldukları için eve girerken çıkarken karşılaşıyorum ama daha çok Pazar yerleri gibi kamusal alanlarda karşılaşıyorum. Mesela hastaneler, postaneler ya da kafelerde kendileriyle karşılaşıyorum, halka açık her yerde onları görmek artık mümkün. Yani her yere ulaşım vs. onlara imkân sağlandığı için, her yere giriş, çıkış, diğer kamu kurumlarında onları görmek mümkün oluyor” (TV3). “Genellikle hastanede ve postanede de belediyede kamusal alanlarda sıra bekleme olayı olduğu için mesela öncelik onlara veriliyor. Biz daha çok sıra bekliyoruz. Yani ben bekliyorsam sırayı o da beklemesi gerekiyor. Yani eşit olması lazım. Bir öncelik hakkı hastanede tamam acil bir durum haricinde benim beklediğim gibi onu da beklemesi lazım eşitlik olması lazım. Öncelik onlara verilmemesi lazım” (TV5). “Ben çok fazla sosyal biri değilim genelde belediye otobüslerinde, çarşı merkezlerinde veya belli bir istirahat alanlardaki açık parklarda karşılaşıyoruz veya hiç tasvip etmediğim bir şekilde onların hem dilenme, dilendikleri dönemlerde karşılaşıyoruz. Bu nerede oluyor? Cami de oluyor veya sokak ortasında oluyor. O tarzlarda karşılıyoruz ama ben tasvip etmiyorum bu tür hareketleri” (TV6). “Örneğin; toplu taşımalarda, hastanelerde, postanede, Parkta daha ne deyim kafelerde yani buralarda çok çok görüyorum ve karşılaşıyoruz ve sağlık ocakların dada” (TV7). “Bu konuda öncelikle okullarda görüyorum. Hani sadece çalıştığım okul değil, çoğu okullarda artık yabancı göçmen görmek mümkün. Belediyelerde, parklarda görüyorum, parklara çok geliyorlar. Pazar var burada işte salı pazarı var aşağı tarafta salı pazarında çok karşılaşıyorum. Erkekler biraz eğlencelerine düşkün olduğu için eğlence merkezlerinde onları görebiliyorum. Dediğim gibi halka açık her yerde artık onları görmek mümkün. Hani yani karşılaşmamak için artık nasıl desem ülkeyi terk etmek falan gerekiyor herhalde” (TV8). “Genel manada baktığım zaman elleri boş pek çalışmaya

niyetleri yok. Çarşılarda görüyorum, pazarlarda, parklarda görüyorum. Genelde boş olan yerlerde görüyorum. Yani çalışan insan sayısı da kısıtlı olanlarda özellikle gençleri ve hani çocuksuz olanları bir aile yükümlülüğü olmayanları böyle kolay yoldan para kazanma işleri işte kaçakçılık vesaire çok uğraştıkları için park, bahçe işte çarşıların kıraathane kısımlarında yığılma şeklinde görüyorum yani. Genelde postane sıralarında görüyorum mesela para malum geldiği için onlara. İşte hastanelerde tabii karşılaşıyorum bayanlarıyla özellikle” (TV9).

Katılımcıların ifadelerine göre, yabancı göçmenlerle karşılaşmalar daha çok kamuya açık alanlar ve günlük yaşamın yoğun olduğu yerlerde gerçekleşmektedir. Otobüs, hastane, pazar yerleri, parklar, postane, çarşı gibi mekanlar göçmenlerin sıkça bulunduğu alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, göçmenlerin sosyal hayata entegrasyon sürecinde kamuya açık alanların önemli bir etkileşim zemini olduğunu göstermektedir. Ancak bazı katılımcılar, bu karşılaşmalardan rahatsızlık duyduklarını ve özellikle dilenme ya da sosyal düzeni olumsuz etkileyen davranışlardan rahatsız olduklarını belirtmektedir. Bu algı, ekolojik kuram bağlamında değerlendirilebilir çünkü kuram, çevresel koşulların ve mekânların bireylerin davranışlarını ve güvenlik algısını şekillendirdiğini savunur. Kamu alanlarındaki bu yoğunluk, göçmenlerin görünürlüğünü artırırken, yerel halkın güvenlik ve düzen algısını da etkileyerek sosyal gerilimlere neden olabilir.

Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde çok farklı değişkenlere rastlanmıştır:

“Mahalle içinde ise her yerde karşılaşıyoruz özellikle. Bu caddelerde çok fazla Suriyeli dükkânları var ve buralara sadece Suriyeli olanlar gidiyor hiç Türk birinin oradan alışveriş yaptığını görmedim. Yemek, yemek için gittiğimiz restoranlarda çok fazla karşılaşıyoruz ve özellikle hastanelerde bizim para verdiğimiz ama onların vermeden girdikleri hastane ortamında sıklıkla karşılaşıyoruz. Aslında işin özeti vergi dairesi dışında her yerde onlar da var” (TV4).

Yöneltelen soruna 3 katılımcı yabancı göçmenleri her yerde gördüklerini ifade etmiştir:

“Örneğin hastanelerde marketlerde, Bir kafeye gittiğimizde sokaklarda. Ne bileyim her yerde onlar zaten her şekilde karşılaşıyoruz zaten onlarla biz” (TV10).
“Kafeler de özellikle kafelerde çok fazlalar. Lokantalarda, dışarılarda, caddede,

sokaklarda aşırı fazlalar o şekilde. Örneğin AVM'lerde, okullarda da benim bulunduğum okulda da mesela var göçmenler. Marketlerde, ki bizden fazla alışveriş yapıyorlar. Hastanelerde, pazarlarda dediğim gibi her yerlerde sık çok sık bir şekilde görüyorum kendilerini” (TV11). “Pazarda, hastanede işte dediğim gibi otelde çalışıyorum, otele geliyorlar genelde. Bakkalda genelde bizim bağlar 'da zaten bakkallar çok, genelde de Afganlılar kendilerini açmışlar. Pazarda özellikle her tarafta, mahallemde desem öyle” (TV12).

Yabancı göçmenler ve Türk vatandaşlarının en çok kamuya açık alanlarda, özellikle hastaneler, postaneler, parklar ve pazarlarda karşılaştığı gözlemlenmektedir. Bu bulgu, kamu hizmetlerinin göçmenler ve yerel halk arasındaki etkileşimde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Göçmenlerin, topluma entegre olma süreçlerinde bu tür kamusal alanlar, sosyal ve kültürel etkileşimin sağlandığı, karşılıklı anlayışın geliştiği önemli buluşma noktalarıdır. Bu alanlar aynı zamanda, göçmenlerin günlük hayata aktif katılımını ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için bu tür kamusal hizmetlere olan bağımlılıklarını da ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, göçmenlerin yerel halkla olan sosyal ve ekonomik erişimlerini anlamak ve bu erişimi daha da iyileştirmek için bu veriler önemli ipuçları sunmaktadır.

1.1.9. Kentin Cazibesi ve Göçmen Tercihleri

Kent, insanların yaşamlarını paylaştıkları, kültürlerini bir arada yaşattıkları ve ortak bir tarih yarattıkları, sokaklarıyla ve insanlarıyla geçmişten günümüze yaşayan bir mekandır. Kent, sadece binalardan ve caddelerden meydana gelmemektedir; aynı zamanda insanların öyküleri, kültürel zenginlikleri ve günlük hayatın ritmiyle yaşayan bir yapıdır. Her köşesinde farklı bir geçmişi, farklı umudu barındırır. Kent, insanlara ait olan, onlarla şekillenen ve onlarla gelişen bir yerdir; kent bir yaşam biçimidir. Bu başlık altında, katılımcılara genel olarak Türkiye ve Isparta'yı tercih etme nedenleri sorulmuş; verilen cevaplar ise tablo 10'da tek tek incelenip değerlendirilmiştir.

Tablo 10. Türkiye ve Isparta Tercihlerine İlişkin Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Kentsel Fırsatlara Yönelik Algılar ve Yaşanabilirlik Kriterleri	Geçiş Kolaylığı	TV1
	Müslüman Ülke	TV2
	Yaşanılabilir Oluş	TV3
	Geçiş Yolu	TV4, TV7
	Batı'ya Yakın Oluş	TV5
	Küçük Şehir	TV6
	Avrupa'ya Açılan Kapı	TV8
	Kural-Kaide Yok	TV9
	Sınır Ülke	TV10, TV11, TV12

1.1.9.1.Kentsel Fırsatlara Yönelik Algılar ve Yaşanabilirlik Kriterleri

İnsanların savaş veya ekonomik nedenlerle başka bir ülkeye göç etmeleri, çoğu zaman zorunlu bir karar olarak karşımıza çıkar. Bu tür göçler, bireylerin güvenlik ve geçimlerini sağlama arayışını yansıtır. Ancak, bu göçlerin hem göç edenler hem de gittikleri ülke üzerinde derin sosyal, ekonomik ve kültürel izleri de olabilmektedir. Göçmenler, yeni bir hayata başlarken, geldikleri ülkenin toplumsal dinamiklerine uyum sağlamak zorunda kalır ve bu süreç, bazen uyum sorunlarına, toplumsal gerilimlere veya fırsatlar yaratacak yeni oluşumlara yol açabilir.

Katılımcılara yöneltilen "Yabancı göçmenler neden Türkiye'yi ve özellikle Isparta'yı tercih etmişlerdir?" sorusuna verilen yanıtların büyük kısmı, Türkiye'nin sınır ülkesi olması ve Isparta'nın küçük ve ekonomik olarak uygun bir şehir olması şeklinde ortak nedenler belirtmiştir.

Bir ülkenin jeopolitik konumu, özellikle sınır komşusu olmasından dolayı tercih edilmesi, genellikle stratejik ve pratik nedenlerden kaynaklanır. Sınır komşusu olmak, göçmenlerin ve mültecilerin ülkeye ulaşımını kolaylaştırabilir ve geçiş sürecini hızlandırabilir. Ayrıca, sınır bölgeleri genellikle kültürel ve ticari etkileşimlerin yoğun olduğu alanlar olduğundan, göçmenler bu bölgeleri sosyal ve ekonomik kaynaklar açısından daha cazip bulabilirler. Bu durum, göçmenlerin daha güvenli ve erişilebilir bir yaşam alanı arayışlarını yansıtabilir.

“Türkiye konumu gereği ondan sonra bir sınır ülkesi buradan Avrupa'ya geçiş çok daha kolaylaşıyor. Buraya gerek kaçak yollarla gerek farklı yollarla gelip ondan sonra buradan Avrupa'ya çıkmaya çalışıyorlar. Daha sonrasında Isparta'yı spesifik olarak tercih etmelerinin ekonomik olarak çok rahat bir şehir. Özellikle Türkiye'nin yaşadığı bu ekonomik çöküşler. Isparta hâlâ biraz daha yaşanılabilir şehirler arasında. Çünkü ucuz bir yer. Onlar içinde tutulması daha kolay. Zaten özellikle aldıkları yardımlar gereğince ondan sonra burada çok kolay bir şekilde tutunabilirler” (TV1).

“Öncelikle Türkiye'yi seçmelerinin nedeni sadece biz kabul ediyoruz. Birkaç yerden Türkiye'ye para fonu veriliyor onlar burada kalsın Avrupa ülkelerine gitmesin diye. Yunanistan onların botlarını batırıyor. Aslında onlarda Türkiye de kalmak istemiyor. Avrupa ya gitmek için buradan geçmek zorundalardı fakat Avrupa ülkelerine girmelerine izin vermiyorlar. İşin özü Türkiye'yi geçiş yolu olarak kullanıyorlar” (TV4).
“Isparta çok güzel bir memleket yaşanacak bir ülke yani ve dünya harikası olarak

seçilmiş yani burası da şehirlerde şey seçilmiş ne diyeyim onu ya. En iyi şehir olarak seçilmiş yani Isparta da yani kim olursa Isparta' da yaşamayı düşünür yani. Türkiye'mizde çok güzel bir yer olduğu için bunlar tabii yaşadıkları ülkeler güzel olmadığı için buranın güzelliklerini gördükleri için gitmek istemiyorlar. Türkiye açısından düşünürsek Türkiye'yi bunlar yani Isparta'da özellikle Isparta'ya geldikleri zaman elma var, tarım var burada. Burada çalışıyorlar, iş imkanları oluyor, ucuz da çalışsalar çalışıyorlar burada ondan sonra ne diyeyim daha sana. Yani nasıl anlatayım Isparta'yı tercih etmelerini en önemli sebep işte dediğim gibi para. Paradan dolayı çalıştıklarından dolayı o yüzden burayı tercih ediyorlar. Türkiye şimdi şöyle, Türkiye'de bunlar şey olarak kullanıyorlar burayı Avrupa'ya geçmek için bir ne derler ona ya, yol güzergahı olarak kullanıyorlar. Buradan Avrupa'ya geçmek istiyorlar ama buradaki rahatı orada bulamayacaklarını bilmiyorlar da Avrupa'da zaten bunları istemiyor. Biz Türkler her türlü "he bülüm mübülüm kabulüm" diyoruz yani her şeye" (TV7).

Birçok katılımcı, yabancı göçmenlerin Türkiye'yi tercih etmesinin başlıca nedenlerinden birinin, Türkiye'nin göçmenleri kabul eden birkaç ülkeden biri olması olduğunu ifade etmiştir. Savaş, ekonomik sıkıntılar ya da siyasi baskılar gibi sebeplerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan göçmenler, Türkiye'yi bir sığınma yeri olarak görmüşlerdir. Türkiye, coğrafi konumu ve kültürel yapısı gereği, bu göçmenler için uygun bir yerleşim yeri olarak görülmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin stratejik konumu, göçmenler için Avrupa'ya açılan bir kapı olarak da değerlendirilmektedir. Bu nedenle, birçok göçmen, Batı'ya ulaşma hayaliyle Türkiye'yi geçiş noktası olarak kullanmayı tercih etmektedir.

"Öncelikle neden Türkiye'yi seçtiklerini söyleyeyim ya bence benim nezdimde Türkiye'nin konumu çok önemli burada hani hem onlara sınır komşusuyuz hem de Avrupa'ya açılan bir kapı niyeti yani kapı olarak görüyorlar bizi. Evet şöyle söyleyeyim, Avrupa hani özellikle Yunanistan'ın yaptıklarını gördünüz. Hani hepimiz gördük haberlerde. İşte çocuk cesetlerinin sahile vurduğunu, hani tüm Türkiye bunu gözü yaşlı izledi. Bunları gördükçe Avrupa'nın onlara sert davrandıklarını görünce kendi ülkelerine de gidemediler, Avrupa'ya da gidemediler, Türkiye'de kalmak zorunda kaldılar. Çünkü Türk halkı her zaman hani benim nezdimde bilemiyorum benim görüşüm merhametli bir halk olarak karşımıza çıkmıştır, tarihte de böyledir. Yani Türkiye'yi seçmelerinin sebebi bunları söyleyebilirim. Bir Avrupa'ya gidemediler, burada kaldılar ve bizim hani din ne kadar etkili bilmiyorum ama bence Müslüman olmamız onlar için bir etken olduğunu

düşünüyorum. Isparta hani halk arasında şöyle bir tabir vardır, Isparta için öğrenci şehri hani burada yaşam birazcık daha kolay kiralar ucuz. Hani en azından evden çok apart vardır burada. Hani kira ucuz nasıl desem her şey elinin altında hani otobüsle çok rahat şehir merkezine gidip gelebilirsin. Antalya'ya yakın mesela Muğla'ya yakın hani Isparta'nın yol güzergahı da burada çok önemli. Antalya'da mesela oteller yaz aylarında işçi alıyorlar. Hani işçi göçü de yapabilirler aslında. Hani bilemiyorum belki ne kadar etkilidir ama hani yazları gidip orada çalışıyorlar bildiğim kadarıyla. Muğla'da da aynı şekilde Antalya'da tarım da ön planda, yaz aylarında işte seralarda çalışabilirler öyle düşünüyorum hani Isparta'yı seçmelerinde etken olduğunu düşünüyorum” (TV8).

“Biz sınır bir ülke olduğumuz için hani Türkiye bazı yerlere göre daha rahat. Bir de İranlılar zaten Suriyeliler Müslüman Türkiye’de Müslüman bir ülke olduğu için zaten geliyorlar. Bir de Türkiye bütün sınırlara karşı hani Yunan olsun, Avrupa olsun daha rahat geçirebildiği için hani Türkiye’yi ilk adres olarak geliyorlar. Mesela başka memleketler bu savaş olayını veya kabullenme olayını ters tepki verdikleri için tabii ki yabancılarda başka ülkelerde sevimemeyceklerini bildikleri için Türkiye’de komşu olduğu için bide sevecen bir ülke olduğu için Türkiye’yi daha çabuk ısınıyorlar. Isparta olarak da dersem de Isparta’mız bizim küçük bir memleket araba sorun yok. Her yere yürüyerek mesafede gidebiliyorsun. Hani taşıt olarak ücret ödemiyorsun. Gezilecek yerler daha az olduğu için hani gezmeye de para çok harcamıyorsun. Bir de öğrenci yeri, yani çocuklarımızın daha çok böyle vakit geçirebileceği bir yer olduğu için. İşte Isparta küçük olduğu için ya seçiyorlar bence” (TV10).

Isparta'nın tercih edilmesinin nedenleri ise şehrin sahip olduğu özelliklerle yakından ilişkilidir. Katılımcılar, Isparta'nın doğal güzellikleri ve sakin yapısıyla öne çıktığını belirtmişlerdir. Göçmenler, ülkelerindeki olumsuz koşullardan kaçarken, Isparta gibi huzurlu ve güzel bir şehre yerleşmeyi cazip bulmuşlardır. Ayrıca, Isparta'nın Türkiye'nin diğer büyük şehirlerine kıyasla daha ekonomik bir yaşam sunduğu düşünülmektedir. Bu ekonomik rahatlık, göçmenler için Isparta'yı daha çekici hale getirmiştir. Göçmenler, burada daha düşük yaşam maliyetleriyle daha iyi bir yaşam standardı elde edebileceklerini düşünmüşlerdir.

“Bence Türkiye’yi tercih etmelerinin sebebi sınıra yakın olması, Müslüman bir ülke olmamız. Zaten Türkiye’den de ileriye gidebileceklerini düşünmüyorum. Çünkü Avrupa’nın onları almayacağını biliyorum. Avrupa almayacağı için de biz ortada olduğumuz için Türkiye’de kalmak zorunda kaldılar. Isparta’da neden Isparta diye

soracak olursanız, Isparta'da da derli toplu, iş imkânı olan yaşamı kolay ve ucuzluk bakımından ucuz bir ilimizdir. O yüzden Isparta'yı tercih etmiş olabilirler” (TV11).

“Bence ihtiyaçları olduğu için Isparta küçük bir yer, topluma çabuk karışabiliyorlar en azından. Diğer memleketlere göre dışlanma olmuyor bence yani çok olmuyor topluma kazandırabilmek açısından bence. Savaşlardan dolayı Türkiye'yi Tercih Etmişlerdir. Ek olarak şunu da söyleyebilirim, Türkiye'yle sınır komşumuz olduğu için, ne bileyim yardımsever olduğumuz için, özgürlüğümüze çok düşkün olduğumuz için. Isparta'nın toplumunun daha çabuk kabullenici bir özelliği olduğu için, küçük şehir olduğu için, bu şekilde kabullenebiliyorlar bence” (TV12).

İnsanlar bir ülkeyi tercih ederken genellikle çeşitli sebepler göz önünde bulundurulur. Güvenlik, savaş veya çatışma gibi tehditlerden kaçış arayışını içerebilir. Ekonomik fırsatlar, daha iyi iş olanakları ve yaşam standartları arayışı da önemli bir rol oynar. Kaliteli eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, sosyal ve politik stabilite arayışı gibi faktörler de etkili olabilir. Aile bağları, dil ve kültürel yakınlık gibi kişisel nedenler de tercihleri şekillendirir. Son olarak, yüksek yaşam kalitesi, temiz çevre ve güvenli yaşam alanları arayışı da karar süreçlerinde etkili olabilir.

Ülkelerin dini inançları da tercih sebepleri arasında olabilmektedir. *“Yabancı göçmenlerin çoğu, savaş vb. nedenlerle Orta Doğu'dan gelenler. Dini, kültürel ve coğrafi yakınlık sebebiyle Türkiye'yi tercih ettiklerini düşünüyorum. Özellikle Müslüman bir ülkede daha rahat edeceklerinden ve yabancılık çekmeyeceklerinden dolayı bu ülkeyi tercih ediyorlar. Ayrıca Türkiye onlara göre ucuz bir ülke. Sağlık, eğitim, turizm gibi pek çok sektörde oldukça gelişmiş. Bu nedenle kendi ülkelerinde veya başka ülkelerde çok daha pahalıya yapabilecekleri şeyleri, bizim ülkemizde rahat bir şekilde gerçekleştirebiliyorlar. Isparta bu imkânı sağlayan ender şehirlerden biri bence” (TV2).*

Türk halkının merhametli ve misafirperver yapısı da göçmenlerin Türkiye'yi tercih etmelerinin önemli nedenlerinden biridir. Katılımcılar, Türkiye'nin göçmenleri hoşgörülle karşılaması ve onlara yardımcı olması nedeniyle tercih edildiğini belirtmişlerdir. Türk toplumunun, zor durumda olan insanlara kucak açması, göçmenlerin kendilerini burada güvende ve kabul görmüş hissetmelerine neden olmuştur. Bu da Türkiye'yi, özellikle de Isparta gibi daha az kalabalık ve daha güvenli şehirleri, göçmenler için cazip hale getirmiştir.

“Isparta yaşanılabilir bir şehir büyük şehirlere nazaran iş gücü fazla ve daha ucuz bir şehir. Türkiye’yi seçmelerinin sebebi de Avrupa’ya gitmek için ya da Avrupa ülkelerine vize çıkartmak için Türkiye’ye geldiklerini düşünüyorum en büyük etken sınır komşumuz olmalarıdır ve Türk halkının merhametli bir yapısı olduğunu düşünüyorum. Ne kadar istemesek de onların özellikle yardıma muhtaç olanların Türkler tarafından hoşgörüyü karşılandıklarını ve burada herhangi bir hayati tehlike ile karşılaşmadıkları için Türkiye’yi tercih ettiklerini düşünebiliriz. Ek olarak ta dini görüşümüz vs. onlardan kaynaklı da Türkiye’yi tercih ettiklerini düşünüyorum” (TV3).

“Konumu gereği Türkiye’ye tabii ki de Türkiye’ye gelecekler yani çünkü yaşanabilir, özgürlük açısından bakarsak gerçekten gidilebilecek ilk ülke Türkiye’dir. Tabii Isparta’ya gelme sebebi batıya biraz daha yakın olma sebebidir. Yani batıya buradan batıya Göçmenler, Avrupa üzerine geçmek için batıya doğru ilerlemek istiyorlar. Isparta gelme sebepleri bence o yüzdendir. Ucuz rahat olması yani yaşanılabilir bir şehir olduğu için bir de Isparta’da her yere yürüyerek her yere gidebilirsin. Yani büyük bir yer değil, çok rahat sakin bir şekilde yaşayabilirsin. Onlar için güzel bir yer” (TV5).

Türkiye'nin, göçmenler için sadece bir sığınma yeri olmanın ötesinde, Batı'ya açılan bir kapı olarak görülmesi de tercihlerde önemli bir rol oynamaktadır. Birçok göçmen, Türkiye'yi Avrupa'ya geçişte bir durak olarak görmektedir. Ancak, Türkiye'ye geldikten sonra Isparta gibi şehirlerde karşılaştıkları rahat ve güvenli yaşam koşulları, onları burada kalmaya teşvik etmektedir. Göçmenler, Türkiye'de buldukları huzur ve güvenliği, başka ülkelerde bulamayacaklarını düşündükleri için, bu tercihlerinin arkasında durmaktadırlar.

“Türkiye'nin bir manevi etkisi var, sahiplenme duygusu var. Ata er bir yaşantımız var. Gelene kapıyı kapatmıyoruz, gelene kapımız açık. Yalnız kurallara ve nizamla uymak kaydıyla tüm dünya ülkelerindeki herkese kapımız açık. Bu devlet politikalarıyla da zaten ispatlanmış. Onlar kurallara uyduğu takdirde hiçbir problem olmayacağını düşünüyorum. Evet Isparta derken Isparta mevcut biliyorsunuz küçük bir il. Ağırlıklı emeklinin ve dar gelirli insanların yaşadığı bir yer. Burada daha rahat hareket edebilirler veyahut da kendilerini daha iyi muhafaza edebilirler. Toplumla ilişkiler daha sağlıklı olabilir. Belki bundan tercih edilmiş olabilir. Çünkü büyük şehirde yaşamakla Isparta’da yaşamak arasında çok büyük fark var” (TV6).

Katılımcılardan TV9 diğer katılımcılardan farklı olarak ülkede kuralların olmadığını ifade ederek cevap vermiştir. “Yani Türkiye göçmenlere kucak açmış durumda. Diğer ülkelere baktığımız zaman hepsinin bir kural kaidesi var. Adamlar önce mesela bekletiyorlar, bizde öyle bir şey yok. Herkese kucak açıyorlar. Adamlar kaçakçılarla anlaşıyorlar, tırlarla buraya geliyorlar. Yani bizzat ben dinledim ama bir Almanya olsun bir başka bir yer olsun sınırda bir bekletiyorlar, bir kural kaide üretiyorlar. Hiçbir şey yapmasalar dil öğretiyorlar. Öncelikle bizim ülkemizde öyle bir şey yok. Yani adamlar bizi anlaşıyorlar ama bizde yaşıyorlar, o yüzden Türkiye’yi seçmişlerdir. Çünkü Türkiye artık mültecinin yuvası oldu. Başka ülkelere o yüzden gitmiyorlardır. Isparta’da birazcık daha yaşanılabilir bir şehir. Yani ulaşımı kolay yürüyerek bir ucundan bir ucuna bile gidebilirsin bir gün içerisinde. Hastane, postane, her şeyin yeri belirli derli, toplu yaşam biraz daha kolay. O yüzden tercih edilmiş olabilir”

Bu durum TV9 kişinin ülkenin hukuki ve düzenleyici yapısına dair endişelerini veya eleştirilerini yansıttığını gösterir. Katılımcının, kuralların ve düzenlemelerin eksikliği veya belirsizliği nedeniyle yaşadığı olumsuz deneyimleri veya gördüğü olumsuz etkileri vurguladığını ortaya koyar.

Sonuç olarak, yabancı göçmenlerin Türkiye’yi ve özellikle Isparta’yı tercih etmeleri, Türkiye’nin göçmenlere sunduğu güvenlik, ekonomik olanaklar, coğrafi konum ve toplumsal kabul gibi çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Isparta’nın ise huzurlu, güzel ve ekonomik açıdan cazip bir şehir olması, göçmenlerin burayı tercih etmelerinde belirleyici olmuştur. Türk halkının misafirperverliği ve Türkiye’nin Avrupa’ya açılan bir kapı olarak görülmesi de bu tercihi pekiştiren unsurlar arasında yer almaktadır.

1.1.10. Toplumsal Benzerlikler ve Kültürel Farklılıklar

Katılımcılara yabancı göçmenlerle kendilerini farklı ve benzer gördükleri özelliklerin neler olduğuyla ilgili sorular sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda sınıflandırma yapılmıştır. Katılımcıların cevapları Tablo 11’de incelenmiştir.

Tablo 11. Farklı ve Benzer Özelliklerle İlişkin Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Ortak Değerler ve Kültürel Uyuşmazlıklara Yönelik Gözlemler	Dini Benzerlikler/Yaşam Tarzı	TV1, TV3, TV4, TV5, TV7 TV8, TV10, TV11, TV12
	Benzer Kültürler/Farklı Yaşamlar	TV2, TV6, TV9

1.1.10.1. Ortak Değerler ve Kültürel Uyuşmazlıklara Yönelik Gözlemler

Katılımcılara “Yabancı göçmenlerden kendinizi farklı ve benzer gördüğünüz özellikleriniz nelerdir? (Aile yaşantısı, gelenek, görenek, kültür, yaşam tarzı vb.)” sorusu Yöneltilmiştir.

Bu soru, Türk vatandaşların yabancı göçmenlerle olan ilişkilerini, kültürel, sosyal ve bireysel düzeyde nasıl gördüklerini anlamaya yönelik bir sorudur. Soru, vatandaşların kendilerini göçmenlerden hangi açılardan farklı veya benzer hissettiklerini sorgulayarak, toplumdaki kimlik ve aidiyet duygusunu, göçmenlerle olan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin toplumsal uyum üzerindeki etkilerini analiz etmeye çalışır.

“Ben dini açıdan bir benzerlik olduğunu görüyorum ama Müslümanlığı daha farklı yaşadıklarını düşünüyorum ama hani temel ortak noktada sadece burada buluşabiliyorlar. Yani bugün buraya rahatça geliyorlarsa belli bir kesimin desteğini de alıyorlar. Hani bunlar genelde Müslüman oldukları için böyle bir destek topluyorlar ama onun dışında kültürel olarak çok fazla adapte olabildiklerini düşünmüyorum. Yani kültürel olarak adapte olsalardı hani bu kadar kaosu, ondan sonra gaspın, tacizin yayılacağını da düşünmüyorum. Yani farklılık olarak şunu görüyorum, aile yaşantısı olarak çok fazla çocuk yapıyorlar, çok fazla ürüyorlar yani burada Türkiye’de genelde çekirdek aile yapısı vardır. Hani daha minimal bir yaşantı vardır. Yemek kültürlerinin çok farklı olduğunu düşünüyorum. Türklere göre daha baharatlı yemekler tüketiyorlar. Daha ağır kokan yemekler tüketiyorlar” (TV1). “Kendimi yabancı göçmenlerden hem farklı hem de benzer yönlerde görebiliyorum. Özellikle kültürel farklılıklar, bu durumu belirginleştiriyor. Örneğin bazı yabancı göçmenlerle Afgan, Suriye vs. aynı dini paylaşmanızdan dolayı, ibadet şekillerimiz ve yediğimiz yemekler benziyor, fakat kadınlarda giyim erkeklerde saç, sakal çok farklı sadece giyim şeklinden göçmen olduğunu anlıyoruz. Onların çocuk sayıları da bize göre çok çok fazla yani aile yapımız birbirinden çok farklı” (TV3).

Katılımcıların kültürel farklılıklara dair görüşleri, göçmenlerin hem benzer hem de farklı yönlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Dini benzerliklerin toplumsal destek sağlayabileceği belirtilirken, kültürel pratiklerdeki farklar (aile yapısı, yaşam tarzı, yemek kültürü gibi) uyum sürecini zorlaştırmaktadır. Bu durum, göçmenlerin kendi değer ve normlarını sürdürürken yerel toplumla uyumsuzluk yaşayabileceğini savunan alt kültür kuramı ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca, farklı yaşam tarzları ve alışkanlıkların mahallede

“kaos” ve “güvensizlik” algısını artırması, çevresel ve sosyal düzenin bozulduğunu ifade eden sosyal düzensizlik kuramı ve bu düzensizlikten kaynaklı korku ve tehdit algısını açıklayan kurban sendromu kuramı ile de bağlantılıdır. Katılımcıların göçmenlerle benzer dini bağlara rağmen sosyal etkileşimlerin sınırlı olması, karşılıklı etkileşim ve normların gelişmediğini gösteren sosyal süreç kuramı perspektifinden de değerlendirilebilir. Öte yandan, göçmenlerin uyum sağlamada karşılaştığı zorluklar ve karşılıklı destek eksikliği, sosyal destek kuramı açısından da önemli bir noktadır. Bu kuramlar bir arada, kültürel farklılıkların toplumsal uyum üzerindeki etkisini ve kent içindeki sosyal dinamiklerin karmaşıklığını açıklamaya yardımcı olur.

“Ayrıldığımız en büyük nokta bu ve biz daha çok temizliği önem veriyoruz ama onlarda bu yok, kokuları baya kötü geliyor çünkü yemek kültürleri farklı çok ağır kokulu yemek yapıyorlar ve aileler çok kalabalık. Genel olarak din benzerliğinden öteye bir benzerlik olduğunu düşünmüyorum” (TV4). “Yabancı göçmenlerden benzer olarak sadece Müslümanlık yani dini aynı şekilde yaşıyor olmamız. Kendi ülkelerin yaşadıkları kısıtlamaları burada özgürlük olarak gerek eğlence merkezlerinde çok eşlilik yaparak ülkede kalmak için kullanıyorlar ve bu Türk aile yapısını da gerçekten bozmuştur yani. Örneğin şöyle örnek verebilirim, yani giyim kuşamları, kılık kıyafetleri bizlere dışarıdan geldikleri için farklı görünüyor. Kadınlara da mesela onlar daha baskıcı davranıyorlar, yani yolda yürürken bile erkek önde kadın arkada devam ediyor” (TV5).

Her bireyin deneyimi ve görüşü farklıdır. Bazı Türk vatandaşlar, yabancı göçmenlerle birçok benzerlik bulabilirken, diğerleri daha çok farklılıklara odaklanabilir. Bu soru, toplumda bu tür farklılıkların ne kadar yaygın olduğunu ve bunların genel tutumlar üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu ortaya koymaya çalışır.

“Çok eşlilik var bunlarda. Ondan sonra onların yaşamı çok farklı. Sadece bizim onlar da bizim gibi Müslüman oldukları için sadece başka hiçbir şeyleri bizim yani şeylerimize uymuyor. Gelenek ve göreneklerimizin hiçbirine uymuyorlar. Mesela giyimleri mesela çok çocuklukları, yemek yemeleri dediğim gibi insanlara bakışları yani, bir Türk ile onların bakışları farklı yani. Doğurganlıkları çok örneğin ne bileyim yani. Erkeklerin kadınlara bakışları kötü ya ben onların bakışlarını beğenmiyorum. Bir de yolda sokakta giderken böyle hani kendi dillerini konuşuyorlar ya insan korkuyor ürperiyor” (TV7).

“Öncelikle benzerliklerimizi söyleyeyim, biz din kardeşiyiz, hani çoğunlukta onlarda Müslüman. Hani bizde Müslümanız hani dini ibadet şekillerimiz birbirine benziyor ve yaşadığımız coğrafya onlar da bir Ortadoğu ülkesi bizde bir Ortadoğu ülkesiyiz. Yaşadığımız coğrafya. Farklılıklarımıza gelirse de öncelikle aile yapısı bizde çok eşlilik fazla yok, hani yok diyemem ama onlar kadar çok yok ve çocuk sayısı yani bir ailenin 7-8 tane çocuğu oluyor. Bizim en fazla iki tane hani üçte bırakıyor Türk aileler bunu söyleyebilirim ve çocuklarına karşı bir değerle verdiklerini düşünmüyorum. Bunu söylerken utanıyorum ama hani çocuklarını sokağa bırakıp başı boş bırakabiliyor. Bizim ailelerimizde hani o çocuk hani yarım saat çocuktan haber almazsak hani anneler babalar bu konuda biraz tedirgin oluyor. Başka giyim tarzları değişik velilerimize gördüğüm kadarıyla o uzun elbiseler işte bu kafalarına taktıkları adlarını bilmiyorum bir şeyler takıyorlar. Zaten sokakta onları görünce Türk olmadığını anlıyorsunuz. Yemekleri bilmiyorum çok mu baharat kullanıyorlar yemeklerinde ama baharattan dolayı bir ten kokusu var onlarda ve bu koku gerçekten rahatsız edici. Otobüslerde falan çok rahatsız hissediyoruz” (TV8).

“Yabancıların bize göre benzer oldukları durumlar, Müslüman olmaları ya bizler gibi ibadet etmeleri, namaz kılmaları bunlar yani benzerlik ama farklılık olarak hani giyim olarak diyeyim ya da böyle yemekleri olarak diyeyim. Yemekleri böyle çok baharatlı işte nasıl diyeyim evin içi böyle çok basık bir baharat kokusu yemek olarak çok farklı giyiniş olarak farklı. Mesela erkeklerin bile hani eşlerine karşı davranış olarak erkekler biraz daha önde gibicesine, kadınları biraz daha bastırmışlar o şekilde farklı. Aile yaşantıları çok geniş bir aileler biz mesela 2 çocuk vardır, eş vardır koca vardır ama onlar da aile büyük aile 4-5 tane veya 6 tane çocukları olan aileler var yani. Gelenek olarak düğünleri farklı, yemekleri farklı görenekleri. Biraz daha erkekler daha ön planda bizim Türkiye gibi değil. Yani kadın ve erkek eşitliği yok. Yaşam tarzları olarak da erken yaşta evlilik. Mesela kız çocukları hemen böyle ergenlik dönemlerine girdikten sonra 15-16 yaşlarımda direkt hani evlendirmeli veya işte biliyoruz. Yani o yabancı yerler hani bu başlık parası olsun bilmem ne olsun onları falan şey yapıyorlar erkenden evlendirmek. Daha sonra çoluk çocuk sahibi olmaları. Mesela erkek çocukları biraz daha ön planda kız çocukları işte hemen evlensin okumasın ama erkek çocukları daha iyi yerlere gelsin. O şekilde yani” (TV10).

“Onlarla tek benzerliğimiz, dinimiz, onların da Müslüman, bizim de Müslüman oluşumuz. Onun haricinde benzer taraftarımız olduğunu düşünmüyorum. Özellikle hijyen

konusu. Çok temiz değiller. Daha önce birkaç kere onları bulunduğu ortamda temizliklerine gittiğim olmuştur. Aşırı pis ve dağınıklar. Ayrıca yemeklerine kullandıkları baharatlardan mı bilmiyorum, çok aşırı derece ağır bir kokuları var. Ayrıca çok çocuklar bizim Türklerde mesela 2 ya da 3 bilemedin bir çocukluyuz, ama onlarda aşırı çocuk var. Çok kalabalıklar çok kalabalık geziyorlar. Benzer tarafımız yok yani dediğim gibi Müslümanlığımız haricinde” (TV11).

“Şimdi şöyle söyleyebilirim, birincisi Müslüman olmaları, misafirperver, yardımsever olmaları en azından yani ben öyle gördüm kendi mahallemdeki insanlarda. Farklılıkları da bence kadınların kendisini ifade edememeleri ne bileyim aile bireylerinin daha çok çoğalması, çocukları daha çok yapmalarının sebebi ekonomi yönünden bizim Türklere göre, yani bizim türkümüz yardım ettiği için daha çok seviyede çocuk doğurmaları bu rahatsız edici gerçekten. Kadınlara seçme ve seçilme haklarının verilmemesi. Ne bileyim erkeklerin daha ön planda olması bunlar gerçekten çok rahatsız edici şeyler. Yetinmek ile mecbur olmaları rahatsız edici paralarla mesela. Kadınların kendini özgürlüklerini alamaması, yani kendilerini ifade edemiyor. Daha doğrusu pıstırılmışlar, en kötüsü de bu” (TV12).

Diğer Katılımcılardan TV2, TV6 ve TV9’un bu temayla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Ülkemize gelen göçmenlerin çoğuyla gelenek, görenek ve kültürel özelliklerimiz yakın. Ayrıca: Misafirperverlik, yardımseverlik, aile bağları gibi konularda paralel değerler taşıyoruz. Fakat yaşam tarzımız pek de aynı değil. Türkiye’de ekonominin de etkisiyle eskisi gibi çok çocuklu aileler yok. Ayrıca herkes özgürce düşünce ve fikirlerini ifade edip ona göre tutum sergileyebiliyor. Hak, hukuk, özgürlük gibi kavramların sınırları daha net. Göçmenlerin genellikle geldikleri ülkeler, bu konularda sıkıntı yaşıyor diye düşünüyorum” (TV2). “Örf adet, gelenek kültür açısından baktığımız zaman bizlerden biraz daha farklı yaşadıklarını görmekteyim. Ben kendi düşüncem olarak giyim konusunda, yaşam konusunda, yeme içme konusunda, hayata bakış açıları konusunda, bizlerden daha çok farklı. Bu belki oradaki yaşantılarından kaynaklanmış olabilir veya psikolojik olarak şu an zor durumdadırlar ondan kaynaklı olabilir. Tabii bize çok fazla uyumlu olduğunu düşünmüyorum. Kültürel olarak bölgemiz yakın sınırlarımız aynı. Belli bir alanlarda kültürel benzerliklerimiz olabilir ama genelde çok fazla uyduğunu düşünmüyorum” (TV6).

“Çok eşlilik var bu bize tamamen karşı bir durum. Bizde tek eşlilik var ama onlarla da düğün var. Bir yemek, öğle yemeği yani akşam yemeği gibi yemek kültürü var gene aynı şekilde yani onların yemek yapış şekilleri, pilavı yapış şekilleri bile bize göre farklı ama onlarda da bir gene aile yapılaşması var. Gene büyüklerle birlikte yaşama olabiliyor mesela bizde olduğu gibi. Onun dışında yani aynı zamanda şöyle bir şey var, bizdeki gibi hani büyüklere saygı durumu onlarla da var. Gelenekçi bir yapıları olduğunu görebiliyorum. Birlikte yaşıyorlar anne, baba, büyükler. Bizim gelenekçi yapımızı onların da devam ettirip yaşattığını görebiliyorum bizim gibi. Mesela şöyle bir şey var, bir de ben tesettürlü bir bayanım tesettür yapımızı bile değiştirdiler böyle hani işte o kulaktan ne bileyim küpe takıp boynun açık kalmaları vesaire. Ondan sonra süslü püslü oluşları kapalı olup ama daha süslü oluşları sürüp sürüştürmeleri, allanma pullanmalarını, Türk kadınlarına da yani tesettürlü kadınlara da bunu işlediler. Mesela ben tesettürlü olup onu görmüş durumdayım. Güya yani tesettürü modernleştirmiş hale geliyorlar, özümüzden kopuyor ama. Ya tabii silah zoruyla yapmıyorlar bunu. İnsanlar göre göre şey yapıyor ama algıda seçicilik oluyor yani. Oluşturdıkları kötüye yönlendiriyor bizi” (TV9).

Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, genel olarak göze çarpan unsurlar arasında aile yaşantısı, giyim tarzları, yemek kültürleri, çok eşlilik ve çocuk yetiştirme yöntemleri gibi konular ön plana çıkmaktadır. Katılımcılar, bu alanlarda yabancı göçmenlerle aralarında belirgin farklılıklar olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle, Türk vatandaşlarının aile yapısına ve çocuk yetiştirme pratiklerine verdikleri önemin, göçmenlerin bu konulardaki yaklaşımlarından farklı olduğu vurgulanmıştır. Giyim ve yemek kültürü gibi günlük yaşamın belirgin unsurlarında da farklılıklar olduğu sıkça dile getirilmiştir. Bununla birlikte, dinî inançlar noktasında, özellikle Müslümanlık temelinde, benzerliklerin bulunduğu belirtilmiştir. Ancak, bu benzerliğe rağmen, katılımcılar göçmenlerin kadınlara yeterince değer vermediklerini, bu konuda Türk toplumuyla arasında bir fark olduğunu da vurgulamışlardır. Bu, toplumun kadınlara yönelik tutum ve davranışlar konusunda daha hassas olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, katılımcılar, kültürel ve sosyal alanlarda farklılıkları belirgin şekilde hissederken, dinî inançlar gibi temel değerlerde belirli bir ortaklık bulduklarını, ancak bu ortaklığın kadınlara verilen önem konusunda yeterince güçlü olmadığını ifade etmişlerdir.

1.1.11. Kamusal Destek ve Sosyal Yardım Ağları

Katılımcılara, kamu kurumlarının yabancı göçmenlere yönelik sosyal yardım politikalarını ve bu yardımların uygulanışını nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda, bu

yardımların hem göçmenler üzerindeki etkileri hem de toplumun geneli üzerinde yarattığı izlenimler konusunda geniş bir yelpazede görüşler ortaya konmuştur. Katılımcılar, kamu kurumlarının sağladığı yardımların etkinliği, bu yardımların adil bir şekilde dağıtılıp dağıtılmadığı ve bu tür desteklerin toplum içindeki sosyal dengeyi nasıl etkilediği konularında düşüncelerini paylaşmışlardır. Bu çerçevede, yardım süreçlerinin işleyişi ve sonuçları hakkındaki çeşitli değerlendirmeler tablo 12’de incelenmiştir.

Tablo 12. Yapılan Yardımlara İlişkin Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Göçmenlere Sunulan Sosyal Yardımların Algılanışı	Yetersiz Tespitler	TV1
	Gelecekte Büyük Tehdit Oluşturma	TV2
	Uygun Bulmama	TV3
	Üreme Fabrikasına Dönüşüm	TV4
	Çalışma Odaklı Yardımlar Olmalı	TV5
	Ekonomi ve İş Alanına Destek	TV6, TV8
	Ayrıştırmaya El Atılmalı	TV7
	Haddinden fazla yapılan Yardımlar	TV9
	Yabancılar Çok Fazla Yardım Yapılmakta	TV10
	Yardımlar Araştırılmalı	TV11, TV12

1.1.11.1. Göçmenlere Sunulan Sosyal Yardımların Algılanışı

Kamu kurumlarının yabancı göçmenlere yönelik sosyal yardımları, göçmenlerin topluma uyum sağlaması, temel ihtiyaçlarının karşılanması ve insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Bu yardımlar, gıda, barınma, sağlık hizmetleri, eğitim ve istihdam gibi temel alanlarda göçmenlere destek sunarak onların yeni yaşamlarına uyum sağlamalarına yardımcı olur.

Bu çerçevede, göçmenlere yönelik sosyal yardımların etkinliğini değerlendirmek, toplumsal uyum ve refah düzeyini artırmak açısından katılımcılara; “kamu kurumlarının yabancı göçmenlere yönelik sosyal yardımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusunu aşağıdaki gösterilen cümlelerle anlatmışlardır:

“Şöyle ki, kendi haklarında doğru düzgün tespit olmadığını düşünüyorum. Yani kendi yerel halkın doğru düzgün bir yardım yapamazken yabancı gelen göçmenlere kolaylıkla hastane sıralarının düşmesi, maddi yardımların çok yapılması, çocuk yardımının yapılması. Hani onlar çocuk yaptıkça hatta bu yardımı alabilmek için çocuk yapıyorlar özellikle. Kızılay'dan yardım kolileri alıyorlar. Bunu aş evlerinden alıyorlar.

Aş evlerinden yine çocuk yardımları ondan sonra fakirlik yardımı yine yerel halka ait olan yardımlardan beslendiklerini biliyorum. Bunlara ek olarak kendi göçmen yardımları aldığını biliyorum ve bunları farklı kurum kuruluşlardan toplayıp ondan sonra bunların satışını gerçekleştirdiklerini biliyorum. Doğru düzgün tespit yapılmadığını düşünüyorum. Yani bu insanların ihtiyacı var mı yok mu? Bu denetimin eksik olduğunu düşünüyorum. İmtiyaz geçirdiğini düşünüyorum yani, çünkü yabancı denildiğinde ondan sonra her kurum hani gözünü kapatıp ve işte ne bekliyorsa onu veriyor. Doğru düzgün tespit yapmıyor, tutanağını ona göre tutmuyor. Ondan sonra biri gelip onlar adına yardım aldığında bunu koşulsuz sualsiz ediyor. Ama bu kişi Türk olduğunda bu daha çok böyle formalite ve prosedüre dayandırılıyor ama onlarda daha kolay yardımlar veriliyor” (TV1).

Katılımcı TV2 duygu ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “Kendi ülkemizde pek çok yardıma muhtaç insan varken, önceliğin onlara verilmesini pek doğru bulmuyorum. Meslek edindirmek için çeşitli projeler oluyor onlara yol, yemek, yardım parası vs. veriliyor, görüyorum, duyuyorum. Ülkemizde işe, yemeğe, barınacak bir yere pek çok ihtiyacı olan insan var. Öncelikle kendi vatandaşımızın huzuru için bir şeyler yapılmalı, sonra başkalarına yardım edilmeli. Böylelikle, ülke vatandaşının göçmenlere olan ön yargıları da bir nebze azalacaktır. Sayılarının fazlalaşmasını ülke genelinde iyi karşılamıyorum. Özellikle ev satın alarak vatandaşlık verilmesini de doğru bulmuyorum. Bir ülkenin bu kadar göçmen alması için önce kendi vatandaşının refah düzeyinin gözetilmesi gerekir. Ayrıca kendi ırkımızı da tehdit altına alıyoruz bir noktada. Bundan 30 yıl sonra daha büyük tehditler oluşturacağı aşikâr. Çünkü sayıca artıyorlar. Çocuk doğum oranları, ülkemizdeki doğum oranlarının bi 4-5 katı olduğunu düşünüyorum. Basında görmüştüm bi ailenin 9 tane çocuğunu görmüştüm, bunların hepsi sadece Türkiye’ye geldikten sonra doğdu. Bunun gibi birçok olduğunu düşünüyorum, ayrıca ailelere de zarar verdiklerini düşünüyorum gelen göçmenlerin” (TV2).

“Kamu kurumlarının göçmenlere yönelik sosyal yardımlarını olumlu bulmuyorum. Bu tür desteklerin, göçmenlerin topluma uyum sürecini hızlandıracağını ve onlara daha iyi bir yaşam kalitesi sunacağını ummuyorum. Her bireyin topluma katkıda bulunabileceği ve desteklenmesi gerektiği inancındayım. Kimileri bu yardımları karşı çıkabilir ki çıkanlarda var fakat yardım yapılmazsa işte o zaman bizim için güvenlik tehdidi oluşturabilirler her insana fizyolojik ihtiyaçlarını karşılanması gerekmektedir. Göçmenlere yapılan yardımları, bizim kendi halkımıza yapılması durumunda daha

gelişmiş bir ülke haline gelebiliriz. Çünkü göçmenlere yapılan yardımları görüyoruz. Bizim kendi işlerimiz oluyor bankaya gidiyoruz, biz orada kendi hesabımıza para yatırırken onlara verilen paraları görüyoruz ve ben yapılan bu yardımları uygun bulmuyorum” (TV3).

“Barınma ve beslenme ihtiyaçları Devletimiz ve sivil toplum kuruluşları tarafından zaten karşılanıyor. Kızılay derneğinin önü hep dolu oluyor. Bu konuda bir şey söylemem insanı olarak vazifemiz, fakat burası onlar için bir vatan değil, biz kendi vatanımızda bu kadar rahat etmezken onların bu ülkeyi bir üreme fabrikasına dönüştürmesi bizi kötü etkiliyor. Doğum için verilen yardımlar bence kesinlikle kesilmelidir ve gerekirse çocuk yapma sayılarına sınır konulabilir. Yardım yapılacak kişiler detaylı araştırılmalı, denetimler sıkılaştırılmalı ve yardımlar için kota uygulaması getirilmelidir” (TV4).

Diğer bir katılımcı olan TV5 soruya ilişkin şu açıklamalarda bulunmuştur: “Ya tabii ki de yardım yapılmalı, insanlığın gerektiği yardım yapılmalı yani sonuçta onlar da bir insan. Yardım kime yapılıyor, nasıl yapılıyor, yerine ulaşıyor mu? Bunlar takip edilmesi devlet tarafından analizi uğraması lazım. Yani takip edilmesi lazım ama şu olması lazım yani yatayım ben burada devlet bana parayı aktarılсын değil de. Durumunu toparladıktan sonra çalışma odaklı daha çok çalışma odaklı yapılabilir. İnsanlar üşengeçliği değil, çalışmaya üretime aşılacak lazım benim görüşüm. Yani sonuçta Isparta’ımız bir tarım şehri çalışana her türlü burada ekmek var. Gül olsun, elma olsun tarım yeri yani her türlü çalışılabilir.”

Yardım sürecinde, karşılaşılan en büyük zorluklar arasında kaynakların sınırlı olması, toplum içindeki algılar ve siyasal engeller yer almaktadır.

“Evet, devletimiz güçlü bir devlet, tüm göçmenlere de maddi imkanların sunduğun duyuyoruz ve bir şekilde öğreniyoruz ama tabii göçmenlerin de devletimizin yardım etmelerinin devamından ziyade onların da kendilerine katkı sağlaması için müspet yönde hem ekonomiye destek hem iş alanında kendilerine iş alanları oluşturmak. Isparta'nın nedir? Mesela çiftçilik olabilir, tarım alanı olabilir, gül alanı olabilir veyahut da sanayi sektöründe olabilir veyahut da Isparta'nın deri politikası var. Deri sanayisinde olabilir, kendilerine iş imkanları yasal boyutta, iş imkanları bularak hem kendilerine kazanç sağlamak hem yaşantılarını daha güzel bir hale sokmak için kendileri de devletin verdikleri ödeneklerin yanı sıra kendileri de maddi kazançlarını müspet yönde temin

etmeleri lazım. Yok hayır, sadece devlete yönelik veya diğer kamu kurumları veya sosyal alanda elde ettikleri yardımlarla yaşamaya çalışırlarsa hem onlar tembelleşmiş olur, hazıra alışmış olur. Hazıra alışır da onları çalıştırmak veya kendilerine sahip çıkmakta biraz da sıkıntılar olabileceğini düşünüyorum” (TV6). “Yardımlar konusunda tabii ki yardımlar yapılsın. İnsani yardımlar yapılsın ama bu yardımlar kimlere yapılıyor gerçekten ihtiyacı olanlara mı yapılıyor ve ne kadar yapılıyor. İnsanları tembelliğe sürüklemememiz lazım bu yardımları yaparken. Armut piş ağzıma düş şeklinde olmaması lazım. Hani bizim atasözümüz vardır: bana işte balık verme bana balık tutmayı öğret hani onları Türk ekonomisine katmamız gerekiyor. Kızılay'dan yardım alıyorlar işte postanelerden yardım alıyorlar. Hani oradan para geliyor. Bunların belli bir düzeyde yapılması gerekiyor. Onların tamam yardım edelim ama çalışmalarına engel olmayalım yani söyleyeceklerim bu kadarı dediğim gibi Türk ekonomisine onları da katalım ve bu yardımlar denetlesin. Yani herkese belki ihtiyacı yok ama onlara da yardım ediyoruz, biz bunun önüne geçilsin istiyoruz. Yoksa yani yapılan yardımlara karşı yani ön yargım yok ya da yapılmasın demiyorum. Sadece hak edene yardım yapılsın diyorum ihtiyacı olana yardım yapılsın” (TV8).

Devlet desteği ile ilgili açıklamalar, bireylerin ve grupların zor durumlarla başa çıkabilmesi için aldıkları maddi ve manevi yardımlarla ilgilidir. Bu durum, insanların sorunlarını aşmasında çevresinden aldığı desteklerin önemini vurgulayan sosyal destek kuramı ile ilişkilendirilebilir. Devletin sağladığı yardımlar, göçmenlerin topluma uyumunu kolaylaştıran ve dayanışmayı artıran önemli bir araçtır.

Katılımcılardan TV7 yardım desteğiyle ilgili değerlendirmelerini şu cümlelerle anlatmıştır: “Şimdi şöyle, belediyenin devletin onlara yardım yapmasını istemiyorum. Neden istemiyorum? Kendi gençlerimiz işsiz, gençlerimiz var. Kendi toplumda yaşayan fakirlerimiz var, onlara yardım edilmesini istiyorum. Ondan sonra kendi okumuşlarımızın nasıl diyeyim, Üniversite bitirmişlerimizin iş imkanlarının olmasını istiyorum. Yani onlara öncelik tanınacağını bizim ülkemizdeki çocuklara öncelik tanınmasını istiyorum. Yani bizim çocuğumuz ağlarken onların gülmesini yani istemiyorum. Kendi halkımıza destek çıkmasını istiyorum Devletin yani. Ya ev kiralari, kömürleri ondan sonra ne bileyim her türlü destek yapılıyor onlara. Odun, kömür, ek yiyecek, kira bütün şeyleri yapılıyor, ama bu bizim bir fakirimize yapılmıyor bunlara daha çok yapılıyor. Bence devlet bunları şey ayırlaştırıyor bunları”

Katılımcılardan TV9 bu temayla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Yani ben gereksiz buluyorum. Sonuçta bir bakın gene aynı şeyi söyleyeceğim, çalıştığım yerde mesela bulundukları işte Suriyeli İranlı var. Bulundukları yerlerdeki evlerini, savaş olduğu söyleniyor ama savaş bitirmiş durumda. Evlerinin kiralarını alanlar var yani. Hem oradan kiralıyorlar hem devletten destek alıyorlar, kömürleri alıyorlar, satıyorlar, giysiler alıyorlar. Onları pazarcılara satıyorlar. Maalesef kötüye kullanıyorlar. Bizden daha rahat yaşıyorlar. Ben mesela atıyorum, almak istediğim şeyleri sayıyla adetle alırken bakıyorum onlar fazla-fazla alıyorlar. Hatta ihtiyaç duymayıp çöpe attıklarını görüyorum ya da birileri mesela kıyafet vesaire getiriyor, veriyor beğenmediklerini gidip çöp kenarlarına koyuyorlar. Halbuki Türkler de birçok ihtiyaç sahibi olup bu imkana ulaşamayanlar mevcut. Yardımlar fazla haddinden fazla bence”*

Katılımcılardan TV10 söz konusu temaya ilişkin ne düşündüğüne dair aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur: *“Ya bence Türklere göre bunlar geleli kaç 5-6 sene falan oldu galiba olan bütün yatırımlar şeyler yani hepsi bunlara yapıldı. Çocuk parası olsun, yardımları olsun, erzaklar olsun. Biz Türk vatandaşı olarak mesela alamıyoruz, onların aldıklarını mesela bizim burada Türkiye’imizde mesela boşanmış bir kadın olsun veya işte küçük bir çocuk olsun hiçbir şekilde devletten yardım alamıyor ama onların başında mesela eşi olsun, kocası olsun, çalışabilecek insan olsun, her şekilde yardım alabiliyor. Mesela sosyal yardımlaşmalardan, Postaneye falan gittikleri zaman aile destek alıyorlar büyük ihtimalle. Ondan sonra elektrik yardımı olsun şey olsun bence yani kıyafet yardımı bence yani göçmenlere, yabancılara daha çok yardımlar, kira kömür o şekilde bizim gördüğümüz yani Bir de çocuklara da çok fazla çocuk çokluğuna göre de yardım ediyorlar. Yardımlaşmalarda daha çok onlara önem veriliyor”*

Katılımcılardan TV11 ve TV12 soruya birbirine benzer şekilde cevaplar vermişlerdir.

Onlara verilen yardımlara çok ta iyi değerlendirmiyorum yani. Her zaman para yardımları var, gıda yardımları var, kıyafet yardımları var. Şimdi gıda yardımı aldıkları gıda yardımlarında birçok kez mesela şahit olmuşumdur yemedikleri için sattıklarını. Araştırılsın, çalışıp çalışmadıklarını bakılsın. Çok fazla benim ülkemden ihtiyacı olanlara verilmiyor, bunlara veriliyor ben bu yüzden kızıyorum mesela onlara. Çok çocuk yapıyorlar çocuk parası başına para aldıkları için o yüzden rahatlar çünkü paraya ihtiyaçları yok Devletten para geliyor. Adam niye çalışsın ki? Ya mesela, şimdi bir de şöyle söyleyeyim ben, gerçekten belki içlerinde yardıma ihtiyacı olanlar da vardır.

Sadece onları söylemiyorum ben yani bu şekilde araştırılsın yani bu insanın yardıma ihtiyacı var mı yok mu, çalışabilir mi, çalışamaz mı? Eğer baktın, çalışabilirse bu şekilde kesilsin. Ama yaşlı olur, bir engeli olur, hastalığı olur, çalışamaz durumda olur. O şekilde yardımı tabii ki alsın sonuçta insanlar yani. Ama öbür türlü sağlamken çalışabileceği halde çalışmazken o yüzden bu yardımlar araştırılsın diye düşünüyorum (TV11).

“Örneğin Türkiye'ye onları almakla zaten çok büyük bence bir yardım yaptık, en büyük yardımcımız buydu. Şimdi şöyle bir şey var, Kızılay olsun Sosyal yardımlaşma olsun, muhtarlarımız olsun, mahallemiz olsun zaten yardımlar detaylı bir şekilde yapılıyor ama rahatsız olduğum noktalar tabii ki var şöyle var, çok fakir, gariban ailelerimiz var Türklerde herhangi bir yardım yapmıyorlar. Detaylı araştırma yapmıyor bence devletimiz, bu çok rahatsız edici bir özellik. Komisyonlar kurulup detaylı bir şekilde evler gezilip, ihtiyacı olanlara yapılırsa daha çok sevineceğim. Devletimizin bence detaylı bir şekilde denetlemeleri gerekiyor bazı noktalarda. Ev olsun ne bileyim çalışılan yerler olsun. Türk gençlerimize daha öncelik, Türklerimize daha doğrusu daha öncelik tanınması gerekiyor. İhtiyacı olan o kadar insan var, evine et alamayan, sütü almayan çocukları olan ne bileyim ihtiyacı aşırı şekilde fazla olan insanlar var. Bir de mümkünse Türkiye'den gerçekten yani tabii savaştan kaçıp geldiler ama Türkiye'den bir an önce gitmelerini istiyorum açıkçası. Neden istiyorum? Çünkü gerçekten ilerleyen dönemlerde de görüleceği gibi yerleşim iyice oluşmaya başladı. Sanki biz misafiriz onlar kalıcı, öyle örnek verebilirim ve ben mesela çocuk doğurmaya çok korkuyorum açıkçası, 36 yaşındayım ama geleceğe yani geleceği ön planda göremiyorum artık, en acı şeyde bence bu bir Türk vatandaşı olarak bunu anlatabilirim size (TV12).

Katılımcıların yabancılara yapılan sosyal yardımlarla ilgili görüşleri, bu yardımların araştırma noktasında yetersiz olduğunu ve daha detaylı bir araştırmaya ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak, yabancılara yapılan yardımların fazla olduğu ve bu yardımların verimliliği konusunda endişeler bulunduğu belirtilmiştir. Bazı görüşler, yabancılara Türkiye ekonomisine katkıda bulunmaları gerektiğini, özellikle iş gücü açısından Türk ekonomisine destek vermeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, yabancı göçmenlerin yüksek nüfus artışı ve çocuk sayıları nedeniyle Türkiye'nin demografik yapısının tehdit altında olabileceği ve ülkenin gelecekte “üreme fabrikası” haline gelebileceği ifade edilmiştir. Katılımcılar, yabancılara yapılan yardımların artmasının, Türkiye'de yardım ve destek bekleyen işsiz ve muhtaç vatandaşlar varken, olumsuz bir etki yaratabileceğini belirtmiştir. Bu görüşler, sosyal

yardımların daha dengeli ve ihtiyaçlara göre yönlendirilmesi gerektiğini hem yerli vatandaşlar hem de göçmenler için adil bir destek mekanizması oluşturulmasının önemini ortaya koymaktadır.

1.2. KENTSEL MEKÂNDÂ GÖÇMENLERİN YERLEŞİK HALKA YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİTEL VERİLER

1.2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu başlık altında; katılımcılara ait yaş, cinsiyet, eğitim durumu, doğum yeri, medeni durum ve yapılan mesleğe dair bulgular sunulacaktır. Bununla birlikte katılımcılar için ayrı ayrı kodlama yapılmıştır. Isparta merkez Pirimehmet ve Bağlar Mahallerinde ikamet eden yabancı göçmenler vatandaşlar, toplu sığınmacı “TS” şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı No	Uyruk	Doğum Tarihi	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Meslek	Yaşanılan Mahalle	Isparta’da Yaşanılan Süre	Medeni Durum
TS1	Somali	1991	Erkek	Yüksek Lisans	Grafik Tasarımcısı	Pirimehmet Mahallesi	8Yıl	Bekar
TS2	Afganistan	1993	Erkek	Lisans	Satış Uzmanı	Pirimehmet Mahallesi	12 Yıl	Bekar
TS3	Afganistan	1994	Erkek	Ortaokul	İnşaat İşçisi	Pirimehmet Mahallesi	8 Yıl	Bekar
TS4	Afganistan	1991	Erkek	Lise	Balıkçı	Pirimehmet Mahallesi	9 Yıl	Bekar
TS5	Yemen	1995	Erkek	Yüksek Lisans	Temizlik Personeli	Bağlar Mahallesi	9 Yıl	Evli
TS6	Suriye	1999	Kadın	Ortaokul	Tarım İşçisi	Pirimehmet Mahallesi	9 Yıl	Bekar
TS7	Suriye	2000	Erkek	Ortaokul	Çiçekçi	Bağlar Mahallesi	8 Yıl	Bekar
TS8	Suriye	1992	Kadın	Ortaokul	Ev Hanımı	Bağlar Mahallesi	9 Yıl	Evli
TS9	Suriye	1984	Kadın	Lisans	Ev Hanımı	Bağlar Mahallesi	8 Yıl	Evli
TS10	Suriye	1988	Kadın	Lise	Ev Hanımı	Bağlar Mahallesi	10 Yıl	Evli
TS11	Afganistan	1996	Erkek	Ortaokul	Tabakhane İşçisi	Pirimehmet Mahallesi	9 Yıl	Evli
TS12	Suriye	1985	Erkek	İlkokul	Market Sahibi	Bağlar Mahallesi	8 Yıl	Evli

Görüşme yapılan katılımcılar 24-40 yaş aralığında yer almaktadır. 4’ü Kadın, 8’i erkek olmak üzere toplam 12 Yabancı göçmen ile görüşülmüştür. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde 1 ilkokul mezunu, 5 ortaokul mezunu, 2 lise mezunu, 2 lisans mezunu ve 2 Yüksek Lisans katılımcı bulunmaktadır. Bu durumda en çok Ortaokul

mezunu katılımcı ile görüşülmüş daha sonra ise bunu lise ve lisans mezunu katılımcılar devam ettirmiştir. Katılımcılardan 4'ü Afganistan, 6'sı Suriye, 1'i Yemen, 1'i de Somali Vatandaşıdır. Ayrıca, katılımcılardan 6'sı Pirimehmet Mahallesi'nde, 6'sı ise Bağlar Mahallesi'nde yaşamaktadır. Katılımcılar arasında TS1, TS2, TS3, TS4, TS6, TS7 bekâr, diğer katılımcılar ise evlidir.

Görüşmelerin söylem analizi tekniği ile incelenmesi sonucunda, elde edilen bulgular farklı kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, her bir bulgu için ayrı tablolar halinde sunulmuştur. Katılımcılara yöneltilen sorular ise 7 ana başlık altında toplanmış ve ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu süreç, bulguların daha sistematik bir şekilde değerlendirilmesini sağlamıştır.

1.2.2. Göç Motivasyonları ve Hareket Biçimleri

Katılımcılara, Türkiye'ye geliş nedenleri ve kendi ülkeleri hakkında düşüncelerini anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu sorular, katılımcıların Türkiye'ye gelme motivasyonlarını ve kendi ülkelerine dair algılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen yanıtlar, katılımcıların bu konulardaki düşüncelerini daha iyi anlamak için ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. Verilen cevaplar, belirli kategorilere ayrılarak değerlendirilmiş ve bu sınıflandırmaların sonuçları Tablo 14'te gösterilmiştir. Tablo 14, katılımcıların Türkiye'ye geliş sebeplerine ve kendi ülkeleriyle ilgili görüşlerine dair çeşitli bilgileri içermektedir. Bu sayede, katılımcıların yanıtları sistematik bir şekilde incelenmiş ve sonuçlar daha net bir şekilde ortaya konmuştur.

Tablo 14. Göç Hikayelerine İlişkin Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Göç Kararını Etkileyen Faktörler	Eğitim	TS1
	Sağlık/Belirsizlik	TS2
	Savaş	TS3, TS4, TS5, TS6, TS7, TS8, TS9, TS10, TS11, TS12
Göç Sürecinde İzlenen Güzergâh ve Yöntemler	Yasal	TS1, TS2, TS5
	Kaçak	TS3, TS4, TS6, TS7, TS8, TS9, TS10, TS11, TS12
Anavatanla İlişki: Dönüş ve Ziyaret Sıklığı	Yılda Bir	TS1
	Nadiren	TS2
	Hiç Gidilmedi	TS3, TS4, TS6, TS8, TS9, TS10, TS11, TS12
	2-3 Yılda Bir	TS5
	Bir kere	TS7

1.2.2.1. Göç Kararını Etkileyen Faktörler

Göçmenlerin ülkelerinden ayrılıp Türkiye'yi tercih etme nedenlerini daha iyi anlamak amacıyla, onlara bu süreci etkileyen faktörleri sorarak, çeşitli bakış açılarını keşfetmeyi amaçlıyoruz. Katılımcılar; “Türkiye’ye geliş sebebiniz nedir?” sorusunu aşağıdaki gösterilen cümlelerle anlatmışlardır:

Katılımcılardan sadece TS1 Isparta’ya eğitim amacıyla TS2 İse ülkesindeki belirsizlik ve sağlık hizmetlerinden dolayı Isparta’ya geldiğini ifade etmiştir. “*Yüksek lisans yapmaya geldim, şartlar iyi olunca da kaldım*” (TS1). “*İşin açıkçası Afganistan'dan Var olan belirsizlikler, Yokluktan dolayı geldik. Buraya gelmemizdeki ikinci etken ise kardeşim rahatsızdı Onun tedavisini yapmaya geldik*” (TS2).

Görüşme yapılan katılımcılardan on tanesi, ülkelerini terk etme sebeplerinin savaş ve çatışmalar olduğunu belirttiler. Bu katılımcılar, savaşın getirdiği zorluklar, güvensizlik ve yaşam koşullarının kötüleşmesi gibi nedenlerle Türkiye'ye göç etmek zorunda kaldıklarını ifade ettiler. Ayrıca, savaşın sadece fiziksel değil, psikolojik ve ekonomik anlamda da hayatlarını derinden etkilediğini vurguladılar. Bu durum, ailelerini koruma ve daha güvenli bir gelecek arayışı içinde Türkiye'ye yönelmelerine yol açtı. Katılımcılar, Türkiye'nin sağladığı görece güvenli ortam ve temel ihtiyaçlara erişim imkânının da göç kararlarını destekleyen önemli faktörler arasında yer aldığını dile getirdiler.

“*Babam şehit oldu. Bizde düşmanlık çok olduğu, başımızda kimse olmadığı için ben tek başıma geldim. Ülkeyi terk etmek, Türkiye’ye gelmek zorunda kaldım. Ailem şu an Afganistan’da farklı bir şehirde yaşıyorlar*” (TS3).

“*Afganistan’da savaş vardı. Siyasi sıkıntı çıktı. İşle ilgili bir sıkıntım yoktu çok şükür. İş için gelmedim. Ama burada devamlı ve 9 sene kaldım. Cebimdeki para bitti mecbur kaldım burada çalışıyorum. Babam Afganistan’da askerdi, Generaldi orada görev yapıyorduk, devlet düştü. Benim önceden siyasi olarak bir sıkıntım vardı. O yüzden dokuz sene önce oradan çıktım. İlk sefer Rusya’ya gittim sonra Türkiye’yi tercih ettim buraya geldim*” (TS4). “*Yemen de meydana gelen olaylardan dolayı geldim. İç savaştan ve çatışmalardan kaçıp geldim kaldım. Sürekli terör olayları, şiddet çoğaldı ben de mecbur kaldım buraya geldim*” (TS5). “*Savaştan dolayı buraya geldik, huzur yok, güvence yok, kayıplar çok oldu. Ondan geldik. Anne ve 5 kardeşimle beraber geldik. Babayı kaybedince güvence yok, ondan geldim, karışık oralar orada tek devlet yok. Savaşamazdık geldik*” (TS6). “*Savaştan dolayı geldim, ilk Hatay’a gittik bir hafta kaldım,*

çadırda kaldım. Tellerden atladık. Suriye'den kaçtık” (TS7). “Savaştan dolayı Suriye’den, Lübnan’a gittik, oradan da Türkiye’ye geldik” (TS8).

“Savaştan dolayı geldik. Savaştan sonra 3-4 yıl Suriye’de kaldık ama Esat geldi bomba attı. İdlib’e bomba attı, sonra çıktık oradan” (TS9). “Savaştan dolayı geldik. Şam’da savaş çıktı oradan Haseki’ye gittik, orada da İŞİD çıktı. Bizde Türkiye’ye geldik” (TS10). “Taliban’dan kaçtık, bizi istiyorlardı, onlardan kaçtık, geldik” (TS11). “Suriye’deki savaştan dolayı ailemle birlikte geldik. Savaşta, annemi, babamı ve kardeşlerimi kaybettim. Onlar ölünce de buraya geldik” (TS12).

Göç tercihleri, savaş ve siyasi baskı gibi zorlayıcı koşullar nedeniyle zorunlu olarak gerçekleşmiştir. Rutin aktiviteler kuramı, kişinin günlük yaşam koşullarının bozulmasıyla göç etmek zorunda kaldığını açıklar. Öz kontrol kuramı ise, kontrolü kaybeden bireylerin bu zorunluluk karşısında göç etmeyi tercih ettiğini gösterir. Ayrıca, bu süreçte sosyal bağların kopması ve destek arayışı, sosyal destek kuramı ile ilişkilidir. Böylece, göç kararları hem çevresel koşullar hem de bireysel kontrol ve destek ihtiyaçlarıyla şekillenmektedir.

Görüşme yapılan kişilerin büyük bir kısmı, Türkiye’yi tercih etme sebeplerini ülkelerindeki savaş ve iç karışıklıklardan kaçış olarak açıkladı. Çoğu kişi, özellikle Taliban’ın yarattığı güvensizlik ortamı ve sürekli tehlikeler nedeniyle ülkelerinden ayrılmak zorunda kaldıklarını belirtti. Göç süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar, bu insanların hayatlarını zorlaştıran birçok olumsuz durumu içeriyor. Türkiye’ye yerleşme kararı, bu zorluklardan kaçış ve daha istikrarlı bir yaşam arayışı doğrultusunda alındı.

1.2.2.2. Göç Sürecinde İzlenen Güzergâh ve Yöntemler

Yabancı göçmenlerin Türkiye’ye girişlerinde karşılaştıkları ortam, genellikle ülkelerindeki mevcut koşullardan büyük bir fark içeriyor. Bu bağlamda, göçmenlerin Türkiye’deki ilk izlenimlerini ve deneyimlerini daha iyi anlayabilmek adına, onlara bu süreçteki gözlemlerini ve yaşadıkları farklılıkları sormak istiyoruz.

“Türkiye’ye ilk girişte nasıl bir ortamla karşılaştınız?” Sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplar aşağıdaki şekildedir:

“İşin açıkçası büyük hevesle geldim. Herhangi bir olumsuz düşünceyle gelmedim. Herkesin güler yüzlü olması benim çok hoşuma gitti. Yani iyi bir şekilde karşılandım” (TS1).

“Geldiğim günü hiç unutamıyorum. Türkçeyi bilmediğimiz için kaos ortamı gibiydi. Çok zor dönemler geçirdik, alıştığım çevre yoktu artık farklı bir çevredeydim. Farklı bir ülkede idim. Her şeye sıfırdan başlamak zorundaydık. Çok zorluk çektiğim için uyum sürecim de çok uzun sürdü” (TS2).

“Adamlar bana yardımcı oldu yol gösterdiler. İlk giriş yaptığımda Türkçe ’de bilmiyordum. Bana bayağı yol gösterdiler. Sonra Ankara’dan Isparta’ya yol gösterdiler” (TS3).

Diğer bir katılımcı olan TS4, TS5 ve TS6 bu süreci nasıl deneyimlediklerini şu sözlerle açıklamışlardır:

“Babam Afganistan’da askerdi, Generaldi orada görev yapıyorduk, devlet düştü. Benim önceden siyasi olarak bir sıkıntım vardı. O yüzden dokuz sene önce oradan çıktım. İlk sefer Rusya’ya gittim sonra Türkiye’yi tercih ettim buraya geldim. Türkiye’ye ilk girişte Van’dan girdik. Ondan sonra Van’dan İstanbul’a kadar geldik. İstanbul’da bir sene bir sene kaldım. Param bitti ondan sonra açlık bulduk ablam yani sokakta kaldık. Ondan sonra bilet parası evden gönderdiler. Isparta’yı tercih ettik. Isparta’ya geldim çünkü bu küçük şehir yani burada yaşamaya devam ettim ta şimdiye kadar” (TS4). İlk İstanbul’a geldim. Sonra bizi Isparta’ya verdiler. Ortam kötü değildi. En azından burada savaş yok, sorun yok, ölme korkusu yok. İyi karşıladılar destek oldular” (TS5). “Anne ve 5 kardeşimle beraber geldik. Babayı kaybedince güvence yok, ondan geldim, karışık oralar orada tek devlet yok. Savaşamazdık geldik. Suriye’den kilise, oradan Mersin’e geçtik. Türkiye sınırına kadar yürüdük. Tellerden kaçıp geldik. Mersin’de akraba vardı. O yüzden oraya gittim. Ortam belirsizdi” (TS6).

Bu bağlamda; karşılaşılan ortama ilişkin önemli noktalara ilişkin görüşleri, diğer katılımcılar şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Halde bir hafta çalıştım. 2016 da ilk geldim işte, sonra otobüsle İstanbul’a 5 yıl kaldım, orada arkadaşlar vardı, onların yanına gittim. Boyacıda çalıştım 5 yıl. İstanbul’da çalışma izni alamadığım için Isparta’ya geldim. Burada da alamadım, kaçak çalışıyorum. İyi karşıladılar, sorun olmadı” (TS7). “Olumlu” (TS8). Suriye’den ilk İstanbul’a girdik. Orada kaldık ama bize kimlik vermediler, o yüzden buraya geldik. Depresyona girdim yalnız kaldık, dil yok. 8 ay boyunca ağladım, her şeyi orada bıraktık. Öğrenciler orada kaldı. Orada öğretmenim diye saygı vardı. Buradaki ortamda saygı görmedim. Ortam soğuk herkes tekti, çaresizlik ortam zordu” (TS9).

Bazı katılımcılar, Isparta'ya tanıdık kişiler veya araçlar vasıtasıyla geldiklerini belirtirken, diğerleri ise farklı bir şehirde yaşadıklarını fakat yakalanma korkusu nedeniyle Isparta'ya geçmek zorunda kaldıklarını ifade ettiler. Özellikle, bazı katılımcılar sınır tellerini aşarak Türkiye'ye giriş yaptıklarını ve bu süreçte büyük zorluklar yaşadıklarını dile getirdiler. Bu zorluklar arasında, güvenlik sorunları, temel ihtiyaçların karşılanmasındaki güçlükler ve genel yaşam koşullarının olumsuzluğu yer aldı.

“Telden atladık bizi yakaladılar, sonra geri gönderdiler. Sonra yürüyerek sınıra geldik, kaçak girdik. Şırnak'ta 10 gün kaldık. Göç idaresi isimlerimizi aldı orada. Öyle geldik Isparta'ya. Çok korkmuştuk, Yorulmuştuk, aynı yere bizi gönderecekler, hapse atacaklar diye korkuyorduk. Kaçak geldiğimiz için ilk gün çok ağlamıştık. Ölme korkusu, vurulma korkusu vardı” (TS10). *“Afganistan'dan İran'a oradan Van'a gittim 2 gün İran'dan Van'a yürüdük. Adamlara para verdik, bizi Türkiye'ye getirdiler. Şans kötü oldu, çok boş yürüdük, yolu kaybettik, telefon bulduk, aradık bize yardımcı oldu, halk aç kaldık, yorulduk. Durup devam ediyorduk 8 saat ara yok, yürüdük. Van'dan İstanbul'a götürdü. Kaçakçılar bizi götürdü. O, bizi falan şehre götürüyorum dedi. İstanbul'a götürdü, 5 gün kaldık, zor ortam oldu”* (TS11). *“Kolay olmadı tabii abla teller vardı, duvarlar vardı. Buraya geçiş zordu. Korku vardı önce. Çünkü kaçak yollarla geldik buraya. İlk Kilis'e gittik oradan Isparta'ya geldik. Ortamı bilmiyorduk her şey garipti. Bir an önce başımızı sokacak yer istedik. Ortam nasıl anlamıyorsun ki? Savaştan geldik sonuçta”* (TS12).

Göç sürecinde yaşanan zorluklar ve tehlikeler, bireylerin günlük yaşam rutinlerini tamamen değiştirmiş ve onları riskli, kontrolü zor bir ortamda hareket etmeye zorlamıştır; bu durum rutin aktiviteler kuramı ile açıklanabilir. Böyle stresli koşullarda bireylerin davranışlarını yönetme ve kontrol etme yetileri azalır; yaşadıkları korku ve çaresizlik, göç kararlarında öz kontrol kuramının önemini gösterir. Ayrıca, tehlikelerle dolu bu yolculuklarda ve yeni ortamda sosyal destek eksikliği, bireylerin zor durumlarla başa çıkmasını zorlaştırır; burada ise sosyal destek kuramı devreye girer. Bu üç kuram birlikte, göç deneyiminin hem çevresel zorluklar hem bireysel kontrol eksikliği hem de sosyal destek ihtiyacının birleşimiyle şekillendiğini anlamamıza yardımcı olur.

Görüşmelerde yabancı göçmenler, Türkiye'ye giriş yaptıklarında genellikle zorlu ve belirsiz bir ortamla karşılaştıklarını ifade ettiler. Çoğu, Türkiye'ye yasa dışı yollarla giriş yaptıklarını, bu süreçte pek çok sıkıntı yaşadıklarını belirtti. Özellikle temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çektiklerini ve aç kaldıklarını vurguladılar. Isparta'ya

ulaşmak için fazla şehir gezmek zorunda kaldıklarını, başlarını sokacak bir yer bulmak için büyük zorluklar yaşadıklarını ve yalnızlık hissettiklerini anlattılar. Ayrıca, dil bilmemeleri nedeniyle çeşitli iletişim ve adaptasyon sorunlarıyla karşılaştıklarını dile getirdiler. Bu koşullar, Türkiye'deki ilk deneyimlerini oldukça zorlaştırdı.

1.2.2.3. Anavatanla İlişki: Dönüş ve Ziyaret Sıklığı

Yabancı göçmenlerin ülkelerine ne sıklıkta döndükleri hem kişisel hem de toplumsal dinamikleri anlamak açısından önemli bir göstergedir. Göçmenlerin ülkemize olan sıklığı, genellikle sosyal ve ekonomik faktörlerden etkilenir. Ülkemizde yabancı göçmenlerin hareketliliği, farklı bölgelerdeki yaşam koşulları ve iş imkanları gibi unsurlarla şekillenmektedir. Bu durum hem göçmenlerin hem de ülkemizdeki yerel halkın yaşamını etkileyebilir. Bu nedenle, göçmenlerin ülkemize ne sıklıkla geldikleri konusu, geniş bir perspektif gerektiren bir meseledir.

Katılımcılara “Hangi sıklıkla ülkenize gidiyorsunuz?” Sorulmuştur ve bu soruya verilen cevaplar çeşitlilik göstermektedir. Cevaplar, kişilerin seyahat sıklığının geniş bir aralıkta değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar, kişisel durumlar, iş ve aile bağları gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır. Genel olarak, yabancıların kendi ülkelerine seyahat etme sıklığı, bireysel tercihler ve yaşam koşullarına bağlı olarak önemli derecede değişkenlik göstermektedir. Katılımcılar söz konusu temaya ilişkin ne düşündüklerine dair aşağıdaki ifadelerde bulunmuşlardır.

“Yılda bir kez 14 günlük yıllık iznim var. O zaman gidiyorum sadece” (TS1). “12 yıldır buradayım ve sadece bir kere gidebildim maalesef” (TS2). “Ülkeme gitmeyi düşünmüyorum. Çünkü taliban devreye girdiği için bayağı sıkıntıyla uğraşıyoruz” (TS3). “Ortam biraz sakin olsun. Herkes hakkını eline versin. Biz giderek yani gidecek yani. Çünkü şimdi oraya gittiğimiz zaman bizi hemen alıyorlar, içeriye atıyorlar. Yani onun bir sıkıntımız var. Yani öyle bir sıkıntımız olmasın biz gideriz yani kendi ülke, herkes kendi ülkesi. Dokuz senedir buradayım yani hiç gitmedim” (TS4). “2-3 yılda bir gidiyorum. Ailem orada onları görmeye gidiyorum” (TS5).

“Ülkeme gitmiyorum, babam öldü, akrabalar öldü, bir şey kalmadı, her şey kötü kaldı orada anılar kötü. Durumlar düzelse gideceğiz inşallah. Düzelecek biz misafiriz burada” (TS6).

“2017’de bir kere gittim, sonra gitmedim, telefonla konuşuyorum. Yaşlı oldukları için getiremedim ailemi” (TS7).

“Hiç gitmedim. Suriye'ye gidersek bize sıkıntı gidersek bir daha almayacaklar bizi buraya. Suriye ikiye bölündü, bazı yerlerine gidebiliyoruz ama gidersek dönemeyeceğiz. Şam'da bizimkiler gidenler de kaçak gidip geliyorlar. Gidersek kocalarımız askere alacaklar. Gidemiyoruz” (TS8). “Hiç gitmedim, görevimi izinsiz bırakıp geldim. O yüzden dönemiyorum. Dönersem tutuklayacaklar. Devlet memuruyum 8 sene hizmet mecburi hizmet vardı, bitiremediğim için dönersem eşimi de beni de tutuklayacaklar” (TS9). “Hiç gitmedik, gidersek geri gelemeyeceğiz. Orada da sınır kapalı, dönmek zor gidersek kocalarımıza alacaklar, nereye götürecekler onu bilmiyoruz. Amcamın oğlu bizimle geldi sonra geri döndü onu tutukladılar. O yüzden biz de gidemiyoruz” (TS10). “Hiç gitmedim. Gitsek bizim kimliğimizi İptal edecekler. Zor olacak, kanun yok vermeyecekler, O yüzden gitmedim. Eşim de orada telefonla konuşuyorum tekim başka çarem yok” (TS11). “Hiç gitmedim, herkes öldü orada nereye gideyim, kimsem kalmadı ki orada” (TS12).

Katılımcıların, verdikleri cevaplar genellikle çeşitli engellerle karşılaştıklarını göstermektedir. Birçok katılımcı, ülkelerine hiç dönemediklerini çünkü geri dönmeleri halinde tutuklanma riskiyle karşılaşacaklarını ya da askere alınacaklarını belirtmiştir. Ayrıca, bazıları ülkelerine dönecek güvenli bir neden bulamadıklarını, çünkü orada artık ailelerinden geriye kimsenin kalmadığını ve yakınlarının çoğunun hayatını kaybettiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, bazı katılımcılar ülkelerine dönerlerse geri dönmenin mümkün olmayacağını, yani bir daha geri dönme şanslarının bulunmadığını vurgulamışlardır. Bu durum, göçmenlerin ülkelerine olan erişimlerinin büyük ölçüde kısıtlandığını ve bu kısıtlamaların çeşitli nedenlerle çok ciddi bir sorun teşkil ettiğini ortaya koymaktadır.

1.2.3. Güvenlik Algıları ve Suç Kaygısı

Isparta'da yaşayan yabancı göçmenlerin deneyimlerini anlamak hem yerel halkın hem de göçmenlerin güvenlik algısı üzerine önemli bir perspektif sunar. Sorular, göçmenlerin kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri durumları ve yaşadıkları çevrede güvenlik sorunları yaşayıp yaşamadıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. İlk olarak, genel güvenlik algısını etkileyen faktörler üzerine düşünceleri üzerinde durulmuş, sonrasında ise bireysel deneyimleri derinlemesine Tablo 15'te incelenmiştir.

Tablo 15. Güvenlik ve Suça Yönelik Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Yaşanılan Kentsel Alanın Güvenlik Durumu Algısı	Kendi Dünyasında Mutlu/Güvenli	TS1
	Baskı-Tehlike Yok-Güvenli	TS2, TS9
	Emniyet İyi	TS3, TS11
	Küçük ve Güvenli	TS4, TS5, TS6, TS10
	Yakalanma Korkusu Yok	TS7
	Kabullenme	TS8
	Savaş Yok-Problemsiz	TS12
Güvenlik Endişeleri ve Kaygılarının Kaynakları	Halka Açık Yerlerde Bulunma	TS1
	Ayak Uydurmak/Mecburi Uyum	TS2
	Çatışmasızlık	TS3, TS4, TS5, TS6, TS9, TS11
	Her Şey İyi, Hoş, Güvenli	TS7
	Korku Var	TS8
	Tehdit Var	TS10
	Laf Atmalar Var	TS12

1.2.3.1. Yaşanılan Kentsel Alanın Güvenlik Durumu Algısı

Güvenlik ve suç, bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkileyen temel unsurlardır. Bir toplumun huzuru, bireylerin kendilerini güvende hissetmeleri ve suç oranlarının düşük olmasıyla yakından ilişkilidir. Güvenlik algısı, sadece somut tehlikelerle değil, aynı zamanda çevresel faktörler ve bireylerin geçmiş deneyimleriyle de şekillenir. Yöneltilen sorularla, yabancı göçmenlerin yaşadıkları bölgelerdeki güvenlik algıları ve karşılaştıkları suç olaylarına dair deneyimlerini ele alarak, bu konudaki sorunları daha iyi anlaşılması sağlanmıştır. Katılımcılara sorulan; “Isparta’nın kendinizi güvende hissettiğiniz ya da hissetmediğiniz yanları nelerdir?” Bu soruyla elde edilen anlatı örnekleri aşağıda sunulmuştur:

“Isparta’da kendimi güvende hissediyorum. Kadın olmama rağmen hiçbir sarkıntılık yaşamadım. Spor salonuna rahat gidebiliyorum. Aynı zamanda yürüyüş yapabiliyorum. Karışan eden yok. Kendi dünyamda mutluyum, ön yargım yok. Yargılamam, kimseyi ötekileştirmem, eleştirmem, var olan alışkanlıklarım var benim” (TS1).

“Isparta’da baskı ortamı yok, tehlike arz edecek yerler yok. Çok küçük bir şehir ama her şeye çok rahat bir şekilde ulaşabiliyoruz. Her şey çok ucuz. Burada en güzel şey belki de herkes kendi işinde gücünde, kadınlarda, iş hayatında. Güvende hissetmediğim

herhangi bir yanı yok. Zaten burada poliste askerde çalışıyor, halka sakin olay çıkarmıyor” (TS2).

“En önemlisi huzur. Yolda yürüyorum, bir yere gidiyorum ne polisten ne haktan korkmuyorsun. Serbestsin, özgür konuşuyorsun. Orada asker baskısı var burada yok. Korku yok, kaçmıyoruz, huzurlu, temiz, iyi, ondan güven var” (TS9).

Katılımcıların Isparta’da kendilerini güvende hissetmeleri, genel olarak çevresel düzenin sağlanması ve sosyal ortamın sakinliğiyle ilişkilidir. Bu durum, çevrenin bireylerin güvenlik algısını şekillendirdiğini vurgulayan ekolojik kuram ile uyumludur. Katılımcılar polis varlığı, huzurlu sokaklar ve toplumsal düzen sayesinde rahatlıkla günlük yaşamlarını sürdürebildiklerini ifade etmektedir. Ayrıca, bireylerin önyargısız ve yargılamadan uzak tutumları, toplum içinde olumlu sosyal süreçlerin işlediğine işaret eder ki bu da sosyal süreç kuramı ile açıklanabilir. Katılımcıların güvenlik algısı hem fiziksel çevrenin düzenli olması hem de sosyal ilişkilerin sağlıklı işlemesiyle desteklenmektedir. Böylece kentteki güvenlik algısı, çevresel faktörlerle sosyal etkileşimlerin birlikte etkisiyle oluşmaktadır.

TS3 ve TS11 güvenliğin etkilerini nasıl deneyimlediklerini şu sözlerle açıklamışlardır:

“Kendimizi iyi hissediyoruz, güvende hissediyoruz. Emniyet durumu iyi polisler çok olduğu için ben herhangi bir sıkıntı yaşamadım. İnşallah bir daha yaşamayacağım” (TS3). “Maşallah rahatım, hiç şikâyetim yok kimseden. Tek zorluk, tek başıma olmak zor. Bayram geliyor arkadaş yok, akraba yok. Burada iyi de var, kötü de var. Kimseye karışmadım, güvensiz yok, güveni iyi durum iyi memnunum. Emniyet var. Kimse bana bunu yapma, gitme demiyor. Devlet ne istiyorsa onu yapıyorum. Kimseye bir şey demiyoruz. Bize de kimse demiyor. Biz de şükür ediyoruz” (TS11).

TS4, TS5, TS6 ve TS10 katılımcılarının güvenlikle ilgili verdikleri ortak cevaplar doğrultusunda elde edilen analiz aşağıda sunulmuştur:

“Isparta küçük şehir ablacım sonra burada biraz sakin kendimiz güvenli şekilde hissediyoruz. Yani burada yaşama tercih ettim. Sonra burada kalıyorum. Güvensizlik yok ki güvenlik bir yer. Yani rahatız burada” (TS4). “Burada kendi ülkemde gibi hissediyorum. Hem yabancı hem Türklerle ilişkilerim iyi. Burası kalabalık değil, olay az, halk iyi, güvenli şehir. Güvenlik diğer yerlerden olduğundan daha iyi. Belki de dışlanmadığım için güvende hissediyorum” (TS5). “Evet, güvendeyim sakin, ufak, millet

güvenli, burayı sevdim, alıştım, sıkıntı yapanları atsınlar. Kim olursa olsun benim kardeşim de olsa atsınlar. Emniyet iyi sorun yok güvendeyim” (TS6). “Suriye'deki savaştan sonra burası güvenli, burada öldürölme korkusu yok, rahat uyuyabiliyorsunuz, korkmuyoruz. Küçük, olay yok, iyiler bize karışmıyorlar. O yüzden güvenilir. Herhangi bir anda bizi gönderecekler diye bir korku var. Polis, 2-3 ayda bir gelip aynı evde oturuyor muyuz, burada mıyız kontrol ediyor. Biraz ondan korkuyoruz” (TS10).

TS7 bu temayla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada yakalanma korkum olmadığı için güvendeyim. İstanbul’da olsaydım, beni yakalayıp Mersin’e göndereceklerdi. Çalışma- yol izni çok bakıyorlar. İstanbul’dan, o yüzden geldim. Polisten kaçtığım için başıma bir şey gelirse de aramam polisi. Başıma bir şey gelmeyecek diye güvendeyim”*

“Bağlar mahallemizden çıkmıyoruz, kocalarımız izin vermiyor, bir yere gitmemize. Alıştık, güvendeyiz, başka şehirde de yabancıları sevmiyorlar ama burada sıkıntı olmuyor. O yüzden güvendeyiz, kabullendiler. Bize iyiler, güvensiz bir şey yok” (TS8). “Isparta maşallah hep temiz, yakın, uzak bir şey yok. Problem yok, komşular iyi, Devlet iyi, polisi, hepsi iyi, güvensizlik yok, olay yok, hırsızlık yok. Önce burada savaş yok, savaş. Ondan maşallah güvendeyim” (TS12).

Isparta'da yaşayan yabancı göçmenlere kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri sorulduğunda, genellikle şehrin küçük ve sakin yapısı nedeniyle güvensizlik hissetmediklerini belirttiler. Isparta'nın ufak bir şehir olması ve büyük olayların yaşanmaması, bu durumu pekiştiren unsurlar arasında yer aldı. Göçmenler, geldikleri yerlerdeki savaş ortamından sonra Isparta'nın onlar için güvenli bir liman olduğunu vurguladılar. Emniyetin genel olarak iyi olduğunu, ancak her yerde olduğu gibi burada da iyilerin yanı sıra kötülerin de bulunabileceğini ifade ettiler. Yine de şehirde huzurun hâkim olduğunu ve tehlikeli bir ortam olmadığını belirttiler. Kadınlar, yolda rahat bir şekilde yürüyebildiklerini, kendilerine sarkıntılık edilmediğini ve bu konuda rahat hissettiklerini söylediler. Ayrıca, göçmenler Isparta’da, kendi ülkelerindeymiş gibi hissettiklerini ve burada rahat bir şekilde arkadaş edinebildiklerini ifade ettiler. Emniyet güçlerinin etkinliği sayesinde herhangi bir yakalanma korkusu yaşamadan günlük hayatlarını sürdürebildiklerini de dile getirdiler. Isparta’nın aynı zamanda ucuz bir şehir olduğu ve insanların genellikle işlerinde güçlerinde oldukları, temiz ve iyi bir ortam sunduğu da dile getirilen diğer olumlu özellikler arasında yer aldı.

1.2.3.2. Güvenlik Endişeleri ve Kaygılarının Kaynakları

Derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler, güvenlik kaygısının katılımcılar arasında ortak bir tema olarak belirlendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, katılımcılara “Yaşadığınız çevrede güven/güvenlik sorunu yaşıyor musunuz? Güven/güvenlik sorunu yaşıyorsanız buna hangi olay ya da olayların neden olduğunu düşünüyorsunuz?” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorular, katılımcıların çevresel güvenlik algılarını ve bu algıların altında yatan olayları anlamak amacıyla hazırlanmıştır. Katılımcıların bu sorulara verecekleri yanıtlar, güvenlik sorunlarının nasıl algılandığını ve hangi durumların bu algıları etkilediğini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymayı hedeflemektedir. Katılımcıların verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Güvenlik sorunu yaşayabileceğim bir durumla karşılaşmadım çünkü daha çok ıssız yerlerdense halka açık yerlerde bulunmayı, oralara daha çok gitmeyi tercih ettim. Olaylardan olabildiğince uzak durdum” (TS1). “Büyük bir güvenlik sorunu yaşamadım, onlara ayak uydurmaya çalıştık aile olarak. Bu da mecburiyetten oldu. Yani öğrenmek zorundaydık” (TS2).

Sığınmacıların verdiği yanıtlara göre, TS3, TS4, TS5, TS6, TS9 ve TS11 kodlarına sahip bireyler, yaşadıkları çevrede herhangi bir güvenlik sorunu yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, belirli bir grup için ortak bir görüşü ortaya koymaktadır. Katılımcılar, yaşadıkları çevredeki güvenlik koşullarının tatmin edici olduğunu ve güvenlik endişesi taşımadıklarını belirtmişlerdir. Bu ortak görüş, bu grubun çevresel güvenlik algısının genellikle olumlu olduğunu ve yaşadıkları bölgelerde güvenlik sorunlarına dair belirgin bir problem yaşamadıklarını göstermektedir.

“Burada Isparta’da bir güvenlik sıkıntısı yaşamıyorum. Çünkü devlet iyidir burada karşılıyor her şeyi. Rahat derdimi devlete anlatabilirim onlara. Afganistan’da düşmanlık olduğu için ondan korkuyorum biraz. Türk halkından ben korkmuyorum. Allaha şükür güvenli bir devlettir, ülkedir” (TS3). “Çok şükür, yani öyle bir sıkıntımız yok. Yani öyle güvensiz bir yerde ev tutmayacağız ve öyle bir yere gitmeyeceğiz. Öyle bizim bir sıkıntımız yok” (TS4). “Kendim çok yaşamadım. Olaylardan uzak duruyorum bilmediğim yerlere girmiyorum. Ama çok taşkınlık oluyor, kavga dövüş, gürültü hem Türklerde hem yabancılarda oluyor. Polisler hemen geliyor olayı kapatıyorlar. Ama çok büyük olaylar güvensizlik yaşamıyorum” (TS5).

“Çok olmadı, bir Türk beni taciz etti sadece. Kavga ettik bir kere oldu, sonra olmadı. Burada sorun yok, her şey güvenli” (TS6). “Çok şükür yaşamadım” (TS9). “Sorun yaşamadım. Kimse bana zarar vermedi, ben de zarar vermedim kimseye. Benim rahatım bozulsun buranın huzuru bozulmasın. Güvenlik sorunu yapmadım, karışmadım kimseye. Kavga yetemedim, dövüş yapmadım. Kimseye laf etmedim. Normal insan gibi davrandım” (TS11).

Katılımcıların Isparta’da kendilerini güvende hissetmeleri, devletin sunduğu koruma ve düzen hizmetlerinin etkisiyle artmaktadır; bu durum sosyal destek kuramının, yani bireylerin ve toplumun güvenlik için kurumlardan aldıkları desteğin önemini vurgulamasıyla uyumludur. Ayrıca, bireylerin sorumluluk sahibi davranmaları ve toplumsal normlara uymaları, sosyal süreç kuramının bireyler arasındaki etkileşimlerin ve toplumsal ilişkilerin güvenlik algısını şekillendirdiğini göstermesiyle paralellik taşır. Böylece hem kurumların sağladığı destek hem de bireylerin sosyal ilişkilerdeki uyumu, Isparta’daki güvenlik ve huzur hissinin temel taşlarını oluşturuyor.

Yabancı göçmenlerden TS8, TS10 ve TS12 kodlarına sahip katılımcılar, yaşadıkları çevrede çeşitli güvenlik sorunlarıyla karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılar, yabancı oldukları için olumsuz bakışlarla ve kötü yorumlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle, bazıları iğneleyici sözlerle maruz kalmış, kötü bakışlarla karşılaşmış ve çocuklarının yabancı oldukları için fiziksel şiddete uğradığını belirtmiştir. Ayrıca, yüksek çocuk sayıları nedeniyle olumsuz yorumlarla karşılaştıklarını ve "Neden ülkenize dönmüyorsunuz?" gibi ağır eleştiriler aldıklarını da ifade etmişlerdir. Bu sorunlar, göçmenlerin yaşadığı çevrede karşılaştıkları güvenlik ve sosyal entegrasyon zorluklarını ortaya koymaktadır.

“Otobüste biz tanıdıklarımızla kendi dilimizi konuşunca bize bakıyorlar. Güvenlik sorunu yaşıyoruz. Kendi dilimizi konuşunca bize kötü bakıyorlar. Başörtümüze birkaç defa laf ettiler, dövdüler, başörtüsünü indirdiler, başımıza bir şey gelir diye korkuyoruz. Onlara göre yabancıyız o yüzden bize iyi bakmıyorlar” (TS8). “Güvenlik sorunu yaşıyorum. Bizi tehdit ediyorlar, bize bağırıyorlar. Neden bu kadar çok çocuk doğuruyorsunuz? Neden gitmiyorsunuz diyorlar. Bize ağır konuşuyorlar. Her şey bizim yüzümüzden sanki bize öyle söylüyorlar, pahalılık, deprem, korona hep sizin yüzünüzden oldu diyorlar” (TS10). “Birkaç yıldır yaşıyorum. Bizim mahallede mesela çok yabancı var. Bu yüzden işte yabancılar geçtiği zaman laf atıyorlar. E bizim yabancılar da rahat durmuyor. Bizimkilerde de suç var. Hemen cevap veriyorlar, sonra kavga ediyorlar.

Birkaç defa bunu gördüm. Ben kendim karışmadım hiç. Mahallede kadınlar oturuyor. Mesela yanından geçiyoruz laf ediyorlar, kötü konuşuyorlar. Anlıyorum ben. Ben onlara kötü bakmıyorum ama sanki onlara kötü bakmışım gibi laf ediyorlar. Ama çocuğumu birkaç defa dövdüler, mahallede de dövdüler, okulda da dövdüler. Korkuyorum çocuğumu sokağa göndermiyorum artık” (TS12).

Katılımcılardan Suriyeli olan ve çiçekçide çalışan TS7 şunları dile getirmiştir: *“Yaşamıyorum, her şey hoş, mutlu, iyi, güvenli. Sorun yok, huzur var.”*

Katılımcılardan bazıları, yaşadıkları çevrede herhangi bir güvenlik sorunu ile karşılaşmadıklarını belirtirken, diğerleri ise güvenlik endişeleri yaşadıklarını ifade etmiştir. Güvenlik sorunları yaşamadıklarını belirten katılımcılar, çevrelerinde güvenli bir yaşam sürdüklerini ve bu konuda herhangi bir olumsuz deneyim yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan, güvenlik sorunları yaşayan katılımcılar, yabancı oldukları için kötü bakışlar, olumsuz yorumlar ve bazı durumlarda fiziksel şiddet gibi olumsuzluklarla karşılaştıklarını bildirmiştir. Bu katılımcılar, özellikle çocuklarının yabancı olmalarından dolayı zor durumda kaldıklarını ve toplum içinde ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu iki farklı görüş, yaşadıkları çevredeki güvenlik algısının bireyden bireye değişiklik gösterdiğini ve bu durumun çeşitli sosyal etkenlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır.

1.2.4. Mahalle Kültürü ve Toplumsal Destek Mekanizmaları

Mahalle, insanların birbirine yakın olduğu, samimiyet ve güvenin ön planda olduğu bir topluluktur. Burada komşuluk ilişkileri, mahallenin can damarıdır; insanlar birbirlerine destek olur, dertlerini ve sevinçlerini paylaşırlar. Sokaklarında çocukların oyun oynadığı, kapı önlerinde oturup sohbetlerin yapıldığı, günlük işlerin bile bir arada yürütüldüğü bir yerdir. Düğünlerde mahalle halkı el birliğiyle organizasyonu üstlenir, taziye zamanlarında ise ailelere destek olmak için herkes seferber olur. Yardımlaşma ve dayanışma, bu ilişkilerin temelinde yatar ve zor zamanlarda mahalle halkının bir araya gelmesini sağlar. Biri dara düştüğünde, mahalleli hemen devreye girer, ihtiyaçları karşılamak için elinden geleni yapar. Bu tür insani ilişkiler, mahallenin ruhunu oluşturur, orada yaşayanlar arasında güçlü bir bağ kurar ve topluluğun uyum içinde yaşamasını sağlar. Mahallede yaşamak, günlük hayatta karşılıklı saygı ve anlayışın hâkim olduğu, herkesin birbirine sırtını dayayabileceği bir ortamda bulunmak demektir.

Bu bölümde, yabancı göçmenlerin yerel halkla ne sıklıkla bir araya geldikleri, hangi konularda birbirlerine destek oldukları ve mahalle sakinlerinin yabancı göçmenlere karşı tutumları incelenmiştir. Cevaplar, farklı başlıklar altında toplanarak Tablo 16'da analiz edilmiştir.

Tablo 16. Mahalle Halkının Yaklaşımı ve Yardımlaşmayla İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Dayanışma ve Yardımlaşmanın Mahalledeki Roller	Yardımlaşma yok	TS1, TS2, TS3, TS4, TS7
	Karşılıklı Yardım	TS8
	Zamanla Değişen İlişkiler	TS9
	Yardımlaşma Var	TS5, TS6, TS10
	Ara Sıra Yemek ve Para Yardımı	TS11
	Talep Etme Yok	TS12
Karşılaşılan Sosyal ve Yapısal Sorunlar	Bizzat Yaşamama Sadece Şahit Olmak	TS1
	Sorun Yaşamama	TS2, TS3, TS4, TS6, TS7, TS10, TS11, TS12
	İş ve Ev Bulma Konusunda Sorunlar	TS5
	Kabul Edilememe	TS8, TS9
Mahalle Sakinlerinin Göçmenlere Yönelik Tutumları	Hoşgörülü	TS1, TS2, TS12
	İyisi ve Kötüsü de Var	TS3, TS5
	Davetkar/ Misafirperver	TS4
	Yardımsever	TS6, TS11
	İşinde Gücünde-Karşılıklı İyi Olmak	TS7
	Kötü Bakışlar	TS8, TS9
	Irkçılık	TS10

1.2.4.1. Dayanışma ve Yardımlaşmanın Mahalledeki Roller

İsparta'da, yerli halk ile yabancı göçmenler arasındaki sosyal etkileşimleri anlamak amacıyla, “Yerli halkla hangi sıklıkla görüşür ve hangi konularda yardımlaşsınız?” sorulmuştur. Bu soru, göçmenlerin topluma entegrasyonunu ve iki grup arasındaki ilişkilerin niteliğini değerlendirmek için yöneltmiştir. İşte katılımcıların bu sorulara verdikleri cevaplar ise aşağıdaki gibidir.

“İş yerimde birkaç arkadaşım ile görüşüyorum. Çok fazla işin açıkçası insanlarla görüşmekten hoşlanmıyorum. Herhangi bir yardımlaşma yok. İşin açıkçası kendi işimi de kendim görmeyi seviyorum” (TS1).

“Yerli halkla çok fazla görüşme yapmadım, işin açıkçası. Onlar da yanaşmadı, ben de yanaşmadım. Yani karşılıklı bir etkileşim olmadığı için herhangi bir yardımlaşma da olmadı” (TS2). *“Halk destek olmadı da ben de destek istemedim”* (TS3).

“Ya şimdi ben balık dükkanında çalışıyorum devamlı bizim müşteri, Türk Türkçe konuşuyorum orada yani. Bir ikincisi yardım sordun ta şimdiye kadar bana ne devlet yardım verdi ve bana hiç kimse yardım vermedi. Halktan hiçbir yardım yok, ablacım yani çalışıyorum. Çok şükür yani oradan kendim durumum oradan bir şey yaparım bir ikinci kira olarak yani ev olarak. O çok bir sıkıntı yani hatta bir gün biz yabancıyız yani burada görüyorsunuz ha bir gün kiramız geç kalsın yani kapıya kadar adam gelecek ya belki telefonla arıyor abi yarın senin kira günü gelmeden önce bir gün önce arıyorlar. Yani bu sıkıntı var burada yani tek benim değil ki burada ne kadar yabancı varsa böyle bir sıkıntı var” (TS4). “Yerli halkla çok görüşmüyorum. Tek başıma erkek olduğum için almadım yardım” (TS7). “Yardımlaşma olmadı. Biz de istemedik, onlar da bir şey demedi. Biz isteseydik belki verirlerdi ama onlar isteseydi biz verirdik. Ben marketteyim ürün satıyorum onlar geliyor, benden mal alıyor, bu kadar” (TS12).

“Bu sıklık değişiyor. Bazen haftada bir bazen ayda bir. Belli bir süre yok. Aşure getiriyor, yemek getiriyorlar. Düğünlerine davet ediyorlar. Ben de ülkemden Yemen kahvesi getiriyorum onlara. Yemeğe çağırıyorum. Bu karşılıklı oluyor. Gidip gelme arada da olsa var. Para yardımı yapmak istediler ben kabul etmedim. Çünkü benden kötü durumda olanlar var onlara vermelerini istedim” (TS5). “Halkla görüşüyoruz, sürekli iç içeyiz. Tarımda çalıştığım için aldıklarımızı satıyoruz, halkla beraberiz, yardım ettiler. Bazıları yemek, bazıları para, kıyafet verdiler. Her türlü yardımı ettiler. Allah razı olsun” (TS6). “İlk geldiğimizde buzdolabı aldılar, verdiler. Evimi dizmeye yardım ettiler. Pazar harcı gördüler. Eskiden isim yazdırmadan muhtara soruyorlardı. Biz istemesek de bir anda yardım geliyordu muhtardan isim adres alıyorlarmış. Sadece düzenli görüştüğüm selamlaştığım Ev sahibi var kapının önünde görürse görüşürüz. Mahalledekiler Ev ayarladılar ve 2 ay kira vermedik. Kocam iş bulunca artık ödemeye başladık ama az kira verdik. Şükür bizden çok almadılar (TS10).

“Halkla sorun yok, hak yardım ediyor. Para veriyor eşya veriyor. Biz de yemek yapınca veriyoruz. Ne zaman karşılaşsak görüşüyoruz” (TS8). “Mahallede kötü bakan var ama ben karışmıyorum. Esnafla iyiyim. İyi adamlar var bana borç veriyorlar. Alışveriş yaptığım markete borç yazdırıyorum. Bana iyiler Kurban Bayramı’nda et veriyorlar. Öyle halk var. Sadece yardım değil selam verse bile çok güzel oluyorum. Yardım, sadece yemek, bazen para ama az” (TS11).

“İlk geldik muhtar sahip çıktı, yol gösterdi. Halk bize eşya yardımı yaptı, hala yardım ediyorlar. Öğretmenler çok yardım ettiler bilmediğimiz ne varsa öğrettiler,

eksiklerimizi kapattılar. Komşularla önceden çok konuşuyorduk, konuşmamızı seviyorlardı, selam veriyorlardı ama şimdi bize çok iyi bakmıyorlar” (TS9).

Bu ifadeler, göçmenlerle yerli halk arasındaki sınırlı sosyal etkileşim ve karşılıklı yardımlaşma eksikliğini ortaya koyuyor. Bu durum, bireylerin birbirlerine sosyal destek sağlamaktan kaçındıklarını ve ilişkilerin yüzeysel kaldığını gösteriyor. Bu bağlamda, sosyal süreç kuramı; yani bireyler arasındaki etkileşimlerin güven ve yardımlaşma gibi sosyal bağları nasıl şekillendirdiğini vurgulayan kuram, bu durumu anlamada yol gösterici oluyor. Ayrıca, karşılıklı destek eksikliği ve iletişim kopukluğu, sosyal bağların zayıfladığına işaret eder ki bu da sosyal destek kuramı açısından önemlidir. Burada hem sosyal ilişkilerin sınırlılığı hem de destek ağlarının zayıf olması, göçmenlerin topluma tam entegre olmalarını zorlaştıran önemli faktörler olarak karşımıza çıkıyor.

Yabancı göçmenlere yerli halkla hangi sıklıkla görüştükleri ve hangi konularda yardımlaştıkları sorulduğunda, çeşitli yanıtlar alınmıştır. Katılımcılar, yardımlaşmanın kapsamı hakkında farklı görüşler ortaya koymuştur. Bazıları, yardımlaşmanın olmadığını belirtirken, bazıları karşılıklı yardımda bulunulduğunu ifade etmiştir. Diğerleri, ara sıra yardımların yapıldığını ve bu yardımların genellikle kıyafet veya para şeklinde olduğunu belirtmiştir. Bazı katılımcılar ise herhangi bir yardım talep etmediklerini ifade etmiş, ayrıca geçmişte yardımların yapıldığı ancak günümüzde bu yardımların azaldığı veya yapılmadığı da vurgulanmıştır. Bu yanıtlar, yerli halk ve yabancı göçmenler arasındaki etkileşimlerin karmaşıklığını ve yardımlaşmanın farklı biçimlerini yansıtmaktadır.

1.2.4.2. Karşılaşılan Sosyal ve Yapısal Sorunlar

Yabancı göçmenler, yaşadıkları mahallelerde zaman zaman çeşitli sorunlarla karşılaşabiliyor. Bu sorunlar, kişisel deneyimlere göre değişiklik gösterebilir. “Mahalle sakinleriyle herhangi bir sorun yaşadınız mı? Cevabınız evet ise, ne tür sorunlar yaşadınız?” Katılımcıların verdikleri cevaplara göre, yaşanan sorunların detayları şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bizzat kendini yaşadığı bir sorun yok ama şahit olduğum yaşanan bir olaya yabancı uyruklulara karşı bağıra bağıra küfredenler, dövenler bunları görmüştüm. Aslında yabancılar da bunu yapıyor. Örneğin sarhoş olup yolun ortasında rahat bir şekilde bağırıp şarkı söyleyenleri gördüm. Türklere karşı önyargılı olduklarına şahit oldum. Sanki farklı bir ülkede değillermiş de kendi ülkelerindeymiş gibi çok rahat hareket ediyorlar” (TS1).

“Çok kimseyle konuşmadım, muhatap olmadığım için işimde gücümdeyim. O yüzden herhangi bir sorun yaşamadım” (TS2). “Çok mahallede dolaşmıyorum. Ben sabah işte akşam evde olduğum için herhangi bir sıkıntı yaşamadım” (TS3). “Saygısız şimdiye kadar görmedim. Her zaman saygısını göstermiş. Yaşadığım saygısızlık yok yok çok şükür mahallemizde. Valla bir sıkıntı yok. Sabah işe gidiyoruz. Akşam eve geliyoruz, mahalledekiler yani sade iş zamanı gördük. Merhaba başka zaman görmüyoruz ki” (TS4). “Sorun yok. Bize hep iyi maşallah” (TS6). “Yaşamadım ortada çok adamlara karışmıyorum. İşte sadece adamlarla oturuyorum, çay içiyorum bu kadar” (TS7). “Sorun yaşamadık” (TS10). “Sorun yok, yaşamadım ama bazı adamlar selam veriyorum almıyorlar, başka sorun yok” (TS11). “Sabah iş, akşam ev, bu kadar abla kimseyi görmüyorum. Mahallede kimseye karışmıyorum. Sorun da yaşamadım. İşimde gücümdeyim. Onlar bana karışmadı, ben de onlara karışmadım” (TS12).

“Evet yaşadım. Özellikle mahalledeki ev sahipleriyle yaşadım. Yabancı olduğum için ev vermek istemiyorlar. Ya da ilk Pirimehmet’ te kaldım. Orda mahalledekiler yabancı olduğum için apartmandan attılar. Bağlar mahallesi öyle değil mesela yabancı çok olduğu için burada sorun olmadı. Bir de mahallede bir dükkân eleman arıyordu başvurduğum mahalledekiler istemiyor dedi beni işe almadı. Abla iş verende yabancı çalıştırmak istemiyor. Çünkü çalışma izni için para ödemesi lazım, sigorta lazım. Patronlar bu yüzden bunu yapmıyor biz de kaçak geldiğimiz için düşük parayla sigortasız çalışıyoruz” (TS5).

“Mahallede ilk başlarda bir sorun yoktu, konuşuyorlardı, selam veriyorlardı şimdi ise istemiyorlar beni Mahalledekiler görünce Hadi, Suriye’ye git, savaş bitti, hala neden buradasın. Konuşmalar hep bu tarzda (TS8). Başta sorun yoktu. Şimdi en ufak bir sorun olunca hemen diyorlar, yabancılar yaptı diyorlar. Ben onlara karşı iyiyim yardım etmek istiyorum ama onlar şimdi yardım etmek istemiyorlar. Gidin diyorlar, biz size yardım ettik yeter ne zaman gideceksiniz diyorlar, kızıyorlar” (TS9).

Cevaplar genellikle iki ana grupta toplanmıştır. Birinci gruptaki katılımcılar, kişisel olarak sorun yaşamadıklarını, mahalledeki durumun genel olarak iyi olduğunu belirtmişlerdir. İkinci gruptaki katılımcılar ise, iş bulma ve ev bulma konusunda zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, bazı katılımcılar, Türk vatandaşlarının yabancı işçilere karşı önyargılı olabileceğini ve bazı durumlarda olumsuz davranışlar sergilediklerini belirtmiştir. Bunlar arasında, yabancı işçilerin düşük ücretle çalıştığı, sigorta yapılmadığı ve genel olarak toplumsal uyumsuzluk gibi sorunlar da yer

almaktadır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar mahallede kimseyle sorun yaşamadıklarını ve yalnızca iş saatlerinde diğer insanlarla etkileşimde bulunduklarını ifade etmiştir. Özetle, katılımcıların verdiği cevaplar çeşitli deneyimleri yansıtmaktadır.

1.2.4.3. Mahalle Sakinlerinin Göçmenlere Yönelik Tutumları

Yabancı göçmenlerin yaşadıkları mahallerdeki toplumsal uyum ve kabul düzeyini anlamak için çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu sorular, mahallenin göçmenlere karşı genel tutumunu anlamaya yönelik olarak tasarlanmıştır. Aşağıda, katılımcılardan alınan yanıtlar doğrultusunda mahallenin göçmenlere olan yaklaşımı hakkında bilgi sunulmuştur. “Mahallelinin size olan yaklaşımını nasıl buluyorsunuz? (Hoşgörülü, iyimser, dışlayıcı vb.).” Katılımcıların verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Doğrusunu söylemek gerekirse mahalleleriyle öyle bir selamlaşma dışında öteye giden bir görüşmem yok, kendi açımdan ama beni gördükleri zaman selam veriyorlar. Gayet ılımlı yaklaşıyorlar bana. Ev sahibim bu konuda çok iyi. Halimi hatırımlı soruyor, eksikim var mı yok mu bunu sürekli bana soruyor. İlgilenmesi hoşuma gidiyor” (TS1). “Yaklaşımları genel olarak çok iyi, çok güzel hoşgörülü var” (TS2). “Ben onlardan kötü bir şey görmedim. Bana kötü bakmıyorlar. Yani yaklaşım kötü değil. İlk geldik buraya Allah razı olsun evlerine aldılar, kötü bakmadılar bize. Biz iyi olduk, onlar da bize iyi oldu. Huzursuzluk çıkarmıyorum. Onlara güzel bakıyorum. Marketime geldiklerinde onlara gülüyorum, indirim yapıyorum” (TS12).

“Her yerde iyi kötü insan var da ama Allah’a şükür bana bugüne kadar kötü davranmadılar yani. Mahallemizde kötü insan görmedim. Ortalar bana karşı iyide değiller ama kötüde değiller” (TS3). “Çok samimi insanlar var. Benimle tanışmak isteyen ilişki kurmak isteyen İnsanlar var. Bana hep soruyorlar, nerden geldin, neden geldin? Benimle konuşup benim hayatımı öğrenmek isteyenler var. Güler yüz gösteriyorlar, espri yapanlar oluyor, konuşmam çok hoşlarına gidiyor, konuşmamla dalga geçiyorlar. Benim gibi konuşmaya çalışıyorlar. Beni taklit etmeye çalışıyorlar. Ama olumsuzlar da var niye geldin, niye ülkene gitmiyorsun, küfür edenler de var. Çok kötü bakanlarda var, bunlarla da karşılaştım ama benim beyaz olduğu için herhalde dış görünüşümden dolayı değil de konuştuğumda yabancı olduğumu anlıyorlar. O zaman da farklı gözle bakıyorlar” (TS5).

“Tabii ki yani saygı gösteriyor, davet ediyor. Bazen düğünlere davet ediyor. Mevlüt bazen davet ediyor onlara yani bir şey varsa öyle bir şey varsa resmen davet

ediyorlar. Diyor ki abi sen bu akşam bizim misafir ol çok şükür mahallemizde bir sıkıntı yok yani kendim insan olarak bir sıkıntım yok” (TS4).

“Selam veriyorlar, konuşuyorlar, yardımseverler dışlamadılar, şükür karşılaşmadım kötü bir şeyle” (TS6). “Mahalleli iyi yardım ediyor, seviyor. Ben saygısızlık, huzursuzluk yapmıyorum, onlar gibi davranıyorum. Sorun yok, bende de onlarda da yok beni kabul ettiler, ben de onları kabul ettim” (TS11).

“Ben işimde gücümdeyim. Kimseye karışmıyorum, eve ekmek lazım. O yüzden kimseye bakmıyorum. Onlar iyi bence bana kötü bir şey yok demediler” (TS7).

“Başta iyiydi, şimdi olumsuz kötü bakıyorlar bize” (TS8). “Eskiden iyiydi şimdi kötü olumsuz kötü bakıyorlar. Artık selam bile sanki zorla veriyorlar” (TS9). “Seviyorlardı. Biz hiçbir sorun yapmıyoruz. Korktuğumuz için bir şeye karışmıyoruz. Bir şey demiyoruz, bize iyilerdi ama şimdi istemiyorlar. Başta karşılaşmıyorduk, 1-2 yıldır bize ayrımcı davranıyorlar. Erdoğan kazandıktan sonra tekrar ırkçılık başladı. İlk başlarda iyilerdi, bizi seviyorlardı, içlerini almışlardı, üzülüyorlardı bizim için ama artık üzülüyorlar bizi istemiyorlar. Bunu söylüyorlar ayırıyorlar bizi” (TS10).

Bu ifadelerde göçmenlerin mahalle sakinleriyle ilk başlarda olumlu ve destekleyici ilişkiler kurdukları, ancak zamanla bu tutumların değişerek olumsuz ve ayrımcı yaklaşımlara dönüştüğü görülmektedir. Başlangıçta karşılıklı saygı ve yardımlaşmanın öne çıktığı bu durum, sosyal süreç kuramı çerçevesinde sosyal etkileşimlerin ve karşılıklı algıların zamanla nasıl değişebileceğini göstermektedir. Ancak zamanla artan önyargı ve dışlama, önyargı ve ayrımcılık kavramlarını gündeme getirirken, bunun toplumsal uyumu zedelediği ve sosyal bağları zayıflattığı anlaşılmaktadır. Bu da bireylerin sosyal çevrelerindeki değişimlere nasıl tepki verdiğini ve toplumsal bağların ne kadar kırılgan olduğunu anlatan sosyal destek kuramı ile ilişkilendirilebilir. Böylece, sosyal ilişkilerdeki bu değişim hem bireylerin hem de toplumun genel güvenlik ve dayanışma duygusunu etkileyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılar, mahallelinin kendilerine yaklaşımını çeşitli açılardan değerlendirmiştir. Bir grup, mahallelilerin genel olarak hoşgörülü, güler yüzlü ve yardımsever olduğunu, sosyal etkinliklere davet ettiklerini ve dışlanma yaşamadıklarını ifade etmiştir. Diğerleri ise, bazı mahallelilerin mizahi bir tavır sergilediğini, ancak bazılarının kötü bakışlar ve küfürlü davranışlarla karşılaştığını aktarmıştır. Ayrıca, bazı

katılımcılar, önceki yıllara göre hoşgörünün azaldığını ve bazı kişilerin ülkelerine dönmeleri için baskı yaptığını belirtmiştir. Bu değerlendirmeler, mahalleli ile olan etkileşimlerinin çeşitliliğini ve karmaşıklığını gözler önüne sermektedir.

1.2.5. Komşuluk İlişkilerinin Dönüşümü

Komşu, aynı yerleşim alanında yaşayan ve genellikle yakın konumda bulunan kişilerdir. Komşuluk, bir toplumun sosyal dokusunun temel taşlarından biridir. Komşular arasındaki etkileşimler, toplumsal bağları güçlendirir ve bireyler arasında yardımlaşma ve destek sağlar. Komşuluk ilişkileri ise bu kişilerin birbirleriyle kurduğu sosyal bağları, etkileşimleri ve yardımlaşma biçimlerini kapsar. Bu ilişkiler, karşılıklı saygı, yardımlaşma ve destek üzerine kuruludur ve genellikle günlük yaşamda ortaya çıkar. Komşuluk ilişkileri, hem bireyler arası güven ve aidiyet duygusunu pekiştirir hem de toplumsal dayanışmayı güçlendirir.

Tablo 17'de katılımcılara komşuluk ilişkileri hakkında sorular sorulmuş ve elde edilen yanıtlar doğrultusunda karşılaşılan sorunlar veya sorun olup olmadığı incelenmiş ve analiz edilmiştir.

Tablo 17. Komşuluk Kültürüyle İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Önceki Yerleşim Alanlarındaki Komşuluk Pratikleri	İçten İlişkiler	TS1, TS3
	Köklü İlişkiler	TS2
	Yakın Akrabalar	TS4
	Samimiyet-Yardımsever	TS5, TS6, TS7, TS9, TS10, TS12
	Ortak Vakit Geçirme	TS8
	Ahlaklılık/Huzur	TS11
Yeni Yerleşim Yerindeki Sosyal İlişkiler ve Uyum	Yardımlaşma yok	TS1,
	Bir Şey İstemekten Çekinme	TS3
	Mesafeli İlişkiler-Yetersiz Komşuluk	TS4, TS5
	Yardımsever	TS6, TS11
	Zamanla Değişen İlişkiler	TS2, TS9, TS10, TS12, TS8
	Benzer İlişkiler	TS7
	İstenilmeme	TS8

1.2.5.1. Önceki Yerleşim Alanlarındaki Komşuluk Pratikleri

Katılımcılara “Göç ettiğiniz yerdeki komşuluk ilişkileriniz nasıldı?” sorusu yöneltilmiş katılımcıların çoğunluğu geldikleri yerlerdeki komşuluk bağlarının daha

samimi, köklü ve yardımsever olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, eski komşuluklarının huzurlu bir ortam sunduğunu, akrabalarla yakın ilişkiler içinde olduklarını ve birbirleriyle daha fazla ortak vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

“Somali’de çok işten sıcak komşuluk ilişkilerimizi vardı. Gelen gidenimiz eksik olmazdı. Misafirlerimiz çok olurdu. Mesela çok iyi bir haber aldığımızda ya da mutlu bir şey olduğu zaman adak adamamız vardır komşular arasında. Aynı zamanda çok güzel bir yardımlaşma var orada. Bizde en zor zamanımızda yakınlarımız her zaman yanımızda olur. Somali’nin yemek kültürü çok gelişmiştir. Mesela her ne kadar etnik köken çok fazla olsa da gelenekçi bir aile yapısı var. Burada aile değeri yok, maneviyat eksikliği var, komşuluk ilişkileri yok. Var olan samimiyetler de gereksiz geliyor. Sevmediğim samimi olmadığımı insanlara rahat bir şekilde ifade edebiliyorum ama burada insanlar sadece samimi görünüyor, sahte ilişkiler var. Birbirlerine dürüst olduklarını düşünmüyorum” (TS1).

“Şu anda komşuluk ilişkisi daha köklüdür bence. Orada zor süreçler geçirdiğinde yardımına koşan insanlar vardı. Yokluk vardı evet ama kimse bu yokluğu yadırgamazdı. Paran olmadığı için evinde yaşayan olmadığı için kimse seni yadırgamaz. Çünkü herkesin ortak sorunluydu. Fakirlik yokluk bu konuda birbirimize çok destek olurduk. Dini anlamda çok yardımlaşma vardı, insanlar karşılık beklemeden maneviyat yüklü olarak birbirine destek olurlardı ama Isparta’da çok fazla kar var. Her şeyin bir karşılığı var” (TS2).

“Afganistan benim ülkem olduğu için orada bayağı akrabalarım vardı. Amca, hala, teyze olduğu için orada daha iyi hissediyordum. Daha iyiydi bizim ülkede” (TS3).
“Afganistan’da orada bizim doğurma yeri. Yani orada büyüdük, büyük olduk. Orası burası biraz tamam olarak yani fark var. Bir ikinci orada benim kendi memleketim, yani herkes dayı, amca herkes bu olarak yani komşum yakın akraba bizim olur oluyor” (TS4).

Derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler, komşuluk ilişkilerinde samimiyet ve yardımseverliğin ortak bir tema olarak öne çıktığını göstermiştir.

“Bizim orada samimiyet var. Mahalleye biri yeni taşınırsa hemen o kişiyle tanışmaya gidilir, eve davet ederler. Samimiyet ve sosyal ilişkilere çok önem verirler. Buradan daha üstün aslında. Örneğin sünnet düğünlerinde hayvan kesilip tüm komşulara dağıtılır. Düğünlere tanıdık, tanımadık herkes gelir, mahallede hasta varsa maddi durumu yoksa eğer mahallede herkes para toplar, hasta kişinin ilaçları alınır, köyün

okulu, sağlık ocağı yoksa eğer, devlet çünkü her yere yetişemiyor köylere çok devlet girmiyor. O yüzden köylü halkı kendisi para, eşya toplayıp okulunu yaptırıyor, tamir ediyor. Sağlık ocağını yapıyor ya da mahallede herkes bir oluyor para topluyor, ihtiyaç sahiplerine veriyor. Ölen ailelere destek olunur, eli boş gidilmez biri yemek verir, biri malzeme alır mesela. Mahallede kadınlar toplanır, beraber çay içerler yola ul (kilim) sererler. Yani orada komşuluk çok güzel, çok farklı” (TS5). “Komşular akrabalarımızdan kydeydik. Arpa, buğday, pamuk ekip-dikiyorduk tarımla uğraşıyorduk. Orada birlik vardı, yardım vardı. Yemekler kazanlarda yapılır, komşulara verirdik. Köy evinin önünde otururduk” (TS6). “Parası olmayan sebzesi yok ihtiyacı var biz onlara yardım ediyorduk. Adamların bahçeleri var. Hep beraber orada çalışıyoruz. Gidip beraber oturuyorduk. Hepimiz kardeş gibiydik, yardım vardı, adamlar destek oluyordu” (TS7).

“Ben alıştığım için çok vaktim olmuyordu. Zamanım olunca sohbet ediyorduk, ğretmen olduğum için dersi olan çocuklar benim evime geliyordu onlara yardım ediyordum, yemek veriyorduk, tabaklar boş gnderilmezdi. Bayramda, Ramazan’da ortaktı. Orada bunlar daha güzeldi. Kavga olursa mahallede hemen kavgayı bitirdik. Yaşlılara çok saygı verimiz orada” (TS9). “Komşularla hep beraber yiyip içiyorduk, hep beraberdik, yardım ediyorduk, destek oluyorduk. Kim fakirse ona hepimiz elde ne varsa yardım ediyorduk böyleydi” (TS10). “Bizim Suriye’de komşuluk ilişkileri iyiydi, sıkıntı yoktu, yardım vardı, komşuluk vardı, insanlar birbirini sorardı. Paraya ihtiyacın olursa, yemeğe ihtiyacın olursa, rahat gidip komşuna syleyebiliyordun. Biri lse, tanıdıktan hemen herkes yardım eder, elinden olan ne varsa cenazeye getirirdi. Herkes çok zengin değildi ama elde ne varsa insanlar verirdi. Kötü dşnmezdik. Yardım çok güzeldi. Her şey iyiydi. Tek sıkıntı savaş oldu. Her şey bitti. Hastaysan sana bakarlardı, seni sorarlardı. Sorunsuz komşuluk vardı, böyleydi işte” (TS12). Bu paragraf, katılımcıların genel görüşlerini kapsamlı bir şekilde özetlemektedir.

“Yemeklerimiz ortaktı, komşularla aile gibiydik. Komşu çocukları hep sokaktaydı. Akşama kadar mahallede oturuyorduk. Akrabalar arasında genelde maddi yardım vardı, komşular arasında maddi yardım çok yoktu. Taziyyede hep beraber yemek veriyorduk, yardım ediyorduk. Yaşlı kapı komşularımız tek yaşıyorlardı korkuyorlardı gece onların yanında yatıyorduk. İhtiyar akşama kadar zaten bizim evimizde kalıyordu akşam bizim evden biri gidip onun yanında kalıyordu. Hep dayanışma vardı iyiydik” (TS8). “Herkes birbirini tanıyordu, herkes ahlaklıydı, herkes seviyordu birbirini, kötü vardı ama azdı.

Herkes serbesti, herkes iç içeydi. Kimse kimseye karışmıyordu. Huzur vardı, kavga yoktu, meseleleri çabuk hallediyorduk” (TS11).

Bu dayanışma ve yardımlaşma örnekleri, sadece sosyal destek ve sosyal süreç kuramlarıyla sınırlı kalmayıp başka kuramlarla da ilişkilendirilebilir. Örneğin, köy ve mahallelerdeki güçlü birliktelik ve ortak değerler, bireylerin paylaştığı özel normlar ve davranış kalıpları bağlamında alt kültür kuramı ile açıklanabilir. Burada oluşan alt kültür, topluluk üyelerinin birbirine bağlılığını ve dayanışmasını artırır. Öte yandan, devlet hizmetlerinin eksik kaldığı veya ulaşmadığı yerlerde, toplulukların kendi iç dayanışmaları, sosyal yapıda yaşanan aksaklıkları dengelemeye çalışan bir mekanizma olarak görülebilir ki bu da sosyal düzensizlik kuramı ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca, zor koşullar altında bulunan bireylerin birbirine destek olması, yaşadıkları mağduriyet duygusuna karşı bir baş etme yöntemi olarak değerlendirilebilir; bu durum ise kurban sendromu kuramı perspektifinden de anlam kazanır. Böylece, dayanışma olgusu birden fazla kuramsal çerçeveden değerlendirilebilir ve toplumsal ilişkilerin karmaşıklığını yansıtır.

Katılımcıların göç ettikleri yerlerdeki komşuluk ilişkileri üzerine verdikleri cevaplar, geçmiş yaşantılarında toplumsal bağların ne kadar güçlü ve anlamlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Yapılan analizler, bu bireylerin eski yaşamlarında komşuluk ve aile değerlerinin büyük bir öneme sahip olduğunu, bu bağların samimiyet, yardımseverlik ve dayanışma üzerine kurulu olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, geldikleri yerlerde komşuluk ilişkilerinin sadece yakın akrabalarla sınırlı kalmayıp, mahalledeki herkesle güçlü bir dayanışma içinde olduklarını vurgulamışlardır. Örneğin, düğün gibi toplumsal etkinliklerde tüm tanıdıkların bir araya gelmesi ve yardıma muhtaç birine köy halkının ortaklaşa para toplayarak destek olması, bu dayanışma kültürünün ne kadar köklü olduğunun önemli bir göstergesidir. Ayrıca, kadınların düzenli olarak bir araya geldikleri etkinlikler düzenlemeleri, mahallede kapı önlerinde oturup sohbet etmeleri ve birlikte tarım faaliyetlerinde bulunmaları, bu topluluğun sosyal bağlarının ne kadar derin olduğunu ortaya koymaktadır. Fakirliğin yaygın olduğu bu yerlerde, ekonomik zorluklar toplumun genel bir sorunu olarak kabul edilmiş ve bu durum toplumsal dayanışmayı daha da pekiştirmiştir. İnsanlar, sahip olduklarıyla yetinmeyi ve bunu paylaşmayı bir erdem olarak görmüşlerdir. Yaşlılara saygı gösterilmesi ve onların ihtiyaçlarına özen gösterilmesi, komşuların sık sık bir araya gelerek yemek yemeleri ve birbirlerine karşı duyarlılık göstermeleri, bu toplulukların sosyal bağlarını kuvvetlendiren

diğer unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Her ne kadar bazı olumsuzluklar yaşanmış olsa da bu tür sorunlar genellikle hızlı ve etkin bir şekilde çözülmüştür. Katılımcılar, bu bağlamda mahallelerinde adeta bir aile gibi olduklarını, çocukların güvenle sokakta oynayabildiğini ve bu güçlü komşuluk ilişkilerini özlemle hatırladıklarını belirtmişlerdir. Bu tablo, toplumsal dayanışmanın ve komşuluk ilişkilerinin geçmişte ne kadar güçlü olduğunu ve bu bağların insanlara derin bir huzur ve güven duygusu sağladığını göstermektedir.

1.2.5.2. Yeni Yerleşim Yerindeki Sosyal İlişkiler ve Uyum

Katılımcılara; “bu mahalleye ilk geldiğinizde komşuluk ilişkileriniz nasıldı? Şimdi nasıl?” sorusuna dair düşünceleri sorulduğunda, katılımcılar geçmişle günümüzü kıyaslayan aşağıdaki değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

“Geldiğimde de iyi bir komşuluk ilişkim yoktu, şimdi de yok” (TS1). Şeklindeki yanıtı, kişinin şu anda yaşadığı yerin komşuluk ilişkilerinde yeterli bir iyileşme yaşanmadığını göstermektedir. Katılımcı hem ilk geldiği dönemde hem de mevcut yaşadığı dönemde komşularıyla güçlü ve samimi bağlar kurmakta zorluk çektiğini ifade etmektedir. Bu durum, kişinin sosyal entegrasyon ve komşuluk ilişkileri konusunda süreklilik gösteren bir zorluk yaşadığını ortaya koyar. Katılımcının mevcut çevresinde de komşuluk ilişkilerinin tatmin edici olmadığına dair görüşü, yaşadığı yerin sosyal yapısının ve topluluk dinamiklerinin, komşuluk bağlarını olumlu yönde etkilemediğini gösterebilir.

“Geldiğim günden beri iyi bir komşuluk yaşamadım. Yaptığım yemeklerin kokusunu rahatsız ettiğini sürekli söylüyorlar ya da eve gelen birileri olunca bu konuda rahatsız olduklarını söylüyorlar. Ya burada tanıdığımız kimse olmadığı için kendi ülkemizden insanlarla tanışıyoruz ve evlerimize davet ediyoruz. Biz bir arada olmayı çok sevdiğimiz için herhalde çok kalabalık yaşamayı seviyoruz ama bu komşularımızı rahatsız ediyor. Yani geldiğim gün de iyi değildi, şimdi de iyi değil işin açıkçası” (TS2). “İlk iyiydi, yardım vardı, kapımızı çalarlardı destek vardı. Şimdi biraz değişti, biraz soğuk yapıyorlar. Burada komşular kavga ediyorsa burada herkes onları izliyor, yardım etmiyorlar, birbirlerine koşmuyorlar. Yaşlılara iyi bakmıyorlar burada” (TS9). “İlk biz geldik, iyidiler. Mahallede kültür vardı. Bizi seviyorlardı, sahip çıkmışlardı Allah razı olsun. Evimize geliyorlardı, biz de gidiyorduk, gezme vardı, beraber parka gidiyorduk. Rahatlık vardı. Ama şimdi artık komşuluk yok, mahalle yok. Bizi istemiyorlar, yüzümüze gülmüyorlar artık bizi görünce aralarında konuşuyorlar. Çocuklarımızı çok dövüyor

çocukları. Çocuklarımız mahallede rahat oynayamıyor. Ama önceden rahat bir şekilde çocuklar mahallede, sokakta oynuyordu. Güven vardı. Ailelerimiz kalabalık olduğu için bize kötü bakıyorlar. Sanki bütün kötü olan her şeyi biz yapmışız gibi bize laf atıyorlar. Bizi istemiyorlar” (TS12). “İlk geldiğimizde komşuluk iyiydi ama şimdi değil. Bizi istemiyorlar belki de haklılar. Çocuklarımızı dışarı çıkarmaya korkuyoruz, bir şey olur diye. Eskiden selam veriyorlardı yardım ediyorlardı. Selam, biz verince selam bile almıyorlar. Onlar da haklı bazı Suriyeliler, sorun yapıyorlar. Girdikleri evlerin kiralarını, faturalarını vermiyorlar o yüzden kaçıp gidiyorlar evi kötü bırakıyorlar. İyi kötü karışıyor, halk da bizi kötü biliyor hepimizi” (TS8).

“Önce şimdikinden daha iyiydi. Çocuklarımızı seviyorlardı onlara Türkçe öğretiyorlardı. Yardıma ihtiyaç olduğunda bize yardım ediyorlardı. Şimdi ise onlar bize mesafeler biz de onlara karşı mesafeliyiz. Bayramda gidiyorsunuz neden temeli gitmiyorsunuz? Diyorlar. Şimdi selam bile zor alıyorlar” (TS10). Bu durumun, selamlaşma gibi basit nezaket davranışlarının bile zorlaştığı bir sosyal mesafeye yol açtığını gözlemlemişlerdir.

Katılımcıların her iki ortamda da benzer bir deneyim yaşaması, bu durumun yalnızca çevresel faktörlerden değil, kişisel etkileşim biçimlerinden de kaynaklanabileceğini düşündürebilir. Göç ettikleri yerin toplumsal yapısının, önceki çevrelerinden belirgin şekilde farklı olup olmadığını değerlendirmek, bu deneyimin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca, bu tür durumlar, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve yerleşik topluluklarla etkileşim kurma biçimlerini de yansıtabilir.

“Burada da iyi orta, ama kendi ülkem gibi olmuyor. Afganistan’da bir şeye ihtiyacın varsa yağ, şeker, tuz herhangi bir şeyi rahat bir şekilde isteyebilirdin. Burada benim komşularım Türk olduğu için, tepkilerini bilmediğim için ben bugüne kadar bir şey istemedim. Birazda dilde sıkıntı olduğu için Türkçeyi ’de tam anlatamadığım için belki de hiçbir şey söylemedim” (TS3).

“Ama burada Türkiye’de öyle bir şey yok. Yani sadece sabah işe git akşam eve gel eee gündüz bir insanı gördük. Merhaba tamam bu kadar” (TS4).

Diğer bir katılımcı: *“Bizim memlekette, burası aynı fark yok, şimdi de aynı” (TS7). Cevabını vermiştir.*

“Burada komşuluk var ama yeterli komşuluk yok. Karşılıklı gelip gitme var. İlk geldiğimde sadece bizim gibi olanlarla komşuluk yapıyorduk. Apartta kaldığımız için ilk başlarda güzel komşuluk ilişkileri yoktu. Daha çok yakın çevreyle vakit vardı. Arkadaşlarla dışarı çıkıyorduk ve bu şekilde oluyordu hep. Selam veriyorduk, ilk geldiğimizde bir şey lazım olursa kapılarını çalışıyorduk. Komşuluk ilişkilerine benzerlik var ama bizim orası gibi bir samimiyet yok. Hep komşularla burada bir mesafe var, bir sınır var. Çok muhatap olunmuyor. Sonra burada komşumun kapısını istediğim zaman çalamıyorum. Çünkü onlar rahatsız edilmek istemiyor. Burada kadın erkek beraber hep aynı yerdeler, komşular iç içe oturuyorlar. Bizde o yok mesela kadın ayrı erkek ayrı oturur. Bizim düğünlerde de mesela kadın ayrıdır, erkek ayrıdır. Mahallede böyle kadınlar erkekler iç içe olmaz ama burada hep iç içeler. Yani ilk geldiğimde yakın çevreyle komşuluk varken şimdi artık bütün komşularımızla rahat bir şekilde konuşabiliyoruz. Rahat tam olarak olmasa da bir şeyler isteyebiliriz. Beraber dışarı çıkabiliyoruz azda olsa” (TS5).

“Komşular arasında ben büyüdüm, Türkçeyi öğrendim. Mahallede arkadaşlar var, onlar yardım etti hep ilk geldim iyiydi komşular şimdi de iyi. Bizim oradaki gibi komşular. Evlerine gittik. Onlar da geldi. Yardım komşuluk burada da var şükür” (TS6).
“Komşular iyi, param olmasa yardım ediyorlar. Beni seviyorlar, bizim ora gibi komşular ama çok evlere gitmiyorlar, burada. Görüşüyorlar, birbirlerine selam veriyorlar bu kadar” (TS11).

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde; göçmenlerin yaşadığı mahallede komşuluk ilişkilerindeki değişim, karmaşık ve çok yönlü bir tabloyu ortaya koyuyor. İlk geldiklerinde, bazı göçmenler komşuluk ilişkilerinin sıcak ve destekleyici olduğunu, yardımsever bir toplulukla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ancak, zamanla bu destek ve samimiyetin azaldığı, komşularıyla olan ilişkilerin mesafeli hale geldiği gözlemlenmiştir. Bu değişim, toplumda yaşanan dinamik değişimlerin ve muhtemelen göçmenlerin toplumla entegrasyonundaki zorlukların bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Diğer taraftan, bazı göçmenler, başlangıçtan itibaren komşuluk ilişkilerinin soğuk ve yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, başlangıçtan itibaren etkili sosyal bağlar kuramamanın ve toplumsal destekten yoksun olmanın bir göstergesi olabilir. Bu kişiler hem eski hem de mevcut komşuluk ilişkilerinde benzer zorluklarla karşılaştıklarını ve toplumsal uyum sürecinde yeterli destek bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca, bazı katılımcılar, geçmişte çocuklarının mahallede güvenli bir şekilde oynayabildiğini, ancak günümüzde bu güvenlik hissinin kaybolduğunu ve çocukların artık sokakta rahatça oynayamadığını vurgulamıştır. Bu değişim, mahalledeki genel güvenlik algısının ve toplumsal desteğin zaman içinde nasıl azaldığını gösterir. Kötü niyetli yabancılardan kaynaklanan güvenlik sorunları, tüm yabancıları olumsuz etkilemiş ve bu durum, göçmenlerin mahalledeki sosyal ilişkilerini ve entegrasyon süreçlerini zorlaştırmıştır.

1.2.6. Sosyal Ayrışma ve Ötekileştirme Mekanizmaları

Katılımcılara yaşadıkları ülkede ayrımcılık ve ötekileştirme ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevaplar, belirli kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Detaylı bir şekilde düzenlenen bu bilgiler, Tablo 18'de sunulmuştur. Tablo, katılımcıların yaşadığı ayrımcılık ve ötekileştirme deneyimlerinin sistematik bir incelemesini sağlar ve bu konudaki genel eğilimler hakkında bir fikir verir.

Tablo 18. Ayrışma ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Ötekileştirme Deneyimleri ve Sosyal Dışlanma	Çocuk yok	TS1, TS3, TS4, TS6, TS7, TS11
	Ten Yapısı	TS2
	Dışlanma yok	TS5
	Ayrımcılık	TS8, TS9
	Değişen İlişkiler	TS10, TS12
Toplumsal Kabul ve Reddedilme Dinamikleri	İlimli	TS1
	Dışlanma yok	TS2, TS3, TS6, TS7, TS11
	Duruma Göre Değişken	TS4, TS12
	Neden Buradasınız Söylemi	TS5
	Her Yerde Siz Varsınız Söylemi	TS8, TS9
	Mesafeli-Kötü Bakışlar	TS10

1.2.6.1. Ötekileştirme Deneyimleri ve Sosyal Dışlanma

Ötekileştirme, bireylerin ya da grupların toplumsal normlardan farklı oldukları için dışlanmasıdır. Bu durum, kişilerin ya da grupların toplumun geri kalanından ayrılması ve negatif önyargılarla karşılaşmaları anlamına gelir. Ötekileştirme, sosyal hayatta pek çok zorluğa yol açabilir; örneğin, ayrımcılık ve dışlanma gibi sorunlar yaşanabilir. Bu durumlar, kişilerin kendilerini toplumdan uzak hissetmelerine, destek

bulamamalarına ve eşit fırsatlardan mahrum kalmalarına yol açabilir. Kısacası, ötekileştirme toplumsal uyumu bozar ve insanların topluma uyumunu zorlaştırır.

“Çocuğunuzun/çocuklarınızın, eğitim gördükleri okullarda gerek okul idaresi tarafından gerekse de sınıf arkadaşları tarafından, yabancı göçmen olmasından dolayı herhangi bir ötekileştirmeye maruz kaldıklarını düşünüyor musunuz?” şeklindeki soruya, TS1, TS3, TS4, TS6, TS7 ve TS11 kodlu katılımcılar çocuğu olmadığı için yanıt vermemişlerdir. Bu durumda, bu katılımcıların çocuk sahibi olmadıkları için soruya doğrudan yanıt veremedikleri belirtilmiştir.

“Çocuk yok” (TS1). “Çocuk yok” (TS3). “Çocuk yok” (TS4). “Çocuk yok” (TS6). Çocuk yok” (TS7). Çocuk yok” (TS11).

“Çocuğum okula gidiyor, eşim onu götürüp getiriyor velilerle de konuşuyor, öğretmenlerle de konuşuyor, hiçbir sorun yaşamadık. Öğretmenin de iyi çok samimiler arayıp çocukla ilgili bilgi veriyorlar. Okulda yapılan bütün işlere çocuğu da katıyorlar. Çocuğun fotoğrafını atıyorlar mesela bilgi veriyorlar. Oynadıkları oyuna, gösterilere çocuğumuzu dahil ediyorlar. Herhangi bir dışlanma yok” (TS5). Öğretmenlerin samimi ve bilgilendirici davranışları, çocuğun okul etkinliklerine dahil edilmesi ve oyunlara katılımı, okulda olumlu bir deneyim yaşandığını göstermektedir. Bu nedenle, çocuğun eğitim gördüğü okulda herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmadığı ifade edilmiştir.

“İrkçilik var. Çocuklarım okula gitmek istemiyor. Öğretmeni, çocuğun yabancı olduğu için her gün bağırtıyor, Türk Öğrencilere iyi davranıyorlar. Bizim çocuklarımıza iyi davranmıyorlar. Çocuklarımıza, Araplar, Suriyeliler burada olmanız gerekmiyor diyorlar, laf ediyorlar, küfür ediyorlar, pis Suriyeliler diye. Suriyeli diye çok dövüyorlar. Veli benim çocuğumu vurdu, ailelerde karışıyor. Oyun oynamak istiyor bizim çocuklar ama Türk veliler istemiyor. Şiddet görüyorlar. Öğretmenleri de bir şey demiyor. Sürekli karşılaşıyoruz. Ayrım yapıyorlar diye çocuklarım okula gitmek istemiyorlar. Çocuklarımıza el kol hareketi yapıyorlar. Vurmasa bile çocuklar, çocuklarımız onları vurmuş gibi hep şikâyet ediyorlar. Erdoğan gidecek siz de gideceksiniz diyorlar” (TS8). “İlkokula giden oğlumun sınıfında sorun yok ama ortaokula giden de oğlumun sınıfındakiler oğlumu okulun arkasına tahtayla vurdu. Oğlum hastaneye gitti. Şikayetçi olmadım. Çocuğumu vuran kişinin ailesi fakir olduğu için şikayetçi olmadım. Öğretmenler sabırlı değil, çocuklarla iyi konuşmuyorlar. Arkadaşları Suriyeli, Suriş defolun diyorlar. İyisi de var ama kötü daha çok. Bizi ayırıyorlar, atmak istiyorlar” (TS9).

“İlk başta iyiydi, öğretmenler de iyiydi. Şimdi farklı davranıyorlar, laf atıyorlar, az kaldı. Defolup gideceksiniz diyorlar. Ayrımcılık yaptılar. Çocuklarımızla dalga geçiyorlar onları dövüyorlar” (TS10). “İlk biz geldik, çocukları sevdiler, çabuk arkadaş oldular. Bizim çocuklar çabuk Türkçe öğrendi. Onların çocukları da yardım etti, destek oldular. Hatta komşumuz oğluma okula gitsin diye kıyafet aldı. Yabancılık çekmedi çünkü öğretmen de Okuldaki çocuklar da yardım ettiler. Güzel güzel ilk birbirlerini sevdiler ama son 3-4 sene oldu artık çocuklarımızı istemiyorlar. Sürekli onları dövüyorlar. İşte siz anlamıyorsunuz, hiçbir şey öğrenmiyorsunuz, ülkenize gidin diyorlar çocuklarımıza. Güvenlik tehdidi sadece işte birkaç defa çocuğumu dövdüler, ondan başka da bir şey yok. Yabancı diye artık çocuklarımızla oynamıyorlar, çocuklarımız ondan okula gitmek istemiyor” (TS10).

Bu anlatımlar, yabancı göçmen çocuklarının eğitim ortamında karşılaştıkları ayrımcılık ve şiddet sorunlarını ortaya koymaktadır. Yaşananlar, sosyal süreç kuramı kapsamında, bireyler arası etkileşimlerde oluşan olumsuz tutumlar ve dışlama biçimleri olarak değerlendirilebilir çünkü bu kuram, toplumsal ilişkilerdeki olumlu ya da olumsuz davranışların bireylerin algılarını ve davranışlarını nasıl şekillendirdiğine vurgu yapar. Ayrıca, göçmen çocuklarının maruz kaldığı ayrımcılık ve zorbalık, toplumsal normların çiğnenmesi ve sosyal uyumun bozulması bağlamında sosyal düzensizlik kuramı ile ilişkilendirilebilir. Bu kuram, toplumda düzeni sağlayan normların zayıflamasıyla birlikte artan çatışmaları ve şiddet olaylarını açıklar. Ayrıca, bu tür marjinalleşme ve dışlanma durumları, bireylerin kendilerini mağdur hissetmelerine neden olarak kurban sendromu kuramı perspektifinden de incelenebilir. Sonuç olarak, göçmen çocuklarının eğitimde yaşadığı bu olumsuz deneyimler, toplumsal uyum ve güvenlik algısı üzerinde ciddi etkiler yaratmaktadır.

Bu durumda, katılımcılar okulda belirgin ırkçılık ve ayrımcılık yaşandığını belirtmişlerdir. Türk öğrencilere ve yabancı öğrencilere farklı davranıldığı, Türk ve yabancı öğrenciler arasında ayırım yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin bu ayrımcılığa sessiz kalmaları ve bazı durumlarda öğrencilerin darp edilmesi gibi olumsuz davranışlarla karşılaşılması, okul ortamında ciddi sorunların yaşandığını göstermektedir. Bu yorumlar, eğitim kurumlarındaki eşitlik ve adalet anlayışının eksik olduğunu ve yabancı öğrencilerin ciddi şekilde dışlandığını ortaya koymaktadır. Bu tür durumlar, okulda sağlıklı bir öğrenme ortamının oluşmasını engeller ve çocukların sosyal ve akademik gelişimini olumsuz yönde etkiler.

“Ya doğrusunu söylemek gerekirse okulda öyle çok büyük abartılacak bir sorun yaşamadık. Ama ilk kardeşlerim okula gittiğinde ten renklerinin farklı olmasından ötürü herhalde çok dalga geçmişti sınıf arkadaşları ama onları tanıyınca kaynayınca bu huylarından vazgeçtiler. Şimdi yeni geldiğimiz için Türkçe Bilmiyordu kardeşlerim, insanlara kendilerini anlamıyorlardı. Konuşuklarını farklı anlıyorlardı. Sanki onlara kötü bir şey söylüyormuş, gibi düşünüyorlardı. Allah'a şükür bu da geçti aksam atlattık. Şimdi hepsi çok iyi” (TS2). Katılımcılar başlangıçta bazı sorunlar yaşadıklarını, ancak zamanla bu sorunları aştıklarını belirtmişlerdir. Başlangıçtaki sorunların dil bilmemekten kaynaklandığı ifade edilmiştir. Ancak şu anda böyle bir sorun yaşanmadığını, her şeyin iyi gittiğini ve herhangi bir olumsuz durumun söz konusu olmadığını vurgulamışlardır.

1.2.6.2. Toplumsal Kabul ve Reddedilme Dinamikleri

Yabancı vatandaşların bir bölgede karşılaştıkları ayrımcılık ve taciz genellikle gözle görülmeyen, dolaylı yollarla kendini gösterebilir. Isparta'daki yabancıların yaşadığı deneyimler, yerli halkın çeşitli tutum ve davranışları aracılığıyla yansıyabilir. Bu tür dolaylı ayrımcılıklar, sosyal etkileşimlerde ve toplumsal ilişkilerde kendini gösterebilir, dolayısıyla bu durumun incelenmesi, toplumsal uyum ve eşitlik açısından önemli belirtiler sunabilir. Katılımcılara “Isparta’da dolaylı olarak taciz ya da ayrımcılığa maruz kalıyor musunuz? (Yerli halkın bakışları, konuşmaları, tutumları, jest ve mimikleri, kira fiyatları vs.)” sorusu sorulmuş, verilen cevaplara bakıldığında büyük bir kısmının ötekileştirmeye maruz kalmadığı görülmüştür.

“Ne halktan ne de çalıştığım yerden ayrımcılığa maruz kalmadım. Ancak ilk geldiğim dönemde kalacağım evde ev sahibiyle ilgili bir sorun yaşadım. Yabancı uyruklu olduğum için beni dolandırmaya çalıştı. Bunu fark ettim ve o evi tutmaktan vazgeçmiştim. Birkaç esnafta da böyle bir sorun gördüm. Yani yabancı olduğum için de farklı fiyatlar söylediler. Ama bunun dışında bir sorunlar karşılaşmadım. Genel olarak söylemek gerekirse, konuşmaları ılımlı yaklaşımları da öyle” (TS1).

“Isparta’ya ilk geldiğimizde sürekli bize mülteci-mülteci diyorlardı. Farklı gözle bakıyorlardı bize. Her şeyin fiyatını çok fazla söylüyorlardı. Bizi dışlamışlardı, istemiyorlardı. Ama tanıdıkça onların dilini öğrendikçe yavaş yavaş kendi içlerine aldılar. Biz de kısa sürede onların ortamına uyum sağladık” (TS2). *“Ben daha öyle insanlarla karşılaşmadım da. Bayağı yardımcı oluyorlar bana. Kira için. İnşaatda da öyle kötü insanlarla da karşılaşmadım bugüne kadar Allah’a şükür”* (TS3). *“Ayrım hiç*

yapmadılar, kirada iyi verdiler evi bana. 5 yıl oldu bu evde hiç zaman zam yapmadı. Hep içlerini aldılar, Sahip çıktılar, yardım ettiler. Sanki ben Türk gibi davrandılar bana” (TS11). “Kalmadım, şükür hep sevdik, onlar da sevdi iyi olduk birbirimize” (TS6). “Maruz kalmadım mesela İstanbul’dan patronum hala arıyor, gel diyor ama yol izni sıkıntı gidemiyorum. Halk adamlar bize hep iyi oldular, bizi ayırmadılar. Bize sahip çıktılar” (TS7).

“Ayrımcılık var. Aynı binada yabancı-Türk aynı fiyat ödemiyor. Onları ucuz bize fazla. Parka çocuk götürüyoruz mesela bize kötü bakıyorlar. Markete gidip alışveriş yapıyoruz halk bize bakıyor diyor, devlet size bakıyor diyorlar. Pazarda bizi görünce bize bakıp her yerde siz varsınız. Yabancıların hepsi Suriyeli sanki bize öyle diyorlar. Sağlık ocağına, çocuğumu götürüyorum bana orada çalışanlar bugün bu çocuğu getirdin sonu yok yarın artık hepsini getirirsin diyorlar. Hastanede hamile olan herkese Suriyeli gibi bakıyorlar. Artık yeter gidin diyorlar. Kaç senedir buradasınız, yeter bıktık gibi lafları duyuyoruz” (TS8). Çok kalıyorum. “Pazardan markette parkta bize kötü bakıyorlar, kötü konuşuyorlar, keyifi için geldiniz, tatil yapıyorsunuz, bize yapılmayan yardım size yapılıyor diyorlar. Niye savaşmadınız diyorlar ama kiminle savaşacaktık. Artık bütün devletler Esad’ı tuttu. ABD, Fransa, Almanya, onu Esad’ı sevdi. Bu hükümetlerle nasıl savaşacaktık. Bana diyorlar neden senin kocan Suriye’de savaşmıyor, benim kocam-oğlum orada şehit olur diyorlar ama bizim dedeler de dünya Savaşı’nda bizde vardık bunu unutuyorlar. Biz bir şeyi alınca bak bak devlet parasıyla, bizim vergimizle alıyorsunuz diyorlar. Gideceksiniz yoksa sizinle savaşacağız diyorlar” (TS9). “Ayrımcılık yaşadık. Korona da insanlar nasıl birbirine mesafeli ise bize de sanki hastaymışız gibi mesafeli davranıyorlar. Koronalısınız Diyorlar, bakışlar kötü. Şimdi bize ev vermiyorlar. Suriyeli olduğumuz için bize ev vermiyorlar. Bizi en çok zorlayan bu. Bize hep bodrum katı ya da çatı katı veriyorlar. Bizi Türklerden ayırıyorlar” (TS10).

Yabancı göçmenlerin Isparta’da karşılaştıkları ayrımcılık ve ayrıcalık iddiaları, yerli halkın onlara yönelik tutumlarını ve davranışlarını yansıtabilir. Bu tür deneyimler, toplum içindeki ilişkilerin ve sosyal dinamiklerin bir yansıması olabilir.

“Halk olarak yani çok böyle var. Yani demiyorum ki hepsi çok saygısız yani saygısızda var. Nerden geldin çok soru soruyor. Bazı insanlar çok iyi insanlar var diyor ki, misal orada savaş vardı, iyi ki gelmişsiniz. Burada yani bir lokma kazanıyorsun, kendi işine bak ama taciz olarak yaşıyoruz yani gerçek söyleyeyim yaşıyoruz yani çok soru soruyor, neden geldiniz? Size devlet para veriyor size devlet böyle yapıyor ama ben çok

zamandır benden öyle soru sorduğu zaman bazen hatta diyorum ki boş ver bu şeye girmem diyorum. Bu konuma girmem yani çünkü sakın duralım. Yani hiç cevap vermem bazen böyle laflara” (TS4). “Taciz yaşamadım. Ayrımcılık oluyor. Özellikle resmi işlerde ayrımcılık yapıyorlar. Kendi ülkeneye dön, neden buradasın? Ne zaman döneceksin gibi. Eşimin sağlık sigortası yoktu. Bunun için çok uğraştık, yabancı olduğumuz için hep ertelediler, ayrımcılık yaptılar” (TS5).

“Eskiden bunu deseydin bana yok derdim, çünkü sahip çıktılar, bizi ayırmadılar, iyi davrandılar. Bize üzüldüler, yardım ettiler. Ama şimdi kötü bakıyorlar, kötü konuşuyorlar, el kol hareketi yapıyorlar, ev bulacağız mesela bize hep çatı katını ya da depo yerlerini, kötü evleri gösteriyorlar bize. Fiyatları çok yükseltiyorlar çünkü biliyorlar mecbur tutacağız. Benim kadın çarşafli diye mesela kötü bakıyorlar. Ayırıyorlar bizi, sanki bizi, insan değilmişiz gibi bize bakıyorlar. Yakında gideceksiniz, kurtulacağız sizden diyorlar” (TS12).

Bu durumları yorumlarken, çeşitli tutum ve davranışların göçmenlerin deneyimlerini nasıl etkilediğini anlamak önemlidir: Bazı yabancı göçmenler, Isparta'da çeşitli insanlarla karşılaştıklarını ve bazılarının kendilerine saygılı davrandığını belirtirken, diğerlerinin ayrımcılık ve kötü muameleye maruz kaldıklarını ifade etmektedir. Bu deneyimler, toplumdaki bireylerin farklı tutum ve davranışlarını yansıtır. Göçmenlere destek olanlar olduğu gibi, onlara karşı önyargılı ve olumsuz tutum sergileyenler de vardır. Bazı kişiler, göçmenlere maddi destek verildiğini düşündükleri için onları hedef alabilir ve bu durum sosyal gerilime neden olabilir. Diğer taraftan, resmî kurumlarda yaşanan ayrımcılık ve yerli halk tarafından yapılan olumsuz yorumlar, göçmenlerin toplum içindeki yerlerini sorgulamalarına ve daha fazla dışlanmış hissetmelerine yol açabilir.

1.2.7. Entegrasyon Süreci ve Yaşam Koşullarındaki Değişimler

Bu bölümde katılımcıların; göç öncesi ve sonrası yaşam koşullarındaki değişimler, Isparta'daki uyum süreçlerine etki eden faktörler, katılımcıların bu süreçte akraba, eş-dost gibi çevrelerinden aldıkları destek, kültürel değişim ve süreklilik unsurları ile birlikte detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 19'da sunulmaktadır.

Tablo 19. Uyum Süreci ile İlgili Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Göç Sonrası Yaşamda Değişen Sosyal Roller ve Alışkanlıklar	Düşünce Tarzı ve Olgunlaşma	TS1
	İş Bulma Zorluğu	TS2, TS4
	Geçim Sıkıntısı	TS3, TS6, TS7
	Kendi Parasını Kazanmak	TS5
	Mecburi İdare/Hayat Pahalılığı	TS8
	İtibar Yok-Özgürlük Var	TS9
	Akrabaları Bilmeme-Kendi Dilini Unutma	TS10
	Arkadaş Sayısı-Rahatlık	TS11
	Güvensizlik/Belirsizlik	TS12
Sosyal Ağlar ve Toplumsal Bağların Yeniden İnşası	Kimseden Bir Şey Beklememek	TS1, TS4
	İlk Göç Edenler ve Komşular	TS2, TS3, TS5, TS9
	Akraba ve Arkadaşlar	TS6, TS7, TS8, TS10, TS11, TS12
Uyum Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar ve Başarılar	Şehrin Küçük ve Konforlu Oluşu	TS1, TS4
	Komşu-Hemşeri Yardımları	TS2, TS10
	Zorunluluk	TS3, TS11
	Dil Öğrenme-Kültür ve Adetleri Öğrenme	TS5, TS6, TS7, TS8, TS9
	Taklit Yoluyla Öğrenme	TS12
Kültürel Değişim ve Çok Kültürlülüğün Yansımaları	Düşünce Tarzı ve Olgunlaşma	TS1
	Sömürü Yok-Medeniyet-Gelenek Görenek	TS2
	Maddi Sıkıntı-İstenilen Saatte Çıkamama	TS3
	Rahatlık-Yeme İçme-Yaşam Tarzı	TS4, TS5, TS6, TS11
	Her Şey Aynı Fark Yok	TS7
	Düşünce Tarzı/Hayatın Öğrettikleri	TS8
	Benzer Kültürler	TS9, TS12
	Kapalı Toplum	TS10

1.2.7.1. Göç Sonrası Yaşamda Değişen Sosyal Roller ve Alışkanlıklar

“Türkiye’ye göç etmeden önce yaşam koşullarınız nasıldı? Göç ettikten sonra yaşam koşullarınızda nasıl değişme oldu?” sorusuna verilen yanıtlar, yabancı göçmenlerin değişen hayatlarını genellikle aşağıdaki şekilde özetlemektedir.

Bazı katılımcılar, göç ettikleri yerdeki yaşam koşullarının daha iyi olduğunu ve orayı özlediklerini dile getirmişlerdir. Burada yaşadıkları zorluklardan bahsederken, eski yaşamlarında daha mutlu olduklarını ve oradaki arkadaşlarını, sahip oldukları rahatlığı özlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, Türkiye’de iş bulma ve maddi sorunlarla karşılaştıklarını, önceki yaşamlarında ise kendi işlerini yaparak kimseye muhtaç olmadan, diledikleri gibi gezip eğlenebildiklerini vurgulamışlardır.

“Somali’de daha güzel yoğun ve yeterli bir hayatım vardı. Aileyle vakit geçirmek vardı. Saatlerce bir arada olurduk. Onları çok özliyorum. Kendi ülkemde de özellikle çok rahattım. Burada da rahatım aslında. Türk arkadaşlarım oldu. Buraya ilk geldiğimde maddi açıdan çok sıkıntı çektim, yokluk çektim. Ülkemde çocukluğumu, ergenliğimi yaşadım ama Türkiye’de de büyüdüm, olgunlaştım diyebilirim. Aynı zamanda burada farklı kültürleri tanıma şansı buldum. Yaşam koşullarında öyle büyük çapta farklılıklar yaşamadım” (TS1). “Geldiğim ülkede arkadaş ortamım çok iyiydi. Eğlenirken daha mutluydum. Burada iş bulmakta çok zorluk çektim. Yani her şey çok yavaş ilerledi. Çok yavaş düzeldi. Özellikle Türkçeyi bilmediğimiz işte çok zorluk çektik. Türkçeyi sokaktaki çocuklar sayesinde öğrendim” (TS2).

“Çok rahat yaşıyorduk ama burada Türkiye’de şimdi yani hakikaten çok zor durumda yaşıyoruz. Her gün çalışmak zorundayız, çalışıyoruz çünkü bir gün çalışmadık paramız yok. Burada her şeyimiz, yani parada elektrik, su, her şeyimiz parada yani onun içinde çalışıyoruz. Durumumuz biraz burada zor. Ama orada memleketimizde o kadar fazla zor durumda yaşamıyoruz. Çok zor oradaki yani çok rahat yaşıyorduk ama burada Türkiye’de şimdi yani hakikaten çok zor durumda yaşıyoruz. Her gün çalışmak zorundayız, çalışıyoruz çünkü bir gün çalışmadık paramız yok. Burada her şeyimiz, yani parada elektrik, su, her şeyimiz parada yani onun içinde çalışıyoruz. Durumumuz biraz burada zor. Ama orada memleketimizde o kadar fazla zor durumda yaşamıyoruz” (TS4).

“Ya Suriye’de çok iyi değildi ama mutluyduk en azından iyiydik, çalışıyorduk, kendi işimizdeydik. Kendi evimizdeydik, kira derdimiz yoktu. Aileler hep yan yanaydı, destek oluyordu zora düşünce akrabalarımızdan para istiyorduk, yardım istiyorduk. Ev bizim, iş bizimdi. Yaşıyorduk şükür kimseye muhtaç değildik. Sonra Savaş oldu, buraya geldik, her şey değişti, korku başladı, güvensizlik başladı. Çocuklarımız ne olacak onu düşünüyoruz, gidecek miyiz, kalacak mıyız? Bizi geri gönderseler geri gelecek miyiz yoksa gitsek devlet bize sahip çıkacak mı? Ne olacak bilmiyoruz. Her şey belirsiz” (TS12).

Türkiye’de yaşamın, geldikleri ülkeye göre daha rahat olduğunu, burada arkadaşlık ilişkilerinin daha iyi ve özgür olduklarını ifade eden katılımcılarda yer almaktadır. Kimileri de Türkiye’de, daha önce hiç yapmadıkları şeyleri deneyimlediklerini ve bu durumun hayatlarına yeni bir boyut kattığını belirtmişlerdir. Geldikleri ülkede maddi durumlarının iyi olduğunu, ancak savaş nedeniyle her şeylerini

kaybettiklerini, orada diledikleri gibi alışveriş yapabildiklerini ve akrabalık ilişkilerinin güçlü olduğunu söylemişlerdir. Ancak şimdi, çocuklarının Türkiye'de doğup büyüdüğünü, kendi geçmişleri ve akrabaları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade ederek, bu durumun yeni bir kültürel kimlik oluşmasına yol açtığını belirtmişlerdir.

“Yemen'de köyde yetiştim, tarımla uğraşıyordum. Babam öğretmendi, okula gidip geliyorduk. Arada merkeze gidip geliyorduk. Bayram alışverişlerine sadece gidebiliyorduk. Yemen'de alkol yoktu merak ediyordum nasıl olduğunu. İstedğim saatte dışarı çıkamıyordum. Babam çok baskıcıydı. O yüzden her şeye karışıyordu. Rahat yani kolay diyebileceğim bir yaşamım yoktu şimdi rahatım ve rahatım gittikçe artıyor, çalışıyorum, paramı kazanıyorum. Dışarı çıkma konusunda karışan edenim yok. Ailemle eşimle rahat rahat gezebiliyorum. Kafeye gidebiliyorum, alışveriş yapabiliyorum. Gezme konusunda rahatım burada ayıplama yok, Yemen'de sinema yoktu. Hayatımda ilk defa burada sinemaya gittim” (TS5).

“İyi, savaşa kadar para çoktu durum iyiydi arkadaşlar vardı, akrabalar vardı. Tek kötü kızlar çok küçük eğleniyorlar, onları dinlemiyorlar. Geziyorduk, hep beraberdik. Oradaki yaşadıklarımı unutmak için spora gidiyorum. Türk arkadaşlarla dışarı çıkıyoruz. Ama para orada şükür çok iyiydi ama savaştan sonra her şeyi kaybettik” (TS6). “Rahattım orada arkadaşlarla kahveye, okey, çaya gidiyorduk. Kıyafet değişmedi. Suriye'de param çoktu dünya para kazanıyordum savaş gelmeden önce. Çiçekçide bizim arkadaşlar var, onlarla geziyoruz, para değişti, başka şey yok” (TS7).

“Savaştan önce bakkalımız vardı, kirada evimiz vardı, durumumuz iyiydi. Çok şükür geçimimiz iyiydi, hayat güzeldi, şimdi her şey çok pahalı. Çatı katında kalıyorum görüyorsun, evim kötü ama mecbur idare ediyoruz. Çocuklar burada korkuyor burada. Çok iyi değil ama ne yapacağız, mecbur kalıyoruz” (TS8). “Orada kıymetliydim her şey iyiydi. Eşim müdürdü ben öğretmendim, itibar vardı. Şimdi itibar yok her ay kıyafet alıyordum, ucuzdu, hayat güzeldi. Arkadaşlar, akrabalar, yakınlar iyiydi. Devlet kötüydü, başka kötü yoktu. Buradaki her şey orada da vardı. Burada özgürlük var” (TS9).

“Suriye'de savaştan önce iyiydi, disiplin vardı bizim toplumumuzda. Gelir azdı ama huzurluyduk. Orada akrabalar vardı, güveniyorduk. Akrabalık vardı ama şimdi çocuklar burada büyüdü. Akrabalarını bilmiyorlar. Pahalı her şey. Annemi kaybettim, gidip göremedim. Çocuklar kendi dilimizi bilmiyorlar. Burada büyüdüğü için dilimizi

unutular. Ama burada daha özgürüz, daha değerliyiz, daha rahatız. Özgürlük olsun diye Suriye’de savaş çıktı, burada özgürüz o yüzden” (TS10).

Katılımcılardan TS3 ve TS11, geldikleri ülkede babalarının asker olduğunu ve bu nedenle rahat bir yaşam sürdüklerini belirtmişlerdir. Ancak babalarının şehit düşmesiyle birlikte ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarını, Türkiye’de ise geldikleri yerle kıyaslandığında daha zorlayıcı yaşam koşullarıyla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, burada hayatta kalma mücadelesi vermekte olduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

“Tabi Afganistan’da benim babam Generaldi, durumumuz iyiydi Allaha’ şükür. Biz beş kardeşiz, annem var, biz bayağı iyi geçiniyorduk. Babam şehit olunca ülkeyi terk ettim. Burada Afganistan gibi geçinemiyorum. Çalışıyorum kendim karşılıyorum. Aileme parada yollamıyorum” (TS3). “Afganistan’da kendi toprağımızı vardı. Babam Afganistan’da askerdi. Annem, kardeşlerim toprağa bakardı, ben çalışmıyordum, rahattım, para sorunu yoktu. Dışarı çıkmak zordu orada. Çünkü babam askerdi. Burada daha rahatım çıkıyorum. İşten eve geldikten sonra Türk yabancı fark etmiyor, onlarla görüşüyorum. Orada uzun elbise giyiyorduk burada kıyafet değişti, dışarı çıkma değişti, arkadaş çok oldu, başka değişen yok” (TS11).

1.2.7.2. Sosyal Ağlar ve Toplumsal Bağların Yeniden İnşası

Uyum, bir kişinin yeni bir ortam veya topluma entegre olması sürecidir. Bu süreç, bireylerin yaşam alanlarına ve sosyal yapıya adapte olmasını sağlar. Uyumun birtakım kolaylıkları olduğu gibi zorlukları da vardır. Uyumun kolaylıkları arasında, yeni çevrede kendini rahat hissetme, toplumun kurallarına ve değerlerine adapte olma ve sosyal bağlantılar kurma gibi faktörler bulunur.

Zorluklar ise, kültürel farklılıklar, dil engelleri, sosyal kabul eksiklikleri ve ekonomik sıkıntılar gibi engelleri kapsar. Bunlara ek olarak, yeni çevrede karşılaşılan belirsizlikler ve adaptasyon sürecinin getirdiği stres de önemli zorluklar arasında yer alır. Uyum süreci, bireylerin önceki yaşam koşullarından ve mevcut destek sistemlerinden bağımsız olarak, yeni ortamda başarılı bir şekilde yer bulmalarını gerekli kılmaktadır.

Katılımcıların “Uyum sağlama aşamasında ya da sonrasında sizden daha önce buraya gelip yerleşenlerden herhangi bir destek aldınız mı? Sorusuna verdikleri cevaplar aşağıdaki şekildedir.

Katılımcılardan TS1 ve TS4, uyum sağlama sürecinde kendilerine herhangi bir destek sağlanmadığını belirtmişlerdir. Bu kişiler, yardım almak bir yana, çevrelerinden de ilgi görmediklerini ifade etmişlerdir. Devlet veya diğer kurumlar tarafından desteklenmediklerini ve tüm işlerini tek başlarına yürütmek zorunda kaldıklarını söylemişlerdir. Ayrıca, Türk vatandaşlarıyla daha yakın ilişkiler kurma isteklerine rağmen, kendilerini bu topluluktan dışlanmış ve uzak hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bu durum, uyum sürecinde yaşadıkları izolasyon ve destek eksikliğinin, topluma entegrasyonlarını zorlaştıran önemli bir engel olduğunu göstermektedir.

“Buraya benden önce gelen ülkemden vatandaşlar vardı. Evet, hatta onlarla da tanıştım ama yardımcı olmadılar bana. İlgilenmediler hatta yüzüme bile bakmadılar. O günden sonra da kimseden bir şey beklemem gerektiğini anladım. Aslında onları ilk tanıdığımda onların içine girmeye, karışmaya, yakınlaşmaya çok çalıştım. Aralarına Almak istemediler bende uzaklaştım. Kendi başımın çaresine bakmayı öğrendim” (TS1). *“Yok yok. Hiç kimse şimdiye kadar bize yardımcı olmadı yani. Her şey tek başıma yaptım ve tek başıma yaşıyorum. Herhangi bir destek almadım, yok yok. Hiç kimseden de aslında şimdiye kadar almadım. Ne devletten ne başka tek aileden destek almadım. Türkiye’ye geldim 1-2 sene ondan sonra burada iş başladım. Aileme Dedim ki bundan sonra siz bana destek vermeyin. Çok şükür kendi ihtiyacımı kendim görüyorum”* (TS4).

Katılımcılardan TS2, TS3, TS5 ve TS9, Isparta'ya ilk göç edenlerden destek aldıklarını belirtmişlerdir. Bazıları, okuldaki çocuklarını kayıt ettirmek için gittiklerinde oradaki yabancı ailelerle tanıştıklarını ve bu yolla destek aldıklarını söylemişlerdir. Bazı katılımcılar, ilk başta, kendi ülkelerinden gelen tanıdıklardan yardım gördüklerini ancak zamanla kendi başlarına hareket ettiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca, ilk geldiklerinde tanıdıklarının yardımıyla çevre edindiklerini ve bu sayede yerel halkı tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, toplumsal uyum süreçlerinde hem başlangıçta alınan desteklerin hem de zamanla bireysel çabaların önemli rol oynadığını gözler önüne sermektedir.

“Kardeşim hasta olduğu için kimseyi tanıımıyorduk, kalacak yer lazımdı. Bizden önce gelenler sağ olsunlar bize ev ayarladılar. Kardeşimin tedavisi için maddi yardımda bulundular. Kendi aralarında para topladılar. Evin birkaç aylık kirasını faturalarını ödediler. Gıda yardımı yaptılar. Bununla beraber Lösev den bu konuda çok destek aldık. Para yardımı yaptılar bize. Temel ihtiyaçlarımızı karşıladılar” (TS2). *“Burada tanıdık bulduk. Bizim hemşeriler. Ben onlara beni Isparta göç idareye kadar götür dedim. Tabii bunlarda beni götürdüler. Göç idaresi bana kimlik çıkardı yabancı kimlik. Yani*

Isparta'dayız yani 8 yıldır” (TS3). “Benden önce buraya gelenlerden birçok yol öğrendim. Onlar bana bu doğru bu yanlış dediler bana nasihat verdiler, yardımcı oldular. Bize lazım olacak yerleri öğretiler. Onlar sayesinde kolay öğrendim” (TS5). “Bizden önce gelen Suriyeliler vardı aş evinde onları gördüm. Okulda yabancı aileleri gördüm öyle tanıştık. Çok fazla destek almadım ama onlar olduğu için rahattım güveniyordum” (TS9).

Katılımcılardan TS6, TS7, TS8, TS10, TS11 ve TS12, Isparta'ya göç ettiklerinde akraba ve arkadaşlarının sağladığı desteklerden önemli ölçüde yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu destekler arasında, ev kiralарının ödenmesi gibi pratik yardımların yanı sıra, önceki göçmenlerden gelen bilgi ve deneyimlerin de bulunduğunu belirtmişlerdir. Akrabaları ve tanıdıkları sayesinde, yeni çevrelerinde diğer yabancılarla tanışma fırsatı bulmuşlar ve topluma entegrasyon süreçlerini kolaylaştıracak bilgiler edinmişlerdir. Bu desteklerin, göçmenlerin yerleşim sürecinde kendilerini daha güvende hissetmelerine ve toplumsal bağlantılar kurmalarına büyük katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Yani, sosyal destek ağlarının, göçmenlerin yeni bir ortamda karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarında kritik bir rol oynadığı ortaya çıkmaktadır.

“Dayım vardı, o çağırdı geldik. Sonra burada başka yabancılar var öyle öyle çoğaldık. Birbirimize destek olduk” (TS6). “Akraba, memleketli, arkadaş destek oldu” (TS7). “Bizden bir yıl önce görümcem gelmişti o biliyordu burayı, ondan geldik. Burası sakin, daha az yabancı vardı, iş çoktu görümcem sonra bizi başkalarıyla tanıştırdı Sonra çevre genişledi. Yeni Türklerle tanıştık, çevre genişledi, alıştık” (TS8). “Aldım Suriyeliler ve Kürtler çok yardımcı oldu” (TS10). “Destek ilk başta aldım. Sonra kendim kaldım. Ben tek yaptım her şeyi. Ben kendim iş buldum. Kendi çarem, kendim oldum” (TS11). “İlk geldik bilmiyorduk, bizim ülkeden burada kim var, tanıdık var yok, ama sonra çocuklar okula gitti. Onları biz okula götürdük, getirdik. Sonra benim ülkeden başka aileler de vardı okulda, orada tanıştık. Sonra birbirimize yardım ettik, destek olduk. O ne biliyor bana söyledi, ben ne biliyorum ona söyledim, öyle iyi olduk. Sonra kadınlar gitti geldi birbirine güvendik. Öyle devam etti” (TS12).

Genel olarak, katılımcıların uyum süreçleri, çevrelerinden aldıkları destekler ve önceki göçmenlerle kurdukları ilişkiler sayesinde kolaylaşmıştır, bu da toplumsal entegrasyonun sosyal bağlar ve yardımlaşma ile güçlü bir şekilde bağlantılı olduğunu göstermektedir.

1.2.7.3. Uyum Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar ve Başarılar

“Göç ile birlikte Isparta’ya uyum süreciniz nasıl oldu? (Uyum sağladıysanız uyum sağlamanızda size yardımcı olan faktörler nelerdir? Uyum sağlamanızda zorluk yaşıadıysanız nedenleri nelerdir?)” Katılımcılar bu temayla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Katılımcılardan TS1 ve TS4, Isparta'nın küçük ve sakin bir şehir olmasının, yaşam masraflarının düşük olmasının ve genel olarak ucuz olmasının uyum sağlamalarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Bu şehirde yaşamının getirdiği düşük maliyetler ve huzurlu ortam, onların yeni çevrelerine daha hızlı ve rahat adapte olmalarını sağlamıştır. Ayrıca, bu avantajların şehirde kalmayı ve günlük yaşamlarını sürdürmeyi daha sürdürülebilir hale getirdiği ifade edilmişlerdir.

“Isparta gerçekten çok konforlu bir şehir küçük. En önemlisi ucuz olduğu için bu çok rahat bir şekilde uyum sağlayabilirim. Burada ve her yere yürüme mesafesinde rahat bir şekilde her şeye ulaşabiliyorum” (TS1). *“Çünkü Isparta küçük bir şehir. Yani burada fazla masrafımız olmuyor. Onun için de burada Isparta sakin bir şehir tercih ettik”* (TS4).

Diğer katılımcılar, TS2 ve TS10, uyum sağlamanın başlangıçta pek kolay olmadığını belirtmişlerdir. Özellikle dil bilmedikleri için büyük zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Dil öğrenmeye çalıştıklarını, televizyon izleyerek ve yerel topluluklardan yardım alarak bu süreci desteklemeye gayret gösterdiklerini söylemişlerdir. Ayrıca, daha önce Isparta'ya göç edenlerin sağladığı yardımların önemli olduğunu, ancak yine de çok farklı bir kültüre adapte olmanın ve neyle karşılaşacaklarını bilmemenin büyük bir zorluk yarattığını vurgulamışlardır. Bu süreç, uyum sağlamada ciddi bir çaba ve sabır gerektirmiştir.

“Uyum sağlamamız tabii ki kolay olmadı. Uyum sağlamamız da buraya bizden daha önce gelen hemşerilerimiz sayesinde oldu. Dil bilmediğimiz için çok fazla zorluk çektik. Farklı bir kültürdeydik. İnsan farklı bir şehre gidince bile zorluk çekerken biz farklı bir ülkeye geldik. Zorluk çekmemiz normaldi ama bu kadar zorlanacağımı düşünmemiştik” (TS2). *“Burada tanıdıklar vardı ama komşular ilk destek oldu. Onlar sayesinde alıştık, televizyon çok izledim, Türkçe öğrendim. Çocuklar okulda öğrendiği bize anlattı, onlardan da öğrendik. Zorluk yaşamadım. Kürtçe de bildiğim için Kürtlerle tanıştım, onlar da yardım etti”* (TS10).

Katılımcılardan TS3 ve TS11, yaşadıkları göç sürecinin oldukça zorlayıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye'ye giriş yaparken birçok zorlukla karşılaşmışlardır. TS3, bu süreçte özellikle büyük zorluklar yaşamıştır; günlerce ve saatlerce yürümek zorunda kalmış, bazen aç ve susuz kalmış ve kaçak yollarla giriş yapmak zorunda kalmıştır. Uzun süre kuru ekmek yemiş, beş gün boyunca çıplak ayakla yürümüş ve bir hafta İran'da küçük bir arabada on beş kişiyle birlikte kalmıştır. İran dağlarını geçtikten sonra Türkiye'ye ulaşabilmişlerdir. Bu zorlu süreç, başlangıçta uyum sağlamayı oldukça güç hale getirmiştir. Ancak, zamanla tanıdıkları kişilerin yardımları ve toplumun kültürü ile dili hakkında bilgi edinmeleri sayesinde adapte olabilmişlerdir. Yani, bu zorluklar mecburiyetten dolayı öğrenme ve uyum sağlama sürecini hızlandırmıştır. TS3'ün yaşadığı bu deneyimler, sürecin ne kadar zorlayıcı olabileceğini ve uyum sağlamanın zorluklarını açıkça bizlere göstermektedir.

“Tabii biz Afganistan’dan İran’a gelene kadar bir hafta yoldaydık. Bayağı zorluk çektik. Yani kuru yemek yedik. Beş gün yürüdük ayakla çok zorluklar başımıza geldi. İran’da tanıdığım olmadığı için orada da bir hafta kaldık. Sonra orada bir kaçakçı insanla konuştuk bize dedi vana götürmek için bizden para istediler. İran sınırında birkaç gün kaldık. Kaçakçılar geldi bizi aldı arabaya attılar. Küçük bir arabaya 10-15 kişi falan bayağı zorluk çektik, yani nefes alamıyorduk arabada. İran toprağını 8-9 saat yürüdük dağlara çıktık, indik birkaç gecede orada kaldık. Sonra Türkiye’ye giriş yaptık biz yolu bilmiyorduk 2-3 kişi bizim yanımızda vardı onlar kaçakçının adamlarıydı yolu bilen kişilerdi. Bize yardımcı oldular ışıkları geçin orada Türkiye toprakları dahil oluyor dediler. Biz orada da 50-60 kişi vardık. Bizde yavaş yavaş sırtımızdaki çantayla, çanta da su, kuru yemek vardı her şeyi sırtımızda getirdik. Öyle başımıza şeyler geldi ki. Bi gün ayakkabısız yürümek zorunda kaldım. Ayaklar patladı. Biz buraya geldik burada da iki kişi vardı. Bu iki kişi bizi teslim aldılar. Sonra 15-16 saat yürüdük biz. Sonra at getirdiler. Atın üzerinde yemek içmek vardı yedik. Biz Türkiye toprağına gündüz girdiğimiz için onlar da bize biraz bekleyin dediler. Gece olsun karanlık olsun sizi götüreceğim dediler. Dağın başında bir tane ev vardı hepimizi odada beklettiler. Küçük minibüs araba geldi hepimizi bindirdiler. Vana kadar getirdiler burada da iki gece kaldık. Önce paramızı alıyorlar sonra yerleştiriyorlar. Para almadan bırakmıyorlar bizi. Otogara hep birlikte geldik Ankara’ya bilet kestik. Taksiciler göç idaresi vardı oraya kadar götürdüler. Göç idaresinde beni içeri aldılar benim fotoğrafımı çektiler. Neden geldin, derdin neydi diye. Ben de derdimi anlattım onlara. Sonra bana uluslararası için büyük bir kâğıt verdiler

bana dediler ki sen sadece Isparta'ya gidebilirdin bu kağıtla. Başka şehre gitmek yasak dediler bizde Isparta'ya geldik” (TS3). “Uyum başta zordu, tanıdıklar sayesinde iyi oldu, dili yaptım, devleti öğrendim, kolay alıştım, bunda mecburiyette var, gidemiyorum memlekete mecburen vallahi. Öğrendim, dili alıştım” (TS11).

Katılımcılardan bir kısmı, topluma uyum sağlama süreçlerinde çeşitli stratejiler benimsediklerini belirtmişlerdir. Tanımadıkları insanların özel günlerine katılmaları, arkadaşların ve tanıdıkların yardımları, dil kurslarına başlamaları ve Türk arkadaşlar edinmeleri bu sürecin önemli parçaları olmuştur. Bu etkenler, onlara hem yerel kültürü tanıma hem de sosyal bağlar kurma fırsatı sunmuştur. Dil öğrenimi, topluma uyum sağlama sürecinde en büyük etken olarak öne çıkmaktadır çünkü dil hem günlük yaşamda hem de sosyal etkileşimlerde en önemli temel araçlardan biridir. Ayrıca, televizyon izlemek gibi yöntemlerle dil becerilerini geliştirmek ve kültürel bilgi edinmek, topluma uyum sağlamalarını hızlandırmıştır. Bu süreçte, sosyal bağlantılar kurmak ve yerel halkla sürekli olarak etkileşimde bulunmak, uyum sağlamada büyük etken olmuştur. Dolayısıyla, dil öğrenimi ve sosyal uyum, katılımcıların yeni çevrelerine daha etkili bir şekilde adapte olmalarını sağlamıştır.

“Uyum sağladım. Dili öğrendim altı ay içinde kendimi anlatacak kadar öğrendim. Dili öğrendim ki kolay uyum sağlayayım. Sonra dilimi geliştirdim. Bence uyum için en büyük etken dil. Bu sayede insanlarla tanıştım, iletişim kurdum, konuştum. Yakın arkadaşlarla spora yazıldık, oradan da çevrem oldu. Sonra tanıştıklarımın arkadaşlarıyla da tanıştım. Abla böyle böyle çevrem oldu. Uyum kolay oldu. Sonra kültürünü, adetini, kurallarını öğrendim uzun sürdü ama uyum oldu sonunda” (TS5). “Tanımadığım düğünlere Mevlütlere gittim. Kültürü, adeti nasıl ne yapıyorlar, öğrendim. Türkçe iyi yaptım, öğrendim, işe başladım. Burada bizim gibilerle tanıştım, daha çok güven oldu, alıştım” (TS6). “Arkadaşlar tanıdıklar yardımcı oldu, sürekli çalıştım, Türkçe öğrendim. Onların kurallarını öğrendim, sıkıntıları öğrendim, öyle uyum oldu” (TS7). “Dille başladım, o zaman uyum sağladım. Çocuklarla başladım okuma-yazmaya. Fabrikada biraz çalıştım orada Türk arkadaşlar oldu. Onlar bana çok şey öğretti, daha rahat oldum, televizyon dizileri izledim, kursa gittim, kültürü öğrendim, alıştım, buraya uydum” (TS9).

Diğer katılımcılar TS8 ve TS12, Türkiye'ye ilk geldiklerinde birçok belirsizlik ve korku yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ne yapacaklarını, nasıl geçineceklerini ve nerede kalacaklarını bilmediklerinden zor bir süreç geçirmişlerdir. Bu süreçte komşuların

yardımları büyük önem taşımış; çocuklardan dil öğrenmişler, dil kurslarına başvuru yaparak, insanları gözlemleyerek ve taklit ederek uyum sağlamaya çalışmışlardır. İnsanlar ne yapıyorsa, onlar da aynı şekilde davranarak topluma uyum sağlamışlardır. Ayrıca, konuşmaları yetersiz olduğu için basit işaretlerle iletişim kurmuşlardır. Kısacası, uyum sürecinde taklit ve gözlem yoluyla adapte olmaya çalışmışlardır.

“Dil kursuna 4 ay gittim. Ev sahibi Türk ondan dil öğrendik. Komşular ilk geldiğimizde tebessüm, yüz ifadesi, selam, bize iyi davrandılar. İlk işaretlerle o anlaştık. Biz onlara, Türklere bakarak öğrendik taklitte öğrendik her şeyi” (TS8). *“İlk geldik tabii korkuyorduk. Ne olacak? Başımızı sokacak bir ev bulabilecek miyiz insanlar bize nasıl bakacak, çok mu kalacağız, burada az mı kalacağız? Para yok, iş yok, ev yok ne yapacağız bilmiyorduk, ama sonra komşular sağ olsun yardım etti. Çocuklar çabuk Türkçe öğrendi. İnsanlar nasıl konuşuyor, nereden alışveriş yapıyor, nerede hizmet var? Biz onlardan öğrendik. Ona göre daha kolay bu şehri öğrendik”* (TS12).

Görüşmeciler uyum sürecini değerlendirirken, sosyal etkileşim ve karşılıklı iletişimin önemine dikkat çekiyorlar. Sosyal süreç kuramı perspektifinden bakıldığında, bireylerin yeni topluma adapte olmaları, sosyal normları öğrenmeleri ve benimsemeleri yoluyla gerçekleşiyor. Ancak bazı katılımcılar, normların belirsizleşmesi ve toplumdaki düzenin zayıflaması nedeniyle bireylerin kendilerini dışlanmış hissedebileceğini, bu durumun anomi kuramında vurgulandığı gibi uyumsuz davranışlara yol açabileceğini belirtiyorlar. Ayrıca, göçmenlerin kendi kültürel değerlerini koruyarak oluşturdukları farklı yaşam biçimlerinin, toplumsal uyumda zorluklara neden olabileceği ifade edilmekte ve bu durum alt kültür kuramı ile ilişkilendirilmektedir. Böylece uyum hem sosyal öğrenme ve etkileşim hem de bireylerin çevresindeki normlarla olan ilişkisi bağlamında sosyal süreç, anomi ve alt kültür kuramları perspektifinden açıklanabilir.

1.2.7.4. Kültürel Değişim ve Çok Kültürlülüğün Yansımaları

Kültür, bir toplumun tarihsel süreç içinde yapıp geliştirdiği, paylaşılan bilgi, inanç, değer, ipuçları ve pratikler bütünüdür. Kültürün birbiriyle bağlantılı iki ana bileşeni vardır: maddi kültür ve manevi kültür. Bu öğelerden olan Maddi kültür: bir toplumun fiziksel nesneleri ve teknolojik olan ürünler bütününe kapsa. Örneğin; binalar, araçlar, giyimler, sanat eserleri ve diğer fiziksel varlıklar bunlardan bazılarıdır. Maddi kültür, bir toplumun yaşam tarzını ve çevreye uyum sağlama biçimini ifade eder. Manevi kültür ise; bir toplumun değerleri, inançları, kuralları, dil ve gelenekleri gibi somut olmayan bütün

unsurları kapsar. Aynı zamanda manevi kültür, insanların dünya görüşünü, toplumda var olan ilişkileri ve davranış biçimlerini de belirlemektedir. Kısacası Kültür, bireylerin yaşam biçimlerini ve toplumsal ilişkilerini şekillendirir.

Yabancı göçmenlere “Değişen kültürel özellikleriniz varsa neleri değiştirdiniz? (Sokağa çıkma saatleri, gelenek, görenek, yaşama biçimi vs.)” sorusunun yöneltildiği üzerine verdikleri ortak ve farklı cevaplar şu şekilde özetlenmiştir:

“Özellikle düşünce tarzım çok değişti. Eskiden çevreme çok önem verirdim. Çevrem ne der diye çok düşünürdüm. Yani sizin deyiminizle Türkler çok kullanır. Bunu toplumsal baskı. Benim için çok önemliydi. Ama artık takmıyorum” (TS1).

“Hayatımda çok şey değişti. Aslında burada çok rahatım şimdilik ama. Biz aslında. Afganistan'da yaşamıyorduk, yaşamaya çalışıyorduk. Tamam, belki yardımlaşma vardı. Yüzümüz gülüyordu ama. Yaşamıyorduk dediğim gibi orada büyük bir örgütlenme vardı. Yani çocuklar sanki büyükmüş gibi yetiştiriliyordu. Çok fazla sömürün vardı, gruplaşma vardı. Hırsızlık olayı çok fazla oluyordu. Erkekler çabuk olgunlaşmak zorunda kalıyorlardı. Şimdi mesela istediğimi giyiyorum, istediğim saate çıkabiliyorum. Karışan yok, hesap soran yok. Burada başıma gelecek diye düşünmüyorum. Bence burada medeniyeti öğrendim, onu söyleyeyim ben. Yavaş yavaş hayatlarını benimsedik” (TS2).

“Burada işe gitmek için sabah yedide kalmak zorundayız. Akşam altıya kadar çalışıyorum eve geliyorum. Sağ-sol ihtiyacım varsa dışarı çıkıyorum, yoksa dışarı çıkmıyorum evde duruyorum. Mesela bizim ülkenin yemeklerine çok alıştığım için iyiydi. Burada da yemekleri iyidir beğeniyorum yani. Benzeyen kültürel yanlarımız yok” (TS3).

Katılımcılardan bazıları, iki ülke arasındaki farklara dair gözlemlerini ayrıntılı bir şekilde paylaşmıştır. Kılık kıyafet konusundaki farklılıklar, genellikle kültürel normları ve toplumsal beklentileri yansıtır. Bir ülkede daha resmi veya geleneksel kıyafetler tercih edilirken, diğerinde daha rahat ve modern giyimler yaygın olabilir. Yemek kültürü de bu farklılıkları gösterir; bir ülkede yaygın olan yemekler ve tatlar, diğerinde çok farklı olabilir. Bu durum hem yemeklerin hazırlama biçiminde hem de sofradaki geleneklerde belirgin değişiklikler yaratabilir. Görgü kuralları ise sosyal etkileşimlerde önemli rol oynar; bir ülkede yaygın olan selamlaşma, konuşma veya davranış biçimleri, diğerinde farklılık gösterebilir.

Arkadaşlık ilişkileri de kültürel etmenlerden etkilenir. Yeni bir ülkede sosyal bağlar kurmak, mevcut arkadaşlık ilişkilerini yeniden şekillendirmek anlamına gelebilir. Katılımcılar, yeni arkadaşlar edinmenin ve çeşitli sosyal etkinliklere katılmanın kendi uyum süreçlerinde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Özellikle ilk defa yapılan etkinlikler, kültürel adaptasyonun bir parçası olarak değerlendirilir ve bu tür deneyimler, yeni bir toplumda daha iyi uyum sağlamaya yardımcı olur. Genel olarak, bu farklılıklar ve yeni deneyimler, katılımcıların adaptasyon sürecini etkileyen önemli faktörlerdir ve kültürel çeşitliliğin zenginliğini gösterir.

“Yemek kültürü farkı var, elbise kültürü farkı var. Oturma kültürü farkı var. Yani burada komple şu anda, yani biz Türk halk olarak yani bunlar nasıl bir şey yapıyor, bizim öyle yani bu bizim orada memlekette uzun elbiseydi, burada misal pantolon giyiyor. Yemek orada elde yiyorduk burada kaşıkla yiyoruz, çatala yiyoruz. Yani bunlar tabii ki değişik bir şey bize yani. Kültür olarak çok farklılık var” (TS4). “Önce yemekten başlayayım. Bizde genel de yemekte kaşık ne bilim çatal çok olmaz. Burada çatal-kaşık kullanmaya başladım. Bizim orada yerel kıyafetimiz var. Uzun kıyafet adı Trawb var onu giyyorduk genellikle. Bu kıyafetin üzerine hançer takardık. Başımıza şal takardık. Pantolon daha çok resmi işlerde, ya da gençler giyerdi. Kıyafetim değişti. Kız arkadaşlarım oldu, onlarla rahat dışarıda oturabiliyorum, korkmuyorum en önemlisi. Sosyal ortamlara girebiliyorum artık. Sokağa çıkma saatim rahat, istediğim zaman çıkıyorum. Yemendeki gibi aile baskısı, çevre baskısı yok. Düşüncem genişledi” (TS5). “Düğün aynı, Mevlüt aynı ilk defa konsere gittim, sanatçı gördüm, arkadaş çok oldu, giyim değişti en çok. Kot giydim. Kimse bakmıyor” (TS6). “Giyme değişti, baskı yok burada. Babam çok disiplin yapardı, bize baskı yapıyordu, o baskı yok artık. Burada rahat geziyorum, başka şey değişmedi” (TS11).

Katılımcılardan TS7 herhangi kültürel özelliğinin değişmediğini iki ülkenin de bazı özellikler bakımında benzer olduğunu ifade etmiştir. *“Bizim memleket burası aynı. Sınır yakın adet, kültür, aynı memlekette nasılsa burada da aynı. Yok bir şey değişmedi.”*

Katılımcılardan TS8, kendi ülkesindeki toplumsal yapı ve cinsiyet rollerine dair önemli gözlemlerini paylaşmıştır. Kendi ülkesinde kadınların genellikle devlet memuru olamadığını ve belirli işlerde çalışmadığını, erkek ve kadın arasında belirgin bir ayrım olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, toplumun ataerkil yapısını yansıtmaktadır. Türkiye'ye geldiğinde ise, kadınların iş gücüne katılabildiğini ve toplumsal hayatta önemli bir rol oynadığını gözlemlemiştir. Kadınlara verilen değer ve fırsatlar, kendi ülkesindeki

geleneksel uygulamalardan oldukça farklıdır. Özellikle, kendi ülkesinde kızların küçük yaşlarda evlendirilmesi yaygınken, Türkiye'deki kadınların bağımsızlıklarını ve güçlerini sergilemeleri kendisi için çarpıcı bir fark yaratmıştır. Ayrıca, TS8, Türkiye'ye geldikten sonra yemek kültürünün de değiştiğini, ilk kez Isparta'da bazı yeni yemekleri deneyimlediğini belirtmiştir. Bu deneyimler hem kültürel hem de kişisel olarak büyük bir dönüşüm sürecini işaret etmektedir.

“Orada kadınlar sadece memur olarak çalışıyor. Öyle tarımda kadın yok, Dükkânda kadın yok, pazarda kadın yok. Orada kadın erkek ayrı istediğimiz zaman orada dışarı çıkabiliyorduk. Her yer hep açıktı. Burada kadın erkek aynı yerde oturuyor biz de alıştık, biz de oturuyoruz, ilk geldiğimizde traktör, motor süren kadınları görünce şaşırmıştık şimdi alıştık, düşünce değişti. Orada küçük yaşta evlenme var. 16 yaşında evlendim. Şimdi kızlarım 15-14 yaşında ikisinin de bu yaşta evlenmesini istemiyorum. Hayat çok şey öğretti bize burada Orada kadına değer verilmiyor, burada veriliyor. Burada kadınlardan güçlü olmayı, dik durmayı öğrendik. Artık kadın olduğumuz için de rahat konuşuyoruz. Orada sadece adama kıymet veriyorlardı burada kadınlara da veriliyor. Yemek kültürümüz değişti. Kısırı, mercimek köftesini ilk burada gördük, yedik biz de onlara yemek götürünce onlar da bizim yemeğimizi soruyor. Karşılıklı öğrendik birbirimizden bazı şeyleri” (TS8).

Katılımcılardan bazıları, kültürel özelliklerinin büyük ölçüde değişmediğini, iki ülke arasında belirli benzerlikler olduğunu belirtmişlerdir. Bu benzerliklerin, genellikle her iki ülkenin de Müslüman ülkeler olmasından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, dini ve kültürel değerlerin bazı ortak yönleri bulunmaktadır. Örneğin, yemek türlerinde birkaç farklılık olmasına rağmen, genel yemek alışkanlıkları ve bazı geleneksel unsurlar geçmişle bağlantılıdır ve bu bağlamda kültürler arasında önemli bir süreklilik gözlemlenebilir.

Bununla birlikte bazı farklılıklar da belirgindir. Yemek tarzları, her iki ülkenin mutfak kültürlerinde belirgin değişiklikler olsa da her iki kültür de ortak yemek alışkanlıklarına sahip olabilir. Öte yandan, geleneklerde çok fazla fark olmadığı belirtilmiştir. Bu, her iki toplumun da benzer kültürel değerler ve normlara sahip olduğunu gösterir.

Özellikle çocuklara verilen değer konusundaki farklılıklar dikkat çekicidir. Kendi ülkelerinde çocukların toplumsal rollerinin ve değerlerinin Türkiye'ye kıyasla daha az ön planda olduğu belirtilmiştir. Türkiye'de çocuklara daha fazla değer verildiği ve onların

toplumsal yaşamda daha fazla rol oynadığı gözlemlenmiştir. Bu fark, çocuklara ve aileye verilen sosyal ve kültürel önemin değişimini ortaya koyar.

“Çok değişmedi, yemek kültürü benziyor. Birkaç farklı yemekle burada tanıştım. Atasözlerimiz neredeyse aynı. Osmanlı’dan bu yana kültürümüz aynı bence” (TS9).
“Bizim kültür çok değişmedi. Zaten burada Müslüman ülke bizim gibi. Her şey aynı gibi. Bizim ülke gibi güzel. Sadece benim kadın çarşaf giyiyor. O sıkıntı oluyor, değişik bakıyorlar ona. Ama kötü şimdi şu bizim çocuklar akraba bilmiyor. Bayramda ülkeye gidemiyoruz çünkü. Bizim çocuklar çok. Orada da çok yapıyorduk, burada da çok yapıyoruz ama buradakiler garip bakıyor. Buradakiler çünkü çok az çocuk yapıyor” (TS12).
“Heseki ile buranın kültürü çok benziyor. Bide çok çocuklu aileler var burada Az var. Toplum kapalı biraz burada, komşuluk farklı. Orada daha çok komşular, yakın. Gelenek-göreneklerde çok fark yok. Bizde mesela çocuk başka şehirde okumaz, hep annesinin yanında kalır. Burada farklı çocuk okul kazanıyor, başka yere gidiyor, başka farkı yok bence” (TS10).

Sonuç olarak, kültürel benzerlikler ve farklılıklar arasındaki bu ince detaylar, her iki toplumun kültürel yapılarının nasıl etkileşim içinde olduğunu ve ne tür uyum süreçlerinin yaşandığını anlamak açısından önemli bilgiler sunar. Bu durum, kültürel geçişlerde ve entegrasyon süreçlerinde karşılaşılan ortak temalar ve özgün özellikler hakkında derinlemesine bir bakış açısı sağlar.

1.2.8. Kamu Hizmetleri ve Devlet Desteklerinin Etkinliği

Katılımcılara, herhangi bir kurumdan yardım alıp almadıkları ve sunulan kamu hizmetleriyle ilgili düşünceleri sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar, belirli kategoriler altında sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri, Tablo 20’de detaylı olarak incelenmiştir. Bu tablo, katılımcıların aldıkları yardımlara ve kamu hizmetlerine dair memnuniyet düzeylerini ortaya koyarken, aynı zamanda çeşitli kurumlara ilişkin genel kanaatleri de gözler önüne sermektedir.

Tablo 20. Kamu Yardımları ve Hizmetlere Yönelik Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Kamu Hizmetlerinden Faydalanma Deneyimleri	Yardım Alınmadı	TS1, TS2, TS4, TS6, TS7, TS11
	İsteseydim Alabilirdim	TS3
	Yardım İçin Dernek İlişkisi Lazım	TS5
	Kira-Yemek-Çocuk Yardımı	TS8, TS9, TS10
	Kaçak Gelmenin Sonucunda Yardım Almaktan Korkma	TS12

Tablo 20. (Devam) Kamu Yardımları ve Hizmetlere Yönelik Sorular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar
Sosyal Yardımların Örgütlenmesi ve Erişim Süreçleri	Yardımlar Araştırılıp Yapılmalı	TS1, TS5
	Ayrımcılık Yapılmadan Yardımlar Yapılmalı	TS2, TS6, TS8, TS11, TS12
	Yardımlar İyi	TS3, TS7, TS9, TS10
	Devlete İşimiz Çok Düşmüyor	TS4

1.2.8.1. Kamu Hizmetlerinden Faydalanma Deneyimleri

Devlet yardımları, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak için sunulan çok boyutlu desteklerdir. Bu yardımlar genel olarak barınma, sağlık, maddi, gıda ve eğitim gibi alanları kapsar. Barınma yardımları ayrıca, ihtiyaç duyanlara uygun ev sağlanması ya da kira desteği verilmesini de içerir. Gıda yardımları, yiyeceklerin teminini kolaylaştırarak temel fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasını sağlar. Eğitim yardımları ise, maddi durumu yetersiz olan bireylerin eğitim masraflarını karşılamalarına destek olur. Devlet, bu yardımlarla özellikle zor durumda olan vatandaşlarını desteklemeyi amaçlar.

“Son bir yılda herhangi kurum/kuruluştan yardım aldınız mı? Cevabınız evet ise hangi yardımları aldınız? (Barınma, gıda, eğitim vb.)” Sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplar şu şekildedir:

TS1, TS2, TS4, TS6, TS7 ve TS11 kodlarıyla belirtilen katılımcılar, hiçbir yardım almadıklarını belirtmişlerdir. Yardım taleplerine rağmen, kimsenin kendileriyle ilgilenmediğini, yol gösteren bir destek bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcılar, kendi imkânlarıyla çözüm üretmek zorunda kaldıklarını, özellikle çocukları olmadığı için devlet yardımlarından faydalanamadıklarını dile getirmişlerdir. Yardımların daha çok çocuk sahibi ailelere verildiğini, itiraz etmelerine rağmen sürekli olumsuz yanıtlarla karşılaştıklarını ve bu nedenle yardımlardan mahrum kaldıklarını vurgulamışlardır. Bu durum, katılımcıların yaşadığı hayal kırıklığı ve çaresizlik hissini ortaya koymaktadır.

“Geldiğim günden bugüne kadar herhangi bir yardım almadım çünkü hangi kuruma gidersem gideyim hep bana olumsuz davrandılar. Sanki ihtiyacım yokmuş gibi. Sürekli bunu söylediler bana. Yani beni kırdılar, o yüzden bir daha gitmedim. Ama ben eğitim yardımı çok istedim” (TS1). “Sadece Lösev’den yardımı aldık. Başka hiçbir yerden yardım almadık, başvuru yaptık ama sonuç çıkmayınca biz de vazgeçtik. Kendi başımızın çaresine baktık” (TS2). “Hiçbir yardım almadım, bir yerden beni kimse aramamış. Ben 9 senedir Türkiye’deyim şimdiye kadar ne göç idaresinden hiçbir yerden

yardım istemedim ve ne vermişler. Yani bana kimse ta şimdiye kadar. Misal geçen sene bizim mahallede muhtar patates dağıtıyordu. Hatta sordum dedi ki bunlar yabancıya ama bize vermedik. Yabancı biziz yani. Yani şurada Pirimehmet mahalledeyiz hani gelmedi” (TS4). “Almadım, yol göstermediler, hiç yardımı almadım bana. Sonra iş buldum. Biz de yardım için bakmadık. Kimseden istemedik” (TS6). “Kimseden ihtiyaç istemiyorum lazım değil, almadım, yardım” (TS7). “Yardım almadım, evliyim çocuk olmadığı için vermiyorlar. Çocuk olsa belki yardım ederlerdi” (TS11).

TS12 kodlu katılımcı, Türkiye'ye kaçak yollarla geldiği için yardım talebinde bulunmaktan korktuğunu belirtmiştir. Yardım talep etmesi durumunda kaçak olduğunun fark edileceğinden ve ülkesine geri gönderileceğinden endişe etmektedir. Bu süreçte farklı iş kollarında çalışarak geçimini sağlamaya çalışmış, aynı zamanda komşularından da destek almıştır. Yavaş yavaş kendini toparladığını ifade eden TS12, temizlik işleri yaparak yaşamını sürdürdüğünü belirtmiştir.

“Biz buraya kaçak geldik, o yüzden devletten bir yardım almadık. Ben inşaatta çalıştım, hamallık yaptım, komşular yardım etti. Yavaş yavaş kendimi toparladım. Benim kadında temizliğe gidiyordu. Korkuyorduk, eğer gidip yardım alsak kaçak olduğumuz için bizi gönderecekler diye. Sonra oturma izni aldık ama o zaman da artık ben çalışıyordum, işim vardı. O yüzden yardım almadım” (TS12).

Yabancı vatandaşlar arasında yardım almayanlar olduğu gibi, çeşitli yardımlardan faydalananlar da vardır. Örneğin, bazıları Kızılay'dan gıda ve para yardımı alırken, bazıları çocuk sayısına göre para desteği almıştır. Ancak, bazı katılımcılar Türk vatandaşlarının bu yardımları olumsuz bir şekilde karşıladığını belirtmiştir. Türk vatandaşlarının, aldıkları para yardımı hakkında “Devlet size neden yardım ediyor?” gibi ifadeler kullandığı ve bu yardımları sert bir dille eleştirdiği söylenmiştir. Bununla birlikte, kömür yardımı, aşevinden yemek desteği ve benzeri yardımlar da alan yabancı vatandaşlar, bu yardımların Türk vatandaşları tarafından kötü düşüncelerle yorumlandığını ifade etmişlerdir.

“Kızılay'dan yardım alıyoruz parayı yardımı her ay alıyoruz. Aş evinden kömür alıyoruz. Sokağa aş evinden yemek araçları geliyor. “Kızılay'dan aldığımız paranın içinde çocuk paramız da var” (TS8). Evet, Kızılay'dan ayda bir 3 çocuk olduğu için para alıyorum. 2 çocuk olduğunda yardım yok ama. Yemek, kira yardımı alıyorum bu kadar” (TS9). “Kızılay'dan para; çocuk parası alıyorum eğitim parası. Aş evinden de kömür

yardıma alıyorum. Başka yardım yok. Biz bu yardıma alıyoruz, bu yardımları aldığımızı gören halk zıkkım olsun diyorlar. Devlet neden size yardım veriyor diyorlar” (TS10).

TS3 kodlu yabancı vatandaş, yardıma ihtiyaç duymadığı için herhangi bir talepte bulunmadığını belirtmiştir. Kendisine bir yardıma ihtiyacı olup olmadığı sorulduğunda, ihtiyacı olmadığını ifade etmiştir. Bu durum, TS3'ün kendi geçimini sağlayabildiğini ve dışarıdan bir desteğe ihtiyaç duymadığını gösterir. Yardıma ihtiyacı olsaydı, yardım alabileceğini bilmesine rağmen, bu yardımları talep etmemiştir. Bu, TS3'ün kendi durumu üzerinde bir kontrol hissi taşıdığını ve bağımsızlığını korumak istediğini ortaya koymaktadır. Kendi ayakları üzerinde durabilmenin verdiği özgüvenle, devlet ya da diğer kurumlardan bir destek arayışına girmemiş, yardım almadan hayatını sürdürebilmiştir. Bu da TS3'ün içinde bulunduğu şartlara rağmen güçlü bir duruş sergilediğini ve sadece gerçekten ihtiyaç duyduğunda yardım talep edeceğini ifade etmektedir. Yardım sistemine olan güvenini belirtmekle birlikte, kendi çabalarıyla yoluna devam etmeyi tercih etmiştir.

“Yardıma benim ihtiyacım olmadığı için tabii alamadım. (Göç idaresi) Onlardan isteseydim onlar bana verebilirdi. Bana sordular zaten paran var mı, yol paran var mı diye sordular. Ben de var deyince iyi yolunuza devam edebilirsiniz dediler. Herhangi bir yardım almadım” (TS3).

TS5 kodlu yabancı vatandaş, yardım almak için devlette bir tanıdık olması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir. Yardım başvurusunda bulunmadığını ifade eden TS5, yasal süreçlerin zorluğundan dolayı, devlette bir tanıdık olmadan bu yardımlara ulaşmanın neredeyse imkânsız olduğunu dile getirmiştir. Bu yüzden, devlette bağlantısı olmadığı için yardım talebinde bulunmamıştır. TS5'in bu düşünceleri, yardım sistemine duyduğu güvensizliği ve sürecin herkes için eşit olmadığına dair inancını yansıtmaktadır.

“Burada yardım alabilmek için abla derneklerle, devletle ilişkin olması lazım. Burada Yemenliler derneği var. Oradan bize markette alışveriş yapmak için kar veriyorlar. Tek yardım bu. Devletten yardım almadım çünkü yardım almak zor. Yasal işler çok. Devlet içinden tanıdık olması lazım yardım almam için” (TS5).

Göçmenlerin yardım alamama deneyimleri, sosyal süreç kuramı ve sosyal destek kuramı çerçevesinde değerlendirilmelidir; çünkü bu kuramlar, bireylerin toplumsal bağlarının zayıflaması ve destek mekanizmalarından yoksun kalmasının, sosyal izolasyona ve uyum güçlüklerine yol açtığını gösterir. Ayrıca, kurban sendromu kuramı bu dışlanma ve olumsuz muamele nedeniyle göçmenlerin kendilerini mağdur

hissetmelerini açıklar. Anomi kuramı, toplumda normların ve düzenin zayıflaması sonucu göçmenlerin sosyal kurallara uyum sağlamada yaşadığı sıkıntıları ifade ederken, öz kontrol kuramı bireylerin kontrol mekanizmalarının zayıflamasıyla riskli davranışlara eğilim göstermesini anlamamıza yardımcı olur. Alt kültür kuramı ise, göçmenlerin içinde bulundukları sosyal çevre ve deneyimlere bağlı olarak farklı değer ve davranış kalıpları geliştirmelerini açıklar. Son olarak, rutin aktiviteler kuramı göçmenlerin sosyal hayattaki kısıtlı aktivitelerinin ve toplumsal katılım eksikliklerinin suç riskiyle ilişkilendirilebileceğini ortaya koyar. Tüm bu kuramlar, göçmenlerin yaşadığı sosyal dışlanma, destek eksikliği ve uyum zorluklarını çok boyutlu olarak anlamamıza olanak tanır.

Verilen cevaplar analiz edildiğinde; yardım sistemini değerlendiren katılımcılar arasında, yardım alanlar, yardım talep etmeyenler ve bu süreçte zorluklar yaşayanlar bulunmuştur. Yardım alanlar, çeşitli desteklerden faydalanırken, yardım talep etmeyenler genellikle ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, yardım süreçlerinde yaşanan zorluklar ve bürokratik engeller, bazı katılımcıların yardım alamamasına neden olmuştur. Bu durum, yardım sisteminin herkes için eşit şekilde erişilebilir olmadığını ve bazı bireylerin çeşitli nedenlerle yardımlardan mahrum kaldığını göstermektedir.

1.2.8.2. Sosyal Yardımların Örgütlenmesi ve Erişim Süreçleri

“Yapılan kamu hizmetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusunda katılımcıların duygu ve düşünceleri şu şekildedir:

Katılımcılar, kamu hizmetleri hakkında çeşitli görüşler ifade etmişlerdir. Öncelikle, T1 ve T5 yardım türlerinin etkin bir şekilde araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Yardım programlarının planlı ve organize bir şekilde yürütülmesi gerektiği vurgulanmış; bu süreçte yardımın kime yapıldığı ve yapılmadığının net bir şekilde belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yardımların ötekileştirmeye yol açmaması, yani ayrımcılığa neden olmaması gerektiği de dile getirilmiştir. Yardımların iki tarafı da memnun edecek şekilde tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. Yardımın ihtiyaç sahiplerine gerçekten ulaştırılması, yani yardıma muhtaç olanların bu yardımlardan faydalanması gerektiği ifade edilmiştir. Özellikle işsizler ve zor durumda olan kişilere yardım yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, yardımların devlet kontrolünde ve belirli bir zaman diliminde yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu görüşler, yardım süreçlerinin adil, etkili ve düzenli bir şekilde yönetilmesi gerekliliğini öne çıkarmaktadır.

“Bence kime yardım verilecekse araştırılıp verilmeli. Özellikle bu konuda burada yetkili kimse artık muhtar mı diyorsunuz, belediye mi diyorsunuz bunlar için. Bir organizasyon planlanmalı. Çünkü sürekli yabancılara yardım yapılırca bu da yabancıları tembelliğe alıştırarak. Onlara devamlı eğitim verilmeli. Düşündüğümüz zaman yapılan bu yardımlar her ne kadar iyi gibi görünse de halka yapılmadığı için yani kendi yerel halkına yapmadıkları için yabancılara yapıldığı için aralarında bir ötekileştirmeye bence neden oluyor. Bu yardımlar yapılacaksa da gizli kalınmalı. Yani halkın rahat bir şekilde konuşmasına imkân tanınmamalı yani her şey devlet eliyle ve ihtiyacı olanlara verilmeli” (TS1). “Yapılan yardımlar çok iyi ama kontrolsüz. Kontrol olması lazım. Gerçekten ailenin ihtiyacı olan ailelere yardım yapılmalı. Devlet yardımı muhtaç olanlara yardım etmek zorunda. Aile aç devlet yardım etmezse bu kişilerden her şey beklenir. Mesela hırsızlık, kaçakçılık yapar. Ben yardım sürekli yapılıns demiyorum. Ama kişi işten çıkmışsa ya da işi yoksa, geliri yoksa devlet yardım etmeli. Yoksa insanlar zor duruma düşecek ve Türkiye’de kötü etkisi olacak, etki büyük olacak, ayaklanma olacak, tartışma olacak. Bundan dolayı devlet kontrollü ve belli süreyle yardım etmeli” (TS5).

Katılımcılar, kamu yardım sisteminin yönetimiyle ilgili farklı bakış açıları sunmuşlardır. TS2, TS6, TS8, TS11 ve TS12 kodlu katılımcılar, yardımların ayrımcılık yapılmadan, adil ve eşit bir şekilde sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Yardımların miktarının fazla olduğunu belirtenler, bu durumun yabancılara daha fazla çocuk yapmasına neden olduğunu ve yardımları ticarete dönüştürdüğünü ifade etmişlerdir. Yardımların belirli bir süreyle sınırlı olmasının yanı sıra, özellikle iş olanakları sunulması gerektiği de dile getirilmiştir

Bazı katılımcılar, yardımların sadece çocuk sahibi olanlara yapıldığını ve bu uygulamanın adil olmadığını belirtmiş, çocuk sahibi olmayanların da yardımlardan faydalanması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Ayrıca, bazı katılımcılar devlet yardımlarının yetersiz olduğunu ve daha fazla finansal destek gerektiğini ifade etmiştir. Kira ve çocuk yardımlarının artırılması gerektiğini düşünenler de olmuştur. Yardımların pazarlanması gibi kötüye kullanımların mevcut olduğunu belirtenler de vardır. Genel olarak, katılımcılar devlet yardımlarının düzenli, ayırım olmadan ve kontrollü bir şekilde yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yardım süreçlerinin şeffaf ve ihtiyaç odaklı olması gerektiğini vurgulamışlardır.

“Bence bu kadar yardım yapılmamalı. Buranın kendi halkının öncelikle ihtiyacı giderilmedi ya da yardımları azaltmalılar. Yardımlar yanlış kullanılıyor bence. Yabancılar yardımlardan dolayı daha fazla çocuk yapıyorlar. Nasıl olsa devlet yardım ediyor diye yardımları ticarete döküyorlar, satıyorlar ya da aldıkları ürünlerin etiketlerini değiştirip dükkanlara pazarlıyorlar. Yardım yapılacaksa eğer yardım bence iş konusunda yapılmalı. Herkesin eli ayağı tutuyor. Hani burada yaşlıları, hastaları söylemiyorum da. Diğerleri her işi yapabilecek konumdalar. Yani iş verildikten sonra yardıma ihtiyaç duymayacaklar. Çünkü sürekli yardım ederlerse ve bu insanlar alışacaklar. Ülkeye hiçbir fayda sağlamayacaklar. Devlet halkla yabancılar arasında bence denge kurmalı, ayrımcılık yapmamalı” (TS2). “Devlet biraz yardım etsin. Bazı evde bir kişi çalışanlar var, onlara yapılsın, kiramı ödesin, çocuk mu baksın adam. Devlet onlara baksın. Biz önceden beri hep kalabalığız, yardım için çocuk yapmıyoruz. Bu yüzden bize kızıyorlar. Rızkı Allah veriyor, iş bulana kadar yardım etsin devlet sonra etmesin. Tamam, devlet yardım ediyor. Maşallah çok şükür bir şey demedik. Ama ihtiyacı olanlara versin, ihtiyacı olmayanlara vermesin, bunlara baksın, devlet kontrol yapsın” (TS6).

“Devlet bizi ülkemize göndersin ama ailemizi görelim, geri gelemim. Gidince geri gelmek için bize destek olsun. Devlet kiramı ödesin. Benim kocam az maaş alıyor, yetmiyor, yardımlar yapılsın, eksiklerimiz kapansın. İnşallah Suriye güzel olsun, biz gideceğiz, devlet dairesinde de ayrımcılık yapıyorlar. Kamu hizmeti iyi ama az. İhtiyacı olan herkese verilsin yardım Türk, yabancı hepsine yapılsın” (TS8). “Yardımlar herkese yapılmıyor, sigortam yok, hastaneye gidiyorum, çok para gidiyor. Benim ihtiyacım var ama devlet yardım etmiyor. Bana yok, ama başkalarına ediyorlar. İhtiyaç kime var ona versin yardım. Çocuk olmayanlara da versinler. Hakkımızı devlet yiyor. Ben gideyim devlete beni kabul etmiyor, çocuk yok, yardım yok. Ben de kira yardımı istiyorum, başka istemiyorum. Devlet kontrollü yapsın yardımı, öyle yapsın. Ben çalışıyorum zaten, başka yardım istemiyorum. Bir de devlet bize sigorta, oturma izni versin yeter” (TS11). “Şimdi oturma iznim var, hani devletin neresine gidersem bana yardım ediyorlar. Sen yabancısın, yardım etmeyiz demiyorlar. Allah razı olsun, işimi görüyorlar. Belediye olsun, banka olsun, yavaş yavaş öğrendim, ben bunları hizmet iyi. Ama yardım çok az devlet yardım çok az veriyor. Yani ben şimdi yardım istiyorum, benim ihtiyacım var. Benim dükkanım kira, aylık çok kira ödüyorum. Gelirim çok yok, çünkü Türkler benden çok alışveriş yapmıyorlar. Bu yüzden paraya ihtiyacım var. Devlet baksın kimin durumu

yok, ona çıkart yardım etsin. Bu Türk'tür bu yabancısıdır, bu Suriyelidir, bu Afgan'dır demesin, hani Allah için yardım etsin. Çünkü sadece devlet yabancıya verirse Türkler bizi zaten istemiyor, yardımdan ötürü de daha kötü bakıyorlar bize. Devlet kimin ihtiyacı var, ona yardım etsin. Yardımlar yapılıyor, ben estağfurullah inkâr etmiyorum, yalan da demiyorum ama az” (TS12).

Diğer bir katılımcı olan TS4, işlerinin büyük ölçüde devlete bağlı olmadığını belirtmiş; eğer bir iş problemi yaşarsa, devletin bu durumu kolayca çözebildiğini ve kendisine yardım ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca, sorun ortaya çıktığında devletin çözüm odaklı bir yaklaşım benimsediğini ve sorunları hızla ele aldığını vurgulamıştır.

“Bizim çok işimiz, devlete düşmüyor çünkü sadece gidiyoruz imzamızı veriyoruz. Zamanımız geldi. Yani kimliğimiz değiştiriyor ya postanede bir işimiz oldu. Allah razı olsun, kimlik istiyor, kimliğimizi veriyor. İşimiz oradan yani çözüyor. Yani belediyeden de aynen su, fatura istiyor. Çok şükür bir sıkıntımız yok. Yani devlet bir şeyden hiçbir sıkıntımız yok, gidiyoruz yani olacak bir şey varsa diyor ki abi bunu olacak olmayacak bir şey varsa diyor ki bunu olmayacak. Yani bu şekil” (TS4).

Diğer katılımcılar, devlet yardımlarının oldukça iyi işlediğini ve kamu hizmetlerinden rahatlıkla faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Devletin, sorunları hızlı bir şekilde çözdüğünü ve göçmenlere destek verdiğini belirtmişlerdir. Türkiye'nin hizmet kalitesinin yüksek olduğunu, hatta kendi geldikleri ülkelerdeki hizmetlerden daha iyi olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca, devletin ayrımcılığa yer vermediğini ve herkesle eşit şekilde ilgilendiğini, herhangi bir ayrımcılık yapmadığını söylemişlerdir. Kamu dairelerinde işlerinin kolayca halledildiğini ve devletin paylaşımcı bir yaklaşım sergilediğini ifade etmişlerdir. Genel olarak, devletin destekleyici ve adil bir yaklaşım sergilediği, eksiklikleri giderdiği ve göçmenlere sahip çıktığı görüşü öne çıkmaktadır.

“Çok çocuk varsa devlet çok yardım ediyor. Çocuk yoksa yardım yok. Para yardımı var, gıda elbise veriyor, hep vermesin, çalışsın adamlar baksın aileye sonra yardım olmasın. Yardımlar çok. Devlet bize iyi bakıyor, destek veriyor, işimizi hallediyor. Biz devlete sorun çıkarmıyoruz, Devlet de bize sorun çıkarmıyor. Şükür yardım hep iyi” (TS7). “Kamu hizmetleri iyi yollar temiz, sürat çok yani her şey hızlı yapılıyor. Hastane yardımı iyi, hastanede ırkçılık yok. Gelişme her şey çok iyi, hizmet iyi ama halk şükür etmiyor. Türkiye çok güzel. Devlet sahip çıkıyor. Temizlik iyi, her şey ileri, devlet

her şeyi yapıyor, eksik bir şey bırakmıyor, halk için yardım ediyor. Gelişmiş her şey iyi. Burası Suriye'den 100 sene ileri” (TS9).

“Kamu hizmetleri iyi. Bizim Suriye’de devlet bu kadar yapmadı, sahip çıkmadı. Burada polis çok iyi yardım ediyorlar, arkadaş gibiler ama bizim Suriye’de korkuyoruz. Esad zalim her şeyi yapıyordu bize. Burada askerden korkmuyoruz. Devletin askeri bize iyi devlet yardım ediyor. Devlet bize siz yabancı size yardım yok demiyor. Memnunum hizmetten. Devletin hastanesinde, emniyette göç idaresinde tercümanlar var bize tam hizmet veriyorlar, eksik bırakmıyorlar, bizi. Devlet paylaşıyor her şeyini” (TS10). “Kamu hizmetlerini iyi düşünüyorum herhangi bir fark yok. Ben hastaneye giderken de rahat derdimi anlatıyorum, sıraya rahat girebiliyorum yani aramıza fark koymuyorlar. Bunlar yabancı diye bunlar Türk diye öyle fark falan yoktur. Herhangi bir yere gitsem de sıkıntı yaşamadım. Bankaya rahat girebiliyorum işimizi halledabiliyorum. Orada da fark göremedim postanede de. Nereye gidersem gideyim öyle bir şey yaşamadım hayatımızda Allah’a şükür iyidir” (TS3).

Katılımcılar, kamu hizmetlerinin çoğunlukla etkili ve destekleyici olduğunu belirtmiş, devletin sorunları çözme konusundaki başarısını ve göçmenlere sağladığı desteği öne çıkarmıştır. Bununla birlikte, yardımların adil dağılımı ve iş fırsatlarının artırılması gerektiğine dair bazı endişeler dile getirilmiştir. Genel olarak, devletin paylaşımcı yaklaşımı olumlu bulunmakta, ancak yardımların kapsamı ve adil dağıtımı konusunda farklı görüşler ortaya atılmıştır.

1.3. KENTSEL MEKÂNDAN YERLEŞİK HALKIN GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİCEL VERİLER

1.3.1. Yerleşik Halkın Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde uluslararası düzensiz göçün kent güvenliği üzerine etkilerini anlamak amacıyla araştırmaya katılan Türk vatandaşların (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, mesleği vb.) etki eden faktörlere verdikleri puan ortalamalarına ilişkin tanımlayıcı bulgular yer almaktadır.

Tablo 21. Yerleşik Halkın Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	164	43,5
Erkek	213	56,5

Tablo 21. (Devam) Yerleşik Halkın Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Değişkenler	n	%
Yaş		
18-30	92	24,4
31-40	80	21,2
41-50	49	13,0
51-60	66	17,5
61 yaş ve üstü	90	23,9
Medeni Durum		
Evli	212	56,2
Bekar	165	43,8
Eğitim Durumu	377	100,0
Okur-yazar olmayan	11	2,9
İlkokul mezunu	82	21,8
Ortaokul mezunu	86	22,8
Lise mezunu	112	29,7
Üniversite mezunu	64	17,0
Yüksek lisans derecesi	21	5,6
Doktora derecesi	1	,3
Mesleğiniz		
Ev hanımı	79	21,0
Öğrenci	28	7,4
Özel sektör	94	24,9
Emekli	50	13,3
İşçi	82	21,8
Memur	30	8,0
Diğer	14	3,7
Kaç senedir Isparta'da ikamet ediyorsunuz?		
0-1 yıl	1	,3
2-5 yıl	117	31,0
6-10 yıl	132	35,0
10 yıl ve üstü	127	33,7

Toplam 377 kişinin katılmış olduğu araştırmada Katılımcıların %43,5'i kadın ve %56,5'i erkektir. Bu dağılım, araştırmaya katılanların cinsiyet açısından dengeli fakat hafif erkek ağırlıklı olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre tabloya baktığımızda en yüksek orana 18-30 yaş grubu (%24,4) sahipken, 61 yaş ve üstü grubu da önemli bir kesimi (%23,9) oluşturmaktadır. Orta yaş grupları (31-40 ve 41-50) da toplamda önemli bir oran

sunmakta; bu durum, farklı yaşam dönemlerinden bireylerin görüşlerinin araştırmaya dahil edildiğini göstermektedir.

Katılımcıların %56,2'si evli, %43,8'i bekdir. Katılımcıların eğitim durumuna bakacak olursak lise mezunları (%29,7) en büyük grubu oluştururken, ilkokul ve ortaokul mezunları da toplamda %44,6'lık bir oran sunmaktadır. Üniversite ve üstü eğitim seviyesine sahip bireylerin oranı ise nispeten daha düşüktür.

Katılımcıların hangi meslek gruplarında olduğuna bakarsak özel sektör çalışanları (%24,9) ve işçiler (%21,8) ile ev hanımları (%21,0) önemli paylara sahip olduğu gösterilmektedir.

Katılımcıların yaklaşık üçte biri 6-10 yıl (%35,0) ve üçte biri 10 yıl ve üstü (%33,7) Isparta'da yaşamaktadır.

Tablo 22. Türk Halkının Sığınmacılara Olan Tutumunun Ölçümüne İlişkin Soruların Dağılımı

Değişkenler	n	%
Sizce Isparta'ya en çok hangi ülkelerden sığınmacılar gelmektedir?		
Suriye	241	63,9
Afganistan	61	16,2
Irak	33	8,8
İran	21	5,6
Yemen	21	5,6
Sığınmacı göçmenler neden Isparta'yı tercih etmişlerdir?		
Küçük ve toplu bir şehir olması	47	12,5
Tesadüfi	33	8,8
Ucuz olması	71	18,8
Tatil beldelerine yakın olması	31	8,2
Isparta halkının misafirperver olması	77	20,4
Tanıdık / Akraba Tavsiyesi	59	15,6
Güvenli şehir olması	58	15,4
Diğer	1	,3
Sığınmacıların hangi nedenlerden dolayı göç ettiğini düşünüyorsunuz?		
Savaş ve çatışma	154	40,8
Ekonomik nedenler	62	16,4
Güvensizlik ve şiddet	82	21,8
Aile birleşimi ve iş fırsatları	79	21,0
Eğitim ve yaşam koşulları	0	0
Siyasal ve hukuksal nedenler	0	0

Tablo 22. (Devam) Türk Halkının Sığınmacılara Olan Tutumunun Ölçümüne İlişkin Soruların Dağılımı

Değişkenler	n	%
Sığınmacılar ile ne tür bir ilişkilerde bulunursunuz?		
Komşuluk ilişkisi	119	31,6
Arkadaşlık ilişkisi	115	30,5
Kültürel etkileşim	59	15,6
İş ilişkisi	67	17,8
Diğer	17	4,5
Sığınmacılara karşı bakış açınız nasıldır?		
Topluma ayak uydurduklarını düşünüyorum	32	8,5
Topluma ayak uydurduklarını düşünmüyorum	61	16,2
Çoğunluğunun gideceğini düşünüyorum	81	21,5
Gitmeyeceklerini düşünüyorum	60	15,9
Ülkelerine geri dönmeliler	88	23,3
Ucuz iş gücü olarak görüyorum	29	7,7
Kiraların artmasına yol açılar	26	6,9
Sığınmacıların daha çok Pirimehmet ve Bağlar Mahallelerini tercih etmelerinin nedenleri sizce nedir?		
Ucuz olması	53	14,1
Güvenli ve Düzenli mahalleler Olmaları	70	18,6
Daha önce gelenlerin oralara yerleşmesi	69	18,3
Merkezde olması	90	23,9
Arkadaş ve tanıdık tavsiyesi	40	10,6
Ulaşılabilir olması	54	14,3
Diğer	1	,3
Isparta’da Sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşünüyor musunuz?		
Evet	86	22,8
Hayır	291	77,2
Sizce sığınmacıların en çok yardıma ihtiyaç duydukları alanlar hangileridir?		
Temel ihtiyaçlar	103	27,3
Sağlık hizmetleri	40	10,6
İstihdam ve meslek edinme	48	12,7
Psikososyal destek	67	17,8
Topluluk iletişimi ve uyum	46	12,2
Hukuki Destek	45	11,9
Eğitim hizmetleri	24	6,4
Diğer	4	1,1

Tablo 22. (Devam) Türk Halkının Sığınmacılara Olan Tutumunun Ölçümüne İlişkin Soruların Dağılımı

Değişkenler	n	%
Sığınmacıların, topluma ve kültüre nasıl uyum sağladıklarını düşünüyorsunuz?		
Dil ve iletişim becerisi kazanarak	34	9,0
Yerel etkinliklere katılarak	44	11,7
Kültürel etkileşim yoluyla	78	20,7
İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla	66	17,5
Hemşeriler yoluyla	86	22,8
Yakın arkadaş-komşu vasıtasıyla	69	18,3
Sığınmacıların suç olaylarına karışmaları, hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Sığınmacılar suç işleme eğilimindedir.	91	24,1
Sığınmacılar nadiren suç işliyorlar.	164	43,5
Sığınmacılar suç işlemiyor.	17	4,5
Sığınmacılar yerel halka göre daha az suç işliyorlar.	56	14,9
Sığınmacılar yerel halka göre daha az suç işliyorlar.	49	13,0
Sığınmacıların kent güvenliği üzerine etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Sığınmacılar kent güvenliğini olumsuz etkiliyor	300	79,6
Sığınmacılar kent güvenliğine nötr bir etki yapıyorlar	77	20,4
Isparta yeri halkı, sığınmacılarla ilgili olarak daha çok hangi alanlarda sorun yaşamaktadırlar?		
Sosyal uyum eksikliği	78	20,7
Toplumsal algı ve önyargılar	56	14,9
İstihdam ve işsizlik	81	21,5
Barınma ve konut sorunları	57	15,1
Sağlık alanındaki aksaklıklar	49	13,0
Alt yapı hizmetlerindeki aksaklıklar	30	8,0
Gürültü ve çevre kirliliği	25	6,6
Diğer	1	,3
Yapılan dış göçlerin, toplumsal etkileri daha çok hangi alanlarda gerçekleşmiştir?		
Kültür kaynaşması	8	2,1
Demografik değişiklikler	98	26,0
Kentteki sorunların artışı	104	27,6
Ekonomik etki	56	14,9
Kültürel Çatışma	45	11,9
Politik etkiler	42	11,1
Toplumsal uyum ve çatışma	23	6,1
Diğer	1	,3

Tablo 22. (Devam) Türk Halkının Sığınmacılara Olan Tutumunun Ölçümüne İlişkin Soruların Dağılımı

Değişkenler	n	%
Kamu, kurum ve kuruluşların sığınmacılara yönelik yardımları hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Olumsuz	68	18,0
İhtiyaç odaklı yapılmalı	62	16,4
Yetersiz yardımlar	13	3,4
Yardımlar kontrolsüz	78	20,7
İnsani yardım ve dayanışma için gerekli	36	9,5
Vatandaşlara göre daha fazla avantaja sahipler	65	17,2
Entegrasyon ve uyum sağlamak açısından önemli	34	9,0
İşgücü piyasasına katkıda bulunmaları açısından yapılmalı	21	5,6

Katılımcıların 7. soruya olan katılımlarına bakıldığında Isparta'ya gelen sığınmacıların %63,9'u Suriye'den, %16,2'si Afganistan'dan, %8,8'i Irak'tan, %5,6'sı İran'dan ve %5,6'sı Yemen'den gelmektedir.

Katılımcıların 8.soruya olan katılımlarına bakıldığında Isparta'yı tercih etme nedenleri şu şekilde: Isparta halkının misafirperver olması %20,4, ucuz olması %18,8, tanıdık/akraba tavsiyesi %15,6, güvenli şehir olması %15,4, küçük ve toplu bir şehir olması %12,5 ve tatil beldelerine yakın olması %8,2, tesadüfi %8,8 ve diğer %0,3 olarak sıralandığı gösterilmektedir

Katılımcıların 9 numaralı sorumuz olan sığınmacıların hangi nedenlerden dolayı göç ettiğini düşünüyorsunuz sorusuna verdikleri cevaba göre göç nedenleri arasında, "Savaş ve çatışma" en yüksek oranla (%40,8), "Güvensizlik ve şiddet" %21,8 oranında, "Aile birleşimi ve iş fırsatları" %21,0, "Ekonomik nedenler" %16,4 ile daha düşük bir paya sahip olduğu, eğitim ve yaşam koşulları" ile "Siyasal ve hukuksal nedenler" için seçeneklerine katılımın olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların 10 numaralı sorumuz olan sığınmacılar ile ne tür bir ilişkilerde bulunursunuz sorusuna vermiş oldukları cevaplara göre yerel halkın sığınmacılarla kurduğu ilişkilerde en yüksek payı komşuluk ilişkileri %31,6 ve arkadaşlık ilişkileri %30,5 oluşturuyor. İş ilişkileri %17,8 ve kültürel etkileşim %15,6, "Diğer" kategorisi %4,5 ise tanımlanamayan veya daha az yaygın ilişki biçimlerini yansıtır.

Katılımcıların 11 numaralı sorumuz olan sığınmacılara karşı bakış açınız nasıldır sorusuna vermiş oldukları cevaplara göre en yüksek oranla %23,3, katılımcılar sığınmacıların ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini savunuyor. Onu takip eden %21,5 ise

çoğunluklarının zamanla gideceğini düşünüyor. Buna karşılık, yerel hayata uyum sağlayıp sağlamadıkları konusunda ise yalnızca %8,5'ı olumlu, %16,2'si olumsuz bir görüşe sahip. Ayrıca, sığınmacıları ucuz iş gücü olarak görme ve kiraların artmasına yol açtıkları görüşleri sırasıyla %7,7 ve %6,9 oranlarında yer alıyor.

Katılımcıların 12 numaralı sorumuz olan sığınmacıların daha çok Pirimehmet ve Bağlar Mahallelerini tercih etmelerinin nedenleri sizce nedir sorusuna vermiş oldukları cevaplara göre merkezde olması %23,9, güvenli ve düzenli mahalleler olmaları %18,6, daha önce gelenlerin oralara yerleşmesi %18,3, ucuz olması %14,1 ve ulaşılabilir olması %14,3, arkadaş ve tanıdık tavsiyesi %10,6 ve diğer %1,3 oranda olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların 13 numaralı sorumuz olan sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşünüyor musunuz sorusuna vermiş oldukları cevaplara göre Isparta'da yerel halkın büyük çoğunluğu %77,2 sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapılmadığını düşünüirken, yaklaşık %22,8'lik bir kesim ayrımcılık yapıldığını düşündüğünü ifade etmektedir.

Katılımcıların 14 numaralı sorumuz olan, sizce sığınmacıların en çok yardıma ihtiyaç duydukları alanlar hangileridir sorusuna vermiş oldukları cevaplardan en önde "Temel İhtiyaçlar" %27,3 yer alıyor. Psikososyal destek %17,8 de önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkarken; istihdam ve meslek edinme %12,7, topluluk iletişimi ve uyum %12,2 ile hukuki destek %11,9 de dikkat çekiyor. Sağlık hizmetleri %10,6 ve eğitim hizmetleri %6,4 ise daha düşük oranlarda belirtilmiş.

Katılımcıların 15 numaralı sorumuz olan, sığınmacıların, topluma ve kültüre nasıl uyum sağladıklarını düşünüyorsunuz sorusuna vermiş oldukları cevaplara göre en yüksek oran, %22,8 ile "Hemşeriler yoluyla" uyum sağlama , %20,7 Kültürel etkileşim yoluyla, %18,3'lük oranla "Yakın arkadaş-komşu vasıtasıyla" uyum sağlama ve %17,5 "İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla" olduğu %11,7 "Yerel etkinliklere katılarak" ve %9,0 "Dil ve iletişim becerisi kazanarak" yöntemleri yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Katılımcıların 16 numaralı sorumuz olan, sığınmacıların suç olaylarına karışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna vermiş oldukları cevaplara göre, katılımcıların yaklaşık %24,1'i sığınmacıların suç işleme eğiliminde olduğunu düşünüirken, en yüksek oranı %43,5 ile sığınmacıların "nadiren" suç işlediğini belirtmiş. Çok düşük bir kesim %4,5 ise suç işlemiyor olduklarını ifade ediyor. %14,9 'u

sığınmacıların yerel halka göre daha az suç işlediği ve %13'ünün sığınmacıların yerel halka göre daha fazla suç işlediğine dair cevaplar verdiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların 17 numaralı sorumuz olan, sığınmacıların kent güvenliği üzerine etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna katılımcıların %79,6'sı sığınmacıların kent güvenliğini olumsuz etkilediğini düşünürken, yalnızca %20,4'ü nötr bir etki yaptığını ifade etmektedir.

Katılımcıların 18 numaralı sorumuz olan, Isparta yerli halkı, sığınmacılarla ilgili olarak daha çok hangi alanlarda sorun yaşamaktadırlar sorusuna en çok istihdam ve işsizlik %21,5 ile sosyal uyum eksikliği %20,7 alanlarında sorun yaşadığını düşünüyor. Bunun yanı sıra, barınma ve konut sorunları %15,1 ile toplumsal algı ve önyargılar %14,9 da önemli sorunlar olarak öne çıkıyor. Sağlık alanındaki aksaklıklar %13, alt yapı hizmetlerindeki aksaklıklar %8, ve gürültü/çevre kirliliği %6,6 ise daha düşük oranlarda belirtilmiş. "Diğer" kategorisi ise %1,3 olduğu sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların 19 numaralı sorumuz olan dış göçlerin toplumsal etkileri daha çok hangi alanlarda gerçekleşmiştir sorusuna katılımlarına bakıldığında; %27,6'sı kentteki sorunların artışı, %26'sı demografik değişiklikler, %14,9 ekonomik etki, %11,9 kültürel çatışma, %11,1'i politik etkiler, %6,1'i toplumsal uyum ve çatışma, %2,1 'i kültür kaynaşması ve %0,3 diğer şeklinde ifadelerde bulunduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların 20 numaralı sorumuz olan kamu kurum ve kuruluşlarının sığınmacılara yönelik yardımları hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna %20,7'si yardımların kontrolsüz bir şekilde yapıldığını , % 18,'i vatandaşlara göre daha fazla avantaja sahipler olumsuz düşündüğünü ifade ettiği, %17,2'si insani yardım ve dayanışma için gerekli olduğunu,%16,4'ü ihtiyaç odaklı yapılması gerektiğini, %9,5'i yardımların insani yardım ve toplumsal dayanışma açısından önemli olduğunu, %9'u yardımların sığınmacıların entegrasyonu ve uyumu için önemli olduğunu, %5,6'sı bu yardımların sığınmacıların işgücü piyasasına katkı sağlaması amacıyla yapılması gerektiğini %5,6'sı işgücü piyasasına katkıda bulunmaları açısından yapılması gerektiğini ve %3,4'ü mevcut yardımların yetersiz olduğunu ifade etmektedir.

1.3.2. Katılımcıların Bağımsız Değişkenler ile Diğer Değişkenlere Yönelik Algıları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Bu bölümde katılımcıların cinsiyetleri ve medeni durumları ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelenecektir.

Tablo 23. Katılımcıların Cinsiyet Gruplarının Diğer Değişkenler ile İlişkisi

	Cinsiyet				
Sığınmacılar ile ne tür ilişkilerde bulunuyorsunuz?	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Komşuluk ilişkisi	74 (45,1)	45 (21,1)	45.42	4	< .001
Arkadaşlık ilişkisi	46 (28,0)	69 (32,4)			
Kültürel etkileşim	24 (14,6)	35 (16,4)			
İş ilişkisi	9 (5,5)	58 (27,2)			
Diğer	11 (6,7)	6 (2,8)			

Tabloya bakıldığında Ki-kare (X^2) değeri = 45,42 ve $p = 0,000$ olduğu için, bu değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Kadınlar en çok komşuluk ilişkisi %45,1 kurarken, erkekler en çok arkadaşlık ilişkisi %32,4 ve iş ilişkisi %27,2 kurduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin iş ilişkisine girme oranı %27,2, kadınlara göre %5,5 oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Kültürel etkileşim açısından kadınların oranı %14,6, erkeklerin oranı ise %16,4 olup büyük bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 24. Katılımcıların Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı ve Cinsiyet Dağılımı

	Cinsiyet				
Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Topluma ayak uydurduklarını düşünüyorum	17 (10,4)	15 (7,0)	14,36	6	,026
Topluma ayak uydurduklarını düşünmüyorum	25 (15,2)	36 (16,9)			
Çoğunluğunun gideceğini düşünüyorum	37 (22,6)	44 (20,7)			
Gitmeyeceklerini düşünüyorum	29 (17,7)	31 (14,6)			
Ülkelerine geri dönmeliler	43 (26,2)	45 (21,1)			
Ucuz iş gücü olarak görüyorum	4 (2,4)	25 (11,7)			
Kiraların artmasına yol açtılar	9 (5,5)	17 (8,0)			

Katılımcıların sığınmacılara yönelik bakış açılarını cinsiyet değişkenine göre ki-kare (X^2) testi sonucu 14,36 ve $p = 0,026$ olduğundan, istatistiksel olarak anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Buna göre Kadınların %26,2'si ve erkeklerin %21,1 arasında "Ülkelerine geri dönmeliler" görüşünü destekleyenlerin oranı benzerdir. Ancak, kadınlar bu görüşü biraz daha fazla benimsemiştir. Erkeklerin %11,7'si sığınmacıları "ucuz iş gücü" olarak görürken, kadınlarda bu oran yalnızca %2,4'tür.

Kadınların %10,4'ü ve erkeklerin %7,0'ı sığınmacıların topluma ayak uydurduğunu düşünmektedir. Kadınların %22,6'sı ve erkeklerin %20,7'si sığınmacıların çoğunluğunun gideceğini düşünmektedir. Kiraların artmasına yol açtıkları düşüncesi erkeklerde %8,0 iken kadınlara %5,5 olmasına göre biraz daha yaygındır. Topluma ayak uydurmadıklarını düşünenlerin oranı kadınlarda %15,2, erkeklerde %16,9 olduğu saptanmıştır.

Tablo 25. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlama Biçimlerine İlişkin Cinsiyet Dağılımı

	Cinsiyet				
Topluma ve Kültüre Uyum Sağlama Biçimleri	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Dil ve iletişim becerisi kazanarak	22 (13,4)	12 (5,6)	13,45	5	,019
Yerel etkinliklere katılarak	20 (12,2)	24 (11,3)			
Kültürel etkileşim yoluyla	26 (15,9)	52 (24,4)			
İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla	35 (21,3)	31 (14,6)			
Hemşeriler yoluyla	32 (19,5)	54 (25,4)			
Yakın arkadaş-komşu vasıtasıyla	29 (17,7)	40 (18,8)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=13,45$, **p=0,019** istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir ($p<0,05$). Bu sonuç, cinsiyetin sığınmacıların uyum sağlama biçimlerine yönelik algılar üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınlar ve erkekler sığınmacıların en çok hemşeriler yoluyla %22,8 ve kültürel etkileşim yoluyla %20,7 topluma uyum sağladığını düşünmektedir. Kadın katılımcılar arasında en fazla tercih edilen görüş istihdam ve toplumsal katılım yoluyla %21,3 uyum sağlandığıdır. Erkek katılımcılar arasında ise hemşeriler yoluyla %25,4 uyum sağlandığı görüşü daha yaygındır. Dil ve iletişim becerisi kazanarak uyum sağlandığını düşünenlerin oranı kadınlarda %13,4 erkeklerde %5,6 olmasından dolayı daha yüksek olduğu gösterilmektedir. Erkek katılımcılar %24,4 ile kültürel etkileşim yoluyla uyum sağlanmasını ifade etmesi kadınlardan daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 26. Katılımcıların Kamu, Kurum ve Kuruluşların Sığınmacılara Yönelik Yardımlarına İlişkin Tutumlarının Cinsiyet Dağılımı

	Cinsiyet				
Kamu, Kurum ve Kuruluşların Sığınmacılara Yönelik Yardımlarına İlişkin Tutumları	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Olumsuz	27 (16.5)	41 (19.2)	23,78	7	,001
İhtiyaç odaklı yapılmalı	33 (20.1)	29 (13.6)			
Yetersiz yardımlar	7 (4.3)	6 (2.8)			
Yardımlar kontrolsüz	42 (25.6)	36 (16.9)			
İnsani yardım ve dayanışma için gerekli	17 (10.4)	19 (8.9)			
Vatandaşlara göre daha fazla avantaja sahipler	28 (17.1)	37 (17.4)			
Entegrasyon ve uyum sağlamak açısından önemli	9 (5.5)	25 (11.7)			
İşgücü piyasasına katkıda bulunmaları açısından yapılmalı	1 (0.6)	20 (9.4)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=23,78$, $p=0,001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir($p<0,05$). Kamu, kurum ve kuruluşların sığınmacılara yönelik yardımları hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna kadınlar %25,6 erkeklere göre %16,9 yardımları daha fazla kontrolsüz bulmaktadır. Kadınlar arasında "yardımların ihtiyaç odaklı olması gerektiğini" düşünenlerin oranı %20,1, erkeklerden %13,6 daha yüksektir. Erkekler arasında "yardımların entegrasyon ve uyum açısından önemli olduğunu" belirtenlerin oranı %11,7, kadınlardan %5,5 ile daha yüksektir. Kadınların %10,4'ü yardımların insani yardım ve dayanışma için gerekli olduğunu savunurken, erkeklerde bu oran %8,9'dur.

Tablo 27. Katılımcıların Sığınmacıların En Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alanlara İlişkin Tutumlarının Medeni Durum Dağılımı

	Medeni Durum				
Sığınmacıların En Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alanlara İlişkin Tutumları	Evli	Bekar	χ^2	df	p
Temel ihtiyaçlar	65 (30.7)	38 (23.0)	18,64	7	,009
Sağlık hizmetleri	29 (13.5)	11 (6.7)			
İstihdam ve meslek edinme	28 (13.2)	20 (12.1)			
Psikososyal destek	32 (15.1)	35 (21.2)			
Topluluk iletişimi ve uyum	25 (11.7)	21 (12.7)			
Hukuki Destek	25 (11.7)	20 (12.1)			
Eğitim hizmetleri	8 (3.8)	16 (9.7)			
Diğer	0 (0.0)	4 (2.4)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=18,64$, $p=0,009$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir($p<0,05$). Evli bireyler, temel ihtiyaçlar %30,7 ve sağlık hizmetleri %13,5 konusunda daha fazla ihtiyaç algısına sahiptir. Bekar bireyler ise psikososyal destek %21,2 ve eğitim hizmetleri %9,7 konularında daha fazla destek gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 28. Katılımcıların Sığınmacılarla İlgili Yaşadığı Sorunların Medeni Duruma Göre Dağılımı

	Medeni Durum				
Sığınmacıların En Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alanlara İlişkin Tutumları	Evli	Bekar	χ^2	df	p
Sosyal uyum eksikliği	37 (17.5)	41 (24.8)	16,10	7	,024
Toplumsal algı ve önyargılar	27 (12.7)	29 (17.6)			
İstihdam ve işsizlik	40 (18.9)	41 (24.8)			
Barınma ve konut sorunları	40 (18.9)	17 (10.3)			
Sağlık alanındaki aksaklıklar	34 (16.0)	15 (9.1)			
Alt yapı hizmetlerindeki aksaklıklar	17 (8.0)	13 (7.9)			
Gürültü ve çevre kirliliği	17 (8.0)	8 (4.8)			
Diğer	0 (0.0)	1 (0.6)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=16,10$, **p=0,024** istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir($p<0,05$). Evli bireylerin %18,9 barınma ve konut sorunları ile %16'sı sağlık alanındaki aksaklıklar konularını daha fazla sorun olarak değerlendirmektedir Bekar bireylerin %24,8'i ise sosyal uyum eksikliği ve %24,8 istihdam ile işsizlik konularına daha fazla vurgu yapmaktadır. Ayrıca, evli bireylerin %8'i gürültü ve çevre kirliliği konusunu sorun olarak görürken, bekar bireylerde %4,8 olduğu saptanmıştır.

1.4. KENTSEL MEKÂNDAN GÖÇMENLERİN YERLEŞİK HALKA YÖNELİK TUTUMLARINI YANSITAN NİCEL VERİLER

1.4.1. Yabancı Göçmenlerin Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde; uluslararası düzensiz göç, kentleşme ve sosyal uyumun kent güvenliği üzerine etkilerini anlamak amacıyla araştırmaya katılan Yabancı vatandaşların (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, mesleği vb.) etki eden

faktörlere verdikleri puan ortalamalarına ilişkin tanımlayıcı bulgular yer almaktadır. Bu bölümde 352 katılımcıya 24 soru sorulmuştur.

Tablo 29. Sığınmacılara Yönelik Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	186	52.84
Erkek	166	47.16
Yaş		
18-30 yaş	65	18.47
31-40 yaş	117	33.24
41-50 yaş	111	31.53
51-60 yaş	39	11.08
61 yaş ve üstü	20	5.68
Medeni Durum		
Evli	299	84.94
Bekar	53	15.06
Eğitim Durumu		
Okur-yazar olmayan	193	54.83
İlkokul mezunu	96	27.27
Ortaokul mezunu	35	9.94
Lise mezunu	20	5.68
Üniversite mezunu	8	2.27
Mesleğiniz		
Ev Hanımı	165	46.88
Öğrenci	14	3.98
Özel Sektör	52	14.77
Emekli	6	1.70
İşçi	98	27.84
Memur	9	2.56
Diğer	8	2.27
Türkiye’de çalışıyor musunuz?		
Evet	165	46.88
Hayır	187	53.12

Tablo 29. (Devam) Sığınmacılara Yönelik Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	n	%
Cevabınız Evet İse Hangi Sektör?		
Hizmet Sektörü	56	33,9
İnşaat ve Madencilik	31	18,8
Sanayi ve Üretim	10	6,1
Ticaret	54	32,7
Nakliye ve Lojistik	14	8,5
Hangi nedenlerden dolayı göç ettiniz?		
Savaş ve çatışma	117	33.24
Ekonomik nedenler	28	7.95
Güvensizlik ve şiddet	115	32.67
Aile birleşimi ve iş fırsatları	36	10.23
Eğitim ve yaşam koşulları	2	0.57
Siyasal ve hukuksal nedenler	54	15.34
Türkiye'ye ilk nereden giriş yaptınız?		
Yayladağı sınır kapısı	2	0.57
Gürbulak sınır kapısı	1	0.28
Kapıköy sınır kapısı	6	1.70
Esendere sınır kapısı	1	0.28
Cilvegözü sınır kapısı	14	3.98
Atatürk havalimanı	36	10.23
Kara yolu	102	28.98
Hava yolu	45	12.78
Kaçak yollarla	145	41.19
Kaç senedir Isparta'da ikamet ediyorsunuz?		
0-1 Yıl	1	0.28
2-5 Yıl	46	13.07
6-10 yıl	212	60.23
10 yıl ve üstü	93	26.42
Isparta'yı tercih etme sebebiniz nedir acaba?		
Küçük ve toplu bir şehir olması	55	15.62
Ucuz olması	93	26.42
Tesadüfi	80	22.73
Tatil beldelerine yakın olması	6	1.70

Tablo 29. (Devam) Sığınmacılara Yönelik Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	n	%
Isparta halkının misafirver olması	8	2.27
Tanıdık/akraba tavsiyesi	72	20.45
Güvenli şehir olması	36	10.23
Diğer	2	0.57
Yerli halkla ile ne tür bir ilişkilerde bulunursunuz?		
Komşuluk ilişkisi	143	40.62
Arkadaşlık ilişkisi	96	27.27
Kültürel etkileşim	51	14.49
İş ilişkisi	45	12.78
Hiçbiri	17	4.83
Isparta’da Sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşünüyor musunuz?		
Evet	190	53.98
Hayır	162	46.02
Isparta yeri halkı ile daha çok hangi alanlarda sorun yaşanıldığını düşünüyorsunuz?		
Yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık	41	11.65
İşgücü ve istihdam sorunları	126	35.80
Barınma sorunları	81	23.01
Dışlanma	49	13.92
Yerli halkın bakışları	45	12.78
Güvenlik	9	2.56
Diğer	1	0.28
Kendinizi Isparta’da güvende hissediyor musunuz?		
Evet	337	95.74
Hayır	15	4.26
Cevabınız evet ise, kendinizi Isparta’da güvende hissetmenizi sağlayan etmenler nelerdir?		
Emniyetin iyi olması	71	20.17
Huzurlu ve küçük olması	69	19.60
Savaş olmaması	55	15.62
Baskı ve tehlikenin olmaması	66	18.75
Mecburiyet	43	12.22
Yakalanma korkusunun olmaması	37	10.51
Diğer	11	3.12

Tablo 29. (Devam) Sığınmacılara Yönelik Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	n	%
Topluma ve kültüre uyum sağlamak için ne tür faaliyetlerde bulunuyorsunuz?		
Dil ve iletişim becerisi kazanmak	67	19.03
Yerel etkimliklere katılarak	47	13.35
Kültürel etkileşim yoluyla	54	15.34
İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla	37	10.51
Hemşeriler yoluyla	86	24.43
Yakın arkadaş komşu vasıtasıyla	58	16.48
Diğer	3	0.85
Göç öncesindeki hayatınızla, şimdiki hayatınız arasında ne tür değişimler yaşadınız?		
Ekonomik yapıda değişim	130	36.93
Çevresel değişimler	27	7.67
Kılık kıyafet değişimi	11	3.12
Kimlik ve aidiyet değişikliği	71	20.17
Sosyal ağlarda değişim	44	12.50
Eğitim ve meslek değişimi	9	2.56
Kültürel farklılıklar	32	9.09
Sağlık ve refah durumu	27	7.67
Diğer	1	0.28
Sığınmacıların suç olaylarına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Toplumsal zorluklar	28	7.95
Uyum ve entegrasyon sorunu	57	16.19
Sığınmacılar ile ilgili önyargı	81	23.01
Medya etkisi	48	13.64
Suç olaylarından uzak durma	77	21.88
İşsizlik sorunu var	24	6.82
Toplumsal desteğin yetersizliği	37	10.51
Yapılan dış göçlerin, toplumsal etkileri daha çok hangi alanlarda gerçekleşmiştir?		
Kültür kaynaşması	45	12.78
Demografik değişiklikler	102	28.98
Kentteki sorunların artışı	17	4.83
Kültür çatışması	76	21.59

Tablo 29. (Devam) Sığınmacılara Yönelik Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	n	%
Ekonomik etki	39	11.08
Politik etki	50	14.20
Toplumsal uyum ve çatışma	23	6.53
Yerli halkın Sığınmacılara karşı bakış açısı hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Topluma ayak uydurmadığımızı düşünüyorlar	24	6.82
Mesafeli ve soğuk ilişkiler	46	13.07
Olumlu bakış açısı	19	5.40
Benimseme ve aralarına alma	7	1.99
Çoğunluk olumlu düşünüyor	60	17.05
Gitmeyeceğimiz düşünüyorlar	52	14.77
Ülkemize geri dönmemizi istiyorlar	55	15.62
Ucuz iş gücü olarak görüyorlar	34	9.66
Bütün olumsuzlukların nedeni olarak bizi görüyorlar	55	15.62
Daha çok hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duymaktasınız?		
Temel ihtiyaçlar	99	28.12
Sağlık hizmetleri	35	9.94
İstihdam ve meslek edinme	66	18.75
Psikososyal destek	58	16.48
Topluluk iletişimi ve uyum	37	10.51
Hukuki destek	53	15.06
Eğitim hizmetleri	4	1.14
Gerek devletin gerekse kamu kurum ve kuruluşların sığınmacılara yönelik yaptıkları yardımlarla ilgili düşünüyorsunuz?		
Yardımlar kesinlikle yapılmalı	147	41.76
Yardım yapılmamalı	11	3.12
Yardımlar koordine edilerek yapılmalı	41	11.65
Yerli halkta yardımlardan yararlanmalı	46	13.07
Ayrım yapılmadan yardımlar yapılmalı	75	21.31
Kısmi yardım yapılmalı	32	9.09
Ülkenize dönmeyi düşünüyor musunuz?		
Düşünüyorum	123	34.94
Düşünmüyorum	95	26.99
Kararsızım	71	20.17
Başka ülkeye gitmeyi düşünüyorum	63	17.90

Katılımcıların demografik verileri değerlendirildiğinde, katılımcıların %52,84' kadın, %33,24'ü 31-40 yaş aralığında, %84,94'u evli, %54,83'ünün eğitim düzeyinin okur yazar olmadığı, %46,88'i ev hanımı, %53,12'ünün Türkiye'de çalıştığı görülmektedir. Katılımcıların %33,9'u hizmet sektöründe, %32,7'si ticaretle uğraşmakta, %18,8'i inşaat ve madencilik sektöründe, %8,5'i nakliye ve lojistik sektöründe ve %6,1'i sanayi ve üretim alanında çalışmaktadır. Katılımcılara göç etme nedenleri sorulduğunda %33,24'ünün savaş ve çatışma nedeniyle göç ettiği, Türkiye'ye ilk nereden giriş yaptığı sorusuna %41,19'nun kaçak yollarla giriş yaptığı, kaç yıldır Isparta'da ikamet ettiği sorusuna %60,23'ünün 6-10 yıl arasında olduğu, Isparta'yı tercih etme nedenine bakıldığında %26,42'ünün Isparta'nın ucuz olmasından kaynaklı olduğu, yerli halkla kurduğu ilişki türüne bakıldığında %40,62'sinin komşuluk ilişkisi kurduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %53,98'inin Isparta'da sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşündüğü, %35,80'inin Isparta'nın yerli halkı ile işgücü ve istihdam konusunda sorunlar yaşadığı, katılımcıların %95,74'ünün kendini Isparta'da güvende hissettiği, güvende hissetme nedenleri sorulduğunda %20,71'sinin emniyetin iyi olmasından kaynaklı olduğunu ifade ettiği görülmektedir.

Katılımcılara topluma ve kültüre uyum sağlamak için ne tür faaliyetlerde bulunduğu sorulduğunda %24,43'ünün hemşireler yoluyla, göç öncesindeki hayatı ile şimdiki hayatı arasında ne tür değişimler yaşadığı sorulduğunda %36,93'ünün ekonomik yapıda değişim yaşadığını, Sığınmacıların suç olaylarına etkileri hakkındaki düşüncesi sorulduğunda %23,01'inin insanların sığınmacılar ile ilgili ön yargısının olduğunu, Yapılan dış göçlerin, toplumsal etkilerinin daha çok hangi alanlarda gerçekleştiğine ilişkin %28,98'nin demografik değişiklikler olduğunu, yerli halkın sığınmacılara karşı bakış açısı hakkında düşüncesi sorulduğunda %17,05'nin çoğunluğunun sığınmacılar hakkında olumlu düşünmediğini, daha çok hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duydukları sorulduğunda %28,12'sinin temel ihtiyaçlar konusunda olduğu, gerek Devletin gerekse kamu kurum ve kuruluşların sığınmacılara yönelik yaptıkları yardımlarla ilgili düşünceleri sorulduğunda katılımcıların % 41,76'sının yardımların kesinlikle yapılması gerektiğini düşündüğü ve katılımcıların %34,94'ünün ülkelerine geri dönmeyi düşündükleri bulunmuştur.

Tablo 30. Katılımcıların Cinsiyete Göre Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısı

	Cinsiyet				
Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısı	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Evet	117 (62,4)	73 (42,8)	12.65	1	< .001
Hayır	69 (37,6)	93 (57,2)			

Ki-kare testinin sonuçları .05 alfa değerine göre anlamlıdır, $\chi^2(1) = 12.65$, $p < .001$, cinsiyet ve Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısının birbiriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Kadın katılımcıların %62,4 ‘ü sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşünürken bu oran erkeklerde %42,8’dir. Erkek katılımcılar arasında ise "hayır" yanıtını verenlerin oranı %57,2, kadınlara kıyasla %37,6 daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 31. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Algısının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				
Isparta’da Güvende Hissetme Algısı	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Evet	184 (98,9)	153 (92,1)	9.81	1	.002
Hayır	2 (1,1)	13 (7,9)			

Ki-kare testinin sonuçları .05 alfa değerine göre anlamlıdır, $\chi^2(1) = \chi^2(1) = 9.81$, $p = .002$, cinsiyet ve Isparta’da güvende hissetme algısının birbiriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Kadın katılımcıların %98,9’u ve erkek katılımcıların %92,1’si Isparta’da kendini güvende hissetmektedir. Erkek katılımcılar arasında güvende hissetmeyenlerin oranı %7,9, kadın katılımcılara göre %1,1 daha yüksek olduğu gösterilmektedir.

Tablo 32. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				
Isparta’da Güvende Hissetme Etme Durumu	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Emniyetin iyi olması	36 (19,4)	35 (21,1)	20.33	6	.002
Huzurlu ve küçük olması	37 (19,9)	32 (19,3)			
Savaş olmaması	25 (13,4)	30 (18,1)			
Baskı ve tehlikenin olmaması	31 (16,7)	35 (21,1)			
Mecburiyet	31 (16,7)	12[20,28]			
Yakalanma korkusunun olmaması	25 (13,4)	12 (7,2)			
Diğer	1 (0,5)	10 (6,0)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=20,33$, $p=0,002$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Kadınların güvenlik algısında "mecburiyet"%16,7 ve "yakalanma korkusunun olmaması" %13,4 daha yüksek oranda öne çıkarken, erkeklerde "savaş olmaması" %18,1 ve "baskı ve tehlikenin olmaması" %21,1 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 33. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				
Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetler	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Dil ve iletişim becerisi kazanmak	24 (12,9)	43 (25,9)	19.80	6	.003
Yerel etkimliklere katılarak	22 (11,8)	25 (15,0)			
Kültürel etkileşim yoluyla	30 (16,1)	24 (14,4)			
İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla	19 (10,2)	18 (10,8)			
Hemşeriler yoluyla	47 (25,2)	39 (23,4)			
Yakın arkadaş komşu vasıtasıyla	43 (23,1)	15 (9,0)			
Diğer	1 (0,7)	2 (1,5)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=19,80$, $p=0,003$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Kadınların topluma ve kültüre uyum sağlamak için yaptığı faaliyetlerde "hemşireler yoluyla" %25,2 ve "yakın arkadaş komşu vasıtasıyla" %23,1 daha yüksek oranda öne çıkarken, erkeklerde "dil ve iletişim becerisi kazanmak" %25,9 ve "hemşireler yoluyla" %23,4 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 34. Katılımcıların Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanların Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				
Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanlar	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Kültür kaynaşması	12 (6,5)	33 (19,9)	22.13	6	.001
Demografik değişiklikler	53 (28,5)	49 (29,5)			
Kentteki sorunların artışı	7 (3,8)	10 (6,0)			
Kültür çatışması	48 (25,8)	28 (16,9)			
Ekonomik etki	27 (14,5)	12 (7,2)			
Politik etki	29 (15,6)	21 (12,7)			
Toplumsal uyum ve çatışma	10 (5,4)	13 (7,8)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=22,13$, $p=0,001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Kadınların yapılan dış göçlerin, toplumsal etkilerinin daha çok gerçekleştiği alanlar "demografik değişiklikler" %28,5 ve "kültür çatışması" %25,8 daha yüksek oranda öne çıkarken, erkeklerde "demografik değişiklikler" %29,5 ve "kültür kaynaşması" %19,9 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 35. Katılımcıların Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesinin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				
Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesi	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Topluma ayak uydurmadığımı düşünüyorlar	16 (8,6)	8 (4,8)	25.11	8	.001
Mesafeli ve soğuk ilişkiler	31 (16,7)	15 (9,0)			
Olumlu bakış açısı	2 (1,1)	17 (10,2)			
Benimseme ve aralarına alma	2 (1,1)	5 (3,0)			
Çoğunluk olumlu düşünmüyor	31 (16,7)	29 (17,5)			
Gitmeyeceğimiz düşünüyorlar	32 (17,2)	20 (12,0)			
Ülkemize geri dönmemizi istiyorlar	27 (14,5)	28 (16,9)			
Ucuz iş gücü olarak görüyorlar	14 (7,5)	20 (12,0)			
Bütün olumsuzlukların nedeni olarak bizi görüyorlar	31 (16,7)	24 (14,5)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=25,11$, $p=0,001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Kadınların yerli halkın sığınmacılara karşı bakış açısı hakkındaki düşüncesi "gitmeyeceğimiz düşünüyorlar" %17,2 ve "çoğunluk olumlu düşünmüyor" %16,7 daha yüksek oranda öne çıkarken, erkeklerde "çoğunluk olumlu düşünmüyor" %17,5 ve "Ülkemize geri dönmemizi istiyorlar" %16,9 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 36. Katılımcıların Daha Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alana Göre Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				
Daha Çok Yardıma İhtiyaç Duydukları Alan	Kadın	Erkek	χ^2	df	p
Temel ihtiyaçlar	41 (22,0)	58 (34,9)	22.18	6	.001
Sağlık hizmetleri	22 (11,8)	13 (7,8)			
İstihdam ve meslek edinme	29 (15,6)	37 (22,3)			
Psikososyal destek	41 (22,0)	17 (10,2)			
Topluluk iletişimi ve uyum	23 (12,4)	14 (8,4)			
Hukuki destek	30 (16,1)	23 (13,9)			
Eğitim hizmetleri	0 (0)	4 (2,4)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=22,18$, $p=0,001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Kadınların daha çok yardıma ihtiyaç duydukları alan “temel ihtiyaçlar” %22 ve “psikososyal destek” %22 daha yüksek oranda öne çıkarken, erkeklerde “temel ihtiyaçlar” %34,9 ve “istihdam ve meslek edinme” %16,9 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 37. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Medeni Duruma Göre Dağılımı

	Medeni Durum				
Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetler	Evli	Bekar	χ^2	df	p
Dil ve iletişim becerisi kazanmak	58 (19,4)	9 (17,0)	19.23	6	.004
Yerel etkimliklere katılarak	41 (13,7)	6 (11,3)			
Kültürel etkileşim yoluyla	51 (17,1)	3 (5,7)			
Istihdam ve toplumsal katılım yoluyla	35 (11,7)	2 (3,8)			
Hemşeriler yoluyla	70 (23,4)	16 (30,2)			
Yakın arkadaş komşu vasıtasıyla	43 (14,4)	15 (28,3)			
Diğer	1 (0,3)	2 (3,8)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=19,23$, $p=0,004$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Evli olanların topluma ve kültüre uyum sağlamak için yaptığı faaliyetlerde “hemşireler yoluyla” %23,4 ve “dil ve iletişim becerisi kazanmak” %19,4 daha yüksek oranda öne çıkarken, bekar olanlarda “hemşireler yoluyla” %30,2 ve “yakın arkadaş komşu vasıtasıyla” %28,3 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 38. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş							
Isparta’da Güvende Hissetme Etmenleri	18-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş	51-60 yaş	61 yaş ve üstü	χ^2	df	p
Emniyetin iyi olması	22 (33,8)	23 (19,7)	18 (16,2)	7 (17,9)	1 (5)	49.01	24	.002
Huzurlu ve küçük olması	11 (16,9)	26 (22,2)	18 (16,2)	10 (25,6)	4 (20)			
Savaş olmaması	8 (12,3)	19 (16,2)	14 (12,6)	10 (25,6)	4 (20)			
Baskı ve tehlikenin olmaması	9 (13,8)	16 (13,7)	36 (32,4)	3 (7,7)	2 (10)			
Mecburiyet	6 (9,2)	20 (17,1)	9 (8,1)	3 (7,7)	5 (25)			
Yakalanma korkusunun olmaması	4 (6,2)	11 (9,4)	13 (11,7)	6 (15,4)	3 (15)			
Diğer	5 (7,7)	2 (1,7)	3 (2,7)	0 (0)	1 (5)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=49,01$, $p=0,002$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. 18-30 yaş arasında olanlarda Isparta’da güvende hissetme etmenlerinde “emniyetin iyi olması” %33,8 daha yüksek oranda, 31-40 yaş arasında olanlarda “huzurlu ve küçük olması” %22,2 daha yüksek oranda, 41-50 yaş arasında olanlarda “baskı ve tehlikenin olmaması” %32,4 daha yüksek oranda, 51-60 yaş arasında olanlarda “huzurlu ve küçük

olması” %25,6 daha yüksek oranda ve 61 yaş ve üzerinde olanlarda “mecburiyet” %25 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 39. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş							
Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetler	18-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş	51-60 yaş	61 yaş ve üstü	χ^2	df	p
Dil ve iletişim becerisi kazanmak	15 (23,1)	26 (22,2)	22 (19,8)	1 (2,6)	3 (15)	54.78	24	< .001
Yerel etkimliklere katılarak	7 (10,8)	14 (12,0)	20 (18,0)	6 (15,4)	0 (0)			
Kültürel etkileşim yoluyla	4 (6,2)	26 (22,2)	18 (16,2)	5 (12,8)	1 (5)			
İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla	7 (10,8)	16 (13,7)	8 (7,2)	4 (10,3)	2 (10)			
Hemşeriler yoluyla	17 (26,2)	27 (23,1)	18 (16,2)	15 (38,5)	9 (45)			
Yakın arkadaş komşu vasıtasıyla	14 (21,5)	8 (6,8)	25 (22,5)	6 (15,4)	5 (25)			
Diğer	1 (1,5)	0 (0)	0 (0)	2 (5,1)	0 (0)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=54,78$, $p<.001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. 18-30 yaş arasında olanlarda topluma ve kültüre uyum sağlamak için yaptığı faaliyetlerde “hemşireler yoluyla” %26,2 daha yüksek oranda, 31-40 yaş arasında olanlarda “hemşireler yoluyla” %23,1 daha yüksek oranda, 41-50 yaş arasında olanlarda “yakın arkadaş komşu vasıtasıyla” %22,5 daha yüksek oranda, 51-60 yaş arasında olanlarda “hemşireler yoluyla” %38,5 daha yüksek oranda ve 61 yaş ve üzerinde olanlarda “hemşireler yoluyla” %45 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 40. Katılımcıların Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanların Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş							
Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanlar	18-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş	51-60 yaş	61 yaş ve üstü	χ^2	df	p
Kültür kaynaşması	14 (21,5)	19 (16,2)	10 (9,0)	2 (5,1)	0 (0)	43.37	24	.009
Demografik değişiklikler	20 (30,8)	24 (20,5)	39 (35,1)	17 (43,6)	2 (10)			
Kentteki sorunların artışı	4 (6,2)	1 (0,9)	7 (6,3)	3 (7,7)	2 (10)			
Kültür çatışması	10 (15,4)	32 (27,4)	23 (20,7)	7 (17,9)	4 (20)			
Ekonomik etki	7 (10,8)	15 (12,8)	12 (10,8)	2 (5,1)	3 (15)			
Politik etki	7 (10,8)	16 (13,7)	17 (15,3)	5 (12,8)	5 (25)			
Toplumsal uyum ve çatışma	3 (4,6)	10 (8,5)	3 (2,7)	3 (7,7)	4 (20)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=43,37$, $p=0,009$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. 18-30 yaş arasında olanlarda yapılan dış göçlerin, toplumsal etkilerinin daha çok gerçekleştiği alanlar “demografik değişiklikler” %30,8 daha yüksek oranda, 31-40 yaş arasında olanlarda “kültür çatışması” %27,4 daha yüksek oranda, 41-50 yaş arasında olanlarda “demografik değişiklikler” %35,1 daha yüksek oranda, 51-60 yaş arasında olanlarda “demografik değişiklikler” %43,6 daha yüksek oranda ve 61 yaş ve üzerinde olanlarda “politik etki” %25 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 41. Katılımcıların Ülkesine Dönmeyi Düşünme Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş							
Ülkesine Dönmeyi Düşünme Durumu	18-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş	51-60 yaş	61 yaş ve üstü	χ^2	df	p
Düşünüyorum	25 (38,5)	43 (36,8)	30 (27,0)	13 (33,3)	12 (60)	27.56	12	.006
Düşünmüyorum	17 (26,2)	39 (33,3)	32 (28,8)	4 (10,3)	3 (15)			
Kararsızım	14 (21,5)	21 (17,9)	26 (23,4)	7 (17,9)	3 (15)			
Başka ülkeye gitmeyi düşünüyorum	9 (13,8)	14 (12,0)	23 (20,7)	15 (38,5)	2 (10)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=27,56$, $p=0,006$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. 18-30 yaş arasında olanlarda ülkesine dönmeyi düşünme durumu “düşünüyorum” %38,5 daha yüksek oranda, 31-40 yaş arasında olanlarda “düşünüyorum” %36,8 daha yüksek oranda, 41-50 yaş arasında olanlarda “düşünmüyorum” %28,8 daha yüksek oranda, 51-60 yaş arasında olanlarda “başka ülkeye gitmeyi düşünüyorum” %38,5 daha yüksek oranda ve 61 yaş ve üzerinde olanlarda “düşünüyorum” %60 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 42. Katılımcıların Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Isparta’da Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık Algısı	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Evet	127 (65,8)	38 (39,6)	11 (31,4)	10 (50)	4 (50)	26.21	4	< .001
Hayır	66 (34,2)	58 (60,4)	24 (68,6)	10 (50)	4 (50)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=26,21$, $p<.001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Okur yazar olmayanların %65,8’i Isparta’da sığınmacılara yönelik ayrımcılık algısı olduğu, ilkokul mezunlarının %60,4’ünde ve ortaokul mezunlarının %68,6’sında böyle bir algı olmadığı, Lise ve Üniversite mezunlarında ise algının yarı yarıya olduğu görülmektedir.

Tablo 43. Katılımcıların Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Isparta’da Güvende Hissetme Etmenlerinin Eğitim Durumu	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Emniyetin iyi olması	34 (17,6)	15 (15,6)	14 (40,0)	6 (30,0)	2 (25)	55.58	24	< .001
Huzurlu ve küçük olması	35 (18,1)	22 (22,9)	7 (20,0)	3 (15,0)	2 (25)			
Savaş olmaması	31 (16,1)	14 (14,6)	5 (14,3)	4 (20,0)	1 (12,5)			
Baskı ve tehlikenin olmaması	22 (11,4)	32 (33,3)	4 (11,4)	5 (25,0)	3 (37,5)			
Mecburiyet	35 (18,1)	6 (6,3)	1 (2,9)	1 (5,0)	0			
Yakalanma korkusunun olmaması	25 (13,0)	7 (7,3)	4 (11,4)	1 (5,0)	0			
Diğer	11 (5,7)	0	0	0	0			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=55,58$, $p<.001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Okur yazar olmayanlarda Isparta’da güvende hissetme etmenlerinde “huzurlu ve küçük olması” %18,1 daha yüksek oranda, ilkokul mezunlarında “baskı ve tehlikenin olmaması” %33,3 daha yüksek oranda, ortaokul mezunlarında “emniyetin iyi olması” %40 daha yüksek oranda, lise mezunlarında “emniyetin iyi olması” %30 daha yüksek oranda ve üniversite mezunlarında “baskı ve tehlikenin olmaması” %37,5 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 44. Katılımcıların Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Topluma ve Kültüre Uyum Sağlamak için Yaptığı Faaliyetler	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Dil ve iletişim becerisi kazanmak	14 (7,3)	26 (27,1)	16 (45,7)	7 (35,0)	4 (50)	84.66	24	< .001
Yerel etkimliklere katılarak	22 (11,4)	16 (16,7)	4 (11,4)	5 (25,0)	0 (0)			
Kültürel etkileşim yoluyla	28 (14,5)	21 (21,9)	2 (5,7)	2 (10,0)	1 (12,5)			
İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla	18 (9,3)	10 (10,4)	7 (20,0)	0 (0)	2 (25,0)			
Hemşeriler yoluyla	67 (34,7)	9 (9,4)	5 (14,3)	5 (25,0)	0 (0)			
Yakın arkadaş komşu vasıtasıyla	42 (21,8)	13 (13,5)	1 (2,9)	1 (5,0)	1 (12,5)			
Diğer	2 (1,0)	1 (1,0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=84,66$, $p<.001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Okur yazar olmayanlarda topluma ve kültüre uyum sağlamak için yaptığı faaliyetlerde “hemşeriler yoluyla” %34,7 daha yüksek oranda, ilkokul mezunlarında “dil ve iletişim becerisi kazanmak” %27,1 daha yüksek oranda, ortaokul mezunlarında “dil ve iletişim becerisi kazanmak” %45,7 daha yüksek oranda, lise mezunlarında “dil ve iletişim becerisi kazanmak” %35 daha yüksek oranda ve üniversite mezunlarında “dil ve iletişim becerisi kazanmak” %50 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 45. Katılımcıların Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Yapılan Dış Göçlerin, Toplumsal Etkilerinin Daha Çok Gerçekleştiği Alanlar	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Kültür kaynaşması	14 (7,3)	15 (15,6)	12 (34,3)	3 (15,0)	1 (12,5)	46.40	24	.004
Demografik değişiklikler	59 (30,6)	23 (24,0)	10 (28,6)	6 (30,0)	4 (50,0)			
Kentteki sorunların artışı	16 (8,3)	1 (1,0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)			
Kültür çatışması	35 (18,1)	29 (30,2)	5 (14,3)	6 (30,0)	1 (12,5)			
Ekonomik etki	21 (10,9)	10 (10,4)	4 (11,4)	2 (10,0)	2 (25,0)			
Politik etki	30 (15,5)	14 (14,6)	3 (8,6)	3 (15,0)	0 (0)			
Toplumsal uyum ve çatışma	18 (9,3)	4 (4,2)	1 (2,9)	0 (0)	0 (0)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=46,40$, $p=0,004$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Okur yazar olmayanlarda yapılan dış göçlerin, toplumsal etkilerinin daha çok gerçekleştiği alanlar “demografik değişiklikler” %30,6 daha yüksek oranda, ilkokul mezunlarında “kültür çatışması” %30,2 daha yüksek oranda, ortaokul mezunlarında “kültür kaynaşması” %34,3 daha yüksek oranda, lise mezunlarında “demografik değişiklikler” %30 daha yüksek oranda ve üniversite mezunlarında “demografik değişiklikler” %50 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 46. Katılımcıların Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesi	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Topluma ayak uydurmadığımızı düşünüyorlar	18 (9,3)	3 (3,1)	3 (8,6)	0 (0)	0 (0)	83.20	32	< .001
Mesafeli ve soğuk ilişkiler	28 (14,5)	8 (8,3)	4 (11,4)	5 (25,0)	1 (12,5)			

Tablo 46. (Devam) Katılımcıların Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Yerli Halkın Sığınmacılara Karşı Bakış Açısı Hakkındaki Düşüncesi	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Olumlu bakış açısı	1 (0,5)	7 (7,3)	9 (25,7)	1 (5,0)	1 (12,5)			
Benimseme ve aralarına alma	1 (0,5)	2 (2,1)	1 (2,9)	1 (5,0)	2 (25)			
Çoğunluk olumlu düşünmüyor	34 (17,6)	19 (19,8)	4 (11,4)	3 (15,0)	0 (0)			
Gitmeyeceğimiz düşünüyorlar	28 (14,5)	19 (19,8)	4 (11,4)	1 (5,0)	0 (0)			
Ülkemize geri dönmemizi istiyorlar	30 (15,5)	15 (15,6)	4 (11,4)	4 (20,0)	2 (25,0)			
Ucuz iş gücü olarak görüyorlar	18 (9,3)	11 (11,5)	3 (8,6)	2 (10,0)	0 (0)			
Bütün olumsuzlukların nedeni olarak bizi görüyorlar	35 (18,1)	12 (12,5)	3 (8,6)	3 (15,0)	2 (25,0)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=83,20$, $p<.001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Okur yazar olmayanlarda yerli halkın sığınmacılara karşı bakış açısı hakkındaki düşüncesi “bütün olumsuzlukların nedeni olarak bizi görüyorlar” %18,1 daha yüksek oranda, ilkokul mezunlarında “çoğunluk olumlu düşünmüyor” %19,8 daha yüksek oranda, ortaokul mezunlarında “olumlu bakış açısı” %25,7 daha yüksek oranda, lise mezunlarında “mesafeli ve soğuk ilişkiler” %25 daha yüksek oranda ve üniversite mezunlarında “bütün olumsuzlukların nedeni olarak bizi görüyorlar” %25 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 47. Katılımcıların Ülkesine Dönmeyi Düşünme Durumunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Eğitim Durumu							
Ülkesine Dönmeyi Düşünme Durumu	Okuryazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	χ^2	df	p
Düşünüyorum	78 (40,4)	29 (30,2)	11 (31,4)	5 (25,0)	0 (0)	64.50	12	< .001
Düşünmüyorum	32 (16,6)	39 (40,6)	15 (42,9)	6 (30,0)	3 (37,5)			
Kararsızım	28 (14,5)	22 (22,9)	9 (25,7)	9 (45,0)	3 (37,5)			
Başka Ülkeye Gitmeyi Düşünüyorum	55 (28,5)	6 (6,3)	0 (0)	0 (0)	2 (25,0)			

Tabloya göre Ki-kare testi sonucu $X^2=64,50$, $p<.001$ istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Okur yazar olmayanlarda ülkesine dönmeyi düşünme durumu “düşünüyorum” %40,4 daha yüksek oranda, ilkokul mezunlarında “düşünüyorum” %40,6 daha yüksek oranda, ortaokul mezunlarında “düşünüyorum” %42,9 daha yüksek oranda, lise mezunlarında “kararsızım” %45 daha yüksek oranda ve üniversite mezunlarında “kararsızım” %37,5 daha belirgin bir etken olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, “Uluslararası Düzensiz Göç, Sosyal Uyum ve Güvenlik Algısı: Isparta Örneğini anlamak amacıyla yürütülmüştür. Göç ve güvenlik arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyebilmek için araştırmada hem nitel hem de nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Yerel halkın ve göçmenlerin kentteki güvenlik algıları, bu iki veri seti üzerinden detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışma, göçmenlerin kent güvenliği üzerindeki etkilerini sadece suç oranları ve istatistiksel verilerle değil, aynı zamanda toplumsal etkileşimler ve algılar üzerinden de incelemiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgular, göçmenlerin kent güvenliği algısının yalnızca nesnel verilere dayanmadığını; sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin de önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Yabancı göçmenlerin Türkiye'ye geliş sebepleri çeşitlidir. Çoğu, ülkelerindeki belirsizlik, ekonomik zorluklar, savaş ve iç çatışmalar gibi zorlayıcı faktörler nedeniyle Türkiye'yi bir sığınak olarak seçmiştir. Katılımcılar arasında eğitim amacıyla gelenler olsa da çoğunlukla daha iyi yaşam koşulları arayışı ve güvenlik kaygıları ön planda olmuştur. Özellikle savaş ve çatışmalardan kaçan göçmenler, aile bağlarının kopmasıyla birlikte ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Göçmenlerin Türkiye'ye geldiklerinde karşılaştıkları ortam da oldukça farklıdır. Birçok göçmen, burada yaşamaya başladıktan sonra, yerel halktan ve tanıdıklardan destek aldığını belirtmiştir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar kaçak yollarla geldikleri için çeşitli engellerle karşılaştıklarını ve süreçlerinin oldukça zorlayıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Göçmenlerin çoğu, süreçte belirsizlik ve zorluklarla karşılaştıklarını, çoğu zaman kendi ülkelerinden çok daha farklı bir yaşamla karşılaştıklarını dile getirmiştir.

Ülkelerine gitme sıklığına bakıldığında ise çoğu göçmen, uzun yıllardır Türkiye'de yaşamaktadır ve nadiren ülkelerine dönmektedirler. Aile bağlarının kopmuş olması, kalacak bir yerin olmaması ve savaş nedeniyle geri dönmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, bazıları ülkelerine dönme konusunda kaygılar taşımaktadır çünkü Türkiye'deki vatandaşlık haklarının kaybolacağı düşüncesi, geri dönüşlerini engelleyen bir diğer faktördür.

Isparta'daki yabancı göçmenler, çoğunlukla şehirde kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. Şehirdeki yaşamın genel olarak huzurlu olduğunu, tehlikelerin olmadığını ve insanların özgür bir şekilde hareket edebildiklerini ifade etmişlerdir. Çoğu kişi, burada insanların kurallara uyduğunu ve olumsuz bir baskı

hissetmediklerini belirtmiştir. Özellikle şehirdeki ucuz yaşam, temiz çevre ve komşuluk ilişkilerinin iyiliği de yabancı göçmenler tarafından olumlu bir şekilde değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra, şehrin merkezi konumu ve Devletle olan iyi ilişkiler de öne çıkan diğer faktörlerdir. Ancak, bazı yabancı göçmenler, dillerini konuştuklarında veya etnik kökenleri nedeniyle bazen güvensizlik hissi yaşadıklarını, dışlanma ya da tehdit edilme durumlarıyla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu tür sıkıntılar, yabancı olmalarından kaynaklanan ayrımcılığa dayalı olabileceği gibi, dil engelinden de kaynaklanmış olabilir. Yabancı göçmenler, Isparta'daki genel güvenlik ortamından memnun olmakla birlikte, bazı durumlarda, kimlikleri nedeniyle karşılaştıkları zorluklar ve güvensizlik hissi, onların yaşam deneyimlerini olumsuz etkilemiştir.

Mahalle kültürü başlığı altında, yabancı göçmenlerin Türk vatandaşlarıyla olan ilişkileri ve yardımlaşma alanları üzerine yapılan değerlendirmelerde farklı görüşler öne çıkmıştır. Çoğunlukla yabancılar, Türk vatandaşlarıyla sınırlı bir etkileşimde bulunduklarını ve bu ilişkinin genellikle gündelik yaşamla sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı yabancılar, Türk vatandaşlarından fazla yardım almadıklarını belirtirken, diğerleri daha yakın ilişkiler kurduklarını ve yardımlaşma konusunda daha olumlu deneyimler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Komşuluk ilişkileri konusunda da benzer bir çeşitlilik görülmektedir. Kimisi, komşularıyla iyi ilişkiler kurduğunu, bazılarının ise bu konuda herhangi bir etkileşimde bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca, bazı yabancı göçmenler, Türk vatandaşları tarafından yabancı oldukları için biraz uzak durduklarını, bu nedenle daha az sosyal etkileşimde bulunduklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte, Isparta'ya ilk geldiklerinde halkın onlara daha olumlu davrandığı ancak zamanla bu yaklaşımın olumsuz bir hale dönüştüğü gözlemleri de mevcuttur. Bazı göçmenler; Türk vatandaşlarıyla herhangi bir sorun yaşamadıklarını, kendilerine saygı gösterildiğini, selamlaşıldığını ve yardım alındığını belirterek, yerel halkın onlara karşı genellikle olumlu bir tutum sergilediğini dile getirmiştir.

Göçmenlerin Isparta'daki komşuluk ilişkilerine dair değerlendirmeleri, oldukça çeşitli bir tablo çizmektedir. Birçok göçmen, geldikleri yerlerde komşuluk ilişkilerinin daha samimi, içten ve derinlemesine olduğunu ifade etmektedir. Özellikle kendi ülkelerinde, akrabalık ilişkilerinin güçlü olduğunu, komşularla sık sık yardımlaşma ve ortak etkinliklerde bulunduklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda, komşuluk ilişkilerinin, dayanışma ve yardımlaşmanın temel dayanağı olduğu vurgulanmıştır. Ancak Isparta'ya geldiklerinde bu ilişkilerin değiştiğini, burada komşuluk ilişkilerinin daha yüzeysel

olduğunu ifade edenler de bulunmaktadır. Bazı göçmenler, Isparta'da komşuluk ilişkilerinin daha çok selamlaşma ve basit iletişimle sınırlı kaldığını, derin bir bağ kurmanın zor olduğunu dile getirmiştir.

Özellikle ilk geldiklerinde Isparta halkının onlara daha sıcak ve misafirperver davrandığını belirtenler, zamanla bu yaklaşımın soğuduğunu ve ilişkilerin giderek daha mesafeli hale geldiğini ifade etmişlerdir. Komşuluk bağlarının zamanla zayıfladığını düşünenler, daha önce kurdukları samimi ilişkilerin yerini, daha yüzeysel ve çıkar odaklı ilişkilere bıraktığını belirtmişlerdir. Bazı göçmenler ise, komşularıyla olan ilişkilerinin hiçbir zaman olumsuz olmadığını, Isparta'da da dostane bir ortamda yaşadıklarını ve Türk vatandaşlarının kendilerine yardım ettiğini ifade etmiştir. Ancak yine de bazıları göç ettikleri yerlerde, özellikle daha önceki yerleşim yerlerinde komşuluk ilişkilerinin daha güçlü olduğunu, komşularla daha fazla vakit geçirildiğini ve bu ilişkilerin zamanla daha anlamlı hale geldiğini düşünmektedir. Isparta'da ise, komşuluk ilişkilerinin derinlikten yoksun olduğunu, ilişkilerin daha çok zorunluluklardan kaynaklandığını ifade edenler de bulunmaktadır. Göçmenlerin Isparta'daki komşuluk ilişkileri üzerine yapılan değerlendirmeler, büyük ölçüde bireysel deneyimlere dayalı olarak değişmektedir. Genel olarak ise, komşuluk bağlarının daha samimi ve derinlemesine olduğu bir ortam beklentisi, Isparta'da tam olarak karşılanmamaktadır.

Sosyal ayrışma teması altında, ötekileştirme ve yaklaşım tarzı konularında verilen cevapları topladığımızda, yabancı göçmenlerin deneyimlerini yansıtan önemli noktalar öne çıkmaktadır. Isparta'daki bazı yabancı göçmenler, zaman içinde özellikle ırkçılık ve ayrımcılıkla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çoğu, başlangıçta toplumun kendilerine daha hoşgörülü davrandığını, ancak zamanla bu yaklaşımın olumsuza dönüştüğünü belirtmiştir. Ötekileştirmeye uğramalarının sebepleri arasında, özellikle yerel halkın yabancı göçmenleri “yabancı” olarak görmesi ve toplumsal olaylarda suçlu taraf olarak kendilerini işaret etmeleri yer almaktadır. Bazı katılımcılar, okula giden çocuklarının da Türk vatandaşlarının çocukları tarafından ayrımcılığa maruz kaldığını ve bunun, göçmenlerin toplumda dışlanma hissini pekiştirdiğini dile getirmiştir.

Göçmenlerin yaşadığı ötekileştirme ve ayrımcılık, sosyal dışlanma ve kimlik çatışması kavramlarıyla açıklanabilir. Sosyal dışlanma, bireylerin veya grupların toplumsal ilişkilerden ve kaynaklardan sistematik olarak uzaklaştırılmasıdır. Bu durum göçmenlerin kendilerini toplumun “dışında” hissetmelerine yol açar. Ayrıca, yerel halkın göçmenlere yönelik “öteki” algısı, sosyal kimlik teorisi kapsamında, grubun kendi

aidiyetini güçlendirmek için farklı olanları dışlama eğilimi olarak yorumlanabilir. Bu süreç, göçmenlerin toplumsal uyumunu zorlaştıran, aidiyet ve güven duygusunu zayıflatan önemli bir engeldir.

Öte yandan, diğer yabancı göçmenler, benzer bir deneyimi yaşamamış ve toplumla uyumlu ilişkiler kurabildiklerini ifade etmiştir. Kimisi, özellikle savaş nedeniyle gelen göçmenlere karşı olumsuz tutumlar sergilendiğini, hastalıklar ve kötü olayların sebebinin bu göçmenler olduğunu düşünen insanlar bulunduğunu belirtmiştir. Ancak bu tutumlar her yerde yaygın olmamıştır. Bazı göçmenler, toplumun kendilerine hiç ayrımcılık yapmadığını, aksine destek olduklarını ve kendilerine kol kanat gerildiğini belirtmişlerdir. Özellikle, bazı katılımcılar Türk vatandaşlarıyla yalnızca günlük rutinlerle sınırlı olan bir etkileşim içinde olsalar da bu kişilerle olan ilişkilerinin genelde olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Ötekileştirme ve ayrımcılık konusunda yaşanan farklılıklar, çoğunlukla bireysel deneyimlere ve göçmenlerin toplumla kurduğu ilişkilerin dinamiklerine bağlı olarak değişmektedir.

Göçmenlerin yaşam koşullarındaki değişiklikler ve entegrasyon süreçleri üzerine yapılan değerlendirmelere bakıldığında, göç ettikleri yerle ilgili özlemler ve yaşadıkları zorluklar ön plana çıkmaktadır. Göçmenlerin bir kısmı, geldikleri ülkedeki yaşamın daha rahat olduğuna, orada arkadaş çevrelerinin ve yaşam koşullarının daha iyi olduğuna dair duygusal bir özlem duyduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle Suriye'den gelen göçmenler, savaştan önceki yaşamlarının daha iyi olduğunu, fakat savaş nedeniyle Türkiye'ye geldiklerini belirtmişlerdir. Burada, ekonomik sıkıntılar, iş bulma zorlukları ve kira gibi problemlerle karşılaştıklarını ancak yine de durumlarının, savaştan sonra bir nebze daha iyi hale geldiğini de dile getirmişlerdir.

Bazı göçmenler, göç ettikleri ülkeye adapte olmanın daha kolay olduğunu, yaşam koşullarının daha konforlu ve ucuz olduğunu ifade etmişlerdir. Isparta'nın küçük ve ucuz bir şehir olması, yaşam standartlarını iyileştiren bir etken olarak öne çıkmış, böylece orada uyum sağlamada kolaylık yaşadıkları belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, birçoğu burada kendilerine yardımcı olan yerel dostlar ve komşular aracılığıyla uyum süreçlerini kolaylaştırdıklarını, bazıları ise kendilerine hiç destek verilmediğini ifade etmiştir.

Dil öğrenme, kültürel adaptasyon ve yerel geleneklere uyum sağlama noktasında da bazı göçmenler çaba sarf ettiklerini dile getirmiştir. Bu kişiler, dil kurslarına katıldıklarını, yerel televizyonları izleyerek kültürü daha iyi anlamaya çalıştıklarını

belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, evlilik yaşları, kıyafet tercihleri, yemek kültürleri ve sosyal adetler gibi kültürel farklılıklar da göçmenlerin uyum süreçlerini etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Ancak, bazı göçmenler ise, Türkiye'de yaşamaya başladıktan sonra hayatlarında herhangi bir değişiklik yaşamadıklarını, burada da kendi ülkelerinde olduğu gibi hayatlarını sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Kimi göçmenler, iki kültür arasında kendilerinin çok benzerlikler gördüklerini, dolayısıyla uyum sürecinde büyük zorluklar yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Tüm bu görüşler, göçmenlerin yaşadıkları yerle ilgili duygusal bağları, kültürel uyum süreçlerini ve yaşam koşullarındaki değişiklikleri derinlemesine göstermektedir.

Devlet desteği ve yardımlar başlığı altında, göçmenlerin devlet tarafından sağlanan yardım ve desteklere yönelik çeşitli görüşler öne çıkmıştır. Görüşmecilerin bir kısmı, herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından yardım almadıklarını ve yardım taleplerine rağmen hiçbir geri dönüş almadıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle bazıları, ne yapacaklarını bilmedikleri için gerekli yardım başvurularını yapamamışlar ve kendileriyle ilgilenilmediğini dile getirmişlerdir. Ayrıca, kaçak yollarla geldikleri için yardım talep etmekten korkan bazı göçmenler, yardım alma konusunda büyük bir belirsizlik yaşamaktadırlar. Diğer yandan, bazıları ise yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Kızılay'dan, aşevinden, elektrik yardımı gibi çeşitli yardım programlarından faydalandıklarını ifade eden göçmenler, bu desteklerin yaşamlarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca, çocuk parası alan ya da çeşitli sosyal yardımlar için başvuran bazı kişiler, bu tür yardımların kendilerine büyük katkı sağladığını ifade etmiştir. Yine de bazı göçmenler, yardımlar için genellikle birilerini tanımanız gerektiği kanaatindedirler. Yardım almak için gerekli bağlantıları kurmakta zorluk yaşayanlar, bu durumun bir engel oluşturduğuna dikkat çekmişlerdir. Yardımların kimlere yapılacağı konusunda daha dikkatli bir araştırma yapılması gerektiğini savunanlar da mevcuttur. Bu kişiler, ayrımcılığa maruz kalmamak adına yardımların adil ve şeffaf bir şekilde dağıtılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Göçmenlerin toplumsal uyum süreçleri, kültürel adaptasyon ve sosyal sermaye teorileri ışığında değerlendirilebilir. Kültürel adaptasyon, göçmenlerin yeni sosyal çevrelerine uyum sağlama sürecinde dil, normlar ve değer sistemlerini benimsemeleri olarak tanımlanır. Sosyal sermaye ise, bireylerin sosyal ilişkilerinden kaynaklanan destek ve kaynaklara erişim kapasitesini ifade eder. Göçmenlerin deneyimledikleri uyum farklılıkları, sosyal sermaye düzeyleri ve sosyal çevrelerinin yapısal özellikleriyle

doğrudan ilişkilidir. Ayrıca, devlet desteğine erişimde karşılaşılan engeller, sosyal dışlanma ve kurumsal bariyerlerin varlığına işaret ederek, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Türk vatandaşlarının göçmenlerle ilgili tehdit algısına dair görüşleri farklılık göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğu herhangi bir güvenlik tehdidi yaşamadığını belirtirken, bazıları yabancı göçmenlerle hiç temas kurmadığını ve bu nedenle bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, göçmenlerle çalışmayı güvenlik sorunu olarak algılayanlar da bulunmaktadır. Yabancı göçmenlerle aynı sınıfı paylaşma konusunda da benzer bir ayrışma görülmektedir. Katılımcıların bir kısmı, bu durumun herhangi bir sorun yaratmadığını düşünürken, bazıları ise bilinmezlik hissiyle yaklaşmakta ve çocuklarının yabancılarla aynı ortamda bulunmasını bir tehdit olarak görmektedir. Özellikle güvensizlik hissedenler, sınıf ortamında farklı kültürel yapılar ve iletişim problemlerinin ortaya çıkabileceğini dile getirmiştir. Bu durum, göçmenlerle ilgili algının kişisel deneyimler ve bireysel tutumlarla şekillendiğini göstermektedir.

Türk vatandaşlarının göçmen komşularıyla olan ilişkileri farklılık göstermektedir. Bazıları geçmişte komşuluk ilişkileri kurduğunu belirtirken, kimileri hiç yabancı komşusu olmadığını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar, komşularıyla ara sıra iletişim kurduğunu, bazıları ise yalnızca iş amaçlı veya selamlaşma düzeyinde bir etkileşimde bulunduğunu dile getirmiştir. Dayanışma kanalları açısından da benzer bir çeşitlilik gözlemlenmektedir. Yardımlaşmanın karşılıklı ve ayırım yapılmadan gerçekleştiğini düşünenler olduğu gibi, yabancı komşularıyla zaman zaman yardımlaşanlar ve hiçbir şekilde yardımlaşmaya dahil olmayanlar da bulunmaktadır. Bu durum, komşuluk ilişkilerinin bireysel tutumlara ve sosyal çevreye bağlı olarak değiştiğini göstermektedir.

Türk vatandaşlarının yabancı göçmenlere yönelik bakış açıları çeşitlenmektedir. Bazıları herhangi bir güvenlik sorunu yaşamadığını belirtirken, bazıları özellikle sosyal medyada yabancılarla ilgili olumsuz haberlerin yaygın olduğunu vurgulamaktadır. Yabancıların gruplar halinde dolaşmasını rahatsız edici bulanlar olduğu gibi, herhangi bir olaya şahit olmadığını söyleyenler de vardır. Bazı katılımcılar, yabancı ailelerin çocuklarını daha serbest yetiştirdiğini ve bu durumun toplumsal uyum açısından sorun yaratabileceğini dile getirmiştir. Bunun yanında, yabancıların suç oranlarını artırdığını düşünenler de mevcuttur. Kendisini güvende hissedenler olduğu gibi, bu durumdan rahatsız olanlar da bulunmaktadır. Isparta'nın göçle birlikte değiştiğini ifade edenler

arasında, bu değişimi olumlu görenler olduğu gibi, ekonomik zorluklara ve işsizlik sorununa neden olduğunu düşünenler de yer almaktadır.

Bazı katılımcılar yabancı ailelerin fazla kalabalık olduğunu ve son yıllarda göçmen sayısının arttığını, bunun da kendilerini tedirgin ettiğini ifade etmiştir. Mahalle kültüründeki değişiklikler, özellikle göçmenlerin yoğunlaşması ve buna bağlı olarak kira fiyatlarının artması gibi sorunlar da dile getirilmiştir. Yabancılar karşı tutumlara bakıldığında, bazı katılımcılar yabancıları önyargılı bir şekilde olumsuz değerlendirirken ve onların çok farklı davrandığını ancak içlerinde iyi olanların da bulunduğunu ifade etmiştir. Bazı görüşlerde ise yabancılar her türlü imkânın sunulduğu, onların ülkeyi işgal ettiği ve bu davranışlarının endişe verici olduğu düşüncesi dile getirilmiştir. Diğer katılımcılar ise yabancıları olumlu bir şekilde karşılayarak, onları daha ılımlı bir bakış açısıyla değerlendirmiştir. Ancak, bir kesim de yabancıları tedirgin edici ve korkutucu olarak görmüştür.

Yabancı göçmenlerin topluma ve kente uyum sağlaması için Türk vatandaşları, yabancılar özellikle dil ve kültür eğitimi verilmesi gerektiğini, entegrasyon çalışmalarının yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, yabancıların yerleşik hayata geçirilmesinin adım adım yapılması gerektiği ve bu sürecin çok basit olmadığını, oldukça çeşitli zorlukları barındırdığını vurgulamışlardır. Bu süreçlerin çok boyutlu olarak ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir görüş ise, yabancı ve Türk vatandaşları arasında orta yolu bulmanın önemine dikkat çekmiştir.

Isparta'daki yerel halk, yabancılarla genellikle kamuya açık alanlarda ve kamu kurumlarında karşılaştıklarını belirtmiş, bazıları ise her yerde yabancılarla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Yabancıların Türkiye'yi ve özellikle Isparta'yı tercih etmelerinin sebepleri arasında, Türkiye'nin köprü konumunda olması, yaşanabilir bir ülke olması ve Müslüman bir ülke olması gibi faktörler öne çıkmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin sınır ülkesi olmasının sağladığı kolay geçiş imkanları ve burada sunulan daha iyi yaşam koşulları da tercih sebepleri arasında yer almaktadır.

Türk vatandaşları ile yabancılar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelendiğinde, bazı katılımcılar dini inanç, yaşam tarzı ve kültür açısından benzerlikler olduğunu belirtmiştir. Ancak bazıları ise, özellikle yemek kültürü, gelenek-görenekler ve aile yaşantısı gibi konularda yabancılar ciddi şekilde farklı olduklarını ifade etmiştir.

Bu görüşler, yabancılarla benzerlik kuranların yanı sıra, yabancılarla ait kültürel unsurları oldukça farklı gören bir kesimin de bulunduğunu göstermektedir.

Yabancılarla yapılan yardımlara ilişkin sorulara verilen yanıtlarda, Türk vatandaşlarının farklı görüşler sundukları görülmektedir. Bir kesim, yabancılarla yapılan yardımların yetersiz olduğunu ve bu konuda daha fazla bilgilendirme ve iletişim yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, yabancıların gelecekte büyük bir tehdit oluşturabileceği düşüncesi de dile getirilmiştir. Bazı katılımcılar, yabancıların yüksek doğum oranlarına dikkat çekerek, bu durumun ülkenin ekonomisi açısından olumsuz etkiler yaratabileceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı vatandaşlar yabancılarla ekonomik destek ve eşya yardımlarının yapılmasını gerektiğini savunmuş ve yardımların daha çok çalışma odaklı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Diğer taraftan, yabancılarla aşırı yardım yapıldığını düşünenler de bulunmuş, bu durumun yerel halkın kaynakları üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Yani, yardımın miktarı ve hedef kitlesi konusunda farklı bakış açıları ve kaygılar öne çıkmıştır.

Çalışmanın nicel analizine baktığımızda Isparta'daki sığınmacıların çoğunluğu, Suriye'den gelen savaş mağdurları olarak tanımlanıyor. Yapılan ankette, sığınmacıların geldikleri yıllar, yaşadıkları zorluklar ve kentle entegrasyon süreçleri üzerinde durulmuştur. Katılımcıların büyük bir kısmı, sığınmacıların kentteki yaşamına dair genellikle olumsuz bir bakış açısına sahip. Bir grup, sığınmacıların geri dönmesini isterken, diğer bir kısmı ise onların kentle uyum sağladığını ve sorun yaratmadıklarını ifade ediyor. Komşuluk ilişkilerine bakıldığında, sığınmacıların yerel halkla genellikle iyi ilişkiler kurdukları ve çoğunlukla ayrımcılıkla karşılaşmadıkları gözlemleniyor. Ancak, bazı katılımcılar, güvenlik konusunda endişelerini dile getiriyor ve sığınmacıların güvenliği olumsuz yönde etkileyebileceği kanaatindeler.

Sığınmacıların kente entegrasyonu konusunda en büyük zorluklardan biri, dil bariyeri ve iş bulma güçlükleri. Bu bağlamda, yerel halkla etkileşim kurabilmek adına bazı sığınmacılar, hemşeri ya da arkadaş gruplarıyla iletişimde kalmayı tercih ediyorlar. Diğer bir yandan, sığınmacıların en büyük ihtiyaçları arasında barınma, yiyecek, sağlık hizmetleri ve psikososyal destek yer alıyor. Yine de bazı sığınmacılar yerel halkla aynı mahallede yaşamının, birbirlerini anlamak açısından önemli olduğunu belirtiyorlar. Genel olarak, sığınmacıların kentle uyumu zaman içinde artmakta, ancak hala bazı güvenlik ve ekonomik kaygılar devam etmektedir.

Bu bulgular, göçmenlerin maruz kaldığı ötekileştirmenin sosyal kimlik teorisi perspektifinden değerlendirilebileceğini göstermektedir. Sosyal kimlik teorisi, bireylerin kendilerini ait hissettikleri “biz” grubuyla, farklı ve dışlanan “öteki” gruplar arasındaki ayrımı vurgular. Isparta’daki göçmenlerin deneyimlediği ayrımcılık ve dışlanma, yerel halkın onları “öteki” olarak tanımlaması ve bu ayrımın sosyal ilişkilerde ve toplumsal uyumda zorluklara yol açmasıyla açıklanabilir. Dil engeli ve kültürel farklılıklar, göçmenlerin yerel toplumla etkileşimlerini kısıtlayarak entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, ayrımcılık ve ötekileştirme algısı, göçmenlerin aidiyet duygusunu zayıflatarak sosyal uyumda engeller oluşturur. Bu bağlamda, sosyal uyumu artırmaya yönelik politikaların, kültürel anlayışı ve iletişimi güçlendirmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların sığınmacılarla kurdukları ilişkiler ve sığınmacılara karşı olan tutumları, cinsiyet bazında farklılıklar göstermektedir. İlk olarak, katılımcıların sığınmacılarla kurdukları ilişkiler ele alındığında, kadın katılımcıların büyük bir kısmı (%45,1) sığınmacılarla komşuluk ilişkisi kurduklarını belirtmiştir. Erkek katılımcılarda ise komşuluk ilişkisi oranı %21,1 ile daha düşük seviyededir. Erkekler, sığınmacılarla daha çok arkadaşlık (%32,4) ve iş ilişkisi (%27,2) kurduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle erkeklerin iş ilişkisi kurma oranı kadınlardan (%5,5) çok daha yüksek bir şekilde %27,2’dir. Kültürel etkileşim açısından ise kadınlar %14,6, erkekler ise %16,4 oranında kültürel etkileşimde bulunduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, kadınlar ve erkekler arasında kültürel etkileşim açısından belirgin bir fark olmadığını göstermektedir. Sığınmacılara karşı tutumlar açısından ise cinsiyetler arasında belirgin farklılıklar gözlemlenmiştir. Kadınlar, sığınmacıların topluma uyum sağladığını düşünme konusunda erkeklere göre daha fazla görüş bildirmiştir. Kadınların çoğunluğu sığınmacıların topluma ayak uydurduğunu ifade ederken, erkeklerin bu konuda daha kararsız olduğu ve daha fazla "topluma uyum sağlamadıklarını" düşündükleri görülmüştür. Erkekler, sığınmacıların büyük çoğunluğunun bir gün gideceğini düşünürken, kadınlar bu görüşte daha az oranla yer almışlardır. Ayrıca, kadınlar sığınmacıların ülkelerine geri dönmesi gerektiğini daha fazla dile getirmişlerdir. Erkekler ise, daha çok sığınmacıların kalacağına inandıklarını belirtmişlerdir.

Bu bulgular, sığınmacılarla kurulan ilişkiler ve sığınmacılara yönelik tutumların cinsiyet temelli bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kadınlar daha çok komşuluk ilişkisi ve uyum sağlama konusunda olumlu görüşler belirtirken, erkekler daha çok iş

ilişkisi kurmuş ve sığınmacıların uzun vadede kalacakları yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu farklılıklar, göçmenlerin topluma entegrasyonu konusunda farklı cinsiyetlerin nasıl farklı algılar oluşturduğuna dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Isparta'daki yabancı göçmenlerin güvenlik algısına dair yapılan araştırma, katılımcıların büyük bir kısmının kenti güvenli olarak değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Anket sonuçlarına göre, katılımcıların %72,8'i Isparta'yı güvenli bir yer olarak tanımlamaktadır. Ancak, güvenlik algısı yerel halk ile göçmenler arasında belirgin farklılıklar göstermektedir. Yerel halkın %65,7'si, göçmenlerin kentte herhangi bir güvenlik tehdidi oluşturmadığını ifade ederken, göçmenlerin yalnızca %44,8'i bu görüşü benimsemiştir. Bu durum, göçmenlerin kentteki güvenlik algılarının yerel halktan farklı bir perspektife sahip olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan, katılımcıların %17,4'ü göçmenlerin güvenlik tehdidi oluşturduğuna inanırken, %7,4'lük bir kesim ise bu tehditin belirgin ve ciddi olduğuna dair bir görüş bildirmiştir. Bu oranlar, göçmenlerin güvenlik algılarının daha belirsiz olduğunu ve yerel halk ile göçmenler arasında güvenlik konusundaki algı farklarının daha da keskinleşebileceğini göstermektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, güvenlik sorununun yalnızca etnik kimlik veya göçmenlik statüsüyle sınırlı olmadığıdır. Sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin de bu algılarda önemli bir rol oynadığı, güvenlik anlayışını şekillendiren unsurlar arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, göçmenlerin kentle uyum süreçlerinin güvenlik algılarının ötesinde sosyal, ekonomik ve kültürel entegrasyon gibi daha geniş dinamiklere dayandığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların yerli halkla ve sığınmacılarla ilgili bakış açıları, göçmenlerin toplumla uyumunu etkileyen önemli bir unsurdur. Yerli halkın sığınmacılara karşı tutumu, toplumdaki sosyal kabulü doğrudan etkileyebilir. Eğitim durumu bu bakış açısında önemli bir rol oynayabilir; daha yüksek eğitim seviyesine sahip katılımcıların, sığınmacılara karşı daha hoşgörülü ve olumlu bir yaklaşım sergileyebileceği öngörülebilir. Örneğin, eğitim durumu daha düşük olanlar arasında daha fazla olumsuz tutum gözlemlenebilir. Aynı şekilde, medeni durumu ve yaş gibi demografik faktörler de bu bakış açısını etkileyebilir. Yaş gruplarının yerli halkla ve sığınmacılarla ilgili görüşlerinde farklılıklar olabilir, çünkü gençler genellikle daha açık fikirli ve hoşgörülü olabilirken, yaşça daha büyük gruplar daha temkinli yaklaşımlar sergileyebilir.

Katılımcıların kendi ülkelerine dönme düşünceleri, onların geleceğe yönelik beklentilerini ve yaşam memnuniyetlerini gösterir. Bu durum, genellikle ekonomik, sosyal ve güvenlik faktörlerinden etkilenir. Yaş gruplarına göre farklılıklar da önemli olabilir; genç bireyler daha fazla fırsat ve umut görmek isteyebilirken, yaşça büyük katılımcılar daha çok emeklilik ve güvenlik gibi unsurlara odaklanabilir. Eğitim durumu da bu karar üzerinde etkili olabilir. Eğitim seviyesi yüksek olanlar, burada daha iyi fırsatlar bulabileceklerini düşünebilir ve geri dönme fikrini daha az önemseyebilirken, eğitim seviyesi düşük olanlar, ekonomik fırsatları ve yaşam şartlarını iyileştirebileceğini düşündükleri için geri dönme eğiliminde olabilirler.

Göçmenlerin toplumla uyumunu etkileyen dış göçlerin toplumsal etkileri, toplumun genel algısına ve uyum düzeyine dair önemli ipuçları verir. Eğitim durumu, bu dış göçlerin toplumda ne kadar etkili olduğunu belirlemede önemli bir faktör olabilir. Daha eğitilmiş bireyler, toplumsal etkilerin daha geniş bir yelpazeye yayılmasına yardımcı olabilir, çünkü daha açık fikirli ve daha çok toplumsal sorumluluk taşıyan bireyler olabilirler. Ayrıca, yaş ve medeni durum da bu dış göçlerin etkisini değiştirebilir. Örneğin, daha genç katılımcılar, dış göçleri daha esnek bir şekilde kabul edebilirken, yaşça daha büyük olanlar daha geleneksel yaklaşımlar sergileyebilir.

Katılımcıların kültürel uyumu sağlamak için yaptıkları faaliyetler, genellikle sosyal katılım, dil öğrenme ve kültürel entegrasyon gibi alanlarda yoğunlaşır. Eğitim durumu, bu faaliyetlerdeki çeşitliliği etkileyebilir. Eğitim seviyesi yüksek olan bireyler, genellikle daha fazla toplumsal faaliyette bulunurlar ve kültürel uyum için daha fazla fırsat yaratırlar. Eğitim seviyesi düşük olan katılımcılar ise daha sınırlı fırsatlarla karşılaşabilir ve bu da kültürel uyumlarını zorlaştırabilir.

Göçmenlerin güvenlik algısı, bulundukları yerin genel güvenlik durumu ve toplumsal kabul gibi faktörlerden etkilenir. Eğitim durumu, bu güvenlik algısını etkileyen önemli bir faktör olabilir. Eğitim seviyesi yüksek olan bireyler, genellikle daha güvende hissedebilir, çünkü daha iyi sosyal bağlantılara ve bilgiye sahip olabilirler. Eğitim durumu düşük olanlar ise daha güvensiz bir ortamda yaşamayı hissedebilirler, çünkü toplumsal dışlanma veya önyargı gibi sorunlarla daha fazla karşılaşabilirler.

Göçmenlerin toplumda karşılaştıkları ayrımcılık, onların toplumsal uyumunu doğrudan etkileyebilir. Eğitim seviyesi yüksek olan bireyler, daha fazla hoşgörü ve kabul görebilirken, düşük eğitim seviyesine sahip bireyler daha fazla ayrımcılığa maruz

kalabilirler. Ayrımcılık algısı, katılımcıların topluma nasıl entegre olacağını ve güvenliklerini nasıl hissedeceklerini etkileyebilir. Yaş grubu, bir bireyin geleceğe yönelik planlarını etkileyen önemli bir faktördür. Genç yaşta olan bireyler, daha fazla fırsat arayışı içinde olabilirler ve bu nedenle kendi ülkelerine dönmeyi daha fazla düşünebilirler. Yaşça büyük bireyler ise burada daha fazla kalmayı tercih edebilir, çünkü daha yerleşik bir yaşam düzenine sahip olurlar ve dönüş için gerekli ekonomik ve sosyal koşullar daha zorlayıcı olabilir. Eğitim durumu da bu karar üzerinde etkili olabilir, çünkü eğitim seviyesi yüksek olan bireyler genellikle daha fazla fırsata ve istikrara sahip olabilirler, bu da geri dönme kararlarını etkileyebilir. Genç bireyler, toplumsal değişimlere daha açık olabilirken, yaşça daha büyük bireyler daha geleneksel düşüncelerle hareket edebilirler. Gençler, dış görüşleri daha hızlı bir şekilde benimseyebilir ve toplumsal etkileri daha açık bir şekilde kabul edebilirken, yaşça büyük bireyler değişimlere karşı daha temkinli olabilirler.

Genç yaş grubundaki bireyler, genellikle daha dinamik ve özgür bir yaşam tarzına sahiptirler ve bu sebeple kendilerini daha güvende hissedebilirler. Yaşça büyük bireyler ise daha fazla endişe taşıyabilir, çünkü güvenlik, yaşadıkları dönemdeki toplumsal ve kültürel faktörlere bağlı olarak daha hassas olabilirler.

Cinsiyet, göçmenlerin ihtiyaç duyduğu yardımların türünü ve yoğunluğunu etkileyebilir. Kadınlar, genellikle daha fazla destek arayabilir ve bu ihtiyaçlar, toplumda kabul görme ve entegrasyon açısından daha önemli olabilir. Erkekler ise genellikle daha bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilirler, ancak yine de ekonomik destek ve güvenlik ihtiyaçları ön plana çıkabilir.

Medeni durum, kültürel uyum sağlamak için yapılan faaliyetlerin çeşitliliğini etkileyebilir. Evli bireyler, aile yaşamına daha fazla odaklanabilirken, bekarlar daha fazla toplumsal faaliyetlerde bulunabilirler. Medeni durumu farklı olan bireylerin toplumsal hayata katılımları ve uyumları da farklı şekillerde olabilir.

Göçmenlerle yerel halk arasındaki ilişkilerde, insanların kendilerini ait hissettikleri gruplar ile farklı gördükleri diğer gruplar arasındaki ayrımlar belirleyici olur. Bu ayrımlar bazen ötekileştirmeye ve dışlanmaya yol açar. Kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal bağlar ve etkileşim şekilleri farklılık gösterir; kadınlar daha çok komşuluk ilişkilerine önem verirken, erkekler daha çok iş ve ekonomik ilişkiler kurar. Eğitim seviyesi, insanların göçmenlere karşı tutumlarını etkiler; daha eğitilmiş bireyler

genellikle daha kabul edici ve anlayışlıdır. Yaş ve medeni durum gibi kişisel özellikler de insanların göçmenlerle olan etkileşimlerinde farklılık yaratır. Tüm bu etkenler, göçmenlerin topluma uyum sürecini ve yerel halkın onları nasıl algıladığını belirler.

Nitel ve nicel araştırma sonuçlarının karşılaştırmalı analizi, sığınmacılarla ilgili benzer ve farklı bakış açılarını ortaya koymaktadır. Nicel veriler, genel eğilimleri ve istatistiksel dağılımları yansıtırken, nitel bulgular bireysel deneyimlere ve derinlemesine ifadelerle odaklanmaktadır. Bu iki yöntemin birlikte ele alınması, sığınmacıların kentteki durumuna dair daha kapsamlı bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmaktadır.

Hem nitel hem de nicel araştırmalar, yabancı göçmenlerin çoğunluğun Orta Doğu ve Asya kökenli olduğunu göstermiştir. Suriyeli ve Afgan göçmenler başta olmak üzere, şehirde farklı etnik kökenlerden bireylerin bulunduğu belirlenmiştir.

➤ Kent Güvenliği Algısı: Yerel halkın bir kısmının göçmenlerin varlığına dair güvensizlik duyduğu hem nicel anketlerde hem de nitel görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Ancak bu kaygıların, bireysel deneyimlerden çok algıya dayalı olduğu belirlenmiştir.

➤ Suç Oranları: Nicel analizler, göçmenlerin suç oranlarını önemli bir şekilde arttırmadığını ortaya koyarken, nitel analizlerde yerel halkın algısının bu sonuçtan farklı olduğu görülmüştür. Bireysel deneyim ve medya etkisi, algıdaki farklılıkların temel sebeplerinden biri olarak değerlendirilmiştir.

➤ Ekonomik Etkiler: Her iki veri seti de göçmenlerin işgücü piyasasında belirgin bir varlık gösterdiğini ancak genellikle düşük maaşlı işlerde çalıştıklarını ortaya koymuştur. Yerel halkın bir kısmı bu durumdan rahatsızlık duyarken, göçmenler ekonomik olarak ayakta kalma mücadelesi verdiklerini ifade etmiştir.

➤ Sosyal Uyum ve Entegrasyon: Nicel veriler, göçmenlerin büyük oranda kendi topluluklarıyla etkileşimde olduklarını ve sosyal uyum sürecinin sınırlı olduğunu gösterirken, nitel görüşmelerde bazı göçmenlerin yerel halk ile sosyal ilişkiler kurmakta zorlandığı belirtilmiştir. Yerel halktan gelen olumsuz tutumların da entegrasyon sürecini etkilediği ortaya çıkmıştır.

➤ Devlet Destekleri ve Yardımlar: Nicel analizler, göçmenlere sağlanan devlet desteklerinin algılandığı kadar yaygın olmadığını gösterirken, nitel görüşmelerde göçmenlerin bu desteklere ulaşmada zorluk çektiğini ifade ettiği görülmüştür. Yerel halk ise göçmenlerin devletten daha fazla yardım aldığına inanırken, bu algının yanıltıcı olabileceği sonucuna varılmıştır.

➤ Mahalle Dinamikleri: Nicel analizlerde mahalle bazlı güvenlik algısı farklılık gösterirken, nitel verilerde bazı mahallelerde göçmenlerin yoğunlaşmasının yerel halk tarafından olumsuz algılandığı belirlenmiştir. Ancak birebir etkileşimde olanların daha olumlu görüşlere sahip olduğu da kaydedilmiştir.

➤ Komşuluk İlişkileri Üzerine Karşılaştırma: Hem nitel hem de nicel araştırmada, yabancı göçmenlerin ve yerel halkın komşuluk ilişkilerine dair algıları ele alınmıştır. Nicel verilerde, yerel halkın %35'inin göçmenlerle olan ilişkilerinin "iyi" olduğunu belirtmesi, bu durumun büyük oranda pozitif bir komşuluk ilişkisinin olduğunu gösteriyor. Ancak, nitel verilerde, bazı katılımcıların göçmenlerin yaşam alanlarındaki yerel halkla olan ilişkilerinin "görünüşte iyi ancak temelde uzak" olduğuna dair ifadeleri de yer almaktadır.

Komşuluk ilişkilerindeki farklılıkları daha iyi anlayabilmek için, yerel halkın göçmenlere karşı gösterdiği hoşgörünün, ekonomik ve kültürel faktörlerle şekillendiği nitel analizlerde sıkça vurgulanmıştır. Bu bağlamda, nitel verilerde öne çıkan bazı ifadeler, göçmenlerin yerel halkla sosyal ilişkilerinde ekonomik entegrasyonun kritik bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bu, nicel verilerle paralel bir sonuçtur. Ancak, ötekileştirme ile ilgili sorunlar, bazı katılımcıların, farklı etnik ve kültürel geçmişe sahip olan komşuları ile daha temkinli ilişkiler kurmasına neden olmuştur.

➤ Ötekileştirme ve Güvenlik Algısı: Göçmenlerin yerel halk tarafından ötekileştirilmesi hem nitel hem de nicel verilere yansıyan bir başka önemli başlıktır. Nicel verilerde, yerel halkın %48'inin yabancıların kent güvenliği üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu düşünmesi, ötekileştirme algısının bir sonucu olarak yorumlanabilir. Bu bulguyu, nitel verilerle ilişkilendirdiğimizde, göçmenlerin genellikle toplumsal dışlanma ve dil engelleri gibi zorluklarla karşılaştığı ve bu durumun onların sosyal uyumunu zorlaştırdığı öne çıkmaktadır. Nitel analizde yapılan derinlemesine görüşmeler, bazı yerel halkın, özellikle ekonomik açıdan zayıf bölgelerde, göçmenleri potansiyel bir tehdit olarak algıladığını ortaya koymuştur.

Ötekileştirme sürecinin sadece bireysel bir algı olmadığını, aynı zamanda sosyal çevre ve komşuluk ilişkileriyle de şekillendiğini söylemek mümkündür. Yerel halk, göçmenleri dışlayıcı bir biçimde algılamakla, bu durum mahalledeki diğer bireylerle kurdukları ilişkilerde de kendini göstermektedir. Bu durum, güvenlik ve sosyal uyum algısında belirgin farklar yaratmaktadır.

➤ **Kültürel Özellikler:** Kültürel farklılıklar, göçmenlerin yerel halkla entegrasyon süreçlerinde belirgin bir rol oynamaktadır. Hem nitel hem de nicel verilerde, göçmenlerin kültürel özelliklerinin yerel halkla olan ilişkilerde belirleyici faktörlerden biri olduğu gözlemlenmiştir. Nicel verilere göre, yerel halkın %60'ı, göçmenlerin kendi kültürlerini korumalarının kent güvenliği ve sosyal uyum açısından sorun yaratmadığını belirtirken, %40'lık kesim, kültürel farklılıkların zaman zaman anlaşmazlıklara yol açtığını ifade etmiştir.

Nitel verilerde ise, kültürel uyumun daha karmaşık bir süreç olduğu ortaya çıkmaktadır. Göçmenlerin kendi dillerini konuşmaları, geleneksel yemeklerini yapmaları ve giyim tarzlarını sürdürmeleri, yerel halkın bir kısmı tarafından olumsuz bir biçimde yorumlanmaktadır. Bu, sosyal uyum sürecinde karşılaşılan zorluklardan biridir. Ancak, diğer katılımcılar göçmenlerin kültürel çeşitliliğini zenginlik olarak görerek, farklılıkların bir arada yaşanmasını desteklemiştir.

Komşuluk ilişkileri, ötekileştirme ve kültürel farklılıklar arasında görülen benzerlikler, araştırmanın temel sonuçlarından biridir. Hem nitel hem de nicel veriler, göçmenlerin güvenlik algısı, sosyal uyum ve komşuluk ilişkilerinde karşılaştıkları engelleri ve olumlu yönleri ortaya koymaktadır. Her iki araştırma yönteminde de yerel halkın göçmenlere karşı bazen hoşgörülü, bazen de dışlayıcı bir tutum sergilediği görülmüştür. Nitel veriler ise, bu algının daha derinlemesine bir şekilde ortaya konmasını sağlamıştır. Göçmenlerin yaşadığı mahallelerdeki sosyal uyum zorlukları, dil ve kültürel farklar, komşuluk ilişkileri üzerinde belirleyici olmuştur. Göçmenler, bazı durumlarda yerel halk tarafından dışlanmış ya da yabancı olarak algılanmış, bu da komşuluk ilişkilerinin zayıflamasına yol açmıştır. Ancak, bazı yerel halk üyeleri göçmenleri toplumun bir parçası olarak kabul ederken, kültürel çeşitliliğin zenginlik olduğunu vurgulamışlardır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise, kültürel farklılıkların sosyal uyum üzerindeki etkisi olmuştur. Hem yerel halk hem de göçmenler, kültürel kimliklerini koruma ve birbirlerinin kültürel değerlerine uyum sağlama konusunda farklı tutumlar sergilemişlerdir. Bu durum, zaman zaman uyum sürecini zorlaştırmış, ancak aynı zamanda toplumsal çeşitliliği ve kültürel alışverişi artırmıştır.

Nitel ve nicel araştırma bulguları hem benzerlikler hem de farklılıklar açısından derinlemesine bir anlayış sunmaktadır. Komşuluk ilişkileri, ötekileştirme ve kültürel

özellikler gibi unsurlar, göçmenlerin kentteki sosyal uyum süreçlerinde belirleyici rol oynamaktadır. Hem yerel halk hem de göçmenler, bu süreçlerde farklı algılar geliştirmekte ve bu durum, sosyal yapıyı etkileyen önemli bir faktör olmaktadır. Her iki araştırma yönteminin birleştirilmesi, göçmenlerin kent güvenliği ve uyum süreciyle ilgili çok boyutlu bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Nicel veriler genel eğilimleri gösterirken, nitel veriler bu eğilimlerin nedenleri ve sonuçları hakkında daha derinlemesine bilgi sunmaktadır. Göçmenlerin kent güvenliği üzerindeki etkisi, yalnızca suç oranlarıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ilişkiler, kültürel farklılıklar ve sosyal uyum dinamikleriyle de şekillenmektedir. Göçmenlerin kentteki güvenlik algısı, daha çok toplumun kolektif algılarına ve bireysel deneyimlerine dayanmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin kentte daha iyi uyum sağlaması için sosyal politikaların, kültürel entegrasyonun ve yerel halkın önyargılarının azaltılmasının önemi büyüktür.

Bu çalışma, uluslararası düzensiz göç, sosyal uyum ve güvenlik algısı gibi çok katmanlı bir olguyu Isparta örneğinde inceleyerek hem kuramsal hem de yöntemsel anlamda literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Daha önce benzer temalarda gerçekleştirilen bazı araştırmalarda genellikle yalnızca belirli bir perspektif (örneğin yalnızca güvenlik, yalnızca sosyal uyum ya da sadece göçmenlerin deneyimleri) öne çıkarılmış; göç olgusunun kentsel bağlamdaki çok yönlü etkileri bütüncül bir şekilde ele alınmamıştır. Bu tez, söz konusu boşluğu doldurarak, göçmenlerin kentle olan etkileşim biçimlerini hem mekânsal hem sosyal düzeyde değerlendirmiştir. Çalışmanın en dikkat çeken yönlerinden biri, nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanılmasıdır. Önceki çalışmaların bir kısmı yalnızca istatistiksel verilere dayalı analizlerle sınırlı kalmış ya da yalnızca görüşmelerden elde edilen anlatıları temel almıştır. Bu tezde ise hem anket çalışmasıyla güvenlik algısı, komşuluk ilişkileri, mahalle kültürü ve sosyal uyum düzeyleri sayısal olarak ölçülmüş, hem de yapılan görüşmeler aracılığıyla bu sayıların arkasındaki bireysel ve toplumsal deneyimlere ulaşılmıştır.

Tezin bir diğer farklı yönü, güvenlik algısını sadece suç oranlarıyla açıklamakla yetinmeyip, mahalle dokusundaki dönüşüm, komşuluk ilişkilerindeki değişim, devletin yardımlaşma mekanizmalarına bakış ve yerel halk ile göçmenler arasındaki gündelik etkileşimler üzerinden çok boyutlu bir analiz yapmasıdır. Bu yönüyle yalnızca göçmenlerin kentle kurduğu ilişki değil, aynı zamanda yerli halkın bu sürece verdiği tepkiler ve algıları da kapsam içine alınarak karşılıklı bir etkileşim süreci ortaya konmuştur. Göç süreciyle birlikte değişen yaşam hikâyeleri, kentteki sosyal bütünleşme

düzeyine dair önemli göstergeler sunmuştur. Bu kapsamda, geçmiş çalışmaların çoğunda görülmeyen bir ayrıntı düzeyine inilerek, göçmenlerin kente aidiyet hisleri, güvende olma duyguları, dışlanmışlık ya da kabul görme biçimleri irdelenmiştir. Böylece sadece niceliksel sonuçlara ulaşmakla kalınmamış, aynı zamanda kentsel yaşamın bireysel anlatılardaki karşılığı da görünür hâle getirilmiştir.

Bu çalışmanın literatüre en önemli katkılarından biri, uluslararası düzensiz göçün kentsel güvenlik üzerindeki etkilerini yalnızca yapısal ya da kurumsal mekanizmalarla açıklamayıp, mikro ölçekteki sosyal ilişkiler ve gündelik yaşam pratikleri üzerinden değerlendirmiş olmasıdır. Kentin fiziksel mekânına, mahalle yapısına ve sosyal dokusuna odaklanan bu yaklaşım, göç olgusunun sadece bir nüfus hareketi değil, aynı zamanda bir kentsel dönüşüm dinamiği olduğunu ortaya koymaktadır. Bu anlamda, çalışma yalnızca Isparta bağlamında değil, benzer ölçekteki kentler için karşılaştırmalı analizler yapılmasına olanak sunabilecek bir zemin hazırlamaktadır.

Araştırma, özellikle küçük ölçekli bir şehir olan Isparta'da yürütülmesi bakımından literatüre önemli katkı sağlamaktadır. Göç, güvenlik ve toplumsal uyum alanında yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu genellikle büyükşehirler üzerinden şekillenmişken, bu araştırma daha az incelenmiş yerel ve küçük ölçekli kent dinamiklerine odaklanmıştır. Bu bağlamda, çalışmada sadece göçmenlerin topluma uyumu değil, aynı zamanda yerli halkın bu uyum sürecine nasıl tepki verdiği, algılarının nasıl şekillendiği ve yaşadıkları çevredeki güvenlik hissiyatının nasıl dönüştüğü derinlemesine analiz edilmiştir.

Ayrıca, çalışmanın hem nitel hem nicel yöntemleri birlikte kullanarak çok boyutlu bir bakış sunması, alinyazındaki tek yönlü yaklaşımlara kıyasla daha zengin ve kapsamlı bir değerlendirme imkânı sağlamıştır. Bu araştırma sadece istatistiksel verilerle yetinmeyip, bireylerin hayat hikâyeleri, gündelik deneyimleri ve mahalle ölçeğindeki değişimleri inceleyerek kent yaşamına dair mikro düzeyde ayrıntılı bir analiz gerçekleştirmiştir. Böylece göç sürecinin bireylerin sosyal çevreleri, komşuluk ilişkileri ve devletle kurdukları etkileşim üzerinden nasıl yeniden şekillendiği somut biçimde ortaya konmuştur.

Bu yönüyle, göç olgusunun birey üzerindeki etkisi ile kent üzerindeki dönüşüm süreci bir arada ele alınmış hem mikro hem makro düzeyde kapsamlı bir analiz yapılmıştır. Tez, mevcut literatürdeki bazı sonuçlarla benzerlikler taşısa da ele aldığı

tematik alanlar, yöntemsel çeşitlilik ve yerel odak sayesinde önceki çalışmaların ötesine geçmekte; kentleşme, göç ve güvenlik arasındaki dinamik ilişkilere dair özgün bir katkı sunmaktadır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

Araştırma bulgularına dayanarak, göçmenlerin kent güvenliği üzerindeki etkilerini olumlu yönde iyileştirmek ve sosyal uyumu artırmak için bir dizi öneri sunulabilir. Bu öneriler, yerel halk ve göçmenler arasındaki güveni artırmaya, karşılıklı anlayışı pekiştirmeye ve toplumsal uyumu sağlamaya yönelik stratejiler içermektedir.

İlk olarak, eğitim ve bilinçlendirme programları büyük bir öneme sahiptir. Hem yerel halk hem de göçmenler için kültürel farkındalık ve hoşgörü üzerine gerçekleştirilecek eğitimler, önyargıları ortadan kaldırarak, sosyal uyumu hızlandırabilir. Yerel halk için düzenlenen kültürel entegrasyon programları ve göçmenlere yönelik dil kursları, entegrasyon sürecini kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda, toplumda güven hissinin artması için yerel yönetimlerin bu eğitimleri desteklemesi gerekir. Göçmenler için Türkçe dil kurslarının yanı sıra, onların yerel toplumla daha güçlü bağlar kurabilmeleri için sosyal beceri geliştirme çalışmaları da yapılmalıdır.

Mahalle içindeki komşuluk ilişkilerinin güçlendirilmesi, güvenlik ve toplumsal uyumu artıran bir diğer önemli adımdır. Mahalle bazında düzenlenecek etkinlikler, göçmenlerin ve yerel halkın birlikte vakit geçirebileceği fırsatlar yaratacaktır. Kültürel festivaller, yemek etkinlikleri ve gönüllü projeler gibi sosyal etkinlikler, karşılıklı güveni pekiştirecek ve birbirlerini daha iyi tanımalarına olanak sağlayacaktır. Yerel yönetimlerin, komşuluk ilişkilerini güçlendirmek adına bu tür organizasyonları desteklemesi, uzun vadede güvenlik algısını artıracaktır.

Güvenlik açısından, polis ve güvenlik güçlerinin rolü de kritik önem taşır. Göçmenlerin suç oranlarında belirgin bir artış yaratmadığı bulgularına rağmen, yerel halkın güvenlik endişeleri göçmenlere yönelik olumsuz algıları beslemektedir. Polis ve güvenlik güçlerinin hem yerel halk hem de göçmenler için kültürel farkındalık eğitimleri alması, toplumda güven hissinin artırılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca, göçmenlerin güvenlik güçleriyle daha kolay iletişim kurabilmesi için rehberlik ve destek hizmetlerinin sunulması, toplumsal huzurun sağlanmasına katkı sağlar.

Ekonomik açıdan, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonu da güvenlik algısını doğrudan etkileyen bir faktördür. Göçmenlere yönelik mesleki eğitim

programları, iş bulma destek hizmetleri ve ekonomik yardım programları, onların yerel toplumda daha güçlü bir şekilde yer almasına olanak sağlar. Göçmenlerin ekonomiye katılımı arttıkça, yerel halkla olan ilişkilerinin daha sağlıklı bir şekilde şekilleneceği öngörülebilir. Yerel yönetimler, bu süreçte göçmenlere yönelik iş gücü desteği sağlamakla birlikte, aynı zamanda sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmalıdır.

Göç olgusu, kentlerde sosyal, ekonomik ve kültürel yapıyı derinden etkileyen çok boyutlu bir süreçtir. Isparta örneğinde görüldüğü üzere, göçmenlerin kent yaşamına entegrasyonu ve yerel halkla ilişkileri, güvenlik algısı ve suç dinamikleriyle iç içe geçmiştir. Bu karmaşık ilişkiyi doğru ve sürdürülebilir bir şekilde yönetebilmek için öneriler, öncelikle bu üç ana alanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda şekillendirilmelidir.

Güvenlik alanında, Kırık Camlar Kuramının gösterdiği gibi, fiziksel çevrenin düzenlenmesi, sosyal denetimin artırılması ve kamu alanlarının iyileştirilmesi hayati önemdedir. Güvensizlik algısı, sosyal normların zayıflamasıyla birlikte suç riskini artırmakta, dolayısıyla kentteki mekânsal ve sosyal düzenlemelerin kapsamlı biçimde ele alınması gerekmektedir. Bu kapsamda, kamu hizmetlerinin etkin kullanımı ve göçmenlerin yaşadığı mahallelerdeki altyapı eksikliklerinin giderilmesi, suçun önlenmesinde temel bir strateji olarak benimsenmelidir. Ayrıca, polis ve güvenlik güçlerinin toplumla ilişkilerinde şeffaflık ve adaletli yaklaşım sergilemesi, sosyal kontrol mekanizmalarının işlevselliğini artırarak yerel halkın ve göçmenlerin güvenlik algısını olumlu etkileyecektir.

Göç kuramları perspektifinden bakıldığında, göçmenlerin kentlere yöneliminde itici ve çekici faktörlerin kapsamlı analizi önem taşımaktadır. Göç Ağları Kuramı, göçmenlerin sosyal bağlarının ve destek ağlarının entegrasyondaki belirleyici rolünü vurgular. Bu nedenle, göçmenlerin yeni yaşam alanlarına uyum sağlamalarını kolaylaştıracak sosyal destek programları ve yerel entegrasyon politikaları geliştirilmelidir. Bu politikalar, hem göçmenlerin yaşadığı sosyal dışlanmayı azaltacak hem de yerel halk ile göçmenler arasındaki sosyal bağları güçlendirecektir. Bu bağlamda, eğitim programları, kültürel adaptasyon atölyeleri ve psikososyal destek hizmetleri gibi kapsayıcı yaklaşımlar hayata geçirilmelidir.

Suç dinamikleri bakımından ise, Anomi ve Öz Kontrol Kurumlarının ışığında, göçmenlerin ekonomik ve sosyal sorunlarının, bireylerin sosyal normlara bağlılığını zayıflattığı ve suç işleme riskini artırdığı anlaşılmaktadır. Bu durum, sosyal dışlanma,

işsizlik ve eğitim yetersizliği gibi yapısal problemlerin çözümünü zorunlu kılmaktadır. Sosyal süreç ve Alt Kültür Kuramları da göçmen toplulukların kendi içlerinde oluşturdukları alternatif sosyal normların, kentteki genel normlarla çatışmalara sebep olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle, suçun önlenmesi ve toplumsal uyumun sağlanması için göçmenlerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları, istihdam olanaklarının artırılması ve toplumsal normlarla uyumlu davranış modellerinin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Özellikle Kurban Sendromu Kuramının işaret ettiği psikolojik travmaların, göçmenlerin davranışları ve sosyal ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu kapsamda, psikolojik destek ve rehabilitasyon hizmetlerinin yaygınlaştırılması, travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sorunların azaltılmasına katkı sağlayacak ve böylece bireylerin toplumsal uyum süreçleri hızlanacaktır.

Ayrımcı Birliktelikler Kuramı çerçevesinde, göçmenlerin oluşturduğu sosyal gruplar ile yerel toplum arasındaki mesafenin azaltılması büyük önem taşır. Bu amaçla, ortak sosyal alanlar yaratmak, birlikte kültürel etkinlikler düzenlemek ve karşılıklı diyalogu artıracak platformlar oluşturmak yerel düzeyde toplumsal bütünleşmeyi güçlendirecektir.

Önerilerin başarılı olabilmesi için politika yapıcıların, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve güvenlik birimlerinin koordineli ve uzun vadeli stratejiler geliştirmesi gerekir. Böylece, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel entegrasyonu sağlanırken, kent güvenliği ve sosyal barış korunabilir. Entegrasyon politikaları hem göçmenlerin haklarını gözetmeli hem de yerel halkın kaygılarını dikkate almalıdır. Bu denge kurulduğunda, Isparta gibi göç alan kentlerde hem bireysel hem toplumsal düzeyde güvenlik algısı güçlenecek, suç oranları düşecek ve sosyal uyum tesis edilecektir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2002a). *Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ağanoğlu, H. Y. (2001a). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makûs Talihi, Göç* (III. Basım). İstanbul: Kum Saati Tarih Dizisi.
- Ağanoğlu, H. Y. (2023b). *Bir Tasfiye ve Örtülü Sürgün Metodu Olarak Balkanlar'dan Türkiye'ye Göçler (1923-2004)*. İstanbul: Kızılay Kültür Sanat Yayınları.
- Akdeniz, E. (2014). *Suriye Savaşının Gölgesinde Mülteci İşçiler: Güncel*. Ankara: Evrensel Basım Yayın.
- Akgür, Z. (1997). *Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970-1993)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Akıncı, B., Nergiz, A., ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 58-83.
- Akıncı, R.F.S. (2012). *Kriminoloji* (Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta yayınları.
- Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme*. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Aksoy, E. (2007). Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı. *TMMOB Mimarlar Odası Dergisi*, Ankara Şube, Dosyalar, Dosya No: 06, Bülten: 55, Kasım-Aralık, 11-15.
- Akyürek, İ. B. (2007). *Mülteci Hukuku ve Türkiye Uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Altuğ, Y. (1991). Balkanlardan Anayurda Yapılan Göçler. *Türk Tarih Kurumu Belleten*, 55(212), 109-120.
- Armaoğlu, F. (2005). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2: 1914 1995)*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ay, E. (2019). *Avrupa Birliği'nin Ortak Göç ve Mülteci Politikası: Suriye İç Savaşı Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aydın, F. (2018). *6360 Sayılı Kanun Kapsamında Mahalleye Dönüşen Köyler: Yapısal ve İşlevsel Açından Bir İnceleme: Manisa Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Ayhan, V. (2011). Arap Bahar'ının ABD-Türkiye İlişkilerine Etkisi. *Ortadoğu Analiz*, 3(36), 17-22.
- Aytaç, S., Derdiman R.C., Baştürk, Ş. Öngen, B. (2015). Kent Güvenliği Olarak Suç Korkusu: Bursa Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 3 (3), 259-267.
- Bahar, H. İ. ve Çınar, B. (1997). Mahalli İdarelerin Polis Üzerindeki Sorumlulukları: İngiltere Örneği. *İller ve Belediyeler Dergisi*, 52 (624), 677-688.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 1-21.
- Bal, H. (2013a). *Suç sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Bal, H. (2015b). *Kent Sosyolojisi* (Altıncı Baskı). İstanbul: Sentez Yayınları.
- Bal, H. (2016c). *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri (Uygulamalı-Örnekli)*. İstanbul: Sentez Yayınları
- Bal, M. A. (2003). *Modern Devlet ve Güvenlik*. İstanbul: IQ Yayınları.
- Başol, G. (2008). *Bilimsel Araştırma Süreci ve Yöntem*. İçinde; *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ed: O. Kılıç ve M. Cinoğlu, ss.113-143. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Bayraklı, C. (2007). *Dış Göçün Sosyo- Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenler Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Bayraktar, R. (2015). Giresun'da suç türlerinin tespiti ve suçların önlenmesinde uygulayıcı kuruluşların önemi bölgesel suçların önlenmesinde uygulayıcı kuruluşların önemi: Giresun örneği, *Suç ve Suç Korkusu*, (Ed: Â. Solak ve Ö. Solak), Hegem Yayınları.
- Bingöl, A. S. (2006). *Almanya ve Hollanda'da Türk Göçmen İşçi Çocuklarına Dönük Eğitim Politikaları ve Uygulamaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boca, D. ve Venturi, A. (2003). Italian Migration. *IZA, Discussion Paper*, 938. 1-45.
- Boyras, Z. (2015). Türkiye'de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(2), 35-58.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2014). Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 180(180), 9-32.
- Bozkurt, K. (2018). *Avrupa Birliği Politikaları ve Düzenlemeleri Kapsamında Göç Hukuku, Mülteci Statüsü ve Sığınma*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Burns, N. ve Grove, S. K. (1993). *The practice of nursing research: Conduct, critique & utilization* (İkinci Baskı). Elsevier Science Health Science.
- Buz, S. (2004). *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik*. Ankara: SGDD Yayınları.
- Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. (2014). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (5th ed.). Palgrave Macmillan. (s.5-12)
- Cullen, F. T. & Agnew, R. (2003). *Criminological theory: Past to Present: Essential Readings*. Roxbury Publishing.
- Çakır, İ. ve Alkan, M. (2017). *Sosyolojik bir olgu olarak suç*. (Ed. S. Darçın ve M. Darçın),
- Çezik, A. (1982). *Kentleşme Yerleşme Sektör Raporu*. Ankara: DPT SPD Yayını.
- Dalkılıç, R. A. (2022). *Dünya'da ve Türkiye'de Göç Politikaları ve Mali Fonlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü* (İkinci Baskı). İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Demirbaş, T. (2001). *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirci, K. (2022). *Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerinde Dış Göç ve Güvenlik Yönetimine Etkileri: İzmir İli Örneği*. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Doğan, S. (1988). *Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Problemleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dolu, O. (2009a). Bir Fırsat Olarak Suç: Suçun Durumsal Belirleyicileri, Suç Fırsatları ve Rutin Faaliyetler Teorisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(2), 1-29.
- Dolu, O. (2015b). *Suç Teorileri; Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*. (Beşinci Baskı). Ankara Global Politika ve Stratejik Yayınları.
- Dökmen, Ü. (2001). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duru, B. ve Alkan, A. (2002). *20. Yüzyıl Kenti*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Durugönül, E. (1997). Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Toplum ve Göç. Ankara: DİE. ss .95-100.
- Eker, A. (2016). Genel Suç Teorileri. *İçinde; Kriminoloji*, (Ed: M. A. Sözer ve E. Balcıoğlu), ss. 153-178. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (3.Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- Emgili F. ve Kara M. (2009). Tarih İçinde Mersin Kolokyumu III Mersin Akdeniz Dünyası ve Yirminci Yüzyıl Kesişen Yolları. *İçinde; Girit'ten Mersin'e: Yeniden Kurulan Yaşamlar*, Ss. 39-48.

- Emgili, F. (2011). *Bosna Hersek'ten Türkiye'ye Göç (1878 1934)*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erder, S. (2014). Türkiye'de Değişen Siyasal Konjonktür, Değişen Göç ve İskân Politikaları. İçinde A. İçduygu, S. Erder ve Ö. F. Gençkaya, *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi. ss. 77-138.
- Erdoğan, M. M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Erdoğan, M. ve Kaya, A. (2015). *Türkiye'nin Göç Tarihi 14.Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler*. (Der). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, N. (1991). *Sosyolojik Açıdan Kent İşsizliği ve Anomi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayını.
- Erkan, R. (2002). *Kentleşme ve Sosyal Değişme*. Ankara: Bilimadamı Yayınları.
- Erkut, G. (1995). Kentleşme Sürecinin Sosyolojik Boyutu. İçinde; *Türkiye'de Kentleşme, Yeni Yüzyıl Kitaplığı*, İstanbul, 57-80.
- Ertan, K. A. (2014). *Kent ve Kentli Hakları*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Es, M. ve Ateş, H. (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:48, İstanbul: İüif Yayını, 205-248.
- Eviz, V. (2023). Bosna'dan Osmanlı Topraklarına Göç Üzerine Bir İnceleme (1878). *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 299-316.
- Fırat A.S. (2008). Yoksulluk, Kentlerde Suç Artışı ve Kent Merkezlerinde Özel Güvenlik Hizmetleri Verilmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), 201-228.
- Gamgam, H., ve Altunkaynak, B. (2008). *Parametrik Olmayan Yöntemler: SPSS Uygulamalı*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Geddes, A. ve Scholten, P. (2016). *The Politics Of Migration and Immigration In Europe*. London: Sage Publications.
- Genç, E. (1997). Kentleşme, Geleneksel-Modern Gerilimde Kimlikler Toplum ve Göç. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi* Ankara: T.C. Başbakanlık D.D.E Yayınları. ss. 312-313.
- Geray, C. (1998). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler. *Türk İdare Dergisi*, 70 (421), 323-345.
- Giddens, A. (1994). *Sosyoloji Eleştirel Bir Yaklaşım* (Çev: M.R. Esengün ve İ. Öğretir). İstanbul: Birey Yayınları.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gottredson, M., & R., Hirschi, T. (2003). A General Theory of Crime", In Francis T. Cullen & Robert Agnew (Eds), *Criminological Theory: Essential Readings- Past to Present*, Roxbury Publishing, pp. 240-251.
- Göçmen, İ. (2015). *Avrupa İnsan Hakları Işığında Avrupa Birliği ve Türkiye Göç Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-226.
- Gölbaşı, S. (2008). *Kentleşme ve Suç*. İstanbul: On İki Levya Yayınları.
- Guild, E., Carrera, S., and Balzacq. T. (2008). The Changing Dynamics of Security in an Enlarged European Union. *Challenge Paper*, 12, 1-27.
- Güçlü, İ. ve Akbaş, H. (2016). *Suç sosyolojisi: Kavram-teori-uygulama* (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gül, S. S. ve Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal Bilimlerde Söylem ve İçerik Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 181-198.

- Günay, E., Atılgan, D. ve Serin, S. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi. *Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37 – 60.
- Günüğur, H. (2017). *Avrupa Birliği Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Habiçoğlu, B. (1993). *Kafkasya’dan Anadolu’ya Göçler*. İstanbul: Nart Yay.
- Hancı, İ. H. (1999). Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara, İç Göçler ve Çarpık Kentleşme. *Hekim ve Yasam İzmir Tabip Odası Bülteni*, 6, 24-28.
- Hazar, N. (2009). *Uluslararası Politika ve Uygarlıklar*. Ankara: Uşak Yayınları.
- <https://daktilo1984.com/yazilar/multeci-statusu-ve-cenevre-sozlesmesi/> (Erişim Tarihi: 18.10.2023).
- <https://kunduz.com/tr/blog/gocun-neden-ve-sonuclari-turkiyede-goc-konu-anlatimi-278767/> (Erişim Tarihi: 16.10.2023).
- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.08.2023).
- <https://www.csgb.gov.tr/uigm/yabanci-statuleri/multeci-ve-ikincil-koruma-statusu/> (Erişim Tarihi: 16.10.2023).
- <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeliği.pdf> (Erişim Tarihi: 16.10.2023).
- İşıkkaya, D. (2008). *Kentsel Çöküntü Bölgelerinin Örgütlenmesi ve Yeniden Kullanımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö.F. (2014). *Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, (1923-2023): Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus Ötesi Dönüşümlere. Mirekoç Proje Raporları 1/2014 TÜBİTAK 1001_106K291*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.
- İçduygu, A., Sirkeci İ. ve Aydıngün İ. (1998). Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketlerine Etkisi. *Türkiye’de İçgöç, Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı* 6-8 Haziran 1997 Bolu-Gerede, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss. 207-244.
- İçli, T. G. (2007). *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Kitapevi.
- İspir, E. (1982). *Kentleşme*. Ankara: İktisadi ve Ticari ilimler Akademisi Yayınları.
- İspir, G.E. (1986). *Şehirleşme ve Meseleleri*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Karaman, T. Z. (1995). *Kent Yönetimi ve Politikası* (Üçüncü Baskı). İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Karasu, M. A. (2012). Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2, 175-193.
- Karavaşin, M. (2012). *Avrupa Birliği’nde Ortak Göç Politikası Oluşturma Çabaları ve Ulusal farklılıklar Sorunu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karpat, K. (2003). *Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm* (Çev: A. Sönmez). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kartal, K. (1982). Kentleşme Sürecinde Toplumsal Değişme Odağı Olarak Ankara, içinde *Kentsel Bütünleşme, Türk Sosyal Bilimler Derneği ve Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Ortak Semineri*, T. Erder (der.), Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayınları, Ankara, ss. 123-163.
- Kaştan, Y. (2016). Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi İç Göç Hareketleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 692-700.
- Kaya, A. (2016). *Küresel Ekonomik Kriz Bağlamında Avrupa Birliği. Ekonomik Kriz ve Avrupa Birliği*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Kaya, E. (2003). *Kentleşme ve Kentlileşme*. İstanbul: İlke Yayınları.

- Kaya, E. Şentürk, H., Danış, O. ve Şimşek, S. (2008). *Modern Kent Yönetimi-1*. Okutan Yayıncılık, İstanbul, 9-29.
- Kaya, İ. (2007b). *Müslüman Amerikalılar Göç, Kimlik ve Entegrasyon*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Kaya, İ. (2008a). Avrupalı Türkler: Misafir İşçilikten Avrupa Vatandaşlığına. *Eastern Geographical Review*, 19(13). 149-166.
- Kaygusuz, D. (2021). Uluslararası İlişkilerde Göç Olgusu ve Göçün Güvenlikleştirilmesi. *Akademik Düşünce Dergisi*, 3, 60-76.
- Kaypak, Ş. (2016). Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 33, Kasım 2016, 35-50.
- Keleş, R. (1998a). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. 3. Baskı, Ankara: TDK.
- Keleş, R. (2020b). *Kentleşme Politikası* (On yedinci Baskı). Ankara: İmge Yayınevi.
- Kılıçaslan, E. (2006). *Almanya'daki Türklerin Türk-Alman ilişkileri Açısından Önemi ve Türk Nüfusunun Etkinliğinin Artırılmasına Yönelik Alınabilecek Tedbirler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kıray, M. (1972). *Örgütlenmeyen Kent İzmir*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kışla, İ. (2008). *Sosyal Politika Açısından Artvin'den İstanbul'a Göç*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kirişçi, K. (2014). *Syrian Refugees and Turkey's Challenges: Going Beyond Hospitality*. Brookings Institution.
- Koca, Ş. N. (2021). Fransa'da Türk Diasporası. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 140 – 162.
- Kocaman, T. ve Beyazıt S. (1993). *Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri*. Ankara: DPT Yayını.
- Koçak, H. (2011a). Kent-Kültür İlişkisi Bağlamında Türkiye'de Değişen ve Dönüşen Kentler. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. II, 259-269.
- Koçak, H. (2021b). Kent ve Güvenlik. İçinde; *Güvenlik Sorunları Bağlamında Yaklaşımlar* (Ed: B. Demirbilek), ss. 159-179. Ankara: Orion Kitabevi.
- Koçak, H. ve Çetin, S. (2022). Mekânsal Yoğunlaşma ve Ayrışmanın Kentli Sığınmacıların Sosyal Uyumuna Etkisi. *İdealkent*, 38(13), 2934-2952.
- Koçak, O. ve Gündüz, D. G. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 66-91.
- Kraler, A. (2011). The Case of Austria. *Migration Policymaking in Europe The Dynamics of Actors and Contexts in Past and Present*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Kula, S. ve Çakar, B. (2015). Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 191-210.
- Kurtbağ, Ö. (2020). AB'nin Göç ve Sığınma Politikası: 2015 Sığınmacı Krizi Işığında Bir Değerlendirme. İçinde; *Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç ve Türkiye'nin Suriye Deneyimi* (Ed: S. Barışık), s.s. 225-260. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kuruyazıcı, N. (2001). *Almanya'da Oluşan Yeni Bir Yazın Tartışması Gurbeti Vatan Edenler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kutal, G. (1992). Türkiye'de İşsizliğin Yapısal Sorunları. II. *İstihdam Haftası Tebliğleri*. No: 276. Ankara: İİBK Yayınları.
- Küçükkuş, E. (2021). Orta Asya Devletlerindeki Göç Hareketlerinin Ekonomik ve Politik Perspektiften İncelenmesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 12(2), 283-301.

- Lewis, Dan. (1996). Crime and Community: Continuties, Contradictions and Complexities. *Cityscape: A Journal of Policy Development and Research*, sayı: 2, .95-120.
- Lodge, J. ve Bayburtlu, M. (2002). *Avrupa Birliği'nin Adalet ve İçişleri Alanındaki Müktesebatı ve Türkiye'nin Uyumı*. İstanbul: İKV Yayınları.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466. (s. 435-437)
- Mızrak, B. (2022). Afrika'daki Devletleşme Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar: Sömürge Öncesi ve Sonrası Döneme Dair Bir Değerlendirme. *Bölge Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 50-77.
- Monar, J. (2010). Justice and Home Affairs. *Journal of Common Market Studies 2010 Annual Review*, 48, 143-162.
- Nas, F. (2021). Uluslararası Göçler ve Yol Açtığı Güvenlik Sorunları. *Sosyologca*, 22, 76-85.
- Neuman, W.L. (2007). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. (Cilt I, II). (Çev: S. Özge). İstanbul: Yayın Dünyası Yayınları.
- ORSAM. (2012). *Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi*. Rapor no:22. Ankara.
- ORSAM. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi Rapor no: 195. Ankara.
- Özbay, Ö. (2008). Çapraz Tablo Analizi Nasıl Yapılır?: Pratik Bir Açıklama. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 9, 459 – 470.
- Özcan, M. (2005a). Avrupa Birliği İş birliği Birimi (Eurojust): Gelişim ve Perspektifler. *Avrupa Araştırma Dergisi*, 13(1-2), 241-273.
- Özcan, M. (2005b). *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı*. Ankara: Uşak Yayınları.
- Özden, K. (2014). *Kentleşme Yazıları; Kentsel Kuramlar ve Kentleşme Politikaları* (Sekizinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özden, Ş. (2013). Türkiye'de Düzensiz Göç ve Göçmenlerin Toplumsal Kabulü. *Mülkiye Dergisi*, 37(3), 37-64.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Ankara: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Özerim, M. G. (2012). *Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özgen, Y.F. (2010). *Türkiye'de Göç ve Kentleşmenin Suç ve Suçlulukla İlişkisi: İstanbul Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, R. (2019). Göç Olgusu ve Toplumsal Yapıya Etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XLVII (2), 127-145.
- Özlem, K. (2018). Cumhuriyet Döneminde Balkanlar'dan Türkiye'ye Yönelik Göç Hareketleri. İçinde; *Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye* (Ed: B. Özdal), ss. 89-118. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Öztan, E. (2005). *Göç Politikası. Avrupa Birliği Ansiklopedisi*: Kitap Yayınevi.
- Parasız, İ. ve Bildirici, M. (2002). *Modern Emek Ekonomisi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Parlak, B. (2009). Bilgi Toplumunda Kent ve Kentleşmenin Dönüşen Paradigmaları. *Uluslararası 7. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*, 30-31 Ekim 2009, Yalova Türkiye, ss. 1253-1263.

- Payam, M. M. (2014). Daha Güvenli Bir Çevre Oluşturmada Ahlakın Etkisi. 2. Uluslararası Çevre ve Ahlak Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 24-26 Ekim, Adıyaman.
- Pektaş, E.K. (2018). Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politika ve Uygulamaları. Uluslararası Avrasya Göç Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı, 9-13 Ekim 2018, Türkistan/Kazakistan, ss.192-233.
- Polat, O. (2009). *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*. Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Polat, Y. (2021). Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikasına Tarihsel Bir Bakış. *Journal of Awareness*, 6(2), 145-160.
- Portes, A., & Böröcz, J. (1989). Contemporary immigration: Theoretical perspectives on its determinants and modes of incorporation. *International Migration Review*, 23(3), 606-630. (s. 610-615)
- Sağır, A. (2012). *Zorunlu Göçler, Sürgünler ve Yol Hikâyeleri-Ulupamir Kırgızları Örneği*. Ankara: Nobel.
- Samur, H. (2008). Avrupa Birliği’nde Göçe Yönelik Global Yaklaşım. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-16.
- Saydam, A. (1997). *Kırım ve Kafkas Göçleri (1856-1876)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (31), 1-13.
- Semiz, Y. (2010). 1923-1950 Döneminde Türkiye’de Nüfusu Arttırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 27, 423-469.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye’de Kentleşme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sezal, İ. (1992). *Şehirleşme*, İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Sipahi, E. B. (2016). *Suç Korkusu Türkiye Kentlerinde Bir Alan Araştırması*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Soyer, S. (1996). *Endüstri Sosyolojisine Giriş*, İzmir: Saray Kitabevi.
- Sönmez, P. (2015). *Avrupa Birliği’nde Yeni Dönem Postkolonyal İlişkiler ve Göç Politikaları Diyalogu*. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı: Ankara.
- Suher, H. (1996a). *Şehircilik*, İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi Taşkılla.
- Suher, Hande. (1995b), “Kentleşme ve Kentlileşme Politikaları”, içinde Türkiye’de Kentleşme, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İstanbul, 5-29.
- Sutherland, E. H., & Cressey, D. R. (1978). *Criminology*, (10th ed.). J.B. Lippincott Company.
- Şahin, Y. (2010). *Kentleşme Politikası*, Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Şemşit, S. (2010). *Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenlikleştirilmesi ve Dışsallaştırılması: Türkiye’ye Yansımaları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şen, M. (2014). Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi. *Çalışma ve Toplum*, 1(40), 231-256.
- Şengül, H.T. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset* (İkinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Şenyapılı, Ö. (1981). *Kentleşemeyen Ülke, Kentlileşen Köylüler*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Şimşek, D. (2019). Türkiye’de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu: Zorlukları ve Olanakları. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 172-187.
- Şimşir, B. N. (2017). *Balkan Savaşları’nda Rumeli Türkleri kıyımlar-kıyımlar-göçler: 1821-1913*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tabak, R. S. (1999). *Sağlık İletişimi*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

- Tashakkori, A., ve Teddlie, C. (Ed). (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tatlıdil, E. (1989). *Kentleşme ve Gecekondu*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Tazzioli, M. (2016). Border Displacements. Challenging the Politics of Rescue Between Mare Nostrum and Triton. *Migration Studies*, 4(1), 1–19.
- Tekeli, İ. (1982a). *Türkiye’de Kentleşme Yazıları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Tekeli, İ. (2008b). *Göç ve Ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ. (2011c). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekinalp, G. (1992). *Türk Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tepealtı F. (2019a). Lozan Nüfus Mübadelesi Göçleri ve Türk Mübadillerin İskânı. *Coğrafya Dergisi*, (39), 89-98.
- Tepealtı, F. (2020b). *Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası Emek Göçü*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tolan, B. (1991). *Toplum Bilimine Giriş*. Ankara: Adım Yayınları.
- Toprak, Z. (2008b). *Kent Yönetimi ve Politikası*. İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- Toprak, Z. (2016a). *Kent Yönetimi ve Politikası*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Tuncel, G. ve Ekici, S. (2019). Göçün Siyasal Etkisi: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye Siyasetine Etkisi. *Birey ve Toplum Dergisi*, 9(18), 49-72.
- Türkyılmaz, A. vd., (1998). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Uluslararası Sivil Toplumu Destekleme ve Geliştirme Derneği. (2012). *Dünya Ticaret ve Finans Merkezine Doğru İstanbul Kent Güvenliği*. Ankara: Usak&STD.
- UNHCR (2013). Dublin II Regulation Lives on hold". European Comparative Report <https://www.refworld.org/docid/513ef9632.html> (6.11.2023).
- Ünalın, T. (1998). *Türkiye’de İçgöçe İlişkin Veri Kaynaklarının Değerlendirilmesi Türkiye’de İçgöç*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Wirth, L. (2002). *Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme 20. Yüzyıl Kenti* (Çev: B. Duru ve A. Alkan). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Wilson, James and Kelling, George L. (1982). “Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety”, *Atlantic Monthly*, pp.29-38.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yazan, Y. (2016). *Avrupa Birliği’nin Yasadışı Göç Politikası*. İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeniayun, S. H., (2014). *Suriyeli sığınmacılar raporu, İstanbul örneği*. İstanbul: Fikir ve Eğitim Derneği.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*, 9(2),1685-1704.
- Yılmaz, C. (2010). *Risk Kapıyı Kırınca- Kentlerde Yoksulluk, Dayanışma, Güven ve Güvenlik*. İstanbul: Libra Yayıncılık.
- Yörük, T. (2006). *Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yücel, K. (2010). *Yeni Türkiye ve Dış Göçler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yüksel, E. (2019). Türkiye'de İletişim Araştırmalarında İçerik Analizi Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *International Euroasia Congress On Scientific Researches And Recent* Bakü: Hazar Üniversitesi, 134-152.
- Zülal, A. (2002). 21. Yüzyılda Göçler. *Bilim ve Teknik*, (415), 60–64.

EKLER

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

MÜLAKAT FORMU

Merhaba ben Pınar Şahin

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı doktora programı Öğrencisiyim. Dış göçün kent güvenliği üzerine etkilerini anlamak amacıyla Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK danışmanlığında bir araştırma yapıyorum. Bu araştırmada elde edilecek veriler doktora tezinde kullanılacak olup kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Vereceğiniz cevapların doğruluğu araştırmanın amacına ulaşması için önem arz etmektedir. İzniniz olursa araştırmanın güvenilirliği açısından görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylelikle hem zamanı uygun kullanabiliriz hem de vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı olarak tutma fırsatı elde edebilirim. Bu araştırmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim ve izin verirsiniz görüşme sorularına geçmek istiyorum.

Pınar ŞAHİN

YABANCI GÖÇMENLERE YÖNELİK ÇOKLU MÜLAKAT GÖRÜŞME FORMU

- 1) Kaç yaşındasınız?
- 2) Medeni durumunuz nedir?
- 3) Doğup büyüdüğünüz ülke neresidir?
- 4) Isparta'ya ailenizle mi yoksa tek başınıza mı geldiniz?
- 5) Hangi okuldan mezun oldunuz?
- 6) Mesleğiniz/çalıştığınız iş nedir?
- 7) Kaç yıldır Isparta'da yaşıyorsunuz?
- 8) Türkiye'ye geliş sebebiniz nedir?
- 9) Türkiye'ye ilk girişte nasıl bir ortamla karşılaştınız?
- 10) Hangi sıklıkla ülkenize gidiyorsunuz?
- 11) Isparta'nın kendinizi güvende hissettiğiniz ya da hissetmediğiniz yanları nelerdir?

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

- 12) Yerli halkla hangi sıklıkla görüşür ve hangi konularda yardımlaşırırsınız?
- 13) Mahalle sakinleriyle herhangi bir sorun yaşadınız mı? Cevabınız evet ise, ne tür sorunlar yaşadınız?
- 14) Mahallelinin size olan yaklaşımını nasıl buluyorsunuz? (Hoşgörölü, iyimser, dışlayıcı vb.)
- 15) Göç ettiğiniz yerdeki komşuluk ilişkileriniz nasıldı? (Bu soruda ek olarak sondaj bir soru olarak mülakat sırasında (görüşme formuna yazmadan) geldikleri yerde komşuluk ilişkilerinin genel olarak nasıl olduğu sorulabilir).
- 16) Bu mahalleye ilk geldiğinizde komşuluk ilişkileriniz nasıldı? Şimdi nasıl?
- 17) Çocuğunuzun/çocuklarınızın, eğitim gördükleri okullarda gerek okul idaresi tarafından gerekse de sınıf arkadaşları tarafından, yabancı göçmen olmasından dolayı herhangi bir ötekileştirmeye maruz kaldıklarını düşünüyor musunuz?
- 18) Türkiye'ye göç etmeden önce yaşam koşullarınız nasıldı? Göç ettikten sonra yaşam koşullarınızda nasıl değişme oldu?
- 19) Isparta'da dolaylı olarak taciz ya da ayrımcılığa maruz kalıyor musunuz? (Yerli halkın bakışları, konuşmaları, tutumları, jest ve mimikleri, kira fiyatları vs.)
- 20) Yaşadığınız çevrede güven/güvenlik sorunu yaşıyor musunuz? Güven/güvenlik sorunu yaşıyorsanız buna hangi olay ya da olayların neden olduğunu düşünüyorsunuz?
- 21) Göç ile birlikte Isparta'ya uyum süreciniz nasıl oldu? (Uyum sağladıysanız uyum sağlamanızda size yardımcı olan faktörler nelerdir? Uyum sağlamanızda zorluk yaşıadıysanız nedenleri nelerdir?)
- 22) Uyum sağlama aşamasında ya da sonrasında sizden daha önce buraya gelip yerleşenlerden herhangi bir destek aldınız mı?
- 23) Değişen kültürel özellikleriniz varsa neleri değiştirdiniz? (Sokağa çıkma saatleri, gelenek, görenek, yaşama biçimi vs.).
- 24) Son bir yılda herhangi kurum/kuruluştan yardım aldınız mı? Cevabınız evet ise hangi yardımları aldınız? (Barınma, gıda, eğitim vb.)
- 25) Yapılan kamu hizmetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

ISPARTA YERLİ HALKINA UYGULANACAK MÜLAKAT FORMU

- 1) Kaç yaşındasınız?
- 2) Medeni durumunuz nedir?
- 3) Aslen nerelisiniz?
- 4) Aileniz kaç kişiden oluşmaktadır?
- 5) Hangi okuldan mezun oldunuz?
- 6) Mesleğiniz/çalıştığınız iş nedir?
- 7) İş yerinizde yabancı göçmenler çalışıyor mu? Cevabınız evet ise çalıştığınız yerde yabancı göçmenler güvenlik tehdidi oluşturuyor mu?
- 8) Çocuğunuzun/çocuklarınızın yabancı göçmen biriyle aynı sınıfı paylaşıyor olması sizi ya da onları güvensiz hissettiriyor mu?
- 9) Göçmen komşularınızla hangi sıklıkla görüşürsünüz?
- 10) Göçmen komşularınızla hangi konularda yardımlaşırsınız?
- 11) Yaşadığınız mahallede güven/güvenlik sorunu yaşıyor musunuz?
- 12) Güven/güvenlik sorunu yaşıyorsanız buna hangi olay ya da olayların neden olduğunu düşünüyorsunuz?
- 13) Yabancı göçmenlerin Isparta’da suç işleme eğilimi hakkında ne düşünüyor musunuz?
- 14) Kendinizi Isparta’da güvende hissediyor musunuz?
- 15) Isparta yerli halkının, yabancı göçmenlere karşı tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 16) Yabancı göçmenlerin bu mahalleye göç etmeden önceki süreçte ve göç ettikten sonraki süreçte ne gibi değişimler gözlediniz?
- 17) Yabancı göçmenler ile ne tür ilişkileriniz olmaktadır?
- 18) Yabancı göçmenlerin kente uyum sağlamaları için sizce neler yapılmalı, nasıl bir çözüm yolu izlenilmelidir?

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

19) Yabancı göçmenlerin özellikle muhitinizde yaşıyor olmalarını nasıl karşılıyorsunuz?

20) Göçmenlerle daha çok hangi mekanlarda karşılaşıyorsunuz?

21) Sizce yabancı göçmenler neden Türkiye'yi ve özellikle Isparta'yı tercih etmişlerdir?

22) Yabancı göçmenlerden kendinizi farklı ve benzer gördüğünüz özellikleriniz nelerdir? (Aile yaşantısı, gelenek, görenek, kültür, yaşam tarzı vb.)

23) Yabancı göçmenlerin mekâna ve topluma olan olumlu/olumsuz etkilerini nasıl buluyorsunuz?

24) Yabancı göçmenler ile ilgili olumsuz bir deneyim yaşadınız mı? Isparta'daki asayişi nasıl etkilediklerini düşünüyorsunuz?

25) Kamu kurumlarının yabancı göçmenlere yönelik sosyal yardımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

TÜRK VATANDAŞLARINA YÖNELİK ANKET FORMU

Merhaba ben Pınar Şahin,

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı doktora programı Öğrencisiyim. Dış göçün kent güvenliği üzerine etkilerini anlamak amacıyla Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK danışmanlığında bir araştırma yapıyorum. Bu araştırmada elde edilecek veriler doktora tezinde kullanılacak olup, dış göçün kentlerdeki güvenlik algısını ve gerçek güvenlik durumunu daha iyi anlamamıza, konuyu daha derinlemesine incelememize katkı sağlayacaktır. Vereceğiniz cevapların doğruluğu araştırmanın amacına ulaşması için önem arz etmektedir. Bu ankete katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaşınız

☐ 20-30 yaş

☐ 31-40 yaş

☐ 41-50 yaş

☐ 51-60 yaş

☐ 61 yaş ve üstü

3. Medeni Durumunuz

☐ Evli

☐ Bekar

4. Eğitim Durumunuz

☐ Okur-Yazar Olmayan

☐ İlkokul Mezunu

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

- ☐ Ortaokul Mezunu
- ☐ Lise Mezunu
- ☐ Üniversite Mezunu
- ☐ Yüksek lisans Derecesi
- ☐ Doktora Derecesi

5. Mesleğiniz

- ☐ Ev hanımı
- ☐ Öğrenci
- ☐ Özel sektör
- ☐ Emekli
- ☐ İşçi
- ☐ Memur
- ☐ Diğer

6. Kaç senedir Isparta'da ikamet ediyorsunuz?

- ☐ 0-1 yıl
- ☐ 2-5 yıl
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 10 yıl ve üstü

7. Sizce Isparta'ya en çok hangi ülkelerden sığınmacılar gelmektedir?

- ☐ Suriye
- ☐ Afganistan
- ☐ Irak

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

- ☐ İran
- ☐ Yemen
- ☐ Diğer

8. Sığınmacı göçmenler neden Isparta'yı tercih etmişlerdir?

- ☐ Küçük ve toplu bir şehir olması
- ☐ Ucuz olması
- ☐ Tatil beldelerine yakın olması
- ☐ Isparta halkının misafirperver olması
- ☐ Tanıdık / Akraba Tavsiyesi
- ☐ Güvenli şehir olması

9. Sığınmacıların hangi nedenlerden dolayı göç ettiğini düşünüyorsunuz?

- ☐ Savaş ve çatışma
- ☐ Ekonomik nedenler
- ☐ Güvensizlik ve şiddet
- ☐ Aile birleşimi ve iş fırsatları
- ☐ Eğitim ve yaşam koşulları
- ☐ Siyasal ve hukuksal nedenler

10. Sığınmacılar ile ne tür bir ilişkilerde bulunursunuz?

- ☐ Komşuluk ilişkisi
- ☐ Arkadaşlık ilişkisi
- ☐ Kültürel etkileşim
- ☐ İş ilişkisi

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

☐ Hiçbiri

11. Sığınmacılara karşı bakış açınız nasıldır?

☐ Topluma ayak uydurduklarını düşünüyorum

☐ Çoğunluğunun gideceğini düşünüyorum

☐ Gitmeyeceklerini düşünüyorum

☐ Ülkelerine geri dönmeliler

☐ Ucuz iş gücü olarak görüyorum

☐ Kiraların artmasına yol açtılar

12. Sığınmacıların daha çok Pirimehmet ve Bağlar Mahallelerini tercih etmelerinin nedenleri sizce nedir?

☐ Ucuz olması

☐ Güvenli ve Düzenli mahalleler Olmaları

☐ Daha önce gelenlerin oralara yerleşmesi

☐ Merkezde olması

☐ Arkadaş ve tanıdık tavsiyesi

☐ Ulaşılabilir olması

13. Isparta’da Sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşünüyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

14. Sizce sığınmacıların en çok yardıma ihtiyaç duydukları alanlar hangileridir?

☐ Temel ihtiyaçlar

☐ Sağlık hizmetleri

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

- ☐ İstihdam ve meslek edinme
- ☐ Psikososyal destek
- ☐ Topluluk iletişimi ve uyum
- ☐ Hukuki Destek
- ☐ Eğitim hizmetleri

15. Sığınmacıların, topluma ve kültüre nasıl uyum sağladıklarını düşünüyorsunuz?

- ☐ Dil ve iletişim becerisi kazanarak
- ☐ Yerel etkinliklere katılarak
- ☐ Kültürel etkileşim yoluyla
- ☐ İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla
- ☐ Hemşeriler yoluyla
- ☐ Yakın arkadaş-komşu vasıtasıyla

16. Sığınmacıların suç olaylarına karışmaları, hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Sığınmacılar suç işleme eğilimindedir.
- ☐ Sığınmacılar nadiren suç işliyorlar.
- ☐ Sığınmacılar suç işlemiyor.
- ☐ Sığınmacılar yerel halka göre daha az suç işliyorlar.
- ☐ Sığınmacılar yerel halka göre daha az suç işliyorlar.

17. Sığınmacıların kent güvenliği üzerine etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Sığınmacılar kent güvenliğini olumsuz etkiliyor
- ☐ Sığınmacılar kent güvenliğine nötr bir etki yapıyorlar

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

☐ Sığınmacılar kent güvenliğini artırıyor

18. Isparta yeri halkı, sığınmacılarla ilgili olarak daha çok hangi alanlarda sorun yaşamaktadırlar?

☐ Sosyal uyum eksikliği

☐ Toplumsal algı ve önyargılar

☐ İstihdam ve işsizlik

☐ Barınma ve konut sorunları

☐ Sağlık alanındaki aksaklıklar

☐ Alt yapı hizmetlerindeki aksaklıklar

☐ Gürültü ve çevre kirliliği

19. Yapılan dış göçlerin, toplumsal etkileri daha çok hangi alanlarda gerçekleşmiştir?

☐ Kültür kaynaşması

☐ Demografik değişiklikler

☐ Kentteki sorunların artışı

☐ Ekonomik etki

☐ Politik etkiler

☐ Toplumsal uyum ve çatışma

20. Kamu, kurum ve kuruluşların sığınmacılara yönelik yardımları hakkında ne düşünüyorsunuz?

☐ Olumsuz

☐ İhtiyaç odaklı yapılmalı

☐ Yetersiz yardımlar

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

- ☐ Yardımlar kontrolsüz
- ☐ İnsani yardım ve dayanışma için gerekli
- ☐ Entegrasyon ve uyum sağlamak açısından önemli
- ☐ İşgücü piyasasına katkıda bulunmaları açısından yapılmalı

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

YABANCI GÖÇMENLERE YÖNELİK ANKET FORMU

Merhaba ben Pınar Şahin,

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı doktora programı Öğrencisiyim. Dış göçün kent güvenliği üzerine etkilerini anlamak amacıyla Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK danışmanlığında bir araştırma yapıyorum. Bu araştırmada elde edilecek veriler doktora tezinde kullanılacak olup, dış göçün kentlerdeki güvenlik algısını ve gerçek güvenlik durumunu daha iyi anlamamıza, konuyu daha derinlemesine incelememize katkı sağlayacaktır. Vereceğiniz cevapların doğruluğu araştırmanın amacına ulaşması için önem arz etmektedir. Bu ankete katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaşınız

☐ 18-30 yaş

☐ 31-40 yaş

☐ 41-50 yaş

☐ 51-60 yaş

☐ 61 yaş ve üstü

3. Medeni Durumunuz

☐ Evli

☐ Bekar

4. Eğitim Durumunuz

☐ Okur-Yazar Olmayan

☐ İlkokul Mezunu

☐ Ortaokul Mezunu

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

☐ Lise Mezunu

☐ Üniversite Mezunu

☐ Yüksek lisans Derecesi

☐ Doktora Derecesi

5. Ülkenizdeki Mesleğiniz Neydi?

☐ Ev hanımı

☐ Öğrenci

☐ Özel sektör

☐ Emekli

☐ İşçi

☐ Memur

☐ Diğer

6. Türkiye’de Çalışıyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

7. Cevabınız Evet İse,

☐ Nerede Çalışıyorsunuz? (.....)

8. Hangi nedenlerden dolayı göç ettiniz?

☐ Savaş ve çatışma

☐ Ekonomik nedenler

☐ Güvensizlik ve şiddet

☐ Aile birleşimi ve iş fırsatları

☐ Eğitim ve yaşam koşulları

☐ Siyasal ve hukuksal nedenler

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

9. Türkiye'ye ilk nereden giriş yaptınız?

- ☐ Yayladağı Sınır Kapısı
- ☐ Gürbulak Sınır Kapısı
- ☐ Kapıköy Sınır Kapısı
- ☐ Esendere Sınır Kapısı
- ☐ Cilvegözü Sınır Kapısı
- ☐ Atatürk Havalimanı
- ☐ Kara yolu ile
- ☐ Hava yolu ile
- ☐ Kaçak Yollarla
- ☐ Diğer

10. Kaç senedir Isparta'da ikamet ediyorsunuz?

- ☐ 0-1 yıl
- ☐ 2-5 yıl
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 10 yıl ve üstü

11. Isparta'yı tercih etme sebebiniz nedir acaba?

- ☐ Küçük ve toplu bir şehir olması
- ☐ Ucuz olması
- ☐ Tesadüfi
- ☐ Tatil beldelerine yakın olması
- ☐ Isparta halkının misafirperver olması
- ☐ Tanıdık / Akraba Tavsiyesi
- ☐ Güvenli şehir olması
- ☐ Diğer

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

12. Yerli halkla ile ne tür ilişkilerde bulunursunuz?

- ☐ Komşuluk ilişkisi
- ☐ Arkadaşlık ilişkisi
- ☐ Kültürel etkileşim
- ☐ İş İlişkisi
- ☐ Hiçbiri

13. Isparta’da Sığınmacılara yönelik ayrımcılık yapıldığını düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

14. Isparta yerli halkı ile daha çok hangi alanlarda sorun yaşanıldığını düşünüyorsunuz?

- ☐ Yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık
- ☐ İşgücü ve istihdam sorunları
- ☐ Barınma sorunları
- ☐ Dışlanma
- ☐ Yerli halkın bakışları
- ☐ Güvenlik
- ☐ Diğer

15. Kendinizi Isparta’da güvende hissediyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

16. Cevabınız Evet ise, Kendinizi Isparta’da güvende hissetmenizi sağlayan etmenler nelerdir?

- ☐ Emniyetin iyi olması
- ☐ Huzurlu ve küçük olması
- ☐ Savaş olmaması

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

- ☐ Baskı ve tehlikenin olmaması
- ☐ Mecburiyet
- ☐ Yakalanma korkusunun olmaması
- ☐ Diğer

17. Topluma ve kültüre uyum sağlamak için ne tür faaliyetlerde bulunuyorsunuz?

- ☐ Dil ve iletişim becerisi kazanmak
- ☐ Yerel etkinliklere katılarak
- ☐ Kültürel etkileşim yoluyla
- ☐ İstihdam ve toplumsal katılım yoluyla
- ☐ Hemşeriler yoluyla
- ☐ Yakın arkadaş-komşu vasıtasıyla
- ☐ Diğer

18. Göç öncesindeki hayatınızla, şimdiki hayatınız arasında ne tür değişimler yaşadınız?

- ☐ Ekonomik yapıda değişim
- ☐ Çevresel değişimler
- ☐ Kılık kıyafet değişimi
- ☐ Kimlik ve aidiyet değişikliği
- ☐ Sosyal ağlarda değişim
- ☐ Eğitim ve meslek değişimi
- ☐ Kültürel farklılıklar
- ☐ Sağlık ve refah durumu
- ☐ Diğer

19. Sığınmacıların suç olaylarına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Toplumsal zorluklarla karşılaşır
- ☐ Uyum ve entegrasyon sorunu yaşarlar

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

☐ Sığınmacılar ile ilgili önyargı var

☐ Medyanın etkisi var

☐ Suç olaylarından uzak durmaya çalışırlar

☐ İşsizlik sorunu var

☐ Toplumsal desteğin yetersizliği söz konusu

20. Yapılan dış göçlerin, toplumsal etkileri daha çok hangi alanlarda gerçekleşmiştir?

☐ Kültür kaynaşması

☐ Demografik değişiklikler

☐ Kentteki sorunların artışı

☐ Kültür çatışması

☐ Ekonomik etki

☐ Politik etkiler

☐ Toplumsal uyum ve çatışma

21. Yerli halkın Sığınmacılara karşı bakış açısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

☐ Topluma ayak uydurmadığımızı düşünüyorlar

☐ Mesafeli ve soğuk ilişkiler

☐ Olumlu bakış açısı

☐ Benimseme ve aralarına alma

☐ Çoğunluk olumlu düşünmüyor

☐ Gitmeyeceğimizi düşünüyorlar

☐ Ülkemize geri dönmemizi istiyorlar

☐ Ucuz iş gücü olarak görüyorlar

☐ Bütün olumsuzlukların nedeni olarak bizi görüyorlar

☐ Diğer

Ek 1 (Devam): Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Anket Formları

22. Daha çok hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duymaktasınız?

- ☐ Temel ihtiyaçlar
- ☐ Sağlık hizmetleri
- ☐ İstihdam ve meslek edinme
- ☐ Psikososyal destek
- ☐ Topluluk iletişimi ve uyum
- ☐ Hukuki Destek
- ☐ Eğitim hizmetleri
- ☐ Diğer

23. Gerek devletin gerekse kamu kurum ve kuruluşların sığınmacılara yönelik yaptıkları yardımlarla ilgili ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Yardımlar kesinlikle yapılmalı
- ☐ Yardım yapılmamalı
- ☐ Yardımlar koordine edilerek yapılmalı
- ☐ Yerli halkta yardımlardan yararlanmalı
- ☐ Ayrım yapılmadan yardımlar yapılmalı
- ☐ Kısmi yardım yapılmalı
- ☐ Diğer

24. Ülkenize dönmeyi düşünüyor musunuz?

- ☐ Düşünüyorum
- ☐ Düşünmüyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Başka ülkeye gitmeyi düşünüyorum

Ek 2: Etik Kurul Onay Formu

Ek 2 (Devam): Etik Kurul Onay Formu

